.- POVESTE·

MEISDUNAGODNI.IX *!'*RELAȚII,

SI POLITICA EXTERNA

ORDINUL DE STAT DE LA MOSCOVA AL BANNERUL ROȘU AL INSTITUTULUI DE MUNCĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE URSS MAE

ISTORIA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE ȘI A POLITICII EXTERNE A URSS

ÎN TREI VOLUME 1917-1987

Moscova

„Relații internaționale”

1987

ISTORIA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE ȘI A POLITICII EXTERNE A URSS

VOLUMUL DOI 1945-1970

Profesor editor de volum

G. V. F O K EE V

Moscova

„Relații internaționale”

1987

WK-66TTC2) I90

Echipa de autori a celui de-al doilea volum:

ANTYUKHINA-MOSKOVCHENKO V. I. AKHTAMZYAN A. A. AKHTAMZYAN I. A.

BOGOMOLOVA I. G. BORISOV A. Y. VASILIEV Y. K. VOLKOVA E. D. VOSCHENKOV K. P. DUBININ Y. A. ZLOBIN A. A. ZONOVA T. V. IVANOV R. F.

KAPITONOVA N.K.

KIRILIN I. A. KAPITS M. S. KNYAZHINSKY V. B. KOCHETOV V. P. PETROV D. V. PUSHKOV A. K. SOLNTSEVA M. M. TOMASHEVSKY D. G. FOKEYEV G. V. HHRUSTALEV M. A. HUDYAKOV S. S. YANIN A. A.

Potapova N. a participat la pregătirea volumului pentru publicare. F.

Istoria relațiilor internaționale și a politicii externe a URSS, 1917-1987. În 3 volume. T. 2, 1945-1970/Ed. G. V. Fokeeva. — M.: Internațional relaţii, 1987.—456 p. — (Institutul de Stat de Relații Internaționale din Moscova al Ministerului Afacerilor Externe al URSS)

O atenție deosebită în volumul al doilea, care acoperă perioada 1945-1970, este acordată formării și dezvoltării sistemului socialist mondial, formării unui nou tip de relații internaționale și altor probleme ale vieții internaționale, precum și economice, militare . - factorii politici şi ideologici în politica mondială.

Pentru specialiști în afaceri internaționale, profesori de discipline sociale, studenți, cititori interesați de istoria relațiilor internaționale și a politicii externe a URSS.

0802010100-002

⅞03(01)-87

40–86

BBK 66.4(2)

INTRODUCERE

Victoria poporului sovietic, a tuturor forțelor progresiste ale planetei asupra forțelor de reacție și militarism în cel de-al Doilea Război Mondial a dus la schimbări fundamentale în situația internațională, în echilibrul de forțe pe scena mondială. A început o nouă etapă în dezvoltarea relațiilor internaționale, s-au deschis noi perspective pentru lupta popoarelor pentru pace, democrație, eliberare națională și socialism.

Pozițiile internaționale și autoritatea Uniunii Sovietice au fost întărite semnificativ. Sistemul social sovietic și-a demonstrat avantajele incontestabile pentru întreaga lume. Al Doilea Război Mondial, care a fost un test serios al întregului sistem sovietic, a provocat o creștere uriașă a forței de muncă și a eroismului de masă al poporului sovietic. După război, URSS și-a eliminat rapid consecințele, și-a întărit semnificativ potențialul economic, științific, tehnic și de apărare, răsturnând calculele imperialismului american pentru superioritatea sa militară.

Unul dintre cele mai importante rezultate ale dezvoltării proceselor socio-politice și economice mondiale după încheierea războiului a fost influența în creștere rapidă a socialismului asupra întregului sistem de relații internaționale. Socialismul a depășit granițele unei singure țări și s-a transformat într-un sistem mondial care, în cel mai scurt timp posibil din istorie, a obținut succese impresionante.

În ciuda activităților subversive, a încercărilor de sabotaj ideologic și de blocaj economic din partea imperialismului, noul sistem a fost întărit în democrațiile populare. Pe temelia solidă a unui sistem socio-economic și politic similar, ideologia marxist-leninistă, solidaritatea de clasă, cooperarea și asistența reciprocă în apărarea unei noi societăți, a păcii și a securității internaționale, a apărut un nou tip de relații internaționale - relațiile internaționale ale țărilor socialiste. . Internaționalismul proletar – principiul fundamental al politicii externe a socialismului – apare de acum

înainte în raport cu aceste relații în forma sa cea mai înaltă – ca internaționalism socialist.

EL

Întărirea poziției socialismului mondial pe arena internațională a fost însoțită de un impact crescând al politicii externe a țărilor socialiste și al principiilor sale de bază asupra naturii relațiilor internaționale în ansamblu. Principiul coexistenței pașnice a statelor cu sisteme sociale diferite, proclamat încă în timpul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, s-a reflectat în Cartă și în activitățile mecanismului de cooperare internațională care a început să funcționeze după război - Națiunile Unite. Politica externă a țărilor socialiste a influențat foarte mult natura reglementării păcii și organizarea postbelică a lumii. Ca urmare, sistemul socialist mondial a devenit un factor decisiv în progresul social și securitatea internațională.

Rezultatul socio-politic și economic al celui de-al Doilea Război Mondial a fost, în plus, o schimbare semnificativă a raportului de putere în cadrul sistemului capitalist, și slăbirea gravă a acestuia în ansamblu. Cele mai reacţionare şi puternice forţe ale imperialismului internaţional au fost învinse - fascismul german şi italian, militarismul japonez şi tovarăşii lor de călătorie. O anumită slăbire a pozițiilor internaționale ale unor state imperialiste atât de mari precum Marea Britanie, Franța etc., a fost însoțită de o întărire a poziției Statelor Unite. Imperialismul american a căutat să unească întreaga lume capitalistă sub auspiciile sale. În acest scop, sub conducerea Statelor Unite, a fost creat un sistem extins de alianțe militar-politice și economice ale statelor capitaliste. Totuși, după cum a arătat experiența istorică, dorința puterilor imperialiste de a-și coordona strategia economică, politică și ideologică, de a crea un front comun de luptă împotriva socialismului, împotriva tuturor mișcărilor revoluționare de eliberare, întâmpină dificultăți tot mai mari. Posibilitățile imperialismului devin din ce în ce mai limitate, iar acesta și-a pierdut rolul decisiv în politica internațională. Adâncirea în continuare a crizei generale a capitalismului a dus la o inevitabilă îngustare a sferei de dominare a acestuia.

O schimbare radicală a echilibrului de forțe pe arena internațională ca urmare a formării sistemului mondial de socialism, a formării și întăririi comunității socialiste, precum și a slăbirii generale a sistemului capitalist și a sistemului de dominație imperialistă. a contribuit la dezvoltarea revoluțiilor și mișcărilor de eliberare națională ale popoarelor din Asia, Africa și America Latină. A început prăbușirea sistemului colonial al imperialismului, pe ruinele căruia au apărut zeci de state independente. Ruperea unui număr de foste colonii și semicolonii de sistemul imperialismului și implementarea unor transformări socio-economice profunde în aceste țări a însemnat o îngustare semnificativă suplimentară a

impactul dominației imperialiste, erodarea însuși a sistemului capitalismului.

Etapa postbelică a relațiilor internaționale se caracterizează și printr-o creștere accentuată a rolului maselor în rezolvarea problemelor politicii internaționale. Acest lucru se datorează în primul rând dezvoltării ulterioare a procesului revoluționar mondial, organizării și conștiinței sporite a clasei muncitoare și dezvoltării mișcărilor democratice de masă în lume. Treptat, pe toate continentele au apărut mișcări anti-război ale maselor largi, care s-au transformat ulterior într-un factor pe termen lung și influent în viața publică. Lupta pentru pace a făcut din sfera relațiilor internaționale o arenă importantă pentru activitatea politică a maselor.

Lupta pentru pace devine din ce în ce mai mult asociată cu lupta pentru progres social. Partidele comuniste și muncitorești sunt în fruntea mișcărilor democratice de masă. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, ei au condus mișcarea de Rezistență în țările ocupate de naziști; După război, autoritatea și pozițiile lor s-au întărit. Toate încercările forțelor de reacție imperialistă de a discredita mișcarea internațională comunistă și muncitorească și de a forța mase largi de oameni muncitori să se îndepărteze de ea s-au soldat cu un eșec.

În general, interacțiunea sistemului socialist mondial, a mișcării internaționale comuniste și muncitorești și a forțelor de eliberare națională a determinat în mare măsură dezvoltarea postbelică a relațiilor internaționale.

URSS și țările socialiste s-au opus politicii imperialiste dintr-o „poziție de forță” cu un curs de pace, securitate și destindere, susținută de statele eliberate și forțele democratice ale țărilor occidentale. Lupta acestor tendințe opuse în politica internațională determină întreaga dezvoltare și dinamică a relațiilor internaționale în perioada postbelică.

O descriere clară a planurilor imperialiste și a speranțelor iluzorii după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, precum și a oportunităților pierdute pentru umanitate, a fost făcută la XXVII Congres al PCUS: „Numai ideologia și politica imperială, dorința de a plasa socialismul, URSS în cele mai nefavorabile condiții externe, s-au aflat în spatele dezlănțuirii rasei nucleare și a altor arme după 1945, tocmai când înfrângerea fascismului și a militarismului părea să deschidă o oportunitate reală de a construi o lume fără război, când un mecanism de în acest scop a fost creată cooperarea - Națiunile Unite. Dar natura imperialismului și-a luat tribut și de această dată.”1

1 Gorbaciov M. S. Raportul politic al Comitetului Central al PCUS la Congresul XXVII al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. M., 1986, p. 13.

Cu toate acestea, până la sfârșitul anilor 50, ineficacitatea politicii de răzbunare socială și confruntare totală cu socialismul dusă de imperialism a fost dezvăluită pe deplin. În cercurile conducătoare ale statelor occidentale, în primul rând în țările din Europa de Vest, au început să apară evaluări realiste ale situației internaționale în schimbare, recunoașterea parității militar-strategice existente și inutilitatea politicii de confruntare militară. Ele au dus la apariția

unor tendințe de schimbare pozitivă în atmosfera Războiului Rece. Dezvoltarea lor a pregătit treptat condițiile și premisele pentru schimbări calitative în viața și politica internațională, ducând la o relaxare a tensiunii internaționale.

Capitolul I

FORMAREA SISTEMULUI SOCIALIST MONDIAL ȘI FORMAREA UNUI NOU TIP DE RELAȚII INTERNAȚIONALE

Formarea sistemului socialist mondial a început cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, care a dus la căderea din imperialism a unuia dintre marile state - Rusia și la apariția primei puteri socialiste de pe pământ - Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice.

În 1921, revoluția populară din Mongolia a fost victorioasă. La începutul anilor '40, poporul mongol a rezolvat sarcinile generale democratice, antifeudale ale revoluției și, ocolind capitalismul, a pornit pe calea unei tranziții treptate la socialism. Pe parcursul existenței Republicii Populare Mongole ca stat independent, suveran, poporul sovietic a oferit asistență fraternă poporului mongol în dezvoltarea economiei și culturii sale și în apărarea independenței naționale.

Victoria revoluțiilor socialiste într-un număr de țări din Europa și Asia a extins sfera geografică a sistemului socialist. Alte 11 state cu o populație de peste 700 de milioane de locuitori s-au îndepărtat de lumea burgheză Popoarele din Albania, Bulgaria, Ungaria, Republica Democrată Vietnam, Republica Democrată Germană, China, Republica Populară Democrată Coreea, Polonia, România, Cehoslovacia și Iugoslavia au intrat pe calea construirii socialismului.

Statele democratice populare au stabilit o strânsă cooperare cu Uniunea Sovietică și între ele pe principiile internaționalismului socialist. Dezvoltarea acestei cooperări a contribuit la formarea sistemului socialist mondial.

Cu cea mai mare completitudine, relațiile internaționalismului socialist au fost întruchipate în comunitatea socialistă -

.9

uniunea fraternă a țărilor participante la Consiliul de Asistență Economică Reciprocă și la Organizația Tratatului de la Varșovia, unite prin comunitatea intereselor fundamentale, solidaritatea de clasă și unitatea ideologiei marxist-leniniste.

Formarea sistemului mondial al socialismului, formarea și dezvoltarea comunității socialiste au dus la o schimbare radicală a raportului de forțe pe arena internațională în favoarea popoarelor „luptând” pentru progres social, democrație, libertate și pace/!

Bazele Commonwealth-ului au fost puse în timpul luptei comune a popoarelor împotriva fascismului, în perioada dificilă a reglementării postbelice și a formării puterii democratice populare în țările din Europa Centrală și de Sud-Est.

1. Formarea statelor democratice populare în țările din Europa Centrală și de Sud-Est și politica lor externă

Apariția unui proces revoluționar popular în țările din Europa Centrală și Centrală și de Sud-Est s-a dezvoltat

statul s-a format în condițiile ascensiunii eliberatorului-

lupta finală a popoarelor acestor țări împotriva ocupanților și a forțelor de reacție internă. Condițiile externe favorabile pentru desfășurarea acestui proces au fost asigurate de puterea sporită a Uniunii Sovietice și de rolul său decisiv în victoria asupra statelor fasciste în cel de-al doilea război mondial. În timpul războiului și al ocupației lui Hitler, contradicțiile interne din țările din Europa Centrală și de Sud-Est s-au împletit cu contradicții între imperialismul german și interesele mase largi din aceste țări, care au declanșat o luptă împotriva agresorilor și a complicilor acestora din rânduri . de reacție internă.

Experiența războiului și a luptei antifasciste a ridicat conștiința de clasă a oamenilor muncii la un nivel superior, i-a ajutat să înțeleagă politicile antinaționale ale regimurilor antebelice din țările lor, motivele care au dat naștere războiului. , și-au întărit voința de a lupta pentru eliberarea națională și împotriva opresiunii capitaliste. O parte a clasei conducătoare și a cercurilor conducătoare ale țărilor din Europa Centrală și de Sud-Est a fost compromisă de cooperarea cu ocupanții, în timp ce o altă parte a fost compromisă de politicile nehotărâte și pro-imperialiste ale guvernelor emigrate. În același timp, lupta de eliberare antifascistă a crescut în mod firesc în mișcări sociale. Înfrângerea fascismului a creat și condițiile prealabile pentru transformările sociale în Germania însăși.

Cea mai activă forță în mișcarea de eliberare din toate țările a fost clasa muncitoare și avangarda ei -

Partidele muniști și muncitori. Au adunat în jurul lor mase largi de oameni muncitori, toate cercurile democratice. O parte a burgheziei naționale s-a opus și invadatorilor fasciști, dar nu a fost forța determinantă în frontul național antifascist. Rolul de conducere a aparținut proletariatului, partidelor comuniste și muncitorilor. În timpul luptei de eliberare națională au fost create condițiile preliminare pentru desfășurarea revoluțiilor democratice în țările din Europa Centrală și de Sud-Est în revoluții socialiste victorioase.

Forțele armate ale URSS, situate pe teritoriul țărilor eliberate din Europa Centrală și de Sud-Est, au aderat la o politică de neamestec în treburile lor interne. În același timp, prezența trupelor sovietice a constrâns contrarevoluția internă și externă, împiedicând intervenția imperialistă directă și creând condiții favorabile transformării sociale pentru masele muncitoare.

Între 1944 și 1949 s-a instituit stăpânirea poporului în Albania, Bulgaria, Ungaria, Germania de Est, Polonia, România, Cehoslovacia și

Iugoslavia. Sistemul socialist nu a luat stăpânire în aceste țări imediat. Dar deja în primii ani postbelici măsuri precum distrugerea vechiului și crearea unui nou aparat de stat, reformele funciare, eliminarea proprietății capitaliste asupra principalelor mijloace de producție, restabilirea economiei naționale distruse de către războiul și dezvoltarea lui planificată au fost realizate cu succes. Aceste evenimente s-au desfășurat în condiții de întărire a rolului de conducere al clasei muncitoare și al partidelor marxist-leniniste, întărirea alianței clasei muncitoare cu cea mai mare parte a țărănimii și alte secțiuni ale poporului muncitor. A apărut un nou tip de organizare politică a societății, o nouă formă de dictatură a proletariatului - democrația populară. Ea a reflectat dezvoltarea unică a revoluției socialiste în condițiile slăbirii imperialismului și a fost determinată de caracteristicile istorice și naționale ale țărilor individuale.

Odată cu schimbările profunde revoluționare în viața internă a țărilor din Europa Centrală și de Sud-Est, au avut loc schimbări importante în politica lor externă. Ele s-au exprimat în primul rând în stabilirea unei prietenii strânse și a cooperării cu Uniunea Sovietică, care a fost dictată de interesele vitale ale popoarelor acestor țări. Acesta a fost internaționalismul proletar, socialist în acțiune.

Statele democratice ale poporului și-au declarat simultan disponibilitatea de a coopera cu SUA, Anglia și alte țări ale coaliției anti-Hitler. Dorința statelor democratice populare de a coopera cu țările capitaliste a fost exprimată în acțiunile lor specifice de politică externă și în documentele programului. În acest curs Ha-

ll

cadouri care au luat poziții ostile în țări

Atitudinea ostilă a statelor imperialiste față de sistemul democratic popular

Se punea în aplicare principiul leninist al coexistenței pașnice a statelor cu diferite sisteme sociale. Și dacă cooperarea cu țările occidentale nu a funcționat, atunci vina pentru aceasta revine doar guvernelor statului imperialist-atitudine față de poziția democratică a poporului.

Schimbările revoluționare din țările din Europa Centrală și de Sud-Est au fost însoțite de o luptă acută de clasă, care a avut loc pe teritoriul țărilor individuale în moduri diferite, în funcție de

itatea depinde de puterea de rezistenţă a claselor exploatatoare. Forțele contrarevoluției interne au primit sprijin activ din exterior - din partea cercurilor reacționare burghezo-emigrate și, cel mai important - din partea puterilor conducătoare ale Occidentului. Intrarea pe calea socialismului a unui număr de țări europene a cauzat pagube majore imperialismului mondial. A însemnat nu doar pierderea unui teritoriu de peste 1 milion de metri pătrați din sfera exploatării capitaliste. km cu o populație de peste 90 de milioane, dar și o îmbunătățire radicală a poziției de politică externă a Uniunii Sovietice. „Cordonul sanitar” creat de imperiali în jurul statului

sovietic pentru izolarea sa internațională după victoria Revoluției din octombrie s-a prăbușit; imperialismul a pierdut o serie de capete de pod antisovietice importante din punct de vedere strategic.

Dorința cercurilor imperialiste de a inversa procesul istoric natural de schimbare a echilibrului de forțe pe scena mondială în favoarea socialismului, sau cel puțin de a-l opri, și-a pus amprenta asupra dezvoltării relațiilor internaționale în anii postbelici. Pe ce cale vor urma țările din Europa Centrală și de Sud-Est? Această problemă a fost rezolvată în primii ani postbelici în cea mai acută luptă politică, economică și ideologică dintre forțele capitalismului și forțele de dezvoltare a socialismului.

În timp ce epoca tranziției de la socialism la comunism nu este finalizată, a subliniat în mod repetat V.I. Lenin, exploatatorii au inevitabil speranță pentru restaurare, iar aceasta se transformă constant în încercări de restaurare. Imperialiștii nu au disprețuit sub nicio formă: au încercat să se amestece direct în treburile interne ale statelor democratice populare, au susținut deschis forțele recționare din ele, au efectuat discriminări politice, au organizat o blocada economică și au susținut campanii de calomnie. Toate acestea au fost folosite pentru a pune presiune asupra guvernelor democratice ale oamenilor, pentru a realiza schimbări în componența și politicile lor, sau cel puțin pentru a se retrage în anumite probleme. Dar reacția internațională nu a reușit să prevaleze asupra forțelor progresului social și să restabilească verigile rupte din lanțul imperialismului.

2. Relațiile politice și economice ale democrațiilor populare europene cu Uniunea Sovietică în perioada 1945-1949

Condiții preliminare pentru unitate Încă din momentul apariției lor, statele democratice populare ale URSS s-au confruntat cu sarcina de a asigura condiții favorabile.

noi condiții de politică externă pentru întărirea și dezvoltarea sistemului lor social, protejând câștigurile revoluționare ale popoarelor de atacurile dușmanilor interni și externi. De asemenea, Bulgaria, România și Ungaria au trebuit să realizeze încheierea de tratate de pace cu membrii coaliției anti-Hitler.

Rezolvarea acestor sarcini cele mai importante a fost realizată cu sprijinul activ al Uniunii Sovietice. Prietenia și cooperarea cu URSS au devenit un factor important în construirea cu succes a unei noi vieți în democrațiile populare. Uniunea Sovietică, la rândul ei, a considerat că este o datorie internațională să ofere toată asistența și sprijinul posibil statelor democratice ale poporului în consolidarea independenței lor și apărarea câștigurilor socialiste. Astfel, natura revoluțiilor democratice ale poporului, coincidența intereselor fundamentale ale Uniunii Sovietice și ale statelor democratice ale poporului, precum și situația internațională specifică au dictat necesitatea unei apropieri reciproce între Uniunea Sovietică și democrațiile populare și unificarea acestora. într-o strânsă uniune frăţească.

Bazele noilor relații între popoarele Uniunii Sovietice și democrațiile populare au fost puse în timpul războiului. Obiectivele de eliberare ale URSS în război au creat premisele unei viitoare cooperări ample între aceasta și democrațiile populare. În lupta comună antifascistă s-au format legături de solidaritate între popoarele țărilor din Europa Centrală și de Sud-Est și Uniunea Sovietică. La inițiativa și sub conducerea partidelor comuniste și muncitorești au fost create formațiuni partizane și forțe armate regulate care, în alianță militară cu Armata Roșie, au luat parte la eliberarea Europei de sub agresori. În lupta împotriva unui inamic comun s-a născut baza pentru stabilirea unor relații de prietenie puternice între diferite națiuni, iar discordia națională care fusese implantată de secole de clasele exploatatoare a fost distrusă. Cu toate acestea, în ciuda condițiilor prealabile favorabile, acest proces nu a fost simplu și ușor.

Au existat mari diferențe în nivelurile de dezvoltare economică, organizare politică și maturitate socială a acestor țări. Multe dificultăți au apărut din complexitatea obiectivă a însăși sarcinilor de construire a unei noi societăți. Anumite complicaţii în relaţiile dintre ţările frăţeşti au apărut din

două tendinţe principale în dezvoltarea sistemului mondial de socialism – tendinţa spre apropierea naţiunilor şi statelor şi tendinţa spre înflorirea fiecărei naţiuni, creşterea economiei şi culturii în cadrul statelor suverane. Au existat și greșeli în cursul politic al țărilor individuale, abateri subiectiviste în rezolvarea problemelor de îmbinare a legilor generale de construire a socialismului și a caracteristicilor naționale ale fiecărui stat.

Construcția socialistă și dezvoltarea legăturilor dintre URSS și democrațiile populare în primii ani postbelici s-au petrecut într-o situație în care imperialismul a încercat în toate modurile să împiedice procesul de formare și întărire a puterii populare, să facă presiuni asupra țărilor. , pentru a-i pune unul împotriva celuilalt și a Uniunii Sovietice.

Totuși, toate aceste dificultăți și dificultăți, deși au avut un impact negativ, nu au împins democrațiile populare de pe calea transformării socialiste.

Relațiile dintre democrațiile populare, între statele democratice ale poporului și URSS au fost construite pe baza principiului leninist al internaționalismului proletar, care a devenit fundamentul cooperării dintre țările socialiste europene, permițându-le să depășească multe complicații temporare în relațiile între ele.

Legăturile frăţeşti dintre partidele comuniste şi muncitoreşti din aceste ţări şi PCUS au avut o importanţă decisivă. Cooperarea acestor partide, care sa dezvoltat de-a lungul deceniilor de luptă comună în cadrul Internaționalei Comuniste, a devenit o bază solidă pentru stabilirea de noi relații între popoarele și statele conduse de acestea. Mișcarea de prietenie cu poporul sovietic, care a căpătat un

caracter de masă în toate țările democrației populare, a căpătat o semnificație deosebită.

Uniunea Sovietică, care a jucat un rol decisiv în înfrângerea fascismului și în eliberarea altor popoare, a trebuit să-și asume sarcina de a oferi asistență tinerilor state socialiste. Dezvoltarea relațiilor bilaterale cu URSS, unitatea strânsă în jurul acesteia - forța principală a socialismului mondial - a oferit țărilor democrației populare o bază de încredere pentru construirea unei noi societăți și au fost o condiție importantă și o parte integrantă a începutului. a procesului istoric de formare a unei comunităţi de ţări unite pe principiile internaţionalismului socialist.

Noile relații pe care Uniunea Sovietică le dezvolta cu Cehoslovacia, Polonia și Iugoslavia au fost consacrate în tratate de prietenie, asistență reciprocă și

cooperare postbelica. Acordul cu Cehoslovacia a fost semnat la 12 decembrie 1943 (27 noiembrie 1963, acordul a fost prelungit pentru următorii 20 de ani), cu Iugoslavia - la 11 aprilie

1945 și Polonia - 21 aprilie 1945 (la 8 aprilie 1965, din cauza expirării acestui acord, a fost semnat un nou Tratat de prietenie, cooperare și asistență reciprocă). Aceste acorduri sunt practic de același tip. Acestea prevedeau o strânsă cooperare postbelică bazată pe respectul reciproc pentru independență, suveranitate și neamestec în treburile interne ale fiecărei țări.

Tratatele sovieto-cehoslovace, sovieto-polone și sovieto-iugoslave au avut o mare importanță internațională. Ei nu numai că au consolidat schimbări fundamentale în relațiile dintre popoarele Uniunii Sovietice, Cehoslovacia, Polonia și Iugoslavia, dar au stat și baza pentru dezvoltarea în continuare a prieteniei și a cooperării între părțile contractante. Toate problemele practice ale relațiilor dintre Uniunea Sovietică și aceste țări au fost rezolvate în spiritul prieteniei și cooperării.

Relațiile dintre Uniunea Sovietică și Albania s-au dezvoltat și ele cu succes. La 10 noiembrie 1945 s-au stabilit relațiile diplomatice sovieto-albaneze, care au avut o mare importanță pentru întărirea pozițiilor de politică externă ale statului democratic al poporului albanez. În iulie 1947, o delegație guvernamentală albaneză a vizitat Moscova. Guvernul sovietic a acceptat cererea Albaniei de asistență economică.

Și

Relațiile URSS cu Bulgaria, Ungaria și România

alt ajutor.

Relațiile politice ale Uniunii Sovietice cu Bulgaria, Ungaria și România s-au dezvoltat inițial în forme ușor diferite, deoarece la un moment dat aceste state au participat la războiul împotriva URSS de

partea Germaniei naziste. Dar baza relațiilor dintre Uniunea Sovietică și aceste țări, care au răsturnat regimurile profasciste și au pornit pe calea democrației populare, se afla pe aceleași principii care au determinat relațiile dintre Uniunea Sovietică și statele democratice ale poporului din Europa - membri ai coaliţiei antifasciste.

Forțele armate ale Bulgariei, României și Ungariei au intrat în lupta împotriva Germaniei naziste în etapa finală a războiului. În august 1945, guvernul sovietic, ținând cont de acest fapt, precum și de îndeplinirea de către România și Bulgaria a obligațiilor ce le revin în temeiul acordurilor de armistițiu, a stabilit cu acestea relații diplomatice. La 25 septembrie 1945 s-au stabilit relații diplomatice între URSS și Ungaria.

Uniunea Sovietică a jucat un rol decisiv în asigurarea unei reglementări democratice de pace cu România, Ungaria și Bulgaria, care a creat condiții favorabile pentru realizarea schimbărilor revoluționare în aceste țări și a contribuit la dezvoltarea cooperării și prieteniei lor cu URSS.

Noi relații între Uniunea Sovietică și aceste țări

am fost consacrați în tratate de prietenie, cooperare și asistență reciprocă semnate la 4 februarie 1948 cu România, la 18 februarie 1948 cu Ungaria și la 18 martie 1948 cu Bulgaria. Conținutul acordurilor este aproape identic. Tratatele obligau părțile să nu participe la coaliții ostile între ele, să se consulte cu privire la toate problemele internaționale importante care afectează interesele participanților lor și să acționeze într-un spirit de prietenie și cooperare pentru dezvoltarea în continuare a legăturilor economice și culturale bazate pe respectul reciproc pentru independență, suveranitate și neamestec reciproc în treburile interne. Aceste acorduri, ca și acordurile sovieto-polone și sovieto-cehoslovace semnate anterior, au fost încheiate pe o perioadă de 20 de ani cu prelungire automată ulterioară dacă nu existau obiecții din partea vreunei părți contractante.

Relațiile dintre democrațiile populare înseși au fost oficializate prin tratate de prietenie, cooperare și asistență reciprocă similare celor

aderarea la acordurile relevante semnate de aceștia cu Uniunea Sovietică. La 10 martie 1947 a fost semnat tratatul polono-ceho-slovac, la 16 decembrie 1947 - cel albano-bulgar, la 16 ianuarie 1948 - cel bulgaro-român, la 24 ianuarie 1948 - cel maghiar-român. unu, la 23 aprilie 1948 - cehoslovac-bulgar, 29 mai 1948 - polono-bulgar, 18 iunie 1948 - maghiar-polonez, 16 iulie 1948 - bulgaro-maghiar, 21 iulie 1948 - româno-cehoslovac, ianuarie 226 , 1949 - polono-român, 14 aprilie 1949 - cehoslovaco-maghiară. A apărut un sistem de tratate, în cadrul căruia a început să se realizeze o cooperare ideologică, politică, economică și culturală cuprinzătoare între țările democratice ale oamenilor.

Relațiile de prietenie și cooperare stabilite între țările europene care construiesc socialismul au contribuit la soluționarea problemelor controversate moștenite din sistemul capitalist, inclusiv una dintre cele mai acute și complexe - problema granițelor. În 1945, problemele Ucrainei de Vest și Belarusului de Vest, Ucrainei Transcarpatice, problemele Transilvaniei și ale regiunii Cieszyn, care anterior au dat naștere la conflicte și contradicții, au fost rezolvate prin acorduri reciproc acceptabile între țările socialiste, ținând cont de interesele lor naționale. și sarcinile de consolidare a păcii și securității în Europa.

În primii ani postbelici, relațiile dintre țările socialiste s-au dezvoltat în principal pe o bază bilaterală. Dar chiar și atunci, legăturile multilaterale au început să prindă contur, inclusiv cooperarea în problemele actuale de politică externă.

Inițial, o astfel de cooperare a fost exprimată în formular

discursuri active ale URSS în apărarea poziţiilor internaţionale ale democraţiilor populare. Uniunea Sovietică, fiind membră a comisiilor militare interaliate din Bulgaria, Ungaria și România care existau înainte de 1947, a zădărnicit planurile imperialiste ale puterilor occidentale îndreptate împotriva acestor state. URSS a apărat drepturile Poloniei ca unul dintre statele fondatoare ale Națiunilor Unite.

Treptat, spectacolele colective ale țărilor socialiste pe arena internațională au început să devină o practică. Primii pași în această direcție au fost acțiunile comune ale Uniunii Sovietice și ale țărilor democratice populare la Conferința de pace de la Paris din 1946 (iulie - octombrie), unde au fost soluționate problemele unei reglementări pașnice între un număr de țări europene, precum și la Conferinţa de la Belgrad privind navigaţia pe Dunăre. Problema unei reglementări pașnice în Germania a ocupat un loc important în activitățile de politică externă ale URSS și ale democrațiilor populare.

Politica Partidului Unității Socialiste din Germania a jucat un rol pozitiv major în crearea și întărirea legăturilor de prietenie între viitorul stat al muncitorilor germani - RDG - și URSS și democrațiile populare. Lupta consecventă a SED, care vizează eliminarea fascismului, a fost o condiție prealabilă importantă pentru apariția și întărirea unui sentiment de încredere și prietenie pentru populația civilă din Germania de Est din partea poporului sovietic și a popoarelor țărilor democratice ale poporului vecin. .

O vizită la Moscova la începutul anului 1947 a unei delegații conduse de V. Pieck și O. Grotewohl a marcat începutul stabilirii de contacte oficiale între SED și partidele fraterne. La cel de-al Doilea Congres al SED din septembrie 1947 au participat delegații ale partidelor comuniste și muncitorești din Uniunea Sovietică și ale mai multor democrații populare. Totodată, au avut loc negocieri și întâlniri comune în cadrul cărora s-au discutat măsuri de extindere a legăturilor permanente cu SED.

În același timp, țările socialiste au purtat o luptă hotărâtă împotriva încercărilor puterilor occidentale de a preveni eradicarea fascismului și a militarismului în zonele de ocupație vestice ale Germaniei. În iunie 1948, la Varșovia a avut loc o întâlnire a miniștrilor de externe ai opt state socialiste. Participanții săi au condamnat politica de remilitarizare a Germaniei și crearea unui stat separat vest-german, urmărită de puterile occidentale și au înaintat propuneri constructive care vizează o reglementare democratică în Germania, în conformitate cu acordurile de la Ialta și Potsdam. Declarația participanților la întâlnire, publicată la 24 iunie 1948, a devenit primul document comun al țărilor socialiste din Europa care a asigurat securitatea colectivă.

17

Un rol cunoscut în întărirea legăturilor dintre țările socialiste l-a avut Reuniunea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din Bulgaria, România, Ungaria, Polonia, Uniunea Sovietică, Iugoslavia, Franța, Cehoslovacia și Italia, desfășurată la final. din septembrie 1947. A fost creat un Birou de Informare (Cominform) pentru schimbul de experiență și coordonarea acțiunilor. La acea vreme, în democrațiile populare se desfășura o luptă intensă pentru crearea partidelor marxist-leniniste unite. În multe privințe, această luptă a fost determinată de sarcinile de întărire a solidarității internaționale a clasei muncitoare și de interacțiunea partidelor fraterne, extinderea acțiunilor comune pe arena internațională. Din mai multe motive, nu a fost posibilă implementarea pe deplin a sarcinii înaintate Cominformului în acea etapă, totuși, această organizație a jucat un anumit rol în dezvoltarea legăturilor dintre partidele comuniste și muncitorești bazate pe principiile internaționalismului proletar. .

Dezvoltarea relațiilor dintre țările socialiste a întâmpinat uneori serioase dificultăți, diferențe de opinii și diferențe de poziții. În 1948, au apărut diferențe între Partidul Comunist din Iugoslavia și alte partide comuniste și muncitorești cu privire la o serie de probleme ideologice și politice. Aceste neînțelegeri au fost transferate în relațiile interstatale. În 1949, guvernul sovietic a anulat Tratatul de prietenie, asistență reciprocă și cooperare postbelică sovieto-iugoslavă. Deteriorarea relațiilor sovieto-iugoslave, precum și a relațiilor dintre Iugoslavia și democrațiile populare, a fost în detrimentul intereselor socialismului. În 1953, au început să se contureze condițiile prealabile pentru normalizarea relațiilor sovieto-iugoslave.

În mai 1955, o delegație guvernamentală a URSS condusă de președintele Consiliului de Miniștri N.S. Hrușciov a sosit în Republica Populară Federală Iugoslavia. În capitala Iugoslaviei s-au purtat negocieri cu delegația guvernului Republicii Populare Federale Iugoslavia, condusă de I. Broz Tito. La 2 iunie 1955, la Belgrad a fost semnată Declarația sovieto-iugoslavă. Acesta a subliniat dorința sinceră a URSS și a FPRY de a dezvolta o cooperare cuprinzătoare, care, așa cum se precizează în document, „este în deplină concordanță cu interesele ambelor țări, precum și cu interesele păcii și socialismului și pentru care obiectiv. condițiile există în prezent.” Declarația a formulat principiile de la care au pornit guvernele URSS și FPRY atunci când au discutat chestiuni de interes pentru ele, principiile generale de bază ale relațiilor interstatale dintre țările socialiste și, de asemenea, a consemnat un

acord cu privire la o serie de măsuri specifice pentru dezvoltarea legăturilor de prietenie. și cooperarea dintre URSS și Iugoslavia. S-a subliniat necesitatea consolidării și dezvoltării relațiilor

între ambele țări în domeniile economiei, politicii și culturii. S-a ajuns la un acord pentru continuarea contactelor între reprezentanții organelor de stat și de partid ale URSS și FPRY. Declarația de la Belgrad a devenit fundamentul dezvoltării cuprinzătoare a relațiilor sovieto-iugoslave, iar negocierile în sine au devenit un exemplu de depășire constructivă uneori a posibilelor contradicții și dezacorduri în relațiile dintre statele socialiste.

În general, perioada 1945-1949 se caracterizează prin creșterea cooperării politice și de altă natură în cadrul sistemului socialist în curs de dezvoltare, formarea cadrului său legal și întărirea poziției interne și internaționale a țărilor socialiste. Concomitent cu dezvoltarea relațiilor politice dintre URSS și țările democratice populare ale Europei, noi relații economice au fost oficializate și consolidate. Natura acestor relații a fost determinată atât de uniformitatea sistemului social, cât și de situația economică specifică a Uniunii Sovietice și a democrațiilor populare de după încheierea războiului.

După ce a încheiat victorios războiul împotriva agresorilor fasciști, poporul sovietic a început să restabilească economia națională distrusă. Soluția la problema redresării economice a avut

Semnificaţia internaţională a restaurării şi dezvoltării* economiei naţionale a URSS

nu numai intern, ci și de o enormă semnificație internațională. Imperialiștii americani și britanici sperau că Uniunea Sovietică nu își va putea restabili economia fără ajutorul lor. Crezând că Uniunea Sovietică va fi nevoită să apeleze la ei pentru ajutor, guvernele Statelor Unite și Angliei sperau să folosească această circumstanță pentru a pune presiune asupra URSS.

La 8 mai 1945, în ciuda faptului că Uniunea Sovietică nu și-a îndeplinit încă obligațiile de a participa la războiul cu Japonia din Orientul Îndepărtat, președintele Truman a ordonat o reducere a livrărilor americane către URSS sub Lend-Lease. Fostul secretar de stat american Stettinius a scris mai târziu că acest ordin „a fost extrem de prematur și nu a ajutat cauza menținerii unor bune relații sovieto-americane”. Pe 18 august, în timp ce URSS desfășura operațiuni militare împotriva Japoniei, cercurile conducătoare ale SUA au oprit complet livrările către Uniunea Sovietică prin Lend-Lease. În 1947, guvernul SUA a reziliat unilateral acordul sovietico-american din 15 octombrie 1945 privind furnizarea de mărfuri americane pe credit, iar în martie 1948 a introdus licențe pentru exportul de mărfuri în URSS, sperând, prin organizarea unei blocade economice, să perturbe. restabilirea economiei naţionale a ţării noastre.

Cu toate acestea, calculele politicienilor din Washington și Londra sunt

cazut. Sistemul socialist și-a demonstrat din nou avantajele și vitalitatea. Sub conducerea Partidului Comunist, poporul sovietic a depășit cu succes dificultățile postbelice prin muncă dezinteresată. Deja în 1947, producția industrială a URSS a atins nivelul de dinainte de război, iar în 1948 a depășit-o cu 18%. Cel de-al patrulea plan cincinal pentru restabilirea și dezvoltarea economiei naționale a URSS (1946-1950) a fost finalizat înainte de termen, ceea ce a asigurat eliminarea cu succes a consecințelor grave ale invaziei fasciste, ale puterii.

Ajutor

Economic

URSS la democrațiile populare, dezvoltarea cooperării economice

precum şi întărirea în continuare a statului economic socialist.

Redresarea economică în țările din Europa Centrală și de Sud-Est a început în condiții dificile. Cele mai multe dintre aceste țări au fost caracterizate de înapoierea economică. Economia lor a rămas multi-structurată. Este dificil

a rezolvat problemele cu care se confruntă statele democratice populare în domeniul economiei. Dificultățile au fost agravate de faptul că țările din Europa Centrală și de Sud-Est au suferit mult mai mult de pe urma războiului decât țările din Europa de Vest. De exemplu, Polonia a pierdut 22% din populație și 38% din activele naționale. Pierderile sale materiale au fost estimate la 20 de miliarde de dolari.În Iugoslavia, care a pierdut 12,5% din populație, multe ramuri ale unei industrii foarte slab dezvoltate au fost distruse cu 20-25%, iar pierderile sale materiale în timpul războiului și ocupației fasciste au fost estimat la 9145 milioane de dolari Au fost şi mari pierderi şi distrugeri în alte democraţii populare europene.

Situația din aceste țări a fost agravată în mod conștient și deliberat de cercurile politice din Occident, care nu au vrut să accepte pierderea țărilor din Europa Centrală și de Sud-Est din sistemul capitalist și au făcut totul pentru a complica situația internă și a încetini. reducerea redresării economice a acestor țări.

În condițiile actuale, asistența URSS pentru democrațiile populare a fost de o importanță excepțională. Chiar înainte de încheierea unor acorduri interguvernamentale oficiale, Uniunea Sovietică a început să ofere hrană și asistență medicală populației din zonele eliberate. Astfel, din cauza situației critice de aprovizionare din Berlin, Varșovia, Budapesta, Belgrad și Praga, guvernul sovietic a furnizat 572 de mii de tone de cereale, 60 de mii de tone de carne, 90 de mii de tone de zahăr și alte produse alimentare. Aprovizionarea cu cereale sovietice către Polonia, Cehoslovacia și Ungaria a împiedicat foametea în aceste state și a zădărnicit planurile marii burghezii de a folosi situația dificilă în scopuri contrarevoluționare.

Ulterior, URSS a început să furnizeze țărilor poporului

20

democrația materiilor prime industriale, echipamentelor, documentației științifice și tehnice, asigurând astfel funcționarea întreprinderilor industriale și angajarea lucrătorilor. La cererea guvernelor lor, în aceste țări au fost trimiși specialiști sovietici - ingineri, agronomi, oameni de știință etc. Asistența financiară acordată sub formă de împrumuturi în condiții preferențiale a fost, de asemenea, de mare importanță. În total, până în 1952, URSS a acordat democrațiilor populare împrumuturi pe termen lung în valoare de aproximativ 15 miliarde de ruble.

Primele acorduri comerciale între URSS și democrațiile populare au fost încheiate în timpul războiului. În octombrie 1944, a fost încheiat un acord comercial între URSS și Polonia, conform căruia Uniunea Sovietică a furnizat Poloniei alimente, cărbune, produse petroliere, bumbac și alte tipuri de materii prime industriale, precum și o serie de bunuri industriale. După eliberarea Varșoviei, guvernul sovietic și-a asumat jumătate din costurile reconstrucției orașului și, de asemenea, a oferit Poloniei o mare asistență în refacerea rutelor de transport și comunicații, a centralelor electrice și a întreprinderilor industriale.

În iulie 1945, a fost încheiat un acord comercial sovieto-polonez, care definea relațiile economice dintre cele două țări ca relații de prietenie și cooperare. A fost semnat apoi un acord pentru a compensa pagubele cauzate de ocupația germană. Uniunea Sovietică a renunțat în favoarea Poloniei la toate pretențiile asupra proprietății germane și a altor bunuri, precum și la părțile întreprinderilor industriale și de transport germane de pe teritoriul Poloniei, inclusiv la toate pământurile reunite cu aceasta după război. Uniunea Sovietică a fost de acord să acorde Poloniei 15% din toate proviziile de reparații care i se cuveneau din Germania. La rândul său, Polonia s-a angajat, începând din 1946, să aprovizioneze Uniunea Sovietică cu 12-13 milioane de tone de cărbune anual pe toată perioada de ocupare a Germaniei la un preț special negociat. În 1947, aceste livrări au fost tăiate la jumătate, iar în 1953 au fost întrerupte.

În relațiile economice sovieto-cehoslovace, perioada 1945-1949 a fost marcată de formarea și dezvoltarea cu succes a cooperării: în aprilie 1946, a fost semnat între cele două țări un acord privind aprovizionarea reciprocă cu bunuri, care a servit drept bază pentru dezvoltarea largă. a cifrei de afaceri a acestora; în decembrie 1947 a fost încheiat între URSS și Republica Cehoslovacă un acord privind comerțul și navigația, care a determinat condițiile dezvoltării relațiilor economice sovieto-cehoslovace; Totodată, a fost semnat primul acord comercial pe termen lung pentru 1948-1952 și un acord de cooperare științifică și tehnică.

Chiar și în timpul războiului, Uniunea Sovietică a oferit economii

21

asistență tehnică pentru poporul iugoslav. Și în primii ani postbelici, el a continuat să ofere un astfel de sprijin Iugoslaviei.

Relațiile economice dintre Uniunea Sovietică și Ungaria, România și Bulgaria s-au dezvoltat cu succes. În 1945, a fost încheiat un acord de cooperare economică între URSS și Ungaria. În același an, Ungaria a primit mărfuri în valoare de 6,3 milioane de dolari de la Uniunea Sovietică și a putut să o aprovizioneze cu bunuri proprii în valoare de 26,6 mii de dolari. Deja în 1948, cifra de afaceri comercială dintre URSS și Ungaria era de aproape 20 de ori mai mare decât nivelul din 1938. . Un acord similar a fost încheiat cu România. Pe această bază, Uniunea Sovietică a trimis în România o cantitate semnificativă de mașini și materii prime pentru industrie. În 1945 și în anii următori, URSS a ajutat România să elimine criza alimentară cauzată de seceta severă și de eșecul recoltelor. Prim-ministrul român Petru Groza a spus acest lucru într-un discurs din 27 iunie 1947: „Anii de secetă ne-au pus într-o situație dificilă. Am fost forțați să plătim în aur pentru a obține porumb din Occident. Condițiile care ni s-au impus au fost grele și, cu toate acestea, am primit foarte puțin porumb. Am fost nevoiți să batem din nou la ușile prietenilor noștri din Est. Știm că au avut o secetă și că, în ciuda acestui fapt, ne-au împrumutat anul trecut 30 de mii de mașini de cereale livrate la casele noastre, fără să cerem garanții în schimb, fără să cerem aur, iar noi nu am putut plăti această datorie. În ciuda acestui fapt, am apelat din nou la prietenii noștri, care ne-au înțeles și ne ajută din nou.”

Chiar înainte de sfârșitul războiului, URSS a început să aprovizioneze Bulgaria cu alimente, materii prime industriale și combustibil. În 1945, a fost semnat primul acord comercial, conform căruia URSS a furnizat 120 de mii de tone de produse petroliere, 11 mii de tone de bumbac, 73 de mii de tone de metal și produse metalice și o serie de alte bunuri pentru nevoile economiei bulgare. . În plus, Uniunea Sovietică a oferit ajutor alimentar Bulgariei, care a fost grav afectată de secetă. În 1945, 79,6% din importurile Bulgariei și 94,3% din exporturi proveneau din URSS. În 1946, importurile de mărfuri din Uniunea Sovietică în Bulgaria s-au dublat.

Guvernul sovietic a luat măsuri pentru a ușura obligațiile de reparație ale României și Ungariei. În 1946, s-a decis mărirea perioadei de plată a despăgubirilor către aceste țări către Uniunea Sovietică de la șase la opt ani. În iunie 1948, guvernul sovietic a dat curs cererii guvernelor român și maghiar de a reduce suma rămasă a plăților reparațiilor cu 50% de la 1 iulie a aceluiași an.

Datorită ajutorului URSS, precum și a începutului cooperării dintre democrațiile populare, ei au putut să-și dezvolte rapid economia, în special industria - baza economiei naționale. Pro-

producția industrială din aceste țări în 1949 a fost de o ori și jumătate mai mare decât nivelul din 1937. Legăturile economice dintre ei s-au extins nemăsurat. Acest proces a fost accelerat de boicotul economic și blocada Occidentului imperialist, care a stabilit un curs pentru divizarea Europei. Din martie 1948, Statele Unite, de exemplu, au introdus restricții forțate la exporturi către democrațiile

populare. Exportul multor mărfuri în țările socialiste a fost complet interzis.

În primii ani postbelici, piața socialistă mondială era încă la început, noi forme de cooperare caracteristice țărilor socialiste.

tocmai luau contur. Aceasta a fost o perioadă de tranziție de la vechiul sistem de relații economice externe, tipic capitalismului, la formarea unui nou tip de relații economice internaționale. Multe dificultăți în acest proces au fost asociate și cu faptul că URSS și democrațiile populare nu au stabilit istoric relații economice largi între ele, cu diviziunea lor inerentă a muncii. Cota URSS în comerțul exterior al majorității acestor țări la începutul războiului era de doar 1%.

De adăugat că în primii ani de după război, o parte semnificativă a economiei naționale din aceste țări se afla în mâinile burgheziei. A existat o luptă acerbă de clasă pentru mijloacele de producție, bănci și instituțiile de asigurări sociale. Acest lucru a avut un impact corespunzător asupra activităților economice externe ale guvernelor. Astfel, monopolul de stat asupra comerțului exterior în Cehoslovacia, Ungaria și România a fost introdus în 1948, în Polonia și Bulgaria - abia în 1949.

Cu toate acestea, până la sfârșitul anilor 40, democrațiile populare au obținut un mare succes în restabilirea și dezvoltarea economiei, au întărit relațiile de producție socialiste, au început să implementeze planuri pe termen lung pentru construcția socialistă și să extindă și să aprofundeze cooperarea economică între ele.

În aceste condiții, s-a pus problema organizării unei cooperări economice mai largi între democrațiile populare și URSS. În ianuarie 1949, a avut loc la Moscova o întâlnire economică a reprezentanților Bulgariei, Ungariei, Poloniei, României, URSS și Cehoslovaciei. Întâlnirea a recunoscut necesitatea creării unui Consiliu de Asistență Economică Reciprocă (CMEA) pe baza unei reprezentări egale a participanților săi, cu sarcina de a face schimb de experiență economică, oferindu-se reciproc asistență tehnică, asistență reciprocă cu materii prime, alimente, mașini, echipamente etc. O lună mai târziu, ea a devenit membră a Consiliului pentru Asistență Economică Reciprocă Albania a fost acceptată, iar în 1950 - RDG.

Consiliul de Asistență Economică Reciprocă a fost o organizație complet nouă în domeniul cooperării economice internaționale, bazată pe principii fundamental diferite de cele pe care se construiesc relațiile economice dintre țările capitaliste. Toți participanții la Consiliul de Asistență Economică Reciprocă sunt absolut egali în drepturi. Hotărârile Consiliului le sunt obligatorii numai dacă partea interesată este de acord. Prin urmare, impunerea unor decizii care sunt contrare intereselor unei anumite țări este exclusă, iar dorințele fiecărui membru al organizației sunt luate în considerare. CMEA a fost creat ca o organizație deschisă la care s-ar putea alătura și alte țări.

Participarea la CMEA a oferit fiecărui stat socialist oportunitatea utilizării cât mai raționale și complete a resurselor și forțelor lor

productive, pentru dezvoltarea unor forme mai eficiente de cooperare economică.

Odată cu crearea CMEA, această cooperare a început să se realizeze pe baza unor obiective, decizii și programe convenite colectiv.

Democrațiile populare europene în lupta pentru pace și cooperare internațională

3. Lupta statelor democratice populare ale Europei împotriva amestecului puterilor imperialiste în treburile lor interne, pentru pace și cooperare internațională în anii 1945-1949

Prietenia cu Uniunea Sovietică și cooperarea reciproc avantajoasă au contribuit la întărirea poziției interne și internaționale a democrațiilor populare și au determinat contribuția acestora la lupta pentru coexistența pașnică a statelor aparținând diferitelor sisteme sociale.

Transformările revoluționare profunde, sprijinul din partea maselor largi de oameni și asistența reciprocă din partea țărilor socialiste au sporit autoritatea guvernelor statelor democratice populare pe scena mondială. Oameni de la tara

noua democrație - membrii Națiunilor Unite au participat activ la activitatea organismelor ONU, au susținut politica iubitoare de pace a Uniunii Sovietice și au făcut o serie de propuneri constructive menite să consolideze pacea și securitatea internațională. Polonia a fost inițiatorul propunerii ca membrii ONU să rupă relațiile diplomatice cu Spania franquista. La prima sesiune a Adunării Generale a ONU din ianuarie 1946, Polonia a făcut o propunere

privind adoptarea de către state a unor legi care interzic utilizarea energiei atomice în scopuri militare. Polonia a purtat o luptă persistentă pentru a interzice utilizarea energiei atomice în scopuri militare ca membru al Comisiei pentru Energie Atomică a ONU în 1946-1947.

La a II-a sesiune a Adunării Generale, Polonia a pus problema restabilirii economiilor țărilor afectate de război. În același timp, necesitatea participării active a acestei organizații internaționale la restabilirea economiei naționale a țărilor europene și inacceptabilitatea subordonării nevoilor economice ale țărilor europene eliberate de fascism unor scopuri politice, așa cum a fost inerent Planului Marshall, au fost subliniate.

Dorința unei reduceri generale a armamentului a pătruns în discursurile democrațiilor populare la sesiunile III și IV ale Adunării Generale a ONU, susținute de măsuri specifice de reducere a forțelor armate și a bugetelor militare. Polonia și Cehoslovacia au luptat cu insistență pentru respectarea Cartei ONU, pentru admiterea în ONU a Bulgariei, Ungariei, României, Albaniei și a altor țări care au îndeplinit cerințele Cartei. Democrațiile populare au participat activ la lucrările Consiliului Economic și Social al ONU, în care Polonia și

Cehoslovacia au fost alese de mai multe ori. Polonia a fost unul dintre inițiatorii creării Comisiei Economice pentru Europa a ONU.

O mare contribuție la lupta pentru principiile democratice ale reglementării de pace postbelice, după cum sa menționat deja, a fost participarea activă a democrațiilor populare la Conferința de pace de la Paris din 1946. Activitatea lor a fost deosebit de eficientă la Conferința de la Belgrad din 1948, care a elaborat o nouă convenție privind regimul navigației pe Dunăre. Importante au fost discursurile democrațiilor populare, în special ale Poloniei și Cehoslovaciei, despre problema germană.

În legătură cu problemele reglementării de pace postbelice cu Germania, cercurile imperialiste din Statele Unite și Marea Britanie au încercat să facă presiuni asupra țărilor democratice ale poporului care erau membre ale coaliției anti-Hitler, de exemplu, Polonia și Cehoslovacia. . Spre deosebire de deciziile Conferinței de la Potsdam, Statele Unite și Anglia s-au opus stabilirii graniței de vest a Poloniei de-a lungul Oder și Neisse și împotriva reinstalării germanilor din Polonia și Cehoslovacia în Germania. În septembrie 1946, secretarul de stat american John Byrnes, într-un discurs la Stuttgart, a pus sub semnul întrebării natura finală a granițelor de vest ale Poloniei. În lupta pentru drepturile sale, securitatea și suveranitatea sa, Polonia s-a bazat pe sprijinul URSS. Guvernul sovietic a făcut o declarație decisivă că a considerat granițele de vest ale Poloniei ca fiind permanente.

și că decizia Conferinței de la Potsdam în această problemă nu poate fi zguduită de nimeni.

Toate democrațiile populare au protestat împotriva creării unui stat separat vest-german de către puterile occidentale în 1949. În aceste condiții, consecința firească a politicii iubitoare de pace a democrațiilor populare a fost recunoașterea de către acestea a Republicii Democrate Germane proclamată la 7 octombrie 1949 și stabilirea de relații de prietenie cu aceasta.

Dorința democrațiilor populare de o cooperare internațională largă și de întărire a păcii a întâmpinat opoziție din partea puterilor occidentale. Lupta împotriva țărilor democratice ale poporului în scopul restabilirii capitalismului și a regimurilor politice reacționare din ele, folosind aceste țări ca trambulină antisovietică, a devenit parte integrantă a politicii imperialiste postbelice de „conținere” comunismului, dezlănțuită de Occident, în primul rând SUA și Marea Britanie, „războiul rece” împotriva socialismului mondial.

O manifestare caracteristică a acestei politici în primii ani postbelici a fost asigurarea de către reprezentanții britanici și americani din țările Europei Centrale și de Sud-Est a unui sprijin material, politic și moral personalităților recționare care se aflau în opoziție cu guvernele democratice populare. La rândul lor, forțele de reacție internă din aceste țări s-au bazat pe intervenția și asistența străină din partea Statelor Unite și Angliei.

Reacția externă și internă a încercat să folosească alegerile pentru instituțiile legislative ale democrațiilor populare care au avut loc în anii 1945-1947 pentru a-și atinge scopurile.

La 18 august 1945, guvernul american a trimis o notă guvernului bulgar prin care cere să includă reprezentanți ai reacționării.

cercurilor (în notă reacționarii au fost numiți ipocrit „elemente importante ale opiniei democratice”) și crearea unor condiții favorabile pentru aceste cercuri la viitoarele alegeri. Guvernul SUA a avertizat că altfel ar fi dificil să se încheie un tratat de pace cu Bulgaria.

Unul dintre liderii opoziţiei reacţionare bulgare, N. Petkov, la 26 iulie 1945, s-a adresat guvernului, precum şi misiunilor britanice şi americane de la Sofia, cerând ca alegerile pentru Adunarea Populară din Bulgaria, programate pentru august 1945. , fi amânat și ținut sub controlul puterilor aliate Guvernul bulgar a respins această cerere, iar Petkov a demisionat din calitatea de membru. SUA și Anglia au folosit acțiunile lui Petkov pentru a se amesteca în afacerile interne ale Bulgariei. Reprezentantul SUA la Sofia Barnes i-a cerut bulgarului

Guvernul amânând alegerile viitoare. Guvernul britanic a făcut o mișcare similară. Pe 21 și 24 august au urmat noi declarații ale guvernelor Statelor Unite și Angliei, în care amenințau că nu vor recunoaște noul guvern bulgar și nu vor semna cu acesta un tratat de pace decât dacă alegerile vor fi amânate.

Guvernul bulgar, dorind să elimine orice motiv care ar putea interfera cu stabilirea unor relații normale între Bulgaria și Statele Unite și Anglia, a amânat alegerile pentru 18 noiembrie 1945. Însă, căutând să stabilească „controlul internațional” asupra conducerii alegeri, Bevin și Byrnes au ridicat din nou problema alegerilor din Bulgaria la sesiunea de la Londra a Consiliului Miniștrilor de Externe din septembrie 1945. Cu toate acestea, Uniunea Sovietică s-a opus încercărilor Statelor Unite ale Americii și Angliei de a folosi Comisia Aliată de Control din Bulgaria pentru a întări poziția de reacție la alegerile pentru Adunarea Populară și a susținut guvernul Bulgariei, care se bucura de încrederea oameni, cu care URSS a stabilit relații diplomatice la 4 august 1945.

Pe bună dreptate, guvernul bulgar a respins toate atacurile asupra drepturilor suverane ale poporului său. Pe 18 noiembrie, la alegerile pentru Adunarea Populară, populația bulgară a demonstrat un sprijin impresionant pentru guvernul Frontului Patriei și Partidul Muncitoresc Bulgar. La alegeri au participat 85,6% dintre alegători, 88,18% dintre toți cei care au participat la vot au votat candidații Frontului Patriei.

Guvernele americane și britanice au încercat să se amestece direct în afacerile interne nu numai ale țărilor care erau foste uniuni

nikami al Germaniei, dar și al țărilor participante la coaliția antifascistă, care au luat calea dezvoltării democratice. Și aici și-au susținut protejații - reacționarii. Dorind să întărească poziția lui Mikolajczyk în Polonia la viitoarele alegeri pentru Sejm Legislativ și să discrediteze activitățile partidelor din blocul democratic, guvernele Statelor Unite și Angliei, în note din 19 august 1946, și-au exprimat nemulțumirea față de faptul că textul proiectului de lege electorală nu a fost prezentat ambasadorilor lor la Varșovia și au înaintat cereri de modificare a unor prevederi ale legii. Au fost făcute încercări de a pune presiune economică asupra Poloniei. Un purtător de cuvânt al Ministerului de Externe britanic a declarat că rezervele de aur poloneze luate de la Varșovia în 1939 și deținute în băncile britanice nu vor fi returnate până când guvernul polonez se va angaja să organizeze alegeri „libere”.

Guvernul Poloniei Populare a respins șantajul și pretinde că stabilește controlul străin asupra alegerilor.

Amestec imperialist în afacerile interne ale Poloniei

27

Evenimentele din februarie 1948 în Cehoslovacia

Guvernul sovietic a oferit sprijin guvernului polonez. Într-o notă din 13 ianuarie 1947, s-a opus propunerii SUA, al cărei sens era să se amestece în afacerile interne ale Poloniei.

Alegerile pentru Sejm, desfășurate la 19 ianuarie 1947, au adus victoria blocului democratic condus de Partidul Muncitoresc Polonez și au dus la înlăturarea de la putere a reprezentanților burgheziei. Fostul viceprim-ministru Mikolajczyk, pe care s-au bazat politicienii americani și britanici, a fost învins la alegeri și a părăsit curând țara.

De asemenea, guvernul SUA a încercat să facă presiuni asupra Poloniei în legătură cu adoptarea unei legi privind transferul în proprietatea statului polonez a principalelor sectoare ale economiei naționale. Dar, în ciuda acestei presiuni din partea imperialiștilor străini și a rezistenței reacției interne, legea a fost pusă în aplicare, care a subminat în cele din urmă poziția atât a burgheziei poloneze, cât și a celei străine în economia țării.

Un exemplu izbitor de intervenție a guvernelor SUA și Marea Britanie în afacerile interne ale democrațiilor populare și sprijinul acestora față de forțele reacționale este

Se confirmă participarea reprezentanților americani și britanici la conspirația contrarevoluționară a burgheziei cehoslovace din februarie 1948.

Cehoslovacia a ocupat un loc aparte în planurile puterilor occidentale îndreptate împotriva Uniunii Sovietice și a întregului lagăr democratic, ceea ce se datorează poziției sale geografice în centrul Europei, particularităților dezvoltării economice și situației politice interne. La începutul anului 1948, burghezia avea încă poziții

economice și politice puternice în țară și era strâns legată de cercurile conducătoare ale statelor occidentale.

Reacția cehoslovacă, mizând pe sprijinul puterilor imperialiste, pregătea o lovitură de stat. Conspiratorii au menținut contact strâns cu reprezentanții puterilor occidentale, în primul rând cu ambasadorul american la Praga, Steingardt. La 20 februarie 1948, 12 miniștri reprezentând forțele de dreapta ale țării și o parte a guvernului și-au anunțat demisia. Ei sperau astfel să provoace demisia întregului guvern, condus de K. Gottwald, iar apoi, cu ajutorul președintelui Benes, să formeze un nou guvern fără comuniști.

Poporul cehoslovac, condus de Partidul Comunist, sprijinit de Uniunea Sovietică, a zădărnicit planurile de reacție internă și internațională. Sub presiunea oamenilor muncii, Benes a fost nevoit să accepte demisia miniștrilor burghezi și să-i îndrume pe K. Gottwald să umple guvernul cu noi membri. Comuniştii au intrat în guvern şi

alţi reprezentanţi ai forţelor progresiste. Astfel, în februarie 1948, sub presiunea maselor populare, reprezentanții burgheziei au fost îndepărtați constituțional din organele guvernamentale.

Semnificația istorică a evenimentelor din februarie 1948 a fost aceea că reacția a suferit o înfrângere decisivă. Astfel, calea socialistă de dezvoltare a țării și apropierea ulterioară a acesteia de Uniunea Sovietică și statele democratice populare au fost în cele din urmă predeterminate.

Reacția negativă a guvernelor SUA și Angliei la evenimentele din februarie, precum și încercările lor ulterioare de a folosi Organizația Națiunilor Unite pentru a conduce o campanie de calomnie împotriva Cehoslovaciei și a se amesteca în treburile sale interne, nu au mai putut schimba evoluția evenimentelor și cursul ales de Cehoslovacia.

Pentru a submina sistemul democratic al oamenilor din țările europene, imperialiștii americani și britanici au recurs la mijloace de presiune economică. Conform mărturiei unei figuri de stânga în engleză

Partidul Laburist al lui K. Zilliakus, conducătorii SUA și Angliei au folosit provizii de la UNRRA1 în scopuri politice. „De atunci”, a spus el, „reprezentanții guvernelor britanice și americane s-au întors în Polonia, ei au încercat să facă capital politic din statul pe jumătate înfometat al Poloniei, raportând că livrările UNRRA în această țară vor crește dacă Mikolajczyk devine prim-ministru." Ca mijloc de a exercita presiune asupra guvernului democratic al poporului din Polonia, puterile occidentale au folosit și înghețarea activelor poloneze în băncile britanice și americane. Timp de câteva luni, Statele Unite au reținut circa 700 de nave ale statelor dunărene - Cehoslovacia, Ungaria și Iugoslavia, care au fost restituite proprietarilor lor de drept numai după cereri persistente din partea Uniunii Sovietice și a democrațiilor populare.

Ca răspuns la naționalizarea industriilor importante, a băncilor și a companiilor de asigurări din Cehoslovacia și la victoria Partidului Comunist în alegerile pentru Adunarea Națională fondatoare din 26 mai 1946, Statele Unite au încheiat negocierile de împrumut pentru Cehoslovacia. Departamentul de Stat al SUA a amânat acordarea unui împrumut de 40 de milioane de dolari acestei țări pentru achiziționarea de provizii în exces ale armatei americane. În vara lui 1947, când Cehoslovacia s-a confruntat cu dificultăți serioase din cauza secetei și a recoltelor insuficiente,

1 Administrația Națiunilor Unite pentru Ajutorare și Reconstrucție.

Guvernul SUA a refuzat cererea guvernului cehoslovac de asistență pentru aprovizionarea cu cereale.

Presiunea asupra democrațiilor populare europene s-a intensificat mai ales în 1947-1948 în legătură cu Planul Marshall. După respingerea Planului Marshall de către Uniunea Sovietică și democrațiile populare, inclusiv Cehoslovacia, precum și după victoria din februarie a poporului cehoslovac, Statele Unite au recurs la o blocare comercială a tuturor țărilor socialiste. La 27 februarie 1948, guvernul SUA a refuzat să acorde Cehoslovaciei un împrumut pentru achiziționarea de bumbac, iar în urma acestuia, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare a refuzat și ea să îi acorde un împrumut. La 1 martie 1948, Congresul american a autorizat încetarea tuturor exporturilor către țările socialiste. Presiunile corespunzătoare au fost exercitate de Statele Unite și asupra țărilor participante la Planul Marshall. Guvernul britanic a întrerupt negocierile privind încheierea unui acord comercial anglo-cehoslovac.

Dorința Statelor Unite și a Angliei de a preveni consolidarea țărilor democratice ale poporului, de a le complica situația politică și economică și de a menține posibilitatea influenței lor asupra acestor țări s-a reflectat și în soluționarea problemelor unei reglementări pașnice cu fostul stat european al Germaniei. aliați în cel de-al doilea război mondial. Cercurile conducătoare ale puterilor occidentale au încercat să impună tratate imperialiste de pace popoarelor Bulgariei, Ungariei și României, iar mai târziu, când aceasta a eșuat, interpretarea lor a tratatelor de pace încheiate, potrivit cărora au adus acuzații acestor țări de încălcarea tratate. Guvernele Bulgariei, Ungariei și României au respins aceste acuzații ca fiind complet nefondate. Guvernul sovietic le-a considerat drept „dorința guvernelor Statelor Unite și Marii Britanii de a transforma în mod artificial într-un subiect de dispută problema interpretării tratatelor de pace, ca o încercare directă de a se amesteca în afacerile interne ale Bulgariei, Ungaria și România pentru a face presiune asupra politicilor lor interne."

Astfel, puterile occidentale și-au construit relațiile cu democrațiile populare în anii 1945-1949 în spiritul Războiului Rece, încercând să realizeze o schimbare în sistemul lor social. Dacă țările europene ale democrației populare au putut nu numai să-și apere libertatea, independența și suveranitatea, ci și să aducă o contribuție

semnificativă la dezvoltarea relațiilor internaționale, atunci un astfel de rezultat al luptei se explică atât prin transformările revoluționare profunde din aceste țări și prin faptul că în politica lor externă s-au bazat pe Uniunea Sovietică, care le-a apărat ferm și consecvent pe scena mondială.

treizeci

4. Victoria revoluției chineze și proclamarea Republicii Populare Chineze

China în primii post- Unul dintre evenimentele importante din anii de după război. Istoria educației a fost marcată de victoria revoluției populare din China și aderarea acestei țări

pe calea construirii socialismului. A fost câștigat în condițiile în care Uniunea Sovietică a încheiat cu victorie Marele Război Patriotic și au apărut o serie de democrații populare în Europa Centrală și de Sud-Est. Simpatiile țărilor socialiste au fost de partea revoluției chineze.

Înfrângerea de către armata sovietică a invadatorilor japonezi din nord-estul Chinei a avut un impact uriaș asupra întregului curs ulterior al luptei de eliberare a poporului chinez împotriva imperialiștilor americani și a clicei Kuomintang.

În Manciuria ocupată de japonezi, mișcarea de gherilă a fost aproape complet înăbușită, iar unitățile Armatei Populare de Eliberare (HOA) aflate acolo au fost înconjurate și în pragul înfrângerii complete. Unitățile înaintate ale armatei sovietice au eliberat aceste detașamente și au creat condiții pentru operațiunile lor active de curățare a teritoriului de rămășițele unităților japoneze.

Eliberând teritoriul Chinei, trupele sovietice au eliminat administrația manciuriană marionetă japoneză. Pe teritoriul eliberat a avut loc un proces activ de creare a autorităților naționale democratice chineze, în care comuniștii au jucat un rol proeminent.

După înfrângerea Japoniei imperialiste, China s-a trezit împărțită în două tabere. Guvernul Chiang Kai-shek controla trei sferturi din teritoriul țării și avea o armată de milioane, dintre care o mare parte era antrenată și înarmată de Statele Unite. În același timp, puterea populară a fost stabilită în vastele zone eliberate ale Chinei, cu o populație de 150 de milioane. La mijlocul lunii octombrie 1945, șechiștii Chiang Kai, după ce au întrerupt negocierile cu delegația Partidului Comunist Chinez (PCC) privind un acord de pace care începuse cu puțin timp înainte, au lansat o ofensivă asupra zonelor eliberate din 11 provincii Central și China de Sud.

În legătură cu agravarea situației din China, problema a fost luată în considerare la reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Anglia din decembrie 1945. Miniștrii au afirmat necesitatea unificării și democratizării Chinei, implicarea pe scară largă a elementelor democratice în toate organele guvernului național și încheierea războiului civil. Ei au vorbit pentru neamestecul în afacerile interne ale Chinei. S-a ajuns la un acord între URSS și SUA

privind oportunitatea retragerii forțelor armate sovietice și americane din China cât mai curând posibil. Cu toate acestea, dacă Consiliul

31

Din moment ce armata rusă, după ce și-a încheiat misiunea de eliberare, a părăsit Manciuria în mai 1946, Statele Unite nu au intenționat să adere la deciziile luate la Conferința de la Moscova.

Încercând să salveze regimul Chiang Kai-shek, Statele Unite au început să furnizeze mari aprovizionare de arme Chinei. La 27 iunie 1946, guvernul SUA a decis să echipeze opt formațiuni ale forțelor aeriene ale armatei Chiang Kai-shek, la care au fost transferate peste o mie de avioane de luptă. Pe 16 iulie, guvernul Kuomintang a decis să transfere 271 de nave de război. În plus, guvernul Chiang Kai-shek a primit alte arme și echipamente în valoare de 825 de milioane de dolari.

Cu toate acestea, HOA nu a rămas neînarmat. Părăsind Manciuria, armata sovietică a lăsat în urmă o mare cantitate de arme de la fostele trupe din Manciukuo și de la armata japoneză învinsă. Au intrat în arsenalul HOA. Până atunci, milioane de muncitori din China s-au alăturat luptei revoluționare.

Deși în ianuarie 1946, după negocierile dintre delegațiile KHK și Kuomintang în urma deciziilor Conferinței de la Moscova, s-a ajuns la un acord pentru a pune capăt ostilităților, „armisticiul” s-a dovedit a fi de scurtă durată. Chiang Kai-shek, care a primit asistență militară americană, a reluat războiul civil în iulie 1946. La început, armata Kuomintang a câștigat avantajul. Trupele americane staționate în China și-au intensificat participarea efectivă la războiul civil. În statul major și în formațiunile militare ale Kuomintang erau peste o mie de consilieri militari americani. Până în august 1946, antrenaseră 57 de divizii Kuomintang. Armele și echipamentele americane au ajuns în China în număr mare.

Imperialismul american nu numai că a oferit asistență diplomatică și militară guvernului Kuomintang, dar a și căutat să lege strâns China de sine din punct de vedere economic. Un instrument important al expansiunii americane în China urma să fie Tratatul sino-american de prietenie, comerț și navigație, încheiat la 4 noiembrie 1946. În conformitate cu tratatul, americanii au primit dreptul de a se angaja liber în comerț, producție industrială, activități, afaceri religioase, educație, „caritate”, etc. în toată China. În același timp, în toate domeniile de activitate, americanilor li s-au asigurat drepturi egale cu chinezii (tratament național).

În iulie 1947, a fost semnat un nou acord, conform căruia guvernul lui Chiang Kai-shek a transferat cele mai importante surse de materii prime din China sub controlul SUA, iar în noiembrie a fost semnat un acord care a oficializat legal prezența forțelor armate americane în China. America a transformat China într-o țară dependentă de ea, într-o piață pentru mărfuri: cota Statelor Unite 32

Republica natală.

Tratatul dintre URSS și RPC din 1950 și semnificația sa internațională

Statele Unite au reprezentat jumătate din importurile din China în 1947.

Prin urmare, mișcarea de eliberare a poporului chinez ar putea triumfa numai dacă vârful său de lance ar fi îndreptat nu numai împotriva regimului Chiang Kai-shek, ci și împotriva imperialismului american din China.

Din iulie 1947, a început o nouă etapă a războiului civil. După ce a stabilizat pentru scurt timp situația pe front, HOA a lansat o contraofensivă generală. În Statele Unite au existat apeluri pentru o intervenție militară pe scară largă în China pentru a salva regimul Chiang Kai-shek. Generalul Wedemeyer a fost trimis în China pentru a clarifica situația cu un grup de consilieri din Departamentul de Stat, departamente militare și Ministerul Finanțelor. Planul elaborat de Wedemeyer prevedea o extindere semnificativă a asistenței militare pentru guvernul Kuomintang sub controlul consilierilor americani. Cu toate acestea, Statele Unite nu au îndrăznit să se angajeze într-o intervenție militară directă, iar mișcarea revoluționară din China câștiga putere. În noiembrie 1948, unitățile HOA au expulzat Kuomintang-ul din toată China de nord-est, iar până în aprilie 1949 au eliberat un teritoriu imens cu o populație de 200 de milioane de locuitori.

Confruntate cu prăbușirea completă a regimului lor, autoritățile Kuomintang au continuat să manevreze. La 8 ianuarie 1949, au apelat la URSS, SUA și Marea Britanie cu o cerere de mediere în negocierile de pace cu forțele de eliberare. Pe 17 ianuarie, guvernul sovietic a anunțat că, deși aderă mereu la principiul neamestecirii în treburile interne ale altor țări, nu consideră că este recomandabil să accepte medierea, din moment ce restabilirea unității Chinei ca stat democratic și democratic. statul iubitor de pace este o chestiune internă a poporului chinez însuși. Problema medierii dintre SUA și Marea Britanie și-a pierdut în cele din urmă sensul.

La 21 aprilie 1949, trupele Armatei Populare de Eliberare au trecut Yangtze și la 23 aprilie au luat capitala guvernului Kuomintang, Nanjing; în mai, cel mai mare oraș al Chinei, Shanghai, a fost eliberat; până în toamna lui 1949, regimul Kuomintang a fost eliminat în cea mai mare parte a Chinei. La 1 octombrie 1949, la Beijing, la o sesiune a Consiliului Consultativ Politic Popular, Revoluția Populară Chineză a fost declarată victorioasă în China.

La 1 octombrie 1949, guvernul Republicii Populare Chineze a trimis o scrisoare guvernului Uniunii Sovietice, precum și guvernelor altor țări socialiste, propunând

dorinta de a stabili relatii diplomatice. A doua zi, guvernul sovietic a informat guvernul chinez despre acordul său.

La 14 februarie 1950, URSS și Republica Populară Chineză au semnat Tratatul de prietenie, alianță și asistență reciprocă. Ambele state au luat 2–1257 33

se angajează să participe în comun la toate acțiunile internaționale care vizează întărirea păcii și securității popoarelor. Aceștia au convenit să se consulte reciproc cu privire la toate problemele internaționale importante care le afectează interesele comune. Acordul prevedea, de asemenea, extinderea completă a legăturilor economice și culturale dintre URSS și China. Această cooperare urma să fie construită pe principiile egalității, intereselor reciproce, precum și respectului reciproc pentru suveranitatea și integritatea teritorială și neamestecul în treburile interne ale celuilalt.

Acordul a fost semnat într-un moment dificil și responsabil pentru RPC, când oamenii ei tocmai se îmbarcase pe calea socialismului și aveau nevoie de ajutor în rezolvarea sarcinilor complexe cu care se confruntă în construirea unei noi societăți. Tratatul sovieto-chinez a devenit una dintre cele mai importante garanții pentru realizarea acestor obiective. A protejat poporul chinez de o posibilă agresiune străină și a reflectat dorința ambelor popoare de a dezvolta o cooperare politică, economică și culturală cuprinzătoare.

Implementând prevederile Tratatului de prietenie, alianță și asistență reciprocă, URSS a trimis o serie de divizii aeriene în China, care au oprit imediat raidurile aeriene din Chiang Kai-shek asupra Shanghai și în alte zone și au asigurat securitatea întregii coaste de est a țării. RPC.

Acordurile privind calea ferată chineză Chunchun, Port Arthur și Dalny au fost semnate simultan între URSS și RPC. Guvernul sovietic a transferat gratuit Republicii Populare Chineze drepturile sale de a administra în comun Căile Ferate Chineze cu toate proprietățile deținute de drum; s-a decis efectuarea transferului imediat după încheierea unui tratat de pace cu Japonia, dar nu mai târziu de sfârșitul anului 1952. Proprietatea din Dalny, inclusiv structurile din port, care erau în posesie temporară sau închiriate din partea sovietică, au fost transferate în China. Transferul a avut loc în 1950. Acesta prevedea retragerea trupelor sovietice din baza navală utilizată în comun din Port Arthur și transferul către guvernul RPC a structurilor situate în zonă. Retragerea trupelor sovietice a fost finalizată în mai 1955.

Uniunea Sovietică a oferit poporului Chinei un împrumut în valoare de 300 de milioane de dolari, acesta a fost cel mai mare împrumut extern din întreaga istorie a relațiilor Chinei cu țările străine și a fost acordat în condiții extrem de favorabile (1% pe an), care nu existase anterior în practica de creditare nici a URSS, nici a Chinei. Din cauza împrumutului, a cărui utilizare a început chiar înainte de semnarea acordului, URSS a furnizat RPC echipamente pentru centrale electrice, uzine metalurgice și de inginerie, echipamente pentru mine și căi ferate și alte materiale pentru restaurarea și dezvoltarea economia naţională chineză. În 1950, URSS a oferit

RPC a primit un împrumut suplimentar de 450 de milioane de dolari, angajându-se să furnizeze toate bunurile necesare economiei chineze, ceea ce a contribuit la eșecul blocadei economice a RPC.

Guvernul URSS a transferat gratuit către RPC proprietățile achiziționate de organizațiile sovietice de la proprietarii japonezi din provinciile din nord-estul Chinei. De asemenea, au fost semnate o serie de acorduri care prevăd ca Uniunea Sovietică să ofere asistență științifică și tehnică Chinei, în special prin trimiterea de specialiști sovietici în RPC, precum și pregătirea cetățenilor chinezi în URSS.

Victoria revoluției populare din China, împreună cu formarea RPDC și succesele luptei de eliberare a poporului vietnamez, au schimbat semnificativ echilibrul de forțe dintre socialism și imperialism din Orientul Îndepărtat. Întărirea poziției socialismului a avut un impact puternic asupra mișcării de eliberare a tuturor popoarelor din regiunea Asia-Pacific și a contribuit la întărirea independenței unor țări precum India, Birmania și Indonezia.

Cercurile guvernante din SUA au fost extrem de preocupate de schimbarea raportului de putere din această regiune. În timp ce a continuat să sprijine Chiang Kai-shek, diplomația americană a încercat simultan să folosească sentimentele naționaliste ale grupului lui Mao Zedong din K∏K, sperând să impună o linie șovină antisovietică în RPC. Elementele naționaliste din conducerea K∏K nu au reușit să obțină succes în această perioadă. Plenul al II-lea al Comitetului Central al PCC din martie 1949 a decis crearea premiselor pentru dezvoltarea socialistă a țării, care consta în asigurarea rolului de conducere al clasei muncitoare și a unei strânse alianțe cu URSS.

5. Formarea Republicii Populare Democrate Coreea. Relațiile sovieto-coreene

Înfrângerea armatei Kwantung de către armata sovietică a pus capăt stăpânirii coloniale japoneze în Coreea și a deschis calea pentru renașterea statului coreean. Situația s-a dezvoltat însă diferit de ambele părți ale paralelei 38, care a fost aleasă ca linie de demarcație temporară pentru acceptarea predării trupelor Japoniei învinse de către armatele URSS și SUA.

Armata sovietică, după ce a învins și a dezarmat trupele și poliția japoneze, a desființat administrația japoneză în Coreea de Nord, a asistat populația în organizarea autoguvernării democratice și a luat măsuri pentru restabilirea

2*

35

Economie nationala. Populația a început să creeze comitete populare, care erau o formă de putere nouă, democratică.

Autoritățile militare americane din sudul Coreei au declarat ilegale activitățile comitetelor populare create acolo chiar înainte de sosirea trupelor americane și, ulterior, le-au interzis. Se temeau că, în cele din urmă, pe baza acestor comitete populare se va forma un guvern revoluționar. Comandanții americani au spus că vor administra temporar prin oficiali japonezi și pe baza legilor japoneze emise pentru coreeni. În organele de conducere au fost de asemenea recrutate

elemente reacţionare care au servit anterior colonialiştilor japonezi. Un politician extrem de reacționar, Syngman Rhee, aflat în exil, a fost adus din Statele Unite în Coreea de Sud. Administrația americană a început să creeze un guvern reacționar pentru Coreea de Sud, care era ostil poporului coreean și cauza progresului.

La reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Angliei din decembrie 1945, secretarul de stat american a propus instituirea unei tutele asupra Coreei. În același timp, proiectul american prevedea o formă de guvernare a Coreei care să-i lipsească de fapt pe coreeni de orice independență și să le îngreuneze obținerea independenței.

Guvernul sovietic credea că cea mai bună soluție la problema coreeană ar fi să acorde poporului coreean dreptul de a forma ei înșiși un guvern. Totuși, acest lucru a fost posibil doar dacă trupele străine erau retrase din țară. În condițiile predominante, atunci, tutela ar putea promova progresul politic, economic și social al poporului coreean și dezvoltarea autoguvernării democratice. Dar aceasta nu trebuia să fie o tutelă în spiritul proiectului american. Prin urmare, delegația sovietică și-a prezentat propriul proiect, care a propus sarcina de a forma un guvern temporar democratic integral coreean. Proiectul sovietic a fost adoptat de reuniune ca un acord asupra Coreei.

Deciziile Conferinței miniștrilor de externe de la Moscova privind Coreea au indicat că crearea unui guvern democratic provizoriu răspunde pe deplin cerințelor naționale urgente ale poporului coreean, că acest guvern ar trebui să fie format pe baza participării largi a partidelor democratice și a organizațiilor publice. . Pentru a ajuta la formarea rapidă a unui guvern, s-a decis crearea unei comisii mixte formată din reprezentanți ai comandamentului trupelor americane în Coreea de Sud și ai comandamentului trupelor sovietice din Coreea de Nord.

Punerea în aplicare a deciziilor Conferinței miniștrilor de externe de la Moscova, formarea unui singur național

Guvernul și crearea autorităților locale democratice ar putea împiedica scindarea țării care se contura ca urmare a politicii SUA și să asigure restabilirea unității naționale a Coreei.

Comisia mixtă și-a început activitatea la 20 martie 1946. În aprilie, a adoptat o decizie convenită privind condițiile și procedura de consultare cu partidele democratice coreene și organizațiile publice. S-a vrut ca organizațiile cu adevărat democratice și reprezentative să fie implicate în consultări, care să semneze o declarație de sprijin pentru obiectivele Conferinței de la Moscova privind Coreea. Listele partidelor și organizațiilor democratice pentru consultare urmau să fie prezentate de comandamentul sovietic din Coreea de Nord și de către comandamentul american din Coreea de Sud. Cu toate acestea, atunci când au fost prezentate, s-a dovedit că comandamentul american a inclus în lista sa 17 partide și organizații extrem de recționare care nu au recunoscut deciziile Conferinței de la Moscova. În același timp, nu a inclus organizații democratice de masă precum Confederația Muncii (600

de mii de membri), Uniunea Țărănească (600 de mii de membri) și o serie de altele.

Delegația sovietică la comisie s-a opus planurilor SUA care vizează excluderea forțelor progresiste din sudul Coreei de la participarea la alegeri și a cerut ca toate partidele și organizațiile cu adevărat democratice să fie incluse pe lista de consultări. De atunci, partea americană a sabotat practic activitatea comisiei. În același timp, Statele Unite au lansat o campanie de arestări în masă a activiștilor organizațiilor democratice din Coreea de Sud.

La o ședință a comisiei mixte din 26 septembrie 1947, delegația URSS a făcut o propunere de retragere a trupelor americane și sovietice din Coreea la începutul anului 1948, astfel încât poporul coreean să-și poată decide propriile afaceri. Această propunere a fost întâmpinată cu ostilitate atât de americani, cât și de creaturile lor din Coreea de Sud. Syngman Rhee a spus că plecarea forțelor de ocupație americane va lăsa toată Coreea „la mila comuniștilor”. La 18 octombrie 1947, delegația americană, invocând faptul că guvernul SUA a inclus problema Coreei pe ordinea de zi a celei de-a doua sesiuni a Adunării Generale a ONU, a propus încetarea lucrărilor comisiei.

Organizația Națiunilor Unite nu avea dreptul să discute problema Coreei, deoarece aceasta făcea parte din acordul de pace de după război. În plus, a existat un acord internațional special privind Coreea, elaborat de Conferința miniștrilor de externe de la Moscova. Întrucât însă această problemă a fost inclusă pe ordinea de zi a celei de-a doua sesiuni a Adunării Generale, delegația URSS a luat parte la discuție și a înaintat un proiect de rezoluție privind retragerea trupelor străine din Coreea. Cu toate acestea, Adunarea Generală, cu votul majorității țărilor dependente de Statele Unite, la 14 noiembrie 1947, a aprobat

37

Proiectul de rezoluție american privind crearea așa-numitei comisii temporare a ONU pentru Coreea. Această comisie era menită să asigure desfășurarea alegerilor în Coreea menținând în același timp ocupația militară americană a Coreei de Sud, iar apoi să asigure formarea unui „guvern”. În esență, această decizie a avut ca scop scindarea țării în favoarea intereselor americane. Guvernul sovietic l-a condamnat și a refuzat să recunoască Comisia ONU pentru Coreea.

La 10 mai 1948, în sudul Coreei, într-un climat de teroare și „sub supravegherea” Comisiei ONU pentru Coreea, au avut loc alegeri separate pentru „adunarea națională”, care l-a ales pe Syngman Rhee președinte al „ Republica Coreea” și a format un guvern marionetă. Dar nici după aceasta, Comisia ONU pentru Coreea nu a fost dizolvată. Scopul său de acum înainte, în conformitate cu o rezoluție specială adoptată de Adunarea Generală a ONU la 12 decembrie 1948, a fost să asiste la absorbția părții de nord a țării de către „Republica Coreea”, declarată de Adunarea Generală. ca „singurul legitim”. Cu alte cuvinte, a susținut aspirațiile agresive ale regimului sud-coreean.

La 24 august 1948, Syngman Rhee a semnat așa-numitul acord administrativ cu Statele Unite, al cărui scop principal era prelungirea

șederii trupelor americane în Coreea de Sud și crearea și antrenamentul unei armate sud-americane.

În fața tiraniei săvârșite de imperialismul american și clica reacționară Syngman Rhee din sudul Coreei, muncitorii din partea de nord au luat măsurile de protecție necesare. În februarie 1946, un congres al reprezentanților comitetelor populare, ai partidelor democratice și ai organizațiilor publice a ales organul central al puterii administrative din Coreea de Nord - Comitetul Poporului Provizoriu, care a efectuat reforme socio-economice profunde. Ca urmare a stabilirii puterii populare și a implementării reformelor democratice, în Coreea de Nord a fost instituit un sistem democratic popular.

În legătură cu acțiunile separate ale autorităților americane, o reuniune comună a reprezentanților partidelor politice și ai organizațiilor publice din Coreea de Nord și de Sud, reunite la Phenian la sfârșitul lunii iunie 1948, a decis organizarea de alegeri coreene pentru Adunarea Supremă a Poporului. și formează un guvern coreean unificat. Alegerile au avut loc în august 1948 atât în nordul, cât și în sudul țării, unde s-au desfășurat în condiții ilegale. În septembrie, la Phenian, Prima Sesiune a Adunării Populare Supreme a adoptat constituția Republicii Populare Democrate Coreea și a aprobat componența Cabinetului de miniștri al RPDC condus de Kim Il Sung. La 9 septembrie 1948 a fost proclamată crearea Republicii Populare Democrate Coreea. Uniunea Sovietică mai întâi

a recunoscut RPDC și a stabilit relații diplomatice cu aceasta la 12 octombrie 1948.

Guvernul republicii a declarat că singura modalitate de unificare pașnică și de asigurare a independenței țării este retragerea tuturor trupelor străine din Coreea și acordarea coreenilor dreptul de a-și decide propria soartă. Adunarea Populară Supremă a RPDC a făcut o propunere în septembrie 1948 pentru retragerea simultană a trupelor sovietice și americane. Guvernul URSS a acceptat această propunere și și-a exprimat speranța că guvernul SUA își va evacua și trupele din Coreea de Sud. Până la 25 decembrie 1948, evacuarea trupelor sovietice a fost complet finalizată.

În ceea ce privește Statele Unite, au amânat retragerea trupelor lor din Coreea sub tot felul de pretexte (au fost retrase abia până în iulie 1949) și au pregătit în grabă Armata Syngman pentru acțiuni agresive.

6. Proclamarea Republicii Democratice Vietnam.

Relațiile dintre URSS și Republica Democrată Vietnam

Vietnamul a fost prima colonie din Asia de Sud-Est unde o mișcare de eliberare națională a învins sub conducerea clasei muncitoare. Aceasta a asigurat dezvoltarea tinerei republici pe calea democrației populare și a creat condițiile prealabile pentru înăbușirea încercărilor

puterilor imperialiste de a restabili vechiul regim colonial prin forța armelor.

Înfrângerea Germaniei naziste a dat un impuls puternic dezvoltării mișcării de eliberare împotriva ocupanților japonezi din Vietnam. Până în martie 1945, zonele rurale din șase provincii din Vietnamul de Nord erau sub controlul Viet Minh (Frontul Democrat pentru Independență), iar până în august mișcarea de gherilă se răspândise într-un număr de noi provincii. Când Uniunea Sovietică a declarat război Japoniei, a devenit clar că zilele colonialiștilor japonezi din Vietnam erau numărate. La 13 august 1945, Conferința întregului Vietnam, convocată de Partidul Comunist Indochina, a decis o revoltă armată generală. Pe 15 august s-a deschis Congresul Reprezentanților Poporului cu participarea delegaților din diverse partide și organizații patriotice. Congresul a cerut poporului din Vietnam la o revoltă armată generală și a ales Comitetul de Eliberare Națională condus de Ho Chi Minh.

Ca răspuns la apelul Congresului, răscoala s-a răspândit în toată țara. Hanoi a fost eliberat pe 19 august. Majoritatea covârșitoare a armatei guvernului marionetă, prin care japonezii conduceau țara, a trecut de partea poporului rebel. Șeful nominal al statului, „împăratul” Bao Dai, a fost forțat

39

ziua era să abdice de la tron. La 2 septembrie 1945 a fost proclamată Republica Democrată Vietnam liberă și independentă.

Victoria poporului vietnamez a avut o mare influență asupra ascensiunii mișcării de eliberare în țările vecine - Cambodgia (Kampuchea) și Laos. În septembrie - noiembrie 1945, a fost proclamată independența Laosului, iar la un plebiscit național din Cambodgia, majoritatea covârșitoare a populației s-a pronunțat în favoarea independenței.

Burghezia Franței a încercat să-și restabilească stăpânirea în Indochina. Pe 23 septembrie 1945, trupele franceze, sprijinite de unitățile militare britanice, au ocupat Saigonul și au început să-și extindă controlul în sudul Vietnamului. Sub pretextul acceptării capitulării trupelor japoneze din nord, unitățile Chiang Kai-shek au intrat în Vietnam, căutând să răstoarne puterea poporului. Trupele franceze au invadat Cambodgia prin Vietnam și au urmat un atac asupra Laosului. Forțele de rezistență populare din Cambodgia și Laos au fost forțate să se retragă în zonele rurale și jungle.

Cu toate acestea, colonialiștii nu au putut ignora complet amploarea mișcării de eliberare din Indochina. Prin urmare, guvernul francez a recurs la manevre politice pentru a câștiga timp.

La 6 martie 1946, președintele Republicii Democrate Vietnam, Xo Chi Minh, și reprezentantul Franței au semnat un acord preliminar de compromis la Hanoi. Acesta prevedea ca un Vietnam independent să se alăture Uniunii Franceze și, împreună cu Cambodgia și Laos, să fie membru al Federației Indochinei. Lui din urmă, Parisul le-a promis și independența formală. Întrebarea care parte a Vietnamului intră sub jurisdicția guvernului republican a rămas deschisă. Trupelor franceze li sa permis temporar să intre pe teritoriul Tonkinului (numele istoric

al părții de nord a Vietnamului) pentru a înlocui trupele Kuomintang, pe care Chiang Kai-shek s-a angajat să le retragă din Vietnam. În ciuda semnării acestui acord, colonialiștii francezi nu au oprit actele ostile și sabotajul politic împotriva Republicii Democrate Vietnam.

În aprilie 1946, la Dalat s-a deschis conferința franco-vietnameză. Reprezentanții DRV au apărat independența țării lor, iar imperialiștii francezi au fost de acord să acopere restaurarea efectivă a regimului colonial cu doar mici concesii . Întrucât nu s-a putut ajunge la un acord, negocierile au fost mutate, la insistențele Franței, în suburbia pariziană Fontainebleau. La 31 mai 1946, președintele Xo Chi Minh a plecat în Franța pentru a participa la o conferință, iar a doua zi, Înaltul Comisar francez pentru Indochina, amiralul d'Argenlieu, a anunțat recunoașterea franceză a Chinei Cochin (numele istoric al părții de sud). din Vietnam) și Annam (cel istoric

Numele chinezesc pentru partea de mijloc a Vietnamului) ca stat „liber”. Franța a căutat să se separe Cochin și Annam de restul Vietnamului sub steagul creării unei „republici autonome”. Acest pas a arătat ce fel de „independență” pregătea ea pentru Vietnam.

Delegația franceză la conferința de la Fontainebleau a respins toate cele mai importante propuneri ale guvernului DRV privind suveranitatea Vietnamului. Dar, luptă pentru pace și un acord pașnic, delegația vietnameză a semnat totuși un acord privind „modus vivendi” (un mod temporar de conviețuire) cu guvernul francez pe 14 septembrie. Guvernul vietnamez temporar (până la noi negocieri) a fost de acord să stabilească un sistem vamal și o monedă comună în Indochina cu Franța. La rândul său, guvernul francez, nefiind pregătit pentru un război colonial amplu în Vietnam, a promis să reconsidere problema Cochin și Annam, deja „rezolvată” de d'Argenlieu. Acordul prevedea reluarea negocierilor cel târziu la 1 ianuarie 1947. Evaluând rezultatele negocierilor, Ho Chi Minh a spus: „Nu sunt mulțumit de acord. Dar cred că va fi un pas înainte în domeniul normalizării relațiilor franco-vietnameze.”

Guvernul francez a încălcat cu trădătoare acordul semnat. Căutând nu o soluție politică, ci militară a problemei, a concentrat un număr semnificativ de trupe în orașele de coastă din Vietnam și în decembrie 1946 a început un război deschis împotriva Republicii Democrate Vietnam.

Deși Republica Democrată Vietnam a trebuit să ducă războiul în condiții dificile, împotriva unei armate echipate cu echipament militar modern, forțele sale armate au trecut testul. Hanoi și alte centre majore de populație au fost inițial ocupate. Cu toate acestea, Armata Populară a deținut cea mai mare parte a teritoriului țării și a stabilit noi baze în junglă și regiunile muntoase.

Guvernul DRV era pregătit pentru negocieri, dar cu condiția ca Franța să respecte independența, unitatea și integritatea teritorială a Vietnamului. O adresă trimisă la 22 decembrie 1946 de Xo Chi Minh guvernului, parlamentului și poporului Franței și țărilor democratice ale lumii spunea: „Noi vrem doar independență și unitate. Nu vrem

război, dar suntem hotărâți să ne apărăm patria până la ultima picătură de sânge.”

În lupta împotriva colonialiștilor francezi, patrioții Indochinei au simțit sprijinul forțelor democratice, progresiste din întreaga lume. Deputații comuniști francezi au cerut încetarea „războiului murdar” în Adunarea Națională. Forumul Internațional de Solidaritate Asiatică, reunit la Delhi în 1947, a adoptat o rezoluție specială în sprijinul luptei de eliberare a poporului vietnamez. Co

Statele cialiste au oferit DRV tot sprijinul diplomatic și material posibil.

În aprilie 1947, guvernul Republicii Democrate Vietnam a oferit Parisului un armistițiu și negocieri. Pe 12 mai, Xo Chi Minh s-a întâlnit cu reprezentantul Franței. Acesta din urmă, însă, a prezentat un ultimatum, declarând că un armistițiu este posibil doar dacă armata vietnameză și-a predat armele și trupele franceze au primit dreptul de a sta și de a se deplasa pe tot teritoriul Vietnamului. Ultimatumul a fost respins și lupta a continuat.

În septembrie 1948, în Vietnam s-a jucat farsa nominalizării „la nivel național” a împăratului Bao Dai, exilat în 1945, ca „lider național”. Au început negocierile cu el pentru acordarea „independenței”. În această manevră se putea discerne cu ușurință scrierea de mână a Statelor Unite, care până atunci devenise interesată de situația din Indochina și intenționează să o rezolve în propriile interese. Cedând presiunii americane, Franța a încheiat o serie de acorduri în mai 1949 care au oferit regimului Bao Dai dreptul de a-și crea propria armată, sistem financiar și de a avea reprezentanță diplomatică. Acorduri similare au fost semnate curând cu Laos și Cambodgia. A fost declarată „independența” oficială a Vietnamului, Laosului și Cambodgiei, iar acestea au primit statutul de „state care aderă (la Uniunea Franceză)”. Statele Unite au profitat imediat de acest lucru pentru a stabili un contact direct cu regimurile marionete și, în decembrie 1950, au obținut acordul Franței de a semna tratate cu acestea privind „apărarea și asistența reciprocă”. În ceea ce privește URSS, deși acorda sprijin politic DRV și popoarelor din Indochina, a refuzat categoric, în ciuda hărțuirii Parisului, să recunoască această independență fictivă, în special competența regimului Bao Dai. Aceste manevre nu au putut restabili poziția imperialismului în Indochina pentru mult timp.

Poporul din Vietnam a stat ferm și hotărât în spatele guvernului lor revoluționar. În țară au fost realizate noi transformări democratice importante. Lupta partizanilor a devenit din ce în ce mai răspândită. Numărul zonelor eliberate din nordul Vietnamului a crescut. Forțele de eliberare națională din Laos și Cambodgia s-au întărit și au crescut semnificativ. În aceste țări s-au format fronturi de eliberare națională, unind cele mai largi secțiuni ale populației în lupta împotriva colonialiștilor francezi.

La începutul anului 1950, Armata Populară a Vietnamului a eliberat o parte semnificativă a teritoriului țării cu o populație de peste 20 de milioane de locuitori.La 14 ianuarie 1950, președintele DRV Ho Chi Minh

s-a adresat tuturor țărilor lumii cu o propunere de a stabilește „relații diplomatice cu orice guvern care respectă dreptul la egalitate, suveranitatea teritorială și națională a Vietnamului”. La 30 ianuarie 1950, URSS l-a recunoscut oficial pe Demo

Republica critică Vietnam și a anunțat stabilirea de relații diplomatice cu aceasta. Aproape simultan, au urmat recunoașterea oficială și stabilirea relațiilor diplomatice din alte țări socialiste,

7. Apariția unui nou tip de relații internaționale

Unificarea statelor socialiste într-o singură tabără și apariția unui nou tip de relații internaționale sunt un rezultat firesc al procesului istoric. Stabilirea relațiilor de prietenie, eliminarea discordiei naționale anterioare și soluționarea conflictelor naționale dintre popoarele țărilor socialiste au fost confirmarea viziunii lui K. Marx și F. Engels exprimate în „Manifestul Partidului Comunist”: „ În aceeași măsură în care exploatarea unui individ de către altul va fi abolită, va fi abolită și exploatarea unei națiuni de către alta.”1

În același timp, condițiile internaționale în care s-au stabilit legături între țările europene ale democrației populare în primii ani postbelici, împrejurările specifice care au însoțit ieșirea acestor țări din sistemul capitalismului și exploatării capitaliste, dificultățile de construcția socialistă și lupta acută de clasă și-au pus amprenta asupra procesului de formare a relațiilor internaționale de tip nou. Gradul de unitate atins în primul deceniu postbelic corespundea oportunităților relativ limitate de cooperare existente la acea vreme între state cu diferite niveluri de dezvoltare economică, politică, socială și state care au încheiat războiul cu statut internațional diferit. Toate acestea au împiedicat oarecum dezvoltarea de noi relații.

Totuși, perioada 1945-1949 a arătat clar că unitatea statelor socialiste este o condiție necesară pentru construirea cu succes a socialismului și comunismului, garanție decisivă a asigurării independenței, suveranității și securității acestora. El a arătat puterea acestor relații, care se bazează pe o bază obiectivă solidă - uniformitatea sistemului lor social și statal, o singură ideologie marxist-leninistă, solidaritate de clasă, prietenie, cooperare și asistență reciprocă în rezolvarea problemelor de construire și protejare. o nouă societate, singurul mare obiectiv al construirii comunismului.

Cooperarea fraternă între țările socialiste este întruchiparea materială a principiului internaționalismului proletar, transferat pe terenul relațiilor interstatale.

Marx K. și Engels F., Soch., vol. 4, p. 445.

purtând, adică principiul internaţionalismului socialist.

În același timp, sistemul mondial al socialismului este o comunitate de state egale, independente și suverane, relațiile dintre care se caracterizează printr-o gamă largă de principii democratice generale ale comunicării internaționale.Principii precum respectarea suveranității statului, neamestecul în afacerile interne, egalitatea și beneficiul reciproc și multe altele, în condițiile socialismului capătă un conținut social calitativ nou.

În cursul adâncirii revoluțiilor socialiste în țările din Europa și Asia și desfășurarea luptei dintre două sisteme sociale mondiale pe arena internațională, au fost dezvoltate principiile de bază ale politicii externe a statelor democratice populare ca politică socialistă.

În trecut, dependente de marile puteri străine, obiecte neputincioase ale politicii imperialiste, aceste țări din Europa și Asia, plecând pe calea dezvoltării socialiste, s-au transformat treptat în state independente în dezvoltare dinamică, subiecte cu drepturi depline ale relațiilor internaționale . Politica lor externă, care vizează păstrarea păcii mondiale, precum și metodele diplomației socialiste au început să aibă o influență din ce în ce mai mare asupra situației internaționale.

Principiile socialiste ale relațiilor și noul tip de relații internaționale care le corespund nu au fost stabilite numai în activitățile instituțiilor de stat, publice și politice, ci au intrat ferm în conștiința celor mai largi mase de oameni din țările socialiste.

Capitolul II

PROBLEMA REGULĂRII PACEI ÎN EUROPA ȘI ASIA ȘI ORGANIZAȚIA PACEI POSTBELICĂ

1. Acordarea de pace cu foștii aliați ai Germaniei în Europa

După încheierea victorioasă a celui de-al Doilea Război Mondial, țările coaliției anti-Hitler s-au confruntat cu sarcina de a implementa un acord de pace democratică justă, care să excludă posibilitatea unei noi agresiuni din partea fostelor țări inamice, să asigure condiții democratice pentru dezvoltare. a ţărilor şi popoarelor şi pacea durabilă între ele.

Un program coordonat pentru o reglementare pașnică și organizare postbelică a lumii a fost dezvoltat în anii de război la conferințele a trei puteri - URSS, SUA și Marea Britanie - la Teheran, Dumbarton Oaks, Yalta, Potsdam. S-a reflectat și în acordurile de armistițiu cu foștii aliați ai Germaniei naziste (vezi Vol. 1). Uniunea Sovietică a jucat un rol decisiv în dezvoltarea sa. URSS a pornit de la faptul că trebuie creată o lume cu adevărat democratică, excluzând posibilitatea agresiunii imperialiste și a opresiunii popoarelor, dând tuturor popoarelor dreptul de a stabili în mod liber sistemul socio-economic pe care doresc să-l aleagă. URSS a pornit și de la faptul că sistemul postbelic ar trebui să consolideze rezultatele celui de-al Doilea Război Mondial, să asigure protecția intereselor naționale și

câștigurile sociale ale popoarelor, dezvoltarea democrației și distrugerea completă a tuturor rămășițelor fascismului.

În ceea ce privește puterile occidentale, în primul rând Statele Unite, ele au căutat tot felul de lacune în deciziile comune ale puterilor aliate pentru a le folosi pentru a-și atinge obiectivele imperialiste egoiste. Stabilirea și întărirea sistemului democratic popular în țările din Europa de Est și de Sud-Est le-a provocat o ură de clasă specială. Py-

45

Încercând să restabilească ordinele capitaliste în ele, să păstreze și să extindă pozițiile capitalului de monopol occidental, SUA, Marea Britanie și Franța au decis să folosească în acest scop pregătirea tratatelor de pace cu foștii aliați ai Germaniei lui Hitler.

În conformitate cu decizia Conferinței de la Berlin (Potsdam), pregătirea acestor tratate, precum și a tratatelor cu Germania și Japonia, urma să fie realizată în cadrul Consiliului Miniștrilor de Externe (CMFA) al celor cinci mari puteri. - URSS, SUA, Marea Britanie, Franta si China. În același timp, s-a convenit ca doar cei din marile puteri care au fost oficial în război cu acesta și au semnat termenii armistițiului să fie participanți la elaborarea unui tratat de pace cu fiecare stat specific . Cu alte cuvinte, un tratat de pace cu Italia urma să fie elaborat de URSS, CIlIA, Marea Britanie și Franța; cu Ungaria, România și Bulgaria - URSS, SUA și Marea Britanie; cu Finlanda – URSS și Marea Britanie.

Sesiunea CMFA a avut loc din 11 septembrie. Prima sesiune CMFA până la 2 octombrie 1945 la Londra. Încă din prima zi a sesiunii, Statele Unite și Marea Britanie au încercat să încalce procedura de pregătire a tratatelor de pace stabilite la Conferința de la Berlin, cerând miniștrilor de externe ai tuturor celor cinci mari puteri, inclusiv celor care nu s-au obosit niciodată să le declare război. (de exemplu, SUA, Franța și China - Finlanda). Uniunea Sovietică s-a opus cu fermitate încălcării procedurii convenite anterior.

Delegația SUA, condusă de secretarul de stat John Byrnes, și delegația britanică, condusă de ministrul de externe E. Bevin, au făcut atacuri puternice asupra regimurilor democratice ale poporului, în special în Bulgaria și România. Byrnes a numit guvernele democrațiilor populare „totalitare” și a spus că nu va discuta tratatele de pace cu ele până când astfel de țări nu vor avea guverne care să fie recunoscute de Statele Unite. Bevin și-a exprimat pe deplin solidaritatea cu colegul său american.

Cu toate acestea, guvernelor SUA și Marii Britanii nu le-a fost ușor să apere această poziție - era prea profund contrară opiniei publice mondiale. Prin urmare, la prima sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe, apologeții pentru „Războiul Rece” iminent au fost nevoiți să manevreze. S-a convenit în principiu ca tratatele de pace cu Bulgaria, Ungaria, România și Finlanda să se bazeze pe acorduri de armistițiu. Întrucât acordurile în sine erau de natură echitabilă și democratică, această decizie a fost în mare măsură

Reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Marea Britanie

pedeapsa a predeterminat caracterul democratic al viitoarelor tratate de pace cu aceste ţări. Totuși, ulterior delegația SUA, iar după aceasta delegațiile Marii Britanii, Franței și Kuomintang-ului Chinei, au refuzat să semneze protocoalele în care erau consemnate deciziile convenite. Acest lucru a dus la întreruperea primei sesiuni a Consiliului Miniștrilor de Externe.

Pentru a depăși diferențele apărute, Uniunea Sovietică a propus convocarea unei reuniuni a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Marii Britanii, făcând referire la acordul ajuns la

Conferința de la Yalta privind întâlnirile periodice ale miniștrilor de externe ai celor trei puteri. Această întâlnire a avut loc în perioada 16-26 decembrie 1945 la Moscova, formal în afara cadrului Consiliului Miniștrilor de Externe.

La întâlnire, alături de alte probleme internaționale - politica puterilor aliate față de Japonia, Coreea, China - au fost discutate și problemele încheierii tratatelor de pace. Întâlnirea a confirmat procedura de pregătire a acestora convenită la Conferința de la Berlin (Potsdam).

În cadrul întâlnirii s-a convenit ca, după finalizarea pregătirii proiectelor de tratate de pace cu Italia, Bulgaria, Ungaria, România și Finlanda, să fie convocată o conferință de pace, care să discute textele convenite ale tratatelor și să facă recomandări către Consiliul Miniștrilor de Externe. De asemenea, s-a convenit ca după încheierea conferinței și luarea în considerare a recomandărilor acesteia de către statele responsabile de elaborarea tratatelor de pace, acestea din urmă să-și elaboreze textele finale.

Puterile occidentale aveau mari speranțe în viitoarea conferință, pe care s-a decis să o convoace la Paris. Deși nu au realizat transferul către acesta, ocolind Consiliul Miniștrilor de Externe, a tuturor lucrărilor de întocmire a textelor tratatelor de pace, au sperat să facă presiuni asupra URSS și asupra democrațiilor populare, folosind, în special, poziția a acelor ţări şi guverne care practic nu aveau dreptul să declare despre implicarea sa în marea Victorie asupra fascismului. Guvernul sovietic a dezlegat aceste calcule. La insistențele sale, componența conferinței s-a limitat la țările „care participau activ la războiul împotriva statelor inamice din Europa cu contingentele lor substanțiale”. În timpul întâlnirii de la Moscova, a fost stabilită în mod specific o listă a acestor state (21 în total). Principala activitate de pregătire a tratatelor pașnice s-a desfășurat la a doua sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe. A avut loc la Paris în perioada 25 aprilie - 16 mai și 15 iunie - 12 iulie 1946.

Sesiunea a fost caracterizată de o luptă ascuțită asupra chestiunii unei abordări principiale a proiectelor de tratate de pace și specificul acestora.

orice prevederi. Statele Unite și aliații săi puseseră deja în circulație legenda conform căreia la conferința din Crimeea (Ialta) ar fi făcut concesii nerezonabile Uniunii Sovietice, în urma cărora au „pierdut” Europa de Est. Acum, crezând că „vremurile lui Yalta s-au încheiat”, au dezvoltat un program de subordonare a țărilor est-europene influenței lor, care nu avea nimic de-a face cu dezvoltarea unei așezări postbelice democratice corecte. Uniunea Sovietică, care a căutat să întărească pacea și securitatea în această regiune, să prevină utilizarea acesteia pentru orice viitoare agresiune imperialistă și, de asemenea, datorită principiului fundamental al politicii sale externe - internaționalismul proletar - să protejeze interesele naționale și câștigurile sociale ale oamenii săi, în mod firesc, s-au opus planurilor americano-britanice. Fără a căuta, însă, să conducă problema la pauză, delegația sovietică la sesiunea CMFA a dat dovadă de flexibilitate și disponibilitate pentru un compromis, dar care să nu încalce interesele suverane ale țărilor est-europene.

Puterile occidentale au insistat, de exemplu, ca țările învinse să plătească despăgubiri doar în dolari americani. Aceasta a fost o cerere pe termen lung: fără fonduri în dolari, ar trebui să ceară „ajutor” Statelor Unite și să-și lege comerțul și economia de aceasta (și de Occident în ansamblu). Uniunea Sovietică a remarcat că marea majoritate a despăgubirilor din aceste țări ar trebui să se adreseze acesteia ca stat care a suferit cele mai mari prejudicii din cauza acțiunilor lor militare și, ținând cont de dificultățile lor financiare, a fost gata să accepte plăți de reparații sub formă de livrări de bunuri.

Statele Unite au cerut să aplice țărilor înfrânte formula expansionistă a „drepturilor egale” și „oportunităților egale” dezvoltată de imperialismul american la sfârșitul secolului al XIX-lea - acordând acestor țări statutul de tratament național în raport cu industria, comerțul și alte activități economice către persoane fizice și companii ale puterilor occidentale. În același timp, puterile occidentale au cerut țărilor înfrânte să returneze proprietarilor străini toate proprietățile lor, inclusiv cele naționalizate de guvernele democratice ale poporului, iar dacă aceasta era distrusă în urma ostilităților, despăgubirea integrală. Aceste tactici aveau ca scop înrobirea capitalistă a acestor țări de către Statele Unite și aliații săi.

Uniunea Sovietică s-a opus ferm acestei abordări. El a subliniat ilegalitatea aplicării unor astfel de principii statelor și popoarelor Europei, a subliniat dreptul suveran al acestor state de a naționaliza proprietățile străine situate pe teritoriul lor și, în consecință, a respins cererea de restituire. Având în vedere că compensația completă

Pentru bunurile străine naționalizate sau distruse ar fi pus o povară insuportabilă pe umerii țărilor învinse, URSS s-a pronunțat în favoarea despăgubirii parțiale pentru bunurile pierdute (în limita a unei treimi din prejudiciu).

Guvernele Statelor Unite și ale Marii Britanii au mai înaintat un proiect de „internaționalizare” a navigației pe Dunăre și afluenții săi, urmărind să transforme această cale navigabilă cea mai mare din Europa într-o zonă a dominației lor și să o folosească pentru o

pătrundere largă în economiile ţărilor dunărene. URSS, așa cum a afirmat cu fermitate delegația sovietică, a pornit de la faptul că „chestiunea regimului de navigație pe Dunăre este în primul rând o chestiune care revine statelor dunărene înseși și nu poate fi rezolvată prin tratate de pace cu statele dunărene individuale”.

Guvernele SUA, Marea Britanie și Franța au pus sub semnul întrebării integritatea teritorială a mai multor democrații populare. Cu sprijinul lor, guvernul elen a cerut, de exemplu, ca Bulgaria să-i plătească despăgubiri în sumă astronomică de 985 de milioane de dolari, precum și transferul părții de sud a țării până în Munții Rodopi, adică aproape o zecime. a întregului teritoriu al Bulgariei. Guvernul grec a cerut, de asemenea, anexarea părții de sud a Albaniei, indiferent de faptul că Albania nu a fost un satelit german în al Doilea Război Mondial.

Miniștrii de externe ai celor patru mari puteri au acordat multă atenție problemei graniței italo-iugoslave. După Primul Război Mondial, o parte din ținuturile iugoslave care făceau parte din Austro-Ungaria a fost transferată Italiei ca recompensă pentru participarea sa la război de partea Antantei. A fost o înțelegere imperialistă în detrimentul popoarelor slave. După cel de-al Doilea Război Mondial, guvernul iugoslav a cerut îndreptarea acestei nedreptăți și reunificarea Pomeraniei Slovene și a Regiunii Iuliene (cu importantul oraș-port Trieste) cu Iugoslavia.

Uniunea Sovietică a sprijinit cererile drepte ale Iugoslaviei. Pe baza principiului etnic, delegația sovietică a făcut o propunere de reunire a acestor pământuri, locuite preponderent de slavi, cu Iugoslavia. Dar puterile occidentale, încercând să încalce interesele Iugoslaviei democratice populare, care a adus o mare contribuție la înfrângerea fascismului germano-italian, și să transforme Trieste, ocupată de anglo-americani, în baza lor, s-au încăpățânat să împiedice transferul . a ţinuturilor iugoslave către Iugoslavia. Cu toate acestea, Uniunea Sovietică a insistat ferm asupra propunerii sale. În final, delegația franceză a înaintat o propunere de compromis care prevedea transferul Pomeraniei Slovene și cea mai mare parte a Regiunii Iuliene către Iugoslavia și alocarea Triestei cu o mică regiune adiacentă Teritoriului Liber,

G,49

aflate sub administrarea și protecția Consiliului de Securitate al ONU. Această propunere a fost acceptată de Consiliul Miniștrilor de Externe.

După aceasta, s-a desfășurat o luptă acerbă asupra statutului Teritoriului Liber Trieste și a procedurii de administrare a acestuia. Uniunea Sovietică a apărat principiile democratice ale vieții interne pe acest teritoriu. El a cerut ca populației să i se acorde dreptul de a crea organe de conducere constituționale la propria discreție. SUA și Marea Britanie au susținut ca teritoriul să fie guvernat de un guvernator numit de Consiliul de Securitate cu puteri în esență dictatoriale. În propunerile lor, Statele Unite și Anglia au evitat cu grijă problema retragerii trupelor lor din zona Trieste. La a doua sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe nu s-a ajuns niciodată la un acord cu privire la statutul Teritoriului Liber Trieste.

La sesiune a avut loc o discuție serioasă (în legătură cu pregătirea unui tratat de pace cu Italia) despre soarta fostelor sale colonii - Libia (Tripolitania și Cirenaica), Eritreea, Somalia. SUA și Marea Britanie au căutat să se stabilească în aceste colonii. Statele Unite au propus plasarea acestora sub tutela ONU, fiecare fiind administrat de un administrator numit de Consiliul de tutelă al ONU. Având în vedere controlul SUA care se dezvoltase până atunci asupra „mașinii de vot” din ONU (cu excepția Consiliului de Securitate, unde URSS avea drept de veto), o astfel de decizie ar fi favorabilă planurilor americane. Marea Britanie a propus crearea unei „Somalii Mari” în Cornul Africii (sub tutela sa), care să includă nu numai colonia Somaliei Britanice și fosta Somalie italiană situate acolo, ci și o parte semnificativă a Etiopiei. În ceea ce privește Libia, s-a avut în vedere declararea independenței, dar fără retragerea trupelor britanice care o ocupă.

Uniunea Sovietică a susținut eliminarea colonialismului sub orice formă. Totuși, în interesul obținerii unei soluții de compromis, delegația sovietică nu a cerut independență imediată pentru fostele colonii italiene, pronunțându-se în favoarea instituirii unei tutele ONU asupra acestora, ci pentru o perioadă de cel mult zece ani, după care au urma să câștige independența. În ceea ce privește administrarea tutelei, delegația sovietică a propus inițial ca aceste funcții să fie atribuite fiecăreia dintre Puterile Aliate - URSS, SUA, Marea Britanie și Franța - în fiecare dintre cele patru teritorii: Cirenaica, Tripolitania, Somalia și Eritreea. Ea a anunțat că Uniunea Sovietică este pregătită să conducă administrația din Tripolitania.

Întâmpinând rezistența puterilor occidentale, URSS a susținut propunerea franceză de a transfera funcții administrative în Italia în sistemul de tutelă al ONU. Cu toate acestea, această propunere a fost respinsă de delegațiile SUA și Marea Britanie. Cele mai recente

într-un fel sau altul doreau să-și mențină controlul în aceste teritorii și pur și simplu nu aveau încredere în Italia, unde la vremea aceea poziția democraților era puternică și comuniștii făceau parte din guvern.

Problema soartei fostelor colonii italiene nu a fost rezolvată la cea de-a doua sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe; miniștrii au convenit să revină asupra examinării acesteia la un an după intrarea în vigoare a tratatului de pace cu Italia.

Guvernele SUA și ale Marii Britanii, atât la a doua sesiune a Consiliului Ministerial, cât și ulterior, au făcut eforturi mari pentru a încălca interesele URSS în legătură cu cererile sale de reparații. Acest lucru a fost valabil mai ales în legătură cu reparațiile din Italia. Chiar și la prima sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe, delegația sovietică și-a propus să se determine suma totală a despăgubirilor din Italia la 300 de milioane de dolari, din care 100 de milioane de dolari - în favoarea URSS, 200 de milioane de dolari - pentru Iugoslavia, Grecia. și Albania. Cota sovietică a reparațiilor a fost de aproximativ 25 din daunele directe cauzate Uniunii Sovietice de trupele italiene. Cu toate acestea, propunerea sovietică a fost

întâmpinată cu ostilitate. Statele Unite și Marea Britanie au invocat necesitatea de a atenua soarta celor învinși, care se presupune că nu puteau suporta povara reparațiilor. Și acest lucru a fost spus într-un moment în care cheltuielile Italiei pentru întreținerea forțelor de ocupație americane și britanice se ridicau la 4 miliarde de dolari pe an. Cererile de reparații ale altor state au fost considerabile: Grecia a cerut Italiei 2877 milioane de dolari, Egipt - 575 milioane, Mexic - 145 milioane de dolari A fost nevoie de o luptă lungă și persistentă pentru o soluție echitabilă a problemei reparațiilor.

Cea de-a doua sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe a făcut o muncă utilă pentru a conveni în principal asupra textelor tratatelor de pace.

Conferința a avut loc la Paris din Tratatul de pace de la Paris în perioada 29 iulie - 15 octombrie 1946. Participanții ei

conferință , reprezentanți ai 21 de state-

stva. Lista lor a fost stabilită de Conferința miniștrilor de externe de la Moscova1. Încă șapte state2 au fost invitate să-și exprime opiniile, precum și state care au fost foste aliate ale Germaniei.

Conferința a avut loc în contextul tranziției imperialismului la un curs antisovietic agresiv, deschis expansionist. Pentru a influența participanții la conferință și întregul proces de elaborare a tratatelor de pace, Statele Unite au testat bombe atomice în zona atolului Bikini din Oceanul Pacific în cadrul celei de-a doua sesiuni a Consiliului Miniștrilor de Externe.

1 Acestea au fost cele cinci mari puteri - URSS, SUA, China, Anglia și Franța, precum și Australia, RSS Belarusa, Belgia, Brazilia, Olanda, Grecia, India, Canada, Noua Zeelandă, Norvegia, Polonia, RSS Ucraineană. , Cehoslovacia, Etiopia, Iugoslavia, Uniunea Africii de Sud.

2 Australia, Albania, Egipt, Irak, Iran, Cuba, Mexic.

Statele Unite, Marea Britanie și Franța sperau să forțeze Uniunea Sovietică să facă concesii serioase, inclusiv asupra problemelor deja convenite la a doua sesiune a Consiliului Ministerial. De aceea, imediat după deschiderea conferinței, aceștia au lansat un atac împotriva regulamentului de procedură convenit la Consiliul Miniștrilor de Externe, care prevedea ca conferința să-și adopte recomandările cu majoritate calificată (două treimi din voturi) .). Timp de 10 zile, conferința a discutat problema dacă recomandările sale ar trebui adoptate prin vot cu majoritate calificată sau cu majoritate simplă. Această întrebare a devenit deosebit de acută pentru că a fost dificil pentru susținătorii unui curs deschis imperialist să adune 14 voturi din 21, întrucât URSS și țările democratice populare aveau 6 voturi, cărora li se puteau alătura statele burgheze care au suferit cel mai mult în război. .

Prima care a fost supusă la vot a fost propunerea Consiliului Miniștrilor de Externe de a accepta recomandările cu majoritate calificată. A fost acceptat. A doua a fost propunerea făcută de Regatul Unit de a accepta recomandările cu majoritate simplă. A fost acceptat și acest lucru. La Conferința de Pace de la Paris, cu o majoritate de două treimi, au fost adoptate toate acele recomandări de natură democratică și de care URSS a considerat util să le țină seama. Iar o majoritate simplă a realizat doar o serie de recomandări care ulterior nu au avut nicio semnificație practică (despre „egalitatea de șanse", „internaționalizarea Dunării" etc.).

Conferința de pace de la Paris, spre deosebire de forumuri similare din trecut, a avut loc în mod deschis și public, cu atenția constantă a publicului larg. A fost mediatizat de aproximativ 2 mii de reprezentanți ai presei. Glasnost a restrâns posibilitățile de manevră pentru puterile imperialiste.

Neavând îndrăzneală să se opună deschis articolelor proiectelor de tratate de pace deja agreate în cadrul Consiliului Ministerial, delegațiile SUA și Marea Britanie au folosit pe scară largă diplomația altor țări în acest scop. De exemplu, delegația australiană a făcut 73 de propuneri și amendamente - mai mult de o treime din toate propunerile și amendamentele făcute la conferință.

Principalele direcții ale luptei de la Conferința de Pace de la Paris au rămas aceleași ca la sesiunile Consiliului Miniștrilor de Externe. Datorită dorinței puterilor occidentale de a transforma tratatele de pace într-un instrument de stabilire a influenței lor politice și economice în țările care au fost foste aliate ale Germaniei, conferința nu și-a îndeplinit una dintre sarcinile sale principale - acordarea articolelor controversate ale tratate. Cu toate acestea, partea pozitivă a activității sale a fost că conferința a confirmat majoritatea covârșitoare a deciziilor convenite anterior în cadrul Consiliului Ministerial și, prin urmare, a dat impuls unor negocieri ulterioare între marile puteri pe această temă.

A treia sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe   Examinarea proiectelor de tratate de pace

iar încheierea de   reglementări pașnice a continuat la a treia sesiune

acorduri ale   Consiliului Miniștrilor de Externe, desfășurate din 4 noiembrie până

12 decembrie 1946 la New York. Pe baza mai multor recomandări ale Conferinței de Pace de la Paris, SUA și Marea Britanie au încercat inițial să acționeze folosind metode ultimatum în raport cu URSS, iar sesiunea a fost aproape de eșec. Cu toate acestea, mai târziu puterile occidentale și-au schimbat cursul. Interpretând denaturat motivele schimbărilor politice și sociale din viața Bulgariei, Ungariei, României, considerându-le „impuse din exterior", adică de Uniunea Sovietică, au presupus că odată cu semnarea tratatelor de pace și retragerea Sovietului. trupelor, s-ar deschide perspectiva întoarcerii

acestor țări pe calea capitalistă. În urma acestor considerații, guvernele Statelor Unite și Marii Britanii au luat decizii de compromis asupra unor puncte neacordate.

Despăgubirea pentru proprietarii străini pentru bunurile pierdute a fost stabilită a fi două treimi din prejudiciul efectiv suferit. În tratatele de pace s-a hotărât lăsarea clauzei privind „egalitatea de șanse”, limitându-se însă valabilitatea acestei prevederi la 18 luni de la data intrării în vigoare a tratatelor. Este clar că, prin urmare, s-a depreciat de fapt pentru monopolurile occidentale. S-a convenit statutul Teritoriului Liber Trieste. Pentru analiza finală a navigației pe Dunăre, s-a hotărât convocarea unei conferințe a țărilor dunărene.

Tratatele de pace cu Italia, Bulgaria, Ungaria, România și Finlanda au fost semnate la Paris la 10 februarie 1947 și au intrat în vigoare la 15 septembrie 1947.

Preambulele tratatelor de pace au declarat sfârșitul stării de război. De asemenea, au cuprins un angajament al aliaților de a sprijini apelul acestor state la ONU cu o cerere de admitere1.

Prevederile teritoriale ale tratatelor au anulat redesenarea hărții Europei efectuată de invadatorii fasciști și au restabilit granițele antebelice ale statelor europene cu mici modificări (în favoarea Franței și Iugoslaviei - la granița cu Italia; Cehoslovacia - pe granița cu Ungaria; insulele Dodecanezului au fost transferate în Grecia). Tratatele de pace prevedeau revenirea Basarabiei și Bucovinei de Nord în Uniunea Sovietică de către România, precum și revenirea regiunii Petsamo (Pechenga) în Uniunea Sovietică de către Finlanda.

De altfel, puterile occidentale, sub pretextul fals al nerespectării „drepturilor omului” în aceste țări, au împiedicat admiterea lor la ONU. Abia la a X-a sesiune a Adunării Generale a ONU din 14 decembrie 1955, Italia, România, Bulgaria, Ungaria, Albania și Finlanda, dintr-un grup de 16 țări, au fost acceptate ca membri ai acestei organizații.

Prevederile politice ale tratatelor prevedeau măsuri care să garanteze dezvoltarea democratică a acestor țări, interzicând renașterea și activitatea organizațiilor fasciste în ele.

Puterile ocupante s-au angajat să-și retragă trupele din aceste țări în cel mult 90 de zile de la intrarea în vigoare a tratatelor de pace. Uniunii Sovietice i s-a permis să mențină forțe armate în Ungaria și România pentru a menține comunicațiile cu Austria, unde se aflau forțele de ocupație.

Obligațiile de reparație erau foarte moderate și prevăd doar compensarea parțială a prejudiciului cauzat țărilor în cauză. De exemplu, în locul celor 985 de milioane de dolari pe care Grecia le-a cerut inițial Bulgariei drept reparații, s-a mulțumit, conform tratatului de pace, cu 45 de milioane de dolari.Plăți de reparații în favoarea URSS au fost stabilite pentru România și Finlanda la 300 de milioane de dolari fiecare; pentru Ungaria - 200 milioane; pentru Italia - 100 de milioane de dolari.

O parte integrantă a tratatului de pace cu Italia a fost determinarea statutului Teritoriului Liber de la Trieste. Dar această parte a acordului nu a fost niciodată implementată. Trupele americane și britanice au continuat să ocupe Trieste până în octombrie 1954, când problema a fost în cele din urmă rezolvată printr-un acord pe care l-au inspirat între Italia și Iugoslavia. La 5 octombrie 1954, în conformitate cu acest acord, partea de vest a teritoriului (împreună cu orașul Trieste) cu o suprafață de aproximativ 200 de metri pătrați. km și o populație de 220 de mii a fost transferată sub controlul Italiei; restul zonei este de aproximativ 520 mp. km și o populație de 70 de mii - sub controlul Iugoslaviei.

Soarta coloniilor italiene trebuia să fie decisă în termen de un an de la semnarea tratatului cu Italia, iar în absența unei decizii convenite, ar fi trebuit să fie supus ONU pentru examinare. Din septembrie 1948, această problemă a fost luată în considerare la ONU, unde URSS a luptat cu insistență pentru acordarea imediată sau rapidă a independenței acestor teritorii. În cele din urmă, a IV-a sesiune a Adunării Generale a ONU a decis acordarea independenței Libiei cel târziu la 1 ianuarie 1952 (declarat stat independent la 24 decembrie 1951) și transferarea Somaliei italiene sub tutela Italiei pentru o perioadă de 10 ani. Eritreea (după organizarea unui referendum) prin decizia celei de-a V-a sesiuni a Adunării Generale a ONU a fost anexată Etiopiei pe bază federală în 1952, iar în 1962 Eritreea a devenit una dintre provinciile Etiopiei.

Reglementarea de pace în sud-estul   Europei din Belgrad a fost continuată pe Dunăre

^iUNSH8KgodaKON*erEN" conferință desfășurată la Belgrad cu

30 iulie - 18 august 1948. La lucrările acesteia au participat reprezentanți ai statelor dunărene -

URSS, RSS Ucraineană, România, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia, precum și reprezentanți ai SUA, Marii Britanii și Franței în calitate de membri ai Consiliului Miniștrilor de Externe. Austria a participat, de asemenea, la conferință cu o voce consultativă.

Dunărea este calea navigabilă puternică a Europei Centrale și de Sud-Est. Este navigabil din orașul Ulm (în sudul Germaniei) până la Marea Neagră și trece prin sau de-a lungul granițelor a opt state. Primește 34 de afluenți navigabili. Trei capitale europene sunt situate pe Dunăre - Viena, Budapesta, Belgrad. Având în vedere importanța economică a acestui fluviu, puterile imperialiste au căutat de mult să-l transforme într-o zonă de control necontrolat al lor. Acesta a fost scopul, de exemplu, al Convenției de transport maritim din 1921. Conferința de la Belgrad din 1948 a fost prima conferință internațională pe tema regimului de navigație pe Dunăre, la care adevărații proprietari ai fluviului au fost prezenți în mod covârșitor.

Încă de la început, conferința s-a desfășurat într-o atmosferă foarte tensionată. Până atunci, puterile occidentale intraseră deja pe calea Războiului Rece.

Puterile occidentale s-au referit la conferințe drept „drepturi dobândite” și au cerut menținerea convenției din 1921. Reprezentanții statelor dunărene au rezistat cu hotărâre acestor încercări. Delegația sovietică, pe baza necesității de a rezolva problema Dunării pe o bază echitabilă, democratică, a înaintat conferinței din 2 august 1948 un proiect al unei noi Convenții privind regimul navigației. Preambulul convenției a definit clar principiile pe baza cărora a fost avută în vedere navigația pe această cale navigabilă. Pentru prima dată în istoria problemei dunărene, s-a proclamat că libertatea de navigație pe Dunăre trebuie realizată „în conformitate cu interesele și drepturile suverane ale țărilor dunărene, precum și în vederea consolidării economice și legăturile culturale ale țărilor dunărene între ele și cu alte țări.” Proiectul sovietic a eliminat situația nedreaptă când Dunărea era controlată de puteri non-dunărene care își urmăreau aici interesele politice și militaro-strategice. De asemenea, prevedea că competența noii Comisii a Dunării se va extinde numai asupra părții navigabile a fluviului, și nu asupra afluenților acestuia. Proiectul a îmbinat cu succes principiul libertății de navigație cu protecția concomitentă a intereselor naționale și a drepturilor suverane ale statelor dunărene. O prevedere foarte importantă a proiectului sovietic era aceea că navele militare ale statelor non-dunărene erau interzise să navigheze pe Dunăre, iar navelor militare ale statelor dunărene li se permitea numai cu acordul părților interesate.

Puterile occidentale au salutat proiectul de convenție sovietic cu ostilitate. Au vrut să profite de ocazie pentru a se întoarce

convenţia ca instrument al hegemoniei sale politice în regiunea Dunării.

Pentru a-și disimula planurile, delegația americană a încercat să demonstreze că Statele Unite urmăreau doar să rezolve problemele economice ale Dunării, iar sarcina cu care se confrunta conferința se limita la rezolvarea problemelor economice, nefiind o problemă politică. Delegația sovietică a remarcat inconsecvența acestei declarații: „...Deși această conferință ar trebui să se ocupe de probleme tehnice și economice, este, în primul rând, o conferință de importanță politică”.

Faptul că politica puterilor occidentale față de Dunăre a fost dominată nu de interese economice, ci de interese politice, este dovedit de statistici elementare: navele americane nu au navigat niciodată pe Dunăre, iar volumul mărfurilor lor transportate pe această cale navigabilă nu a navigat niciodată pe Dunăre. ajunge chiar și la jumătate la sută din exporturile americane către Europa.

Noua Convenție privind regimul navigației pe Dunăre a fost elaborată pe baza unui proiect sovietic. Reprezentanții Statelor Unite, Marii Britanii și Franței au spus că nu vor semna acest document sub nicio formă. Apoi, delegatul bulgar a propus excluderea SUA, Marea Britanie

și Franța de pe lista statelor din preambulul noii Convenții care au încheiat-o și au dreptul de a participa la orice discuție ulterioară a problemei navigației pe Dunăre. Prin acest amendament, noua Convenție a fost aprobată cu voturile statelor dunărene.

Convenția Dunării a intrat în vigoare după ratificarea ei de către statele participante la 11 mai 1949. Ulterior, în 1960, Austria a aderat la ea.

Regimul dunărean, care a servit anterior puterilor imperialiste ca mijloc de exploatare a popoarelor țărilor dunărene, a început să slujească cauzei cooperării economice, culturale și politice dintre țările dunărene și Uniunea Sovietică și cauzei consolidării păcii între popoarele.

2. Lupta celorlalte state socialiste și a poporului german CCCP pentru o Germanie democratică iubitoare de pace. Formarea Republicii Democrate Germane

Predarea necondiționată a Germaniei la 8 mai 1945 și ocuparea teritoriului german de către trupele Puterilor Aliate în conformitate cu acordurile interaliate, puterile ocupante au preluat asupra lor

toata puterea. În conformitate cu scopul declarat

.56

Două cursuri opuse privind problema unei reglementări pașnice în Germania

însemna sheshiami

Puterile de război au lichidat „Al Treilea Reich” nazist și au dezvoltat principiile politicii lor față de țara învinsă.

Chiar și în anii de război, Uniunea Sovietică a declarat că nu intenționează nici să distrugă, nici să înrobească poporul german, că îndeplinește misiunea de a elibera popoarele Europei de tirania fascistă. Cercurile conducătoare ale Statelor Unite, precum și aliații lor imperialiști, au urmărit alte scopuri. Pe de o parte, ei au căutat să elimine potențialul industrial german, văzându-l drept competitorul lor. Acest lucru s-a reflectat în planurile de dezmembrare a statului german și dezindustrializarea țării, în special în binecunoscutul „plan Morgan tau”.

Pe de altă parte, temându-se de întărirea influenței internaționale a Uniunii Sovietice și de succesul forțelor democratice în lumea postbelică, SUA și Marea Britanie doreau să folosească statul german împotriva URSS și mișcării democratice a popoarelor. a Europei.

La scurt timp după încheierea războiului din Europa, țelurile și interesele opuse ale puterilor care au fost aliate în războiul mondial au fost dezvăluite pe deplin. URSS și-a continuat constant cursul spre eliberarea popoarelor Europei de sub dominația fascistă și de consecințele acesteia. SUA și Marea Britanie, iar mai târziu Franța, au

susținut în mod deschis conservarea și opoziția forțelor militariste reacționare germane față de procesul antifascist de democratizare.

La Conferința din Crimeea (Ialta) din februarie 1945 și la Conferința de la Berlin (Potsdam) din iulie - august 1945, URSS, SUA și Marea Britanie nu numai că au convenit asupra principiilor de bază ale politicii, ci au adoptat și rezoluții specifice care urmau să fie implementate în scopul realizării unei reglementări pașnice și a unei structuri postbelice. Scopul principal al coaliției antifasciste a fost eradicarea nazismului și a militarismului german, astfel încât Germania „să nu-și mai amenințe niciodată vecinii sau păstrarea păcii mondiale". Spre deosebire de planurile și planurile anglo-americane de dezmembrare a statului german, guvernul sovietic a propus să considere țara ca un „unic întreg economic". Având în vedere poziția URSS, Puterile Aliate au mai declarat că intenționează să ofere poporului german posibilitatea de a se pregăti pentru reconstrucția vieții lor pe baze democratice și pașnice. Principiile politice și economice pentru rezolvarea problemei germane au fost stabilite în comun de puterile aliate. Ele reprezentau un program realist de restructurare a vieții economice și politice a poporului german și prevedeau: 1) demilitarizarea țării (adică dezarmarea completă, lichidarea

darea întregii industrii militare germane); 2) denazificarea (adică, distrugerea partidului nazist și a tuturor organizațiilor sale, astfel încât acestea să nu renască niciodată sub nicio formă); 3) democratizare (adică, reconstrucția vieții politice germane pe o bază democratică, astfel încât includerea germanilor în cooperarea internațională pașnică să devină posibilă); 4) decartelizarea (adică descentralizarea economiei germane prin eliminarea concentrării excesive a puterii economice, în special sub formă de monopoluri - carteluri, sindicate, trusturi).

Conferința de la Berlin (Potsdam) a adoptat decizii care au fost fundamental importante pentru sistemul postbelic privind transferul orașului Königsberg și a regiunii adiacente la Uniunea Sovietică, privind trasarea graniței de vest a Poloniei de-a lungul liniei Oder-Neisse și documentul dădea o descriere specifică a frontierei. Documentele conferinței au precizat că determinarea finală a graniței de vest a Poloniei ar trebui să aibă loc ca parte a unui acord de pace. Această formulare a servit ulterior în Occident drept motiv pentru încercările de a abandona decizia luată în această problemă. Deoarece în anii postbelici nu a fost niciodată posibil să se elaboreze și să încheie un tratat de pace german, oamenii din Occident au început să vorbească despre asta. că decizia luată la Conferința de la Berlin nu este definitivă și este supusă revizuirii. Acest lucru, totuși, nu este corect și contrazice principiile care stau la baza deciziei privind chestiunea limitei. Conferința a adoptat o rezoluție fundamental importantă privind transferul ordonat al populației germane de pe teritoriul Poloniei (precum și Cehoslovacia și Ungaria) în zonele de ocupație.

În 1950, Acordul Zgorzelec a fost încheiat între RDG și Republica Populară Polonă privind trasarea graniței păcii și prieteniei de-a

lungul liniei Oder-Neisse. Două state suverane, printr-un act internațional, au fixat legal granița existentă între ele.

Pentru a pune în aplicare Acordurile de la Potsdam, Consiliul Aliat de Control a adoptat în primele luni după încheierea războiului din Europa o serie de legi și reglementări importante care au determinat măsuri pentru demilitarizarea țării, distrugerea completă a partidului nazist, toate ramurile și organizațiile sale, confiscarea și lichidarea literaturii naziste și militariste, interzicerea oricărei pregătiri militare a germanilor.

În urma deciziei luate de puterile aliate, din noiembrie 1945 până în octombrie 1946, în orașul Nürnberg a avut loc procesul principalilor criminali de război germani. Tribunalul internațional a emis un verdict, fundamentat de numeroase documente și dovezi, care i-a condamnat nu numai pe liderii Reich-ului nazist pentru pregătirea și declanșarea agresiunii, ci și fascismul german și militarismul însuși ca crimă împotriva umanității. Nürnberg

Procesul chinez și condamnarea agresiunii au fost percepute în întreaga lume ca un act de răzbunare justă și un avertisment împotriva renașterii militarismului și repetarea agresiunii.

Punerea în aplicare a deciziilor de la Potsdam și a măsurilor convenite ulterioare în diferite zone de ocupație s-a produs diferit. În zona de ocupație sovietică, din vara anului 1945, Acordurile de la Potsdam au servit drept bază pentru restructurarea vieții politice și economice pe o bază antifascistă, democratică. În ceea ce privește zonele vestice, autoritățile americane, britanice și, în curând, franceze s-au angajat deschis pe calea sabotării Acordurilor de la Potsdam și a renunțării la obligațiile lor. Autoritățile de ocupație occidentale nu au permis reforme menite să elimine atotputernicia asociațiilor germane de monopol. Ei au împiedicat implementarea reformei funciare, care ar veni în întâmpinarea intereselor fermierilor muncitori. Au perturbat decartelizarea, reducând-o la divizarea doar a unor mari trusturi în filiale. Comitetul creat de autoritățile americane sub președinția lui G. S. Ferguson a remarcat în raportul său din aprilie 1949 că, ca urmare a „decartelizării” în zona americană, nici o mare asociație industrială nu a fost încălcată. Mai mult, s-au păstrat fundamentele industriei militare germane, care au fost supuse dezmembrării, inclusiv pentru a satisface pretențiile de reparații ale țărilor afectate de agresiunea germană.

În conformitate cu decizia Conferinței de la Berlin, Uniunea Sovietică urma să primească drept reparații 25% din echipamentele industriale germane confiscate în zonele de ocupație de vest, din care o parte trebuia alocată Poloniei. Îndeplinirea acestei obligații a fost zădărnicită de puterile occidentale. Întreaga sumă a despăgubirilor primite de URSS și Polonia din zonele vestice de ocupație s-a ridicat la aproximativ 12 milioane de dolari.Totodată, puterile occidentale înseși, în timpul războiului și după încheierea acestuia, au reușit să sechestreze importante bunuri materiale (proprietatea germană). în străinătate, rezerve de aur, brevete etc.) în valoare de 17 miliarde de dolari.

Denazificarea și demilitarizarea în zonele de vest nu au fost efectuate în maniera și la scară adecvată. Mulți naziști activi nu au fost aduși în fața justiției chiar și atunci când crimele lor erau evidente și dovedibile. Inițial, s-a anunțat cu voce tare că denazificarea va afecta 6 milioane de oameni. Cu toate acestea, doar 245 de mii de persoane au fost arestate, dintre care 100 de mii au fost eliberate în 1947. Ulterior, denazificarea a fost pur și simplu anulată. Mai mult, foștii naziști activi au fost folosiți în guvern, justiție, poliție și educație. De exemplu, 60% dintre judecători și 76% dintre procurori

59

în curțile germane de denazificare au fost foști membri ai Partidului Nazist. Deja în anii 40, organizațiile și sindicatele neonaziste au început să apară rapid în Germania de Vest.

Multă vreme, autoritățile occidentale de ocupație au menținut în zonele lor numeroase contingente paramilitare ale foștilor soldați naziști sub masca „batalioane de muncă”, paznici înarmați ai întreprinderilor etc. Ulterior, în procesul de remilitarizare, acestea au fost folosite în crearea formațiuni armate.

Ca și cum ar rezuma lista lungă de încălcări de către puterile occidentale a obligațiilor lor în afacerile germane, secretarul de stat american Byrnes, vorbind în septembrie 1946 în orașul Stuttgart, a anunțat intenția SUA de a revizui atât reglementările teritoriale, cât și cele economice adoptate în Ialta și Potsdam.

Cursul politic al puterilor occidentale, în primul rând al Statelor Unite, în esență imediat după Potsdam, a vizat izolarea zonelor de ocupație occidentale, restabilirea puterii economice a monopolurilor din ele și revigorarea forțelor conservatoare și militariste. S-a luat un curs spre crearea unui stat separat vest-german și includerea acestuia într-un bloc militar îndreptat împotriva URSS și a altor țări din Europa de Est. Ca parte a acestui curs, autoritățile americane și britanice au convenit în decembrie 1946 să fuzioneze cele două zone în Bisonia, la care s-a adăugat în curând zona de ocupație franceză, stabilind un curs pentru crearea unui stat separat vest-german. Din acest moment, Statele Unite și Marea Britanie au început să interfereze deschis cu activitățile normale ale Consiliului Aliat de Control pentru Germania.

Probleme ale reglementării germane la sesiunile Consiliului Miniștrilor de Externe din 1945-1947

După cum s-a stabilit la Conferința de la Berlin, Consiliul Miniștrilor de Externe a primit un mandat pentru a rezolva problema unei așezări germane în cadrul sistemului postbelic din Europa.

afacerile Marii Britanii, URSS, Chinei, Franței și SUA.

La Prima Sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe de la Londra (septembrie - octombrie 1945) și la a doua sesiune de la Paris (aprilie - iunie 1946), diplomația franceză a căutat să împartă Germania în mai multe state mici, în special împărțirea Renaniei. , Pypa și Saarland.

Până atunci, Marea Britanie a stabilit controlul asupra cărbunelui și apoi asupra industriilor metalurgice și prelucrarea metalelor din Ruhr. Delegația sovietică la sesiunile CMFA s-a opus planurilor de dezmembrare a țării, dezindustrializării și federalizării acesteia, insistând asupra integrității economice a țării și propunând obiective pentru departamentele integral germane. SUA, bazate pe obiective imperialiste, au venit și ele cu un plan. Marea Britanie, care era

creează pentru acesta unul al lor împotriva francezilor - în securitate financiară

60

în funcție de Statele Unite, a susținut linia SUA. La început, după formarea Bisonia, guvernul francez a refuzat să i se alăture. În decembrie 1946, a separat regiunea Saar cu intenția de a o anexa ulterior Franței.

La sesiunile III și IV ulterioare ale Consiliului Miniștrilor de Externe de la Moscova, în martie - aprilie 1947 și la Londra, în noiembrie - decembrie 1947, a continuat o intensă luptă diplomatică, în timpul căreia întreaga profunzime a diferențelor dintre foștii aliați asupra germanilor. problema a fost dezvăluită. Diplomația sovietică a susținut în mod constant o înțelegere bazată pe acordurile de la Ialta și Potsdam, în timp ce guvernele Statelor Unite și Angliei au căutat să înlocuiască acordul existent privind bazele așezării cu noi proiecte, ceea ce a însemnat în esență o abatere completă de la acordurile încheiate anterior și înţelegeri. Pentru a face propunerile sale mai „acceptabile” pentru URSS, diplomația americană a propus în mod demagogic încheierea unui acord privind „dezarmarea Germaniei” pe 25 de ani. Uniunea Sovietică a propus încheierea unui acord pe o perioadă mai îndelungată și să-i dea o formă și o direcție mai precisă. Proiectul sovietic avea un nume și un conținut clar - „Tratatul privind demilitarizarea Germaniei și prevenirea agresiunii germane”. Ea prevedea o legătură directă între demilitarizarea Germaniei și finalizarea programului de democratizare al țării dezvoltat încă la Potsdam, eliminarea dominației monopolurilor și dominația proprietarilor de pământ-Junkeri ca inspiratori inițiali ai agresiunii germane.

SUA și Marea Britanie au respins propunerile sovietice și au perturbat activitatea ulterioară a Consiliului Miniștrilor de Externe, refuzând să stabilească o dată pentru următoarea sesiune din decembrie 1947. Până atunci, Franța era aproape complet solidară cu ei, așteptând asistență economică americană în cadrul „Planului Marshall” și refuzându-și propria de dragul acestui ajutor.

curs in germana

Politica separatistă a puterilor occidentale în așezarea germană. Formarea a două state germane

întrebare.

Dându-și mână liberă pentru acțiuni separate pentru a finaliza scindarea Germaniei, puterile occidentale - SUA, Marea Britanie și

Franța - au convocat o întâlnire la Londra în prima jumătate a anului 1948 (din 23 februarie până pe 6 martie și din 20 aprilie). până la 1 iunie) cu participarea

din Belgia, Olanda și Luxemburg. Ca urmare a negocierilor, a căror durată a indicat prezența unor dezacorduri grave între participanții la întâlnire, au fost convenite în secret o serie de măsuri de către URSS și alte state menite să submineze cooperarea, și anume: realizarea unei reforme monetare separate în zonele vestice, pregătind o constituție separată pentru statele vest-germane și

61

chemarea unui guvern separat, încetarea activității Consiliului de control pentru Germania și a Biroului Comandantului Interaliat din Berlin. În martie 1948, după ce reprezentanții occidentali au refuzat să informeze guvernul sovietic despre natura deciziilor lor, Consiliul de Control a încetat efectiv să mai funcționeze. La întâlnirea de la Londra, ca o idee pentru țările mici, s-a convenit să „corecteze granițele” Germaniei de Vest în favoarea Belgiei, Țărilor de Jos și Luxemburgului. Saarland a fost transferat oficial în administrația franceză.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai URSS, Poloniei, Bulgariei, Ungariei, României, Cehoslovaciei, Iugoslaviei și Albaniei, desfășurată la Varșovia în perioada 23-24 iunie 1948, a condamnat ferm deciziile separate luate de statele occidentale la întâlnirea de la Londra. Declarația adoptată menționa că aceste decizii reprezintă o încălcare gravă a rezoluțiilor conferințelor din Crimeea și Berlin și nu au forță nici legală, nici moral-politică. Participanții la Conferința de la Varșovia au atras din nou atenția asupra necesității creării unui stat german unic, iubitor de pace și democratic.

Cu o săptămână mai devreme, la 18 iunie 1948, autoritățile occidentale de ocupație au anunțat reforma monetară în statele vest-germane. Câteva zile mai târziu, noi bancnote au fost puse în circulație în sectoarele de vest ale Berlinului, deși, conform acordurilor interaliate și practicii consacrate, Berlinul de Vest era considerat din punct de vedere financiar și economic ca parte a zonei de ocupație sovietică. Toate acestea au provocat o gravă criză internațională.

Pentru a proteja economia zonei lor de pătrunderea bancnotelor devalorizate, autoritățile sovietice au luat o serie de măsuri temporare, limitând circulația între zonele de ocupație și sectoarele Berlinului . Puterile occidentale au perceput aceste acțiuni ca pe o „blocadă” a Berlinului de Vest. Agravarea rezultată a situației internaționale a dus la așa-numita „criză de la Berlin” din 1948. Puterile imperialiste, în primul rând Statele Unite, au cerut în esență ca URSS să renunțe la protecția intereselor vitale ale populației din Germania de Est, folosind simultan situația de criză pentru a adânci diviziunea țării. Statele Unite și-au susținut cererile cu amenințări militare, concentrarea de trupe la granița interzonală, manevre provocatoare etc. Pentru a alimenta populația din sectoarele vestice ale Berlinului, Statele Unite au creat un „pod aerian” scump, deși URSS a oferit pentru a oferi pe deplin populației din Berlinul de Vest tot

ce este necesar din resursele sale. Când zburau spre Berlin, avioanele americane au încălcat regimul spațiului aerian din zona sovietică.

Agravarea situației din jurul Berlinului a fost plină de un conflict serios. Guvernul sovietic a luat măsuri urgente pentru a depăși criza internațională. La inițiativa sa, la Moscova s-au purtat negocieri cu ambasadorii SUA, Angliei și Franței. În timpul negocierilor, s-a dovedit că măsurile URSS au fost represalii. La sfârșitul lunii august 1948 s-a ajuns la un acord pentru rezolvarea crizei. Într-o directivă adoptată la 30 august 1948, comandantul-șef al forțelor armate ale celor patru puteri a anunțat măsuri convenite: ridicarea restricțiilor de comunicare între zonele de vest și zona sovietică, precum și Berlinul de Vest, dar sub rezerva retragerii timbrului occidental din circulația la Berlin și introducerii ca semne valutare unice și unice ale Deutsches Bank of Issue. Ulterior, autoritățile occidentale nu au îndeplinit această condiție.

Ca urmare a noilor negocieri de la New York la începutul lui mai 1949, s-a ajuns la un acord între guvernele celor patru puteri: să ridice, de la 12 mai 1949, toate restricțiile impuse anterior asupra comunicațiilor, transportului și comerțului dintre Berlin și zonele de vest, precum și între zonele de est și vest. O parte integrantă a acordului a fost decizia de a convoca o sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe la sfârșitul lunii mai 1949 pentru a analiza probleme legate de situația din Germania și Berlin.

La sesiunea de la Paris a Consiliului Miniștrilor de Externe, care s-a deschis la 23 mai 1949, delegația sovietică a propus reluarea lucrărilor Consiliului Aliat de Control și Biroului Comandantului Interaliat de la Berlin în vederea armonizării politicilor puterilor, să creeze un Consiliu de stat integral german și să înceapă pregătirea unui tratat de pace german. Cu toate acestea, puterile occidentale au înaintat un proiect de înlocuire a Consiliului de Control cu un nou organism - o „înaltă comisie”, ale cărei decizii ar fi luate cu majoritate simplă de voturi. Aceasta a fost o încercare fățișă de a-și dicta voința Uniunii Sovietice. Odată cu aceasta, cele trei puteri occidentale au încercat să absoarbă partea de est a Germaniei, propunând să extindă acesteia constituția pe care o pregătiseră pentru nou-creatul stat vest-german. În același timp, au respins propunerea de a crea un organism de conducere pangerman și de a pregăti un tratat de pace german. Ca urmare, sesiunea CMFA nu a putut elabora decizii convenite.

Semnificația pozitivă a sesiunii de la Paris a fost însă că a fost posibilă eliminarea crizei de la Berlin și convenirea asupra necesității de a continua negocierile între cele patru puteri pe probleme legate de problemele economice. La inițiativa URSS, comunicatul oficial privind rezultatele sesiunii includea recunoașterea necesității restabilirii unității germane. Cu toate acestea, puterile occidentale în politica lor

tike a ignorat această cerere și a accelerat pregătirile pentru crearea unui stat separat al Germaniei de Vest.

În iulie 1948, autoritățile de ocupație din cele trei zone vestice au avut o întâlnire cu prim-miniștrii guvernelor statelor vest-germane și au discutat cu aceștia problemele înființării unui stat separat. În același timp, zona franceză a fost anexată formal celei anglo-americane și s-a format așa-numita Trizonia. La 1 septembrie 1948, Consiliul Parlamentar a început să se întrunească la Bonn sub președinția liderului partidului burghez - Uniunea Creștin Democrată (CDU) - K. Adenauer.

Până în mai 1949, Consiliul Parlamentar, sub auspiciile autorităților de ocupație, a pregătit un proiect de constituție, care a fost aprobat de comandanții-șefi ai forțelor americane, britanice și franceze. Pe 14 mai a fost aprobat Statutul Ocupației, conform căruia administrația publică rămânea în funcție de autoritățile de ocupație, iar suveranitatea noului stat vest-german era limitată semnificativ. În ziua deschiderii sesiunii Consiliului Miniștrilor de Externe de la Paris, a fost anunțată intrarea în vigoare a Constituției Germaniei de Vest. Imediat după încheierea acestei sesiuni, puterile occidentale au semnat un acord pentru a crea o Comisie Supremă Aliată, căreia i-au transferat „toată puterea de a controla Germania”.

În aceste condiții, la 14 august 1949, în zonele de vest au avut loc alegeri pentru cel mai înalt organ al statului separat vest-german - Bundestag. La 20 septembrie 1949 a fost proclamată formarea Republicii Federale Germania. Deja în primele documente ale programului, guvernul german a prezentat pretenția de a reprezenta „toți germanii” și de a-și extinde constituția la „Germania în granițele lui 1937”. Formarea unui stat separat vest-german, așa cum se menționează în nota URSS către cele trei puteri occidentale din 1 octombrie 1949, a însemnat o încălcare a rezoluțiilor Conferinței de la Potsdam. Aceasta a fost concluzia logică a cursului puterilor occidentale către restaurarea militarismului german și a puterii monopolurilor germane în vederea includerii ulterioare a potențialului militar vest-german în blocul imperialist.

Spre deosebire de acest curs, forțele progresiste ale poporului german au căutat în mod constant să pună în aplicare deciziile conferințelor din Crimeea și Berlin privind denazificarea și democratizarea tuturor domeniilor vieții publice, precum și păstrarea unității germane. Au căutat să împiedice renașterea militarismului german agresiv.

În vara anului 1945, partidele și organizațiile democratice germane și-au început activitățile în zona de ocupație sovietică. Mitingul comuniștilor și social-democraților germani din aprilie 1946 în socialism a avut o semnificație istorică

Partidul unificat al Germaniei, care a devenit forța principală a forțelor democratice antifasciste ale poporului german. Autoritățile locale create pe teritoriul Germaniei de Est au dezvoltat și implementat transformări socio-economice importante în baza deciziilor de la Potsdam, în special democratizarea completă a vieții publice,

reforma funciară, crearea unui sector public al economiei, exproprierea proprietăților de război. criminali, reforma școlară democratică etc. În efortul de a promova acest proces democratic, URSS a abandonat în mod voluntar majoritatea reparațiilor.

Ca răspuns la acțiunile separate ale puterilor occidentale, s-a dezvoltat o mișcare populară largă a germanilor, care s-a conturat din punct de vedere organizațional ca Congresul Poporului German. Consiliul Popular German, ales de Congres, a elaborat o constituție generală germană. Al treilea Congres Popular German, întrunit la Berlin, l-a aprobat la 30 mai 1949, la o săptămână după promulgarea Constituției Germaniei, ca Constituție a Republicii Democrate Germane. Ca răspuns la actul separat de formare a Republicii Federale Germania, Consiliul Popular a proclamat la 7 octombrie 1949 crearea Republicii Democrate Germane - primul stat de muncitori și țărani din istoria Germaniei.

RDG a fost creată pe terenul socio-politic care a apărut ca urmare a luptei antifasciste a forțelor democratice ale poporului german, a punerii în aplicare a deciziilor de la Potsdam privind distrugerea nazismului și militarismului, precum și a bazei lor sociale. - capital de monopol mare. Uniunea Sovietică a recunoscut RDG și la 15 octombrie 1949 a stabilit relații oficiale cu aceasta la nivelul misiunilor diplomatice. Apoi, în octombrie 1949, RDG a stabilit relații normale cu democrațiile populare din Europa și Asia. Crearea unui stat german iubitor de pace în centrul Europei a deschis o nouă pagină în lupta pentru pace și securitate a popoarelor de pe continentul european. RDG a întruchipat tendințele și idealurile progresiste ale mișcării muncitorești germane, ale întregului popor german, idealurile de pace și prietenie cu popoarele URSS și din alte țări ale Europei de Est, cu popoarele tuturor țărilor lumii.

Ca urmare a luptei politice complexe de după cel de-al Doilea Război Mondial, în centrul Europei au apărut în 1949 două state germane, aparținând unor sisteme socio-economice diferite: Republica Federală Germania capitalistă și RDG socialistă. Formarea a două state germane a însemnat că „chestiunea germană” în forma în care a apărut ca urmare a celui de-al Doilea Război Mondial, înfrângerea completă și predarea necondiționată a „Al Treilea Reich” al lui Hitler a încetat să mai existe. Așezarea germană din acel moment a însemnat recunoaștere

recunoașterea faptului existenței a două state germane, recunoașterea egalității lor complete și stabilirea unor relații de conviețuire pașnică între ele.

3. Problema unui acord de pace cu Japonia

element al formării unui nou postbelic

Inalienabil

Structura relațiilor internaționale a fost implementarea rapidă a unei reglementări pașnice în Asia. Totuși, soluționarea tuturor problemelor

legate de această problemă pe o bază echitabilă, democratică a întâmpinat, ca și în Europa, o rezistență încăpățânată din partea puterilor imperialiste conduse de Statele Unite, precum și din partea cercurilor conducătoare ale Japoniei.

Principiile de bază ale politicii postbelice a Aliaților față de Japonia au fost formulate în Declarația de la Cairo a SUA, Marii Britanii și Chinei din 1 decembrie 1943, deciziile Crimeei (Yalta) și Berlinului (Potsdam - lideri ai Uniunea Sovietică, SUA și

skoy) conferințe din Marea Britanie (vezi vol. 1).

De o importanță decisivă pentru implementarea acestor principii a fost problema în ale cui mâini va fi adevărata putere în perioada de ocupare temporară a Japoniei. După semnarea Instrumentului de capitulare, generalul MacArthur, comandantul forțelor americane din Pacific, a fost numit comandant șef al forțelor de ocupație aliate din Japonia. În esență, însă, ocupația a implicat aproape exclusiv trupe americane, fără a lua în calcul un contingent simbol de trupe britanice și australiene. Acest lucru a permis Statelor Unite să-și dicteze cererile autorităților japoneze și să urmeze politici care contrazic în mod clar acordurile Aliaților din timpul războiului.

Opusă cu putere cursului dictatorial al Statelor Unite, Uniunea Sovietică a cerut crearea unei Comisii Consultative Aliate și a unui Consiliu de Control pentru Japonia, care să fie încredințată cu formularea și implementarea politicii aliate postbelice față de Japonia. La reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Marea Britanie din decembrie 1945 s-a ajuns la un acord privind crearea unor astfel de organisme - Comisia Orientului Îndepărtat și Consiliul Aliat pentru Japonia.

Comisia Orientului Îndepărtat a inclus 11 state - URSS, SUA, Marea Britanie, China, Franța, Olanda, Canada, Australia, Noua Zeelandă, India și Filipine. Sarcina comisiei a fost de a formula o linie politică,

principii și principii generale în conformitate cu care Japonia trebuie să-și îndeplinească obligațiile în temeiul predării. A fost important ca lucrările comisiei să adopte principiul unanimității marilor puteri - toate deciziile au fost luate cu vot majoritar, sub rezerva coincidenței opiniilor reprezentanților URSS, SUA, Angliei și Chinei.

Consiliul Aliat pentru Japonia a fost creat format din reprezentanți ai celor patru mari puteri - URSS, SUA, Anglia și China. Avea caracterul unui organ consultativ, căruia îi erau încredințate și funcțiile de monitorizare a activităților comandantului șef.

Încă de la primele întâlniri, Comisia din Orientul Îndepărtat și Consiliul Aliat pentru Japonia s-au transformat într-o arenă de luptă intensă între reprezentanții URSS și SUA, care au personificat două

cursuri opuse în abordarea lor de rezolvare a problemelor structurii postbelice. a Japoniei.

Uniunea Sovietică a insistat ca reprezentanții tuturor statelor care au fost implicate direct în războiul împotriva Japoniei să fie implicați în pregătirea unui tratat de pace și a propus convocarea unei sesiuni a Consiliului Miniștrilor de Externe formată din reprezentanți ai URSS, SUA, Marea Britanie și China. pentru a discuta aceste probleme. El a subliniat, de asemenea, că baza unei reglementări pașnice ar trebui să fie acordurile internaționale ale aliaților.

Cu toate acestea, Statele Unite au luat calea dezvoltării unui tratat de pace separat fără participarea Uniunii Sovietice și a multor alte țări interesate. Pregătirile pentru acest acord au început să fie deosebit de active după victoria forțelor revoluționare din China în 1949. A fost stabilit un curs pentru a transforma Japonia în principala bază și aliat al Statelor Unite în Orientul Îndepărtat. Importanța Japoniei a crescut brusc în legătură cu declanșarea agresiunii americane în Coreea din iunie 1950 (vezi capitolul V). Într-o atmosferă de agravare gravă a tensiunii internaționale, președintele SUA G. Truman a emis o directivă la 14 septembrie 1950, cu instrucțiuni de începere a negocierilor formale pentru un tratat de pace.

Conferința pentru încheierea unui tratat de pace separat cu Japonia a fost deschisă la 4 septembrie 1951 la San Francisco. La ea au participat delegații din 52 de țări. Cu toate acestea, aceasta a fost doar o aparență de reprezentativitate, deoarece statele asiatice de conducere nu au luat parte la conferință. China, principala victimă a agresiunii japoneze, Republica Populară Mongolă, Republica Populară Democrată Coreea și Republica Democrată Vietnam nu au fost invitate la San Francisco. India și Birmania au refuzat să-și trimită delegațiile la conferință în semn de protest față de metodele de pregătire a acesteia.

În ajunul conferinței, Australia și Noua Zeelandă și-au exprimat obiecții serioase față de proiectul de tratat elaborat de Statele Unite. Aceștia au insistat să limiteze forțele armate japoneze și să dezvolte garanții împotriva unei posibile reluări a agresiunii japoneze. Chiar și Marea Britanie și-a exprimat nemulțumirea față de unele prevederi ale proiectului.

Pentru a asigura trecerea propunerilor sale, Statele Unite au promis că vor oferi sprijin diplomatic Marii Britanii în „relațiile imperiale” complicate, în special cu Egiptul și Iranul (vezi capitolul VII). Australia și Noua Zeelandă au primit asigurări că Statele Unite le vor oferi asistență militară în cazul unui atac al Japoniei. La 1 septembrie 1951, a fost semnat un acord privind formarea unei alianțe militare triple, numită ANZUS (abreviere în engleză pentru numele Australia, Noua Zeelandă și Statele Unite). Acest bloc nu avea doar o orientare antijaponeza, ci, ținând cont de evoluția specifică a situației internaționale, era îndreptat în primul rând împotriva țărilor nesocialiste socialiste și iubitoare de pace din Asia.

Conferința s-a desfășurat sub dictatele majorității americano-britanice, ceea ce nu a permis dezvăluirea discuției și a confruntat participanții cu un ultimatum de a accepta proiectul de tratat prezentat Statelor Unite fără nicio modificare.

În efortul de a realiza implementarea deplină a sarcinilor reglementării postbelice pentru Japonia, convenite între aliații din coaliția anti-Hitler, delegația sovietică a făcut 13 amendamente și 8 completări la textul tratatului.

Documentului îi lipsea, de exemplu, un limbaj clar cu privire la o problemă atât de importantă precum așezările teritoriale. Textul spunea că „Japonia renunță la toate drepturile, titlurile și pretențiile" față de Formosa (Taiwan) și Insulele Pescadores, precum și „față de Insulele Kuril și față de acea parte a insulei Sakhalin și insulele adiacente asupra cărora Japonia a dobândit suveranitatea în temeiul Tratatul de la Portsmouth din 5 septembrie 1905". Cu toate acestea, nu a fost precizat în mod specific în ce stat au fost transferate aceste teritorii.

Pentru a exclude posibilitatea oricărei interpretări ambigue a acestor prevederi, delegația sovietică a propus să stipuleze clar în tratat recunoașterea de către Japonia a suveranității Republicii Populare Chineze asupra Manciuriei, Taiwanului, Pescadores și a altor insule și suveranitatea Sovietului. Unirea peste Insulele Kurile și partea de sud a insulei Sahalin.

În același timp, Uniunea Sovietică a considerat inacceptabil ca Statele Unite să fi capturat practic arhipelagul Ryukyu cu insula principală Okinawa din Japonia, incluzând în tratat un articol conform căruia Japonia era obligată să accepte transferul acestora.

insule „sub sistemul de tutelă al Națiunilor Unite cu Statele Unite ca singura autoritate administratoare" și înainte de aceasta acordă Statelor Unite dreptul „de a exercita toate puterile administrative, legislative și judiciare asupra teritoriului și locuitorilor acestor insule. " Delegația sovietică a susținut că tratatul recunoaște fără ambiguitate suveranitatea Japoniei asupra insulelor Ryukyu, Bonin, Rosario, Vulcan, Perez Vela, Marcus, Tsushima și altele, care făceau parte din Japonia înainte de izbucnirea războiului din Pacific la 7 decembrie 1941. Acceptarea acestor propuneri ar însemna o soluție definitivă și completă a problemei teritoriale și ar tăia terenul de sub picioarele revanșiștilor japonezi.

Uniunea Sovietică a considerat necesar, în continuare, să asigure retragerea tuturor forțelor armate ale puterilor aliate de pe teritoriul Japoniei în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a tratatului, prevăzând în el că după aceasta „niciunul dintre puterile aliate sau asociate vor avea propriile trupe sau baze militare pe teritoriul japonez". Includerea acestei prevederi în tratat ar împiedica Japonia să devină o bază de agresiune împotriva statelor vecine și, în același timp, ar asigura adevărata suveranitate a țării.

Delegația sovietică a propus introducerea unor articole în tratat care să impună Japoniei obligații de a realiza o democratizare largă a țării și de a crea garanții împotriva renașterii militarismului.

Pentru a asigura relații de prietenie între Japonia și alte țări și pentru a preveni posibilitatea reînnoirii agresiunii din partea sa, URSS a considerat necesar ca Japonia să se angajeze „să nu intră în nicio coaliție sau alianță militară îndreptată împotriva vreunei puteri care a luat parte la război. cu forțele sale armate.” împotriva Japoniei”. El a insistat să includă clauze în tratat care să limiteze dimensiunea forțelor armate ale Japoniei la nevoile de autoapărare. S-a propus, de asemenea, interzicerea dezvoltării și producerii de arme atomice, bacteriologice și alte arme de distrugere în masă .

Având în vedere importanța strâmtorilor care leagă Marea Japoniei de Oceanul Pacific, reprezentanții sovietici s-au pronunțat în favoarea demilitarizării coastei japoneze a strâmtorilor La Perouse, Nemuro, Sangar și Tsushima și a angajamentului Japoniei de a permite trecerea prin acestea a nave de război numai din acele țări ale căror teritorii sunt adiacente Mării Japoniei.

Propunerile sovietice au fost întâmpinate cu profundă atenție de cercurile largi ale publicului din Japonia, Statele Unite și alte țări interesate să dezvolte o formulă pentru o reglementare pașnică care să garanteze interesele tuturor popoarelor în cea mai mare măsură posibilă.

Cu toate acestea, amendamentele și completările sovietice nu au fost chiar

pus la vot. În același mod, au fost respinse obiecțiile la anumite prevederi ale proiectului de tratat, care au fost făcute de reprezentanții Indoneziei, Egiptului, Arabiei Saudite, Siriei, Irakului și altor țări.

La 8 septembrie 1951, 49 de state, inclusiv Japonia, au semnat tratatul. Uniunea Sovietică, Polonia și Cehoslovacia au refuzat să i se alăture, subliniind metodele inacceptabile de pregătire și discuție a acestuia, care au determinat caracterul imperfect al tratatului, care nu a rezolvat în totalitate toate problemele unei înțelegeri de pace cu Japonia.

În conformitate cu un acord la care sa ajuns anterior, la doar câteva ore după încheierea Conferinței de la San Francisco, reprezentanții Statelor Unite și Japoniei

Au semnat un acord militar - așa-numitul Pact de Securitate.

Articolul I al Pactului spunea că „Japonia acordă, iar Statele Unite ale Americii acceptă, la intrarea în vigoare a tratatului de pace și a acestui tratat, dreptul de a staționa forțe terestre, aeriene și maritime în Japonia și în apropierea acestora”. Același articol

prevedea că armata americană, „la cererea specială a guvernului japonez", ar putea fi, de asemenea, folosită „pentru a suprima revoltele și tulburările interne majore din Japonia". Cu alte cuvinte, trupele americane și-au asumat funcții de jandarmerie, câștigând dreptul de a interveni în treburile interne ale Japoniei pentru a asigura dominația forțelor conservatoare. Durata Pactului nu a fost limitată.

Condițiile specifice pentru implementarea Pactului de Securitate au fost determinate de Acordul Administrativ detaliat, care a fost semnat la 28 februarie 1952. Acesta a oferit bazelor americane din Japonia statut de stat în stat, înlăturându-le complet de sub controlul japonezilor. guvern. Japonia a fost lipsită de jurisdicție asupra personalului militar american care a comis crime pe teritoriul japonez. Statele Unite au primit drepturi nelimitate de a folosi toate porturile și aerodromurile japoneze, căile ferate, telegraful, telefonul și alte mijloace de transport și comunicații. Armata americană a primit prioritate în obținerea materialelor și serviciilor de care avea nevoie și scutirea de taxe de stat și locale.

Acordul administrativ a dat astfel trupelor americane staționate în Japonia cele mai extinse drepturi, care în esență nu erau cu mult diferite de drepturile forțelor de ocupație. Nu reglementa numărul de trupe americane staționate în Japonia, structura acestora sau tipurile de arme, ceea ce, în principiu, permitea Washingtonului să importe în țară toate tipurile de arme, inclusiv arme nucleare.

Nu. La 26 iulie 1952, pe baza Acordului Administrativ, a fost semnat un alt acord interguvernamental pentru a pune la dispoziția forțelor armate americane 612 baze și zone, dintre care 300 pentru utilizare nedeterminată.

Tratatul de pace, pactul de securitate și acordul administrativ, care au intrat în vigoare la 28 aprilie 1952, au pus bazele așa-numitului „sistem San Francisco", a cărui esență a fost declararea suveranității japoneze, menținând în același timp cel mai important sistem militar. , pârghii economice și politice în mâinile controlului Statelor Unite asupra țării. „Sistemul San Francisco" a fost o formă organizatorică a alianței militaro-politice a burgheziei monopoliste japoneze cu imperialismul american, care s-a format pe baza comunității intereselor lor de clasă în lupta împotriva forțelor democrației și progresului.

În timpul negocierilor privind încheierea Cursului Mondial privind Tratatul de Remilitarizare și Pactul de Securitate, Cooperarea Japoniei a fost cerută cu insistență de către Statele Unite.

crearea unei armate de mii de oameni și asumarea de către Japonia a unor obligații militare de anvergură. Aceasta a fost o încălcare clară a noii constituții care a intrat în vigoare la 3 mai 1947, art. 9 care a proclamat refuzul etern al Japoniei de a crea forțe armate și de a le folosi ca mijloc de soluționare a conflictelor internaționale. La 1 ianuarie 1950, într-un mesaj de Anul Nou adresat poporului japonez, generalul MacArthur, în numele guvernului SUA, a declarat oficial pentru prima dată că Japonia „are dreptul la autoapărare". Acest lucru

a fost perceput de guvernul lui S. Yoshida ca o binecuvântare pentru a crea forțele armate necesare implementării acestui drept.

Remilitarizarea Japoniei a început cu un decret guvernamental privind crearea unui corp de rezervă de poliție, emis la 10 august 1950, pe baza unei directive a generalului Ma-Carthur. Conform planurilor comandamentului american, această formație militară trebuia să preia funcțiile de suprimare a mișcării populare din Japonia în legătură cu transferul trupelor americane în Coreea și, de asemenea, să servească drept bază pentru crearea forțelor armate regulate. .

A doua etapă a renașterii armatei japoneze a început în vara anului 1952. Sub presiunea sporită din partea Statelor Unite, guvernul japonez s-a dezvoltat și, la 31 iulie 1952, a promovat în parlament un proiect de lege de înființare a Agenției Naționale de Securitate, prezidată de prim-ministrul S. Yoshida. La 15 octombrie 1952, a fost luată decizia de a redenumi Corpul Rezervei de Poliție în Corpul Securității Naționale. Noile formațiuni semănau din ce în ce mai mult cu o armată.

Cu toate acestea, Washington a cerut o creștere suplimentară a ritmului

remilitarizarea Japoniei. Acest curs a fost susţinut şi de cele mai reacţionare grupuri din cercurile conducătoare ale ţării. Ei au văzut construirea capacităților militare ca un element necesar pentru întărirea influenței Japoniei pe arena internațională și, în cele din urmă, ca un mijloc de a exercita presiune asupra Washingtonului pentru a asigura o poziție mai egală în alianța militaro-politică cu Statele Unite.

Un pas important spre remilitarizarea Japoniei a fost includerea acesteia în programul de asistență militară americană. La 8 martie 1954, la Tokyo a fost semnat „Acordul de asistență reciprocă în materie de securitate”, care prevedea furnizarea reciprocă a diferitelor tipuri de echipamente, materiale și servicii „necesare în scopuri de apărare”. Acordul obliga guvernul japonez să promoveze „crearea și menținerea propriilor forțe de apărare și a forțelor de apărare ale lumii libere”, adică a cerut în mod clar și fără echivoc să ia calea rearmarii.

Îndeplinindu-și angajamentele din programul de „ajutorare”, guvernul japonez a trecut prin parlament la 9 iunie 1954 legi care prevăd transformarea corpului de securitate națională într-o „forță de autoapărare” formată din trei tipuri de trupe - terestre, navale și forțelor aeriene. Barierele în calea creării unei armate moderne au fost înlăturate. Japonia a început să joace un rol din ce în ce mai important în sistemul militar-strategic american din Asia.

Semnarea unor negocieri separate de la San Francisco privind Tratatul normal de pace, Pactul pentru relații de securitate   și alte acorduri cu Statele Unite

a complicat semnificativ reglementarea relaţiilor Japoniei cu vecinii săi. Sfârșitul regimului de ocupație și proclamarea suveranității țării la 28 aprilie 1952 au confruntat urgent diplomația japoneză cu sarcina de a găsi căi de ieșire din izolarea diplomatică. Starea de război cu

URSS nu a fost încheiată legal. Toate legăturile cu țările socialiste din Asia au fost rupte. Statele eliberate din Asia de Sud-Est au condiționat aderarea la sau ratificarea Tratatului de la San Francisco de satisfacerea de către Japonia a cererilor lor de reparații. Relațiile cu India și Birmania nu au fost normalizate.

În 1952-1956, ca urmare a unor negocieri complexe și îndelungate, Tokyo a reușit să rezolve în mare măsură problema despăgubirilor cu Birmania, Filipine și Indonezia. A fost semnat un tratat de pace cu India. Au început să se stabilească primele contacte comerciale cu RPC.

Guvernul lui I. Hatoyama, care în decembrie 1954 a înlocuit cabinetul deschis pro-american al lui S. Yoshida, care fusese la putere cu o scurtă pauză din 72.

1946, se credea că asigurarea adevăratei suveranități a țării era imposibilă fără reglementarea relațiilor cu URSS și alte țări socialiste. Acesta a răspuns pozitiv propunerii guvernului sovietic de a începe negocierile pentru încheierea unui tratat de pace.

Cu toate acestea, în timpul întâlnirilor dintre reprezentanții URSS și Japonia, care au început la 1 iunie 1956 la Londra la nivel de ambasador, a apărut o neconcordanță clară în poziția diplomației japoneze. Principalul obstacol în calea ajungerii la un acord a fost pretențiile nefondate și ilegale ale Japoniei asupra unei părți a teritoriului sovietic - insulele Iturup, Kunashir, Habomai și Shikotan din partea de sud a crestei Kuril. Pretențiile teritoriale ale Japoniei au fost susținute și alimentate în toate modurile posibile de Statele Unite, care au căutat să perturbe acordul. Într-o notă către Japonia din 7 septembrie 1956, Washingtonul a declarat că „Statele Unite nu recunosc Acordul de la Yalta ca având efect juridic în ceea ce privește transferul de teritoriu” și că Japonia „nu are dreptul de a transfera nimănui suveranitatea asupra teritoriilor”. la care a renuntat.” . Reprezentanții SUA au amenințat că, dacă Japonia va renunța la pretențiile sale față de URSS, atunci SUA se vor considera îndreptățite să nu restituie Japoniei drepturi administrative Arhipelagului Ryukyu, care, după intrarea în vigoare a Tratatului de la San Francisco, a continuat să rămână în subordinea controlul forțelor armate americane.

Această presiune brutală a eliminat practic posibilitatea unei reglementări pașnice bazate pe recunoașterea de către Japonia a deciziilor Aliaților din timpul războiului.

În ciuda faptului că partea japoneză a Uniunii Sovietice comune a dus la întreruperea negocierilor, URSS

Declarația japoneză trebuia să caute o înțelegere

Relațiile sovieto-japoneze. În același timp, guvernul sovietic a luat măsuri decisive împotriva pescuitului de pradă de către navele japoneze în apele Orientului Îndepărtat. La 21 martie 1956, Consiliul de Miniștri al URSS a publicat o rezoluție „Cu privire la protecția stocurilor și reglementarea pescuitului somonului în marea liberă în zonele adiacente apelor teritoriale ale URSS din Orientul Îndepărtat”, care prevedea: introducerea unui număr de restricții atât pentru organizațiile și companiile sovietice, cât și pentru cele străine.

Guvernul japonez și-a exprimat disponibilitatea de a intra în negocieri privind protecția resurselor piscicole. La 14 mai 1956, la Moscova au fost semnate Convenția privind pescuitul în marea liberă în nord-vestul Oceanului Pacific și Acordul privind asistența persoanelor aflate în dificultate pe mare. Ambele documente prevedeau că vor intra în vigoare concomitent cu un tratat de pace sau cu restabilirea relațiilor diplomatice. În acest sens, s-a decis reluarea celei întrerupte

20 martie 1956 negocieri privind normalizarea relațiilor japoneze-sovietice. Au avut loc la Moscova în august 1956, dar din nou nu au dat rezultate, deoarece Japonia a continuat să insiste asupra revendicărilor sale teritoriale.

Încercările forțelor reacționare, împreună cu Washingtonul, de a împiedica stabilirea legăturilor de bună vecinătate cu URSS au provocat o indignare profundă în rândul maselor largi ale poporului japonez și al cercurilor de afaceri interesate de Uniunea Sovietică ca partener comercial de încredere. Ținând cont de starea de spirit a publicului și pe baza intereselor naționale ale țării, premierul japonez I. Hatoyama a decis să meargă personal în URSS pentru a scoate negocierile din impasul actual.

La 19 octombrie 1956, șefii de guvern ai URSS și Japoniei au semnat la Moscova o Declarație comună, care a deschis calea către normalizarea relațiilor sovieto-japoneze.

Declarația a declarat că starea de război între Uniunea Sovietică și Japonia „va înceta la data intrării în vigoare a acestei Declarații, iar pacea și relațiile de prietenie de bună vecinătate vor fi restabilite între ele”. S-a decis restabilirea relațiilor diplomatice și consulare și schimbul de reprezentanți diplomatici cu rang de ambasador.

Uniunea Sovietică și Japonia au confirmat că relațiile lor vor fi ghidate de principiile Cartei ONU și, în special, „își vor soluționa disputele internaționale prin mijloace pașnice, astfel încât să nu pună în pericol pacea, securitatea și justiția internațională”.

Uniunea Sovietică a fost de acord să susțină cererea Japoniei de admitere la ONU, precum și să elibereze și să repatrieze în Japonia toți cetățenii japonezi condamnați în Uniunea Sovietică odată cu intrarea în vigoare a Declarației.

Într-un efort de a pune capăt consecințelor războiului și de a-și demonstra bunăvoința față de Japonia, Uniunea Sovietică a renunțat la toate cererile de reparații împotriva Japoniei.

Declarația consemna acordul ambelor părți de a negocia tratate sau acorduri cât mai repede posibil „pentru a-și plasa relațiile în domeniul comerțului, al transportului comercial și al altor relații comerciale pe o bază solidă și prietenoasă”.

În cele din urmă, părțile au convenit să continue negocierile pentru încheierea unui tratat de pace după restabilirea relațiilor diplomatice normale. În același timp, s-a indicat că Uniunea Sovietică, „întâmpinând dorințele Japoniei și ținând cont de interesele statului japonez, este de acord cu transferul insulelor Habomai și insulelor Shikotan în Japonia” după încheierea unui tratat de pace. .

Acest gest prietenesc al Uniunii Sovietice a deschis calea pentru o soluționare completă a tuturor problemelor controversate. Cu toate acestea, guvernul japonez în anii următori practic a sabotat

74

a respins acest articol al Declarației și a evitat să poarte negocieri pentru încheierea unui tratat de pace bazat pe realitățile care s-au dezvoltat în anii postbelici. Mai mult, a dus la semnarea unui nou tratat militar cu Statele Unite pe 19 ianuarie 1960. Condamnând acest demers, guvernul sovietic, într-un memorandum trimis guvernului japonez la 27 ianuarie 1960, a indicat că în condițiile actuale se contura o nouă situație în care transferul insulelor Habomai și Shikotan în Japonia a devenit imposibil, deoarece aceasta ar extinde teritoriul folosit de trupele străine . Declarația a subliniat că transferul acestor insule ar putea fi efectuat numai sub rezerva retragerii tuturor trupelor străine de pe teritoriul japonez și a semnării unui tratat de pace între ambele țări, așa cum se prevede în Declarația comună.

Normalizarea relațiilor sovieto-japoneze a fost un eveniment de importanță istorică. Sfârșitul stării de război dintre URSS și Japonia și restabilirea relațiilor diplomatice a însemnat eliminarea unuia dintre focarele de tensiune din Orientul Îndepărtat, ceea ce a avut un efect benefic asupra îmbunătățirii întregii situații din această regiune a lume. Stabilirea legăturilor cu Uniunea Sovietică a oferit o oportunitate pentru largi secțiuni ale populației țării de a se familiariza cu știința, cultura și arta sovietică, ceea ce a contribuit la dezvoltarea înțelegerii reciproce între popoarele japoneze și sovietice.

Normalizarea relațiilor a fost importantă pentru formarea legăturilor comerciale. Acordul comercial încheiat la 6 decembrie 1957 în conformitate cu termenii Declarației și o serie de alte acorduri au făcut posibilă asigurarea unei baze juridice stabile pentru relațiile comerciale și economice dintre ambele țări și asigurarea dezvoltării lor progresive pe termen lung. . '*

Semnarea Declarației comune a deschis calea către stabilirea unor relații cu adevărat de bună vecinătate, reciproc avantajoase, între URSS și Japonia. Anii următori au arătat însă că cercurile conducătoare ale Japoniei nu au vrut să urmeze această cale, stabilind un curs spre aprofundarea alianței militaro-politice cu Statele Unite și extinderea contribuției lor la lupta imperialismului împotriva forțelor socialismului, păcii. si democratie.

4. Începutul activităților Națiunilor Unite. Rolul ONU în rezolvarea celor mai importante probleme internaționale | 40-50]

Organizația Națiunilor Unite a fost chemată să joace un rol major în implementarea principiilor democratice ale sistemului postbelic, la crearea căruia au participat activiștii.

75

noua participare a Uniunii Sovietice. Inițial, ONU a unit 51 de state în rândurile sale.

Începutul activităților ONU a coincis cu Războiul Rece lansat de cercurile imperialiste occidentale. Creată cu scopul de a întări pacea și cooperarea popoarelor cucerite în lupta împotriva fascismului, ONU s-a transformat în primii ani postbelici într-o arenă de luptă intensă a Uniunii Sovietice și a democrațiilor populare împotriva tentativelor Statelor Unite și ale aliaților săi. pentru a începe un nou război mondial, încearcă să transforme această organizație într-un instrument al politicii imperialiste.

Făcând o evaluare generală a rezultatelor activităților ONU în acești ani, se poate, totuși, concluziona că, în ansamblu, imperialiștii nu au reușit să transforme această organizație într-un instrument de implementare a politicilor lor. Ea și-a îndeplinit în mare măsură rolul progresist, iar activitățile sale, spre deosebire de Liga Națiunilor, au contribuit la soluționarea unui număr de probleme complexe ale relațiilor internaționale.

Prima sesiune a Adunării Generale a ONU s-a deschis în ianuarie 1946 la Londra, apoi, după finalizarea clădirii sale principale, New York a devenit sediul permanent al principalelor organisme ONU. Biroul european al ONU este situat la Geneva, împreună cu o serie de alte organisme ale sale.

La 17 ianuarie 1946 a avut loc prima ședință a Consiliului de Securitate al ONU, unde au fost aleși membrii săi nepermanenți. În același timp, a început să funcționeze Consiliul Economic și Social al ONU, a fost aleasă Curtea Internațională de Justiție și au fost înființate alte organisme ONU.

Încă din primele zile ale existenței acestei organizații internaționale, URSS a vorbit la ONU cu un amplu program de măsuri pe teme atât de importante precum interzicerea armelor atomice și dezarmarea, întărirea păcii și securității internaționale, eliminarea colonialismului și întărirea independenței. a statelor eliberate, întărirea cooperării internaționale etc.

Fiind primul care a dezvoltat arme nucleare, Statele Unite au căutat să-și folosească monopolul temporar asupra acestora în scopuri de politică externă, făcându-le un instrument de presiune și șantaj. Mai mult decât atât, acționând în cadrul Comisiei special creată a ONU pentru Energie Atomică, Statele Unite nu ar fi împotrivă să dezvolte o schemă de „interzicere” a armelor nucleare care să facă pentru totdeauna imperialismul american unicul proprietar.

• În ceea ce privește URSS, toate activitățile sale la ONU în acești ani au vizat o interdicție cu adevărat completă și cuprinzătoare a producției și folosirii armelor nucleare și distrugerea stocurilor lor

deja acumulate sub control internațional strict. Având în vedere acuzațiile des auzite din țările occidentale împotriva URSS cu privire la presupusele

avantajele sale în domeniul armelor convenționale, URSS a propus legarea problemei armelor nucleare și convenționale într-un singur „pachet” și rezolvarea lor cuprinzătoare (vezi capitolul VIII).

Inextricabil legată de lupta pentru dezarmare, în sfera activităților ONU se afla lupta pentru adoptarea de măsuri politice de întărire a păcii și a securității internaționale. Un loc semnificativ în ea a fost ocupat de propunerile URSS care vizează interzicerea propagandei de război, indiferent de forma aceasta. În septembrie 1947, la cea de-a doua sesiune a Adunării Generale a ONU, URSS a propus să condamne oficial o astfel de propagandă și să cheme guvernele tuturor țărilor să o interzică sub sancțiunea pedepselor penale. Reprezentanții Statelor Unite și ai unui număr de alte state capitaliste s-au opus propunerii sovietice, argumentând că aceasta ar contrazice libertatea de exprimare și de presă. În cele din urmă, însă, nu au îndrăznit să voteze împotriva lui. Adoptarea rezoluției corespunzătoare a fost o victorie politică pentru Uniunea Sovietică.

Ceva mai devreme, în februarie 1946, Adunarea Generală a ONU a adoptat, la propunerea delegației BSSR, o rezoluție prin care se confirmă Declarația URSS, SUA și Marea Britanie din 30 octombrie 1943 privind atrocitățile comise de naziști în timpul celei de-a doua lumi. Război, și insistând asupra identificării și pedepsei tuturor criminalilor militari vinovați de săvârșirea de atrocități în teritoriile ocupate de naziști, deportându-i în țările în care și-au comis crimele pentru judecarea și pedeapsa1.

În decembrie 1946, Adunarea Generală a ONU a condamnat regimul fascist al lui Franco în Spania și a adoptat o rezoluție prin care se afirma că „Franco, împreună cu Hitler și Mussolini, se face vinovat de o conspirație pentru a începe un război” și că regimul lui Franco a fost „impus cu forța spaniolilor”. oameni cu ajutorul puterilor Axei”. Cu toate acestea, ca urmare a rezistenței puterilor occidentale, această rezoluție nu a dus la un rezultat logic: asistența comunității internaționale în cauza eliminării fascismului în Spania.

De adăugat că prevăzut la art. 13 din Carta ONU, crearea unui Comitet de Stat Major în cadrul Consiliului de Securitate cu punerea la dispoziție a forțelor armate pentru acțiuni comune preventive sau coercitive de dragul menținerii păcii și securității internaționale nu a fost pusă în aplicare din vina Puterile occidentale, în primul rând Statele Unite. Discuta

1 După cum arată dezvăluirile senzaționale din anii 80 (de exemplu, în cazul „măcelarul din Lyon” Klaus Barbier, doctorul fanatic nazist Mengele etc.), serviciile de informații americane, cu cunoștințele guvernului lor, au sabotat acest lucru. rezoluție și a ajutat activ mulți criminali de război naziști și japonezi, încercând să-i folosească în propriile lor scopuri.

Discuția în Consiliul de Securitate asupra problemei creării forțelor armate internaționale în mod permanent a arătat că cercurile americane de conducere intenționează să le folosească exclusiv în interesul implementării politicii lor imperialiste. URSS nu a putut să nu împiedice aceste aspirații, care erau contrare principiilor și obiectivelor ONU. Pe de altă parte, Occidentul a respins la acea vreme orice alt principiu sau mod de a folosi puterea militară comună a membrilor ONU.

În acești ani, reprezentanții URSS la ONU, ținând cont de tradițiile de luptă comună împotriva Germaniei naziste și a aliaților săi, au înaintat și au apărat propuneri pentru încheierea Pactului de pace al celor cinci mari puteri (1949), Declarația privind eliminarea amenințării unui nou război și întărirea păcii și securității națiunilor (1950). Folosind o majoritate mecanică în ONU și avivând isteria anti-sovietică în mediul Războiului Rece, Statele Unite și aliații săi s-au asigurat că aceste propuneri sunt respinse.

Cursul spre confruntarea cu URSS și țările democratice populare s-a exprimat în dorința puterilor imperialiste de a împiedica, contrar unui acord la care sa ajuns anterior, admiterea la ONU a Bulgariei, Ungariei, României și Albaniei, încercând în același timp să folosească ONU pentru a se amesteca în afacerile interne ale acestor țări. Aceleași obiective au fost îndeplinite prin acuzarea Albaniei că scufundă în mod deliberat nave de război britanice în Strâmtoarea Corfu, precum și acuzațiile repetate ale Bulgariei, Ungariei și României de încălcare a tratatelor de pace. La inițiativa puterilor occidentale, problema așa-zisei încălcări a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Bulgaria, Ungaria și România a fost adusă în discuție la cea de-a III-a sesiune a Adunării Generale a ONU. Sensul real al ridicării acestei probleme la ONU a devenit evident când reprezentantul SUA a declarat de la tribuna Adunării Generale că Statelor Unite nu le place regimul politic existent în țările est-europene.

Deși „Gentlemen's Agreement" de la Londra din 1946 prevedea că un loc de reprezentant nepermanent în Consiliul de Securitate al ONU era rezervat țărilor din Europa de Est, puterile occidentale au încercat în mod constant să încalce această regulă sau să pună democrațiile populare între ele și Uniunea Sovietică. . Astfel, la alegerile membrilor nepermanenți ai Consiliului de Securitate din 1947, reprezentantul SUA a nominalizat Cehoslovacia pentru locul rezervat țărilor din Europa de Est, deși Cehoslovacia însăși nu și-a desemnat candidatura și a susținut candidatura RSS Ucrainei.

Pe măsură ce războiul rece s-a intensificat și imperialiștii au început războiul din Coreea în 1950 (vezi capitolul V), dorința puterilor occidentale, conduse de Statele Unite, s-a intensificat

78

folosesc ONU în propriile lor scopuri nepotrivite, în detrimentul intereselor altor țări. Au încercat să forțeze ONU să intervină în treburile interne ale RDG și democrațiile populare din Peninsula

Balcanică. Puterile occidentale au încercat în toate modurile posibile să interfereze cu drepturile suverane ale Indiei independente, urmărind să-i smulgă o parte din teritoriul său - Kashmir (vezi capitolul III). Statele Unite, acționând împreună cu aliații săi, au reușit să impună ONU rezoluții care au autorizat intervenția sa armată în Coreea, punând astfel ONU în pericol real de a deveni un anex al NATO dintr-o organizație internațională.

Dar, în ciuda tuturor acestor aspecte negative, tocmai în această perioadă au început să apară tendințe în activitățile ONU, care au dus ulterior la schimbări semnificative și pozitive în pozițiile acestei organizații cu privire la cele mai importante probleme ale relațiilor internaționale.

Imperialiștii nu au reușit să intervină în treburile interne ale democrațiilor populare, iar în 1955 au fost nevoiți să accepte admiterea ca membri ai ONU a Albaniei, Bulgariei, Ungariei, Mongoliei și României, cărora li s-au opus anterior. În ciuda mașinațiilor occidentale, ONU a jucat un rol în încheierea războiului din Coreea în 1953. Deja în acești ani, a fost posibil să se obțină o soluție la o serie de probleme care au îndeplinit interesele popoarelor coloniale, ceea ce a ridicat autoritatea ONU. Datorită eforturilor URSS, retragerea trupelor britanice și franceze din Siria și Liban a fost accelerată. Cu asistența ONU, războiul dintre Israel și țările arabe a fost oprit și a fost aprobat un cadru legal pentru rezolvarea relațiilor dintre acestea. Discuția ONU cu privire la problema agresiunii olandeze împotriva tinerei Republici Indonezia a ajutat în mod semnificativ poporul indonezian în lupta sa pentru a câștiga independența națională. În anii '50, ONU a abordat în mod repetat problema soartei diferitelor popoare coloniale care au luptat pentru libertatea lor: teritorii de încredere, foste colonii italiene, țări arabe din Africa de Nord. Poziția consistentă și persistentă a țărilor socialiste, precum și a statelor eliberate, în ONU a contribuit la accelerarea procesului de decolonizare. La rândul său, creșterea dimensiunii ONU ca urmare a intrării în rândurile sale a statelor eliberate din Asia, Africa și America Latină a schimbat treptat raportul de putere în organizație și a preluat pârghiile de control asupra „mașinii de vot”. din mâinile puterilor imperialiste.

Fundamental pentru activitățile ONU este principiul unanimității marilor puteri - membri permanenți ai Consiliului de Securitate. Acest principiu exprimă ideea principală a cooperării postbelice - obținerea de soluții convenite la cele mai importante probleme internaționale, ținând cont de interesele tuturor statelor, indiferent de socio-economice și politice ale acestora.

sistem politic, pentru păstrarea păcii și consolidarea coexistenței pașnice.

Deja în prima perioadă postbelică a ONU, puterile occidentale au lansat un atac asupra acestui principiu, subminând și încălcând astfel unitatea marilor puteri chemate să poarte responsabilitatea primordială pentru menținerea păcii pe planetă. S-a pus întrebarea despre revizuirea principiului unanimității membrilor permanenți ai

Consiliului de Securitate - întrebare care a fost ridicată la prima sesiune a Adunării Generale a ONU de către delegațiile din Australia, Argentina, Cuba, Peru și Filipine, în spatele cărora. Statele Unite erau în urmă. Propunerile pe care le-au făcut includ limitarea sau eliminarea dreptului de veto. Acest lucru ar deschide un câmp larg de activitate pentru ca puterile imperialiste să facă presiuni asupra statelor socialiste și să le izoleze. URSS s-a opus încercărilor de a desființa principiul unanimității. Nici SUA, Marea Britanie și Franța nu au îndrăznit să i se opună deschis. Încercările de a ocoli Consiliul de Securitate în rezolvarea problemelor de pace și securitate internațională, exprimate în transferul unui număr de astfel de probleme către Adunarea Generală a ONU sau așa-numitul „comitet intersesional” special creat pentru acțiunile dintre Adunări, au fost în cele din urmă eșuate.

Activitatea consecventă și activă a țărilor socialiste în cadrul ONU a fost o direcție importantă a politicii externe socialiste. Datorită acestei activități, autoritatea ONU în comunitatea internațională a fost întărită semnificativ, iar în cadrul acestei organizații însăși, autoritatea URSS și a altor țări socialiste.

Capitolul III

ÎNCEPUTUL PRĂBUŞTERII SISTEMULUI COLONIAL AL IMPERIALISMULUI. SPRIJINUL UNIUNII SOVIETICE PENTRU LUPTA DE ELIBERARE A POPORLOR COLONIAL ȘI DEPENDENT

1. Colapsul sistemului colonial al imperialismului din Asia

Procesul de dezintegrare a sistemului colonialismului în primii ani postbelici s-a manifestat cel mai pe deplin pe continentul asiatic.

V.I. Lenin a prezis încă din 1919 că „...masele populare din Est se vor ridica ca participanți independenți, ca creatori ai unei noi vieți”1 și că mișcarea lor revoluționară poate primi permisiunea numai în legătură directă cu lupta revoluționară Republica Sovietică este împotriva imperialismului. V.I.Lenin a avut în vedere în primul rând țările asiatice - precum China, India etc. Marea bătălie a popoarelor împotriva fascismului german și a militarismului japonez a adus aceste țări pe linia luptei anticoloniale active.

Popoarele asiatice, mai mult decât alte popoare dependente, au fost implicate în participarea directă la cel de-al Doilea Război Mondial, inclusiv în rândurile Rezistenței, care a contribuit la crearea unor armate populare masive în Indochina, Birmania, Filipine și Indonezia. În India, colonialiștii înșiși au predat armele numeroși reprezentanți ai poporului mobilizat pentru a participa la războiul cu Japonia și Germania. Acest lucru nu putea trece fără urmă, având în vedere istoria luptei de eliberare a poporului indian. Procese similare au avut loc în Orientul Mijlociu.

De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că în țările asiatice structurile socio-economice anterioare au suferit schimbări semnificative, s-au dezvoltat relații de producție capitaliste, au apărut un proletariat și o burghezie națională care sunt interesate,

chiar dacă din motive diferite, de eliminarea sistemului colonial. și dependența semicolonială. Nou despre

1 Lenin V.I. Poli. Colectie cit., vol. 39, p. 327.

În stadiul inițial al luptei împotriva colonialismului, forțele sociale s-au arătat pregătite și au participat activ la crearea unui front larg anti-imperialist.

Siria și Libanul au primit oficial neafirmarea independenței în timpul războiului - în septembrie 1941, puntea dintre Siria și Liban din mâinile francezilor liberi.

Siria și Libanul au declarat război Germaniei și Japoniei și au devenit parte a Națiunilor Unite. În vara anului 1944, s-au stabilit relații diplomatice între URSS și Siria și Liban.

Cu toate acestea, trupele franceze au continuat să rămână pe teritoriul Siriei și Libanului. Ca răspuns la cererile de retragere a acestora, guvernul francez a declarat că va face acest lucru numai după ce „privilegiile speciale” ale Franței vor fi asigurate în Siria și Liban. O luptă populară anti-imperialistă a început în Siria și Liban, la care Franța a răspuns prin represiuni în masă în mai 1945. Anglia a profitat de situația actuală și și-a trimis trupele în Siria și Liban cu scopul oficial de a „opri mai multe vărsări de sânge”. Puterea militară din aceste țări i-a trecut.

Deși Londra pretindea că acționează doar ca intermediar, un condominiu anglo-francez a fost înființat efectiv în Siria și Liban. Guvernul britanic se temea că succesele mișcării de eliberare națională îi vor afecta dezvoltarea în țările în care imperialismul britanic își avea interesele. În decembrie 1945, Marea Britanie a încheiat un acord cu Franța pentru continuarea ocupației comune a Siriei și Libanului.

Guvernul URSS a căutat cu insistență să pună capăt acestui „experiment neocolonialist”. În mijlocul represiunii franceze și a intervenției britanice ulterioare, a făcut o declarație tranșantă guvernelor Franței și Angliei, subliniind că evenimentele din Siria și Liban nu corespundeau obiectivelor conferinței care avea loc atunci la San Francisco, menită să crearea unei organizații care să protejeze pacea și securitatea popoarelor. URSS a sprijinit guvernele din Siria și Liban, care au făcut apel la Consiliul de Securitate al ONU la începutul anului 1946, cerând o decizie privind retragerea imediată a trupelor străine. În 1946, Anglia și Franța au fost forțate să-și evacueze trupele din Siria și Liban.

Înainte de al Doilea Război Mondial, Insulele Filipine erau o colonie americană, iar în timpul războiului japonezii au venit în țară.

ocupanţi. În lupta împotriva invadatorilor japonezi din Filipine, armata populară a crescut și a devenit mai puternică, iar Frontul Unit al Forțelor Patriotice a apărut - conducând Rezistența. Încercările SUA de a restabili statutul colonial al țării au întâmpinat rezistență din partea maselor. Statele Unite

Nu a fost posibil să se dezarmeze armata populară și să se distrugă complet structura comitetelor populare create de filipinezi în timpul luptei împotriva ocupanților japonezi și să se elimine influența Partidului Comunist din Filipine (PCF). În același timp, dorința inerentă Statelor Unite de a demonstra anticolonialismul, sub acoperirea căruia ar fi posibilă pătrunderea în zonele de influență ale altor puteri, a împins guvernul american la gesturi ostentative.

La 4 iulie 1946, Washingtonul a anunțat independența Filipinelor și crearea Republicii Filipine. În ziua în care a fost declarată independența, au fost semnate Tratatul-cadru SUA-Filipine și Acordul comercial. În conformitate cu acestea, Statele Unite și-au păstrat bazele militare de pe insule (mai târziu, guvernul filipinez a oficializat printr-un acord special transferul către Statele Unite a 23 de locuri „pentru baze” pentru o perioadă de 99 de ani). Cetăţenii americani erau egali cu filipinezii în ceea ce priveşte drepturile economice. Au fost avute în vedere diferite măsuri care ar aduce economia și finanțele filipineze complet sub controlul SUA. În martie 1947, Statele Unite au impus un „acord de asistență reciprocă” suplimentar Filipinelor.

care a adus forţele armate ale ţării sub controlul consilierilor americani.

Cercurile conducătoare americane au reușit să mențină poziții economice și militaro-politice semnificative în Filipine deoarece burghezia locală, temându-se de dezvoltarea ulterioară a revoluției de eliberare națională, și-a trădat poporul și chiar a început, cu sprijinul american, o luptă brutală împotriva forțelor patriotice. al țării. Această întorsătură a evenimentelor este tipică nu numai pentru Filipine, ci și pentru o serie de alte țări cu poziții puternice ale burgheziei compradore și elemente feudal-tribale. Cu toate acestea, nu se poate subestima semnificația faptului că pe harta lumii a apărut un alt stat, eliberat de dominația colonială.

Decisiv pentru prăbușirea fundațiilor întregii cuceriri a sistemului statal de stăpânire colonială în Asia și independența

India a fost cucerirea independenței statului

proprietățile Indiei. Poporul indian nu s-a împăcat niciodată cu dominația colonială britanică, așa cum demonstrează elocvent numeroase revolte, marcate atât de eroismul participanților lor, cât și de cruzimea colonialiștilor. Lupta politică juridică a început devreme în India și, în 1885, a fost format partidul Congresului Național Indian pentru a conduce lupta pentru independență. Până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în India se dezvoltase o situație politică și economică internă extrem de acută. Contradicțiile sociale, intercomunitare și religioase s-au intensificat. Ca urmare, situația economică a țării s-a înrăutățit

cheltuielile militare efectuate, prăbușirea economiei de război, precum și exploatarea continuă a Indiei de către țara mamă.

Mișcarea grevă a avut o amploare largă în țară, desfășurându-se atât sub sloganuri economice, cât și politice. În 1945, grevele au implicat aproximativ 800 de mii de muncitori. Partidul Comunist din India a susținut activ independența. În armată era tot mai mare neliniște. Aproape toate clasele și secțiunile societății indiene s-au unit sub sloganul independenței. Principala lor forță de organizare și lider politic a fost Congresul Național Indian.

La 18 februarie 1946, la Bombay a izbucnit o revoltă a marinarilor militari, susținuți de alte unități militare și de mase. Londra a decis să trimită o misiune specială în India pentru a negocia o formă de autoguvernare pentru aceasta. Indiei i s-a acordat statutul de dominație, iar în august 1946 s-a format un guvern provizoriu condus de J. Nehru.

Dar calea Indiei către independența deplină a rămas dificilă. India nu este doar un stat cu multe naționalități, ci și cu multe religii. Hinduși și musulmani sunt principalele. Pe la mijlocul anilor '40, în India erau peste 300 de milioane de hinduși și aproximativ 100 de milioane de musulmani. Deși în mai multe locuri musulmanii trăiau în grupuri compacte, în cea mai mare parte comunitățile religioase au coexistat în dungi. Abordarea independenței a pus capăt acestei conviețuiri. Dacă Congresul Național Indian a pretins reprezentarea integrală a Indiei, Liga Musulmană a deschis calea către separatism pe bază religioasă, promovând activ alocarea unui stat pentru musulmani - Pakistan. Acest curs a fost trasat de partidul Ligii Musulmane (fondat în 1906) în 1940. În 1946, odată cu apropierea independenței, liderul său M. Jinnah a anunțat începerea unei „lupte directe” pentru crearea Pakistanului, care a dus la tulburări etnice și religioase în multe zone din Bengal, Punjab, Bihar și alte provincii ale țării. În spatele conflictelor religioase se aflau, desigur, conflicte de clasă. Cursul separatist al Ligii Musulmane a jucat în esență alături de colonialiști în politica lor de „împărți și stăpânește”.

Evoluțiile din India au forțat însă guvernul britanic să se grăbească să acorde independența, iar Londra a decis că amânarea acesteia până în 1948, așa cum se credea anterior, era prea periculoasă pentru viitoarea poziție britanică în țară. La 3 iulie 1947, a fost promulgat proiectul de lege „Cu privire la transferul puterii în India”, care a primit numele „Planul Mountbatten” după creatorul său, viceregele Indiei. Acesta prevedea împărțirea țării în două părți, cu statut de stăpâniri: Uniunea Indiană și Pakistan. Mulți conducători

Principatelor feudale situate pe Peninsula Hindustan li s-a cerut fie să se alăture unuia dintre stăpâniri, fie să declare statut independent sub suzeranitatea supremă a Angliei, adică să-și mențină relațiile anterioare cu metropola.

Acest plan, după ce a fost aprobat de Parlamentul englez ca „Lege pentru Independența Indiei”, a intrat în vigoare la 15 august 1947. În această zi, șeful guvernului, J. Hepy, a coborât steagul britanic de pe

stâlpul din piață. în fața Fortului Roșu din Delhi, unde milioane de oameni s-au adunat și au arborat steagul tricolor al Indiei independente.

Dezmembrarea țării, realizată în mod oficial prin hotărâri ale adunărilor legislative ale mai multor state, a fost însoțită de o nouă izbucnire de tulburări religioase, organizații religioase hinduse-șovine musulmane și refugiați, potrivit

Stabilirea independenței statului indian

Grupurile au fost de vină pentru ele, iar mai ales numărul victimelor a ajuns la aproape 1 milion de oameni, diverse estimări - 8-10 milioane.

Situația economică a ambelor părți ale Indiei s-a deteriorat brusc, deoarece structura lor agro-industrială era complementară. În India, de exemplu, a rămas o parte semnificativă a întreprinderilor industriale, iar în Pakistan - surse de materii prime. Ruperea legăturilor economice stabilite, strămutarea a milioane de oameni și haosul rezultat au dus la foamete în masă, creșterea șomajului și apariția a milioane de oameni fără adăpost.

În același timp, India și Pakistanul au devenit obiectul intrigilor puterilor imperialiste. În timpul pregătirii pentru Războiul Rece, forțele imperialismului au încercat să atragă statele tinere în orbita politicii antisovietice, în alianțe militaro-politice imperialiste și în sistemul emergent al neo-colonialismului. În acest scop, puterile imperialiste au încercat să profite de tensiunile indo-pakistane, care au fost evidente în special în problema statului princiar al statului Jammu și Kashmir.

Situat în nordul țării și învecinat cu ambele dominații nou formate, Kashmir (populație 4 milioane, predominant musulman) a devenit oficial „stat independent” după 15 august 1947 (conform prevederilor „Planului Mountbatten”). Cu toate acestea, deja pe 22 octombrie 1947, de pe teritoriul Pakistanului a început o invazie a Kashmirului de către triburile nomade înarmate Pathan, inspirată în mod clar de guvernul pakistanez. Maharaja a făcut apel la India pentru asistență militară, declarând dorința Kashmirului de a adera la Uniunea Indiană. Cererea i-a fost acceptată, iar la 27 octombrie 1947 a fost semnat Instrumentul de aderare a Kashmirului în India.

Guvernul indian a apelat la Consiliul de Securitate al ONU cu o plângere cu privire la agresiunea Pakistanului, dar majoritatea pro-occidentală a Consiliului de Securitate, în loc de un răspuns clar pe fond, a început un joc complex în jurul „problemei Kashmir”. Esența manevrelor Comisiei ONU create prin decizie a Consiliului de Securitate a fost simplă. Apropierea Kashmirului de granița de sud cu URSS îi conferă o mare importanță strategică. Întrucât guvernul indian își declarase deja fără echivoc refuzul de a participa la Războiul Rece împotriva URSS, puterile imperialiste ar prefera să vadă Kașmirul în Pakistan, a cărui conducere era orientată către țările blocului occidental. În cele din urmă, la instigarea diplomației americano-britanice, Pakistanul a decis să intre în război cu India în Kashmir în

aprilie 1948. S-a ajuns la încetarea focului abia la 1 ianuarie 1949, iar la 27 iulie 1949, la Karachi, după negocieri infructuoase de șapte luni privind soarta principatului, a fost semnat un acord privind o linie de demarcație militară temporară care împarte Cașmirul în două părți1.

Problemele altor principate s-au dovedit a fi mai simple. Din moment ce au fost „încorporate” pe teritoriul Uniunii Indiene, conceptul „independenței” lor, pe care s-a bazat Anglia atunci când a încercat să mențină centrele sale de influență în India, s-a dovedit a fi neviabil. Deși statele domnești Hyderabad și Junagarh și-au declarat „independența”, Guvernul Indiei, după o serie de incidente petrecute în aceste state domnești pe motive religioase și sociale, și-a trimis trupele în 1948. Ambele state princiare au fost incluse în Uniunea Indiană.

Uniunea Sovietică a salutat nașterea Indiei independente. Relațiile diplomatice dintre URSS și India au fost stabilite la 13 aprilie 1947. URSS a ridicat constant în cadrul ONU problema acordării cât mai curând posibil a independenței depline Indiei. Acest sprijin diplomatic a influențat soarta tânărului stat și hotărârea acestuia de a-și consolida independența câștigată.

În decembrie 1953, a fost semnat primul acord comercial sovietico-indian, care prevedea acordarea reciprocă a tratamentului națiunii celei mai favorizate și decontări și plăți în moneda națională indiană.

, În iulie 1952, a fost semnat Acordul de la Delhi între Maharaja din Kashmir și India, conform căruia Kashmirul a devenit parte a Indiei ca stat (Jammu și Kashmir). Constituția adoptată în 1956 de Adunarea Constituantă a Kashmirului includea o prevedere conform căreia Kashmirul este parte integrantă a Republicii India. Guvernul acestuia din urmă consideră problema complet rezolvată din punct de vedere juridic și pretinde că reprezintă întregul stat, inclusiv partea ocupată de Pakistan.

86

care India a fost declarată republică. noua constituție a intrat în vigoare - sărbătoarea publică a Indiei -

V

În același timp cu India, Pakistanul a devenit independent și a fost declarat stat islamic. Era format din două părți: vestică și estică. Mai puțin de jumătate din populație locuia în partea de vest a statului, dar tocmai aceasta, în virtutea formării sale, i-a devenit centrul; în-

acelea - rupii. Acest acord, benefic pentru India, a crescut de peste 25 de ori volumul comerțului sovieto-indian până la sfârșitul anilor 50.

Poporul indian a căutat eliminarea restricțiilor asupra suveranității statului Indiei și abolirea statutului de dominație. Partidul de guvernământ, Congresul Național Indian, a adoptat deja în decembrie

1948 o rezoluție corespunzătoare în acest sens, totuși, vorbind pentru continuarea apartenenței Indiei la Commonwealth-ul Națiunilor Britanice. Londra nu a avut de ales decât să-și exprime consimțământul. La 26 noiembrie 1949, a fost adoptată o nouă constituție, conform feței. Pe 26 ianuarie 1950, această zi a fost declarată Ziua Republicii.

Formarea altor state independente pe locul imperiului colonial britanic din Asia, tradițiile sale de 70 de milioane de puternice de luptă politică, partea de est - Bengalul de Est - a furnizat mai mult de jumătate din venitul național al țării, dar a fost în esență sortită poziţia unei „periferii coloniale”. Aceasta a adăpostit semințele unei explozii politice, care a avut loc două decenii mai târziu, când sloganurile islamice au încetat să mai fie un văl care ascunde contradicțiile sociale în ochii majorității populației din Bengalul de Est.

Politica externă a Pakistanului a fost caracterizată de o ostilitate extremă față de India încă de la început. Deținând o parte din Cașmir prin mijloace militare, cercurile conducătoare pakistaneze au menținut tensiuni la granițele cu India, pe care le-au prezentat în țara lor ca o sursă constantă de „pericol extern”. Politica „statului din prima linie” și anticomunismul au determinat orientarea politicii externe a țării. Și dacă politica externă a Indiei a început să se dezvolte în direcția care mai târziu a devenit cunoscută drept politica de nealiniere, care era în esență anti-imperialistă, atunci Pakistanul s-a trezit în tabăra puterilor imperialiste și a fost atras de acestea în armată. blocuri politice create de acestea din urmă în anii '50.

„Decolonizarea” Ceylonului a decurs relativ lin. La sfârșitul anului 1947, Anglia a impus statului în curs de dezvoltare un tratat inegal de apărare și relații externe, care a permis Angliei să-și mențină forțele armate în Ceylon, să-și folosească porturile și aerodromurile și să-și „antreneze” și să-și controleze armata. Relațiile externe ale Ceylonului urmau să fie realizate numai prin intermediul instituțiilor britanice de politică externă. La 4 februarie 1948, Ceylon a fost pro-

a proclamat o stăpânire în cadrul Commonwealth-ului Britanic al Națiunilor.

S-a dovedit a fi mai dificil cu Birmania, care din 1938 era condusă de Londra ca o colonie „independentă”. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost ocupată de japonezi, iar în țară a apărut o mișcare de rezistență populară. La inițiativa Partidului Comunist din Birmania, aici au fost create numeroase detașamente de partizani și ca centru politic - o singură Ligă pentru Libertatea Poporului Antifascistă, care până în 1945 a unit toate forțele patriotice ale țării. Programul Ligii Antifasciste a vizat independența, eliminarea dominației economice a colonialiștilor și reformele sociale în beneficiul poporului. La 28 martie 1945, sub conducerea Ligii Antifasciste, condusă de popularul politician Aung San, în Birmania a început o revoltă victorioasă la nivel național împotriva ocupanților japonezi.

Trupele britanice sosite în țară au început imediat să dezarmeze părți ale Armatei Naționale Birmaneze și să impună vechea ordine colonială. Au fost făcute arestări în masă și multe organizații democratice au fost scoase în afara legii. Ca răspuns, un val de demonstrații, greve și revolte țărănești a cuprins toată țara. Situația a devenit gravă și a fost declarată stare de asediu în Rangoon. La sfârșitul anului 1946, Liga Antifascistă a cerut guvernului britanic să organizeze alegeri pentru Adunarea Constituantă. Anglia a fost nevoită să fie de acord. Alegerile au avut loc în aprilie 1947, iar o lună mai târziu, Adunarea Constituantă a cerut independența deplină pentru Birmania. În această situație dificilă, la 19 iulie 1947, Aung San și cei mai apropiați asociați ai săi au fost uciși de asasini. Dar această crimă nu a putut schimba cursul istoriei. La 4 ianuarie 1948, Birmania a devenit o republică independentă.

Situația din Malaya a fost în multe privințe similară cu cea din alte colonii din Asia de Sud-Est. Rezistența armată antijaponeză a fost condusă aici de Partidul Comunist din Malaya (PCM), sub conducerea căruia țara a fost curățată de ocupanți în august 1945. Au fost create rudimentele infrastructurii puterii oamenilor. Pe ordinea de zi a fost pusă problema independenței țării . Cu toate acestea, autoritățile britanice, care s-au întors în Malaya în septembrie 1945, au restabilit vechea ordine colonială și au eliminat reformele democratice. Malaya era o sursă bogată de materii prime strategice precum cauciucul și staniul, iar cercurile conducătoare britanice nu au vrut să lase această țară din mâinile lor.

Lipsiți de forțe suficiente pentru represiunea în masă, colonialiștii au recurs la tactici de manevră, profitând de complexa compoziție etnică a țării. Cel mai mare grup etnic a fost chinezii, urmați de malaezii,

Diyiani, etc. Majoritatea membrilor KllM și luptători ai forțelor armate populare erau chinezi și erau susținuți în principal de comunitatea chineză. În ceea ce privește malaezii, care și-au menținut izolarea națională (și politică), aceștia se aflau sub influența semnificativă a conducătorilor tradiționali. Anglia a pariat pe acesta din urmă.

În 1946, Londra a încheiat o înțelegere cu șefii principatelor malaeze și ai marii burghezii malaeze pentru a reorganiza colonia și a crea Federația Malaeză din principate și Singapore, în cadrul căreia nobilimea feudală și marea burghezie și-au păstrat privilegiile și au primit un anumit cota de putere menținând în același timp conducerea supremă în mâinile țării-mamă. În februarie 1948 a fost creată Federația.

În țară a început rezistența armată organizată. În 1949, grupurile disparate de gherilă au fost unite de Partidul Comunist în Armata de Eliberare Națională Malaeză (MHOA), a cărei bază principală era jungla care acoperă trei sferturi din țară. Ca răspuns, colonialiștii au

declarat stare de urgență, au interzis CPM și organizațiile democratice de masă asociate și au început acțiuni militare împotriva MHOA.

Această luptă împotriva armatei de eliberare a durat aproape 12 ani. În cursul său, autoritățile britanice și-au intensificat cooperarea cu feudalii și cumpărătorii, încercând să izoleze PCM și armata de eliberare de populație și să semene discordie între chinezi și malaezi. A fost pusă în aplicare teza despre natura „pur chineză” a mișcării partizane. Astfel de tactici au dus la estomparea treptată a luptei partizane, deși starea de urgență în țară a fost ridicată abia în 1960.

Deși mișcarea de eliberare nu a dus direct la răsturnarea stăpânirii coloniale în Malaya, ea nu a putut decât să afecteze politica Londrei, care a fost nevoită să lucreze spre autoguvernare și independență a coloniei cu sprijinul cercurilor conservatoare. La 31 august 1957 a fost proclamată independența Federației Malaya, iar în 1959 Singapore și-a câștigat independența. În același timp, a fost semnat un acord anglo-malaez privind asistența reciprocă militară și economică, care a permis Angliei să-și mențină în mare măsură poziția.

La 17 august 1945, după 350 de ani de dominație străină - portugheză, olandeză și în cele din urmă japoneză, a fost declarată independența indoneziei.

Zia. Liderul Partidului Național, Sukarno, a fost ales președinte al republicii.

Dar colonialiștii au căutat să restabilească fosta lor dominație în țara bogată. Holland a refuzat să recunoască

Republica Indonezia, invocând, în special, acuzația falsă a liderilor naționaliști de „colaborare” cu ocupanții japonezi în timpul războiului. SUA și Anglia au fost solidare cu olandezii.

La sfârșitul lunii septembrie 1945, trupele britanice au început debarcarea în Indonezia, explicându-și acțiunile cu intenția de a dezarma unitățile japoneze capitulate. Încercările guvernului indonezian de a stabili o cooperare cu comandamentul britanic au eșuat. De asemenea, Olanda nu a ezitat să-și trimită trupe însumând până la 120 de mii de oameni pe insule. În esență, a existat o agresiune armată anglo-olandeză împotriva poporului indonezian.

Uniunea Sovietică a fost prima care și-a ridicat vocea împotriva planurilor imperialiștilor. În ianuarie 1946, reprezentantul PCC ucrainean în Consiliul de Securitate al ONU, într-o scrisoare specială adresată președintelui său, a atras atenția asupra situației din Indonezia și a propus efectuarea anchetei necesare în vederea eliminării amenințării la adresa păcii și securității internaționale. Reprezentantul RSS Ucrainei a făcut referire la prevederile Cartei ONU privind dreptul națiunilor la autodeterminare, privind egalitatea națiunilor mari și mici, afirmând că în raport cu Indonezia aceste prevederi sunt încălcate grav. Deși puterile occidentale s-au opus atunci trimiterii unei comisii ONU în Indonezia, discursul delegatului ucrainean, susținut de un reprezentant al URSS, a fost un mare sprijin

moral pentru tânăra republică. A existat o solidaritate tot mai mare în întreaga lume cu lupta poporului indonezian.

Forțele armate indoneziene, la rândul lor, au luptat activ împotriva trupelor agresoare. Anglia, blocată în propriile conflicte coloniale, a căutat să-și elibereze mâinile și la începutul anului 1946 și-a retras trupele de pe teritoriul republicii.

Situația politică internă dificilă din Indonezia a inspirat Olandei speranța că va putea „a ajunge la o înțelegere” cu forțele comprador-neocoloniale ale țării. Prin urmare, guvernul olandez, pe de o parte, a început să proceseze administrația Sukarno, oferindu-i un plan pentru a crea așa-numitele State Unite ale Indoneziei sub autoritatea supremă a coroanei olandeze și, pe de altă parte, a început să incite sentimente separatiste. în cercurile feudale și religioase ale „țării celor 15 mii de insule”, așa cum este numită uneori Indonezia. Colonialiștii credeau că dezbinarea sa geografică și economică și lipsa unui sentiment de unitate națională în rândul populației ar ajuta la dezmembrarea țării într-o masă de protectorate mici, supuse.

În timpul negocierilor cu administrația Sukarno, guvernul olandez a fost constant de acord să semneze acordurile Lingadzhat (noiembrie 1946) și Renville (ianuarie 1948), numite după locul semnării lor. Ambele au fost o încercare pentru Țările de Jos de a câștiga timp, de atunci

prevederile pe care le conțineau (independența poporului indonezian, crearea unei State „suverane” a Indoneziei pe baza unei federații, o alianță cu coroana olandeză etc.) au fost interpretate de ea în termenii politicii coloniale tradiționale și nu ar putea servi drept bază pentru un acord real cu Indonezia. Nu este de mirare că în perioada dintre semnarea acordurilor Lingajat și Renville, Olanda a reluat războiul colonial cu Indonezia (iulie 1947). Aliatul real al Olandei în acest război au fost imperialiștii americani. Numai din septembrie 1945 până în iulie 1947, Olanda a primit credite și împrumuturi din partea Statelor Unite în valoare de 550 de milioane de dolari - fără aceste fonduri, Olanda pur și simplu nu ar fi putut continua războiul.

Condamnarea acestei aventuri și a tuturor manevrelor colonialiste ale Olandei a fost însă de netăgăduit. În ciuda asistenței americane, nu existau suficiente fonduri sau forță de muncă pentru a lupta războiul. Populația din Țările de Jos însăși a susținut tot mai mult sfârșitul acesteia.

În decembrie 1948, guvernul olandez a făcut o ultimă încercare disperată de a rezolva problema prin mijloace militare. După ce a aterizat un asalt aerian, olandezii au capturat toate cele mai importante centre ale republicii, au arestat președintele și membrii guvernului. A fost emis un decret pentru a crea un „guvern” al Statelor Unite ale Indoneziei fără participarea niciunui reprezentanți ai Republicii Indoneziene.

Această aventură a provocat indignare generală în rândul comunității internaționale. În țara însăși, indonezienii au lansat un război de gherilă pe scară largă. Aliații s-au grăbit să se disocieze de Olanda. La 28 ianuarie 1949, Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție prin care cere încetarea tuturor ostilităților din Indonezia, recomandând ca Olanda să elibereze prizonierii politici indonezieni și să recunoască suveranitatea indoneziene.

În august - noiembrie 1949, la Haga a avut loc o conferință de masă rotundă sub auspiciile ONU. Liderii politici indonezieni au compromis la conferință. Aceștia au convenit să includă Indonezia în Uniunea Olandeză-Indoneziană, condusă de Regina Olandei, și să „coopereze etern" cu aceasta în domeniile politicii externe, apărării, finanțelor, economiei și culturii. Olandezii și-au primit întreprinderile anterioare în Indonezia, precum și drepturi și privilegii speciale. Republica Indoneziană a Statelor Unite (cum era numită țara) urma să găzduiască o misiune militară olandeză pentru a-și antrena armata. Pe de altă parte, pentru prima dată, Olanda a fost nevoită să recunoască și să transfere statului nou creat „necondiționat, complet și definitiv" suveranitatea asupra teritoriului întregii Indonezie (cu excepția Irianului de Vest, a cărui problemă urma să fie decis mai târziu).

După cum a arătat istoria, concesiile către colonialiști s-au dovedit a fi temporare, iar înfrângerea lor reală în războiul împotriva independenței Indoneziei a fost decisivă. Deja pe 15 august 1950, a fost proclamată oficial crearea unei republici unitare în Indonezia, iar câțiva ani mai târziu (în aprilie 1956), Indonezia a reziliat toate acordurile Conferinței Mesei Rotunde.

Uniunea Sovietică, prima care a vorbit în apărarea Indoneziei independente, a continuat să îi ofere sprijin moral și politic. S-au stabilit treptat contacte diplomatice. În mai 1948, relațiile consulare sovieto-indoneziene au fost oficializate. URSS a recunoscut Indonezia ca stat suveran și independent. În Indonezia, aceasta a fost sărbătorită ca o victorie politică majoră pentru republică. La începutul anului 1950, s-au stabilit relații diplomatice între URSS și Indonezia. În septembrie același an, Indonezia a devenit membră a ONU.

2. Creșterea luptei de eliberare în Africa și începutul prăbușirii sistemului colonial

După sfârșitul războiului, imperialismul încă considera Africa „zona sa de rezervă". Înapoierea și dezbinarea popoarelor africane, lipsa unei diferențieri clare de clasă și subdezvoltarea mișcării politice păreau să dea speranță pentru mulți ani de conducere nedivizată a colonialiștilor.

Africanii gândeau altfel. Africa a avut o contribuție semnificativă la victoria asupra fascismului, iar acest lucru a ajutat-o să-și dea seama de puterea sa. Potrivit estimărilor aproximative, aproximativ 1 milion de africani au fost mobilizați în armatele aliate și aproximativ 2 milioane au servit forțele active. Necesitatea utilizării intensive a materiilor prime și a altor resurse ale Africii a dus la o anumită

creștere a rândurilor proletariatului organizat și la apariția mișcării sindicale. Ideile de marxism-leninism s-au răspândit și au apărut partide și grupuri comuniste, care lucrează, de regulă, ilegal. A crescut rolul intelectualității africane, din mijlocul căreia au apărut mulți luptători remarcabili pentru libertatea africană: Kwame Nkru-ma, Jomo Kenyatta, Ahmed Sekou Toure, Patrice Lumumba etc. Mișcarea Panafricană a devenit o adevărată forță politică pe continent. . Discursul celui de-al cincilea Congres panafrican de la Manchester, în octombrie 1945, care a reunit reprezentanți ai diferitelor partide, sindicate, organizații naționale din toată Africa, spunea: „Toate coloniile trebuie să

să fie liber de sub controlul străin, atât politic, cât și economic”.

Uniunea Sovietică și țările socialiste au ajutat această luptă în toate modurile posibile. La inițiativa URSS, prevederile privind egalitatea și autodeterminarea popoarelor au fost incluse în Carta ONU. Sistemul de mandate al Societății Națiunilor a fost înlocuit cu tutela ONU, a cărei stabilire prevedea scopul său final: crearea condițiilor pentru acordarea independenței teritoriilor încrezătoare în viitorul apropiat. Popoarele aflate în luptă din Africa au primit invariabil sprijin moral, politic și uneori material din partea URSS.

Gradul de activitate anticolonială a popoarelor africane a fost diferit în diferite părți ale continentului, ceea ce a fost determinat de diferitele niveluri de dezvoltare ale acestora.

popoarele și conștiința lor politică. Totuși, s-a simțit peste tot.

În 1947-1948 a avut loc o revoltă anticolonial majoră în Madagascar. Acesta a fost condus de partidul Mișcarea Democrată pentru Renașterea Malagasy, creat în 1946 pe baza unei unificări largi a diferitelor segmente ale populației. Franța a răspuns cu o represiune masivă. Operațiunile militare au acoperit o cincime din teritoriul insulei cu o populație de aproximativ 1 milion de locuitori.În timpul reprimării revoltei, forțele punitive, conform rapoartelor de presă, au ucis peste 100 de mii de malgași. Aproximativ 20 de mii de activiști ai mișcării au fost aruncați în închisoare. Cu toate acestea, această luptă eroică nu a trecut fără a lăsa o amprentă asupra soartei continentului.

În 1952, poporul din Kenya s-a revoltat împotriva colonialiștilor britanici. Această răscoală, numită „Mau Mau”, a căpătat caracterul unui fel de război țărănesc și a durat mai bine de patru ani. Baza rebelilor era jungla impenetrabilă. În timpul reprimării revoltei, trupele britanice au ucis peste 11 mii de africani, peste 60 de mii au fost închiși în închisori și lagăre de concentrare. Colonialiștii au acuzat Uniunea Africanilor din Kenya, creată în 1946, că a condus revolta. A fost interzisă, iar liderii săi au fost arestați. Printre aceștia s-a numărat și Jomo Kenyatta, viitorul prim președinte al Keniei independente.

În diverse părți ale Africii au avut loc numeroase greve de muncă, care au fost nu numai de natură economică, ci și politică. O grevă generală a muncitorilor portuari din Matadi (Congo Belgian) în 1945 a dus la un conflict armat cu poliția și trupele. În Algeria, în mai 1945, 45 de mii de algerieni au fost victimele represaliilor în timpul unui val masiv de proteste anti-imperialiste. Mai târziu au avut loc și proteste în masă pe continent. În Accra (Gold Coast - acum Ghana), în februarie 1948, poliția britanică a doborât o demonstrație organizată de sindicat

93

veterani de război. În timpul tulburărilor care au urmat în colonie, 29 de persoane au fost ucise și peste 200 au fost rănite. În Nigeria, în noiembrie 1949, au fost împușcați mineri africani care loveau în orașul Enugu. 18 persoane au fost ucise și 31 au fost rănite.

Mișcarea de eliberare națională africană a luat forme din ce în ce mai mature. Au început să apară partide politice care le-au condus lupta pentru independență: „Partidul Popular al Convenției” de pe Coasta de Aur, condus de Kwame Nkru·: moi, „Consiliul Național al Nigeria și Camerun” condus de personajul politic proeminent N. Azikiwe, „Mișcarea Democrată a Africii”, care și-a lansat activitățile în majoritatea coloniilor franceze, și alte organizații. Lupta lor a subminat treptat poziția colonialiștilor.

Sudanul a devenit primul stat de pe   continentul african care a realizat-o

independenţa Sudanului şi independenţa sa pe vârful luptei anticoloniale postbelice1. Soarta Sudanului este în mare măsură legată de soarta mișcării de eliberare națională arabă, în special egipteană. În 1899, în timpul diviziunii coloniale a Africii, Sudanul a primit oficial statutul de condominiu anglo-egiptean (management comun) și a devenit, de fapt, o colonie britanică.

Mișcarea anticolonială din Egipt și-a găsit răspunsul în Sudan. În 1951, parlamentul egiptean a denunțat acordul din 1899 și a declarat Sudanul parte a Egiptului. Anglia nu a recunoscut această decizie, și-a întărit prezența militară în Sudan, dar, nemizând pe o soluție militară a problemei, s-a bazat pe separatismul sudanez.

Lovitura de stat revoluționară din 23 iulie 1952 din Egipt, care a adus la putere „ofițeri liberi” conduși de G. A. Nasser, a agravat situația din jurul Sudanului. La 12 februarie 1953, la Cairo a fost semnat un acord de compromis anglo-egiptean cu privire la Sudan, recunoscând principiul autodeterminării acestuia din urmă și stabilind o perioadă de tranziție de trei ani în timpul căreia un parlament provizoriu și un guvern național urmau să funcționeze în Sudan. . După trei ani, parlamentul sudanez a trebuit să decidă dacă vrea să se alăture Egiptului sau să formeze un stat independent.

În decembrie 1955, parlamentul sudanez a decis să declare Sudanul republică suverană independentă. Această decizie a fost recunoscută atât de Anglia, cât și de Egipt. La 1 ianuarie 1956, la Khartoum a avut loc o ceremonie solemnă de proclamare a independenței Sudanului, un nou stat eliberat din Africa.

1 Independența Libiei în 1951 ar trebui privită mai degrabă ca rezultatul activităților puterilor coaliției antifasciste pentru o reglementare a păcii și organizarea postbelică a lumii.

Prăbușirea imperiului colonial francez în Africa de Nord.^ Începutul luptei de eliberare a poporului algerian

Lupta de eliberare națională din imperiul colonial francez sa desfășurat inițial cu cea mai mare forță în Maroc și Tunisia. Reținerea oficială de către Franța a sultanatului din Maroc și a stăpânirii bey-ului în Tunisia sub

a oferit o bază legală pentru cererea de independență deplină, din ce în ce mai insistent prezentată de partidele naționaliste din aceste țări. Această cerere de la începutul anilor '50 a fost întărită de lupta armată de gherilă împotriva colonialiştilor, un exemplu al căruia fusese dat anterior de Siria şi Egipt. Represiunile la care au recurs colonialistii francezi nu le-au adus victoria.

1 noiembrie 1954, la apelul partidului Frontul de Eliberare Națională (FLN), care a unit largi părți ale populației - de la clasa muncitoare la burghezia națională - a izbucnit o revoltă armată în Algeria. Guvernul francez, ocupat cu războiul ruinos (și de fapt deja pierdut) din Indochina (vezi capitolul V), nu a putut să rețină mult timp presiunea pe toate fronturile. Prin urmare, Parisul a decis să cedeze în Maroc și Tunisia pentru a concentra eforturile maxime în Algeria, unde locuia un număr semnificativ de coloniști francezi și erau concentrate cele mai importante interese economice.

2 martie 1956, Franța a recunoscut independența Marocului. La 7 aprilie 1956, Spania a procedat la fel, cu o reticență evidentă renunțând la controlul asupra părții de nord a țării, păstrând însă orașele de coastă Ceuta și Melilla, care au o mare importanță strategică1. La 29 octombrie 1956, prin decizia unei reuniuni a conferinței internaționale în orașul marocan Fedala, zona internațională Tanger a fost lichidată și a fost instituită suveranitatea deplină a Marocului asupra Tangerului. Guvernul URSS, într-o declarație din 11 decembrie 1956, a recunoscut drepturile suverane ale Marocului asupra Tangerului și a confirmat că acordurile privind statutul internațional al Tangerului și-au pierdut puterea.

Independența Tunisiei a fost recunoscută de Franța la 20 martie 1956.

Atât în Maroc, cât și în Tunisia, guvernul francez a încercat să-și consolideze „prezența militară”, considerând-o ca o pârghie de presiune asupra acestor state și ca oferind flancuri în acțiunile împotriva rebelilor algerieni. În Maroc, conform protocolului semnat concomitent cu semnarea Declarației de Independență, statutul armatei franceze ar trebui

Spania și-a justificat acțiunile prin faptul că aceste orașe erau spaniole cu mult înainte de Tratatul de la Fez din 1912, care a instituit un protectorat franco-spaniol asupra Marocului. Guvernul

marocan nu acceptă acest argument și cere reunificarea enclavelor cu restul țării.

95

trebuia să rămână neschimbată în timpul „perioadei de tranziție”, al cărei domeniu de aplicare nu a fost definit. În Tunisia, Franța și-a păstrat controlul asupra bazei navale de la Bizerte și asupra zonei de frontieră tunisiano-algeriană de sud. Guvernele Tunisiei și Marocului s-au opus cu putere perpetuării prezenței militare franceze pe teritoriul lor.

În Algeria, numărul trupelor franceze într-un singur an - din iunie 1955 până în iunie 1956 - a crescut de 4 ori, ajungând la 400 de mii. Politica de „pacificare” proclamată de Franța în Algeria a dus la represalii brutale și acțiuni punitive masive. În anii războiului, un milion și jumătate de oameni au murit în Algeria (din totalul de 9 milioane de algerieni), sute de mii au fugit din țară.

Dar represiunile nu au încălcat voința poporului algerian. Rebelii s-au unit în Armata de Eliberare Națională, care, sub conducerea FLN, a început o luptă organizată împotriva colonialiștilor. În 1956, număra 60 de mii de luptători, iar doi ani mai târziu - deja 130 de mii. La congresul TNF din august 1956, a fost adoptat un program politic care a proclamat ca obiective cele mai importante cucerirea independenței, crearea unui stat democratic. republică, punerea în aplicare a reformei agrare, punerea în aplicare a principiilor politice ale Conferinței Bandung a țărilor asiatice și africane. Congresul a creat organul de conducere al mișcării de eliberare națională - Consiliul Național al Revoluției Algeriene. La 19 septembrie 1958, reunindu-se la Cairo, acesta din urmă a proclamat Republica Algeriană independentă și a format Guvernul Provizoriu al Republicii Algeriene (GAR).

Lupta armată a poporului algerian a avut cea mai largă rezonanță internațională. Ea a avut o influență imensă asupra dezvoltării mișcării de eliberare națională în toată Africa. În același timp, a stârnit solidaritatea internațională între forțele progresiste care au venit în sprijinul său. Rezoluțiile care cer acordarea independenței Algeriei au fost adoptate de Conferința de Solidaritate a țărilor asiatice și africane de la Cairo în decembrie 1957, Prima Conferință a Statelor Independente din Africa din aprilie 1958, la care a participat delegația algeriană și alte conferințe. Reprezentanțe TNF au fost înființate în aproape toate țările independente din Asia și Africa. De fiecare dată din 1955, la sesiunile Adunării Generale a ONU, delegații din țări asiatice și africane, susținute de reprezentanți ai statelor socialiste, au ridicat problema Algeriei. UPAR a fost recunoscut oficial în doi ani de peste 30 de țări afro-asiatice și socialiste, în special în octombrie 1960 de către guvernul URSS.

Politica colonialistă a Franței în Algeria a provocat frecări sporite cu multe țări ale lumii, inclusiv cu propria sa

96

Începutul prăbușirii colonialismului în „Africa neagră”. Independența Ghanei

noi aliați NATO. Statele Unite credeau că, fiind distrase de războiul din Algeria, Franța își reduce contribuția la confruntarea cu țările socialiste. În același timp, Statele Unite și Marea Britanie ar dori să-și consolideze propriile poziții în Africa de Nord, înlocuind Franța. De aceea, la Paris au fost suspicioși de ofertele de mediere și „bunele birouri" care veneau uneori de la Washington și Londra. În general, războiul din Algeria a slăbit serios poziția internațională a Franței și a devenit o sursă de tensiuni politice interne enorme.

În anii 50, mișcarea pentru independență a devenit din ce în ce mai tangibilă în așa-numita „Africa neagră" (parte a continentului de la sud de Sahara). Această regiune a fost considerată cea mai înapoiată parte a Africii

Ricky. Prima care a obținut succesul a fost colonia engleză de pe Coasta de Aur (după obținerea independenței — Ghana).

Colonialiștii britanici, care au creat un sistem sofisticat de „control indirect" în Africa, nu s-au gândit deloc să-și părăsească posesiunile în curând. În efortul de a-și menține pozițiile în ele, cercurile conducătoare britanice au încercat să introducă „autoguvernare" imaginară în colonii, negându-le independența reală. Cu toate acestea, Londra a completat cu generozitate manevrarea cu represiune. Ghana a devenit un prim exemplu de combinație a ambelor.

În primii ani postbelici, aici au fost puse în vigoare două „constituții" coloniale (în 1946 și 1951). Ca parte a unor reforme ostentative ale aparatului administrativ, bazându-se pe liderii tribali, colonialiștii au încercat în acest fel să împartă rândurile mișcării de eliberare națională. Când Partidul Popular al Convenției, înființat în 1949, a cerut o campanie de nesupunere civilă, autoritățile coloniale i-au arestat pe mulți dintre membrii săi, inclusiv pe Kwame Nkrumu, sub acuzația de „incitare la răzvrătire". Cu toate acestea, colonialiștii au fost nevoiți foarte curând să tragă ștecherul: la alegerile pentru adunarea legislativă desfășurate în februarie 1951 pe baza constituției coloniale, Partidul Popular al Convenției a primit majoritatea absolută. Guvernatorul coloniei a fost forțat să-l elibereze pe Kwame Nkrumah și pe asociații săi din închisoare și să-i ofere postul de șef al guvernului.

Accentul a fost pe „îmblânzirea" liderilor africani. Cu toate acestea, deja în iulie 1953, adunarea legislativă a Coastei de Aur, la sugestia lui K. Nkrumah, a cerut Marii Britanii să recunoască independența țării în cadrul Commonwealth-ului Națiunilor. Anglia încă încerca să manevreze. Dar în condițiile în care politica sa a eșuat în alte părți ale Africii (Kenia, Nigeria etc.), precum și după înfrângerea zdrobitoare a imperialismului britanic în timpul triplei agresiuni

împotriva Egiptului în 1956 (vezi capitolul VII) ea a ales în cele din urmă să cedeze. Pe 6 martie 1957, steagul Ghanei independente a arborat la Accra. În iulie 1960, Ghana a fost declarată republică.

3. Creșterea luptei de eliberare antiimperialiste în țările din America Latină

Specificul mișcării de eliberare națională din America Latină, precum și activitățile de politică externă ale statelor din America Latină, se explică în mare măsură prin faptul că majoritatea au câștigat independența la începutul secolului al XIX-lea. Ei au parcurs o cale lungă de dezvoltare independentă și se află la un nivel mai ridicat de dezvoltare capitalistă decât multe țări afro-asiatice. Aceste state au simțit pe deplin efectele expansiunii puterilor capitaliste foarte dezvoltate, expansiune care se numește acum neo-colonialism.

America Latină a fost întotdeauna considerată de imperialismul american drept feudul său, așa cum au afirmat în mod clar Statele Unite când au proclamat așa-numita „Doctrină Monroe” în 1823. Expansiunea americană în America Latină s-a dezvoltat în special în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când Statele Unite au înlocuit pozițiile Germaniei, Japoniei, Italiei și Angliei, care fuseseră multă vreme principalul lor rival aici, în această regiune. Investițiile private directe ale SUA în America Latină au crescut de la 2,8 miliarde de dolari în 1940 la 4,7 miliarde de dolari în 1950, iar în 1958 la aproape 9 miliarde de dolari.Din 1945 până în 1953, de exemplu, America Latină a adus investitorilor străini profituri de aproximativ 6,5 miliarde de dolari, dintre care private americane. capitalul a reprezentat peste 65%. Statele Unite au capturat peste jumătate din comerțul exterior din America Latină.

Pe lângă monopolurile străine, viața economică și politică a țărilor din America Latină a fost în mare măsură determinată de interesele burgheziei compromițătoare și ale oligarhiei latifundiste. „Elita” din America Latină a căutat invariabil o cooperare strânsă cu capitalul străin pentru a-și menține dominația și privilegiile.

În cele din urmă, cultul puterii a devenit o parte integrantă a vieții societății latino-americane, ceea ce a dus în mod constant la încercări ale elitei militare de a se amesteca în procesele politice și de a îndepărta guvernele civile alese legal prin lovituri de stat. Totuși, ar fi greșit să credem că militarii au acționat singuri, din propria lor „deșertăciune”. Venind, de regula, din cercurile burghezo-oligarhice, toti acesti generali si regimente

Nick-urile care s-au autoproclamat „președinți” au apărat pur și simplu oligarhia în felul lor în situații de criză sau de pericol pentru ea. În același timp, ei au servit cu fidelitate imperialismul american, care folosea de mult timp regimurile dictatoriale în avantajul său (și adesea le impunea pur și simplu). În 1951, de exemplu, astfel de regimuri existau în 16 din 20 de țări din America Latină.

Și totuși, în anii postbelici, America Latină a cunoscut și impactul proceselor de eliberare. Viața politică de aici a fost din ce în ce mai caracterizată de creșterea mișcării democratice, rezistență la tiranie și oligarhie.

Statele Americii Latine au participat la războiul împotriva fascismului doar „simbolic” (cu excepția Braziliei, care a trimis o forță expediționară pe front, și a Mexicului). Această poziție s-a explicat în mare măsură prin influența Statelor Unite, care se temeau că participarea activă a maselor la războiul împotriva fascismului va duce la grave revolte politice interne. Dictatorii mai multor țări latino-americane, temându-se de sentimentele antifasciste ale maselor, în ultimii ani ai războiului au început să picteze fațada regimurilor lor și au emis declarații de angajament față de „instituțiile democratice și libertatea” (Somoza în Nicaragua, Trujillo în Republica Dominicană, Martinez în El Salvador etc.). În același timp, ei și-au întărit aparatul de represiune, folosind cu generozitate proviziile americane de împrumut-închiriere în aceste scopuri. Masele de popor au cerut însă transformări nu ostentative, ci reale.

Sub presiunea mișcării democratice, care a inclus măsuri precum o grevă politică generală, unele regimuri dictatoriale s-au prăbușit (în Bolivia, Ecuador, Guatemala, El Salvador). Rolul clasei muncitoare din America Latină s-a întărit: nu numai că a crescut numeric în anii de război, ci a devenit și mai puternic organizațional. În multe țări, muncitorii au câștigat pentru prima dată dreptul de a forma sindicate. Confederația Muncitorilor din America Latină (înființată în 1938), care a unit sindicatele din diverse direcții, și-a extins activitățile mai mult. În țări precum Bolivia, Venezuela, Cuba și Paraguay, au apărut noi partide politice care reflectau interesele diferitelor segmente ale populației, iar printre vechile partide „tradiționale” s-au intensificat sentimentele de stânga, radicale.

Într-un număr de țări din America Latină, partidele comuniste au apărut din clandestinitate și au lansat activități extinse în interesul oamenilor muncii. Numărul și influența lor au crescut rapid. De exemplu, în Brazilia, Partidul Comunist s-a transformat într-un an dintr-o mică organizație subterană într-un partid cu 150 de mii de membri. La alegerile parlamentare din decembrie 1945, ea a câștigat 14 locuri în Camera Deputaților și un loc în

Senat La alegerile municipale din ianuarie 1947, Partidul Comunist a primit 800 de mii de voturi, câștigând aproximativ 80 de mandate de deputat (inclusiv 18 în municipalitatea metropolitană Rio de Janeiro).

În Ecuador, după răsturnarea regimului dictatorial de către masele rebele în mai 1944, reprezentanții partidelor comuniste și socialiste au intrat în guvern pentru prima dată în istoria țării. Cu participarea lor activă, a fost elaborată și adoptată o constituție progresivă în 1945. În Chile, în toamna anului 1946, s-a format un guvern, care includea și trei comuniști. Aici a fost creat un front unit al partidelor de stânga. La alegerile prezidențiale din 1952, unul dintre liderii de seamă ai Partidului Socialist, senatorul Salvador Allende, a fost nominalizat pentru prima dată drept candidat comun la președinție.

Un domeniu major de activitate a forțelor democratice din America Latină a fost contracararea expansiunii economice și financiare

americane necontrolate. În decembrie 1944, la un congres din orașul Cali (Colombia), Confederația Muncitorilor din America Latină a elaborat un program de luptă pentru a obține independența politică și economică față de imperialismul nord-american și a dezvoltat un program de transformări socio-economice. Impactul definitiv al acestui program asupra evoluțiilor din America Latină este incontestabil. În Venezuela, de exemplu, sub președintele R. Gallegos în 1947-1948, au fost adoptate o nouă legislație a muncii și o lege de reformă agrară și a început crearea unei flote comerciale naționale. În toamna anului 1948, guvernul a decis să nu acorde noi concesii companiilor străine. Totodată, a fost adoptată o nouă lege privind condițiile de funcționare ale companiilor petroliere existente: statul urma să primească 50% din profiturile lor rămase după plata tuturor impozitelor.

În Bolivia, după răscoala populară din 1952, care a răsturnat dictatura pro-imperialistă a latifundiștilor și a marilor proprietari de mine, au avut loc transformări socio-economice și politice majore, principalele fiind reforma agrară și naționalizarea proprietăților mari. companiile miniere de staniu, care se aflau sub controlul capitalului american și britanic. Activități similare au fost desfășurate sau planificate în alte țări din America Latină (Argentina, Mexic, Guatemala, Chile, Ecuador).

Situația economică dificilă, în special comerțul inegal cu Statele Unite, care a devenit sursa unei scăderi accentuate a rezervelor de aur și de schimb valutar, a determinat țările din America Latină să consolideze legăturile economice reciproce. Campania pentru crearea unei flote comerciale naționale s-a desfășurat pe

de exemplu, Venezuela împreună cu Columbia. Acordul comercial dintre Venezuela și Brazilia (1947) prevedea furnizarea de textile și produse alimentare braziliene în schimbul petrolului venezuelean. Argentina a încheiat acorduri comerciale cu Chile, Paraguay, Ecuador și Bolivia în 1946-1947 (așa-numitul „Pact de la Santiago”).

Una dintre direcțiile procesului democratic care s-a desfășurat în America Latină în primii ani postbelici a fost căutarea unei politici externe independente, sau cel puțin mai puțin orientate spre SUA. Trebuie remarcată în acest sens creșterea enormă în anii de război și perioada postbelică a simpatiei și prieteniei maselor față de Uniunea Sovietică. Guvernele au fost nevoite să țină cont de aceste sentimente: 13 state latino-americane din 20 au stabilit relații diplomatice cu URSS în perioada 1942-1946. Rezistența maselor populare la imperialismul american a avut ca rezultat refuzul majorității statelor latino-americane de a-și trimite trupele în Coreea în timpul războiului din Coreea (vezi capitolul V) pentru a-l sprijini pe agresorul american. Doar Columbia a sprijinit Statele Unite în acest război.

Încercările Statelor Unite, folosindu-se de superioritatea sa economică și militară, precum și de teama oligarhiei latino-americane de revoluție, de a subjuga complet politicile statelor din regiunea Americii Latine au întâmpinat și o rezistență din ce în ce mai palpabilă și o solidaritate din ce în ce mai mare din America Latină. Indicativ în acest sens este soarta „Doctrinei Laret”, numită după

Ministrul Afacerilor Externe din Uruguay. În noiembrie 1945, aparent la recomandarea Washingtonului, el s-a adresat miniștrilor de externe americani cu o notă care propunea acțiuni colective împotriva guvernelor care au încălcat „principiile democratice”. Dacă această doctrină ar fi adoptată, Statele Unite ar avea un „băț mare” împotriva oricărui stat din America Latină care este neascultător de voința sa. Cu toate acestea, majoritatea țărilor din America Latină au refuzat să susțină principiul intervenției în treburile interne ale statelor suverane, oricare ar fi această intervenție - individuală sau colectivă. „Doctrina Laretta” a vizat și un inamic anume la acea vreme: mișcarea peronistă din Argentina. Colonelul Juan Peron, după care mișcarea și-a luat numele, a apărut pe orizontul internațional după lovitura de stat efectuată de el și susținătorii săi în iunie 1943. Conspiratorii au prezentat sloganuri demagogice naționaliste și antiamericane, fără a disprețui cooperarea cu statele fasciste. În 1944, Statele Unite au rupt relațiile diplomatice cu Argentina. Cu toate acestea, când la sfârșitul lunii martie 1945 guvernul argentinian a declarat totuși război Germaniei și Japoniei, acest lucru a fost suficient pentru

Statele Unite au restabilit aproape imediat relațiile diplomatice cu ea. Statele Unite au asigurat și admiterea Argentinei la conferința privind crearea ONU de la San Francisco, deși în condițiile dezvoltate la Conferința de la Yalta din 1945, Argentina nu avea dreptul să facă acest lucru.

Peronismul s-a dovedit însă a fi un fenomen național și social mai complex decât se așteptase Washington. Prin manipularea cu pricepere a demagogiei sociale și luarea anumitor măsuri care vizează îmbunătățirea situației muncitorilor, limitarea capitalului străin și crearea unui sector public în economie, protejând în același timp interesele marii burghezii naționale și ale proprietarilor de pământ burghezi, dictatura peronistă a dobândit o bază socială largă. pentru un număr de ani. Sentimentele antiamericane s-au răspândit în țară, iar activitățile sindicatelor și ale partidelor politice, inclusiv cele comuniste, au fost permise. În propaganda lor, peroniştii au folosit pe scară largă teoria „justicialismului” (de la cuvântul spaniol „justicia” - dreptate). Toate acestea nu se încadrau în cadrul ideilor Washingtonului despre apariția statelor latino-americane. La început, monopolurilor americane nu le-a plăcut politica economică a peroniştilor. Aceasta a explicat încercările SUA de a inspira o agresiune colectivă împotriva Argentinei.

În iunie 1946, Perón a fost ales oficial președinte al țării. Domnia sa a durat până în 1955, când a fost înlăturat de o lovitură de stat militară. De-a lungul acestor nouă ani, regimul a evoluat brusc spre dreapta. În cele din urmă, nu a reușit să rezolve niciuna dintre problemele care au îngrijorat milioane de argentinieni. Țăranii nu au primit pământ. Muncitorii nu erau garantați împotriva șomajului, sărăciei și lipsei de drepturi. În țară a început persecuția împotriva comuniștilor și a organizațiilor progresiste și a început o campanie de antisovietism. Monopolurile americane și-au recâștigat fostele privilegii în 1953. Peron și-a pierdut sprijinul în rândul maselor și a devenit o victimă ușoară a altor „gorile” argentiniene, care erau

împovărate chiar și de activitățile socio-economice ostentative ale peroniștilor. Statele Unite au primit lovitura de stat cu un sentiment de satisfacție și ușurare.

Cu toate acestea, peronismul nu a devenit o „fundătură” în istoria Americii Latine. La sfârșitul anilor 50 - 60, după ce a supraviețuit crizei și a suferit o oarecare evoluție spre stânga, va renaște din nou.

Până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și în primii ani de după război, politica SUA în America Latină a fost promovată ca o politică de „bun vecin”. În contextul ascensiunii mișcării de eliberare națională și al creșterii anti-imperialiste

Pe baza tendințelor actuale din regiune, acest curs și manifestările sale exterioare necesare nu se mai potriveau celor mai agresive cercuri
102

Înăsprirea politicii SUA în America Latină. Intervenție împotriva Guatemala

Capitalul de monopol al SUA și guvernul american. La sfârșitul anilor '40 și începutul anilor '50, America Latină a fost literalmente copleșită de un val de lovituri de stat militare reacționare, al căror orchestrator evident a fost Washingtonul.

În Venezuela, de exemplu, la doar 12 zile după adoptarea legii petrolului din 1948, a urmat o lovitură de stat care a dus la instaurarea dictaturii militaro-politice a generalului Jimenez. Reformele lui Gallegos au fost inversate, iar monopolurile americane au realizat ulterior profituri semnificativ mai mari în Venezuela decât în toate celelalte țări din America Latină.

În această perioadă, generalul Stressner a ajuns la putere în Paraguay, iar Batista a ajuns la putere în Cuba. Cu ajutorul Statelor Unite, cei mai odioși dictatori precum „Generalissimo” Trujillo din Republica Dominicană și generalul Somoza din Nicaragua și-au întărit tirania cu ajutorul Statelor Unite. Loviturile de stat au fost efectuate în principal în Ecuador și Chile, unde, sub presiunea americană, comuniștii au fost îndepărtați din guvern și partidele comuniste au fost din nou interzise. În Brazilia, în mai 1947, la doar trei luni după alegeri, Tribunalul Electoral Suprem a scos în afara legii Partidul Comunist Brazilian și Conferința Muncitorilor din Brazilia.

Dictaturile din America Latină au luat parte de bunăvoie la Războiul Rece alimentat de SUA împotriva țărilor socialiste. Volumul legăturilor politice, comerciale și de altă natură dintre țările din America Latină și URSS sa redus brusc. În octombrie 1947, Brazilia și Chile au rupt relațiile diplomatice cu URSS la o zi una de alta. Columbia a urmat exemplul în 1948. În 1952, URSS însăși a fost nevoită să înceteze relațiile diplomatice cu Venezuela și Cuba din cauza încălcării de către autoritățile acestor țări a normelor elementare ale dreptului internațional, ceea ce a făcut imposibilă funcționarea normală a ambasadelor sovietice. Cu șase state din America Latină (Bolivia, Guatemala, Republica Dominicană, Costa Rica, Nicaragua, Ecuador), sub

presiunea evidentă din partea Statelor Unite, acordurile privind crearea misiunilor diplomatice nu au fost niciodată puse în aplicare.

Imperialismul american a mobilizat forțe maxime pentru a suprima rezistența popoarelor latino-americane. La a X-a Conferință Interamericană convocată la Caracas în martie 1954, la inițiativa secretarului de stat american J.F. Dulles, a fost adoptată o rezoluție „Cu privire la întărirea solidarității în vederea păstrării integrității politice a statelor americane în vederea amenințării ingerinței. de comunismul internațional.” Sub sloganul fals al combaterii „pericolului comunist”, prevedea implementarea în comun a măsurilor polițienești îndreptate împotriva organizațiilor și indivizilor care luptă pentru libertatea și independența popoarelor lor, împotriva dominației

nopolii şi latifundişti. Nu este greu să vedem ecouri ale „Doctrinei Larett” în această rezoluție.

În practică, această rezoluție a fost imediat testată în Guatemala, care a preocupat Statele Unite cu procesul său consistent de democratizare și măsurile anti-monopol. Guvernul președintelui Arbenz, ales în 1950, a proclamat aici un program de reformă agrară și a amenințat privilegiile puternicei United Fruit Company. Statele Unite au început să se pregătească pentru o lovitură de stat. Din 1953, sub conducerea instructorilor americani, detașamentele de mercenari au început să fie antrenate în Honduras și Nicaragua vecine pentru invadarea Guatemala. Când, în fața amenințărilor și a cursei înarmărilor din țările vecine, Guatemala a cumpărat arme din Europa de Est pentru a-și consolida capacitățile de apărare, acest lucru a fost considerat de Washington ca o dovadă a „infiltrației comuniste”. La 19 mai 1954, guvernul SUA a întrerupt relațiile diplomatice cu Guatemala „în vederea tendințelor comuniste ale guvernului din Guatemala”. În același timp, Honduras a întrerupt relațiile diplomatice, iar pe 18 iunie, bande de mercenari au invadat Guatemala. Atacul a fost acoperit de operațiunile militare ale aviației statelor „necunoscute”. Ulterior s-a dovedit incontestabil că acestea erau avioane americane.

În esență, a existat o agresiune împotriva Guatemala din partea Statelor Unite și a statelor din America Centrală învecinate cu Guatemala. Acest lucru a fost consemnat de Consiliul de Securitate al ONU, care a adoptat o rezoluție în urma unei plângeri din partea guvernului guatemalez, care a cerut oprirea acțiunilor care ar putea provoca vărsări de sânge și a invitat toți membrii ONU să se abțină de la a încuraja astfel de acțiuni. Uniunea Sovietică s-a pronunțat cu hotărâre în apărarea suveranității și independenței Guatemala, opunându-se, în special, propunerii SUA de a transfera plângerea Guatemala la OEA pentru examinare.

SUA, însă, au ignorat rezoluția Consiliului de Securitate. Reacția internă din Guatemala (inclusiv o parte din conducerea armatei) i-a ajutat să finalizeze intervenția și să stabilească o dictatură militară. Noul guvern a returnat terenurile expropriate companiei United Fruit și a semnat un tratat militar bilateral cu Statele Unite în 1955.

Noul curs către țările din America Latină din Statele Unite a fost numit „parteneriat egal”. Faptele, însă, arată cum guvernul american a înțeles cu adevărat „egalitatea”.

104

4. Formarea politicii externe a tinerelor state eliberate

Procesul de dezvoltare a politicii externe a tinerelor state eliberate a fost complex și contradictoriu. Acest lucru se datorează influenței unui număr întreg de factori. Politica externă a statelor eliberate era legată de lupta lor de eliberare națională și a fost necesar, cel puțin la început, să fim antiimperialisti, anticolonialisti și prietenoși cu toți cei care au oferit o mână de ajutor în ani grei. Politica externă a acestor state a fost însă influențată și de faptul că țările eliberate se aflau încă în sistemul diviziunii capitaliste internaționale a muncii și, în mare măsură, în sfera politicilor imperiale ale fostelor metropole. În cele din urmă, formarea acestei politici a fost determinată de specificul dezvoltării istorice și politice a țărilor, de echilibrul forțelor sociale din acestea și de diferitele lor interese, de diviziunile religioase și de mulți alți factori, inclusiv de atitudinea personală a liderilor față de problemele dezvoltarea țărilor lor.

Toate acestea au făcut ca politicile majorității tinerelor state eliberate să fie inconsistente și contradictorii. Numitorul comun pentru acest grup de țări a rămas însă antiimperialismul și anticolonialismul, dorința de a menține pacea și securitatea internațională, fără de care însăși originea și existența acestor state ar fi fost imposibilă.

Politica externă a tinerelor state eliberate a fost caracterizată de dinamism. „Prea mult timp am rămas indiferenți spectatori ai evenimentelor, jucării în mâna altora. Acum, inițiativa trece la poporul nostru și noi înșine le vom face istoria”, a spus J. Hepy la 7 septembrie 1946, la preluarea mandatului de șef al guvernului provizoriu, de tranziție al Indiei. Guvernul acestei țări, imediat după declararea independenței, a inițiat cursul politicii externe, care mai târziu a primit o largă recunoaștere în rândul tinerilor țări eliberate - cursul nealinierii (la început, termenii „neparticipare” și „neutralitatea” erau de asemenea în uz). A însemnat un refuz de a participa la blocurile militaro-politice ale imperialismului, care au fost create tocmai în această perioadă, o orientare către o politică externă independentă și o alegere independentă a prietenilor. Acest curs a însemnat o străpungere decisivă din sfera dominației militaro-politice a imperialismului, pe care puterile occidentale sperau să o mențină și după acordarea independenței fostelor colonii. Deloc surprinzător, secretarul de stat american J.F. Dulles a numit nealinierea „imorală” și „pro-comunistă”.

Nealinierea, așa cum este formulată de J. Hepy

Yu5

și alți lideri ai statelor tinere, nu a însemnat eliminarea din afacerile și problemele internaționale importante. „În esență, „neparticiparea” este poate o formulare incorectă a poziției noastre”, a scris Kwame Nkrumah, unul dintre susținătorii de seamă ai acestui curs. „Suntem ferm de partea tuturor forțelor de pe glob care pledează cu adevărat pentru pace”. Această poziție a făcut din țările eliberate o forță activă în lupta pentru securitatea internațională și împotriva atacurilor asupra acesteia de către forțele imperialismului. Pe această bază a crescut solidaritatea antiimperialistă a acestor țări, care și-a găsit expresia în formarea organizatorică a mișcării mondiale de nealiniere la începutul anilor ’60 (vezi capitolul XIV). Pe această bază, cooperarea cuprinzătoare a multor state eliberate cu țările comunității socialiste s-a extins treptat. Guvernele URSS și ale altor țări socialiste și-au demonstrat disponibilitatea de a ajuta noile state să-și întărească independența politică și economică, nivelul de trai și securitatea lor.

Statele eliberate au dezvoltat în mod activ bazele relațiilor între ele. În aprilie 1954, preambulul Tratatului India-China privind comerțul și relațiile dintre India și regiunea Tibet din China a formulat așa-numitele principii Pancha Shila - cinci principii ale coexistenței pașnice: respectul reciproc pentru integritatea teritorială și suveranitatea; neagresiune reciprocă, neamestec în treburile interne ale celuilalt; egalitate și beneficii reciproce; coexistență pașnică și cooperare economică. Nu este greu de observat că aceste principii au depășit relațiile bilaterale și au avut o semnificație globală. Uniunea Sovietică și-a exprimat aprobarea față de ei în februarie 1955. Sovietul Suprem al URSS, într-o adresă adresată parlamentelor tuturor țărilor, a făcut apel la construirea relațiilor între state pe baza acestor principii. Ei au servit bine la dezvoltarea cooperării reciproce între țările socialiste și eliberate în lupta pentru pace și securitate internațională, precum și împotriva colonialismului și rasismului.

În același timp, s-a intensificat dorința statelor eliberate de a se confrunta în comun cu intrigile imperialiste și de a crea un mecanism adecvat în acest scop. Cooperarea lor internațională bazată pe principiile nealinierii a început cu Conferința țărilor asiatice și africane, desfășurată la Bandung (Indonezia) în perioada 18-24 aprilie 1955. Puterile inițiatoare ale conferinței au fost India, Indonezia, Birmania, Pakistan și Ceylon (Sri Lanka).

29 de state au participat la Conferința de la Bandung. Asia a fost reprezentată de 23 de delegații, Africa - 6. Este semnificativ faptul că Republica Vietnam a participat la conferință, deși la aceasta au participat

Conferința Bandung a țărilor din Asia și Africa

la Democrat este reprezentat și Vietnam de Sud. Au participat și China și Japonia. La conferință au participat și un număr de țări care până atunci deveniseră membre ale blocurilor militaro-politice imperialiste (Irak, Pakistan, Thailanda, Turcia, Filipine). Numai această listă spune multe despre amploarea acoperirii și complexitățile conferinței

și relațiile dintre participanții săi. Chiar și în primele etape ale mișcării nealiniate, forțele imperialiste au încercat să-și trimită agenții în ea și să o aducă sub controlul lor.

Cu toate acestea, rezultatele Conferinței de la Bandung au venit în cele din urmă ca o surpriză pentru imperialiști. În ciuda amenințărilor și promisiunilor lor, a fost creat totuși un front unit în lupta popoarelor din Asia și Africa. Reprezentanții statelor, pe care imperialiștii le considerau „calul troian” nu au îndrăznit, având în vedere unitatea și hotărârea majorității participanților la conferință, să îi provoace pe cei din urmă. Platforma convenită a conferinței, așa cum se reflectă în comunicatul final, a fost anticolonialismul și antiimperialismul. Comunicatul a reflectat, de asemenea, ideea coexistenței pașnice a statelor aparținând diferitelor sisteme sociale și a formulat (în dezvoltarea „Pancha Shila”) zece principii ale relațiilor internaționale: respectarea drepturilor fundamentale ale omului, precum și scopurile și principiile Carta ONU; respectul pentru suveranitatea și integritatea teritorială a tuturor țărilor; recunoașterea egalității tuturor raselor și națiunilor, mari și mici; abținerea de la intervenția sau amestecul în afacerile interne ale altei țări; respectarea dreptului fiecărei țări la apărare individuală sau colectivă în conformitate cu Carta ONU; abținerea de a folosi contractele colective de apărare pentru interesele private ale oricăreia dintre marile puteri și de a face presiuni asupra altor țări; abținerea de la agresiune împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărei țări; soluționarea pașnică a tuturor disputelor internaționale; promovarea intereselor reciproce și a cooperării; respectul pentru justiție și obligațiile internaționale.

Conferințele internaționale ulterioare ale statelor eliberate din anii 50 (Conferința de Solidaritate a Popoarelor Asiei și Africii de la Cairo 1957, care a creat OCHAA; Conferința Statelor Independente ale Africii la Accra 1958; Conferința Popoarelor Africii la Tunis 1958 etc. .) a adăugat, extins și interpretat aceste principii, făcându-le un element important al comunicării internaționale.

Capitolul IV

DEZLANGUREA RĂZBOIULUI RECE ÎMPOTRIVA ȚĂRILOR SOCIALISTE DE PUTEREA PUTERILOR VESTICE. CREAREA PRIMELOR BLOCURI MILITARE AGRESIVE

1. Originile și factorii Războiului Rece al imperialismului împotriva țărilor socialiste

Experiența pozitivă a cooperării în timpul războiului între statele participante la coaliția anti-Hitler a mărturisit în mod convingător posibilitatea coexistenței pașnice a țărilor cu sisteme socio-economice diferite și soluționarea comună a problemelor reconstrucției și dezvoltării postbelice. Sistemul legăturilor aliate, tratatele și acordurile din război, capitalul neprețuit al încrederii reciproce acumulat în timpul luptei împotriva agresorilor fasciști și, în sfârșit, acordurile de la Ialta și Potsdam - toate acestea ar putea servi ca bază solidă pentru continuarea lucrului comun și cooperare reciproc avantajoasă. Cu toate acestea, acest lucru nu s-a întâmplat. Anticomunismul și antisovietismul cercurilor conducătoare ale puterilor imperialiste, în primul rând ale Statelor Unite, reținute în anii de

război de interesele luptei împotriva fascismului, după ce victoria asupra inamicului comun a luat din nou forme militante și a început să devină decisiv. determină abordarea lor faţă de relaţiile cu URSS şi alte ţări socialiste.

„Reacția imperialistă, care nu a fost mulțumită de rezultatele politice sociale și internaționale ale războiului, a încercat deja în primii ani postbelici să realizeze un fel de răzbunare istorică, să înlocuiască pozițiile socialismului și ale altor forțe democratice”, a menționat. Secretar general al Comitetului Central al PCUS M. S. Gorbaciov. „Vârful de lance al acestei strategii a fost îndreptat împotriva Uniunii Sovietice, iar pârghiile sale au fost puterea economică și monopolul temporar al Statelor Unite asupra armelor atomice.”

1 Gorbaciov M. S. Fepră nemuritoare a poporului sovietic. Raport la o întâlnire ceremonială în Palatul Congreselor de la Kremlin, dedicată aniversării a 40 de ani de la Victoria poporului sovietic în Marele Război Patriotic. 8 mai 1985 M., 1985, p. 26.

Consecințele economice și politice ale războiului pentru țările capitaliste. Cursul SUA spre dominarea lumii

Statele capitaliste au luat parte la cel de-al Doilea Război Mondial în diferite grade, iar consecințele acestuia le-au afectat diferit. Generat de dezvoltarea economică și politică inegală a țărilor capitaliste, războiul a dus la mai departe

exacerbarea acestei denivelări.

Producția industrială din țările vest-europene a scăzut până în 1946 la 70% din nivelul din 1938, iar în țările cele mai devastate - la 30%. Șomajul, inflația rapidă, perturbarea proporțiilor și interrelațiile mecanismului economic au înrăutățit și mai mult situația economică din statele capitaliste afectate de război. La aceasta s-a adăugat lipsa de produse alimentare, care a fost agravată de dificultățile agricole.

Pe fundalul slăbirii pozițiilor principalelor puteri vest-europene, întărirea puterii Statelor Unite ale Americii părea deosebit de contrastantă. Teritoriul SUA, despărțit de Oceanul Atlantic de câmpul de luptă european, nu a trebuit să experimenteze o invazie a unui agresor, iar orașele nu au fost nevoite să experimenteze raidurile aeriene inamice. Pierderile iremediabile ale armatei americane au fost relativ mici (400 de mii de oameni) în comparație cu victimele din alte țări. Costurile materiale ale SUA pentru război, care s-au ridicat la aproximativ două treimi din nivelul sovietic, nu au constat în prețul a ceea ce a fost distrus și ars, ci în principal din costul comenzilor de arme către monopolurile americane, care le-au crescut profiturile. de multe ori. În 1945, venitul național al SUA a ajuns la 215 miliarde de dolari, mai mult decât triplându-se în anii de război. Producția industrială din Statele Unite în aceeași perioadă a crescut cu 47% și a fost aproape de două ori mai mare decât producția industrială din restul lumii capitaliste.

Echilibrul de putere dintre principalele puteri imperialiste s-a schimbat în toți indicatorii importanți ai puterii economice. Cel mai evident exemplu aici este o comparație a pozițiilor Statelor Unite și Marii Britanii. Deja în 1939-1941, aproape întreaga rezervă de aur a Marii Britanii (2,5 miliarde de dolari) a fost transferată în Statele Unite în plată pentru provizii militare. Până la sfârșitul războiului, 73% din aurul statelor capitaliste (în valoare de peste 20 de miliarde de dolari) era sub controlul SUA.

Investițiile străine britanice au scăzut cu o treime, în timp ce cele americane au crescut de o dată și jumătate, reprezentând trei sferturi din investițiile de capital străin ale țărilor occidentale. Exporturile Marii Britanii au scăzut de trei ori, iar exportul de mărfuri din Statele Unite s-a dublat de patru ori în valoare (inclusiv aprovizionările Lend-Lease). Cota Imperiului Britanic

în lume flota comercială (fără URSS) a scăzut în perioada 1939-1947 de la 30 la 22%; Cota SUA a crescut de la 17 la 53%. La aceasta trebuie adăugat că multe state occidentale, inclusiv Anglia, s-au trezit îndatorate față de imperialismul american.

Un factor important în superioritatea științifică și tehnologică a Statelor Unite a fost concentrarea în laboratoarele americane a multor oameni de știință din Europa de Vest și Centrală care au fugit de fascism sau au ajuns în baza unui acord cu Anglia pentru dezvoltarea comună a armelor atomice.

Drept urmare, Statele Unite au apărut ca lider al întregii lumi capitaliste. Acest rol a însemnat pentru conducerea americană identificarea „intereselor naționale" ale Statelor Unite cu obiectivele globale ale sistemului capitalist.

Profitând de dificultățile economice și financiare ale țărilor vest-europene care au avut de suferit în timpul războiului, Statele Unite au căutat să-și aducă economia și politica sub controlul său. Considerând legăturile economice ca un mijloc de presiune politică, oficialul Washington, deja la sfârșitul războiului, a întreprins o serie de acțiuni neprietenoase în acest domeniu față de Uniunea Sovietică. În martie 1945, Departamentul de Stat al SUA a anunțat imposibilitatea de a satisface cererea URSS pentru un împrumut de 6 miliarde pentru restabilirea rapidă a economiei naționale, deși conducerea americană însăși a propus acordarea acestui împrumut în 1943. În ziua în care ostilitățile din Europa s-au încheiat, Statele Unite au redus brusc livrările Lend-Lease către Uniunea Sovietică, iar la 17 august 1945, chiar înainte de încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, le-au oprit complet. Astfel, nu au îndeplinit acordul privind aprovizionarea în valoare de aproximativ 1 miliard de dolari. Au fost anulate și promisiunile de împrumuturi și asistență făcute de guvernul american Poloniei și Cehoslovaciei.

Acțiunile neprietenoase ale Statelor Unite, desigur, au afectat negativ capacitatea URSS și a democrațiilor populare de a restabili rapid economia națională și de a ridica nivelul de bunăstare. Dar nu au putut să întârzie acest proces pentru o perioadă lungă de timp. După cum sa

indicat deja, până la sfârșitul anului 1947, nivelurile de dinainte de război ale producției industriale au fost în general atinse în URSS și în țările din Europa de Est. În 1950, producția industrială în Uniunea Sovietică era de 30% din nivelul american, aproape dublu față de cifra din 1945.

În același timp, deși într-un ritm mai lent decât în țările socialiste, economiile țărilor occidentale afectate de război și-au revenit treptat. Acest proces a fost finalizat în general în 1949 (în Germania de Vest în 1950, în Japonia în 1951). Drept urmare, ponderea SUA în producția industrială a lumii capitaliste a scăzut.

a trecut de la 62% în 1946 la 53% în 1950. În acest timp, ponderea SUA în totalul exporturilor țărilor capitaliste a scăzut și mai semnificativ: de la 32 la 18%.

Aceste tendințe au provocat unele îngrijorări în Washington. Statele Unite nu au vrut să cedeze poziția de lider al Occidentului sau să o împartă cu nimeni. Dar, din moment ce cercurile conducătoare ale SUA erau și mai preocupate de puterea și influența în creștere a URSS și a forțelor socialismului, toată nemulțumirea față de evoluțiile din lume la Washington a fost doborâtă asupra URSS, înspăimântându-și aliații cu „mâna Moscova” și „ofensiva comunismului mondial”. Cursul de politică externă ales de Statele Unite și aliații săi a fost numit „Războiul Rece”.

Pe lângă orientarea sa antisocialistă, Războiul Rece a îndeplinit și o altă funcție importantă: potrivit Washingtonului, trebuia să unească lumea capitalistă sub conducerea americană, împiedicând dezvoltarea tendințelor centrifuge obiective care existau în el.

Cursul de stabilire a hegemoniei americane în lume cu ajutorul forței a primit numele „imperial” de către ideologii expansiunii „Pax Americana” (în latină „peace the american way”). Viitorul umanității a fost imaginat de conducerea SUA ca o reorganizare globală a lumii după proiectul și modelul american. Principalele sale obiective erau de a asigura dominația militară a Statelor Unite în lume, garantată în primul rând prin menținerea monopolului SUA asupra armelor atomice; dominația pe scară largă a monopolurilor americane în economia mondială; Hegemonia americană în domeniul culturii și informației, impunerea „modului de viață american”; crearea în timp a unui guvern mondial (inclusiv printr-o „transformare” corespunzătoare a ONU) care să permită imperialismului american să finalizeze „legal” crearea „lumii pe calea americană”.

Creatorii politicii americane considerau Uniunea Sovietică singurul „centru de putere” independent capabil să reziste programului hegemonic al SUA. Pârghiile de presiune pe care Casa Albă a putut și a încercat efectiv să le folosească s-au dovedit a fi ineficiente în raport cu forma socială de proprietate și cu sistemul politic al puterii sovietice. Politica externă activă a URSS și discursurile sale de apărare a drepturilor suverane ale popoarelor au făcut din Uniunea Sovietică principalul obstacol în calea implementării planurilor Pax Americana.

În aceste condiții, în conformitate cu logica imperialistă, Washington a încercat să izoleze statul sovietic în sistemul de relații internaționale, declarând sistemul sovietic „o abatere anormală de la calea socială naturală a dezvoltării”. Respingerea oricăror încercări de dictatură imperialistă a început să fie prezentată drept „mașinațiuni ale Moscovei”, dar conservarea

Hl

încheierea prezenței militare americane în Europa și crearea unei rețele de baze de-a lungul granițelor URSS - ca garanție împotriva „agresiunii”. Mitul „inamicului extern” reprezentat de URSS s-a dovedit astfel a fi o componentă importantă a planurilor SUA de a-și afirma propria hegemonie în lume.

Deja în faza incipientă a Războiului Rece, Statele Unite au prezentat în esență sloganul unei „cruciade” generale împotriva socialismului. „Statele Unite trebuie să preia conducerea în organizarea unei contraofensive la nivel mondial pentru a mobiliza forțele anticomuniste ale lumii non-sovietice și pentru a submina puterea forțelor comuniste...”, un memorandum secret al Consiliului de Securitate Națională al SUA (CHB) subliniat în 1948.

Factorii ideologici au jucat un rol important în izbucnirea și desfășurarea Războiului Rece. Reînvierea antisovietismului militant a făcut parte din răspunsul clasei conducătoare a țărilor occidentale la schimbările care au avut loc după cel de-al Doilea Război Mondial.

Bazele ideologice ale politicii Războiului Rece

acțiunea unui război mondial social profund semnificativ într-un număr de țări din Europa și Asia, pentru consolidarea Uniunii Sovietice și o creștere semnificativă a rolului său internațional, la întărirea pe scară largă a pozițiilor forțelor democratice și de stânga, în primul rând ale partidelor comuniste. Burghezia imperialistă a refuzat să recunoască caracterul ireversibil al acestor schimbări și procese revoluționare, precum și să accepte îngustarea semnificativă a sistemului capitalist și a sferei sale de influență.

O altă sursă importantă de creștere a antisovietismului au fost ideile despre o ordine mondială postbelică în care puterile imperialiste și-au atribuit un rol dominant. În primul rând, acest lucru se aplică în SUA. Transformarea lor în cea mai puternică putere capitalistă până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a întărit brusc pretențiile mesianice ale clasei conducătoare americane. Burghezia monopolist și-a îmbrăcat dorința de expansiune economică și politică nestăpânită în ideea „alegerii” Statelor Unite ca lider „natural” al comunității mondiale. Existența Uniunii Sovietice a fost percepută de liderii americani ca principalul factor care se opune planurilor lor de a stabili hegemonia mondială.

La nivel ideologic și politic, anticomunismul și antisovietismul militant și-au găsit expresia în așa-numita doctrină a „conținerii comunismului”. Dezvoltat și proclamat de guvernul Truman, acesta nu

numai că a determinat direcția politicii externe a SUA, ci a stat la baza întregii strategii a imperialismului pe scena mondială.

Prima justificare detaliată a doctrinei a fost cuprinsă într-o lungă telegramă secretă (8 mii de cuvinte!) din 22 februarie.

112

1946, trimis la Departamentul de Stat de către consilierul Ambasadei SUA la Moscova, George Kennan. Scopul său era să dovedească imposibilitatea coexistenței pașnice între URSS și SUA și cooperarea dintre acestea în rezolvarea problemelor internaționale. Kennan a susținut că conducerea sovietică a fost angajată într-o „luptă mortală cu inamicul”, se pregătea să distrugă „modul tradițional de viață” din Statele Unite și a negat orice compromis. Uniunea Sovietică a fost acuzată că intenționează să submineze în mod constant puterile occidentale și să-și extindă sfera de control. Kennan a atribuit URSS, în special, planuri agresive împotriva Iranului de Nord, Turciei și unei părți a Danemarcei; în viitor, el „aștepta” pretenții de la URSS la un port din Golful Persic și chiar la Gibraltar! Kennan a acordat atenție și ONU. Potrivit acestuia, URSS caută să folosească ONU nu pentru a întări pacea globală, ci doar pentru a-și atinge propriile obiective și va părăsi această organizație de îndată ce va considera că nu își mai atinge obiectivele. Concluzia principală a telegramei: este necesar să trecem la un „curs dur” către URSS, bazat pe „logica forței”. Acesta a fost cursul pe care Kennan l-a camuflat cu termenul „ilimitare”.

În iulie 1947, Kennan, deja în calitate de șef al departamentului de planificare politică al Departamentului de Stat al SUA, a publicat un articol în revista Foreign Affairs sub pseudonimul „X”, „Originile comportamentului sovietic”, care a devenit prima declarație publică a doctrina „ilimitării”. Articolul formula una dintre principalele teze ale antisovietismului militant: Statele Unite și întreaga lume occidentală se presupune că nu se pot simți în siguranță de „agresiunea” Uniunii Sovietice până când sistemul socialist din URSS este eliminat.

Teza despre „amenințarea sovietică”, care a ocupat un loc central în doctrina „izolării”, a îndeplinit nu numai o serie de funcții practice, politice și de propagandă, ci a fost într-un anumit sens o categorie de gândire politică reală a guvernului. cercurile statelor imperialiste. Ea a întruchipat teama clasei burgheze de un nou echilibru de putere pe scena mondială și perspectiva unei îngustări și mai mari a sferei de acțiune a capitalismului. În cadrul acestui concept, toate forțele socio-politice care acționau împotriva imperialismului au fost unite în persoana unui inamic specific, vizibil.

Mecanismul de formare a mitului „amenințării sovietice” s-a redus la următorul: poziția învățăturii marxist-leniniste despre inevitabilitatea victoriei socialismului asupra capitalismului în perspectivă istorică a fost înfățișată ca o hotărâre a comuniștilor. în viitorul foarte apropiat, prin mijloace militare sau prin orice alte mijloace, să „distrugă democrațiile occidentale” și să-și stabilească propriile

dominatie mondiala. Orice acțiuni ale Uniunii Sovietice pe scena mondială au fost interpretate în această lumină sau au fost ajustate în toate modurile posibile pentru a se potrivi cu această schemă.

Mitul „amenințării sovietice" a fost prezentat în două versiuni principale: în primul rând, sub forma unei amenințări cu o preluare violentă a puterii de către partidele comuniste cu sprijinul și conducerea directă a Uniunii Sovietice; în al doilea rând, sub forma unei versiuni despre amenințarea imediată a unei invazii armate a URSS în Europa de Vest și în alte regiuni învecinate cu aceasta. Prima opțiune a „justificat" represiunile împotriva comuniștilor și personalităților progresiste din țările capitaliste; al doilea a pus bazele pentru construirea armatei americane, inclusiv nucleare, potențiale, formarea de blocuri agresive sub auspiciile Statelor Unite, militarizarea Europei de Vest și stabilirea unei prezențe militare americane pe tot globul.

Folosind teza „amenințării sovietice", acțiunile expansioniste ale SUA, inclusiv acțiunile armate, au fost descrise ca „defensive", ca un răspuns forțat la „mașinările" URSS. Este de remarcat faptul că în toate documentele politice ale țărilor occidentale, inclusiv acordurile privind crearea de blocuri agresive, este folosită doar terminologia „defensivă".

În realitate, doctrina „izolării" a vizat în mod clar Statele Unite să pregătească un război agresiv-ofensiv cu Uniunea Sovietică. Astfel, într-un memorandum privind obiectivele politicii externe americane, pregătit în septembrie 1946 de consilierul special al președintelui Truman, C. Clifford, s-a pus în mod direct întrebarea că Statele Unite trebuie să fie pregătite să „purtați un război atomic și biologic" în Europa. Doctrina a ridicat forța militară și presiunea constantă asupra URSS la categoria principalului instrument al strategiei de politică externă americană.

În același timp, strategii imperialiști au pornit de la o astfel de evaluare a posibilităților economice și a puterii sistemului socialist din URSS, care, deși avea puține în comun cu realitatea, era pe deplin în concordanță cu prejudecățile lor ideologice. Postulul despre „slăbiciunea internă" a URSS a jucat un rol semnificativ în crearea iluziilor în rândul liderilor politicii externe americane cu privire la posibilitatea subminării și distrugerii socialismului prin competiție militară și boicot economic.

Dacă unele concepte de anticomunism militant au servit dezvoltării cursului politic al imperialismului, altele au fost destinate în mod special îndoctrinării ideologice și propagandistice a populației statelor capitaliste, creând o psihologie a confruntării cu URSS la scară largă a societății. Acest obiectiv, împreună cu mitul „amenințării sovietice", a fost servit de teza „totalitarismului comunist". Esența sa

constă în declararea socialismului și fascismului drept fenomene socio-politice presupus identice, denumite printr-un singur termen - „totalitarism”. Astfel, tot ceea ce era asociat în mintea oamenilor cu conceptul de fascism, cu practicile sale mizantropice dezgustătoare, a fost transferat automat în caracteristicile sistemului politic al URSS și al democrațiilor populare.

Acest lucru a fost făcut pentru a converti populația Statelor Unite și a Europei de Vest la poziții puternic antisovietice, care după încheierea războiului, mai mult ca niciodată, au căutat cooperarea internațională și au avut o mare simpatie pentru Uniunea Sovietică.

Pe scena mondială, în ciuda întăririi vizibile a poziției americane, rămâne încă o anumită inerție a cursului către o rezolvare coordonată a problemelor controversate. Organisme comune de control au lucrat în Germania, Austria și Orientul Îndepărtat, iar în ansamblu procesul de elaborare a tratatelor de pace cu foștii aliați ai Germaniei naziste în Europa a avut succes. Chiar și eșaloanele mijlocii ale aparatului guvernamental american, ca să nu mai vorbim de mari secțiuni ale populației occidentale, încă priveau URSS ca un aliat.Din punctul de vedere al creatorilor Războiului Rece, acest lucru trebuia mai întâi pus capăt. dintre toate.

Rolul de instigator al Războiului Rece i-a fost dat lui Winston Churchill – și, desigur, nu întâmplător. Numele său, ca membru al celor Trei Mari, direct implicat în elaborarea deciziilor comune ale aliaților în timpul războiului, a fost asociat în mintea maselor largi cu un parcurs gânditor, constructiv. Autorii spectacolului politic planificat sperau că îl vor crede.

Pe 5 martie 1946, W. Churchill a ținut o „prelecție plătită” în micul oraș american Fulton (Missouri), în care a anunțat că „totalitarismul comunist” l-a înlocuit acum pe „inamicul fascist” și intenționează să cucerească țările occidentale. Churchill a susținut că de la Szczecin pe Marea Baltică până la Trieste pe Marea Adriatică, un fel de „cortina de fier” a trecut prin Europa. Din acel moment, termenul „Cortina de Fier” a fost adoptat pe scară largă de propaganda burgheză occidentală, care nu a fost jenată de faptul că a fost inițial inventat și pus în circulație de departamentul lui Goebbels.

Programul de acțiune sub steagul anticomunismului și antisovietismului, propus de Churchill, prevedea crearea unei „asocieri a popoarelor vorbitoare de limbă engleză” (adică păstrarea „relației speciale” a Marii Britanii și a SUA), iar în viitor - crearea de alianțe agresive, blocuri și o rețea de baze militare de-a lungul perimetrului lumii socialiste. Amenințările manifeste cu folosirea forței, inclusiv folosirea armelor atomice, au fost făcute împotriva Uniunii Sovietice. Churchill a primit ovație

Președintele american Henry Truman, care a stat la prezidiul întâlnirii și a prezentat-o audienței.

În Uniunea Sovietică, poziția provocatoare a lui Churchill și Truman a fost evaluată ca poziție a bellicilor, iar discursul în sine a fost

evaluat ca un act periculos menit să semăneze semințele discordiei între statele aliate. „Nu există nicio îndoială că atitudinea domnului Churchill este o atitudine față de război, un apel la război cu URSS”, a notat în Pravda la 14 martie 1946.

Așadar, în 1945-1947 s-au pus bazele ideologice ale cursului internațional postbelic al puterilor imperialiste și abordarea liderilor lor politici de politica mondială. Caracteristicile distinctive ale acestei abordări sunt următoarele.

Politica externă este văzută în primul rând ca un instrument de confruntare cu socialismul real, și nu ca o modalitate de a rezolva probleme internaționale presante. Orientarea sa este supusă principiilor anticomunismului militant, care cere încetarea socialismului prin orice mijloace. Obiectivele politicii externe sovietice și însăși natura sistemului socialist sunt denaturate atât de mult încât însăși posibilitatea coexistenței pașnice între state aparținând unor sisteme socio-economice opuse, ca să nu mai vorbim de cooperarea constructivă între ele, este complet negata. O parte integrantă a cursului agresiv pe scena mondială este mitul „amenințării sovietice”, menit să justifice linia de pregătire pentru război împotriva URSS1.

Subordonând politica externă unui principiu ideologic care se transformă în „război psihologic”, antisovietismul militant exclude prin însăși esența sa o abordare realistă a afacerilor internaționale și duce la crearea unei imagini extrem de distorsionate a relațiilor internaționale, când toate fenomenele și tendințele nefavorabile pentru imperialism sunt descrise ca rezultatul unui fel de „activitate subversivă”.” URSS.

Pe de altă parte, o idee pur propagandistică a „slăbiciunii” socialismului are ca rezultat o subestimare a puterii sale economice și a resurselor politice și o supraestimare a capacităților imperialismului, ceea ce duce la apariția unui număr de iluzii persistente (de exemplu, despre posibilitatea de a „uza” URSS cu o cursă a înarmărilor etc.), la rândul său, sporind pericolul conflictului militar.

Stabilitatea dogmelor anticomunismului militant, lor

* Este semnificativ faptul că, la 35 de ani după celebrul său discurs din Afacerile Externe, J. Kennan, ale cărui opinii în acest timp au suferit o evoluție semnificativă, a recunoscut că în anii postbelici nu a existat nicio amenințare cu un „atac” URSS asupra Europei de Vest. . „Niciun om care a cunoscut războiul așa cum îl cunoșteau rușii”, a scris Kennan, „nu și-ar fi dorit să se repete”.

Influența constantă asupra formării politicii externe a statelor imperialiste se explică prin faptul că acestea înregistrează reacția celor mai șovine și agresive cercuri ale capitalului monopolist la slăbirea pozițiilor lor internaționale și la procesul de schimbare treptată a echilibrului forţe în favoarea socialismului. La rândul său, anticomunismul militant din perioada Războiului Rece a devenit

principalul factor de transformare a complexului militar-industrial (în primul rând cel american, dar nu numai acesta) într-o forță cu oportunități foarte semnificative de influență politică la toate nivelurile de guvern.

Un instrument al antisovietismului militant și al anticomunismului, implementarea în SUA a ideii unei „cruciade”

„Diplomația nucleară” a Statelor Unite, susținută de partenerii săi imperialiști, a devenit pilonul de bază al țărilor socialiste. S-a bazat pe calcule pentru a afirma rolul exclusiv al Statelor Unite în afacerile mondiale, asociat cu monopolul american temporar asupra deținerii armelor atomice.

După ce Secretarul de Război al SUA l-a informat pentru prima dată pe noul președinte al SUA Harry Truman despre armele atomice și despre progresul dezvoltării acestora, la 25 aprilie 1945, tonul declarațiilor și comportamentul politicienilor americani reacționari în relațiile interaliate și mai ales în legătură cu URSS a devenit din ce în ce mai aspră și intolerantă.

În toamna anului 1945, au apărut primele documente ale șefilor de stat major al SUA, care prevăd pregătirile pentru războiul împotriva URSS. La sfârșitul lunii decembrie a aceluiași an, la inițiativa părții americane, corespondența confidențială între președintele SUA și șeful guvernului sovietic, care în anii de război a reprezentat un element important al mecanismului de coordonare a pozițiilor două țări, a fost întreruptă.

În ianuarie 1946, G. Truman a dat instrucțiuni specifice Departamentului de Externe al SUA cu privire la problemele relațiilor cu URSS. Instruindu-l pe secretarul de stat american John Byrnes, președintele SUA a scris că Uniunea Sovietică ar trebui să fie vorbită cu „limbaj greu”, arătându-i o „mână de fier”. După cum a remarcat însuși G. Truman în memoriile sale, acesta a fost „începutul unei noi linii” a Statelor Unite față de Uniunea Sovietică, care mai târziu, după cum sa menționat deja, a primit numele de „Război Rece”.

Prin declanșarea Războiului Rece, liderii occidentali au avut în vedere mai multe opțiuni posibile pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Cea mai atractivă pentru mulți politicieni reacționari a fost perspectiva unei excluderi „decisive” a Uniunii Sovietice din sistemul de relații internaționale prin transformarea „războiului rece” într-unul „fierbinte” și câștigându-l cu ajutorul armelor atomice.

U7

Între timp, armata americană a început să dezvolte planuri și scheme de agresiune chiar înainte de încheierea ostilităților din Orientul Îndepărtat. Teza unui viitor război „preventiv” a luat pentru prima dată forma unui document guvernamental încă din 19 septembrie 1945, când șefii de stat major comun (OKHIII) a aprobat memoriul secret nr. 1496/2 „Fundamentals for the formulation of Politica militară a SUA” (declasificată în 1972). Acesta a susținut că „ideile despre inadmisibilitatea propriilor acțiuni agresive” sunt „false și periculoase”. S-a subliniat că „dacă se știe” că un potențial inamic se

pregătește să se miște, ar trebui făcute pregătiri pentru a da, dacă este necesar, prima lovitură. La 3 noiembrie 1945, Comitetul mixt de informații al SUA a întocmit o listă cu posibile ținte pentru bombardarea atomică, inclusiv cele mai mari 20 de orașe ale Uniunii Sovietice care nu au fost distruse de agresorii naziști.

Imperialiștii americani nu au fost singurii care au vizat socialismul. Planurile de utilizare a forței militare împotriva URSS au fost elaborate și de șefii de stat major britanici. Raportul „Tendințe viitoare în dezvoltarea armelor și a metodelor de război”, prezentat Cabinetului britanic în iulie 1946, a calculat calcule pentru loviturile aeriene asupra unui număr de orașe sovietice.

Primele proiecte de planuri de război au fost urmate de evaluări generale ale prejudiciului pe care strategii americani intenționau să le producă Uniunii Sovietice pentru a asigura un rezultat victorios al agresiunii.

distrugerea a 17 orașe sovietice ar fi „suficientă” pentru a provoca pagube „decisive” . Ulterior, amploarea bombardamentelor planificate a crescut continuu. Conform planului Broiler (toamna 1947), s-a planificat distrugerea a 24 de orașe cu 34 de bombe, Troyan (decembrie 1948) - 70 de orașe cu 133 de bombe, Offtekl (octombrie 1949) - 104 orașe folosind 220 de bombe atomice și 72 bombe în rezervă pentru atacuri repetate etc.

Analiza acestor planuri, parțial desecretizate la sfârșitul anilor '70, ne permite să judecăm conceptul general american de a duce un război agresiv împotriva URSS. „În scopuri de planificare”, a fost stabilită o dată când războiul a fost „forțat” asupra Statelor Unite, cum ar fi 1 iulie 1949 („Offtack”) sau 1 ianuarie 1957 („Dropshot”). Sarcina și conceptul strategic al războiului au fost formulate astfel (Offtekl): „Înfrângerea militară a URSS și a aliaților săi... prin suprimarea voinței și capacității sovieticilor de a rezista, folosind

în același timp, o ofensivă strategică în Europa de Vest și o apărare strategică în Orientul Îndepărtat.”

În Memorandumul CHB nr. 20/1 (august 1948) - unul dintre documentele directoare fundamentale ale politicii SUA din acest timp - principalele obiective ale Statelor Unite în războiul împotriva Uniunii Sovietice și condițiile pentru încheierea acestuia au fost formulate după cum urmează : „...Condițiile trebuie să fie stricte și deschis umilitoare pentru acest regim comunist. Ele ar putea să semene aproximativ cu Tratatul de la Brest-Litovsk din 1918.” În esență, proiectul american a mers mult mai departe decât „obscenul” (în cuvintele lui V.I. Lenin) Brest Peace. „Este sigur să spunem că nu vom considera operațiunile noastre militare drept de succes dacă sistemul comunist rămâne după ele”, au spus politicienii americani. În același timp, s-a planificat crearea unei „dependențe economice semnificative față de lumea exterioară”, ceea ce a implicat dezindustrializarea URSS și jaful economic al acesteia.

Deși documentele publicate conțin referiri generale la natura „răzbunativă” a acțiunilor SUA, conducerea militaro-politică a Statelor Unite era bine conștientă de ipocrizia tezei „apărării Occidentului”. Directiva Consiliului de Securitate Națională nr. 20/4 (noiembrie 1948) a recunoscut în mod explicit că „o analiză atentă a unei game largi de factori arată că guvernul sovietic nu planifică în prezent nicio acțiune militară menită să implice Statele Unite în conflict”. Scopul planurilor militare ale SUA a fost distrugerea sistemului socialist din URSS și din țările socialiste.

Diverse proiecte americane de distrugere a socialismului prin mijloace militare nu au fost aduse la stadiul de execuție. Refuzul de a implementa ceea ce a fost planificat în primii ani postbelici a fost explicat, firesc, nu prin dragostea imaginară pentru pace a conducerii SUA, ci prin concluziile specifice la care au ajuns experții militari americani cu privire la imposibilitatea derulării operațiunilor scară intenționată și câștigarea acestora.

Într-o dezvoltare secretă (1949) pentru OKHIII, un comitet special de evaluare a impactului politic al bombardamentelor atomice asupra URSS („Comitetul H. Harmon”) a admis: „Un atac atomic în sine nu ar provoca capitulare, nu ar distruge. rădăcinile comunismului și nu ar slăbi Capacitatea liderilor sovietici de a conduce poporul ar fi luată în serios. ... Capacitatea forțelor armate URSS de a avansa rapid în anumite zone din Europa de Vest, Orientul Mijlociu și Îndepărtat nu ar fi serios afectată...”

Cu alte cuvinte, nici măcar monopolul temporar al SUA asupra armelor atomice nu a fost un element decisiv al echilibrului militar și nu a permis SUA să mizeze pe superioritate strategică.

în caz de război. „...În perioada monopolului său asupra armelor atomice, Statele Unite nu au atins niciodată un nivel care să asigure victoria cu ajutorul unei bombe atomice...”, admitea un studiu pregătit pentru Senatul SUA. „...Nu a existat niciodată un moment în care Statele Unite au avut o superioritate decisivă în acest sens.”

Neavând o oportunitate reală de a folosi cu impunitate bombe atomice împotriva Uniunii Sovietice, oficialul Washington a căutat să folosească la maximum impactul psihologic al monopolului atomic asupra liderilor și oamenilor din alte state. Acest lucru a avut ca rezultat șantajul nerușinat în chestiuni de politică mondială, îndreptat nu numai către URSS și alte țări socialiste, ci și către aliații americani.

Dorința politicienilor americani de a menține un monopol absolut asupra „superbombei” a dus la reducerea cooperării în domeniul cercetării atomice chiar și cu Anglia și Canada, ai căror oameni de știință au participat inițial la dezvoltarea acesteia („Proiectul Manhattan”). În iulie 1946, Statele Unite au adoptat Legea McMahon, care prevedea efectiv „izolarea atomică” a Statelor Unite.

Aceeași tendință a fost caracteristică cursului american privind problema folosirii bombei atomice. Conform unui acord secret încheiat

între F. Roosevelt și W. Churchill în 1943, Statele Unite nu trebuiau să folosească noi arme create în comun fără acordul guvernului britanic. După război, o astfel de restricție a „libertății de acțiune” la Washington a fost considerată prea împovărătoare. Cedând presiunii intense din partea SUA, Marea Britanie a renunțat la dreptul de veto asupra folosirii armelor atomice în ianuarie 1948. Aliații americani au devenit în esență ostatici ai „diplomației nucleare” americane.

Pericolul tot mai mare de război cu utilizarea bombelor atomice a forțat Uniunea Sovietică să accelereze lucrările începute în 1943 pentru a-și crea propriile arme atomice. Prima explozie de testare a unui dispozitiv atomic sovietic din august 1949 a îngropat faimosul „monopol” al Statelor Unite și a subminat mitul asociat al exclusivității puterii americane.

2. Pregătirea și crearea unei Alianțe Nord-Atlantice agresive

Principalele etape în implementarea planurilor politico-militar ale SUA în lumea capitalistă, în special în Europa, sunt implementarea „Doctrinei Truman”, „Planul Marshall” și

crearea unor coaliții care au pregătit terenul pentru organizarea principalului bloc imperialist - NATO (abrevierea în limba engleză a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord).

De la mijlocul anului 1946, au existat consultări aprinse între guvernele SUA și Marea Britanie cu privire la problema Greciei și Turciei, care erau în mod tradițional sfera de influență britanică. Imperialismul american a atacat energic pozițiile aliatului său, crezând, printre altele, că Marea Britanie pur și simplu nu poate face față situației din această regiune și că dezvoltarea sa ulterioară ar putea avea ca rezultat o înfrângere politică și morală serioasă pentru capitalismul mondial.

Într-adevăr, mișcarea de eliberare națională din Grecia a prevalat asupra intervenționștilor britanici și a forțelor de reacție locale, care au declanșat un război civil în 1944. Intervenția militară a Angliei în afacerile grecești a fost extrem de nepopulară în rândul unor mari secțiuni ale poporului englez. Scriitorul englez de renume mondial H. Wells a spus despre el: „Intervenția lui Churchill în Grecia a făcut dezonoare națiunea noastră”. Costurile agresiunii – economice, politice și morale – au fost atât de mari încât în februarie 1947 guvernul britanic a decis să retragă trupele din Grecia din 31 martie și, în același timp, să oprească asistența financiară pentru Turcia.

La 21 februarie 1947, administrația SUA a primit două note de la Ministerul de Externe britanic, care anunța oficial acordul Angliei conform căreia Statele Unite vor continua să ofere „asistență” Greciei și Turciei. Și deja pe 12 martie 1947, Truman s-a adresat Congresului SUA cu un mesaj în care și-a prezentat „doctrina”.

Președintele SUA a declarat o „amenințare comunistă” imediată la adresa Greciei și Turciei, care ar putea deveni victime ale „agresiunii directe sau indirecte”, și a cerut Congresului 400 de milioane de

dolari drept „asistență urgentă” pentru guvernele acestor țări. Mesajul lui Truman s-a concentrat pe măsuri financiare și economice pentru nevoile economiei și ale populației. De fapt, din fondurile alocate de Congres, 60% în Grecia și 100% în Turcia au fost alocate în scopuri pur militare. În Grecia, asistența efectivă pentru reconstrucția economică a fost redusă la jumătate după începerea programului, iar producția industrială a scăzut substanțial în cursul anului. Dar capacitățile aparatului represiv al regimurilor reacționare antipopulare din aceste țări, care nu ar fi putut rămâne mult timp la putere fără sprijin extern, au crescut.

O parte importantă a Doctrinei Truman a fost trimiterea de personal militar american în țările care au primit „ajutor”. Aproximativ o mie de membri ai misiunilor militare americane au sosit

121

în Grecia şi Turcia şi mulţi consilieri americani erau ataşaţi direct unităţilor militare^ până la nivelul batalionului.

Atenția acordată de Statele Unite țărilor din această regiune s-a explicat prin poziția lor strategică importantă în apropierea granițelor URSS și a democrațiilor populare. Statele Unite au căutat să-și stabilească bazele militare aici. În același timp, Casa Albă a dobândit experiență practică în impunerea unei poziții antisovietice, militariste, statelor europene „în schimbul” acordării asistenței economice americane. În cele din urmă, aspectul global al Doctrinei Truman trebuie reținut. Declarând lupta armată a mișcărilor revoluționare și de eliberare națională drept „agresiune indirectă” din partea URSS, Truman a dat Statelor Unite o mână liberă să se amestece direct în treburile interne ale altor state, să organizeze intervenții și să sprijine deschis regimurile dictatoriale din jurul său. lumea. Doctrina Truman a luat naștere la două zile după deschiderea celei de-a patra sesiuni a Consiliului Miniștrilor de Externe, al cărei scop a fost să analizeze problema dezvoltării unui tratat de pace cu Germania. Se presupunea că efectul politic al doctrinei proclamate va afecta abordarea chestiunii germane și a oricăror alte afaceri internaționale. Este prima dată când imperialismul american a recurs atât de deschis la șantaj politic.

Uniunea Sovietică a condamnat ferm caracterul agresiv al doctrinei Truman. Intervenția militară a SUA în Grecia a provocat și condamnarea comunității mondiale. Acest lucru a forțat conducerea SUA să schimbe tactica de implementare a planurilor sale hegemonice ulterioare.

La 5 iunie 1947, secretarul de stat al SUA „Planul Marshall> J. Marshall (fost șef de personal

BA al Armatei SUA) a ținut un discurs principal despre problemele reconstrucției postbelice în Europa. După ce a pictat o imagine neagră a situației economice a țărilor de pe continent, șeful departamentului american de politică externă a spus că întregul „sistem modern de diviziune a muncii” este amenințat. Fără restabilirea situației economice normale din lume, a concluzionat J. Marshall, este imposibil să se asigure „stabilitatea politică” și pacea. După cum însuși secretarul de stat a descifrat în discursul său, „stabilitatea” însemna

crearea condițiilor politice și sociale în care ar putea exista sistemul capitalist.

Statele Unite au susținut anterior economiile slăbite de război ale țărilor capitaliste. Potrivit datelor oficiale americane, volumul asistenței înainte de Planul Marshall se ridica la circa 15,3 miliarde de dolari, inclusiv 8,6 miliarde sub formă de împrumuturi pe termen lung. Contracte de aprovizionare și de împrumut 122

au fost încheiate pe baze inegale și au fost însoțite de amestecul SUA în afacerile interne ale statelor vest-europene. Washington, în special, a folosit problema împrumuturilor pentru a obține îndepărtarea comuniștilor din guvernele Franței și Italiei în mai 1947.

Discursul lui J. Marshall din 5 iunie 1947 a mărturisit intenția conducerii SUA de a extinde practica amestecului în afacerile europene și de a da asistenței economice o culoare politică, antisovietică. În același timp, a fost un act de „autoapărare” în fața șocurilor economice iminente.

Excesul exporturilor americane față de importuri s-a ridicat în 1946-1947 la circa 24 de miliarde de dolari.Resursele de aur și de valută ale țărilor europene, în ciuda împrumuturilor acordate anterior, au fost epuizate. Au fost necesare noi injecții de dolari, chiar dacă doar pentru a continua relațiile comerciale și economice normale.

Discursul lui J. Marshall a marcat o piatră de hotar importantă: Statele Unite se mișcau să-și stabilească poziția în Europa pe o bază ordonată, pe termen lung. Dacă anterior intervenția economică a SUA se desfășura sporadic în țările individuale ale continentului, acum s-a pus problema unui program pe scară largă de pătrundere în toate statele care aveau nevoie de asistență economică.

Discursul secretarului de stat a cuprins o teză despre necesitatea „un fel de acord între țările Europei cu privire la nevoile” care decurg din situația lor. Astfel, Statele Unite au împins statele capitaliste de pe continent să creeze o organizație sub auspiciile americane care să poată servi ulterior drept bază a unui bloc militar-politic.

Astfel, „Planul Marshall” urma să rezolve o serie de probleme interdependente: întărirea fundamentelor șubrede ale capitalismului în Europa, asigurarea imperialismului american o poziție dominantă în afacerile europene și pregătirea pentru crearea unei alianțe militare antisovietice.

În același timp, Germania (mai precis, partea sa de vest) era deja considerată principalul aliat al Statelor Unite în Europa și principalul beneficiar al asistenței din cadrul Planului Marshall. Un document secret OKNS întocmit încă din aprilie 1947, cu două luni înainte de discursul lui J. Marshall, spunea: „Pe termen lung, cel mai valoros stat din punct de vedere militar din acest domeniu este Germania... Prin urmare, revigorarea economică a Germaniei este primordială. importanță din punctul de vedere al securității Statelor Unite.”... La 20 de zile după acest discurs, secretarul adjunct de stat Dean Acheson a confirmat într-un discurs la Universitatea Harvard că guvernul

123

Statele Unite privesc restabilirea industriei germane ca pe baza Planului Marshall.

În ceea ce privește apelurile către URSS emanate din Statele Unite cu un apel de a se alătura procesului de restaurare economică a Europei, acestea au fost pură ipocrizie încă de la început. „Cea mai importantă regulă în acordarea asistenței”, se spune în documentul OKNSH deja menționat, „ar trebui să fie excluderea strictă a URSS și a oricărei țări aflate sub controlul acesteia din programul de asistență”.

Sarcina de a „împinge” planul în Europa a fost încredințată de conducerea americană diplomației Angliei și Franței. După o întâlnire a miniștrilor de externe ai celor două țări din 17-18 iunie 1947, guvernele Angliei și Franței s-au adresat guvernului sovietic cu o invitație de a se reuni la Paris pentru o întâlnire tripartită a miniștrilor de externe pentru a discuta „Planul Marshall”. . Calculul s-a făcut pe refuzul Uniunii Sovietice și, în consecință, pe continuarea izolării URSS, pe transferarea vinei asupra acesteia pentru situația economică dificilă din Europa și pentru scindarea acesteia.

Cu toate acestea, URSS a acceptat să participe la întâlnirea tripartită și astfel a zădărnicit calculele imperialiștilor. La întâlnirea de la Paris (27 iunie - 2 iulie 1947), miniștrii de externe ai Angliei și Franței au propus crearea unui comitet care să dezvolte un program economic coordonat, care să fie apoi supus la Washington spre examinare. Astfel, Statele Unite ar primi dreptul de a determina direcțiile de dezvoltare a sectoarelor cheie ale economiei și perspectivele vieții economice a Europei. Guvernul sovietic a pornit de la faptul că asistența ar trebui acordată cu respect deplin pentru drepturile naționale și suveranitatea țărilor care o primesc, fără amestec în afacerile lor interne. După ce a expus caracterul hegemonic al proiectului american, Uniunea Sovietică a înaintat o propunere constructivă: crearea unui comitet și instruirea acestuia să identifice nu numai nevoile fiecăreia dintre țările europene, ci și valoarea posibilă a asistenței din partea Statelor Unite. Dreptul prioritar la asistență ar fi acordat acelor state care au fost supuse ocupației lui Hitler și au contribuit la obținerea victoriei.

Prin respingerea inițiativei sovietice, puterile occidentale au recunoscut de fapt orientarea imperialistă a Planului Marshall. Drept urmare, pe lângă Uniunea Sovietică, Albania, Bulgaria, Ungaria, Polonia, România, Cehoslovacia, Iugoslavia și Finlanda au refuzat să participe la ea.

Corectitudinea evaluării sovietice a Planului Marshall a fost confirmată de evenimentele ulterioare. În perioada 12-17 iulie 1947 a avut loc la Paris o conferință a 16 state vest-europene, acceptând să participe la proiectul american (ulterior planul a fost extins în Germania de Vest și Teritoriul Liber).

124

tory Trieste, precum și Kuomintang China). Conferința a creat Comitetul pentru Cooperare Economică Europeană (CEEC). Până în septembrie 1947, Comitetul pregătise un proiect de raport, conform căruia nevoia de asistență americană era estimată la 29 de miliarde de dolari.

Departamentul de Stat al SUA a supus proiectul unei examinări critice, făcând o serie de solicitări țărilor vest-europene, inclusiv eliminarea barierelor vamale și crearea unei organizații permanente pentru implementarea programului.

KEES a fost forțat să accepte cererile Washingtonului. Sub presiunea SUA, suma asistenței solicitate în raport a fost redusă la 22 de miliarde de dolari, pe care chiar guvernul american i-a redus la 17 miliarde de dolari.La 16 aprilie 1948, a fost creată Organizația de Cooperare Economică Europeană (OEEC) pentru a implementa Planul Marshall, care includea doar statele vest-europene. Împărțirea Europei devenea un fapt.

După dezvoltarea condițiilor specifice pentru acordarea asistenței americane, care s-a prelungit timp de șase luni, Planul Marshall a fost aprobat de Congres la 3 aprilie 1948 și a doua zi aprobat de președintele SUA sub forma Actului de Asistență Externă al 1948. Legea a determinat cuantumul creditelor doar pentru 15 luni, făcând din problema „ajutoarelor” suplimentare un factor de presiune asupra Europei de Vest.

În conformitate cu această lege, toate țările beneficiare au fost obligate să semneze acorduri bilaterale cu conținut similar pregătite de administrația SUA. La sfârșitul lunii mai, proiectele acestor documente au fost trimise guvernelor vest-europene. Au fost alocate 3 luni pentru încheierea acordurilor.

Condițiile tipice pentru furnizarea de „ajutor” includeau obligații care încalcau suveranitatea statelor beneficiare și le supuneu politicilor Washingtonului. Țările din Europa de Vest au fost obligate să transfere „orice informație” în Statele Unite; își deschid piețele monopolurilor americane; livra materiale strategice peste hotare; să garanteze cetățenilor americani „drepturi egale” pe teritoriul lor, inclusiv în colonii. Mai mult , „la prima solicitare” a administratorilor trimiși din Statele Unite pentru a pune în aplicare legea, statele destinatare au fost obligate să transfere în Statele Unite planuri de dezvoltare industrială și agricolă. Ajutorul acordat acelor țări care ar dori să facă comerț cu Uniunea Sovietică și cu democrațiile populare, în ciuda restricțiilor americane, a fost imediat oprit. Astfel, fiecare țară „Marshaled” a devenit în mod necesar un participant la blocada economică organizată împotriva URSS și a democrațiilor populare.

125

În 1949, pentru a monitoriza acest curs, la inițiativa Statelor Unite a fost creat Comitetul de Coordonare a Politicii Comerciale Est-Vest (COCOM). Dezvoltând această linie, în 1951 Senatul SUA a adoptat „Amendamentul de luptă”, care interzicea acordarea de împrumuturi și asistență americană oricăror state care vindeau „bunuri strategice” Uniunii Sovietice și democrațiilor populare.

Chiar și guvernele burgheze gata să ajungă la un acord în condițiile SUA au fost forțate să respingă unele dintre revendicările americane. De exemplu, a fost eliminată condiția consultării cu Fondul Monetar Internațional cu privire la cursurile de schimb ale monedelor naționale „atunci când SUA i se pare necesar” – Statele Unite și-au declarat prea deschis dominația în acest domeniu. În schimb, a fost înregistrată o obligație pentru țările vest-europene de a „întări încrederea” în sistemul lor monetar și de a contribui la „menținerea cursului de schimb normal” al monedelor naționale. În general, însă, cele mai multe cereri americane au fost acceptate de „Țările Marshallate”.

De la 1 aprilie 1948 până la 30 iunie 1952 (perioada oficială de valabilitate a Planului Marshall), Statele Unite au cheltuit 13,3 miliarde de dolari pentru scopurile sale - o medie de 3 miliarde de dolari pe an. Potrivit economiștilor din Europa de Vest, „ajutorul” american a reprezentat doar 3,5% din venitul național al țărilor beneficiare. Cea mai mare parte a proviziilor americane a mers către Germania de Vest. Aici, conducerea americană, încă din primii ani postbelici, a dus o politică de recreare a industriei grele ca bază a militarizării. Până la jumătatea anului 1950, Statele Unite au oprit dezvoltarea unui număr de industrii grele în multe alte țări din Europa de Vest, aprovizionându-le în principal cu alimente și combustibil. Ulterior, a fost stabilit un curs pentru dezvoltarea cuprinzătoare a potențialului lor militar-industrial. Aderarea la planurile militare ale SUA și militarizarea forțată a devenit o parte integrantă și, în esență, cea mai importantă condiție pentru participarea la „Planul Marshall”. În general, în perioada 1949-1952, cheltuielile militare ale statelor beneficiare au depășit 28 de miliarde de dolari, mai mult de două ori volumul „ajutorului” american.

Mașinațiunile imperialismului american au fost evaluate cu precizie de Uniunea Sovietică, care a explicat oamenilor adevăratul sens al asistenței în cadrul „Planului Marshall”. În septembrie 1947, delegația sovietică a făcut o declarație la ONU în care afirmă că implementarea acestui plan ar însemna subordonarea statelor vest-europene controlului economic și politic al Statelor Unite. „O caracteristică importantă a acestui plan este dorința de a opune țările din Europa de Est unui bloc format dintr-un număr de țări din Europa de Vest, inclusiv Germania de Vest”, se subliniază în declarație. Sindicatele

URSS a condamnat Planul Marshall într-o declarație specială (1948), în care s-a remarcat că scopul politicii SUA era de a „transforma Europa de Vest într-o trambulină pentru belliciștii americani”.

Implementarea „Planului Marshall” nu a condus la o „restaurare economică” completă a Europei de Vest, așa cum au proclamat creatorii săi, și nu a putut preveni fenomenele de criză în economia SUA. Dar Statele Unite și-au atins încă unul dintre obiectivele sale principale - crearea unei fundații economice și militaro-industriale pentru formarea unei grupări militaro-politice. Ministrul Aviației, ulterior reprezentantul SUA la ONU, T. Finletter, a subliniat: „Blocul NATO nu s-ar fi născut niciodată dacă nu ar fi fost precedat de Planul Marshall**”.

Ulterior, liderii americani nu au mai încercat să ascundă orientarea militaristă a activităților lor în Europa. În 1951, Planul Marshall a fost înlocuit de Actul de Securitate Mutuală, care se ocupa exclusiv de echipamentul militar al Europei de Vest. În același timp, Congresul a cerut țărilor vest-europene să-și întărească în continuare propriile pregătiri militare.

Un amendament propus de congresmanul Kersten a fost inclus în Actul de securitate reciprocă, dezvăluind și mai mult adevăratele obiective ale Statelor Unite și ale NATO. Conform „Amendamentului Kerstan", Statele Unite au fost obligate să aloce 100 de milioane de dolari anual pentru a finanța „orice persoane selectate cu reședința în Uniunea Sovietică, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, România, Bulgaria, Albania... sau persoane care fug de acestea. țări." , pentru participarea lor la spionaj și activități subversive împotriva țărilor socialiste, inclusiv posibilitatea de a „crea din ele unități militare care fac parte din sistemul NATO". Statul american a iesit astfel deschis din pozitia de terorism - terorism de stat!

„Adoptarea de către Statele Unite a unei astfel de legi este un act fără precedent în relațiile dintre state...", spunea nota de protest a guvernului sovietic din 21 noiembrie 1951. „În același timp, este o încălcare nemaiauzită a drept internațional."

Inițiativa creării unui bloc militar al Western Union în Europa a fost luată de britanici

(Pactul de la Bruxelles) cercurile conducătoare. Conducerea Statelor Unite le-a „cedat" rolul principal pentru o vreme din motive tactice: conform tradiției adânc înrădăcinate lăsată moștenire de primii președinți americani, această țară nu a intrat în alianțe politice și militare cu alte puteri în timp de pace. . Casa Albă nu a putut abandona imediat acest principiu.

127

Imperialiștii britanici se jucaseră de mult cu ideea unei alianțe militare antisovietice în Europa, inclusiv în Germania. Această idee a fost cuprinsă, de exemplu, într-un memorandum de W. Churchill, scris în toamna anului 1942. Marea Britanie, conform proiectelor emanate de la Londra, ar deveni o legătură între popoarele de limbă engleză din America de Nord și statele europene. Londra s-a văzut în fruntea acestei alianțe, acționând ca și cum „în numele și în numele" Statelor Unite. Aceasta este în esență ideea pe care W. Churchill a încercat să o pună în aplicare atunci când a vorbit la Fulton pe 5 martie 1946.

La 4 martie 1947, la Dunkerque a fost semnat Tratatul anglo-francez de alianță și asistență reciprocă. Încheiat pe o perioadă de 50 de ani, a „suplimentat" acordurile corespunzătoare din 1942-1944 dintre cele două țări cu Uniunea Sovietică. Preambulul a făcut chiar referire la necesitatea de a preveni „noile agresiuni din partea Germaniei". De fapt, se punea bazele unui bloc antisovietic, inclusiv Germania, lucru confirmat de fapt prin declarațiile reprezentanților Ministerului de Externe un an mai târziu.

Marea Britanie a cerut apoi o coaliție militară mai largă. La 22 ianuarie 1948, ministrul britanic de externe E. Bevin, vorbind în Camera Comunelor, a propus crearea unei uniuni de vest a statelor europene. Această inițiativă, pe care Londra a notificat-o în prealabil Washingtonului prin canale diplomatice, a primit un răspuns pozitiv acolo. Deja pe 23 ianuarie 1948, Departamentul de Stat al SUA a aprobat oficial propunerea ministrului britanic.

La exact un an de la încheierea Pactului de la Dunkerque, la Bruxelles s-a deschis o conferință a reprezentanților Angliei, Franței, Belgiei, Olandei și Luxemburgului. La 17 martie 1947, aceste țări au semnat „Tratatul de Cooperare Economică, Socială și Culturală și Autoapărare Colectivă” (Pactul de la Bruxelles) pe o perioadă de 50 de ani. Textul noului tratat, precum Pactul de la Dunkerque, a afirmat că scopul său a fost de a împiedica „Germania să-și reia politica agresivă”.

De remarcat că Pactul de la Bruxelles a fost semnat în timpul unei pauze între sesiunile reuniunii separate de la Londra a celor cinci puteri pe problema germană, care avea drept scop crearea unui stat vest-german și includerea ulterioară a acestuia în pregătirile militare ale Occidentului (vezi Capitolul VI). Țările Benelux, precum și Franța, și-au exprimat temerile în cadrul întâlnirii cu privire la posibilitatea unei renașteri a amenințării germane, iar această formulare a avut scopul de a neutraliza aceste temeri.

Participanții la Pactul de la Bruxelles și Statele Unite înșiși au înțeles perfect orientarea sa antisovietică. Memorandumul secret nr. 7 al Consiliului Naţional de Securitate

Statele Unite, adoptate la două săptămâni după crearea Alianței Occidentale, au oferit „sprijin activ pentru dezvoltarea și extinderea sa ca alianță anticomunistă a statelor”.

În conformitate cu tratatul, au fost create un consiliu consultativ al miniștrilor de externe, un comitet militar al miniștrilor apărării și un cartier general militar. La începutul lunii octombrie 1948, comitetul militar a stabilit oficial organizația militară a Alianței de Vest. Field Marshalul britanic Montgomery a fost plasat în fruntea comandamentului suprem unificat al forțelor armate din cinci țări cu cartierul general în Fontainebleau (Franța).

Uniunea Sovietică a expus în mod decisiv planurile creatorilor de blocuri militare din Europa. În note identice trimise guvernelor SUA, Angliei și Franței la 6 martie 1948, în timpul Conferinței de la Bruxelles, guvernul sovietic a subliniat că atât „Planul Marshall”, cât și Planul Western Union contrastează Europa de Vest cu Europa de Est, duc la o scindare politică în Europa și în niciun caz nu servesc scopurilor păcii, redresării economice și progresului.

Uniunea de Vest, după cum sa menționat deja, crearea NATO a fost concepută de Londra ca un auto-

o formație militaro-politică permanentă sub auspiciile sale, care avea să fie completată de alta - blocul nord-atlantic format din SUA, Marea

Britanie și Canada. Acest bloc ar oferi Marii Britanii o „garanție nucleară” și posibilitatea de a primi asistență militară de peste mări. În încercarea de a implementa acest plan, guvernul britanic a intrat în negocieri extrem de secrete (chiar din partea Franței și a celorlalți aliați ai Pactului de la Bruxelles) cu reprezentanții Statelor Unite și ai Canadei la Washington în aprilie 1948. Pentru un secret mai mare, acestea au fost efectuate nu în Departamentul de Stat, ci în clădirea Pentagonului.

La 11 iunie 1948, Senatul SUA a adoptat Rezoluția nr. 239, care a primit denumirea de „Rezoluție Vandenberg” după inițiatorul ei. Acesta a marcat ruptura oficială a Washingtonului de principiul odată proclamat de neintrare în alianțe militare și politice permanente în timpul unei perioade de pace în afara emisferei vestice. Astfel, Casa Albă și-a eliberat mâinile pentru a organiza blocuri antisovietice cu participare americană, în primul rând pe continentul european.

La o săptămână după adoptarea Rezoluției Vandenberg, puterile occidentale au efectuat reforme monetare separate în Germania de Vest. „Criza de la Berlin” a izbucnit, creând „precondițiile psihologice” necesare pentru implementarea planurilor americane. Într-o atmosferă de isterie antisovietică care domnea în Europa de Vest, Statele Unite, în iulie 194, au desfășurat pentru prima dată bombardiere cu bombe atomice în Anglia.

5—1257 !29

După ce a ridicat tensiunile pe continent până la extrem, Washington a început noi negocieri secrete la 6 iulie 1948 - de data aceasta cu toți membrii Uniunii de Vest și Canada - „pentru apărarea regiunii Atlanticului”.

În decembrie 1948, concomitent cu începerea lucrărilor la Washington pentru formularea textului viitorului tratat, Statele Unite au intrat în negocieri pe canale diplomatice cu încă șapte state, în speranța de a le include în bloc. În timp ce Irlanda și Suedia au refuzat, Italia, Portugalia, Danemarca, Norvegia și Islanda au fost de acord. În același timp, guvernul norvegian a respins propunerea sovietică, înaintată la 5 februarie 1949, de a încheia un pact de neagresiune între cele două țări. În viitor, Statele Unite deja în 1948 intenționau să atragă în bloc Grecia, Turcia și Germania de Vest. Reprezentanții americani au numit chiar și Spania franquista și Iranul printre posibilii săi membri.

Între timp, guvernul britanic a încercat să-și pună în aplicare planurile în Europa, în speranța că Statele Unite vor ține cont de acest lucru la crearea structurii organizatorice a NATO. Cu toate acestea, speranțele Londrei nu erau justificate, iar în cele din urmă guvernul englez a trebuit să se împace, acceptând să subordoneze forțele armate planificate ale Western Union noului bloc. Aceste forțe armate, însă, nu au fost create niciodată, iar NATO și-a creat ulterior infrastructura militară practic de la zero. Din acest punct de vedere, Western Union s-a dovedit a fi născut mort.

Chiar înainte de publicarea proiectului Tratatului Atlanticului de Nord, Departamentul de Stat al SUA a emis o declarație la 14 ianuarie

1949, subliniind argumentele americane în sprijinul creării unui nou bloc. Acuzațiile despre amenințarea la adresa Europei de Vest din partea unui „potențial agresor” și despre ineficacitatea ONU din cauza principiului unanimității membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate nu au putut acoperi principalul lucru: organizarea Pactului Atlanticului de Nord a însemnat o încălcare a Cartei ONU. Pentru a justifica acest pas și a prezenta noul bloc ca un sistem regional de „securitate colectivă”, creatorii NATO au inventat „Regiunea Atlanticului de Nord”, care a inclus în mod artificial statele din America de Nord, precum și Scandinavia, Europa de Sud, etc.

La 18 martie 1949 a fost publicat proiectul Tratatului Atlanticului de Nord. Textul său conține multe declarații puternice și angajament față de Carta ONU, pacea și justiția internațională, securitatea colectivă și chiar conține obligația statelor participante de a se abține de la amenințarea sau utilizarea forței (Articolul 1). Cu toate acestea, aceste fraze se dovedesc a fi goale la o analiză atentă atât a contractului în sine, cât și a acțiunilor în implementarea acestuia.

Articolul 2 obligă părțile implicate să coopereze cu

scopul de a consolida „instituțiile libere” și „situația internă” — adică de dragul protecției comune a sistemului de exploatare. Articolul 4 prevede consultări între statele membre dacă, „în opinia uneia dintre ele”, „independența politică sau securitatea uneia dintre părți” este amenințată. Astfel, conform articolelor „poliției” ale tratatului, țările participante, chiar și fără acordul vreunui stat, nu pot doar să discute despre afacerile sale interne, ci și să se amestece în acestea.

Articolul 3 stabilește obligația părților de a contribui reciproc la menținerea și întărirea puterii lor militare. În practică, aceasta a însemnat livrări suplimentare de arme către Europa de Vest și dezvoltarea cuprinzătoare a complexului militar-industrial.

Articolul 5 din tratat - principalul - stabilește obligațiile țărilor participante în cazul unui atac armat: „...Fiecare dintre ele... va ajuta... prin... acțiunile pe care le consideră necesare. , inclusiv utilizarea forței armate... „Natura deliberat vagă a acestei obligații a permis Statelor Unite să-și mențină nesiguri partenerilor din bloc cu privire la acțiunile lor într-o anumită situație și, ca urmare, a devenit o pârghie suplimentară de presiune asupra lor. Cu toate acestea, acest lucru nu înseamnă că Statele Unite ar dori să-și „rețină” aliații și să restrângă sfera de agresivitate a blocului. Articolul 6 includea printre posibilele pretexte pentru acțiunea armată comună orice incident cu o navă sau o aeronavă a unui stat membru al blocului din regiunea Atlanticului de Nord. Pe lângă teritoriile și apele naționale ale țărilor participante, această regiune cuprindea zone vaste din Atlantic - la nord de Tropicul Racului - precum și (până în 1962) Algeria. Gama prea largă și prost definită de obligații militare a făcut ca forțele imperialiste să folosească mai ușor Tratatul Atlanticului de Nord în scopuri agresive.

Articolul 8 conține afirmația falsă că prevederile tratatului nu contravin obligațiilor internaționale ale statelor membre față de

țările din afara acestui bloc. De fapt, pactul a contrazis direct tratatele anglo-sovietice (1942) și franco-sovietice (1944), care obligau Anglia și Franța să nu participe la coaliții îndreptate împotriva Uniunii Sovietice.

Articolul 9 prevedea crearea organelor politice și militare permanente ale blocului. Cel mai înalt organism „politic” este Consiliul NATO, format din șefii de stat sau de guvern ai tuturor membrilor blocului și reuniți în sesiune de două până la trei ori pe an. În pauzele dintre sesiuni, există un consiliu permanent format din persoane responsabile special desemnate. Principalul organ executiv al Consiliului NATO și al Consiliului Permanent al acestuia este Secretariatul General, condus de

5*

secretar general al NATO. Cel mai înalt organ militar este Comitetul Militar, format din șefii statului major, care elaborează planurile militare ale blocului și dirijează pregătirea de luptă a trupelor. Se întrunește cel puțin de două ori pe an. Între întâlnirile sale, funcționează un comitet de reprezentanți militari.

Articolul 9 din tratat prevedea posibilitatea înființării diferitelor organisme suplimentare, punând în viitor bazele unei mașini militare-birocratice foarte ramificate a blocului nord-atlantic.

Durata totală a tratatului este stabilită la 20 de ani (articolul 13), însă, în legătură cu prelungirea automată a pactului după această perioadă, secretarul de stat american D. Acheson a declarat că tratatul nu este limitat de timp.

La 4 aprilie 1949, Pactul Atlanticului de Nord a fost semnat la Washington de către reprezentanţii a 12 state (SUA, Canada, Marea Britanie, Franţa, Belgia, Olanda, Luxemburg, Italia, Portugalia, Danemarca, Norvegia, Islanda1). În august același an, pactul a intrat în vigoare.

Chiar a doua zi după semnarea pactului, guvernele a opt din cei zece membri NATO vest-europeni au apelat la Statele Unite pentru asistență militară. În octombrie 1949, la Washington a fost aprobat Actul de Asistență Militară Mutuală, iar în ianuarie 1950, pentru a-l pune în aplicare în practică, au fost încheiate opt acorduri bilaterale similare, care au constituit în esență un singur plan de pregătire militară NATO. În 1951, prin Actul de Securitate Mutuală, Congresul a alocat 9,5 miliarde de dolari în trei ani ca împrumuturi pentru furnizarea de arme membrilor NATO.

„Ajutorul” militar oferit nu a fost deloc altruist. În schimb, Statele Unite au căutat concesii de la aliații săi în diverse zone, în primul rând pe problema staționării bazelor și trupelor americane pe teritorii străine. Acest lucru a fost confirmat cu semnarea Convenției „Cu privire la statutul forțelor armate ale țărilor membre NATO” la 19 iunie 1951. A fost nevoie de mai bine de doi ani pentru ca convenția să intre în vigoare, atât de puternică a fost reticența occidentalilor europeni de a fi de acord cu încălcarea drepturilor lor suverane

prevăzute de acest document. Convenția a dat Statelor Unite dreptul de a menține baze în Europa; forțele armate ale membrilor NATO ar putea fi staționate în alte state părți la tratat; În aproape toate cazurile, personalul militar străin s-a bucurat de imunitate judiciară.

Planurile militare ale conducerii SUA de a ataca URSS și democrațiile populare la acea vreme au fost păstrate în profunzime.

1 În 1952, Grecia și Turcia au fost incluse în NATO, iar în 1955, Republica Federală Germania. În 1982, Spania a aderat la tratat.

secret, iar Statele Unite au înfățișat ipocrit desfășurarea armatelor în Europa de Vest ca pe o manifestare a preocupării pentru securitatea sa. În ciuda acestui fapt, chiar și partea cunoscută atunci a ideilor strategilor americani despre rolul continentului în caz de război a mărturisit în mod elocvent atitudinea față de europenii de vest ca „carne de tun”. Conceptul de „scut și sabie”, propus de liderii americani deja în primii ani de existență ai blocului, a atribuit „muncă murdară” aliaților SUA, în timp ce rolul de „purtător de sabie atomică” a fost atribuit Statelor Unite.

Doctrina „răzbunării masive”, sub „învelișul” defensiv al căreia au ascuns calculele unei lovituri atomice totale asupra socialismului, a servit, de asemenea, foarte mult ca sprijin propagandistic pentru politica SUA. După crearea structurii militare a NATO, conducerea SUA a început să vorbească nu doar despre „izolvare”, ci și despre „aruncarea comunismului înapoi”. Exact așa a descris noul secretar de stat din administrația republicană Eisenhower, John Foster Dulles, sensul și obiectivele politicii SUA în 1954.

3. Consolidarea expansiunii imperialismului american în America Latină.

„Pactul de la Rio de Janeiro” și crearea Organizației Statelor Americane

După semnarea Pactului de la Bruxelles, secretarul de stat american Ache-son a declarat că acesta a fost modelat după tratatul încheiat în septembrie 1947 la Rio de Janeiro între Statele Unite și statele latino-americane. Și mai târziu, când au creat NATO, politicienii occidentali au recurs adesea la referiri la „Pactul de la Rio de Janeiro” și au făcut analogii cu acesta. Aceasta a mărturisit că planurile imperialiștilor de a crea alianțe politico-militare în diferite părți ale planetei erau într-un fel sau altul interconectate. În același timp, desigur, nu ar trebui să uităm de diferențe. În realizarea politicii sale globale, Statele Unite nu au neglijat să o extindă în regiunile pe care le considerau „rezerve”. Principala regiune a fost America Latină.

Ca urmare a celui de-al Doilea Război Mondial, profitând de slăbirea altor puteri imperialiste, Statele Unite au crescut brusc ritmul expansiunii sale economice, politice și ideologice în America Latină. Scopul a fost nu numai eliminarea concurenților, ci și suprimarea

mișcării democratice revoluționare a popoarelor din America Latină, care s-a intensificat în timpul și după încheierea războiului și

133

asigurarea în timp util a poziţiilor hegemonice ale Statelor Unite (vezi capitolul III).

Washington a văzut posibilitatea realizării tuturor acestor obiective în crearea unei grupări militaro-politice în emisfera vestică sub auspiciile sale. Fiind „închis” în componența sa de participanți și întrunind astfel interesele imperiale ale Statelor Unite, ar putea, totuși, să devină în practică o „zonă din spate” pentru blocurile imperialiste, antisovietice, care se constituie în Europa (și mai târziu în Asia). . Cu alte cuvinte, politica latino-americană a administrației Truman a fost o parte integrantă a planurilor intervenționiste globale ale SUA, politica de a alimenta Războiul Rece împotriva țărilor socialiste și de a stabili hegemonia americană în lumea postbelică.

În mai 1946, președintele american Truman a trimis un mesaj Congresului intitulat „Cooperare militară inter-americană”. Sub sloganul de a asigura „securitatea emisferei vestice”, Congresului i s-a cerut în mod special să adopte un plan pentru „standardizarea armelor și organizarea de instruire în emisfera vestică sub conducerea unificată a Statelor Unite”. Marginea militaristă deschisă a acestui plan a provocat o reacție negativă în America Latină, inclusiv din partea mai multor guverne. Având în vedere acest lucru, Congresul SUA nu a riscat să accepte propunerea Casei Albe și, la rândul său, a prezentat o idee mai deghizată a unei apărări comune a emisferei vestice de o amenințare imaginară din exterior. Această idee conținea un indiciu al acordurilor interamericane adoptate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, bazate pe necesitatea unei acțiuni comune în lupta împotriva puterilor Axei. Acum „comunismul internațional” a fost prezentat ca „principalul amenințare” la adresa securității emisferei vestice.

În august 1947, la inițiativa Departamentului de Stat al SUA, a fost convocată la Rio de Janeiro „Conferința Inter-Americană pentru Menținerea Păcii și Securității pe Continent”. Diplomația americană a încercat să dea acțiunilor sale de alcătuire a unui bloc militar-politic în emisfera vestică aspectul respectării depline a principiilor și a Cartei ONU. La 2 septembrie 1947, în capitala Braziliei, a fost semnat Tratatul „Cu privire la apărarea emisferei vestice”, care a fost astfel prima verigă în „strategia blocului” postbelică a Statelor Unite și poate într-o oarecare măsură să fie considerat un predecesor al Pactului Atlanticului de Nord.

Tratatul prevedea că un atac al oricărui stat asupra unuia dintre statele americane era considerat un atac asupra tuturor statelor americane, cu obligația de a acorda asistență reciprocă în respingerea agresiunii. Această asistență trebuie acordată imediat și în cazul unui atac armat în așa-numitul

„zona mea de siguranță”, care acoperă vaste întinderi ale oceanelor Atlantic și Pacific, lângă coastele de vest și de est ale Americii. Granița de est a acestei zone începe la Polul Nord și se întinde la

aproximativ o mie de mile de la coasta Americii de-a lungul Oceanului Atlantic până la Polul Sud. Granița de vest se află la 1.200 de mile de ieșirea Pacificului a Canalului Panama. Această „zonă” contrazice normele dreptului internațional, în special conceptele de libertate a mărilor și a apelor teritoriale.

Tratatul presupunea că participanții săi vor lua măsurile necesare pentru a asigura securitatea continentului în cazul în care inviolabilitatea, integritatea teritorială și independența politică a unui anumit stat ar fi amenințate ca urmare a agresiunii, oriunde ar fi fost comisă. Această prevedere a tratatului a fost folosită ca „teren” pentru declararea „agresiunii” oricăror manifestări de nemulțumire din partea popoarelor latino-americane față de dominația Statelor Unite sau de politicile regimurilor dictatoriale. Cu alte cuvinte, tratatul a afirmat principiul ilegal al „agresiunii interne”, care a refuzat popoarelor din America Latină dreptul la autodeterminare, de a alege o formă de guvernare și a justificat amestecul în treburile lor interne, în special intervenția SUA , prin invocarea unei ameninţări la adresa ordinii existente în ele.

Tratatul enumera următoarele măsuri pentru asigurarea „securității” statelor semnatare: rechemarea șefilor misiunilor diplomatice; încetarea legăturilor diplomatice, consulare, economice și de altă natură; folosirea fortei armate. Alarmate de consecințele prea mari ale obligațiilor care le-au fost impuse, delegațiile latino-americane au insistat asupra includerii unei clauze conform căreia folosirea forței armate nu poate fi efectuată împotriva voinței unei anumite părți la tratat.

Tratatul Inter-American pentru Apărarea Emisferei Occidentale a intrat în vigoare la 3 decembrie 1948, după ce a fost ratificat de 15 state membre.

Pactul de la Rio de Janeiro a fost urmat de formarea Organizației Statelor Americane (OEA), o entitate politică care a înlocuit Uniunea Panamericană, lipsită de organizare. Pasul final în această direcție a fost făcut la a IX-a Conferință Inter-Americană, desfășurată în capitala Columbiei, Bogotá, între 30 martie și 2 mai 1948. În timpul pregătirii acestei conferințe, un zgomotos antisovietic și anticomunist a fost lansată campanie în America Latină, care, după planurile inițiatorilor săi, trebuia să pregătească atmosfera politică necesară. Guvernele Braziliei și Chile și apoi Columbia, sub presiunea Washingtonului, au rupt relațiile diplomatice.

135

Relațiile Rusiei cu Uniunea Sovietică (vezi capitolul III). La conferința propriu-zisă, la propunerea delegațiilor Statelor Unite, Braziliei, Chile și Peru, participanții săi au adoptat o rezoluție „cu privire la apărarea democrației”, care obliga guvernele americane să facă schimb de informații despre „activitatea comunistă” în Emisfera vestică și să ia măsuri comune pentru a suprima activitățile subversive ale „comunismului internațional”.

La 30 aprilie 1948, la o conferință de la Bogota, a fost semnată Carta OEA, la care au devenit participanți Statele Unite și 20 de state din

America Latină. Deși obiectivele oficiale ale organizației au fost declarate a fi menținerea păcii și securității pe continent, respingerea în comun a agresiunii etc., în realitate, OEA a fost destinată în primul rând să servească interesele imperialismului american în America Latină și a fost considerată ca o coadă de încredere. în expansiunea globală a Washingtonului. Structura organizației nou create a fost și ea subordonată acestor sarcini. Cel mai înalt organ al OEA a fost Conferința Inter-Americană, convocată la fiecare cinci ani pentru a stabili politica generală a organizației. Reuniunea Consultativă a Miniștrilor de Externe a fost chemată să examineze probleme de natură urgentă. Sub el, s-a format un comitet consultativ de apărare format din cei mai înalți reprezentanți militari ai statelor americane. A fost înființat un consiliu ca organ executiv permanent al OEA, ale cărui responsabilități erau să analizeze probleme de actualitate, inclusiv cele de competența ședinței consultative a miniștrilor de externe. Organul de conducere operațional al OEA a devenit Secretariatul General, condus de Secretarul General, care este ales pentru zece ani. Statele Unite au avut o influență decisivă asupra activității acestei organizații, plătind peste 2/3 din bugetul său și ocupând numărul copleșitor de locuri în aparatul său cu reprezentanții săi.

Între timp, deși Pactul de la Rio de Janeiro și OEA au servit într-o oarecare măsură drept model pentru crearea NATO, Organizația Statelor Americane nu a devenit un bloc politico-militar precum a fost organizarea Pactului Atlanticului de Nord. Nu a făcut-o, în ciuda tuturor încercărilor SUA de a o transforma într-o organizație exact de acest fel. Există destul de multe motive pentru aceasta: distanța geografică față de acele părți ale planetei în care lupta politică dintre cele două sisteme a devenit deosebit de acută și faptul că rezistența maselor populare la stabilirea dominației SUA a fost prea puternică. , și faptul că, cu o dependență economică semnificativă de imperialismul american, statele latino-americane și-au menținut o relativă independență politică față de „bunul vecin” lor nordic.

Crearea OEA a adâncit contradicțiile dintre interesele naționale ale popoarelor din America Latină și I3β prădătoare.

aspiraţiile imperialismului american. Pe această bază obiectivă sa maturizat criza sistemului inter-american. Forțele progresiste, democratice ale Americii Latine au lansat o luptă pentru o „a doua eliberare”, împotriva opresiunii și exploatării imperialiste.

4. Expunerea politicii agresive a Statelor Unite de către Uniunea Sovietică, propunând ideea de cooperare constructivă

Guvernul URSS nu putea rămâne indiferent la formarea unor blocuri anticomuniste agresive. Poziția de principiu a Uniunii Sovietice a fost adusă în atenția popoarelor Europei și a lumii întregi în Declarația Ministerului Afacerilor Externe al URSS din 29 ianuarie 1949, într-o serie de note adresate guvernelor statelor invitate să participe. în NATO și în memorandumul Guvernului URSS privind Tratatul Atlanticului de Nord din 31 martie 1949.

Deși aceste documente s-au referit în mod specific la planurile de constituire a NATO, nu se poate să nu vedem direcția generală

fundamentală a cursului URSS împotriva politicii de scindare nu numai a Europei, ci a întregii lumi și condamnarea fundamentală a politicii de bloc a imperialismului în general.

O declarație a Ministerului Afacerilor Externe al URSS a scos la iveală caracterul antisovietic al blocului NATO, menit să submineze ONU: „...Consolidarea Alianței Nord-Atlantice, care conduce o serie de grupări izolate de state în diverse părți ale globului, este ruptura finală între politica actuală a Statelor Unite și a Marii Britanii și politica care a fost unanim dusă de guvernele SUA, Marea Britanie și Uniunea Sovietică în timpul creării Națiunilor Unite, în timpul dezvoltării și aprobării. a Cartei sale”. „Noua direcție” a politicii SUA, așa cum și-au numit liderii americani cursul către alcătuirea blocurilor militare, înseamnă în esență o întoarcere la acel vechi curs antisovietic de politică externă, construit pe izolarea URSS, pe care SUA, Anglia și Franța. la care a aderat în anii dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial și „care aproape a dus civilizația Europei la dezastru”, se spune în Declarație. S-a subliniat, de asemenea, că acțiunile puterilor occidentale contrazic deciziile conferințelor interaliate de la Ialta și Potsdam și tratatele de prietenie, cooperare și asistență reciprocă semnate de URSS și Anglia în 1942 și de URSS și Franța în 1944.

Cu câteva zile înainte de încheierea Pactului Atlanticului de Nord, guvernul URSS a trimis un memorandum guvernelor SUA, Canada și țărilor din Pactul de la Bruxelles, iar apoi Italiei, Norvegiei, Danemarcei și Islandei. În documentul sovietic rezolvatorul

dar argumentele false ale Occidentului în favoarea creării NATO au fost respinse. „Dintre marile puteri, doar Uniunea Sovietică este exclusă de la a fi parte la acest tratat”, se menționa în memorandum, „ceea ce poate fi explicat doar prin faptul că acest tratat este îndreptat împotriva Uniunii Sovietice”. După ce a arătat că Tratatul Atlanticului de Nord urmărea să intimideze statele care nu au fost de acord să se supună dictatelor grupului anglo-american, guvernul sovietic a concluzionat că NATO nu are nimic de-a face cu obiectivele de autoapărare ale membrilor blocului.

Totodată, URSS a avertizat că scopul Statelor Unite și al celor care au susținut-o a fost acela de a stabili dominația asupra popoarelor europene „până la utilizarea în aceste scopuri pe agresorul de ieri, care după încheierea războiului s-a trezit. într-o poziție dependentă de ei.”

Uniunea Sovietică nu numai că a condamnat pregătirile militare ale imperialiștilor, dar a subliniat în mod activ că în politica mondială postbelică exista o alternativă la calea confruntării. Uniunea Sovietică a vizat perspectiva unei cooperări constructive, făcând mari eforturi diplomatice în acest sens. În septembrie 1949, guvernul sovietic a înaintat, în special, o propunere de încheiere a unui Pact de pace între cele cinci mari puteri - URSS, SUA, Marea Britanie, Franța și China - în contrast cu NATO. Pactul ar putea fi un pas serios către consolidarea păcii și securității popoarelor și crearea unui sistem de securitate colectivă autentică.

Guvernele Statelor Unite și aliații săi au răspuns negativ la propunerea de a încheia un Pact de Pace. Totuși, inițiativele de pace ale URSS au primit aprobarea și sprijinul maselor largi din întreaga lume și, astfel, au devenit un factor important care influențează dezvoltarea ulterioară a relațiilor internaționale (vezi capitolul VIII).

Capitolul V

TRANZIȚIA IMPERIALISMULUI LA ACTE DE AGRESIUNE DESCHISĂ. RELAȚII INTERNAȚIONALE ÎN ORIENTUL ÎPREPRIT ȘI ASIA DE SUD-EST ÎN ANII 40-50

În timp ce situația politică și militară din Europa se stabilizase în general până la sfârșitul anilor 1940, în Asia imperialismul a continuat să sufere din ce în ce mai multe înfrângeri. S-a format Republica Populară Chineză. Forțele patriotice ale țărilor Indochinei au obținut un mare succes în lupta împotriva colonialiștilor și au intrat în esență în etapa finală a luptei pentru eliberarea lor completă. Poporul coreean, nesuportând împărțirea țării impusă acestora, a început o campanie pentru unificarea și retragerea trupelor americane din sudul Coreei. Lupta de gherilă împotriva imperialiștilor americani și britanici și a acoliților lor a avut loc în Filipine și Malaya. Forțele imperialismului au încercat să-și întărească pozițiile șocante. Principalul inspirator și executant al acestor aventuri au fost Statele Unite ale Americii.

1. Agresiunea Statelor Unite și a aliaților săi din Coreea și înfrângerea acesteia

Pregătirea unui război agresiv împotriva RPDC

Două entități statale create în Peninsula Coreeană, în primii ani de existență, au demonstrat o abordare diametral opusă a problemei unificării coreene. RPDC, restabilind și dezvoltându-și economia, a căutat să unifice pașnic cele două părți ale țării pe o bază democratică largă. Din moment ce Statele Unite au ignorat cererile corecte de a oferi poporului coreean oportunitatea de a-și decide propriul destin, forțele democratice ale țării

a început lupta pentru crearea premiselor pentru unirea patriei.

La începutul lunii iunie 1949, partidele laburiste din Coreea de Nord și de Sud s-au unit într-un singur Partid Muncitoresc din Coreea (WPK), iar la sfârșitul lunii iunie, la inițiativa WPK, Frontul Patriei Democrate Unite (EDOPF) a fost creat, care a inclus 72 de partide politice și organizații publice din Coreea de Nord și de Sud.Coreea de Sud. Misiunea Frontului era de a ajuta la depășirea diviziunii Coreei și la reunirea țării. Congresul fondator al EDOF a luat inițiativa la 28 iunie 1949 de a organiza simultan alegeri democratice libere în Coreea de Nord și de Sud în septembrie același an, sub rezerva retragerii imediate a trupelor americane și înlăturării comisiei ONU din Coreea. Un an mai târziu, în iunie 1950, ADOF a înaintat din nou o propunere pentru unificarea pașnică a țării prin alegeri generale pe

întreg teritoriul său și crearea unui guvern național. Delegații EDOF trimiși în Coreea de Sud pentru a transmite această propunere reprezentanților publicului au fost arestați de autoritățile Syngman. La 19 iunie 1950, Prezidiul Adunării Populare Supreme a RPDC a propus Adunării Naționale a Coreei de Sud să realizeze unificarea pașnică a țării prin fuzionarea acestor autorități din Nord și Sud într-un singur organism legislativ coreean. . Cu toate acestea, nici de această dată, Seulul și Washingtonul nu au ținut cont de propunerile rezonabile ale RPDC. Autoritățile sud-coreene, sprijinite de armata americană, au căutat să-și stabilească dominația asupra întregii Peninsula Coreene, proclamând oficial „marșul către Nord ca fiind cea mai importantă sarcină” a politicii lor și respingând cu hotărâre unificarea pașnică a țării. Congresul SUA a adoptat chiar o rezoluție specială prin care amenința că va întrerupe orice ajutor și sprijin acordat regimului sud-coreean „dacă se formează un guvern de coaliție în Republica Coreea cu participarea unuia sau mai multor membri ai Partidului Comunist sau ai partidului care controlează în prezent. guvernul nord-coreean”. '

Armata americană a alimentat planurile expansioniste ale dictatorului sud-coreean. În august 1948, generalul MacArthur, vorbind la Seul, a declarat că granița dintre nord și sud de la paralela 38 „trebuie și va fi distrusă”. În februarie 1949, la o reuniune comună a Cabinetului Syngman și a comandamentului militar sud-coreean, cu participarea șefului grupului de consilieri militari americani, generalul Roberts, s-a decis lansarea unei invazii a Coreei de Nord cel târziu la jumătatea anului. 1949. În pregătirea acestei aventuri, Syngman Rhee a adoptat o lege privind recrutarea universală prin Adunarea Națională a Coreei de Sud la 15 iunie 1949 și a mărit dimensiunea armatei la 100 de mii de oameni. Od-

MO

În timp, Syngman Rhee s-a îndreptat către Statele Unite cu o cerere de creștere a asistenței militare pentru Coreea de Sud. Guvernul american nu numai că a trimis 500 de consilieri militari pentru a antrena armata sud-coreeană, dar a oferit și asistență semnificativă cu arme și echipamente militare (în valoare de 75 milioane USD în 1949 și 110 milioane USD în 1950).

În iulie 1949, așa cum era prevăzut de planurile regimului, a fost întreprinsă o operațiune militară majoră în zona orașului Kaesong, care trebuia să servească drept începutul unui „marș către nord”. Cu toate acestea, după ce au întâmpinat rezistență încăpățânată din partea Armatei Populare a RPDC și au suferit pierderi semnificative, agresorii au fost nevoiți să-și schimbe planurile. Sarcina a fost stabilită pentru a crește dimensiunea armatei de la 100 de mii la 400 de mii de oameni. A existat o „sondare” constantă a forțelor armate RPDC în zona paralelei 38: conform comisiei EDOF, numai din ianuarie 1949 până în aprilie 1950, 1274 de atacuri au fost efectuate pe teritoriul RPDC pe uscat, 133 de atacuri din mare și din aer. În același timp, a fost lansată o amplă campanie de propagandă pentru a dovedi presupusa amenințare comunistă la adresa Coreei de Sud dinspre Nord.

Intensificarea militarismului și a pregătirilor militare în sudul țării a provocat îngrijorare legitimă pentru guvernul RPDC. Problemele de consolidare a capacității sale de apărare, asigurarea muncii creative

pașnice a cetățenilor săi și realizările democratice ale poporului coreean au constituit obiectul unei preocupări neobosite a guvernului RPDC. Țările socialiste frateme, în primul rând Uniunea Sovietică, au avut o mare contribuție la crearea Armatei Populare din Coreea, echipând-o cu echipamente și arme militare moderne și antrenându-i personalul de comandă și de rang. Nivelul de pregătire pentru luptă al Armatei Populare a fost subestimat în mod constant de către generalii și politicienii sud-coreeni și americani, care au afirmat în mod repetat că 1950 va fi cu siguranță anul victoriilor lor decisive.

Syngman Rhee a fost împins la război împotriva RPDC atât de situația politică internă din sudul țării, cât și de Statele Unite. O criză politică profundă se pregătea în Coreea de Sud. Mișcarea partizană se extindea, dezacordurile puternice au sfâșiat clica de guvernământ, dintre care unii reprezentanți s-au pronunțat în favoarea negocierilor cu RPDC. Regimul, în ciuda terorii brutale a poliției, își pierdea catastrofal sprijinul în țară: la alegerile din mai 1950, reprezentarea partidului lui Syngman Lee în Adunarea Națională a scăzut de la 56 de locuri la 12. Însuși Syngman Rhee și-a păstrat postul de preşedinte numai pentru că mandatul nu-i expirase puterile. Syngman Rhee avea nevoie de o aventură majoră de politică externă pentru a-și susține „tronul” tremurător.

Formarea Republicii Populare Chineze a dat o semnificație deosebită „coreeanului” în ochii guvernului SUA.

141

cap de pod." Pentru a consolida pozițiile militare ale Coreei de Sud, la 26 ianuarie 1950, a fost semnat acordul SUA-Coreea de Sud „de asistență și apărare reciprocă”, conform căruia Statele Unite au furnizat Coreei de Sud „echipamente, materiale, servicii și altă asistență militară”, iar autoritățile Syngman s-au angajat să o „utilizeze” în mod eficient. Contactele dintre personalitățile militare și politice ale Statelor Unite și ale regimului sud-coreean au devenit mai frecvente.

Punctul culminant al testului de pregătire a Coreei de Sud pentru agresiune a fost călătoria în Orientul Îndepărtat a unei delegații americane de rang înalt formată din secretarul Apărării Johnson, președintele general al OKHIII O. Bradley și consilierul Departamentului de Stat J. F. Dulles. Acesta din urmă, în vizită în Coreea de Sud, a inspectat trupele Syngman Lee staționate de-a lungul paralelei 38, după care, vorbind în parlamentul sud-coreean la 19 iunie 1950, a declarat: „Ochii lumii libere sunt îndreptați către voi. Un compromis cu comunismul ar fi o rețetă pentru dezastru”. Syngman Rhee, la rândul său, și-a declarat gata să ia calea aventurilor militare.

În zorii zilei de 25 iunie 1950, unități ale armatei sud-coreene au invadat teritoriul RPDC la nord de paralela 38 în zonele Kumgang, Cherwon și la vest de orașul Hezhu. Forțele invadatoare sunt la o adâncime de 1-2 km, dar imediat

Dezlănțuirea agresiunii imperialiste. Folosind ONU ca să o acopere

V

zone au fost pătrunse și împinse împotriva rezistenței unor părți ale Armatei Populare. Guvernul RPDC le-a cerut agresorilor să oprească atacul, spunând că altfel vor fi luate măsuri drastice și că toată responsabilitatea pentru consecințe va reveni autorităților sud-coreene. Întrucât agresiunea nu a fost oprită, Armata Populară a primit ordin să lanseze o contraofensivă. Trupele lui Synman Li au fugit în panică spre sud, părăsind un oraș după altul. La 28 iunie 1950, au abandonat Seulul și, la începutul lunii septembrie, doar o mică secțiune a teritoriului țării din extremul sud-est al peninsulei, adiacentă orașului Busan, a rămas sub controlul regimului sud-coreean.

Înaintarea Armatei Populare spre sud a fost însoțită de prăbușirea regimului Syngman. Partidul Muncitorilor din Coreea și guvernul RPDC au cerut populației din Coreea de Sud să restabilească comitetele populare - organisme locale ale puterii populare. Războiul civil declanșat de clica Syngman Lee se apropia de o încheiere victorioasă pentru poporul coreean.

Administrația americană, care nu se aștepta la o asemenea evoluție a evenimentelor, a fost nevoită să înceapă acțiuni imediate pentru a-și salva marionetele sud-coreene. Pe 27 iunie, președintele american Henry Truman a anunțat că aviația și marina americană au primit ordin să ofere sprijin armat sinmanoviților.

În același timp, s-a ordonat introducerea Flotei a 7-a în strâmtoarea Taiwan pentru a „neutraliza” Taiwanul, a întări garnizoanele americane în Filipine și a accelera furnizarea de asistență militară forțelor franceze din Indochina. Cu alte cuvinte, Statele Unite au căutat să folosească izbucnirea conflictului din Coreea pentru a-și extinde agresiunea împotriva tuturor țărilor socialiste din Asia, inclusiv RPC și Republica Democrată Vietnam. După cum se spune în Declarația guvernului sovietic din 4 iulie 1950, „Ordinul președintelui Truman înseamnă că guvernul SUA a încălcat pacea și a trecut de la o politică de pregătire a agresiunii la acte de agresiune directe simultan într-un număr de țări asiatice”.

În efortul de a-și susține acțiunile unilaterale cu autoritatea unei organizații internaționale, guvernul SUA a cerut de urgență convocarea Consiliului de Securitate al ONU, unde pe 25 iunie a reușit să promoveze o rezoluție în care acuza RPDC de „încălcarea păcii. ” Această acuzație s-a bazat pe informații unilaterale și clar părtinitoare primite de la autoritățile sud-coreene și de la ambasadorul american la Seul. Mai mult, atunci când a prezentat depeșa ambasadorului la Consiliul de Securitate, Departamentul de Stat a exclus din aceasta mențiunea că nu deținea informații exacte despre care parte a inițiat acțiunea militară. Propunerea Iugoslaviei de a invita un reprezentant al RPDC la o reuniune a Consiliului de Securitate și de a-l asculta a fost respinsă sub presiunea SUA.

Pe 27 iunie, după ce Truman a ordonat trupelor americane să intre în război împotriva poporului coreean, Consiliul de Securitate a adoptat o altă rezoluție prin care aprobă acțiunile SUA în Coreea și solicită membrilor ONU să acorde asistență regimului Syngman Lee, justificând

acest lucru prin necesitatea restabilirii. „pace și securitate internațională”. Astfel, Statele Unite au înșelat din nou fără rușine comunitatea internațională, forțând Consiliul de Securitate să timbreze retroactiv aprobarea acțiunilor sale agresive. Egiptul și India s-au abținut de la vot, iar Iugoslavia a votat împotriva rezoluției.

Ambele rezoluții au fost adoptate cu încălcarea Cartei ONU și nu aveau forță juridică. Pentru adoptarea acestora au fost necesare voturile a șapte membri ai Consiliului de Securitate, cu coincidența obligatorie a voturilor celor cinci membri permanenți ai acestuia. Între timp, URSS nu a participat la lucrările Consiliului de Securitate din 10 ianuarie până în 31 iulie 1950, în semn de protest împotriva excluderii Republicii Populare Chineze din ONU. Locul acestuia din urmă a fost ocupat ilegal de Chiang Kai-shek. Astfel, a fost încălcat principiul fundamental al unanimității membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, consacrat în Carta ONU.

Uniunea Sovietică a condamnat ferm acțiunile întreprinse de Statele Unite pentru a internaționaliza războiul civil din Coreea,

a spus că consideră inacceptabilă ingerința străină sub orice formă în chestiuni care privesc doar poporul coreean. Într-o telegramă adresată Secretarului General al ONU din 29 iunie 1950, guvernul sovietic a indicat că nu consideră că rezoluțiile adoptate de Consiliul de Securitate la 25 și 27 iunie au forță juridică.

Publicul progresist din toate țările lumii a calificat și acțiunile SUA drept un act deschis de agresiune împotriva popoarelor din Coreea și China.

Pe 30 iunie, primele formațiuni mari de forțe terestre americane au sosit în Coreea de Sud, care pe 4 iulie au intrat în luptă cu unități ale Armatei Populare din RPDC. Pe 7 iulie, guvernul SUA a adoptat o rezoluție în Consiliul de Securitate prin care se face referire la trupele invadatoare drept „forțe ONU”. Comandamentul american a primit numele de „comanda unificată”. I s-a permis să folosească steagul ONU. Generalul MacArthur a fost numit comandant al „trupelor ONU”.

Cu toate acestea, majoritatea statelor membre ONU s-au abținut să participe la acest război. În ciuda încercărilor active ale Statelor Unite de a crea aparența unei acțiuni colective ample, doar 14 state asociate cu Statele Unite prin participarea comună la blocul NATO sau care erau puternic dependente de asistența militară și economică americană au fost de acord să-și trimită contingentele militare. spre Coreea. Pe lângă Coreea de Sud și Statele Unite, la război au luat parte Australia, Belgia, Marea Britanie, Grecia, Canada, Columbia, Luxemburg, Țările de Jos, Noua Zeelandă, Thailanda, Turcia, Filipine, Uniunea Africii de Sud și Etiopia. împotriva RPDC. Japonia a fost, de asemenea, un complice de facto al Statelor Unite în război.

Dintre toți participanții la intervenția sub steagul ONU, doar Marea Britanie și Turcia au participat mai mult sau mai puțin activ la ea. În rest, s-au limitat în mare parte la trimiterea contingentelor simbolice. Contribuția totală a tuturor partenerilor de intervenție americani la puterea totală a „trupelor ONU” a fost: în forțele terestre - aproximativ 10%, în forțele navale - mai puțin de 7% și în

forțele aeriene - aproximativ 1%. Întreaga povară a ostilităților a căzut asupra trupelor americane, care numărau până la 450 de mii de soldați și ofițeri în Coreea, care depășeau chiar și Armata Syngman.

Încetarea agresiunii imperialiste împotriva poporului coreean din primele zile ale războiului a devenit cea mai importantă sarcină a diplomației țărilor socialiste.

La 4 iulie 1950, guvernul sovietic a publicat o Declarație care dezvăluie adevăratele cauze ale conflictului din

Coreea, adevărații vinovați ai agresiunii împotriva poporului coreean și rolul nepotrivit pe care Statele Unite l-au obligat să îl joace Consiliul de Securitate al ONU în această chestiune. URSS s-a exprimat în favoarea încetării imediate a ostilităților și a retragerii rapide a trupelor străine din Coreea. Guvernul sovietic a condamnat, de asemenea, amestecul SUA în afacerile interne ale Chinei și a cerut retragerea Flotei a 7-a SUA din strâmtoarea Taiwan și încetarea blocadei de pe coasta chineză.

Poziția URSS a primit sprijin unanim din partea statelor socialiste. Guvernul RPC a emis declarații la 28 iunie și 6 iulie 1950, avertizând că intervenția imperialistă în Coreea „ar ridica popoarele din Asia la o rezistență îndârjită și hotărâtă”. La ONU, poziția URSS a fost susținută activ de țările socialiste care erau membre ale organizației.

Guvernul indian a jucat un rol activ în încercarea de a rezolva conflictul din Coreea. După ce s-a abținut de la vot cu privire la chestiunea trimiterii „trupelor ONU” în Coreea, a venit cu o inițiativă de încetare timpurie a ostilităților și de a purta negocieri cu participarea URSS, SUA și RPC. La 10 iulie 1950, guvernul chinez și-a exprimat sprijinul pentru inițiativa transmisă de ambasadorul indian la Beijing de a conduce astfel de negocieri. Apoi, prim-ministrul Indiei J. Hepy s-a întors pe 13 iulie către J.V. Stalin și G. Truman cu o propunere oficială pentru începerea timpurie a negocierilor cu participarea obligatorie la acestea într-o formă sau alta a guvernului RPDC. Propunerea guvernului indian a primit aprobarea URSS, care a susținut o soluționare pașnică a problemei coreene prin intermediul Consiliului de Securitate cu participarea reprezentanților celor cinci mari puteri și cu participarea obligatorie a reprezentanților poporului coreean la discuția sa. Cu toate acestea, secretarul de stat american D. Acheson a respins propunerea indiană.

Uniunea Sovietică a folosit în mod activ platforma ONU pentru a lupta împotriva agresiunii din Coreea. De la 1 august 1950, reprezentantul sovietic, în ordinea priorităților, trebuia să preia funcția de președinte al Consiliului de Securitate. Prin decizia guvernului sovietic, participarea sa la lucrările acestui organism ONU a fost reluată de la 1 august. Într-un efort de a readuce ONU în poziţia de protejare a păcii, Uniunea Sovietică a propus în Consiliul de Securitate un amplu program concret pentru soluţionarea paşnică a problemei coreene şi a situaţiei din Orientul Îndepărtat în ansamblu. Cu toate acestea, propunerile sovietice au fost respinse de Statele Unite și aliații săi. Trupele de intervenție în acest moment se

pregăteau să desfășoare operațiuni militare majore împotriva Armatei Populare a RPDC, care, după calculele lor, ar fi trebuit să schimbe valul războiului din Coreea, care până acum le fusese defavorabil.

145

La 15 septembrie 1950, la Inchon (Chemulpo) a fost efectuată o operațiune de aterizare majoră a intervenționștilor. La operațiune au participat 40 de mii de soldați și peste 300 de nave militare americane și britanice. Aterizarea, de aproximativ 20 de ori mai mare decât trupele Armatei Populare din zonă, a fost acoperită din aer de aproximativ 800 de avioane americane. Armata Populară a fost nevoită să-și abandoneze pozițiile din apropierea orașului Busan și să se retragă în Coreea de Nord. Trupele americane și aliații lor de intervenție au capturat întregul teritoriu la sud de paralela 38 și se pregăteau să transfere operațiuni militare pe teritoriul RPDC, deși acest lucru contrazicea spiritul și litera rezoluțiilor Consiliului de Securitate la care se referă comandamentul „ trupele ONU”. La 1 octombrie, MacArthur a dat ordinul „trupelor ONU” să treacă paralela 38.

Cea de-a 5-a sesiune a Adunării Generale a ONU, care s-a deschis la 19 septembrie 1950 pe fondul succeselor militare ale intervenţioniştilor, şi-a început lucrările cu o discuţie asupra situaţiei din Coreea. Pentru examinarea sa, delegațiile URSS, RSS Ucraineană, BSSR, Polonia și Cehoslovacia au înaintat un proiect de rezoluție care prevedea încetarea imediată a ostilităților, retragerea trupelor străine din Coreea și organizarea de alegeri libere în întregime coreeană. Adunarea Națională sub supravegherea unei comisii ONU cu participarea obligatorie la ea a reprezentanților la granița statelor Coreei, asistență ONU pentru Coreea în restabilirea economiei naționale.

Statele Unite au insistat să respingă „rezoluția celor cinci” și au susținut proiectul înaintat de delegația britanică în numele a opt state dependente de SUA, care justifica agresiunea americană în Coreea și prevedea extinderea acesteia în continuare pentru a distruge forțele armate. al RPDC și să-i acapareze teritoriul. Pe 7 octombrie, „mașina de vot” controlată de SUA de la ONU a votat în favoarea „rezoluției celor opt”, deschizând astfel calea unei agresiuni continue în Coreea.

Între timp, agresiunea a fost efectuată nu numai sub steagul ONU împotriva Coreei, ci și de către forțele americane în mod independent împotriva Republicii Populare Chineze. Generalul MacArthur a vizitat Taiwan, unde a convenit cu Chiang Kai-shek să coordoneze operațiunile militare. Avioanele americane au încălcat din ce în ce mai mult granițele RPC, bombardând zonele populate chineze. Numai în septembrie-octombrie 1950 au fost efectuate 320 de raiduri în provinciile din nord-estul Chinei, care au implicat 1.400 de avioane. Amenințarea la adresa securității RPC a crescut în special odată cu transferul operațiunilor militare pe teritoriul RPDC de către intervenționiști la începutul lunii octombrie 1950. Retrăgându-se spre nord sub presiunea din ce în ce mai mare din partea forțelor inamice superioare, Armata Populară a Coreei a abandonat Phenianul pe 23 octombrie. Forțându-și înaintarea de-a lungul rutelor de transport, intervenționiștii din mai multe puncte s-au apropiat de granița cu RPC. Pe 24 octombrie, MacArthur a dat

pentru o ofensivă generală pentru a pune capăt campaniei coreene. În același timp, nu s-a făcut niciun secret cu privire la posibilitatea de a transfera ostilitățile pe teritoriul chinez.

Cu toate acestea, speranțele intervenționștilor de impunitate pentru acțiunile lor pe teritoriul RPDC nu s-au concretizat. Țările socialiste au venit cu hotărâre în sprijinul poporului coreean. URSS, la cererea guvernului chinez, a oferit o acoperire aeriană fiabilă pentru nord-estul Chinei, trimițând acolo formațiunile sale aviatice și unități antiaeriene; cinci divizii blindate erau în permanentă pregătire pentru a fi trimise în RPDC în cazul în care situația militară de acolo s-ar înrăutăți. La sfârșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie 1950, Zhou Enlai, prin ambasadorul Indiei în RPC K. M. Panikkar, a trimis un avertisment guvernului american, indicând că poporul chinez, dacă va fi necesar, nu va refuza asistența militară a RPDC pentru a proteja teritoriul său. La 25 octombrie 1950, unități de voluntari ale poporului chinez sub comanda mareșalului Peng Dehuai au intrat pe teritoriul RPDC. Împreună cu unitățile Armatei Populare din Coreea, în lupte de două săptămâni, au învins trupele Seungman și americane pe sectorul de nord-vest al frontului de lângă orașul Anju și i-au alungat pe agresori la sud de râul Choncheongan.

Pe 24 noiembrie, intervenţienţii, după ce au adunat toate rezervele disponibile, au lansat o contraofensivă „decisivă” pentru a finaliza operațiunea militară de capturare a Coreei de Nord. Dar deja pe 25 noiembrie 1950, unități ale Armatei Populare din Coreea și voluntari chinezi au dat o lovitură zdrobitoare intervenționștilor și i-au pus pe fugă. Pe 7 decembrie, Phenianul a fost eliberat, în cursul lunii decembrie întregul teritoriu al RPDC a fost eliberat, iar la 4 ianuarie 1951, Seulul a fost eliberat. Linia frontului s-a deplasat la 30-60 km la sud de paralela 38.

Înfuriat de înfrângere, generalul MacArthur a văzut „singura” cale de ieșire din această situație în folosirea bombelor atomice, cu care el, conform recunoașterii ulterioare a lui Truman, „a vrut să bombardeze China, Rusia de Est și totul la rând”. NSC SUA a luat în considerare cererea generalului, dar majoritatea consiliului i s-a opus. Mulți s-au referit la faptul că pregătirile militare în Europa nu au fost încă finalizate. După cum a spus președintele JCS, generalul Bradley, strategia lui MacArthur ar implica Statele Unite „în războiul greșit, în locul nepotrivit, la momentul nepotrivit, cu inamicul greșit” — o remarcă care ilustrează planurile agresive globale ale imperialismului american.

Truman a încercat șantajul atomic, declarând la o conferință de presă din 30 noiembrie că Statele Unite au „considerat în mod activ” întotdeauna utilizarea bombei atomice împotriva Chinei. Această declarație a provocat indignare internațională și șoc în rândul aliaților SUA în războiul din Coreea. Premierul britanic Attlee, după ce s-a consultat cu Franța, a plecat în străinătate pentru a clarifica situația.

situatii. Acesta din urmă era, totuși, atât de clar încât Departamentul de Stat l-a avertizat pe președinte: în cazul unui război cu RPC și URSS, Statele Unite se pot găsi fără aliați. Drept urmare, Truman l-a asigurat pe Attlee, așa cum se spune în comunicatul comun, că dacă folosirea armelor atomice ar fi „necesară”, Statele Unite se vor consulta cu aliații săi. Și în aprilie 1951, l-a revocat pe MacArthur din funcție, numindu-l pe generalul Ridgway comandant al „trupelor ONU”.

În același timp, guvernul american a reușit să impună o rezoluție prin care se declară RPC „agresor” la a 5-a sesiune a Adunării Generale a ONU. Această rezoluție a fost adoptată la 1 februarie 1951. În mai, a fost adoptată o altă rezoluție, prin care se recomanda ca membrii ONU să instituie un embargo privind furnizarea de arme, materiale strategice și alte materiale către RPC și RPDC. Delegațiile țărilor socialiste la ONU au refuzat să participe la votul acestor rezoluții, afirmând că măsurile propuse sunt de competența exclusivă a Consiliului de Securitate și că Adunarea Generală a Națiunilor Unite nu este competentă să le discute.

Ca urmare a prăbușirii planurilor politice și militare ale SUA în Orientul Îndepărtat, a apărut o criză profundă în politica externă americană. În primul an al războiului din Coreea, pierderile SUA au fost cu aproape un sfert mai mari decât pierderile suferite de trupele americane în primul an de război împotriva Japoniei și s-au ridicat la 70,5 mii de oameni. Inutilitatea unei soluții militare a problemei a devenit din ce în ce mai evidentă.

În plus, cercurile conducătoare ale SUA s-au confruntat cu perspectiva izolării internaționale. Nu numai statele socialiste au cerut încetarea războiului și rezolvarea pașnică a problemelor din Orientul Îndepărtat. Această cerere a fost făcută de multe țări din Asia și Africa. Și chiar și printre aliații SUA, ezitarea a crescut brusc. Ei au refuzat din ce în ce mai mult să se conformeze cerințelor americane de a trimite trupe suplimentare în Coreea. Problema încheierii războiului din Coreea a devenit subiect de discuție la Conferința prim-miniștrilor Commonwealth-ului Britanic al Națiunilor din ianuarie 1951. În cele din urmă, războiul din Coreea devenea din ce în ce mai nepopular chiar în Statele Unite. În aceste condiții, guvernul SUA a început să caute o ieșire din război prin negocieri de pace.

Guvernul sovietic a luat inițiativa de a purta negocieri. La 23 iunie 1951, Reprezentantul Permanent al URSS la ONU a înaintat o propunere pentru încetarea imediată a ostilităților și începerea negocierilor între țările în conflict cu privire la încetarea focului, un armistițiu cu retragerea reciprocă a trupelor de pe paralela 38. . Propunerile sovietice nu sunt co-

tte

nu a avut nicio condiție prealabilă. Cu toate acestea, însăși formula negocierilor directe între țările în război nu a permis Statelor Unite să folosească „majoritatea mecanică” ascultătoare acestora în ONU.

Guvernele RPDC și RPC au susținut propunerea Uniunii Sovietice și și-au exprimat disponibilitatea de a începe imediat negocierile. Pe 25 iunie, președintele Truman a anunțat acordul Statelor Unite cu privire la acestea. Cu toate acestea, Statele Unite au intrat în negocieri fără a intenționa să oprească intervenția. O directivă trimisă generalului Ridgway pe 29 iunie sugera posibilitatea întreruperii negocierilor, cu condiția ca vina pentru eșecul lor să fie pusă pe partea coreeano-chineză.

Negocierile dintre reprezentanții RPDC și voluntarii chinezi, pe de o parte, și Coreea de Sud, Statele Unite și alți participanți la intervenție, pe de altă parte, s-au deschis în orașul Kaesong, situat în apropiere de paralela 38. Comandamentul american a luat imediat un ton de ultimatum în timpul negocierilor, sperând clar să impună condiții care nu ar putea fi atinse prin acțiune militară. De asemenea, au fost adoptate tacticile de întârziere și diferite tipuri de întârzieri. Abia după zece întâlniri, până pe 26 iulie, a fost convenită ordinea de zi a negocierilor.

În prima etapă a negocierilor, discuția principală a vizat problema stabilirii liniei de demarcație. Având în vedere că linia frontului s-a stabilizat în zona paralelei 38, reprezentanții părții chino-coreene au propus trasarea unei linii de demarcație de-a lungul acestei paralele. Statele Unite au insistat să traseze o linie de demarcație mult mai la nord, căutând excluderea a 13 mii de metri pătrați. km de teritoriul RPDC, în special zona în care se află minele de tungsten. Statele Unite și-au motivat afirmațiile prin faptul că aveau nevoie de „compensație teritorială” pentru presupusa sa superioritate în aer și pe mare. Pentru a susține această cerere absurdă, armata americană a lansat din nou operațiuni ofensive și chiar, cu încălcarea normelor general acceptate ale dreptului internațional, a efectuat raiduri aeriene în sediul și personalul delegației de negociere coreeano-chineze. În aceste condiții, negocierile au fost întrerupte.

O nouă rundă de negocieri a început abia pe 25 octombrie 1951, după eșecul ofensivei americane, care a costat SUA aproximativ 75 de mii de morți și răniți. Locul ales pentru ei a fost Panmynzhong, un loc situat exact pe paralela 38. Datorită poziției constructive a părții coreene-chineze, a fost posibil să se convină rapid, până pe 27 noiembrie, ca linia de demarcație să se desfășoare de-a lungul graniței de contact dintre trupe în ziua intrării în vigoare a armistițiului. Aceasta a însemnat că RPDC exercită controlul asupra unui teritoriu de 3,6 mii de metri pătrați. km la sud de paralela 38 și la sud

Coreea și SUA - peste teritoriul din nordul acestuia, cu o suprafață de 4,6 mii de kilometri pătrați.

S-a dovedit a fi mai dificil să se convină asupra altor măsuri de implementare a armistițiului. Motivul pentru aceasta a fost dorința SUA de a impune condiții deschise inegale. Propunerea americană prevedea, de exemplu, posibilitatea unei comisii militare de monitorizare a armistițiului de a vizita orice regiune a RPDC sub pretextul „monitorizării” implementării acordului, o „inspecție aeriană” a

întregului teritoriu al RPDC. , permițând forțelor sale armate să rămână în zona demilitarizată etc.

Piesa de poticnire care a întârziat cu un an și jumătate încheierea acordului de armistițiu a fost problema prizonierilor de război, care a fost interpretată într-o manieră extrem de tendențioasă de partea americană.

Convenția de la Geneva din 1949 privind tratamentul prizonierilor de război prevede principiul repatrierii obligatorii a tuturor prizonierilor de război (cu excepția celor aflați în urmărire penală pentru infracțiuni sau care ispășesc deja pedepse pentru aceștia) imediat după încetarea ostilităților. Pe baza prevederilor Convenției de la Geneva, partea coreeană-chineză și-a propus, după semnarea acordului de armistițiu, să facă schimb de toți prizonierii de război, în primul rând cei bolnavi și răniți. Cu toate acestea, delegația americană, încălcând convenția, care a fost semnată de Statele Unite, a propus un schimb de prizonieri de război într-un raport unu-la-unu. Întrucât „trupele ONU" au capturat mai mulți prizonieri în timpul ofensivei decât partea chino-coreeană în timpul contraofensivei, aceasta ar însemna că Statele Unite rețineau aproximativ 120 de mii de soldați capturați din Armata Populară și voluntari chinezi, pe care intenționau să îi predea. Syngman Rhee și Chiang Kai-shek.

Invocând ipocrit considerente de „umanitate" și „drepturile omului", delegația americană a insistat asupra aplicării principiului „ repatrierii voluntare" a prizonierilor de război. Ceea ce s-a ascuns în spatele acestei „voluntarități" este evidențiat în mod elocvent de metodele barbare de tratare a prizonierilor de război în lagăre pentru a obține de la aceștia declarații de „nedorință" de a se repatria în patria lor. Lumea a asistat la modul în care prizonierii de război disperați dintr-un lagăr de pe insula Koje-jedo din strâmtoarea Coreea (erau aproximativ 80 de mii de oameni) s-au răzvrătit și l-au luat ca ostatic pe comandantul lagărului, cerând încetarea torturii, masacrelor și transferurilor forțate. la ordinul lui Syngman Rhee și Chiang Kai-shek.

Amânând în mod deliberat negocierile, Statele Unite au încercat între timp să schimbe din nou cursul războiului în favoarea sa. Următoarea lor ofensivă din vara și toamna lui 1952, în urma căreia aproximativ 170 de mii de oameni au fost uciși și răniți, nu a avut succes.

50

Problema încheierii războiului din Coreea a fost în centrul campaniei electorale din SUA din 1952. Platformele ambelor partide democrate și republicane conțineau o promisiune de a ajunge la un acord pașnic în Coreea. Pe fundalul nemulțumirii generale față de războiul în desfășurare, promisiunile republicane de a „aduce războiul din Coreea la un sfârșit rapid și onorabil" au contribuit la asigurarea victoriei candidatului lor, D. Eisenhower.

La 22 februarie 1953, comanda „trupelor ONU" a invitat partea coreeană-chineză să facă schimb de prizonieri de război bolnavi și răniți. Comandamentul Armatei Populare și voluntarii chinezi au considerat această propunere drept primul pas care deschide calea către rezolvarea

problemei prizonierilor de război în ansamblu, iar la 28 martie au convenit să efectueze un schimb. În același timp, s-a exprimat în favoarea reluării negocierilor pentru armistițiu. La 11 aprilie 1953 a fost semnat un acord privind schimbul de prizonieri de război bolnavi și răniți, iar la 26 aprilie, la Pan-mujung, au fost reluate negocierile, întrerupte de Statele Unite la 8 octombrie 1952.

După elaborarea unei formule de compromis pentru rezolvarea problemei prizonierilor de război cu participarea unei comisii de țări neutre, sub controlul căreia au venit prizonierii care „nu doreau” să fie repatriați, a fost semnat un acord de armistițiu în Coreea la 27 iulie 1953. .

Acordul prevedea încetarea generală a ostilităților până la obținerea unui acord general de pace în Coreea. Au fost definite o linie de demarcație, așa cum sa convenit la sfârșitul anului 1951, și o zonă demilitarizată de doi kilometri. Părțile ar putea înlocui personalul militar într-un raport de unu la unu, dar nu mai mult de 35 de mii de militari pe lună. Modernizarea armelor partidelor sub pretextul înlocuirii celor vechi a fost interzisă. Pentru a monitoriza implementarea termenilor acordului de armistițiu, a fost creată o comisie din reprezentanți ai Poloniei, Cehoslovaciei, Suediei și Elveției. S-a recomandat convocarea unei conferințe politice în termen de trei luni de la intrarea în vigoare a armistițiului pentru a rezolva problemele retragerii trupelor străine din Coreea și soluționarea pașnică a problemei coreene.

Încheierea armistițiului din Coreea a fost o victorie importantă pentru forțele păcii și socialismului. A pus capăt unui război sângeros de trei ani, plin de escaladare într-un conflict global și a dezamorsat tensiunile în Orientul Îndepărtat și în întreaga lume. Rezultatul războiului a demonstrat în mod clar lipsa de temei a încercărilor imperialismului de a schimba echilibrul de putere în lume folosind arme și a fost un eșec major al politicii agresive a SUA. A devenit posibil ca urmare a acțiunilor comune ale țărilor socialiste. Utilizarea lor activă a diferitelor forme și metode militare, politice și diplomatice

151

Lupta ic, cooperarea vastă, construită pe principiile internaționalismului socialist, au stat la baza succesului în lupta pentru pace și securitate internațională împotriva politicii de agresiune și război.

După încheierea armistițiului, chestiunea coreeană după poporul coreean s-a confruntat cu două sarcini false care nu au pus capăt războiului
: restaurarea celor devastați.

economie sfâşiată de război şi obţinerea unui acord final de pace. Uniunea Sovietică și alte țări socialiste au oferit RPDC toată asistența posibilă pentru restabilirea economică. Numai URSS a oferit 1 miliard de ruble gratuit în acest scop. Țările europene ale democrației populare au oferit asistență gratuită în valoare de 900 de milioane de ruble. Guvernul chinez a donat 800 de milioane de yuani poporului coreean pentru a restabili diferite sectoare ale economiei naționale a

țării; Părți din voluntarii poporului chinez care se aflau în Coreea au oferit asistență activă în acest sens.

La 18 august 1953, la sesiunea a VII-a a Adunării Generale a ONU, delegația URSS a înaintat un proiect de rezoluție convenit cu guvernul RPDC și al RPC, care prevedea convocarea unei conferințe internaționale cu o largă reprezentare a neutralilor. țările interesate de o soluție democratică a problemei coreene. Delegația americană a respins principiul mesei rotunde propus de URSS, impunând o rezoluție ONU de a convoca o conferință a părților adverse în conflict. În același timp, Statele Unite, încercând să-și consolideze poziția în Coreea de Sud, au semnat un „tratat de apărare reciprocă” cu regimul Yeli-Synman la 1 octombrie 1953, potrivit căruia Statele Unite au primit dreptul de a-și menține trupele. în Coreea de Sud pentru o perioadă nedeterminată. Tratatul a acoperit, de asemenea, teritorii „care ar putea fi în viitor sub controlul” autorităților sud-coreene, care au indicat în mod direct caracterul său agresiv.

La sfârșitul lunii octombrie 1953, la Panmunzhong au început negocierile între reprezentanții Statelor Unite și Coreei de Sud, pe de o parte, și RPDC și o delegație de voluntari chinezi, pe de altă parte. Problema condițiilor de convocare a unei conferințe politice a fost din nou pe ordinea de zi. După o lună și jumătate de încercări de a-și impune soluția problemei, delegatul SUA a părăsit negocierile pe 12 decembrie 1953.

În efortul de a finaliza o reglementare pașnică în Coreea, URSS a înaintat la reuniunea de la Berlin a miniștrilor de externe ai celor patru puteri (URSS, SUA, Marea Britanie, Franța) din ianuarie - februarie 1954 (vezi capitolul VI) o propunere de convocare. o conferință a cinci mari puteri (cu participarea RPC) pentru a discuta problemele Orientului Îndepărtat și Asiei de Sud-Est.

152

Statele Unite nu au fost dornice de o astfel de discuție, dar Marea Britanie și Franța, din motivele lor, au fost de acord cu propunerea sovietică și a fost acceptată. Conferința miniștrilor de externe ai celor cinci mari puteri s-a deschis la Geneva la 26 aprilie 1954.

În cadrul conferinței, delegația RPDC a elaborat un program constructiv pentru restabilirea unității naționale a Coreei, care a inclus organizarea de alegeri integral coreene și crearea unei comisii integral coreene pentru pregătirea acestora, măsuri urgente pentru dezvoltarea economică și culturală. apropierea de nordul și sudul țării și retragerea tuturor trupelor străine în termen de 6 luni. Propunerile RPDC au fost susținute de delegațiile URSS și RPC. Această linie constructivă a fost contracarată de Statele Unite și de regimul sud-coreean cerând retragerea unilaterală a voluntarilor chinezi din RPDC și organizarea de alegeri sub controlul ONU (în numele cărora a fost efectuată intervenția).

Întrucât astfel de cereri fuseseră deja respinse de partea coreeană-chineză, a devenit clar că delegația americană urmărea pur și simplu să perturbe discuția de la Geneva asupra chestiunii coreene. La inițiativa ei, reprezentanții a 16 țări participante la intervenția din Coreea au

emis o declarație, în care se afirma că la întâlnire nu s-a ajuns la un acord în problema coreeană. Ei s-au pronunțat împotriva ideii țărilor socialiste de a relua aceste negocieri în viitor, cu excepția cadrului ONU. Puterile occidentale au continuat să mențină tensiunile în Peninsula Coreeană.

Baza acestui curs a fost consolidarea alianței militare SUA-Coreea de Sud, militarizarea accelerată a Coreei de Sud și încălcările constante ale acordului de armistițiu. Aici au fost create peste 10 mari baze militare americane. Puterea armatei sud-coreene a crescut: de la 16 divizii disponibile la momentul semnării armistițiului, a crescut până la sfârșitul anilor 50 la 30 de divizii și număra 720 de mii de oameni.

În vara anului 1956, cu încălcarea art. 2 din acordul de armistițiu pe teritoriul Coreei de Sud a interzis în mod unilateral activitățile grupurilor de inspecție ale Comisiei de Supraveghere a Armistițiului din Țările Neutre, iar la 21 iunie 1957, „Comandamentul ONU” s-a declarat unilateral liber de obligațiile care interziceau importul de noi arme în Coreea. Guvernele RPDC, URSS și RPC au condamnat aceste acțiuni ale SUA menite să perturbe armistițiul din Coreea și au plasat întreaga responsabilitate pentru consecințele lor părților americane și sud-coreene.

La rândul lor, RPDC și alte țări socialiste au susținut constant reducerea tensiunilor din Peninsula Coreeană și crearea condițiilor pentru unificarea pașnică.

Coreea. În 1956, RPDC a propus crearea unui comitet permanent format din reprezentanți ai legislativelor din Nord și Sud, guverne, partide politice și organizații publice, ca prim pas către unificarea țării. La 5 februarie 1958, guvernul RPDC a venit cu noi propuneri menite să unifice Coreea. În cadrul acestor inițiative, a fost pusă problema retragerii voluntarilor poporului chinez de pe teritoriul RPDC. Până la 25 octombrie 1958, ultimele unități de voluntari chinezi au părăsit RPDC. În ceea ce privește Statele Unite, acestea au refuzat să-și retragă trupele și au continuat să ocupe Coreea de Sud.

2. Înfrângerea colonialismului francez în Indochina. Acordurile de la Geneva privind Indochina

La începutul anilor '50, a fost dezvăluită complet inutilitatea intervenției colonialiste franceze în Indochina (vezi capitolul II). Forțele franceze au suferit înfrângeri, în timp ce forțele național-patriotice și-au extins zona de control. În zonele eliberate s-a conturat o structură puternică a puterii democratice a oamenilor.

Pentru a consolida lupta comună a popoarelor celor trei țări ale Indochinei - Vietnam, Laos și Cambodgia - la 11 martie 1951, prin decizia celui de-al doilea Congres al Partidului Comunist din Indochina, o conferință a reprezentanților a trei fronturi naționale. a fost convocat, care fusese format organizatoric cu puțin timp înainte: Frontul Național Unit al Vietnamului (Lien Viet), Frontul Național Laotian Pathet Lao (Neo Lao Hak Sat) și Frontul Național Unit al Khmerului Cambodgian. La conferință a fost proclamată crearea unei

uniuni a trei fronturi naționale și formarea unui comitet sindical din reprezentanți ai fiecărui front. Formarea Frontului Național Unit al popoarelor celor trei țări a ridicat coordonarea operațiunilor militare ale forțelor patriotice la un nou nivel și a întărit pozițiile acestora în lupta împotriva colonialiștilor.

Franța, epuizată de război, era din ce în ce mai înclinată să caute o soluție politică care să asigure cel puțin parțial interesele capitalului francez în țările Indochinei. Ea a fost susținută și încurajată de Marea Britanie, care se temea pentru păstrarea rămășițelor posesiunilor sale coloniale din regiune în cazul unei escalade a conflictului. Cu toate acestea, cea mai activă forță care împiedică negocierile și o înțelegere pașnică aici s-a dovedit a fi Statele Unite.

Acest fapt în sine este remarcabil. În ciuda faptului că Statele Unite aveau mâinile legate în Coreea și în acel moment sufereau înfrângere acolo, imperialismul american a căutat noi progrese.

închisorile și noi extinderi, adesea chiar contrare intereselor aliaților și partenerilor lor, încercând să-și apere „interesele” în regiune cu mâinile lor.

Ordinul lui Truman din 27 iunie 1950, care autoriza agresiunea americană în Coreea, a legat oficial aceasta din urmă de extinderea sporită a SUA în Indochina. Înfrângerea imperialismului american în Coreea și încheierea unui armistițiu nu au făcut decât să provoace guvernul SUA, care intenționa să se răzbune în Indochina. Conducerea americană a promovat activ „teoria domino” formulată de Eisenhower la începutul anului 1954, conform căreia înfrângerea în Indochina ar duce inevitabil la pierderea întregii Asii de Sud-Est și apoi de Sud pentru puterile occidentale.

Statele Unite au acoperit 15% din cheltuielile militare ale trupelor franceze în Indochina în 1950-1951 și deja 35% în 1952. La o reuniune a miniștrilor de externe ai Statelor Unite, Marii Britanii și Franței din 1952, secretarul de stat american D. Acheson a respins hotărât sugestia făcută de ministrul francez de externe M. Schuman cu privire la o posibilă reglementare politică în Indochina, similară celei începuse deja în Coreea. Principalul argument al lui Acheson ar fi că „Statele Unite plătesc deja o treime din costurile războiului”. În 1953, noul secretar de stat american J.F. Dulles a refuzat să accepte propunerea noului ministru francez de externe J. Vidot de a coordona un calendar pentru o reglementare politică în Coreea și Indochina . Statele Unite au plătit deja 45% din cheltuielile militare ale Franței în Indochina anul acesta. În 1954, când Statele Unite nu mai erau legate de războiul din Coreea, și-au asumat 80% din finanțarea tuturor cheltuielilor militare din Indochina.

În același timp, după ce au aflat din războiul din Coreea, imperialiștii americani nu au îndrăznit să întreprindă o aventură similară în Indochina. Washingtonul s-a bazat pe activitățile militare sporite ale Franței și pe guvernele marionete, care au fost finanțate de Statele Unite. În același timp, a fost alimentată activ ideea internaționalizării războiului din Indochina (cu participarea Franței

și Marii Britanii), la care Statele Unite erau gata să participe în principal cu avioane bombardiere și, eventual, cu arme atomice.

În toamna anului 1953, Franța a început să implementeze așa-numitul „Plan Navarra”, numit după comandantul trupelor franceze din Indochina. Scopul său a fost să încerce, printr-o ofensivă cuprinzătoare, să înfrângă complet Armata Populară din Vietnam și să obțină astfel o soluție militară a problemei. Dezvoltarea „Planului Navarra” a fost realizată cu asistența și presiunea Statelor Unite, iar implementarea sa a fost realizată cu arme americane și bani americani.

Cu toate acestea, acțiunile Armatei Populare din Vietnam au blocat principalele forțe ale colonialiștilor, care, în primăvară

155

(1954) Contraofensiva patriotică a fost înconjurată în cetatea Dien Bien Phu. Garnizoana sa a capitulat la 7 mai 1954, după un asediu de două luni.

La întâlnirea și dezbaterea care s-a desfășurat în octombrie 1953 la Adunarea Națională de la Geneva a Franței pe tema Indochinei,

Comuniștii comuniști au cerut să intre imediat în negocieri cu Republica Democrată Vietnam pentru încheierea păcii. Au fost sprijiniți de socialiști și de unii deputați ai partidelor burgheze. Prim-ministrul J. Lan-el a fost forțat să fie de acord că „problema Indochinei nu trebuie neapărat rezolvată prin mijloace militare”. Între timp, în acest moment a început implementarea „Planului Navarra” în Indochina.

Guvernul DRV și-a exprimat disponibilitatea de a discuta problema încheierii războiului și armistițiului fie în negocieri bilaterale cu Franța, fie în negocieri mediate de un stat neutru. Cu toate acestea, Parisul a evitat negocierile directe cu Republica Democrată Vietnam, încercând astfel să evite recunoașterea guvernului său. Guvernul francez a considerat cel mai favorabil pentru sine să discute problema Indochinei la o conferință internațională, unde se aștepta să primească sprijin diplomatic efectiv din partea Angliei și a Statelor Unite. Prin urmare, când la reuniunea de la Berlin a miniștrilor de externe ai URSS, SUA, Anglia și Franța din ianuarie-februarie 1954, Uniunea Sovietică a propus să ia în considerare, cu participarea RPC, măsuri pentru atenuarea tensiunilor în Orientul Îndepărtat, Delegația franceză s-a exprimat în favoarea includerii problemei pe ordinea de zi a conferinței propuse privind restabilirea păcii în Indochina. Acest curs al diplomației franceze s-a explicat în mare măsură prin faptul că „planul Navarrei” de fapt eșuase deja, iar principalele forțe ale forței expediționare franceze erau deja înconjurate în Dien Bien Phu, așteptându-și soarta.

Statele Unite nu și-au abandonat intențiile de a încuraja Franța să continue războiul. La sfârșitul lunii martie 1954, în timpul unei vizite în Statele Unite ale șefului de stat major al forțelor armate franceze, generalul Elie, interlocutorii săi - J. F. Dulles și președintele șefilor de stat major comun, amiralul Radford - ca răspuns la un Cererea franceză de sprijin aerian pentru garnizoana asediată

Dien Bien Phu l-a asigurat pe Elie că SUA este pregătită să facă o intervenție militară mai extinsă. Statele Unite au încercat în mod activ să impună Franței ideea de „acțiune colectivă”.

Statele Unite își mutau formațiunile de portavion în zona Mării Chinei de Sud, pregătindu-se să efectueze un bombardament masiv asupra pozițiilor Armatei Populare în cazul unei cereri oficiale din partea Franței. Cu toate acestea, liderii Congresului SUA s-au exprimat în favoarea utilizării forțelor navale și armatei americane

forțele aeriene din Indochina doar dacă Marea Britanie și membrii ANZUS au participat la aceste acțiuni, iar în cele din urmă guvernul american a trebuit să respingă cererile disperate ale comandamentului francez de sprijin aerian.

Pe 11 aprilie, Dulles a mers la Londra și Paris pentru a ajunge la un acord asupra acțiunii colective a puterilor imperialiste din Indochina. În același timp, au fost exercitate presiuni de către armata americană. Într-un memorandum secret trimis guvernului britanic în această perioadă de Comitetul șefilor de stat major britanici, au fost citate materiale dintr-o conferință militară desfășurată la Washington, ai căror participanți recomandau „începerea imediată a atacurilor aeriene asupra țintelor militare” în Vietnam și Poporul. Republica Chineză și „de la bun început” sa presupus că folosește nu numai arme convenționale, ci și arme nucleare.

Cu toate acestea, guvernul britanic a refuzat intervenția militară imediată. Un politician cu experiență și extrem de precaut când vine vorba de securitatea propriei țări, prim-ministrul Winston Churchill a scris într-o notă privată: „Poporul britanic nu va fi ușor interesat de ceea ce se întâmplă în junglele îndepărtate ale Indochinei”. Prim-ministrul a trebuit să țină cont și de poziția membrilor Commonwealth-ului Britanic. Marea Britanie a preferat să aștepte rezultatele întâlnirii de la Geneva.

Parisul a arătat, de asemenea, o reticență clară de a renunța la oportunitatea de a rezolva problema Indochinei în cadrul unei conferințe internaționale. Comunicatul american-francez din 14 aprilie prevedea că orice măsuri comune vor fi luate doar în funcție de rezultatele întâlnirii.

Eșecul misiunii lui Dulles nu a oprit încercările diplomatice americane de a perturba întâlnirea care urma. Pe 23 aprilie, în ajunul deschiderii sesiunii Consiliului NATO de la Paris și cu două zile înainte de deschiderea reuniunii de la Geneva, Dulles și Radford i-au asigurat pe liderii francezi că președintele va obține acordul Congresului pentru intervenția militară a SUA în Indochina, dacă francezii guvernul a cerut-o în mod oficial. Având în vedere situația catastrofală a forțelor franceze, premierul Laniel și ministrul de externe Bideau au decis pe 24 aprilie să trimită Statelor Unite și Marii Britanii o cerere de intervenție armată în război. Primind o cerere din partea Franței, Dulles a încercat să obțină de la ministrul de externe britanic A. Eden, sosit la Paris, participarea cel puțin simbolică a Marii Britanii la acțiunile comune din Indochina. Această

întorsătură a evenimentelor a alarmat guvernul britanic. Eden a zburat de urgență la Londra, unde pe 25 aprilie, duminică, a avut loc o ședință urgentă a cabinetului de miniștri. Cabinetul s-a exprimat împotriva participării la ostilități până la sfârșitul reuniunii de la Geneva.

157

Lupta țărilor socialiste la Conferința de la Geneva pentru o soluție echitabilă a problemei Indochinei

Discuție asupra problemei

158

Ideea provocatoare a lui Dulles, informații despre care și-au găsit loc în presă, a stârnit indignarea comunității mondiale. În aceste condiții, guvernul american a trebuit să respingă cererea „franceză" inspirată de el însuși și să se așeze la masa negocierilor.

Diplomația statelor eliberate din Asia, și mai ales a Indiei, a jucat un rol major în pregătirea pentru convocarea Conferinței de la Geneva. La 22 februarie 1954, prim-ministrul indian J. Hepy a făcut o propunere tuturor părților interesate de a opri operațiunile militare din Indochina înainte de a convoca întâlnirea. Această propunere a provocat o dezbatere aprinsă în Adunarea Națională Franceză și a crescut presiunea asupra guvernului Laniel-Bidot din partea susținătorilor unei încheieri rapide a războiului. În aprilie, în ajunul deschiderii reuniunii, guvernul indian a prezentat un program general pozitiv pentru un acord de pace în Indochina, iar prim-miniștrii a cinci țări asiatice (India, Indonezia, Birmania, Pakistan și Ceylon), s-au întâlnit la 28 aprilie - 2 mai 1954, pentru o întâlnire la Colombo, a cerut un acord urgent de încetare a focului bazat pe recunoașterea independenței depline a statelor indo-chineze. Aceste propuneri, deși nu au fost puse în aplicare, au contribuit totuși la crearea unui anumit climat internațional și a unei presiuni politice asupra puterilor imperialiste.

Factorul decisiv în zădărnicirea planurilor de intervenție colectivă în Indochina au fost acțiunile comune ale țărilor socialiste în lupta pentru încheierea războiului colonial și soluționarea politică rapidă a problemei. Îndeplinind angajamentul asumat la întâlnirea de la Berlin, URSS a adresat RPC o invitație de a participa la întâlnirea miniștrilor de externe ai celor cinci mari puteri de la Geneva. Invitația a fost acceptată, iar la începutul lunii aprilie, la inițiativa Comitetului Central al PCUS, a avut loc la Moscova o întâlnire a șefilor delegațiilor URSS, Chinei și Republicii Democrate Vietnam în legătură cu viitoarele negocieri de la Geneva. A avut loc un schimb de opinii cu privire la obiectivele țărilor socialiste la întâlnire și tacticile de negociere. Statele socialiste au mers la negocieri la Geneva, având la credit succesele militare impresionante ale patrioților Indochinei în lupta împotriva colonialiștilor. Ei și-au demonstrat, de asemenea, dragostea pentru pace și disponibilitatea de a stabili relații egale cu state cu sisteme socio-economice diferite.

O reuniune a miniștrilor de externe ai URSS, China, SUA, Marea Britanie, Franța și alte state interesate privind o reglementare pașnică în Coreea și Indochina s-a deschis la Geneva la 26 aprilie 1954.

despre reglementarea de pace din Coreea pentru

s-a încheiat în zadar. Participanții au început o discuție oficială asupra problemei Indochinei pe 8 mai, deși un schimb preliminar de opinii pe această problemă la diferite niveluri a avut loc încă de la începutul întâlnirii.

Guvernul SUA a fost forțat să accepte să participe la negocieri, dar a făcut tot posibilul pentru a perturba întâlnirea și astfel să forțeze Marea Britanie și Franța să accepte conceptul american de „acțiune comună” în Indochina. Imediat după sosirea sa la Geneva, Dulles a făcut o declarație, al cărei sens era că prin „reglementare pașnică” Statele Unite însemnau capitularea necondiționată a Republicii Democrate Vietnam. O sarcină importantă a diplomației americane a fost și dorința de a refuza RPC dreptul de a participa în mod egal cu alte mari puteri la rezolvarea unor probleme internaționale importante. Văzând că toate aceste încercări nu au avut succes, Dulles a părăsit sfidător întâlnirea. După plecarea sa, delegația americană a fost condusă de secretarul adjunct de stat Bedell Smith.

Diplomația franceză a găsit și o abordare similară cu cea americană, care urmărea să obțină o soluție doar la problemele militare, nu politice și să împiedice recunoașterea statalității Republicii Democrate Vietnam. Guvernul Laniel-Bidot a vrut să-și păstreze mâinile libere pentru ca, după un răgaz, să poată relua expansiunea colonială în Indochina.

Succesele militare majore ale forțelor patriotice ale Indochinei au creat condiții favorabile pentru succesul activităților diplomatice ale țărilor socialiste la conferință. Cu toate acestea, delegațiile Republicii Democrate Vietnam, URSS și RPC nu au speculat cu privire la aceste victorii și s-au arătat pregătite pentru compromisuri rezonabile în lupta pentru rezolvarea sarcinii principale - stabilirea păcii durabile în Indochina și încetarea dominației coloniale franceze. În această luptă, țările socialiste s-au bazat și pe sprijinul Indiei, care a fost invitată să participe la întâlnire în calitate de observator. Sentimentele anti-război ale forțelor politice influente din Franța și protestele forțelor iubitoare de pace din întreaga lume au jucat, de asemenea, un rol.

Spre deosebire de predicțiile scepticilor, o serie de probleme procedurale au fost rezolvate destul de ușor. Pentru a lua în considerare problemele Indochinei, la prima întâlnire din 26 aprilie 1954 au fost aleși copreședinți URSS și Marea Britanie. Începutul discuției asupra problemei a fost programat pentru primele zile ale lunii mai. Discuția s-a desfășurat sub formă de întâlniri deschise (opt în total), întâlniri închise și numeroase întâlniri bilaterale și multilaterale ale șefilor și reprezentanților delegațiilor.

Lupta diplomatică de la întâlnire s-a desfășurat în principal pe întrebări despre statutul RPC la întâlnire, despre reprezentarea Vietnamului, Laosului și Cambodgiei, despre localizarea zonelor

159

concentrarea trupelor, monitorizarea încetării focului, reglementarea politică și reconcilierea națională în cele trei țări din Indochina și garanțiile internaționale ale acordurilor.

Statele Unite, în conformitate cu politica sa de „ostilitate limitată" față de RPC, și-au ignorat delegația pe tot parcursul întâlnirii. Cu toate acestea, delegația sovietică, profitând de situație, a arătat clar că, dacă țările occidentale ar refuza să discute probleme cu participarea RPC, atunci URSS nu va conduce discuții cu toate țările occidentale deodată, ci numai cu fiecare delegație separat. , care i-a exclus de la posibilitatea de a se opune delegaţiilor sovietice a prezentat un front unit. Astfel, delegația SUA s-a trezit de fapt pe margine de a discuta problema Indochinei în afara întâlnirilor oficiale. Între timp, miniștrii de externe ai URSS și ai Chinei au folosit pe scară largă întâlnirile bilaterale cu partenerii lor britanici și francezi pentru a avansa discuția către un rezultat acceptabil.

Dorința puterilor imperialiste de a împiedica participarea forțelor patriotice ale Indochinei la întâlnire a fost demonstrată clar în cadrul discuției despre problema reprezentării. Pe 27 aprilie, J. Bidault, la o întâlnire cu V. M. Molotov, a propus ca, pe lângă cele cinci mari puteri, să participe doar așa-numitele „state aderente" - guvernele regale din Laos și Cambodgia și Bao Dai Vietnam -. în întâlnire. Astfel, Franța a încercat să evite contactele directe cu Republica Democrată Vietnam. Cu toate acestea, datorită poziției ferme a Uniunii Sovietice, această manevră a diplomației franceze a eșuat. Delegația DRV a primit statutul de participant cu drepturi depline la întâlnirea de la Geneva.

Printre obstacolele puse de delegația franceză a fost reticența de a încheia un armistițiu cu Laos și Cambodgia. Forțele patriotice din aceste țări controlau jumătate, respectiv o treime din teritoriu. Dar delegația franceză, contrar faptelor, a susținut că acolo nu existau forțe interne de rezistență și că lupta împotriva trupelor Franței și a guvernelor pe care le-a creat a fost dusă de unități ale Armatei Populare din Vietnam și că era necesar doar pentru a conveni asupra retragerii acestor unități. Cu toate acestea, datorită poziției ferme a țărilor socialiste, delegația DRV a primit dreptul de a semna ulterior documentele reuniunii de la Geneva în numele forțelor de rezistență din Laos și Cambodgia, în acord cu acestea din urmă.

Predarea principalelor forțe ale forței expediționare franceze la Dien Bien Phu la 7 mai 1954, în ajunul deschiderii negocierilor oficiale asupra chestiunii Indochinei la Geneva, ar fi trebuit să trimită guvernul francez să caute un compromis, dar acest lucru nu s-a întâmplat. Începutul negocierilor a indicat o abordare diametral opusă a părților față de o înțelegere în Indochina.

Franța și SUA, care au susținut-o activ, au oferit

se limitează la a discuta probleme pur militare, fără să atingă motivele care au provocat războiul din Indochina și, astfel, să nu se străduiască să rezolve problemele politice. Poziția țărilor socialiste prevedea rezolvarea simultană a problemelor militare și politice, inclusiv încetarea focului, retragerea trupelor străine, recunoașterea independenței depline a Vietnamului, Laosului și Cambodgiei, crearea unei comisii de țări neutre care să monitorizeze armistițiu, garanții internaționale de armistițiu etc.

Discuțiile la ședințele deschise nu au adus niciun rezultat pozitiv. Apoi s-a hotărât mutarea discuției la ședințe închise, unde, datorită inițiativei delegațiilor țărilor socialiste, s-a putut începe discuția asupra esenței problemei. Pe 29 mai a fost publicat un comunicat privind stabilirea contactului între reprezentanții comandamentului militar al părților în conflict - la Geneva și pe teren.

În timp ce susținea o soluționare a situației din Indochina, guvernul francez juca de fapt un joc dublu. Prin canale diplomatice, fără a anunța Londra, a continuat să negocieze intervenția militară americană și a anunțat recrutarea timpurie în armată. În Franța, neîncrederea în politicile guvernului Laniel-Bidot a crescut. În legătură cu solicitările deputaților comuniști, socialiști și radicali, la 1 iunie a început o dezbatere în Adunarea Națională despre poziția guvernului la ședința de la Geneva. În ciuda apelurilor din partea cercurilor conducătoare pentru „solidaritate atlantică”, Adunarea Națională din 12 iunie și-a exprimat neîncrederea în guvern și l-a forțat să demisioneze. Noul guvern a fost format pe 18 iunie de o personalitate politică proeminentă, Mendes-France, care a cerut în mod repetat în trecut încetarea războiului murdar; a condus și Ministerul Afacerilor Externe. Prezentându-și programul în fața parlamentului, Mendes-Franța a promis că va ajunge la o soluționare a conflictului din Indochina până pe 20 iulie sau va demisiona.

Perspectiva unei soluții cu succes a problemei Indochinei a alarmat Statele Unite. La 30 iunie, Camera Reprezentanților SUA a adoptat chiar o rezoluție specială, conform căreia i-a fost interzis acordarea de asistență oricărui stat obligat printr-un tratat care obliga „să mențină dominația comunistă în orice zonă specificată a Asiei”. A fost o rezoluție îndreptată în mod deschis împotriva oricărui acord cu Republica Democrată Vietnam și Republica Populară Chineză. La începutul lunii iulie, Dulles a anunțat că nici el, nici Smith nu vor participa la o nouă rundă de negocieri la Geneva, dar după o întâlnire cu reprezentanții Angliei și Franței pe 13 iulie la Paris, Smith a revenit totuși la negocieri.

După o pauză anunțată la Geneva la sfârșitul lunii iunie, în timpul căreia experții militari au discutat despre termenii încetării focului
- 1257 l.πlι

Când a început incendiul, a început etapa decisivă, finală a întâlnirii. A avut loc în principal sub formă de contacte bilaterale și întâlniri ale șefilor de delegații în afara reuniunilor oficiale. De data aceasta, dorința părților de a face compromisuri rezonabile a

predeterminat rezultatul cu succes al întâlnirii. Cu toate acestea, reprezentantul SUA a refuzat să semneze Declarația finală. Pentru a preveni perturbarea acordului deja ajuns, copreședinții au convenit ca părțile la acord să nu semneze declarația, ci să fie menționate în titlul acesteia și să își exprime verbal atitudinea față de aceasta. B. Smith nu a îndrăznit să se sustragă la procedura propusă și a fost nevoit să declare că guvernul SUA „ia act” de acordurile la care s-a ajuns. SUA s-au angajat, de asemenea, să „se abțină de la amenințarea sau utilizarea forței”. La 21 iulie 1954, reuniunea miniștrilor de externe de la Geneva s-a încheiat cu încheierea Acordurilor de la Geneva privind Indochina.

Deciziile reuniunii de la Geneva au fost consacrate în 12 documente, inclusiv 4 acte bilaterale, 1 multilateral și

7 unilateral. Participanții la întâlnire au declarat respect pentru suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Vietnamului, Laosului și Cambodgiei și s-au angajat să se abțină de la orice amestec în treburile lor interne, precum și să se consulte cu privire la orice chestiune care le-a fost înaintată de către instituția stabilită. comisia internațională de monitorizare și control al armistițiului, pentru adoptarea măsurilor corespunzătoare. Franța s-a angajat să-și retragă trupele din Indochina. S-a convenit că o înțelegere politică va fi obținută prin alegeri generale libere, care vor avea loc în Laos și Cambodgia în 1955 și în Vietnam cel târziu în iulie 1956.

Conform acordurilor de armistițiu din toate cele trei țări ale Indochinei, operațiunile militare au încetat între 27 iulie și 11 august 1954, urmate de o regrupare a trupelor părților și retragerea acestora în zonele stabilite. Pentru a diferenția forțele părților în război din Vietnam, a fost stabilită o linie de demarcație militară temporară, care curge ușor la sud de paralela 17, și o zonă demilitarizată pe o rază de 5 km pe ambele părți ale acesteia. Retragerea trupelor Armatei Populare la nord și a forțelor franceze și Baoday la sud de această linie a fost finalizată în 300 de zile. S-a precizat în mod expres că „linia de demarcație militară este temporară și nu poate fi interpretată ca o limită politică sau teritorială”. S-a avut în vedere retragerea forțelor franceze și a unităților de voluntari vietnamezi din Laos în 120 de zile și Cambodgia în 90 de zile. Forțele de rezistență laotiene s-au redistribuit în provinciile de nord-est Phong Saly și Sam Nea înainte de o înțelegere politică. În Cambodgia, forțele de rezistență

nia au fost supuse demobilizării sau includerii în armata regală. Orice urmărire penală a persoanelor care au colaborat cu partea adversă în timpul războiului a fost interzisă. Tuturor cetățenilor li sa garantat posibilitatea de a se bucura de drepturi și libertăți constituționale, inclusiv dreptul de a participa la alegeri. Vietnam, Laos și Cambodgia nu trebuiau să intre în alianțe militare care să contravină principiilor ONU sau termenilor armistițiului; au fost interzise intrarea personalului militar străin pe teritoriul lor, importul de arme și muniție și crearea de baze militare străine. Pentru a monitoriza punerea în aplicare a condițiilor armistițiului în fiecare

dintre statele Indochinei, au fost create comisii mixte din reprezentanți ai părților și comisii internaționale formate din reprezentanți ai Indiei, Canadei și Poloniei sub președinția Indiei. (În Vietnam, această comisie trebuia să supravegheze alegerile din 1956.)

Acordurile de la Geneva au fost o victorie semnificativă pentru forțele iubitoare de pace, în primul rând țările socialiste, și au devenit un nou exemplu de cooperare comercială între state cu diferite sisteme socio-politice. Ei au pus capăt mulțimii ani de război sângeros din Indochina și au deschis oportunitatea dezvoltării Vietnamului, Laosului și Cambodgiei pe calea independenței și păcii. Ele au însemnat recunoașterea efectivă și legală a Republicii Democrate Vietnam de către statele imperialiste.

3. Cursul SUA spre perturbarea acordurilor de la Geneva. Formarea unui bloc imperialist agresiv în Asia de Sud-Est

Crearea CEATO dorinta SUA de a torpila Geneva

Diplomația americană a mascat întâlnirea cu declarații despre necesitatea unei „acțiuni comune" și a creării unui „sistem colectiv de securitate" în acest scop. Aceasta a însemnat înfrângerea armată de către forțele combinate ale puterilor imperialiste a mișcării de eliberare națională a popoarelor din Indochina și formarea în Asia de Sud-Est (sau, dacă este posibil, o regiune mai largă) a unui bloc militar de tip NATO sub auspiciile Statele Unite. Sarcina lui era să lupte cu forțele de eliberare națională din Asia. Dar Statele Unite, în plus, au căutat să o îndrepte împotriva URSS, precum și a RPC, pentru a o transforma într-o „încercuire" cuprinzătoare a țărilor socialiste planificată la Washington. Însăși participarea delegației SUA la întâlnirea de la Geneva a fost condiționată de promisiunea făcută de Anglia și Franța lui J.F. Dulles la mijlocul lunii aprilie 1954 de a „studiază posibilitatea creării unei apărări colective" în Rusia.

gion. Liderii francezi au văzut blocul planificat de Statele Unite ca pe o garanție a asigurării intereselor Franței în statele Indochinei și au aprobat ideea creării acestuia. Guvernul britanic nu s-a opus creării unei largi organizații militaro-politice. Motivația sa principală au fost și „interesele imperiale".

Londra a fost mult timp suspicioasă față de blocul ANZUS, creat în 1951, care includea doi membri ai Commonwealth-ului Națiunilor împreună cu Statele Unite, dar nu includea și Marea Britanie. De data aceasta s-a prezentat oportunitatea, așa cum a recunoscut mai târziu A. Eden în memoriile sale, de a „dizolva" ANZUS într-o structură politico-militar mai largă și de a elimina astfel „anomalia" neparticipării britanice la acest bloc. Orientarea antisovietică și anticomunistă a noului bloc se potrivea cercurilor conducătoare britanice, dar Londra era caracterizată printr-o anumită sobrietate și poziții echilibrate, de care atât de des le lipseau Washingtonul.

Conferința privind crearea CEATO1 a avut loc la Manila în perioada 6-8 septembrie 1954. La aceasta au participat reprezentanți ai opt țări -

SUA, Marea Britanie, Franța, Australia, Noua Zeelandă, Filipine, Thailanda și Pakistan. Conferința a scos la iveală dezacorduri puternice între participanți, care nu au putut fi rezolvate în timpul pregătirii sale. În conformitate cu planurile sale, Statele Unite au insistat ca miezul tratatului să fie îndreptat împotriva „agresiunii comuniste” și „activităților subversive”, adică să aibă o orientare predominant antisocialistă și antisovietică. Cu toate acestea, majoritatea delegațiilor, din diverse motive, s-au opus propunerii americane. Poziția Franței și a Marii Britanii a fost deja discutată. În ceea ce privește restul participanților la Conferința de la Manila, aceștia au fost mai preocupați de interesele regionale și de relațiile cu vecinii lor, precum și de posibilitatea de a primi asistență economică americană în cadrul CEATO, decât de partea deschis anti-sovietică și anti-sovietică. -Proiecte chineze ale Statelor Unite. Acesta a fost unul dintre motivele pentru care s-au opus în unanimitate încercărilor SUA de a implica Coreea de Sud și Taiwan în conferință și blocul planificat.

Ca urmare a discuțiilor, domeniul de aplicare al CEATO a acoperit Asia de Sud-Est (inclusiv teritoriul tuturor membrilor asiatici ai blocului) și sud-vestul Pacificului, dar la sud de 21o30′ latitudine nordică, care exclude Taiwan și Hong Kong. S-a stabilit, de asemenea, că obligațiile din tratat se vor aplica în afara teritoriului participanților săi numai cu acordul unanim al acestora. Cu toate acestea, sub presiunea Statelor Unite, cu încălcarea acordurilor de la Geneva, Manila era sub

1 Abrevierea în limba engleză pentru „Organizația Tratatului Asiei de Sud-Est” este Organizația Tratatului Asiei de Sud-Est.

a fost redactat un protocol special, conform căruia acțiunea CEATO s-ar putea extinde în viitor și la Cambodgia, Laos și Vietnam de Sud la cererea guvernelor acestuia din urmă și la decizia unanimă a participanților blocului.

Reprezentanții Pakistanului, Thailandei, Filipinelor și Australiei au cerut ca textul tratatului să includă obligația ca toți participanții săi să se alăture automat sancțiunilor împotriva „agresorului” în cazul unui conflict militar. Cu toate acestea, puterile occidentale nu au vrut să se lege de o asemenea obligație categorică, iar tratatul prevedea acțiuni pentru depășirea pericolului comun: „în conformitate cu prevederile lor constituționale”. Statele Unite au mers și mai departe: într-o clauză specială care a devenit parte a tratatului, au subliniat că acordul lor de a oferi asistență armată partenerilor din CEATO „se aplică doar agresiunii comuniste” și în cazul altor conflicte armate (de exemplu , Pakistan-India, etc.) Statele Unite se angajează doar să se consulte cu guvernele interesate cu privire la posibile acțiuni. Această clauză a permis Statelor Unite să recurgă ulterior la șantajul total al partenerilor săi CEATO și să le influențeze politicile.

Participanții asiatici la bloc nu au reușit să includă în acord articole speciale privind asistența economică acordată lor din partea țărilor occidentale. Acesta din urmă a refuzat să facă promisiuni

specifice, ceea ce a făcut din această problemă o altă sursă de politică de șantaj.

Organul de conducere al CEATO, conform acordului, era un consiliu format din miniștri de externe, iar în perioada dintre sesiunile acestora din urmă, un consiliu de comisari format din ambasadori ai țărilor participante acreditați la Bangkok. Ulterior, a fost creată o structură organizatorică ramificată: un secretariat general, un comitet de consilieri militari care conducea activitățile militare ale blocului; Comitetul de Securitate, care a condus activități subversive în țările iubitoare de pace din Asia și lupta împotriva mișcării de eliberare națională din regiune; Comisia pentru afaceri economice etc.

Tratatul CEATO a fost încheiat pe o perioadă nedeterminată, deși putea fi denunțat de orice parte la un an de la notificarea denunțării. A intrat în vigoare la 19 februarie 1955.

Astfel, Statele Unite au reușit totuși să creeze o grupare în Asia de Sud-Est care a devenit o verigă importantă în sistemul general de blocuri militaro-politice ale imperialismului. Crearea CEATO a complicat din nou situația din Asia de Sud-Est și a tensionat relațiile dintre participanții săi și statele neutre din regiune. După cum se precizează în Declarația Ministerului Afacerilor Externe al URSS datată

15 septembrie 1954, semnarea tratatului este îndreptată împotriva intereselor libertății și independenței naționale ale popoarelor Asiei, împotriva intereselor securității din Asia și Orientul Îndepărtat. Guvernul sovietic a indicat că, cu ajutorul noului bloc, forțele imperialiste sperau să interfereze în implementarea Acordurilor de la Geneva, să implice statele asiatice în cursa înarmărilor și să întărească pozițiile puterilor coloniale pe continentul asiatic.

Imediat după ce au ajuns la   Acordurile de la Geneva, Statele Unite s-au îndreptat spre sabotajul lor.

acorduri și asupra Vietnamului. La reuniunile Consiliului de Securitate Națională al SUA de la începutul lui august 1954, s-a stabilit că deciziile de la Geneva au fost „catastrofale” și „ar putea duce la pierderea Asiei de Sud-Est”. În acest sens, Eisenhower a aprobat un program de măsuri care vizează perturbarea reglementării de la Geneva.

În Vietnam de Sud, unde sub împăratul „pro-francez” Bao Dai, protejatul american Hro Dinh Diem se stabilise în fruntea guvernului în iunie 1954, opoziția față de procesul de restabilire a unității naționale a Vietnamului a început să se manifeste activ. dezvolta. Deși Acordurile de la Geneva stabileau ca consultările să înceapă la 20 iulie 1955 între reprezentanții autorităților din nordul și sudul țării pe tema pregătirilor pentru organizarea alegerilor generale, noul regim de la Saigon a refuzat aceste obligații, declarând că nu se consideră legat de acorduri, întrucât nu le-a semnat. Politica de împărțire a țării a devenit dominantă după înlăturarea lui Bao Dayaot de la putere în octombrie 1955 și proclamarea lui Hro Dinh Diem ca președinte al „Republicii Vietnam”. Autoritățile marionete din Saigon au respins toate propunerile constructive ale DRV de a organiza alegeri libere în

Vietnam în 1956, temându-se pe bună dreptate de înfrângere în aceste alegeri. Ei au ignorat complet activitățile Comisiei Internaționale, care trebuia să faciliteze pregătirile și să monitorizeze alegerile. În Vietnam de Sud, a fost lansată o campanie de teroare împotriva tuturor celor care nu erau de acord cu cursul lui Hro Dinh Diem. În total, în anii domniei lui Diem, peste 100 de mii de oameni au fost torturați și executați, 350 de mii au fost aruncați în închisori și lagăre de concentrare.

În martie 1956, în sudul Vietnamului au avut loc alegeri separate pentru o adunare constituantă, care a adoptat constituția „Republicii Vietnam” în octombrie. Guvernul de la Saigon a stabilit legături politice, economice și militare strânse cu Statele Unite, care împingea în mod activ Franța din fosta ei colonie. După ce a primit un ajutor generos american de peste 2 miliarde de dolari în perioada de cinci ani 1955-1960, regimul de la Saigon a creat până în 1960 o forță militară și de poliție semnificativă sub conducerea consilierilor militari americani.

166

forțe care au fost folosite pentru a lupta împotriva propriului popor. În același timp, Saigon a făcut încercări de a perturba construcția socialistă în Republica Democrată Vietnam. În lupta împotriva regimului lui Hro Dinh Diem, forțele național-patriotice s-au unit în Frontul de Eliberare Națională al Vietnamului de Sud, a cărui creare a fost proclamată la 20 decembrie 1960. Pledând pentru răsturnarea regimului marionetă pro-american, NLF a proclamat un program democratic larg de transformări socio-economice și politice, a declarat că scopul final al activităților sale este restabilirea unității poporului vietnamez. Până atunci, patrioții eliberaseră deja o treime din teritoriul Vietnamului de Sud. Odată cu crearea frontului, a început o nouă etapă în lupta armată activă a poporului vietnamez împotriva imperialiștilor americani și a păpușilor lor din Saigon.

În nordul țării, poporul vietnamez, sub conducerea Partidului Muncitorilor Vietnamezi, a folosit răgazul oferit de Acordurile de la Geneva pentru a ridica economia națională din ruine și a începe reînnoirea socio-economică a țării și construcția. a unei societăţi socialiste. Mișcarea cooperatistă s-a dezvoltat în agricultură, iar transformările socialiste au început în oraș. Sectorul socialist a ocupat primul loc în economie. Cu ajutorul URSS, a fost pusă o bază modernă pentru industriile de vârf. La cel de-al treilea Congres al Partidului Muncitorilor Vietnamezi (5-10 septembrie 1960), în discursul său de deschidere, Ho Chi Minh a subliniat că principalele două sarcini cu care se confruntă poporul vietnamez sunt construirea socialismului în Vietnamul de Nord și lupta pentru unificarea pașnică a țării. Congresul a adoptat directive privind primul plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale al DRV pentru anii 1961-1965, care vizează crearea bazelor bazei materiale și tehnice a socialismului. În politica externă, împreună cu sarcina de unificare a țării, a fost stabilită și sarcina de a proteja câștigurile revoluționare și de a ajuta forțele revoluționare din alte țări.

În Laos și Cambodgia, Statele Unite de la Geneva, contrar deciziilor Conferinței de la Geneva,

Imediat după încheierea sa, imperialiștii Franței și Cambodgiei au început să se amestece din nou în treburile interne, încercând să împingă aceste țări de pe calea dezvoltării neutre și pașnice. Guvernul francez și ceilalți participanți la Conferința de la Geneva s-au angajat să „respecteze suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială” a Laosului și Cambodgiei și să „se abțină de la orice amestec” în afacerile lor interne. Trupele franceze au fost în curând retrase din aceste țări, la fel ca și părți ale voluntarilor vietnamezi.

Cu toate acestea, forţele reacţionare, care şi-au schimbat rapid pro-

167

Orientarea zuziană către una pro-americană, au reușit să amâne cu trei ani implementarea Acordurilor de la Geneva în Laos în ceea ce privește reconcilierea națională. Ei au încercat în orice mod posibil să ignore și să discrediteze forțele de stânga și patriotice care făceau parte din Frontul Patriotic Laos (LPF), care era condus de prințul Souphanouvong. Programul acestui front a proclamat: realizarea unităţii ţării, asigurarea şi garantarea drepturilor şi libertăţilor democratice, rezolvarea problemelor socio-economice în interesul poporului; ducând o politică de conviețuire pașnică și neutralitate. Abia la sfârșitul anului 1957 cercurile neutraliste au reușit să formeze un guvern de coaliție condus de prințul Souvanna Phuma, care includea reprezentanți ai PFL.

Prin eforturile combinate de reacție internă și presiunea brutală a SUA, guvernul de unitate națională în iunie

1958 a fost răsturnat. Primul act al guvernului reacționar din Sananikon a fost cererea inspirată de SUA de a înceta activitățile Comisiei Internaționale pentru Laos. În urma acesteia, noul guvern a provocat un conflict cu Republica Democrată Vietnam. Suphanuwong, precum și guvernul Republicii Democrate Vietnam, au făcut o propunere în ianuarie 1959 de a relua activitățile Comisiei Internaționale. Cu toate acestea, guvernul laotian a anunțat că Laos, după ce și-a îndeplinit pe deplin obligațiile în temeiul Acordurilor de la Geneva, nu mai este obligat de acestea. Statele Unite au aprobat această declarație și s-au oferit să trimită o misiune militară în Laos.

Situația din Laos a fost discutată în aprilie

1959 la ședința consiliului CEATO de la Wellington. Guvernul Sananikon a răspuns imediat la aceasta printr-o declarație în care își exprimă disponibilitatea de a apela la CEATO pentru ajutor. Incitată de membrii acestui grup militar, a început din nou un război civil în Laos în mai 1959. În același timp, a acuzat DRV că se amestecă în afacerile din Laos și chiar a depus o plângere împotriva acestuia la Consiliul de Securitate al ONU. Deși acesta din urmă, în cadrul anchetei plângerii, a declarat absența oricăror fapte care să o confirme, guvernul SUA a anunțat la 25 august 1959 că intenționează să furnizeze arme și materiale militare Laosului. Odată cu venirea la putere în Laos a unei clici și mai reacționare conduse de Phoumy Nosavan la începutul anilor

1960, legăturile militare cu Statele Unite au fost stabilite în mod regulat.

Activitățile antinaționale, antipatriotice ale cercurilor de dreapta ajunse la putere au fost condamnate de majoritatea populației țării, inclusiv de unii dintre ofițerii patrioti. Ajustări semnificative ale echilibrului forțelor politice au fost făcute de evenimentele care au avut loc la Vientiane în noaptea de 8-9 august 1960, când un batalion de parașutiști sub comanda căpitanului Kong Le a preluat puterea și a creat Comitetul de Stat.

168

lovitura nationala. Programul Comitetului a primit sprijinul forțelor patriotice, iar acțiunile sale au dus la crearea noului guvern al Souvannei Phuma.

Forțele reacționare au lansat o rebeliune, care a fost susținută de Statele Unite, Thailanda și regimul de la Saigon. Ingerința în afacerile interne ale Laos a forțelor de politică externă agresivă a creat o problemă internațională acută, atrăgând atenția comunității mondiale asupra acestei țări mici pentru o lungă perioadă de timp.

Situația politică din Cambodgia nu a fost la fel de dramatică și tensionată ca în Laos. Manevrând cu pricepere în arena politică, prințul Norodom Sihanouk, după ce a abdicat de la tron în 1955, a creat Comunitatea Socialistă Populară din Cambodgia (Sangkum), unind aristocrația, burghezia și o parte a intelectualității într-un singur bloc politic.

În acest sens, majoritatea partidelor politice s-au dizolvat. Crearea Sangkum a avut obiective de anvergură de a menține status quo-ul social, excluzând lupta de clasă. Doctrina proclamată a „socialismului khmer” includea ideile de anticolonialism și antifeudalism, dar în același timp sublinia că socialismul „marxist sau comunist” era inacceptabil pentru această țară. „Socialismul khmer” trebuia să se bazeze pe ideile budismului și organizarea patriarhală a societății.

Din 1955 până în 1970, Sangkum a condus guvernul. Politica externă a Cambodgiei în acest moment se baza pe nealinierea la blocuri și pe refuzul de a oferi teritoriul său pentru baze străine. În 1957, Cambodgia a adoptat „legea neutralității”. Cambodgia a stabilit relații diplomatice cu țările socialiste și a primit o oarecare asistență economică de la acestea. În același timp, guvernul ei a dezvoltat legături economice cu Occidentul, în primul rând cu Franța și Statele Unite.

Statele Unite au folosit pe scară largă canalele de ajutor economic pentru a împinge Cambodgia de la neutralitate și în controlul său. Ei s-au amestecat în afacerile interne, au ajutat în toate felurile reacția cambodgiană, care și-a găsit adăpost în țările vecine Cambodgiei și au susținut pretențiile teritoriale ale Thailandei și ale marionetelor Saigon față de Cambodgia. În aceste condiții, Cambodgia a rupt relațiile diplomatice cu Thailanda și în 1963 a refuzat asistența SUA.

Capitolul VI

LUPTA URSS ȘI A ALTOR STATE SOCIALISTE ÎMPOTRIVA MILITARIZĂRII

GERMANIA DE VEST,

PENTRU SIGURANȚĂ ÎN EUROPA

Tratatele de la Bonn și Paris din 1952. Plan pentru crearea unei Comunități Europene de Apărare

Evenimentele internaționale din Asia, înfrângerea imperialismului în Coreea și apoi în Indochina au influențat cursul puterilor occidentale în Europa - militarizarea Republicii Federale Germania și transformarea ei într-o trambulină strategică împotriva URSS și a altor state socialiste. Implementarea acestui curs s-a desfășurat în condiții de acute contradicții interimperialiste.

1. Aderarea Germaniei la NATO și creșterea amenințării militare în Europa

Pentru prima dată, o decizie oficială privind „participarea Germaniei la o forță comună pentru apărarea libertății europene” a fost luată în cadrul unei reuniuni a miniștrilor de externe ai Statelor Unite, Marii Britanii și Franței.

la New York în septembrie 1950. La scurt timp după aceea, prim-ministrul francez Pleven a prezentat un plan pentru a crea o „armată europeană” și a include în ea „contingente germane”. Sesiunea Consiliului NATO din decembrie 1950 a anunțat că s-a ajuns la un „acord deplin” cu privire la participarea Republicii Federale Germania la „apărarea comună”. Astfel, în termen de un an de la crearea Republicii Federale Germania, guvernele vest-europene au aprobat în principiu cursul SUA de a crea forțele armate ale Republicii Federale Germania și de a le include în gruparea militară.

Cursul puterilor occidentale spre restaurarea militarismului german a fost realizat treptat, dar constant. În 1950 au dat acordul oficial pentru crearea forțelor armate

Germania, a ridicat restricțiile asupra producției militare și a înmuiat regimul de ocupație pentru monopoluri. După încheierea stării legale de război cu Germania, declarată în 1951, a fost permisă eliberarea anticipată din închisoare a multor criminali de război majori, atât dintre magnații industriali, cât și din rândul generalilor lui Hitler.

În conformitate cu planul elaborat de ministrul francez de externe R. Schuman, la 18 aprilie 1951 a fost încheiat un acord privind crearea Comunităţii Europene a Cărbunelui şi Oţelului (CECO) formată din şase state vest-europene (Franţa, Germania, Italia, ţările Benelux). Punerea în comun a resurselor de cărbune și oțel a fost văzută ca o pregătire necesară pentru cooperarea militară. În iulie 1952, tratatul a intrat în vigoare.

În organizația stabilită de control al producției și vânzării de cărbune și oțel într-o mare parte a Europei de Vest, Germania, cu potențialul său industrial, a preluat curând o poziție de lider. Nu tuturor le-a plăcut acest lucru, deoarece a încălcat, de exemplu, capacitățile și interesele Marii Britanii. Cu toate acestea, Londra a fost nevoită să cedeze presiunilor din partea Statelor Unite, care patronau CECO, și chiar și în guvernul britanic însuși existau iluzii cu privire la posibilitatea de a conduce integrarea militaro-politică care începuse pe continent și, în cele din urmă, de a galvaniza Occidentul. Uniune.

Deja în această etapă incipientă a renașterii militarismului german, cercurile conducătoare ale Republicii Federale Germania, conduse de cancelarul Adenauer, au prezentat pretenții de amploare. Sub steagul restabilirii depline a suveranității germane, aceștia au cerut în esență refuzul recunoașterii granițelor de stat stabilite ca urmare a războiului și afirmarea dominației lor într-o vastă zonă a Europei, ceea ce s-a reflectat în declarația guvernul german la 4 mai 1951 sub titlul pretențios „Suveranitatea Germaniei” .

În timp ce le-au dat mână liberă militarilor și revanșiștilor din Germania de Vest, guvernele țărilor vest-europene s-au temut în cea mai mare parte de consecințele acestei politici și au încercat în același timp să controleze mașina militară germană. De aici, de exemplu, propunerea cuprinsă în „Planul Pleven” de a include trupele vest-germane în „armata europeană” planificată „în unități mici dacă este posibil”. Aceste temeri bine întemeiate au fost exploatate de guvernele SUA și Marea Britanie, care au afirmat că, pentru a „proteja” alți membri NATO de o eventuală reînnoire a agresiunii germane, își vor menține trupele în Europa pe termen nelimitat, deși nu le vor transfera în dispunerea unei „armate europene”.

Planul de creare a unei „armate europene” a fost concretizat la sfârșitul anului 1951, la o conferință a reprezentanților Franței, Germaniei,

Italia și țările Benelux, desfășurate la Paris. A fost aprobat proiectul așa-numitei Comunități Europene de Apărare (EOC), publicat oficial la 1 februarie 1952. Se deosebea semnificativ de „Planul Pleven”. Întâmpinând cerințele Republicii Federale Germania pentru „drepturi și șanse egale” pentru viitoarele forțe armate vest-germane, a prevăzut formarea și includerea acestora din urmă în EOC la nivel de divizie, precum și chestiunile legate de personalul și pregătirea acestora. aceste forţe au rămas sub întreaga responsabilitate a autorităţilor germane. Deși „armata europeană” trebuia să fie formată din 14 divizii franceze, 12 vest-germane, 12 italiene și 5 divizii din Belgia, Olanda și Luxemburg, contingentului vest-german, conform Statelor Unite, i s-a atribuit rolul de coloană vertebrală și principala forță de lovitură. Winston Churchill, de exemplu, în timpul dezbaterilor din Parlamentul englez a admis că Germania, în cadrul EOC, ar putea „depăși Franța”.

O trăsătură distinctivă a EOC a fost „caracterul supranațional”. S-a presupus că „armata europeană” va fi subordonată nu guvernelor țărilor participante, ci unui „comisariat special creat”, ai cărui membri, în îndeplinirea atribuțiilor lor, „nu solicită și nu acceptă instrucțiuni de la niciunul dintre guverne.” Numai trupele destinate utilizării în colonii au rămas sub comanda națională, iar pentru Franța, trupele de ocupație din Germania și Austria pentru perioada ocupației. Întrucât însă „armata europeană” a fost inclusă în structura militară a NATO, prerogativele EOC „independent” și „supranațional” se limitau la „recomandările” comandantului suprem al forțelor NATO din Europa, care era invariabil un american. Cu alte cuvinte, EOC trebuia să fie supranațională doar în raport cu țările europene și dependentă foarte semnificativ de guvernul SUA. În sfârșit, trebuie adăugat că EOC a fost intenționat ca un pas către crearea unei Comunități Politice Europene.

La 26 mai 1952, reprezentanții SUA, Marii Britanii, Franței și Germaniei au semnat la Bonn un „acord general” privind relațiile dintre cele trei puteri și Republica Federală Germania, numit și Tratatul de la Bonn. Acesta prevedea abolirea statutului de ocupație și acordarea independenței Republicii Federale Germania în politica externă și internă, precum și participarea acesteia la EOC. Cu toate acestea, Tratatul de la Bonn a lăsat „drepturi speciale” puterilor occidentale în unele domenii: probleme legate de unitatea Germaniei, Berlinul de Vest, încheierea unui tratat de pace, precum și dreptul de a-și menține trupele pe teritoriul Germaniei. până la realizarea unei reglementări pașnice, a rămas sub jurisdicția exclusivă a puterilor occidentale.și înainte de reunificare, dreptul de a declara starea de urgență etc.

A doua zi, 27 mai, reprezentanții guvernului

Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg au semnat la Paris un acord care oficializează crearea Comunității Europene de Apărare.

Statele Unite au ratificat Tratatele de la Bonn și Paris la 1 iulie 1952, iar Marea Britanie la 1 august 1952. Cu toate acestea, în Franța și Germania, din diverse motive, aprobarea tratatelor a întâmpinat dificultăți interne. O rezistență deosebit de puternică a fost cauzată de planurile de militarizare a Republicii Federale Germania în Franța.

Deși Statele Unite au făcut presiuni deschise asupra Franței și Germaniei, procesul de ratificare a tratatelor a durat doi ani. Bundestagul german a aprobat Tratatele de la Bonn și Paris abia în martie 1953. În Franța, în urma discuțiilor politice, Adunarea Națională la 30 august 1954, cu majoritate de voturi, a respins acordul privind crearea EOC. Împotriva lui au votat, alături de comuniști, și galliștii și mulți reprezentanți ai altor partide burgheze. Întrucât Tratatele de la Paris și Bonn erau interconectate, respingerea unuia dintre ele de către Franța a însemnat că și al doilea a devenit automat invalid în forma în care a fost semnat.

După eșecul planurilor de creare a EOC, puterile occidentale au început să caute noi forme de militarizare a Germaniei. Departamentul de Stat al SUA a urmat politica de includere a Germaniei sub auspiciile SUA

direct la NATO. Diplomația britanică, văzând o „șansă” de a-și consolida poziția în Europa de Vest, a prezentat un plan de extindere a Pactului de la Bruxelles din 1948, incluzând Germania și Italia. În acest sens, ministrul britanic de externe A. Eden a întreprins o călătorie urgentă în capitalele vest-europene. Planul britanic a fost susținut de Franța, care nici nu a renunțat la speranța de a juca un rol de lider în cadrul unificării militaro-politice vest-europene. Cu toate acestea, Statele Unite au insistat ca Germania să fie admisă simultan atât în Uniunea de Vest, cât și în NATO.

La sfârșitul lunii septembrie - începutul lunii octombrie 1954, reprezentanții a nouă state - șapte vest-europene, SUA și Canada - s-au întâlnit la Londra. Ei au discutat problema transformării Pactului de la Bruxelles într-o Uniune Vest-Europeană cu includerea Germaniei și Italiei. În acest scop, din preambul și din textul acordului privind crearea Uniunii Vestului au fost înlăturate cuvintele despre orientarea acesteia împotriva reluării agresiunii germane și obligația de a acorda asistență reciprocă în acest caz. În schimb, a fost introdusă o prevedere care obligă părțile să promoveze „unitatea europeană”. Germania a primit dreptul de a-și crea propriile forțe armate de până la 500 de mii de oameni (12 divizii), precum și aviație militară (până la 1.350 de avioane) și forțe navale.

173

Decizia formală de a militariza Germania și de a o accepta în alianțe agresive a fost luată la Conferința celor nouă puteri de la Paris, care a avut loc în perioada 20-23 octombrie 1954. A fost proclamată crearea Uniunii Vest-Europene, formată din membri ai fostei puteri. Pactul de la Bruxelles, precum și Germania și Italia. Pentru a-și sublinia drepturile de „paternitate” și simțul responsabilității pentru afacerile noului grup, Londra a promis solemn să mențină „ca garanție” în Germania de Vest pentru o perioadă nedeterminată de timp „Armata Rinului” (patru divizii și o unitate aeriană tactică). Germania, la rândul său, s-a angajat să plătească compensații lunare pentru menținerea trupelor americane, britanice și franceze pe teritoriul său.

Totodată, la 23 octombrie 1954, a fost semnat la Paris un protocol privind aderarea Republicii Federale Germania la Tratatul Atlanticului de Nord.

În legătură cu aderarea la NATO și aderarea la Uniunea Europei de Vest, guvernul german a făcut o declarație pe 23 octombrie că se va abține de la orice acțiuni incompatibile cu „natura strict defensivă” a acestor tratate, că nu va recurge niciodată la forță pentru „ unificarea Germaniei” sau modificări ale „frontierelor actuale” ale Germaniei. De asemenea, statul vest-german s-a angajat oficial să nu producă arme ABC - atomice, bacteriologice și chimice. Au fost impuse restricții specifice și asupra producției de rachete ghidate cu rază lungă de acțiune, bombardiere strategice și nave mari de război. Cu toate acestea, chiar și atunci s-a făcut o rezervă că aceste restricții ar putea fi anulate printr-o decizie a Uniunii Europene de Vest.

Reînvierea militarismului și crearea unei mașini militare în Germania de Vest s-au produs, așadar, nu pe o „supranațională", ci pe o bază complet națională. Garanțiile menționate, care erau temporare și care puteau fi ocolite cu ușurință dacă se dorește (de exemplu, prin producția de arme pe teritoriu străin și prin importul și utilizarea ulterioară a acestor arme), nu i-au constrâns pe militariștii vest-germani.

Participanții la reuniunea de la Paris au prevăzut o opoziție suplimentară față de militarizarea Germaniei din partea acelor forțe care au eșuat deja EOC, în primul rând în Franța. Prin urmare, s-a stipulat că indiferent de ratificarea sau respingerea Acordurilor de la Paris de către oricare dintre ele, în orice caz, la sfârșitul anului 1954, puterile occidentale vor recunoaște dreptul Germaniei la armament. Această măsură a avut un efect corespunzător.

În legătură cu decizia privind problema înarmării Republicii Federale Germania, prevederile Tratatului de la Bonn din 1952 au fost confirmate la Paris,

174

referitoare la acordarea suveranității Germaniei de Vest în toate marile afaceri interne și externe și confirmarea „drepturilor speciale" ale fostelor puteri ocupante occidentale. În același timp, Franța a îndeplinit la jumătatea dorințelor Republicii Federale Germania de a rezolva „problema Saarland". S-a convenit stabilirea unui „statut european" pentru Saarland în cadrul Uniunii Europene de Vest, dar cu condiția ca populația din Saarland să o aprobe. Ca urmare a unui plebiscit organizat în 1955, „statutul european" a fost respins, iar Saarland a fost inclus în Republica Federală Germania ca unul dintre statele federale.

Acordurile de la Paris nu numai că au autorizat restabilirea și întărirea militarismului vest-german, dar au susținut și pretenția guvernului vest-german de a avea dreptul de reprezentare a „tuturor germanilor". Guvernele SUA, Anglia și Franța au făcut apoi o declarație conform căreia au considerat guvernul Republicii Federale Germania drept „singurul guvern german", care are dreptul de a acționa ca „reprezentant al poporului german în numele Germaniei. în afacerile internaționale." Această poziție insostenabilă a servit drept bază „legală" pentru diferite tipuri de doctrine ilegale ale diplomației din Bonn.

În decembrie 1955, a fost proclamată „Doctrina Halstein", care a transformat pretenția Republicii Federale Germania de a reprezenta monopolul într-un mijloc politic de a exercita presiune asupra altor state. Potrivit acestei doctrine, orice stat care a stabilit relații diplomatice cu RDG a fost considerat de guvernul german drept un stat care a comis un „act neprietenesc". RFG a întrerupt imediat toate relațiile cu un astfel de stat. Timp de aproape două decenii, Doctrina Hallstein a întunecat relațiile internaționale nu numai în Europa, ci și pe alte continente.

Acordurile de la Paris și Tratatul de la Bonn au intrat în vigoare după finalizarea tuturor formalităților la 5 mai 1955.

2. Măsuri ale statelor socialiste pentru asigurarea securității în Europa

Includerea Germaniei în grupările militare ale puterilor occidentale îndreptate împotriva URSS și a altor state socialiste a însemnat o schimbare semnificativă a situației politice din Europa. Țările socialiste, care au căutat cu insistență să prevină renașterea militarismului german și amenințarea militară din Europa, s-au confruntat cu nevoia de a lua măsuri de represalii pentru a-și proteja interesele.

Intrarea Angliei și Franței într-o coaliție cu fostul stat inamic a fost o încălcare directă a tratatelor de alianță cu URSS semnate de aceștia în anii de război. Prin urmare după

După ce puterile occidentale au ratificat Acordurile de la Paris, Uniunea Sovietică a anunțat denunțarea acestor acorduri. Cu toate acestea, la baza programului agreat de acțiuni comune ale țărilor socialiste, desfășurat în acești ani, au stat acțiunile de natură pozitivă care vizează crearea elementelor unui sistem de securitate în Europa.

În octombrie 1950, la Praga a avut loc o reuniune a miniștrilor de externe ai URSS, Albaniei, Bulgariei, Ungariei, Germaniei de Est, Poloniei, României și Cehoslovaciei.

care a condamnat cursul puterilor occidentale spre militarizarea Republicii Federale Germania și eventuala consolidare a scindării Germaniei, punându-l în contrast cu cursul către restabilirea unui stat german unificat pe baze pașnice, adică în condiţiile demilitarizării sale şi refuzul de a participa la blocurile militare. Diplomația sovietică a apărat ferm și consecvent această poziție, în special la o întâlnire a adjuncților miniștrilor de externe ai URSS, SUA, Marea Britanie și Franța la Paris, care a discutat despre posibilitatea convocării unei conferințe internaționale pentru pregătirea unui acord de pace german.

În februarie 1952, guvernul RDG a trimis un apel guvernelor URSS, SUA, Marii Britanii, Franței, precum și guvernului Republicii Federale Germania, care conținea o propunere de accelerare a încheierii unei păci. tratat cu Germania. Guvernul sovietic a susținut propunerea RDG și, la 10 martie 1952, a propus proiectul „Fundamentele unui tratat de pace cu Germania”. Acesta prevedea restabilirea Germaniei ca stat unic independent, democratic, iubitor de pace, retragerea forțelor de ocupație cel târziu la un an de la intrarea în vigoare a tratatului de pace, lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriul german și egalitatea deplină a statului german cu celelalte state ale lumii. Germania trebuia să se angajeze să nu intre în coaliții sau alianțe militare îndreptate împotriva vreunei puteri care a luat parte la

războiul împotriva ei. Teritoriul german a fost definit de granițele stabilite la Conferința de la Potsdam. Germaniei i sa permis să aibă propriile forțe armate naționale pentru apărarea țării. Statele care au semnat tratatul de pace au fost obligate să susțină admiterea Germaniei la ONU. Pentru a forma un guvern care să-și pună semnătura pe tratatul de pace, s-a propus organizarea de alegeri în întregime germană.

Proiectul de tratat sovietic a făcut posibilă rezolvarea problemei germane pe o bază pașnică, democratică, în interesul poporului german însuși și al securității internaționale. Dar guvernele puterilor occidentale au refuzat măcar să ia în considerare și să discute despre asta. O asemenea poziție negativă nu a împiedicat însă popularizarea largă a propunerilor țărilor socialiste, D76.

vizând stabilirea unor relaţii normale între statele germane şi refuzul de a intra în alianţe militare.

Relațiile dintre RDG și URSS s-au dezvoltat cu succes pe principiile înțelegerii și cooperării reciproce complete încă din momentul creării RDG. Guvernul sovietic a redus la jumătate plățile de despăgubire rămase în mai 1950 și a acordat o amânare a plății acestora. Multe funcții îndeplinite anterior de Comisia de control sovietică au fost transferate autorităților competente ale RDG. Legăturile economice dintre URSS și RDG se extindeau constant. În septembrie 1950, RDG a aderat la CMEA.

În primăvara anului 1953, guvernul sovietic a luat o serie de decizii importante pentru extinderea și consolidarea relațiilor economice cu RDG: obligațiile economice ale RDG au fost din nou reduse și aprovizionarea cu materii prime de care republica avea nevoie a fost crescută. Din cauza dificultăților în aprovizionarea populației cu alimente și bunuri de consum, extinderea legăturilor economice dintre RDG și Uniunea Sovietică a avut o importanță deosebit de gravă pentru aceasta. Profitând de situația nefavorabilă asociată cu intensificarea luptei de clasă în procesul de colectivizare a agriculturii din RDG, precum și de perturbarea relațiilor sale externe cauzate de scindarea țării în două state, forțe ostile socialismului din în străinătate, împreună cu rămășițele elementelor burgheze din RDG, au instigat la 17 iunie 1953. o serie de demonstrații și greve pe teritoriul UE, urmărind în mod clar să provoace intervenția deschisă a puterilor occidentale în treburile sale interne. Masele largi ale oamenilor muncii din RDG au dat o evaluare corectă a acestui atac din partea oponenților lor de clasă și au susținut acțiunile autorităților de restabilire a ordinii. Uniunea Sovietică i-a oferit acestuia din urmă sprijinul necesar.

În august 1953, o delegație a RDG a sosit la Moscova.Între guvernul URSS și delegația RDG au fost purtate negocieri pe o gamă largă de probleme și au fost luate decizii importante: de la 1 ianuarie 1954, URSS a încetat să mai colecteze despăgubiri de la RDG. ; 33 de întreprinderi mari care fuseseră anterior transferate în URSS cu titlu de reparații (pe lângă cele transferate anterior) au fost transferate organismelor economice naționale ale RDG; cheltuielile asociate cu prezența trupelor sovietice pe teritoriul RDG au fost reduse. Uniunea Sovietică a oferit RDG un împrumut mare. Misiunile diplomatice ale ambelor state au fost apoi transformate în ambasade.

Uniunea Sovietică a continuat să transfere suveranitatea RDG în totalitate. La 25 martie 1954, guvernul sovietic a anunțat că stabilește „aceleași relații cu RDG ca și cu alte state suverane”. RDG a primit dreptul de a decide în mod independent intern și extern

177

afaceri, inclusiv relațiile cu Germania de Vest. URSS a păstrat doar funcțiile care decurg din obligațiile care decurg din acordurile celor patru puteri.

În același timp, Uniunea Sovietică, împreună cu RDG și alte țări socialiste, nu a încetat să caute căi către unitatea germană și un acord de pace german. În august 1953, imediat după semnarea acordului de armistițiu în Coreea, guvernul URSS a invitat puterile occidentale să reia negocierile pe probleme de securitate în Europa și, de asemenea, să discute perspectivele unei reglementări politice în Coreea și Indochina la aceste negocieri. Cu alte cuvinte, guvernul sovietic a ridicat problema păcii și securității internaționale la nivel global, fără, desigur, să refuze să ia în considerare problema la nivel regional. Sfârșitul războiului din Coreea și perspectiva emergentă a păcii universale au fost foarte apreciate de oamenii din toate țările, iar în aceste condiții puterile occidentale nu au putut refuza negocierile propuse.

O reuniune a miniștrilor de externe ai URSS, SUA, Marea Britanie și Franța a avut loc la Berlin în perioada 25 ianuarie - 18 februarie 1954. În conformitate cu ordinea de zi convenită, reuniunea a avut în vedere probleme legate de reglementarea păcii germane și de securitate europeană, proiectul Tratatului de stat austriac și problema convocării unui forum de cinci puteri (inclusiv China) pentru a analiza problemele Coreei și Indochinei.

Delegația sovietică a prezentat la ședință un proiect al principiilor tratatului de pace german, adăugând la acesta o clauză prin care statul german unificat nu va fi supus obligațiilor politice sau militare care decurg din tratatele și acordurile încheiate de cele două state germane înainte semnarea tratatului de pace. Problema unei așezări germane era direct legată de problema asigurării securității colective în Europa - un proiect de tratat pe o perioadă de 50 de ani a fost prezentat și de delegația sovietică la întâlnirea de la Berlin.

În propunerile sale, Uniunea Sovietică a îndeplinit unele dintre dorințele puterilor occidentale, în special în ceea ce privește crearea unui guvern integral german pe o bază temporară, care să fie format pe principiul parității din reprezentanții guvernelor RDG. și Republica Federală Germania și ar funcționa în scopul punerii în aplicare a tratatului de pace integral german pentru o perioadă de timp împreună cu guvernele existente ale celor două state germane. Cu toate acestea, puterile occidentale au vrut să vadă doar „absorbția” RDG și eliminarea câștigurilor politice și sociale ale oamenilor săi în rezolvarea problemei. Drept urmare, la reuniunea de la Berlin 178 nu s-a ajuns la niciun acord

Încheierea Pactului de la Varșovia. Crearea unei organizații defensive a statelor socialiste

asupra acordului de pace german. Cu toate acestea, reprezentanții puterilor au convenit să convoace o conferință pentru un acord de pace în Coreea și Indochina, precum și să finalizeze pregătirea unui tratat de stat cu Austria, deși punctele esențiale ale proiectului de tratat de stat austriac au rămas încă neacordate.

În legătură cu noua situație emergentă în Europa, în fața militarizării Germaniei și a includerii acesteia în NATO, guvernele statelor socialiste din Europa de Est au decis să țină o întâlnire comună și să convină

determină acțiunile tale pentru viitor. Întâlnirea a avut loc la Moscova între 29 noiembrie și 2 decembrie 1954. În timpul lucrărilor sale, reuniunea de la Moscova a prezentat un proiect de „Tratat paneuropean privind securitatea colectivă în Europa”. În același timp, declarația adoptată avertizează clar: „Statele participante la această Conferință își declară decizia de a implementa, în cazul ratificării acordurilor de la Paris, măsuri comune în domeniul organizării forțelor armate și al comandării acestora, precum și ca și alte măsuri necesare pentru a-și consolida capacitățile de apărare pentru a proteja munca pașnică a popoarelor lor, a garanta inviolabilitatea granițelor și teritoriilor lor și pentru a oferi protecție împotriva unei eventuale agresiuni.”

Într-o declarație din 15 ianuarie 1955, guvernul sovietic a subliniat încă o dată că orice negocieri asupra chestiunii germane și-ar pierde orice sens dacă Acordurile de la Paris vor intra în vigoare. „Dacă acordurile de la Paris vor fi ratificate”, se spune în declarație, „se va crea o nouă situație în care Uniunea Sovietică va avea grijă nu numai să consolideze în continuare relațiile de prietenie cu Republica Democrată Germană, ci și să contribuie la întărirea păcii. și securitate prin eforturile comune ale statelor europene iubitoare de pace.” în Europa”. Cu toate acestea, puterile occidentale au ignorat avertismentele oportune din partea URSS. Acordurile de la Paris și Tratatul de la Bonn ușor modificat au intrat în vigoare la 5 mai 1955.

În mai 1955, reprezentanții Bulgariei, Albaniei, Ungariei, Germaniei de Est, Poloniei, URSS și Cehoslovaciei s-au reunit la Varșovia pentru o întâlnire privind asigurarea păcii și securității în Europa (un reprezentant al RPC a fost prezent în calitate de observator). Aici, la 14 mai 1955, a fost convenit și semnat Tratatul de prietenie, cooperare și asistență reciprocă a opt state socialiste europene. Pactul de la Varșovia a fost încheiat ca o alianță militaro-politică defensivă, ca organizație regională de securitate colectivă creată în conformitate cu principiile Cartei ONU.

179

În preambulul tratatului, participanții acestuia și-au confirmat dorința de a crea un sistem de securitate colectivă în Europa, bazat pe participarea la acesta a tuturor statelor europene, indiferent de sistemul social și statal, precum și pe angajamentul lor față de scopurile și principiile ONU. În același timp, motivul creării unei uniuni militaro-politice a statelor din Europa de Est este clar indicat: pericolul unui nou război care apare ca urmare a formării unei

noi grupări militare cu participarea unei remilitarizate. Germania de vest. Articolele tratatului definesc scopurile, principiile Organizației Tratatului de la Varșovia (OMC) și obligațiile statelor participante:

- să se abțină de la amenințarea și utilizarea forței și să rezolve disputele internaționale exclusiv prin mijloace pașnice;

- să participe la cooperarea internațională în interesul asigurării păcii și securității, promovarea unei reduceri generale a armamentului, interzicerea armelor atomice, cu hidrogen și a altor tipuri de arme de distrugere în masă;

— să organizeze consultări între ei în cazul unei amenințări de atac armat împotriva uneia sau mai multor părți la tratat;

— să dezvolte legături economice și culturale între ele în spiritul prieteniei și cooperării, al respectului pentru independență, al suveranității și al neamestecului în treburile interne ale celuilalt.

Pentru a conduce consultări și a rezolva problemele emergente, Organizația Tratatului de la Varșovia a creat un Comitet Politic Consultativ (PAC), în care fiecare stat este reprezentat la nivelul unui membru al guvernului și are un vot (articolul 6).

În conformitate cu Pactul de la Varșovia, participanții săi au decis să creeze un Comandament Unificat al Forțelor Armate, precum și Cartierul General al Forțelor Armate Unite ale statelor părți la tratat.

În cazul unui atac armat asupra unui stat parte la tratat de către orice stat sau grup de state, participanții la alianță își acordă reciproc asistență imediată prin toate mijloacele considerate necesare, inclusiv utilizarea forței armate (articolul 4).

Tratatul conține, de asemenea, obligația fiecărui stat de a nu lua parte la nicio coaliție sau alianță, de a nu încheia acorduri care contravin acestui tratat. Pactul de la Varșovia a fost încheiat pe 20 de ani și s-a convenit prelungirea automată a acestuia pentru următorii 10 ani dacă părțile la tratat nu au declarat denunțarea cu un an înainte de expirarea termenului. Tratatul era deschis aderării altor state, indiferent de sistemul lor social și politic.

Părțile la tratat au prevăzut posibilitatea ca tratatul să-și piardă forța dacă se încheie un tratat paneuropean în Europa și se creează un sistem de securitate colectivă. Prim-ministrul RDG, O. Grotewohl, a anunțat, în cadrul unei întâlniri de la Varșovia, o declarație conform căreia, în cazul creării unui stat german unificat, acesta din urmă ar fi liber de obligațiile asumate de una sau alta parte a Germaniei în temeiul militar. -tratate şi acorduri politice încheiate înainte de unificare. Declarația a fost luată în considerare de către participanții la întâlnire. După crearea Armatei Populare Naționale a

RDG în ianuarie 1956, contingentul acesteia a devenit și parte a Forțelor Armate Unite ale Departamentului Afacerilor Interne.

Concomitent cu crearea Departamentului de Afaceri Interne, Uniunea Sovietică a luat inițiativa la sfârșitul lunii mai de a convoca o reuniune a șefilor de guvern din URSS, SUA și Marea Britanie.

și Franța pentru a discuta cele mai importante probleme ale situației internaționale, inclusiv problema germană. Această întâlnire a avut loc în iulie 1955 la Geneva.

În ziua deschiderii întâlnirii, 18 iulie, delegația sovietică și-a conturat punctul de vedere asupra remilitarizării Germaniei de Vest și a includerii acesteia în grupările militare ale Occidentului, care a devenit un obstacol de netrecut în calea unității germane. Conceptul sovietic a adus în prim plan problema asigurării securității europene, pe baza faptului că problema unității germane a fost împinsă în plan secund de acțiunile puterilor occidentale și ale Republicii Federale Germania. Guvernul sovietic a propus ca sarcină prioritară atenuarea tensiunilor internaționale, care s-au intensificat ca urmare a extinderii blocului NATO odată cu admiterea Germaniei în acesta.

Pe 20 iulie, delegația sovietică a prezentat un proiect de tratat privind securitatea colectivă în Europa spre examinare de către participanții la întâlnire. Proiectul sovietic prevedea participarea la un astfel de tratat a două state germane - RDG și RFG, iar planul de asigurare a securității europene putea fi implementat în două etape: în prima etapă, statele membre NATO și Pactul de la Varșovia, inclusiv RDG și RFG, se va angaja să se abțină de la folosirea forței și să rezolve toate disputele pe cale pașnică. În a doua etapă, obligațiile din sistemul de securitate colectivă ar intra în vigoare și grupurile militare ar fi desființate.

Guvernele SUA, Marii Britanii și Franței nu au acceptat propunerile URSS. Ca și în trecut, ei au urmărit linia „unificării germane” prin anexarea RDG la Republica Federală Germania și includerea statului unit în NATO. Ei au propus rezolvarea problemei de securitate prin crearea unei zone demilitarizate între Europa de Vest și de Est. Această stare de lucruri, desigur, nu se potrivea URSS

Lupta diplomatică a fost continuată în octombrie - noiembrie 1955 la Geneva la o reuniune a miniștrilor de externe ai celor patru puteri, convocată prin acord între șefii de guvern. În „Instrucțiunile Guvernului URSS către delegația sovietică” la această întâlnire, din 26 octombrie 1955, poziția URSS este clar definită: „Problema principală este problema asigurării securității în Europa, iar problema germană este o problemă privată, subordonată soluționării problemei principale a securității europene.”

Deși puterile occidentale au fost nevoite să recunoască relația dintre chestiunea germană cu securitatea europeană și atenuarea tensiunilor internaționale, ele au respins discuția primară a problemelor de securitate europene, respingând astfel discuția despre chestiunea unității germane.

În perioada dintre întâlnirea șefilor de guvern și întâlnirea miniștrilor de externe, diplomația sovietică a desfășurat acțiuni care au avut o importanță decisivă pentru dezvoltarea relațiilor dintre URSS și cele două state germane: în septembrie 1955, URSS a stabilit relații diplomatice cu Germania și a încheiat primul acord politic cu RDG. Chiar și în declarația TACC din 15 ianuarie, instituția din 1955 și-a exprimat disponibilitatea pentru norme.

diplomatic r » zhpg or

relaţiile cu Germania malizarea relaţiilor cu Germania. Apoi,

La 25 ianuarie 1955, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS, printr-un decret special, a anunțat încetarea stării de război cu Germania. Acest act a fost întreprins în primul rând cu scopul de a consolida în continuare relațiile de prietenie cu RDG, luând în același timp în considerare interesele populației și ale Germaniei de Vest. Sfârșitul stării de război a însemnat stabilirea unor relații pașnice cu fosta țară inamică. În același timp, s-a subliniat că acest act nu afectează drepturile și obligațiile URSS care decurg din acordurile internaționale referitoare la Germania în ansamblu. Acest act a creat premisele legale pentru normalizarea relațiilor cu Germania.

După sondaje diplomatice preliminare, guvernul sovietic a transmis guvernului german la 7 iunie 1955, prin intermediul ambasadei de la Paris, o notă în care propunea începerea negocierilor în scopul normalizării relațiilor dintre cele două state. Această propunere a provocat o oarecare confuzie la Bonn. Diplomația vest-germană a încercat să propună o serie de condiții prealabile. Cu toate acestea, după unele ezitări și un schimb de note, guvernul german a fost de acord cu un schimb de opinii, care a fost ținut de reprezentanții celor două guverne la Paris. Diplomația sovietică a fost de acord să discute chestiuni care interesează Germania, dar nu și condițiile prealabile pentru normalizare. Partea sovietică și-a exprimat dorința ca, ca urmare a stabilirii relațiilor dintre cele două state, să se dezvolte relațiile comerciale.

În septembrie 1955, o delegație guvernamentală condusă de cancelarul federal al Republicii Federale Germania K. Adenauer a sosit la Moscova. În cadrul negocierilor, care au avut loc în perioada 9-13 septembrie, cancelarul a încercat din nou să ridice o serie de probleme pe care le-a considerat preliminare. Aceasta a fost, în special, problema repatrierii prizonierilor de război germani. În același timp, în presa vest-germană a fost lansată o campanie prin care se cerea eliberarea a „sute de mii” de germani care ar fi fost reținuți în URSS. Partea sovietică a declarat în mod clar că prizonierii de război germani au fost eliberați mai devreme și au fost repatriați la locul lor de reședință înainte de război. În ceea ce privește germanii condamnați ca criminali de război și întemnițați pe teritoriul URSS, autoritățile sovietice au convenit să ia în considerare această problemă separat, indiferent de problema stabilirii relațiilor diplomatice. La 1 septembrie 1955, pe teritoriul URSS mai rămăseseră 9.626 de astfel de persoane.

Ca urmare a negocierilor destul de tensionate de la Moscova din 13 septembrie 1955, s-a ajuns la un acord și s-au schimbat scrisori cu privire la stabilirea relațiilor diplomatice între URSS și Republica Federală Germania fără nicio condiție prealabilă. Comunicatul final a subliniat acordul părților că stabilirea unor relații normale între cele două state ar promova înțelegerea și cooperarea reciprocă în interesul păcii și securității în Europa. S-a remarcat, de asemenea, că dezvoltarea relațiilor dintre cele două state poate contribui la rezolvarea problemei naționale a germanilor – restabilirea unui singur stat democratic german. Părțile nu și-au asumat obligații în acest sens. De asemenea, s-a ajuns la un acord pentru a purta negocieri pe probleme de dezvoltare a comerțului.

La o conferință de presă susținută la Moscova pe 14 septembrie 1955, cancelarul K. Adenauer a făcut o declarație că stabilirea relațiilor diplomatice nu înseamnă „recunoașterea compoziției teritoriale a ambelor părți", că guvernul federal reprezintă „întregul popor german. " în relațiile internaționale. În acest sens, a fost publicată o declarație TASS: „Guvernul sovietic consideră Republica Federală Germania ca parte a Germaniei. Cealaltă parte este Republica Democrată Germană". În ceea ce privește granițele, granițele germane sunt definite de Acordurile de la Potsdam, iar Republica Federală Germania „își exercită jurisdicția asupra teritoriului aflat sub suveranitatea sa".

Reprezentanții sovietici la reuniunea de la Geneva de la sfârșitul lunii iulie 1955 până în septembrie 1955)   în drum spre Moscova s-au oprit la Berlin,

unde au purtat negocieri cu guvernul RDG. În urma negocierilor, a fost publicată o declarație care exprimă ideea că problema germană nu ar trebui

183

fi un obstacol în calea asigurării securității europene, că unitatea germană este o chestiune de negocieri și acorduri între cele două state germane. În cadrul negocierilor de la Berlin s-a discutat problema dezvoltării și încheierii unui acord politic între URSS și RDG.

La mijlocul lui septembrie 1955, o delegație guvernamentală din RDG a sosit la Moscova. Aici, negocierile începute în iulie au fost continuate și finalizate prin acordul asupra textului tratatului. 20 septembrie 1955 A fost semnat Tratatul privind relațiile dintre URSS și RDG. Tratatul a confirmat că relațiile dintre cele două state se bazează pe egalitate deplină, respect reciproc pentru suveranitate și neamestec în treburile interne (articolul 1). Părțile s-au angajat să organizeze consultări cu privire la toate problemele internaționale importante care le afectează interesele. Articolul 4 stabilea că trupele sovietice vor rămâne temporar pe teritoriul RDG cu acordul guvernului său și că condițiile șederii lor vor fi stabilite printr-un acord separat. Acest acord a fost ulterior

semnat.

Uniunea Sovietică a transferat autorităților RDG protecția și controlul granițelor republicii, comunicațiile dintre RDG și Republica Federală Germania, precum și între Republica Federală Germania și Berlinul de Vest. Uniunea Sovietică a păstrat doar controlul asupra mișcărilor transporturilor militare ale Statelor Unite, Marii Britanii și Franței între Germania și Berlinul de Vest. Guvernul sovietic a desființat funcția de Înalt Comisar. Menținerea contactelor cu reprezentanții puterilor occidentale în toate problemele legate de Germania în ansamblu a fost încredințată ambasadorului URSS în RDG.

Încheierea primului acord politic între URSS și RDG a însemnat crearea unui temei juridic pentru dezvoltarea cooperării ulterioare în domeniile economic, cultural și științific-tehnic, precum și în domeniul politicii externe pe baza

noul principiu al internaţionalismului socialist.

Imediat după încheierea războiului au apărut două linii în politicile puterilor față de Austria: URSS a insistat să asigure condițiile pentru o Austrie liberă, independentă, pe o denazificare reală, πε-

Încheierea Tratatului de Stat cu Austria

Această dezvoltare a demilitarizării și democratizării vieții publice, participarea în orice grupări militare. Puterile occidentale, în special SUA, doreau să transforme Austria într-o „cetate alpină” a Occidentului împotriva Orientului, într-un cap de pod antisocialist pe Dunăre. Folosind pârghiile asistenței financiare și economice, Statele Unite au exercitat influență asupra Austriei în scopul reorientării sale unilaterale. În perioada dificilă pentru Austria din 1948 până în 1953, în timpul Războiului Rece, dependența crescută de țările occidentale ar putea duce la includerea țării, împotriva voinței populației sale, în domeniul militar și economic.

ι 84

bloc al puterilor occidentale. Prezența forțelor armate ale Uniunii Sovietice pe o parte a teritoriului Austriei a împiedicat această desfășurare periculoasă a evenimentelor pentru poporul austriac și pentru Europa în ansamblu.

În iulie 1946, Uniunea Sovietică a propus să înceapă pregătirea unui tratat de stat cu Austria. Cu toate acestea, puterile occidentale, în primul rând Statele Unite, au amânat negocierile. Ei au contat pe o schimbare a echilibrului de forțe din Europa Centrală și de Est, care ar permite Austriei să fie pe deplin inclusă în orbita lor de influență. Crearea NATO a influențat semnificativ starea de lucruri, deoarece planurile creatorilor acestui bloc erau direct legate de Austria. Din punct de vedere diplomatic, nerezolvarea problemei germane la acea vreme a fost și unul dintre motivele întârzierii negocierilor. Ca urmare, dezvoltarea Tratatului de Stat cu Austria a durat timp de un deceniu - și nu a fost nicidecum vina URSS.

La insistențele Uniunii Sovietice, în 1949, Consiliul Miniștrilor de Externe, format din miniștrii de externe ai URSS, SUA, Marea Britanie și Franța, a analizat chestiunea austriacă și a adoptat o serie de

decizii care erau în interesul Austria: să-și recunoască granițele de stat de la 1 ianuarie 1938, să scutească Austria de plata despăgubirilor, să garanteze drepturile minorităților naționale din Burgenland, Carintia și Stiria, să stabilească o compensație minimă de 150 de milioane de dolari pentru fostele întreprinderi germane care au devenit proprietatea URSS și pe care URSS era gata să-l transfere în Austria și să finalizeze pregătirea Tratatului de stat în viitorul apropiat. Cu toate acestea, a fost nevoie de încă cinci ani pentru a conveni asupra celor cinci articole ale tratatului. Mai mult decât atât, Statele Unite s-au opus proiectului de tratat de stat cu un proiect al așa-numitului tratat „abreviat”, care în niciun caz nu a rezolvat problemele viitorului Austriei și era inacceptabil pentru URSS.

În această situație, un rol semnificativ l-a jucat inițiativa cercurilor democratice progresiste ale poporului austriac însuși, care s-au unit pe o platformă comună și au format Opoziția Populară. La inițiativa Opoziției Populare, la care au participat activ comuniștii, socialiștii de stânga și alte forțe progresiste, ideea unei Austrii neutre s-a răspândit în țară. În programul electoral al Opoziției Populare din 1952, a fost prezentat sloganul: „Austria independentă și neutră!”

Este important din punct de vedere politic de remarcat că ideea de neutralitate ca factor de stabilitate și pace în centrul Europei a apărut și s-a format în mintea austriecilor înșiși. Apelul Opoziției Populare către austrieci a subliniat: „Austria nu ar trebui să fie un segment al frontului, ci o punte către înțelegerea reciprocă”.

185

Uniunea Sovietică a simpatizat cu ideea neutralității austriece, pe baza faptului că Tratatul de stat ar putea deveni o garanție juridică internațională a neutralității austriece. Dezvoltarea tendințelor iubitoare de pace în rândul poporului austriac a făcut posibilă desființarea unui număr de restricții care decurg din statutul de ocupație: eliminarea controalelor la frontierele de demarcație, scutirea Austriei de costurile de ocupare și amnistia cetățenilor austrieci condamnați pentru crime din timpul războiului. În fine, o expresie a respectului față de Republica Austria a fost transformarea în ambasade a reprezentărilor politice create după încheierea războiului de la Viena și Moscova.

Guvernul austriac, condus din 1953 de unul dintre liderii Partidului Popular Austriac, Julius Raab, realizând importanța acestor și a altor inițiative sovietice pentru a atenua tensiunile internaționale, a declarat în septembrie 1953 că ar dori să primească un stat cu drepturi depline. Tratat, mai degrabă decât un „tratat scurtat”. La o întâlnire a miniștrilor de externe ai celor patru puteri la Berlin la începutul anului 1954, la inițiativa diplomației sovietice, a fost reluat un schimb de opinii asupra articolelor neacordate din Tratatul de stat. La propunerea delegației sovietice, la întâlnire a fost invitat un reprezentant al Austriei. În numele guvernului austriac, s-a făcut o declarație conform căreia Austria nu avea intenția de a se alătura vreunei alianțe militare. Delegația sovietică a propus să ia în considerare acest lucru și să adauge la articolele convenite anterior o

prevedere conform căreia Austria nu se va alătura nici unei coaliții sau alianțe militare și nu va permite crearea de baze militare pe teritoriul său. Dar puterile occidentale nu au vrut să renunțe la planurile lor de a implica Austria în blocul lor militar și, prin urmare, propunerile sovietice, care au deschis calea dezvoltării unui tratat de stat, nu au fost acceptate.

La începutul anului 1955, Uniunea Sovietică a ridicat din nou problema necesității de a finaliza dezvoltarea tratatului și, prin urmare, de a rezolva „problema austriacă”. Anterior, Uniunea Sovietică a pornit de la faptul că mici contingente de trupe ale celor patru puteri vor rămâne temporar pe teritoriul austriac până la finalizarea reglementării de pace germane, în special, ca garanție împotriva repetarii Anschluss-ului, dar nu ar fi făcut. îndeplinesc funcții de ocupație. Acum URSS s-a exprimat în favoarea retragerii trupelor tuturor celor patru puteri din Austria chiar înainte de așezarea germană, dar în condiții care excluеau posibilitatea unui nou Anschluss. La sesiunea Sovietului Suprem al URSS din februarie 1955, guvernul sovietic a declarat că și-a propus să reglementeze statutul Austriei în cadrul unei reuniuni a celor patru puteri, dar și-a exprimat în același timp disponibilitatea de a intra în negocieri cu reprezentanții Austria însăși.

Deja în februarie - martie 1955, a avut loc un schimb de opinii cu ambasadorul Austriei la Moscova și sosirea lui 186.

o delegație a guvernului austriac la Moscova pentru negocieri. Puterile occidentale au încercat să împiedice negocierile dintre Austria și URSS, în special acceptarea de către Austria a statutului neutru. Cu toate acestea, în Austria, a prevalat o linie realistă de utilizare a situației favorabile în interesul națiunii.

Negocierile sovieto-austriece de la Moscova la mijlocul lui aprilie 1955 au intrat în istoria Europei postbelice ca o piatră de hotar importantă. Un memorandum confidențial semnat la 15 aprilie 1955 a însemnat că, în urma negocierilor dintre URSS și Austria, s-a dezvoltat o bază pentru încheierea unui tratat de stat.

Delegația guvernului austriac condusă de J. Raab a anunțat la Moscova că Austria va accepta o declarație în care se va angaja să nu se alăture alianțelor militare, să nu permită crearea de baze militare pe teritoriul său și să adere constant la genul de neutralitate care Elveția aderă la.

În urma negocierilor de la Moscova, părțile s-au exprimat în favoarea finalizării rapide a pregătirii tratatului și a încheierii acestuia pe baza acceptării de către Austria a statutului de neutralitate. Uniunea Sovietică și-a declarat disponibilitatea de a-și retrage trupele din Austria împreună cu retragerea trupelor altor puteri până la 31 decembrie 1955, de a recunoaște declarația neutralității austriece și, de asemenea, de a lua parte la garanțiile celor patru mari puteri ale „integritatea și inviolabilitatea” teritoriului statului austriac, neutralitatea sa „modelată după Elveția”. În același timp, în timpul negocierilor, problemele economice și altele au fost soluționate într-o manieră favorabilă Austriei (plata de către Austria a compensației minime pentru fostele proprietăți germane ce i-au fost transferate de

autoritățile sovietice, transferul câmpurilor petroliere în Austria etc.). Uniunea Sovietică a făcut concesii foarte specifice Austriei pentru a-și asigura independența și dezvoltarea independentă.

La propunerea URSS, miniștrii de externe ai celor patru puteri s-au întâlnit la Viena în mai 1955 și, cu participarea ministrului de externe austriac L. Figl, au convenit în scurt timp asupra textului tratatului.

Tratatul de stat pentru restaurarea unei Austrii independente și democratice a fost semnat într-o ceremonie solemnă la Palatul Belvedere din Viena, la 15 mai 1955. Principalele prevederi ale tratatului reglementau aspecte teritoriale, militare, economice și politice legate de refacerea Austria ca stat suveran independent și democratic. Tratatul a asigurat restabilirea suveranității Republicii Austria în granițele de la 1 ianuarie 1938. Tratatul de stat interzice nu numai Anschluss-ul, ci și orice unire politică sau economică cu statul german.

woo

vom. Interzice acțiunile care ar putea promova direct sau indirect o astfel de uniune politică sau economică. Acordul prevedea retragerea tuturor trupelor străine din Austria până la 31 decembrie 1955. Uniunea Sovietică complet și înainte de termen, până la 20 septembrie 1955, și-a retras trupele din Austria.

Restaurarea Austriei ca republică democratică presupune (și acest lucru este scris în tratat) respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, inclusiv a minorităților naționale slovene și croate; tratatul prevede măsuri împotriva tuturor activităților fasciștilor și monarhiștilor și interzice întoarcerea în țară a reprezentanților dinastiei Habsburgilor. Forțele armate austriece puteau fi folosite exclusiv în scopuri defensive.

În conformitate cu Tratatul de stat, care a intrat în vigoare în vara anului 1955, parlamentul austriac a adoptat o lege constituțională privind statutul de neutralitate permanentă la 26 octombrie 1955: Austria și-a declarat în mod voluntar neutralitatea permanentă în scopul independenței și integrității. a teritoriului său și și-a declarat hotărârea de a apăra acest statut cu toate mijloacele de care dispune.

Uniunea Sovietică, SUA, Marea Britanie și Franța au recunoscut oficial statutul neutru al Republicii Austria la 6 decembrie 1955 și s-au angajat să respecte neutralitatea Austriei.

Încheierea Tratatului de Stat, retragerea tuturor trupelor străine de pe teritoriul austriac și statutul de neutralitate permanentă adoptat au avut consecințe politice internaționale pozitive semnificative. Datorită neutralizării Austriei, confruntarea directă între forțele militare ale blocurilor opuse din centrul Europei a fost redusă. Soluția problemei austriece a demonstrat în mod convingător posibilitatea de a ajunge la acorduri pe probleme complexe prin negocieri.

Tratatele și acordurile încheiate între URSS și Austria după Tratatul de stat au extins baza cooperării de bună vecinătate, care a devenit un exemplu de coexistență pașnică a statelor cu sisteme sociale diferite.

Ca parte a unui program țintit pentru atenuarea tensiunilor din Europa și a relațiilor sovieto-finlandeze,   crearea elementelor unui sistem pe continent

Tema securității a devenit și dezvoltarea relațiilor sovieto-finlandeze în anii 50.

Relațiile de prietenie și cooperare pe care URSS le-a dezvoltat cu Finlanda după cel de-al Doilea Război Mondial au servit drept factor stabilizator în nordul Europei . Un rol important în formarea și implementarea acestui nou curs din partea Finlandei îi revine lui J. K. Paasikivi și succesorului său în funcție.

188

Președintele U. K. Kekkonen. După acești oameni de stat, politica externă postbelică a Finlandei, bazată pe dezvoltarea relațiilor de prietenie cu Uniunea Sovietică, a fost numită „linia Paasikivi-Kekkonen”.

Urmând această linie, Finlanda a încheiat la 6 aprilie 1948 un Tratat de prietenie, cooperare și asistență reciprocă cu Uniunea Sovietică. Acesta prevede obligația părților de a participa la toate activitățile de menținere a păcii și securității internaționale, de a dezvolta și de a consolida legăturile economice și culturale între ele, de a respecta principiile respectului reciproc pentru suveranitate și de neamestecare reciprocă în treburile interne ale celuilalt, confirmă angajamentul anterior al partidelor de a nu intra în alianțe și de a nu se alătura coalițiilor îndreptate unul împotriva celuilalt.

De mare importanță pentru securitatea Finlandei și a granițelor de nord-vest ale URSS este prevederea tratatului, care prevede că dacă Finlanda sau Uniunea Sovietică prin teritoriul Finlandei devine obiectul unei agresiuni militare din partea Germaniei sau a oricărui stat aliat. cu ea, Finlanda va rezista agresiunii din interiorul granițelor sale cu toate mijloacele disponibile, susținute, dacă este necesar, de sau împreună cu Uniunea Sovietică.

În septembrie 1955, la Moscova au avut loc negocieri între guvernul sovietic și președintele finlandez J. K. Paasikivi. S-a decis prelungirea prematură a Tratatului sovietico-finlandez de prietenie, cooperare și asistență reciprocă pentru 20 de ani. Contrastând linia sa de politică externă cu „strategia de bază” a puterilor imperialiste occidentale, dorința lor de a crea pe scară largă bazele lor militare pe teritorii străine. Guvernul sovietic a renunțat prematur la drepturile de închiriere a teritoriului finlandez Porkal-la-Udd, prevăzute în tratatul de pace cu Finlanda, și a lichidat baza militară sovietică situată acolo. Teritoriul închiriat a fost returnat Finlandei. Negocierile de la Moscova au contribuit la consolidarea relațiilor de bună vecinătate dintre cele două țări și la asigurarea păcii în Europa de Nord.

Militarizarea Germaniei după aderarea ei la NATO. Căutarea armelor nucleare

3. Lupta statelor socialiste împotriva militarizării Germaniei, pentru asigurarea securității în Europa în a doua jumătate a anilor '50

După includerea Germaniei în NATO, a început reînarmarea sa grăbită, ceea ce a provocat o nouă creștere a tensiunii în Europa în a doua jumătate a anilor '50. în care

Generalii vest-germani și politicienii reacționari au încercat în toate modurile posibile să forțeze evenimentele. În 1956, Bundestagul a adoptat o lege privind recrutarea universală, care a însemnat desfășurarea unei armate masive. Forțele armate ale Republicii Federale Germania, recreate cu participarea activă a ofițerilor și generalilor Wehrmacht-ului lui Hitler, au primit numele de Bundeswehr. La început, Bundeswehr a fost echipat cu cele mai recente arme din arsenalele Statelor Unite și Angliei. Cu toate acestea, în curând industria vest-germană și-a stabilit propria producție de arme. În același timp, chiar și atunci, cercurile conducătoare ale Republicii Federale Germania și-au stabilit scopul de a obține eliminarea tuturor restricțiilor asupra producției militare pentru a nu doar înarma pe deplin Bundeswehr, ci și pentru a încerca să devină forja militară a NATO.

Militarizarea Germaniei a fost însoțită de măsuri îndreptate împotriva forțelor progresiste ale țării, oponenți ai renașterii militarismului. Autoritățile au persecutat în mod deschis asociațiile antifasciste, organizațiile de luptători pentru pace, precum Uniunea Germanilor Luptă pentru Unitate, Pace și Libertate, Societatea de prietenie germano-sovietică etc. În august 1956, Curtea Constituțională Federală din Karlsruhe a luat o decizie interzicând activitățile Partidului Comunist în Germania.

La scurt timp după aderarea la NATO, armata vest-germană a cerut ca Bundeswehr să fie echipat cu cele mai moderne arme, inclusiv cu arme atomice, deși Acordurile de la Paris interziceau direct producția de arme atomice în Germania. Totodată, au făcut referire la necesitatea recunoașterii drepturilor egale în cadrul Alianței Nord-Atlantice.

Puterile occidentale, dorind să-și mențină monopolul asupra armelor nucleare și temându-se de întărirea excesivă a Germaniei, nu au ridicat imediat restricțiile. Au căutat soluții pentru a introduce Bundeswehr în armele nucleare.

În decembrie 1957, o sesiune a Consiliului NATO a decis desfășurarea stocurilor nucleare pe teritoriul țărilor membre NATO vest-europene, inclusiv Republica Federală Germania, iar în mai 1958, miniștrii militari au aprobat planul MS-70, care a definit în mod specific amploarea, desfășurarea și plasarea în timp a încărcăturilor nucleare și a rachetelor. Deși inițial trebuiau să fie la dispoziția Comandantului Suprem al Forțelor Armate NATO în Europa, chiar și atunci erau

Noi propuneri din partea Uniunii Sovietice și RDG pentru un acord de pace german

Generalul rican Norsted, care era în această postare, s-a pronunțat în favoarea transferului armelor atomice americane către Bundeswehr. Bundestag-ul german a răspuns imediat la această declarație adoptând în martie 1958 o lege privind echiparea Bundeswehr-ului cu arme „moderne", adică cu rachete nucleare. Mai târziu, după cum se știe, a fost adoptat principiul „cheii duble".

Uniunea Sovietică a apărut ca un oponent hotărât al politicii de militarizare și înarmare atomică a Germaniei și a subliniat că este incompatibilă cu sarcina de a restabili unitatea Germaniei pe o bază democratică. URSS a propus ca ambele state germane să-și asume obligația de a nu avea arme atomice. Sovietul Suprem al URSS a făcut apel la Bundestagul vest-german să renunțe la armele atomice și să urmeze calea unui acord de pace cu RDG. Guvernul sovietic a făcut propuneri concrete guvernului german pentru a atenua tensiunile internaționale.

Militarizarea Republicii Federale Germania a fost însoțită de un revanșism rampant fără precedent. Țara a cunoscut o creștere bruscă a numărului de sindicate și organizații militariste care cer o revizuire a granițelor în Europa,

lichidarea RDG. Aceste sloganuri au apărut din ce în ce mai mult în discursurile politicienilor din Bonn. SUA, Marea Britanie și Franța au „jucat" în mod activ cu ei. În iulie 1957, reprezentanții acestor țări, împreună cu un reprezentant al Republicii Federale Germania, au adoptat o declarație la Primăria Schöneberg din Berlinul de Vest, care cerea alegeri sub control străin pentru „unificarea Germaniei". De fapt, aceasta însemna o revendicare la lichidarea RDG și includerea unui singur stat german în blocul occidental. Declarația Ministerului Afacerilor Externe al URSS din 2 august 1957 a răspuns la „Declarația Schöneberg", care a fost privită ca o repetare a planurilor nerealiste respinse de Uniunea Sovietică și RDG în 1955.

Diplomația sovietică nu a abandonat încercările de a rezolva în mod pozitiv problema unui acord de pace german și de a reduce tensiunea internațională. Poziția statelor socialiste a fost prezentată în detaliu într-o serie de note și memorii trimise de URSS guvernelor puterilor occidentale, inclusiv Republicii Federale Germania, la sfârșitul anului 1957-începutul lui 1958, precum și în Declarația privind situația internațională și măsurile de reducere a tensiunii internaționale, adoptată la Moscova în mai 1958, în cadrul unei reuniuni a statelor participante la ATS. Împreună cu alte state socialiste, guvernul și poporul RDG au pledat activ pentru un acord de pace german. Al V-lea Congres al SED din iulie 1958 a susținut ferm încheierea unui tratat de pace german. Guvernul RDG a formulat propuneri concrete pentru a ajunge la un acord de pace german.

191

Guvernul sovietic în notele trimise pe 18 septembrie

1958 , guvernele SUA, Marea Britanie, Franța, precum și Republica Federală Germania, s-au declarat în sprijinul inițiativei RDG pentru o reglementare pașnică, dar puterile occidentale au respins-o, nedorind să negocieze pe bază. de recunoaştere a existenţei a două state germane.

Noile inițiative ale guvernului sovietic de la sfârșitul anului 1958 - începutul anului 1959 au avut ca scop normalizarea situației din Berlinul de Vest și finalizarea unui acord de pace în legătură cu acest oraș. În notele din 27 noiembrie 1958 și 10 ianuarie 1959, acesta și-a conturat propunerile, care erau următoarele: să recunoască Berlinul de Vest ca unitate politică independentă, să îi acorde statutul special de oraș liber demilitarizat (neutru) pe baza a unui acord international. Cele patru puteri, precum și cele două state germane, s-ar putea angaja să respecte acest statut al orașului și să nu se amestece în treburile sale interne.

Propaganda burgheză, în special presa germană, a prezentat imediat inițiativa guvernului sovietic ca o „amenințare” și un „ultimatum” plin de criză internațională. Uniunea Sovietică a clarificat în Declarația TACC din 12 decembrie că URSS, împreună cu alte puteri, era gata să ofere garanții privind statutul orașului liber și relațiile sale externe. Cu toate acestea, puterile occidentale au respins negocierile privind statutul Berlinului de Vest, dar au fost de acord cu negocieri pe o gamă mai largă de probleme pentru a rezolva „problema germană” și problemele de securitate europene.

În această situație, guvernul sovietic a predat Departamentului de Stat al SUA, la 5 ianuarie 1959, un memorandum în care își contura poziția față de tratatul de pace german, precum și normalizarea situației din Berlinul de Vest. Apoi, 10 ianuarie

1959 , guvernul sovietic a trimis note guvernelor SUA, Angliei, Franței, Germaniei de Est și Germaniei, precum și statelor participante la războiul împotriva Reichului nazist. În dezvoltarea principiilor tratatului de pace propus în anii 1952-1954 și în dezvoltarea inițiativei recente a guvernului RDG, diplomația sovietică a propus un nou proiect de tratat de pace elaborat de aceasta - singurul proiect realist în noile condiții apărute în centrul Europei.

Preambulul tratatului definea ca scop al reglementării păcii prevenirea unui război agresiv emanat de pe pământul german și asigurarea intereselor vitale ale națiunii germane. Toate statele care au participat la războiul împotriva hitlerismului cu forțele lor armate ar putea deveni părți la tratat. Tratatul de pace german ar putea fi semnat de ambele state germane sau, în numele lor, de către o confederație, dacă a fost creată una.

Reglementări politice și teritoriale, recunoscând

suveranitatea poporului german, le-a impus anumite obligații: să rezolve toate disputele exclusiv pe căi pașnice, să refuze participarea la coaliții sau alianțe militare, să recunoască granițele și realitățile teritorial-politice apărute după război.

Reglementările militare permiteau existența forțelor armate naționale necesare apărării, dar acestea nu trebuiau să aibă arme nucleare, rachete dirijate, bombardiere sau submarine. De asemenea, prevedea retragerea tuturor trupelor străine de pe teritoriul german.

Reglementările economice nu au impus nicio restricție asupra dezvoltării economiei pașnice și a comerțului internațional al statelor germane. În ceea ce privește crearea unui stat german unificat în viitor, aceasta ar putea deveni o chestiune de soluționare de către statele germane înseși.

Pentru a crea condiții favorabile pentru începerea negocierilor, diplomația sovietică a folosit orice ocazie. Astfel, în special, prin intermediul ambasadorului austriac la Moscova N. Bischoff, s-au făcut explicații suplimentare guvernului german cu privire la abordarea URSS a reglementării. Uniunea Sovietică a pornit de la faptul imuabil al existenței a două state germane. În același timp, partea sovietică a subliniat că RDG se bucură de respectul și sprijinul URSS și al altor state ale comunității socialiste și că ar fi nerealist să nu ținem cont de acest fapt. În ceea ce privește Germania, este evident că numai dezvoltarea pașnică, și nu armele atomice și producția militară, îi poate asigura viitorul. Uniunea Sovietică a invitat Republica Federală Germania să se alăture discuțiilor privind problemele unei reglementări pașnice, subliniind experiența austriacă în dezvoltarea unei reglementări acceptabile. Cu toate acestea, guvernul german nu a folosit această oportunitate. Nici alte puteri occidentale nu au acceptat propunerile sovietice. Cu toate acestea, inițiativa sovietică a servit ca un impuls pentru discuții ulterioare asupra problemelor așezărilor germane.

La începutul anului 1959, prim-ministrul Angliei H. Macmillan și ministrul Afacerilor Externe S. Lloyd au vizitat URSS. În urma negocierilor, s-a exprimat o înțelegere a importanței obținerii unui acord de pace german și a soluționării problemei situației din Berlinul de Vest. În timpul acestei vizite, s-a ajuns la un acord pentru a purta negocieri asupra întregii game de afaceri germane. După aceasta, s-a convenit pe canale diplomatice convocarea miniștrilor de externe ai celor patru puteri. Însuși faptul de a convoca o reuniune a miniștrilor celor patru puteri după o lungă pauză a însemnat o oarecare atenuare a tensiunii, mai ales că până atunci au apărut puncte comune și chiar coincidențe parțiale de opinii asupra unor probleme internaționale.

Întâlnirea miniștrilor de externe Reuniunea de la Geneva a URSS, SUA, Marea Britanie și Franța din 1959 a avut loc la Geneva, la Palais des Nations, cu

10 mai până în 20 iunie și după pauză - din 13 iulie până în 5 august.

Reprezentanții a două state germane au fost invitați la întâlnire pentru prima dată în toți anii de după război. Aceasta a însemnat în esență recunoașterea de facto a RDG de către puterile occidentale.

Scopul întâlnirii a fost dezvoltarea unui tratat de pace german și normalizarea situației din Berlinul de Vest. Cu toate acestea, diplomații occidentali nu au urmat calea luării în considerare a proiectului de tratat de pace propus. Ei au ridicat obiecții cu privire la substanța acesteia, și anume la obligația statelor germane de a renunța la participarea la alianțe militare și la staționarea de trupe străine și baze militare pe teritoriul german. Guvernul german a refuzat categoric să discute despre proiectul de neutralizare. Mai târziu, multe figuri occidentale au recunoscut că atunci a fost ratată ultima șansă de a „uni germanii”.

Puterile occidentale nu au prezentat un plan acceptabil pentru un acord de pace german. Așa-numitul „plan cuprinzător” al acestora, propus de secretarul de stat american K. Herter, a stabilit ca o condiție prealabilă pentru încheierea unui tratat de pace formarea unui stat german unificat, care ar trebui să aibă dreptul de a participa la alianțe militare și de a localiza militari străini. bazele pe teritoriul său. În problema Berlinului de Vest, puterile imperialiste au căutat să impună punctul de vedere conform căruia regimul de ocupație ar trebui să se extindă la întregul Berlin fără a ține cont de suveranitatea RDG. Acesta a fost un plan de a priva RDG de capitalul său.

Diplomația sovietică a propus un plan detaliat pentru transformarea Berlinului de Vest într-un oraș liber, demilitarizat, care ar fi garantat oportunități de menținere a legăturilor cu lumea exterioară. Reprezentanții sovietici erau gata să caute alte modalități de normalizare a situației din Berlinul de Vest. Cu toate acestea, puterile occidentale au fost reticente în a acorda Berlinului de Vest orice statut care ar crea condițiile unui „oraș de primă linie” pașnic. Ei au văzut orașul ca un „ghimpe” în corpul statului socialist german din RDG și au căutat să-și folosească poziția pentru acțiuni subversive împotriva țărilor socialiste. Puterile occidentale nu puteau nega că drepturile și obligațiile puterilor din Berlin au apărut ca urmare a războiului, că orașul nu făcea parte din Republica Federală Germania și competența autorităților de la Bonn nu se putea extinde asupra acesteia. Cu toate acestea, dorind să-și mențină „prezența”, puterile occidentale au încercat să folosească deciziile Alianței Nord-Atlantice ca bază legală pentru aceasta. Trupele care au fost admise cândva în Berlinul de Vest ca co-

Forțele de ocupație aliate au rămas acum acolo sub steagul NATO, în care Berlinul de Vest nu putea fi inclus. Inconsistența juridică și morală a abordării puterilor occidentale era evidentă.

Ministrul de Externe al URSS A. A. Gromyko a subliniat propunerile Uniunii Sovietice, care au pornit din necesitatea normalizării situației din Berlinul de Vest în legătură cu reglementarea de pace germană. În aceste scopuri, s-a propus formarea unui comitet integral german de reprezentanți ai celor două state germane și încheierea unui acord privind statutul temporar al Berlinului de Vest. S-a presupus, firesc, că activitățile subversive și propaganda pe teritoriul Berlinului de Vest în raport cu țările socialiste vor fi oprite, numărul trupelor puterilor occidentale va fi redus și că vor avea loc

negocieri între RDG și RDG. RFG privind menținerea legăturilor cu Berlinul de Vest. La reuniunea de la Geneva, în timpul discuției unor probleme specifice, a apărut înțelegerea reciprocă și chiar o oarecare convergență de puncte de vedere. Cu toate acestea, puterile occidentale, din cauza poziției în mod deschis negative a Republicii Federale Germania, au refuzat să discute în continuare problemele unui acord de pace german. Reuniunea miniștrilor de externe s-a încheiat la 5 august 1959, fără niciun rezultat.

Pozițiile puterilor occidentale erau contradictorii. Pe de o parte, au recunoscut anormalitatea situației din Berlinul de Vest și necesitatea recunoașterii realităților teritorial-politice din Europa, pe de altă parte, au refuzat să implementeze normalizarea la masa de negocieri, recunoscând suveranitatea RDG. Acest lucru a fost evident și după întâlnire, în timpul întâlnirilor și conversațiilor dintre președintele SUA D. Eisenhower și președintele Consiliului de Miniștri al URSS N. S. Hrușciov în timpul vizitei acestuia din urmă în SUA în 1959. Președintele SUA a fost înclinat să recunoască necesitatea de a corecta situația din Berlinul de Vest, dar a căutat să păstreze drepturile SUA în acest oraș. El și-a exprimat opinia că nu are încredere în posibilitatea reunificarii Germaniei în viitorul apropiat, recunoscând astfel irealitatea „Planului Herter”. În același timp, președintele francez Charles de Gaulle s-a exprimat pentru necesitatea unei reglementări pașnice, bazate pe granițele și statutul teritorial stabilit în final în Europa.

Întâlnirea șefilor de stat și de guvern din URSS, SUA, Marea Britanie și Franța de la Paris, programată pentru mijlocul lui mai 1960, ar putea fi un pas înainte în atenuarea tensiunilor și în normalizarea situației din centrul Europei. Cu toate acestea, ca urmare a invaziei provocatoare a spațiului aerian al URSS de către un avion de recunoaștere american U-2, convocarea reuniunii a fost întreruptă. Întreruperea întâlnirii a jucat în mâinile forțelor reacționare din SUA și Germania. Posibilitățile de normalizare a situației din Europa nu au fost realizate.

7*

Capitolul VII

RELAȚII INTERNAȚIONALE ÎN ORIENTUL APROPRIAT ȘI MIJLOCUL ÎN ANII 40-50

Influența relațiilor internaționale din Orientul Apropiat și Mijlociu asupra situației internaționale generale a crescut semnificativ încă din primii ani postbelici.

Anglia și Franța, care în 1946-1947 au fost forțate să-și retragă trupele dintr-o serie de țări din regiune, au început să caute opțiuni neo-coloniale pentru relațiile cu statele eliberate, care au fost numite „relații aliate” în documentele oficiale. Țările arabe, în care desfășurarea evenimentelor internaționale în anii postbelici a provocat o izbucnire a naționalismului, precum și speranța de eliberare de sub dominația imperialistă, și-au intensificat eforturile de implementare a planurilor de unitate arabă. În martie 1945, șapte state arabe (Egipt, Arabia Saudită, Siria, Liban, Iordania, Irak, Yemen) au semnat la Cairo Carta unei organizații regionale panarabe - Liga Statelor Arabe (LAS),

deschisă aderării alte țări arabe. De-a lungul timpului, toate statele arabe s-au alăturat acestei organizații.

Turcia, care în timpul războiului a fost de fapt un „aliat necombatant” al Germaniei lui Hitler și a făcut planuri de a ocupa teritorii vaste ale Uniunii Sovietice (Caucaz, Crimeea etc.), în anii postbelici s-a găsit obiectul SUA. expansiune, ale cărei cercuri conducătoare i-au apreciat poziția strategică și apropierea de granițele sudice ale URSS. O imagine similară a fost observată în Iran. În cele din urmă, cursul expansionist al statului Israel format în Palestina în 1948 a devenit un factor care a agravat grav situația din regiune.

În ciuda faptului că succesele mișcării de eliberare națională din Orientul Apropiat și Mijlociu în anii postbelici au fost impresionante, nu peste tot această luptă a fost încununată cu succes imediat. Anglia a refuzat categoric să-și retragă trupele

din Egipt. În aprilie 1946, ea a cerut oficial guvernului egiptean să semneze un tratat inegal de „apărare comună” ca o condiție prealabilă pentru evacuarea trupelor britanice. Guvernul egiptean a respins propunerea de a înlocui un tratat inegal cu altul și a depus o plângere la Consiliul de Securitate al ONU în iulie 1947. URSS a susținut cererile corecte ale Egiptului la ONU.

Sub presiunea comunității progresiste mondiale și ca urmare a protestelor anti-britanice ale poporului Egiptului, până în 1947 Anglia și-a retras trupele în zona Canalului Suez, unde se aflau principalele sale baze navale și aeriene. Zona Canalului Suez a fost practic izolată de restul țării.

Anglia a reușit să-și mențină prezența militară în Irak, precum și în Iordania, care a fost declarată stat independent în martie 1946. Păstrarea prezenței militare britanice a fost mult facilitată de cercurile feudale-proprietari reacționare ale acestor țări, care vedeau în trupele britanice un sprijin de încredere în lupta împotriva forțelor progresiste.

Influența acestor cercuri în multe țări din Orientul Apropiat și Mijlociu a fost explicată de înapoierea socio-economică a acestora din urmă. În Arabia Saudită și Yemen, sclavia a existat oficial până la începutul anilor '60. Într- o serie de țări, precum Afganistan, Sudan, Yemen, o parte semnificativă a populației trăia încă în condițiile unei organizații tribale. Numai în Turcia, Irak, Egipt, Siria și Liban relațiile capitaliste au fost relativ dezvoltate.

1. Pătrunderea imperialismului american în Orientul Apropiat și Mijlociu

Slăbirea Marii Britanii în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și criza emergentă a imperiului său colonial au creat condiții favorabile pentru creșterea activității imperialismului american în Orientul Apropiat și Mijlociu. Statele Unite au început să-și respingă treptat concurentul imperialist deja în timpul celui de-al Doilea Război

Mondial. Și companiile petroliere americane s-au stabilit în Arabia Saudită în anii '30.

În 1943, pentru a slăbi poziția concurenților săi britanici în timpul expansiunii SUA,

în Arabia Saudită, guvernul SUA a declarat Arabia Saudită

Arabia ca țară de „importanță vitală” pentru apărarea Statelor Unite și i-a extins Lend-Lease Act, conform căruia era

197

a fost acordată asistență militară și financiară. Mai mult, spre deosebire de alte țări din Orientul Apropiat și Mijlociu, cărora li se acorda astfel de asistență prin Anglia, în Arabia Saudită americanii nu au recurs la medierea engleză.

În 1944, o misiune militară americană a sosit în țară cu sarcina de a asigura reorganizarea și reînarmarea armatei saudite. Au început livrările masive de arme americane și construcția infrastructurii militare. Pe coasta Golfului Persic, construcția a început pe una dintre cele mai mari baze pentru aviația strategică americană - Dhahran.

În iulie 1951, a fost semnat un acord „de apărare reciprocă și asistență reciprocă” între Statele Unite și Arabia Saudită. Dependența Arabiei Saudite de Statele Unite în domeniul militar a fost combinată cu dominația capitalului american în economia țării. Toate resursele petroliere au fost monopolizate de puternicul concern petrolier APAMKO (Arab-American Petroleum Company), creat de cele mai mari patru companii petroliere americane: Standard Oil din California, Standard Oil din New Jersey, Texas Oil și Soconi Vacuum. Zona de concesiune a APAMKO acoperea până la 75% din teritoriul țării. Tot comerțul exterior și sistemul bancar al Arabiei Saudite erau, de asemenea, sub controlul a o duzină și jumătate de companii americane.

Celelalte două ținte ale pătrunderii imperialismului american au fost Iranul și Turcia. Expansiunea americană în Iran a început deja în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

urlet de război. Prin acord cu guvernul iranian, misiunile militare americane au ajuns în țară pentru a antrena armata și jandarmeria iraniană, iar în 1943 un grup de experți americani a fost invitat în Iran pentru a ajuta la „reabilitarea” economiei țării.

În perioada postbelică, poziția imperialismului american a continuat să se întărească. În schimbul asistenței militare și economice, reacția iraniană a fost aceea de a transforma țara într-o trambulină militar-strategică americană împotriva Uniunii Sovietice. În 1947, la Washington a fost semnat un acord prin care Statele Unite acordau împrumuturi mari pentru achiziționarea de arme pentru armata iraniană. Potrivit acestui acord, rearmarea armatei iraniene urma să fie condusă de misiunea militară americană.

La 23 mai 1950 a fost semnat un nou acord militar americano-iranian, conform căruia Statele Unite, în schimbul creșterii asistenței militare acordate Iranului, au primit dreptul de a folosi toate resursele țării în scopuri militare. În 1955, a fost încheiat „tratatul de prietenie" americano-iranian, iar în 1959 -

un alt acord militar americano-iranian care a adus țara sub control american.

În Turcia în timpul războiului, americanii au preferat să acționeze nu direct, ci prin Anglia, care avea în mod tradițional poziții foarte puternice în Turcia, pe care a pierdut-o curând după război. Deja în martie 1947, guvernul turc a apelat la Statele Unite pentru asistență financiară și, în conformitate cu „Doctrina Truman" (vezi capitolul IV), o astfel de asistență a fost oferită în principal în sfera militară.

Pătrunderea imperialismului american în Turcia a fost realizată sub pretextul unei campanii despre „amenințarea sovietică" care ar fi atârnat peste Turcia. Atât Statele Unite, cât și reacționarii turci au folosit pe scară largă problema strâmtorilor Mării Negre și interesul URSS atât pentru această problemă, cât și pentru securitatea granițelor sale sudice pentru a incita ostilitatea față de Uniunea Sovietică.

Transformarea Turciei într-un trambulină strategic militar anti-sovietic pentru Statele Unite s-a încheiat în februarie 1952, când a aderat la NATO. După aceasta, în Turcia a început construcția unui număr mare de instalații militare pentru forțele armate ale SUA și NATO. O mare bază aeriană a fost construită la Incerlik (Adana), unde erau staționate bombardiere americane cu arme nucleare. 12 divizii turce au fost plasate sub comanda directă a NATO.

În același timp, a avut loc o nouă penetrare a capitalului american în Turcia. Pentru a facilita acest lucru, Majlis (parlamentul) a adoptat o lege privind garanțiile investițiilor străine pe termen lung în 1947. În 1948, guvernul turc a încheiat acorduri cu companii americane pentru a furniza Statelor Unite două treimi din cromul produs în țară - cea mai importantă materie primă strategică.

Grupul extrem de reacționar Bayar-Menderes, care era la putere în Turcia în anii 50, a subordonat politica externă a Turciei imperialismului american. Ea a contribuit activ la crearea blocurilor militaro-politice proimperialiste în Orientul Apropiat și Mijlociu, îndreptate împotriva URSS și mișcării de eliberare a popoarelor din regiune.

Palestina, condusă de Anglia sub problema Palestinei. mandat al Societății Națiunilor, a fost populată de state israeliene și evrei.Odată cu apariția mișcării sioniste, care intenționa să creeze un „stat evreiesc" în Palestina, și mai ales ca urmare a acțiunilor practice ulterioare ale cercurilor internaționale sioniste, relațiile dintre cele două comunități din Palestina au escaladat brusc.

Din 1917 până în 1939, Anglia, în conformitate cu „Declarația Balfour”, care conținea promisiunea de a crea

199

nu o „casă națională evreiască”, a încurajat imigrația evreiască. Ca urmare, din 1918 până în 1946, proporția populației evreiești de acolo a crescut de la 12 la 33%. Folosind patronajul autorităților coloniale britanice, imigranții evrei, finanțați de cercurile sioniste, au ocupat treptat poziții cheie în economia țării. Cumpărând pământurile închiriate de la ei de țăranii arabi de la mari proprietari de pământ și apoi alungând arabii de pe aceste pământuri, ei au împins populația arabă indigenă din regiunile fertile de coastă. Toate acestea au provocat o nemulțumire justă în rândul arabilor palestinieni.

Înfăptuind politica lor tradițională de „împărți și stăpânește”, colonialiștii britanici au incitat sentimente anti-evreiești în rândul arabilor și sentimente anti-arabe în rândul evreilor. În timpul protestelor majore anti-britanice ale populației arabe din Palestina din 1920 și 1936-1939, autoritățile coloniale au folosit formațiuni militare create de evrei pentru a lupta împotriva arabilor rebeli.

Totuși, la sfârșitul anilor 30, sub presiunea mișcării arabe de eliberare națională și în așteptarea izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, colonialiștii britanici au recurs la manevre politice pentru a atenua nemulțumirea arabilor. În mai 1939, a fost publicată Declarația de Politici pentru Palestina, care prevedea o reducere drastică a imigrației evreiești și crearea ulterioară a unui stat arabo-evreiesc legat de Anglia printr-un tratat de „alianță”.

Sioniştii au considerat această declaraţie drept „trădare a prieteniei tradiţionale a lui Anglin” şi au decis să înceapă o luptă împotriva mandatului britanic. Doar începutul celui de-al Doilea Război Mondial și amenințarea cu invazia Orientului Apropiat și Mijlociu de către trupele fasciste i-au forțat să amâne temporar punerea în aplicare a planurilor lor. Cu toate acestea, deja în 1944 au reluat lupta. Au fost organizate o serie de greve și demonstrații ale populației evreiești. Organizațiile sioniste extremiste Irgun și Stern au început să efectueze acte teroriste sistematice, sabotaj și raiduri asupra trupelor britanice și a administrației.

Cererile sioniste au fost susținute de Statele Unite, care au văzut în viitorul stat evreiesc un fel de „canal” pentru pătrunderea americană în Orientul Mijlociu, pe care la acea vreme americanii înșiși o numeau „rezerva engleză”. În august 1945, președintele american Truman a trimis o notă guvernului britanic în care a cerut ridicarea interdicției de imigrare a evreilor și admiterea a încă 100 de mii de evrei din Europa în Palestina. Nota a fost respinsă, iar represiunea autorităților coloniale împotriva sioniștilor a fost intensificată. Ca răspuns, au urmat noi acțiuni de sabotaj și terorism, îndreptate atât împotriva Angliei, cât și împotriva populației arabe.

În noiembrie 1945, având în vedere agravarea situației din Palestina și încercând să obțină sprijinul SUA, guvernul britanic a decis să creeze o comisie mixtă anglo-americană în încercarea de a găsi o soluție la problemă. Comisia nu a putut duce la bun sfârșit această sarcină, iar situația din Palestina a continuat să se deterioreze, iar apoi Anglia, în aprilie 1947, a adus problema palestiniană la ONU pentru discuție.

În cursul anului, din aprilie 1947 până în mai 1948, problema palestiniană a făcut obiectul discuțiilor la mai multe sesiuni ale Adunării Generale, ședințe ale Consiliului de Securitate și ale altor organisme ONU. În timpul discuției, au apărut imediat diferențe fundamentale în abordarea problemei din partea puterilor imperialiste și a URSS. Anglia a căutat să obțină acordul ONU pentru a-și menține conducerea în Palestina. Statele Unite au susținut ideea creării unui stat evreiesc. URSS a susținut abolirea imediată a mandatului britanic, retragerea trupelor britanice și crearea unui stat democratic independent bazat pe acordarea de drepturi egale populațiilor arabe și evreiești. URSS a fost ghidată de principiile egalității popoarelor și ale preocupării pentru asigurarea păcii și a securității internaționale. Implementarea propunerii sovietice ar putea deveni un factor serios care împiedică adâncirea ostilității dintre arabi și evrei, care a fost incitată în toate modurile de către puterile imperialiste, sioniste și reacția arabă. Întrucât această propunere a fost respinsă de reprezentanții arabi și evrei, URSS s-a exprimat în favoarea creării a două state independente pe teritoriul Palestinei.

La 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU, prin vot majoritar (inclusiv URSS și SUA), a decis împărțirea Palestinei în două state independente - evreiesc și arab. Delegatul britanic s-a abținut, iar reprezentanții țărilor arabe au votat împotrivă. În conformitate cu rezoluția Adunării Generale din 29 noiembrie 1947, Mandatul Britanic pentru Palestina a fost anulat și a fost stabilit un termen pentru retragerea definitivă a trupelor britanice. Întregul teritoriu al Palestinei a fost împărțit între statele evreiești (56% din teritoriu) și arabe (42%). Orașul Ierusalim (2% din teritoriu) a fost transferat în custodia colectivă a ONU.

Statele Unite și sioniştii aproape imediat după adoptarea sa au început să saboteze punerea în aplicare a rezoluției Adunării Generale, încercând să împiedice formarea unui stat arab independent. Marea Britanie a decis să nu interfereze cu izbucnirea conflictului arabo-evreiesc. La 14 mai 1948, a renunțat oficial la Mandatul Palestinei. La 15 mai 1948, sioniştii au proclamat crearea Statului Israel. Ca răspuns, șapte state arabe - Egipt, Irak, Siria, Ior

Danemarca, Liban, Arabia Saudită, Yemen au început operațiuni militare împotriva lui.

Operațiunile militare din Palestina au continuat până în primăvara anului 1949 și au avut loc cu întreruperi asociate eforturilor de mediere ale ONU. În cele din urmă, Israelul, folosindu-se de superioritatea calitativă a forțelor sale armate și de inconsecvența arabilor, le-a provocat o serie de înfrângeri și a capturat o parte semnificativă a teritoriului alocat de ONU pentru crearea unui stat

arab palestinian, parte a Ierusalimului. , în timp ce cealaltă parte (Cisjordania și Ierusalimul de Est) a fost anexată de Iordania, care a realizat acest lucru cu sprijinul Angliei. Orașul Gaza și mica sa zonă înconjurătoare au intrat sub controlul Egiptului, care a continuat să-l privească ca embrionul unui stat arab din Palestina. În timpul războiului arabo-israelian din 1948-1949, contradicțiile interimperialiste dintre Anglia și Statele Unite au fost dezvăluite în mod clar. Dacă Statele Unite au sprijinit Israelul în toate modurile posibile, atunci Anglia a stat în spatele Iordaniei și a altor țări arabe.

Războiul s-a încheiat în februarie - iulie 1949 cu încheierea unor acorduri de armistițiu între Israel, pe de o parte, și Egipt, Iordania, Siria și Liban, pe de altă parte. Negocierile au avut loc pe insula grecească Rhodos prin medierea reprezentanților ONU și au fost de natură indirectă, întrucât reprezentanții țărilor arabe nu au comunicat direct cu reprezentanții israelieni, ci doar prin reprezentanții ONU, subliniind astfel nerecunoașterea legalității acestora. a existenţei statului Israel. (De aici și termenii „negocieri indirecte" și „Formula Rhodos", care au intrat în lexicul internațional.) În conformitate cu acordurile de armistițiu dintre țările arabe și Israel, au fost stabilite granițe temporare, pe ambele părți ale cărora au fost create zone demilitarizate. A fost creată o comisie specială a ONU pentru a monitoriza respectarea armistițiului.

Rezultatele războiului arabo-israelian din 1948-1949 și capturile teritoriale ale Israelului nu numai că nu au contribuit la rezolvarea problemei palestiniene, dar au complicat-o și mai mult. În timpul operațiunilor militare, trupele israeliene au expulzat populația arabă indigenă din teritoriile ocupate la scară masivă. Peste 900 de mii de palestinieni s-au trezit în postura de refugiați, lipsiți de adăpost și de orice mijloace de subzistență. După încheierea ostilităților, guvernul israelian nu le-a permis să se întoarcă la casele lor. Eforturile comisiei de mediere a ONU, care a încercat, pe baza rezoluțiilor relevante ale Adunării Generale a ONU, să obțină din partea Israelului consimțământul pentru repatrierea cel puțin parțială a acestora, au fost fără succes. Sioniştii au început deja să „dezvolte" pământurile arabe capturate. La sfârşitul anului 1951, comisia de mediere, con

După ce și-a declarat inutilitatea eforturilor, ea și-a dat demisia. Prin decizia ONU, a fost creată o Agenție specială a Națiunilor Unite pentru Asistență și Ocuparea Forței de Muncă pentru Refugiați (UNRWA).

Cercurile sioniste conducătoare ale Israelului nici atunci nu au ascuns faptul că confiscările teritoriale din timpul războiului arabo-israelian din 1948-1949 au fost doar primii pași către crearea „Marelui Israel de la Nil la Eufrat". Aceste afirmații au fost justificate prin referiri la Biblie, la „drepturile naturale și istorice ale poporului evreu". Israelul a devenit o sursă periculoasă de agresiune împotriva țărilor arabe vecine și o sursă de tensiune internațională constantă.

Încă de la început, planurile expansioniste ale cercurilor conducătoare ale Israelului s-au bucurat de „înțelegere" din partea Statelor Unite,

care le-a oferit asistență militară și economică constantă și în continuă creștere. Israelul, la rândul său, a devenit principalul bastion al intereselor americane în Orientul Mijlociu.

Țările arabe au răspuns cu o politică de boicotare a Israelului și au închis căile navigabile internaționale din regiune (Canalul Suez, Strâmtoarea Tiran care duce la Golful Aqaba). Refugiații palestinieni au început să formeze organizații pentru războiul de gherilă armat împotriva ocupanților israelieni.

Mișcarea de eliberare națională din Iran

2. Ascensiunea mișcării de eliberare națională a popoarelor din Orientul Apropiat și Mijlociu și manevrele imperialiștilor

La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, a avut loc o creștere a mișcării de eliberare națională în Iran. Cel mai vizibil

se afla în Azerbaidjanul iranian, a cărui populație și-a apărat și dreptul la autonomie. Cu toate acestea, această ascensiune s-a dovedit a fi de scurtă durată și a fost înăbușită de acțiunile comune ale reacției iraniene și ale imperialismului anglo-american la sfârșitul anului 1946. Teroarea domnea în țară. Operațiunile punitive împotriva forțelor democratice au fost efectuate sub conducerea misiunii militare americane.

A doua jumătate a anilor '40 a trecut sub semnul crizei socio-economice în creștere din Iran. Politicile pro-imperialiste ale guvernelor reacţionare succesive au provocat nemulţumiri în rândul unor mari secţiuni ale populaţiei iraniene. Diferențele s-au intensificat în tabăra reacției iraniene însăși, unde a existat o luptă între grupurile pro-britanice și pro-americane. Ea reflecta rivalitatea intensificată dintre monopolurile britanice și americane pentru petrolul iranian.

Sub presiunea mișcării populare, Majlisul iranian a adoptat o lege privind naționalizarea industriei petroliere la 15 martie 1951. Guvernul britanic a refuzat să recunoască legalitatea acestei decizii și a început să caute un motiv pentru intervenția militară. Monopolurile petroliere americane, care nu erau mulțumite de cantitatea de petrol iranian pe care o primeau în temeiul unui acord încheiat în 1946 cu Anglo-Iranian Oil Company (AIOC), s-au grăbit să profite de această situație, iar sub presiunea lor, guvernul SUA s-a opus acțiunilor „unilaterale” ale Angliei. La mijlocul lui aprilie 1951, la Washington au început negocierile anglo-americane privind metodele de „rezolvare” a conflictului anglo-iranian.

Cu toate acestea, conspirația imperialiștilor anglo-americani în detrimentul Iranului și la spatele acestuia a provocat o indignare profundă a poporului iranian. La 29 aprilie 1951, a venit la putere guvernul lui Mo-saddiq, liderul Frontului Național, o organizație a burgheziei și intelectualității naționale creată în 1949. Una dintre sarcinile principale din programul Frontului Național a fost naționalizarea reală a industriei petroliere iraniene, pe care guvernul Mossadegh a început să o implementeze.

Anglia a trimis chestiunea petrolului iranian Curții Internaționale de Justiție de la Haga, care la 5 iulie 1951, sub presiunea cercurilor imperialiste, s-a pronunțat împotriva măsurilor luate de Iran. Cu toate acestea, guvernul lui Mossadegh a refuzat să accepte decizia. Curtea Internațională de Justiție, calificând-o drept ingerință în afacerile interne ale țării, și Anglia, cu sprijinul Statelor Unite, au ridicat problema spre examinare de către Consiliul de Securitate al ONU în octombrie 1951. Însă Uniunea Sovietică s-a opus cu fermitate discuției cu privire la această problemă la ONU, subliniind că naționalizarea industriei petroliere iraniene era problema internă a Iranului.

După ce a eșuat la ONU, Anglia, bazându-se pe sprijinul Statelor Unite, a stabilit o blocada economică a Iranului. AINK și-a retras flota de tancuri din Iran pentru a preveni exporturile de petrol. Navele maritime britanice care operau în Golful Persic au capturat tancuri străine care transportau petrol iranian. La 22 octombrie 1952, relațiile diplomatice dintre Iran și Anglia au fost întrerupte.

Politicile externe și interne ale guvernului Mossadegh au provocat o iritare tot mai mare în Statele Unite. Politica externă independentă a lui Mossadegh a provocat o nemulțumire deosebită, deoarece acesta și-a exprimat o atitudine negativă față de planurile de creare a blocurilor militare în Orientul Apropiat și Mijlociu și a luat o serie de măsuri menite să îmbunătățească relațiile cu URSS.

Măsurile guvernului Mossadegh, inclusiv începerea implementării unor reforme sociale în interesul poporului

mase mari, reacția locală, grupată în jurul curții șahului, era preocupată. Speriat de întărirea poziției forțelor democratice, a intrat într-o conspirație deschisă cu imperialismul anglo-american.

La 19 august 1953, elita armatei reacţionare, condusă de CIA, a dat o lovitură de stat. Guvernul lui Mossadegh a fost răsturnat și a venit la putere generalul Zahedi, al cărui guvern a lansat o campanie brutală de teroare împotriva forțelor democratice și și-a declarat gata să reia negocierile cu companiile petroliere.

După o lungă luptă în culise între monopolurile petroliere britanice și americane, la 24 octombrie 1954, a fost semnat un acord între Iran și noul creat „consorțiu internațional de petrol”, care a înlocuit AINK. Poziția capitalului american în Iran s-a consolidat: companiile americane au primit 40% din acțiunile consorțiului. Iranului i sa oferit doar condiții puțin mai favorabile de împărțire a profitului decât înainte de naționalizare. Lupta lungă pentru naționalizarea bogăției petroliere a țării, dusă de poporul iranian în anii '50, nu a fost încununată cu succes. Reacția iraniană care preluase puterea s-a grăbit să abroge legea care interzice eliberarea de noi concesiuni petroliere în 1957, dând astfel libertate deplină monopolurilor occidentale.

În efortul de a elimina „moștenirea Mossadegh” în domeniul politicii externe, cercurile conducătoare iraniene au abandonat și ele o politică

externă independentă. În a doua jumătate a anilor '50, Iranul, împreună cu Turcia, a devenit un promotor activ al planurilor imperialismului în Orientul Apropiat și Mijlociu.

Anii cincizeci au devenit o perioadă de creștere a mișcării de eliberare națională în țările arabe și în special în Egipt. Revoluția egipteană din 1952 și transformările socio-economice ulterioare au servit popoarelor din regiune.

în războiul arabo-israelian din 1948 -

1949 a scos la iveală toată putreziunea regimului monarhic anti-popor și a întărit sentimentele revoluționare în diferitele pături ale societății egiptene. Nu numai oamenii muncitori, ci și o parte semnificativă a burgheziei egiptene au cerut eliminarea rămășițelor moștenirii coloniale. Un val puternic de greve și demonstrații a cuprins țara, ai căror participanți au cerut abolirea tratatului din 1936 și retragerea trupelor britanice.

În iunie 1950, guvernul egiptean a început negocierile cu Anglia privind retragerea trupelor britanice și soarta Sudanului. Au durat mai bine de un an, dar s-au dovedit a fi zadarnice.

Întărirea mișcării arabe de eliberare națională și a revoluției din 1952 din Egipt

Un exemplu pentru mulți este înfrângerea Egiptului

205

productiv. Apoi guvernul egiptean și-a anunțat intenția de a acționa unilateral. 15 octombrie

1951 Parlamentul egiptean a denunțat în unanimitate tratatul din 1936 și acordul din 1899 cu Anglia privind un condominiu în Sudan.

În aceeași zi, guvernul britanic și-a anunțat nerecunoașterea deciziei Egiptului și refuzul de a-și retrage trupele. Și-a crescut numărul în zona Canalului Suez, ocupând toate orașele mari situate acolo. Populația egipteană a zonei a organizat demonstrații în masă, care au fost dispersate.

Ca răspuns la represiunea britanică, în zona canalului a început o luptă de gherilă a poporului egiptean. Până în ianuarie 1952, ea și-a asumat o sferă largă și diferite secțiuni ale oamenilor muncii erau din ce în ce mai implicate în ea. În timpul luptei, influența organizațiilor democratice antiimperialiste în rândul maselor a crescut, ceea ce a îngrijorat extrem de reacția egipteană, și mai ales clica curții. La 26 ianuarie 1952, în timpul unei demonstrații la Cairo, un grup de provocatori a organizat un atac asupra străinilor și arderea clădirilor care le aparțineau. Acest lucru a dat motive pentru rege să schimbe guvernul și să-l pună la putere pe figura extrem de reacționară Ali Mahir, care a introdus starea de urgență. Au început arestările în masă ale patrioților și democraților.

Toate cele șase cabinete, înlocuindu-se succesiv timp de șase luni - din ianuarie până în iulie 1952 - au încercat să suprime lupta de eliberare națională. Acest „salt ministerial” în sine a mărturisit în mod convingător criza politică extrem de profundă a regimului regal. În noaptea de 23 iulie 1952, organizația patriotică secretă „Ofițeri liberi” a dat o lovitură de stat militară. Puterea a trecut în mâinile Consiliului de Conducere Revoluționară. Regele a fost expulzat din țară, deși monarhia a fost desființată oficial abia pe 18 iunie 1953.

Deși în forma sa performanța armatei egiptene pe 23 iulie

1952 a fost o lovitură de stat militară, dar în conținut a fost o revoluție burghezo-democratică antiimperialistă, bazată pe sprijinul larg și activ al poporului. Noul regim politic a început curând să efectueze o serie de reforme, în primul rând agrare, a căror punere în aplicare a slăbit poziția straturilor feudale-proprietari recționare.

Într-un efort de a preveni intervenția militară britanică, liderii organizației Free Officers, condusă de G. A. Nasser, au folosit cu pricepere rivalitatea anglo-americană, dând americanilor impresia că noua conducere egipteană va contribui la întărirea americanilor.

influența și poate susține ideea creării unui bloc militar pro-imperialist în Orientul Apropiat și Mijlociu.

Negocierile anglo-egiptene reînnoite din 12 februarie 1953 s-au încheiat cu semnarea acordului anglo-egiptean asupra Sudanului, care i-a acordat dreptul la autodeterminare. Cu toate acestea, nu s-a putut ajunge la un acord cu privire la problema retragerii trupelor britanice din zona Canalului Suez din cauza poziției dure a Angliei. În octombrie 1953 s-a reluat lupta partizană, care s-a desfășurat din ce în ce mai cu succes și mai organizat.

Eficacitatea tot mai mare a partizanilor egipteni și presiunea SUA au determinat Anglia la compromis. La 19 octombrie 1954, a fost semnat un acord anglo-egiptean privind evacuarea trupelor britanice din zona Canalului Suez în termen de 20 de luni de la data semnării. După 74 de ani de ocupație britanică, la 13 iunie 1956, ultimul soldat britanic a părăsit teritoriul egiptean.

Urmând strategia de „încercuire” a Uniunii Sovietice cu un sistem de blocuri militaro-politice, puterile imperialiste conduse de Statele Unite au căutat să atragă în ea statele din Orientul Apropiat și Mijlociu. Alianţa militaro-politică a acestora

țările trebuiau să devină o legătură între NATO și CEATO. Noul bloc urma să joace un rol important în suprimarea mișcării de eliberare națională a popoarelor din această regiune.

Mascându-și planurile agresive, puterile imperialiste au lansat o amplă campanie de propagandă sub sloganul luptei împotriva „agresiunii

comuniste”, care ar fi amenințat țările din Orientul Apropiat și Mijlociu.

La 25 mai 1950, guvernele Statelor Unite, Angliei și Franței au publicat așa-numita „declarație triplă”, în care declarau că garantează inviolabilitatea granițelor statelor din Orientul Mijlociu și sunt gata să furnizeze ei cu arme și materiale militare pentru a „asigura securitatea internă și apărarea legitimă”. Toate țările arabe au respins-o și doar Israelul a aprobat-o.

La 13 octombrie 1951 a urmat o nouă „inițiativă” a puterilor imperialiste, la care Turcia s-a alăturat. Acest plan prevedea staționarea trupelor străine în toate țările din Orientul Mijlociu și subordonarea forțelor lor armate către „Comandamentul Orientului Mijlociu” aliat (cu sediul la Cairo), unde reprezentanții puterilor imperialiste aveau să joace un rol decisiv.

Guvernul sovietic a calificat acest plan drept o altă încercare de a legitima ocuparea țărilor din această regiune de către trupele puterilor imperialiste.

Eșecul acestei noi „inițiative” imperialiste

207

Cercurile conducătoare ale SUA și Angliei au decis să-și schimbe tactica. Acum, pariul principal a fost pus pe Turcia, care a devenit membră NATO în 1952. Crearea unui nou bloc militar-politic urma să fie oficializată printr-un sistem de tratate bilaterale între Turcia și alte țări din Orientul Apropiat și Mijlociu. Se dorește să îi dea aspectul unei „organizații pur regionale”, fără participarea oficială a Statelor Unite și a Angliei.

Primul pas în această direcție a fost semnarea la 2 aprilie 1954 a tratatului turco-pakistanez privind o alianță militară. În ianuarie 1955, prim-ministrul turc A. Menderes a făcut un tur de țări arabe, încercând să le implice în blocul în curs de formare. Cei mai mulți dintre ei au respins propunerea lui și numai Irakul, unde un grup feudal-monarhist reacționar era la putere, a acceptat această propunere.

În ciuda faptului că Liga Statelor Arabe s-a pronunțat împotriva intrării membrilor săi în blocul militar-politic „regional”, premierul irakian Nuri Said, după ce a suprimat opoziția internă, a semnat la 24 februarie 1955 acordul turco-irakian privind o alianță militară, numită Pactul de la Bagdad și deschisă aderării la acesta a „orice stat membru al Ligii Arabe sau a oricărui alt stat care este cu adevărat interesat de securitatea și pacea acestei regiuni și care este pe deplin recunoscut de ambele părți contractante. ”

La 4 aprilie 1955, spre deosebire de un acord la care sa ajuns anterior cu Statele Unite, Anglia, urmărindu-și interesele imperiale în regiune, a aderat la tratat. Explicându-și poziția, prim-ministrul englez A. Eden a scris în memoriile sale că data de expirare a tratatului anglo-irakien „aliat” din 1930 se apropie și acesta va fi prelungit sau înlocuit cu ceva similar în condițiile ascensiunii mișcarea de

eliberare națională în Orientul Mijlociu și Mijlociu.A fost dificil în Orient. Prin aderarea la Pactul de la Bagdad, această problemă ar putea fi rezolvată. În temeiul Acordului simultan anglo-irakian „privind pregătirile pentru apărarea reciprocă, pregătirea militară comună și cooperarea”, care a înlocuit tratatul din 1930, Marea Britanie și-a predat bazele aeriene din Irak autorităților locale, iar trupele sale au fost retrase de pe teritoriul său. . Cu toate acestea, Anglia „s-a obligat”, la cererea Irakului, să-și pună la dispoziție trupele pentru a o proteja de „agresiune” și să ofere asistență în organizarea forțelor armate. Acest lucru i-a oferit oportunitatea de a menține controlul asupra armatei, bazelor și comunicațiilor din Irak.

La 23 septembrie 1955, Pakistanul a aderat la Pactul de la Bagdad, iar Iranul a aderat la 3 noiembrie. Pactul a fost încheiat pe cinci ani cu posibilitatea prelungirii lui pentru fiecare cinci ani ulterioare. Prima sesiune a Pactului de la Bagdad a avut loc în noiembrie 1955. Consiliul Miniștrilor de Externe a devenit cel mai înalt organ

Afaceri Au fost create comitete - militare, economice, pentru combaterea activităților subversive, precum și un secretariat general. În 1957, a fost creat un cartier general comun de planificare militară.

Statele Unite nu s-au alăturat oficial Pactului de la Bagdad, deși reprezentanții săi au luat parte la lucrările mai multor comitete ale sale. Această poziție se explică prin nemulțumirea ascunsă pe care o simțea guvernul american din cauza acțiunilor arbitrare britanice, precum și teama de a se asocia în mod deschis cu Anglia într-o regiune în care existau sentimente anti-britanice foarte puternice. Un rol semnificativ l-a jucat și faptul că Pactul de la Bagdad, în condițiile tratatului turco-irakian din 1955, avea cel puțin o orientare teoretică anti-israeliană. Israelul nu a putut deveni membru al acestui pact, deoarece Irakul nu l-a recunoscut. Statele Unite și-au bazat politica pe necesitatea de a integra Israelul în comunitatea de state din Orientul Mijlociu, ceea ce ar permite Statelor Unite să-l folosească mai pe deplin ca „agent” în regiune. Este semnificativ faptul că numai după retragerea oficială a Irakului din Pactul de la Bagdad (martie 1959) Statele Unite au început să ia parte activă la activitatea sa.

Liga Statelor Arabe a condamnat Pactul de la Bagdad și a calificat acțiunile Irakului drept o încălcare deschisă a obligațiilor pe care și le-a asumat în temeiul Tratatului de apărare comună arabă din 1950, conform căruia nicio țară arabă nu ar trebui să încheie vreun tratat sau acord privind o alianță militară cu străini. puterile. În opoziție cu Pactul de la Bagdad, o serie de țări arabe au adoptat măsuri de apărare colectivă. La 20 octombrie 1955, Egiptul și Siria, iar la 27 octombrie 1955, Egiptul și Arabia Saudită și Yemenul au încheiat acorduri comune de apărare.

Uniunea Sovietică și-a declarat sprijinul pentru lupta popoarelor din Orientul Apropiat și Mijlociu împotriva mașinațiunilor imperialismului, subliniind că formarea unui bloc militar și „crearea de baze militare străine pe teritoriul țărilor din Orientul Apropiat și Mijlociu. Orientul Mijlociu este direct legat de securitatea URSS.”

După victoria din Egipt,   revoluția β-cratică demo-burgheză de întărire din 1952 și

măsură antiimperialistă de întărire în Consiliul de conducere redirecționarea rj   rjr externă

Politica Egiptului,   evoluția rolului și influența revoluționarului

grup democratic (liderul său G. A. Nasser a fost ales în curând președinte al republicii), orientarea antiimperialistă a politicii externe a țării a devenit din ce în ce mai consistentă.

Conducerea revoluționară s-a opus cu hotărâre încercărilor puterilor imperialiste de a trage țările arabe în blocuri militaro-politice antisovietice. În 1955, G. A. Nasser a criticat aspru Pactul de la Bagdad. Poziţie

209

Siria a sprijinit și Egiptul; sub influența lor, alte state arabe au refuzat să participe la acest bloc.

Delegația egipteană condusă de G. A. Nasser a participat la Conferința Bandung a țărilor asiatice și africane în aprilie 1955. În discursul său, G. A. Nasser a susținut cele cinci principii ale coexistenței pașnice și a declarat că guvernul său va duce o luptă hotărâtă împotriva colonialismului în toate formele sale.

Relațiile de prietenie ale Egiptului cu Uniunea Sovietică și o serie de țări ale comunității socialiste au început să se dezvolte și să se consolideze rapid. În 1953-1956, Egiptul a stabilit relații diplomatice cu Cehoslovacia, Polonia, România, Germania de Est, iar apoi cu China. Cifra de afaceri comercială cu aceste țări a crescut semnificativ. Acordurile comerciale încheiate în 1955 cu URSS și România au avut o importanță deosebită în depășirea dificultăților legate de vânzarea principalei culturi de export a Egiptului, bumbacul.

Cel mai important și decisiv pas al guvernului egiptean în această perioadă poate fi considerat acordul încheiat în septembrie

din 1955   privind achiziționarea de arme din Cehoslovacia. Aceasta a fost precedată de încercări repetate ale Egiptului de a cumpăra armele necesare în Occident. Cu toate acestea, puterile imperialiste au legat de fiecare dată vânzarea sa de condițiile politice, în special de intrarea în blocul militar.

Acest pas al guvernului egiptean a iritat puterile imperialiste, în special Statele Unite. Presa occidentală a lansat o amplă campanie anti-egipteană. S-au exercitat presiuni și asupra lui G. A. Nasser prin canale diplomatice, dar poziția Egiptului a rămas fermă. Și 19 iulie

1956 Secretarul de stat al SUA, J.F. Dulles, a anunțat nepoliticos refuzul SUA de a finanța construcția barajului înalt din Aswan din Egipt, deși în februarie s-a ajuns la un acord în acest sens. Cercurile conducătoare ale Statelor Unite sperau că, făcând acest lucru, vor

zădărnici planurile de dezvoltare economică a țării și vor submina pozițiile forțelor democratice revoluționare și ale lui G. A. Nasser.

Ca răspuns la acest act ostil, G. A. Nasser, la 26 iulie 1956, vorbind la un miting din orașul Alexandria, a anunțat un decret al guvernului egiptean privind naționalizarea Companiei Canalului Suez, creată în 1856 pentru construcția și funcţionarea canalului. El a subliniat că acționarii companiei vor fi despăgubiți în totalitate și că Egiptul va implementa cu strictețe convenția din 1888 privind libertatea navigației. G. A. Nasser a indicat că veniturile din exploatarea canalului vor merge către dezvoltarea economiei egiptene și, în special, către construcția barajului Aswan. Aceste venituri se ridicau la aproximativ 35 de milioane de lire sterline la acel moment. Artă. pe an, din care compania a plătit doar aproximativ 1 milion de lire sterline statului egiptean. Artă.

210

În ciuda faptului că naționalizarea Companiei Canalului Suez a fost o chestiune internă a Egiptului (a fost listată oficial ca o întreprindere egipteană administrată de străini), această acțiune legală a guvernului egiptean a provocat o reacție ascuțită din partea puterilor imperialiste și, mai ales Anglia și Franța, care erau principalii acționari ai companiei. Pentru a „pedepsi” Egiptul, aceste țări au început imediat să se pregătească pentru intervenția armată.

3. Tripla agresiune anglo-franco-israeliană din 1956 împotriva Egiptului

În pregătirea agresiunii armate împotriva Egiptului, Anglia și Franța, cu sprijinul Statelor Unite, au folosit și mijloace de presiune politică asupra guvernului egiptean. La 2 august 1956, a fost publicată o declarație comună anglo-franco-americană în care condamna naționalizarea Canalului Suez ca fiind o „sechestrare arbitrară și unilaterală” care „amenință libertatea și securitatea canalului”. Ei au propus convocarea unei conferințe internaționale reprezentative pentru a rezolva problema statutului canalului.

Uniunea Sovietică a sprijinit puternic Egiptul. În declarația sa din 9 august, guvernul sovietic a subliniat că decizia privind naționalizarea este complet legală, decurgând din drepturile suverane ale Egiptului și nu aduce nicio modificare regimului existent de navigație de-a lungul Canalului Suez. În ceea ce privește pregătirile militare și amenințările din partea puterilor imperialiste, guvernul sovietic a declarat că le consideră complet inacceptabile și le vede ca o provocare la adresa păcii.

Căutând o soluție pașnică a conflictului, Uniunea Sovietică a acceptat invitația de a participa la conferință. S-a deschis pe 16 august la Londra. La conferință au participat 22 de state (16 dintre ele erau membre ale blocurilor militare imperialiste). Egiptul a refuzat să participe. Chiar la prima întâlnire, țările iubitoare de pace conduse de URSS s-au asigurat că conferința, din cauza componenței sale insuficient reprezentative și a absenței Egiptului, se consideră incompetentă să ia orice decizii obligatorii. Cu toate acestea, puterile occidentale au încercat să ocolească acest obstacol.

La conferință a fost depus așa-numitul „Plan Dulles”, care prevedea crearea unui organism internațional special care să preia conducerea canalului și dispunerea veniturilor din exploatarea acestuia. De fapt, era vorba despre privarea Egiptului de suveranitatea asupra celei mai importante părți a teritoriului său. SUA au încercat, de asemenea, să provoace

fir al partenerilor săi concurenți, ocupând o poziție dominantă în organismul propus. Majoritatea participanților la conferință, deși cu rezerve, au susținut „Planul Dulles”. URSS, India și o serie de alte state asiatice s-au împotrivit. Guvernul egiptean a respins categoric „Planul Dulles” și însăși ideea „internaționalizării” Canalului Suez.

Apoi puterile imperialiste, în cadrul aceleiași idei de „internaționalizare”, au propus ca soluție temporară crearea unei „asociații de utilizatori ai canalului”, care trebuia să preia controlul asupra conducerii acesteia. Pe 15 septembrie, G. A. Nasser a respins acest proiect, spunând că dacă vreo navă ar intra pe Canalul Suez fără permisiunea Egiptului, va fi considerată o blocare a canalului, iar Egiptul l-ar apăra. În declarația sa din 16 septembrie, guvernul sovietic a descris acest plan ca pe o încercare de a lua canalul din mâinile egiptenilor. Avertizând cercurile conducătoare ale Angliei și Franței împotriva aventurilor militare în legătură cu Egiptul, acesta a subliniat că „orice încălcare a păcii în Orientul Apropiat și Mijlociu nu poate decât să afecteze interesele de securitate ale statului sovietic”.

Cu toate acestea, acest avertisment nu a fost luat în considerare de cercurile conducătoare din Anglia și Franța. Ei au luat decizia de a interveni împotriva Egiptului deja în iulie 1956, în ciuda anumitor obiecții din partea Statelor Unite, care pledează pentru forme mai „flexibile” de presiune. În efortul de a distrage atenția de la pregătirile pentru intervenție și de a slăbi indignarea comunității mondiale și a propriilor popoare, guvernele Angliei și Franței au depus o plângere împotriva Egiptului pe 23 septembrie la Consiliul de Securitate al ONU. Egiptul a făcut, de asemenea, apel la ONU pe 24 septembrie cu o plângere cu privire la acțiunile Angliei, calificându-le drept „o amenințare la adresa păcii și securității internaționale”.

Majoritatea membrilor Consiliului de Securitate au susținut Egiptul. Rezoluția pe care a adoptat-o la 12 octombrie 1956 a stabilit șase principii pentru rezolvarea pașnică a conflictului, care se bazau pe recunoașterea suveranității egiptene asupra canalului. Încercarea Angliei, Franței și SUA de a promova ideea „controlului internațional” asupra Canalului Suez a fost fără succes. Uniunea Sovietică și-a folosit puterea de veto în această problemă.

Eșecul încercărilor de a folosi ONU pentru a-și îndeplini planurile a determinat guvernele Angliei și Franței să accelereze atacul asupra Egiptului. Pentru a implementa acest plan, au folosit Israelul, al cărui guvern era pregătit pentru o aventură militară de dragul achizițiilor teritoriale în detrimentul Egiptului, deși la 30 iunie URSS i-a dat un avertisment în acest sens.

Pe 6 august au început negocierile între Anglia și Israel

despre participarea acestuia din urmă la agresiunea împotriva Egiptului. S-a ajuns rapid la un acord între părți și un flux de arme din Anglia și Franța a început să curgă în Israel, pe lângă cele americane. Concentrarea unui puternic grup militar anglo-francez în estul Mediteranei, care includea 185 de nave de război cu trupe la bord și până la o mie de avioane de luptă, a inspirat și mai mult extremiștii israelieni. Al doilea avertisment din partea URSS, care a urmat cu două săptămâni înainte de agresiune, nu i-a oprit.

Până la jumătatea lunii octombrie 1956, liderii militari ai Angliei, Franței și Israelului au elaborat împreună un plan pentru operațiunea împotriva Egiptului, care a fost numit de cod „Muschetar". Versiunea sa finală a fost convenită în timpul vizitei secrete a premierului israelian Ben-Gurion la Paris din 22 octombrie. Inițial, s-a planificat începerea agresiunii împotriva Egiptului în prima jumătate a lunii noiembrie, dar din cauza izbucnirii unei revolte contrarevoluționare în Ungaria (vezi capitolul IX), data acesteia a fost amânată la sfârșitul lunii octombrie. Guvernele Angliei și Franței credeau că evenimentele maghiare vor distrage atenția comunității mondiale și vor împiedica URSS să contracareze tripla agresiune.

În noaptea de 29-30 octombrie 1956, sub pretextul luptei cu partizanii palestinieni, trupele israeliene au lansat o ofensivă în Peninsula Sinai. În după-amiaza zilei de 30 octombrie, un ultimatum anglo-francez a fost trimis Egiptului și Israelului, cerând o încetare a ostilităților și o retragere „reciprocă" a trupelor la zece mile (16 km) de canal. Întrucât trupele israeliene se aflau încă la mai mult de 100 de mile de canal, această cerere ipocrită a fost adresată exclusiv Egiptului, căruia i se cerea să renunțe la suveranitatea asupra zonei Canalului Suez. În plus, Egiptului i sa cerut să fie de acord cu ocuparea Suezului, Port Said și Ismailia de către trupele anglo-franceze „pentru a garanta securitatea canalului". Egiptul a respins cu hotărâre acest ultimatum, iar apoi pe 31 octombrie, trupele anglo-franceze au început operațiuni militare împotriva lui.

Poporul egiptean s-a ridicat cu hotărâre pentru a-și apăra patria și a zădărnicit planurile intervenționștilor. În lupta sa, s-a bazat pe ajutorul și sprijinul tuturor forțelor iubitoare de pace. Majoritatea covârșitoare a tinerelor state independente au condamnat intervenția, unele dintre ele au rupt relațiile diplomatice cu agresorii. Forțele democratice și iubitoare de pace din țările capitaliste, inclusiv Anglia și Franța, au condamnat agresiunea. La 31 octombrie, guvernul sovietic a emis o declarație prin care condamna ferm agresiunea anglo-franceză-israeliană. Alte țări socialiste au luat aceeași poziție.

Statele Unite, în timp ce au condamnat verbal agresiunea, de fapt nu numai că au sancționat-o, ci au continuat aprovizionarea armatei.

căsătoria cu Israelul când aceasta începuse deja. Statele Unite au căutat să-și înlăture partenerii rivali imperialiști și să ocupe o poziție dominantă în Orientul Apropiat și Mijlociu.

Pe 30 octombrie, problema agresiunii împotriva Egiptului a devenit subiect de discuție în Consiliul de Securitate al ONU. Demonstrându-și atitudinea „negativă” față de tripla agresiune, Statele Unite au introdus o rezoluție prin care se cere încetarea imediată a focului și retragerea trupelor israeliene, cerând membrilor ONU să se abțină de la utilizarea sau amenințarea cu folosirea forței în zonă. Anglia și Franța și-au folosit dreptul de veto pentru a preveni adoptarea acesteia. În același mod, rezoluția URSS privind încetarea focului și retragerea trupelor israeliene a fost respinsă. Apoi, la propunerea Iugoslaviei, s-a decis convocarea unei sesiuni de urgență a Adunării Generale a ONU.

La 1 noiembrie 1956 a început o sesiune de urgență, unde agresorii s-au trezit în deplină izolare. Adunarea Generală a adoptat de patru ori o rezoluție prin care se cere încetarea focului și retragerea trupelor de intervenție de pe teritoriul egiptean, dar Anglia, Franța și Israelul au refuzat să le pună în aplicare și au continuat să ducă ostilități. Avioanele anglo-franceze au început raiduri masive în Cairo, Alexandria și orașele din zona canalului. Apoi a fost efectuată o mare aterizare amfibie în Port Said. Intervenționiștii sperau să cucerească întreaga zonă a canalului în 24 de ore, dar curajul apărătorilor Port Said le-a încurcat toate cărțile. Abia până pe 5 noiembrie au reușit să cucerească orașul, dar rezistența egipteană nu a fost ruptă.

Văzând că intervenționiștii ignorau deciziile Adunării Generale și continuă operațiunile militare, guvernul sovietic a invitat pe 5 noiembrie guvernul SUA, care anterior condamnase oficial agresiunea, să acționeze în comun împotriva agresorilor. În aceeași zi, guvernul sovietic a trimis note Angliei, Franței și Israelului în care a cerut încetarea agresiunii și a avertizat că este hotărât să „folosească forța pentru a zdrobi agresorii și a restabili pacea în Est”. De asemenea, guvernul sovietic ia instruit ambasadorul său să părăsească Israelul.

Pasul decisiv a intrat în vigoare. Deși guvernul SUA, așa cum s-ar fi putut prevedea, a refuzat să reziste împreună agresorilor cu URSS, acesta, temându-se pentru integritatea întregului bloc occidental, a făcut presiuni asupra Londrei și Parisului. Pe 6 noiembrie, Anglia și pe 7 noiembrie, Franța a anunțat încetarea ostilităților.

Pe 15 noiembrie au sosit în Egipt primele unități ale trupelor ONU, care au fost create prin decizia Adunării Generale pentru a monitoriza retragerea forțelor armate britanice, Fran

ție și Israel de pe teritoriul egiptean. Intervenționistii au încercat să folosească problema momentului evacuării pentru a pune presiune asupra guvernului egiptean, cerând „internaționalizarea” Canalului Suez și concesiuni teritoriale către Israel. Cu toate acestea, un nou avertisment sovietic că „autoritățile relevante ale Uniunii Sovietice nu vor împiedica plecarea cetățenilor voluntari sovietici care doreau

să ia parte la lupta poporului egiptean pentru independență” i-a forțat să renunțe la încercările lor. Pe 22 decembrie 1956, ultimele unități ale trupelor anglo-franceze au părăsit Egiptul. Israelul a încercat timp de aproape trei luni să păstreze cel puțin o parte din teritoriul egiptean în speranța de a obține câștiguri teritoriale, dar sub presiunea internațională în martie 1957 a fost forțat să-și retragă trupele dincolo de linia armistițiului din 1949.

Eșecul triplei agresiuni a avut o mare însemnătate internațională. El a demonstrat în mod clar oamenilor din toate țările că pe arena internațională a avut loc o schimbare fundamentală a echilibrului de forțe în favoarea statelor iubitoare de pace. Acțiunea decisivă a URSS și a altor țări ale comunității socialiste în apărarea Egiptului a dus la o creștere suplimentară a autorității lor în Asia și Africa. Succesul luptei de eliberare a poporului egiptean a întărit credința popoarelor din țările coloniale și dependente în victoria lor finală și a accelerat procesul de prăbușire a sistemului colonial al imperialismului. Autoritatea internațională a Egiptului și a președintelui său G. A. Nasser, care a devenit liderul recunoscut al mișcării arabe de eliberare națională, a crescut brusc.

Criza de la Suez a exacerbat contradicțiile în cadrul NATO. Aliații europeni ai SUA au început să le reproșeze abordarea lor „unilaterală” față de unire și că au abandonat „solidaritatea atlantică”. Situația politică din Franța și Anglia s-a înrăutățit. Liderul recunoscut al conservatorilor britanici, premierul Eden, a fost nevoit să demisioneze.

4. Relațiile internaționale în Orientul Mijlociu după eșecul triplei agresiuni

„Doctrina Eisenhower” Sfârșitul necinstit al aventurii din Suez a subminat în cele din urmă influența Angliei și Franței în regiune. În același timp, sfera largă a mișcării arabe de eliberare națională a determinat cercurile conducătoare ale Statelor Unite să intervină deschis în afacerile țărilor din Orientul Apropiat și Mijlociu sub pretextul luptei „comunismului internațional”. Au fost împinși în acest sens nu numai de considerente militaro-politice, ci și de interesele monopolului american al petrolului.

domenii care și-au stors cu succes concurenții europeni. Până în 1957, aproape 60% din rezervele de petrol explorate aici erau în mâinile companiilor petroliere americane.

În decembrie 1956, secretarul de stat american Dulles a pregătit un memorandum pentru președinte, în care se afirma că Statele Unite trebuie să umple „vidul de putere” care s-a format în Orientul Apropiat și Mijlociu după eșecul triplei agresiuni. Memorandumul Dulles a stat la baza mesajului pe care Eisenhower l-a trimis Congresului la 5 ianuarie 1957. Prevederile pe care le conținea au fost numite „Doctrina Eisenhower” (sau „Doctrina Dulles-Eisenhower”).

În mesajul său, președintele, invocând necesitatea de a „salva” Orientul Apropiat și Mijlociu de „comunismul mondial”, a cerut

Congresului să-i acorde dreptul de a folosi forțele armate americane pentru a „proteja” statele din această regiune la cererea acestora. , precum și să aloce 400 de milioane de dolari pentru următorii doi ani pentru a le oferi asistență militară și economică. La 9 martie 1957, Congresul a aprobat Doctrina Eisenhower.

Adoptarea sa a însemnat o revizuire serioasă a strategiei de politică externă americană în această regiune. Statele Unite și-au arătat astfel disponibilitatea de a-și folosi direct forțele armate pentru a lupta împotriva mișcării de eliberare națională, ceea ce evitase să facă înainte.

Toate statele iubitoare de pace au condamnat ferm doctrina Eisenhower. Uniunea Sovietică și alte țări socialiste l-au expus. Declarația TACC „Cu privire la politica Statelor Unite în Orientul Apropiat și Mijlociu” din 13 ianuarie 1957 afirma: „Programul imperialist de colonialism propus de Statele Unite indică faptul că cercurile conducătoare americane nu au tras concluziile necesare din eșecul agresiune împotriva Egiptului. În mod clar, ei încearcă să se întoarcă la o politică de faliment „dintr-o poziție de forță”.

În efortul de a evita o agravare a situației din Orientul Apropiat și Mijlociu, plină de un pericol grav pentru pacea și securitatea internațională, Uniunea Sovietică a abordat de două ori, în februarie și aprilie 1957, Statele Unite, Marea Britanie și Franța cu propuneri. să adopte o declarație comună privind neamestecul în treburile regiunii și refuzul de a folosi forța, dar puterile imperialiste au respins aceste propuneri.

Reacția statelor din Orientul Apropiat și Mijlociu la proclamarea „Doctrinei Eisenhower” a fost departe de a fi uniformă. Doar participanții la Pactul de la Bagdad și Israelul l-au acceptat necondiționat. Egiptul, Siria, Yemenul și Afganistanul s-au opus cu hotărâre. Alte țări, deși au fost de acord să accepte asistența economică americană, s-au pronunțat împotriva ideii.

216·

folosirea trupelor americane în regiune și nu a aprobat ideea de cooperare militară cu Statele Unite.

Convinși că noua doctrină nu a găsit sprijinul pe care l-au sperat, imperialiștii americani au lansat ample activități conspirative menite să răstoarne guvernele statelor arabe care, în opinia lor, nu dădeau dovadă de „înțelegere” a planurilor SUA . Cel mai activ rol în planurile americane a început să fie atribuit statelor membre ale Pactului de la Bagdad, în special Irakului și Turciei.

Atitudinea SUA față de acest bloc se schimbă considerabil. După o întâlnire dintre președintele Eisenhower și prim-ministrul britanic Macmillan la sfârșitul lunii martie 1957, la care s-au discutat chestiuni de consolidare și extindere a Pactului de la Bagdad, un reprezentant american a fost trimis în comisia sa militară. Când a fost creat Statul Major Comun de Planificare a Războiului, în iunie 1957, un ofițer american a devenit șef adjunct permanent al acestuia. Fără să se

alăture oficial Pactului de la Bagdad, Statele Unite au preluat de fapt conducerea

cu dvs.

Prima victimă a noii strategii a imperialismului a fost Iordania. Guvernul progresist al lui Suleiman al-Nabulsi, care a ajuns la putere în urma alegerilor din octombrie 1956, a urmat politici anti-imperialiste și a condamnat ferm doctrina Eisenhower, a fost răsturnat ca urmare a presiunii economice și politice anglo-americane. Grupul feudal-proprietar care a ajuns la putere a acceptat „Doctrina Eisenhower" și și-a declarat disponibilitatea de a participa la comisia de combatere a subversiunii și la comisia economică a Pactului de la Bagdad, fără a risca să se alăture oficial acesteia.

Lupta internă care a avut loc la sfârșitul anilor '40 și începutul anilor '50 imperialist în Siria, în Intrigile împotriva Siriei ∧ Vg
"

și formarea OAP în timpul κθτ,θΡθΗ au avut loc mai multe lovituri de stat militare, care s-au încheiat cu victoria forțelor democratice. Din 1955, politica externă a Siriei a căpătat un pronunțat caracter antiimperialist. În urma încheierii unui acord comun de apărare cu Egiptul în octombrie 1955, cooperarea militară și politică dintre cele două țări a început să se dezvolte rapid. În timpul Triplei Agresiuni din 1956, guvernul sirian a rupt relațiile diplomatice cu Marea Britanie și Franța și și-a declarat gata să își îndeplinească obligațiile care decurg din acordul comun de apărare. Țara a fost mobilizată și a început recrutarea voluntarilor pentru a fi trimiși în Egipt.

Siria s-a opus hotărât „Doctrinei Eisenhower", subliniind că sursa pericolului pentru popoare era arabă.

217

dintre aceste țări nu este „comunismul internațional", ci „colonialismul și sionismul". Ea a declarat că a respins principiul ingerinței oricărei puteri sau grup de puteri în afacerile din Orientul Apropiat și Mijlociu. Această opoziție față de Siria a provocat o iritare puternică în cercurile conducătoare ale puterilor imperialiste.

De asemenea, au fost foarte nemulțumiți de dezvoltarea cu succes a cooperării dintre Siria și țările socialiste. Preocuparea lor deosebită a fost cauzată de acordul la care sa ajuns în august 1957 în timpul vizitei delegației guvernului sirian în URSS cu privire la furnizarea de către Uniunea Sovietică a asistenței economice Siriei și a asistenței tehnice pentru întărirea capacității sale de apărare. Propaganda imperialistă a înaintat imediat teza „alunecării Siriei către comunism".

În august 1957, agențiile de securitate au descoperit un complot antiguvernamental. Participanții săi erau strâns legați de ambasada americană. Această înfrângere a reacției a determinat Statele Unite să înceapă pregătirile pentru intervenția militară deschisă împotriva Siriei.

La sfârșitul lui august 1957, un reprezentant special al Departamentului de Stat al SUA, L. Henderson, a sosit în Orientul Mijlociu. I s-a încredințat organizarea unui atac militar asupra Siriei. Inițial, s-a planificat să se folosească trupe din Irak și Iordania pentru aceasta, dar cercurile conducătoare ale acestor țări se temeau de indignarea populară în cazul intervenției împotriva unei țări arabe și nu erau încrezătoare în loialitatea forțelor lor armate. Rolul principal a fost apoi atribuit Turciei.

La 7 septembrie 1957, Eisenhower a anunțat „proiecte agresive” în Siria, iar câteva zile mai târziu, premierul turc Menderes a susținut deja că Siria și-a amenințat nu numai vecinii imediati, ci și întregul Orient Apropiat și Mijlociu. În octombrie 1957, un grup de 50.000 de trupe turcești s-a concentrat la granița sirio-turcă. Prin creșterea tensiunii în jurul Siriei, autoritățile turce au provocat continuu incidente la frontieră. Israelul a devenit și mai activ, ale cărui forțe armate au provocat mai multe ciocniri majore cu trupele siriene pe linia de armistițiu. Navele Flotei a 6-a americane au ajuns în partea de nord-est a Mării Mediterane.

Amenințarea care planează asupra Siriei a provocat un val puternic de solidaritate cu aceasta nu numai în arabe, ci și în majoritatea statelor asiatice. Țările socialiste au ieșit și ele decisiv de partea ei. Ei au susținut plângerea Siriei la ONU. Și la 19 octombrie 1957, a fost publicată o declarație TASS, care spunea că URSS „nu poate fi indiferentă față de provocarea militară care se pregătește în imediata vecinătate a granițelor sale”. De asemenea, a subliniat faptul că guvernul sovietic este „gata... să ia măsuri pentru a reduce agresiunea”.

Poziția fermă a URSS a avut un efect de reluare asupra cercurilor conducătoare ale puterilor imperialiste și Turciei. Agresiunea împotriva Siriei a fost împiedicată.

Intensificarea intrigilor imperialiste împotriva Siriei a stimulat apropierea sirio-egipteană. În noiembrie 1957, parlamentele celor două țări s-au pronunțat în favoarea unificării lor pe bază federală. La 1 februarie 1958, a fost anunțată formarea Republicii Arabe Unite (OAP). G. A. Nasser a fost ales în unanimitate președinte. Acest stat federal unificat a durat până în septembrie 1961. La 8 martie 1958, Yemenul s-a alăturat OAP pe bază confederală.

Crearea OAP a îngrijorat atât puterile imperialiste, cât și reacția arabă. În schimb, la 14 februarie 1958 s-a format „Federația Arabă” irako-iordaniană. În această unificare a statelor monarhice, rolul dominant l-a jucat Irakul, al cărui rege era șeful federației. Generalul irakian a condus și statul major al forțelor armate comune. Inițiatorii creării „Federației Arabe” sperau să atragă alte monarhii arabe în calitatea sa de membru, dar Arabia Saudită și Kuweit, care au fost invitate să i se alăture, au refuzat.

Relațiile dintre OAP și Federația Arabă au devenit imediat tensionate. Bazându-se pe sprijinul Statelor Unite și al Angliei, Federația Arabă a

încercat să intervină în afacerile interne ale Libanului, unde se pregătea o gravă criză politică internă.

Criza politică internă din Liban din a doua jumătate a anilor '50 a fost rezultatul unei agravări puternice a contradicțiilor în cercurile conducătoare ale țării. O parte dintre ei, condusă de președinte

K. Chamoun, a vorbit din poziții deschis pro-imperialiste, în timp ce celălalt, cu minte patriotică, a cerut respectarea neutralității ca principiu principal al politicii externe a țării.

În efortul de a-și consolida poziția, Chamoun și grupul său au adoptat „Doctrina Eisenhower” în martie 1957. La alegerile care au avut loc în același an, Chamoun și susținătorii săi, folosind pe scară largă falsificarea și mita, au obținut victoria. Înfrângerea în alegeri nu a demoralizat însă, ci, dimpotrivă, a unit opoziţia. A fost creat un Front Național larg, care a susținut o politică de neutralitate și neparticipare la blocuri, întărirea cooperării cu țările arabe independente și revizuirea atitudinii față de „Doctrina Eisenhower”. Frontul Național a inclus atât partide și grupuri politice musulmane, cât și creștine. Partidul Comunist Libanez i-a susținut programul.

Guvernul Chamoun a încercat prin toate mijloacele să suprime activitățile Frontului Național, dar a întâmpinat rezistență decisivă din partea unor secțiuni largi ale poporului libanez. Situația a început să se încălzească, iar când personajul proeminent al opoziției, Nassib Metni, a fost asasinat cu perfidă, la 7 mai 1958, în țară a început o grevă generală, care s-a dezvoltat într-o revoltă armată a poporului libanez împotriva regimului pro-imperialist.

Lipsit de sprijin intern suficient, guvernul lui Chamoun a încercat să „internaționalizeze” conflictul depunând o plângere la ONU împotriva OAP pentru presupusa intervenție în afacerile interne ale Libanului. Reprezentantul URSS în Consiliul de Securitate a dezvăluit întreaga inconsecvență a acuzațiilor aduse OAP, subliniind că poporul libanez are dreptul să-și decidă soarta. Observatorii Consiliului de Securitate din Liban nu au găsit nicio dovadă de interferență.

În același timp, guvernul Chamoun a apelat la asistență militară Statelor Unite, bazându-se pe „Doctrina Eisenhower” și pe „Federația Arabă”, referindu-se la Pactul Arab de Securitate Colectivă din 1950. I s-a oferit un astfel de ajutor. Un transport mare de arme americane și unități de trupe iordaniene au fost transferate în Liban. Cu toate acestea, acest lucru clar nu a fost suficient.

În iunie 1958, la o ședință a comisiei militare a Pactului de la Bagdad, s-a decis trimiterea trupelor irakiene în Liban sub eticheta de „voluntari”. Încercarea de a pune în aplicare această decizie a condus însă la un rezultat pe care nici puterile imperialiste, nici cercurile conducătoare ale statelor membre ale Pactului de la Bagdad nu se așteptau. În noaptea de 13-14 iulie 1958, armata irakiană a răsturnat regimul feudal-monarhic anti-popor.

Pe 15 iulie 1958, marinarii americani au debarcat la Beirut, iar o zi mai târziu, pe 16 iulie, trupele britanice au fost transferate în Iordania. Prin intervenția deschisă, guvernele Statelor Unite și Angliei au căutat să întărească poziția forțelor ale căror poziții au fost serios amenințate ca urmare a revoluției din Irak. În circumstanțe favorabile, un atac asupra tinerei Republici Irakene nu a putut fi exclus.

Intervenția armată a puterilor imperialiste în treburile interne ale țărilor arabe a evocat condamnarea tuturor statelor iubitoare de pace. Țările socialiste conduse de URSS au luat o poziție decisivă în sprijinul luptei de eliberare națională a popoarelor arabe. La 16 iulie 1958, a fost publicată o Declarație a Guvernului Sovietic, în care acesta, condamnând acțiunile Statelor Unite și Marii Britanii, cerea ca ONU să ia măsuri imediate și decisive pentru a suprima agresiunea și a proteja independența țărilor arabe.

Deși sosirea trupelor americane în Liban a întârziat oarecum căderea guvernului Chamoun, aceasta nu a întărit, ci mai degrabă.

gura, și-a slăbit sprijinul social. Armata libaneză, care ocupase anterior o poziție neutră, evitând orice participare la războiul civil, a abandonat-o în cele din urmă. Curând a devenit clar pentru cercurile conducătoare ale SUA că prezența trupelor americane în Liban, atât din punct de vedere politic, cât și militar, era absolut inutilă.

A început căutarea unui compromis, care a dus la demisia lui Chamoun și la alegerea șefului de stat major al armatei libaneze, generalul Shehab, ca președinte al Libanului în septembrie 1956. Unul dintre liderii Frontului Naţional, Rashid Karame, a fost numit prim-ministru. Noul guvern al țării și-a anunțat respingerea „Doctrinei Eisenhower” și decizia sa fermă de a adera la o politică de strictă neutralitate.

Ca urmare, atunci când, la sesiunea Adunării Generale a ONU din toamna anului 1958, zece state arabe au introdus o rezoluție prin care cereau retragerea tuturor trupelor străine de pe teritoriul Libanului și Iordaniei, aceasta a fost adoptată în unanimitate, adică atât Statele Unite și Marea Britanie au fost forțate să voteze pentru aceasta. La începutul lunii noiembrie, retragerea trupelor lor a fost finalizată.

Eșecul intervenției americane în Liban a însemnat prăbușirea Doctrinei Eisenhower. Încercarea imperialismului american, bazată pe această doctrină, de a impune o nouă formă neo-colonialistă de guvernare imperialistă asupra țărilor arabe din Orientul Apropiat și Mijlociu a eșuat.

Anti-popor,   pro-imperialist

politica urmată de clica feudal-monarhică conducătoare a Irakului a provocat nemulțumiri în rândul celor mai largi

straturi ale populației țării. În ciuda terorii și represiunii, cercurile conducătoare ale Irakului nu au putut opri dezvoltarea

mișcării de eliberare națională. Până la începutul anului 1957, s-au trezit complet izolați, chiar și burghezia națională s-a opus politicilor lor. Toate forțele de opoziție, inclusiv Partidul Comunist, s-au unit în Frontul Unității Naționale. Programul frontului, care prevedea retragerea țării din Pactul de la Bagdad, a fost susținut de organizații patriotice, inclusiv de organizația Ofițerilor Liberi, care a apărut în mai 1956 în părți ale armatei irakice. În țară se dezvolta o situație revoluționară.

Pregătirea membrilor Pactului de la Bagdad și ai Statelor Unite pentru intervenția în Liban în vara anului 1958 a creat condiții favorabile pentru răsturnarea clicei feudal-monarhice conducătoare. Deoarece armata irakiană urma să joace rolul principal în viitoarea intervenție, redistribuirea unui număr de unități în Iordania a început cu un plan pentru transferul ulterior în Liban. 13 iul

În 1958, comandanții brigăzilor 20 și 19, Abdel Kerim Qassem și Abdel Salam Aref, au primit ordinul de mutare. Ambele brigăzi au primit muniție și au trebuit să treacă prin Bagdad. Comandanții lor, care erau lideri ai organizației Ofițerilor Liberi, au decis să efectueze o lovitură de stat.

În noaptea de 13-14 iulie 1958, brigăzile au intrat în Bagdad, au ocupat principalele puncte strategice și au înconjurat palatul regal. În timp ce încerca să reziste, regele Faisal a fost ucis. Premierul Nuri Said, al cărui nume este asociat cu cele mai sângeroase represiuni împotriva patrioților irakieni, a reușit să scape, dar două zile mai târziu a fost descoperit și ucis.

Performanța armatei a servit drept semnal pentru o revoltă generală. Masele populare au luat parte la suprimarea buzunarelor împrăștiate de rezistență la reacție în capitală și în alte orașe ale țării, precum și la capturarea și detenția personalităților marcante ale regimului anterior. Ca urmare a loviturii de stat, clica feudal-monarhistă a fost măturată, marea majoritate a membrilor ei au fost distruși.

Ca și în Egipt, acțiunea armatei, care avea toate trăsăturile unei lovituri de stat, a avut ca rezultat începutul unei revoluții burghezo-democratice antiimperialiste. Irakul a fost declarat republică. Abdel Kerim Qassem a devenit șeful guvernului său, care includea reprezentanți ai partidelor Frontului Unității Naționale și lideri ai organizației Ofițerilor Liberi.

Revoluția irakiană a provocat un șoc în cercurile conducătoare ale puterilor imperialiste și ale statelor membre ale Pactului de la Bagdad. Prima lor reacție a fost să răspundă revoluției cu intervenție. Pe 14 iulie, regele Hussein al Iordaniei s-a declarat șeful „Federației Arabe” pentru a obține dreptul de a interveni în afacerile interne ale Irakului. Ca răspuns, pe 15 iulie, guvernul Republicii Irakului a denunțat acordul privind „Federația Arabă”. A doua zi, trupele britanice au început să sosească în Iordania, iar regele Hussein a lansat un „apel către poporul irakian”, în care îi îndemna să nu

recunoască regimul republican. Scopul recursului a fost de a provoca o acţiune deschisă a elementelor reacţionare rămase, care să servească drept pretext pentru intervenţia străină. Acest plan nu a fost încununat de succes, iar planurile de intervenție militară au trebuit să fie abandonate.

La 2 august 1958, SUA și Anglia au recunoscut Republica Irakiană. În aceeași zi, regele Hussein al Iordaniei a demisionat din funcția de șef al Federației Arabe și a anunțat lichidarea acesteia. Aceasta a fost o decizie forțată, deoarece până atunci Republica Irak era deja recunoscută de majoritatea covârșitoare.

in alte tari ale lumii. Uniunea Sovietică și alte țări socialiste au fost printre primele care l-au recunoscut.

La două zile după victoria revoluției, relațiile diplomatice dintre URSS și Irak, întrerupte în ianuarie 1955 de guvernul lui Nuri Said, au fost restabilite și au început negocierile pentru extinderea cooperării dintre cele două țări. La 13 martie 1959, au fost încheiate o serie de acorduri economice între Uniunea Sovietică și Irak, precum și un acord de acordare a asistenței tehnice în întărirea capacității de apărare a Republicii Irakului.

La 24 martie 1959, Irakul s-a retras oficial din Pactul de la Bagdad. La 30 mai 1959, ultimul soldat britanic a părăsit țara. În aceeași zi, au fost denunțate trei acorduri cu Statele Unite, impuse Irakului în 1954-1955 și care prevedeau acordarea de asistență militară și economică americană. Guvernul irakian și-a anunțat respingerea doctrinei Eisenhower.

Revoluția irakiană a dat o lovitură gravă planurilor imperialismului din Orientul Apropiat și Mijlociu. Pactul de la Bagdad a ajuns fără Bagdad, iar membrii săi rămași au înlocuit numele cu CEHTO (acronimul englez pentru „Organizația Tratatului Central”). Revoluția irakiană a inspirat forțele patriotice din Turcia și Iran să intensifice lupta împotriva liniei deschis pro-imperialiste a cercurilor conducătoare ale acestor țări, pentru refuzul de a participa la blocurile militare.

5. Relațiile URSS cu Turcia, Iranul și Afganistanul

Relațiile cu Turcia După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, cercurile conducătoare turcești, bazându-se pe sprijinul Angliei și al Statelor Unite, au continuat să urmeze un curs deschis de politică externă antisovietică. În țară a fost lansată o amplă campanie de propagandă sub sloganurile panturcismului și panislamismului, în cadrul căreia s-a subliniat în mod deosebit teza despre „amenințarea sovietică” la adresa independenței țării. Pentru a justifica „realitatea” acestei amenințări, a fost folosită propunerea guvernului sovietic de revizuire a Convenției privind regimul strâmtorilor Mării Negre.

În anii de război, neajunsurile regimului din Bosfor și Dardanele, instituit prin Convenția de la Montreux din 1936, au fost dezvăluite în mod clar. Guvernul turc, încălcând această convenție, a permis navelor

militare ale puterilor fasciste să intre în Marea Neagră. A ignorat protestele sovietice. Caracterul nesatisfăcător al convenției din 1936 a fost remarcat și la Conferința de la Potsdam, care a decis că fiecare

223

Guvernul desemnat în cadrul acestuia va intra în negocieri cu Turcia pe această temă.

Guvernul sovietic, căutând să securizeze cel mai bine Uniunea Sovietică și alte țări de la Marea Neagră, a propus, la 7 august 1946, să întemeieze noua Convenție privind strâmtorii Mării Negre pe următoarele principii: 1) strâmtorii sunt întotdeauna deschise navelor comerciale ale tuturor. țări; 2) strâmtorile sunt întotdeauna deschise navelor militare ale țărilor Mării Negre; 3) închiderea strâmtorilor navelor militare ale țărilor non-Marea Neagră, cu excepția cazurilor speciale; 4) regimul strâmtorilor este stabilit de ţările Mării Negre; 5) apărarea comună a strâmtorilor de către Turcia și Uniunea Sovietică.

Guvernul turc a fost de acord să ia primele trei puncte ale propunerilor sovietice ca bază pentru negocieri, dar le-a respins pe ultimele două, care au fost interpretate ca un atac la suveranitatea turcă.

Ulterior, după ce Turcia a acceptat asistența militară americană în conformitate cu Doctrina Truman și cu Planul Marshall, guvernul turc nu și-a arătat dorința de a negocia primele trei puncte ale programului sovietic; Aderarea Turciei la NATO în 1952 și în 1955 la Pactul de la Bagdad a dus la o deteriorare și mai mare a relațiilor sovieto-turce, care au fost caracterizate de tensiuni serioase de-a lungul anilor '50.

Uniunea Sovietică a luat în repetate rânduri măsuri menite să stabilească relații de bună vecinătate. În primăvara anului 1953, guvernul sovietic a anunțat o revizuire a propunerii sale pentru regimul strâmtorilor Mării Negre, fiind de acord cu continuarea Convenției de la Montreux. S-a mai spus că Uniunea Sovietică nu are pretenții teritoriale sau de altă natură împotriva Turciei. Acești pași din partea Uniunii Sovietice au condus la o oarecare atenuare a tensiunii dintre cele două țări și au contribuit la dezvoltarea legăturilor economice, dar reacția turcă și imperialismul american au continuat să se opună cu încăpățânare normalizării relațiilor sovieto-turce.

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, cercurile conducătoare sovieto-iraniene ale Iranului, cu ajutorul anglo-ului

relațiile dintre Leah și Statele Unite au dezlănțuit o extindere anti-

Campanie sovietică. Ca pretexte au fost folosite evenimentele din Azerbaidjanul iranian, al cărui popor a căutat autonomie și unde a fost creat un guvern democratic, precum și acordul sovieto-iranian din 4 aprilie 1946 privind explorarea și exploatarea câmpurilor petroliere din nordul Iranului.

După retragerea trupelor sovietice din Iran în mai 1946, reacția a trecut la ofensivă. Mișcarea pentru autonomia Azerbaidjanului iranian a fost suprimată, iar la sfârșitul anului 1948 Iran-224

Majlisul (parlamentul) rus a refuzat să ratifice acordul petrolier sovietico-iranian.

Guvernele succesive de la sfârșitul anilor 1940 au continuat să urmărească politici deschise anti-sovietice. Dependența Iranului de asistența economică și militară americană a crescut și s-au făcut pregătiri pentru intrarea sa în blocurile militare antisovietice. Împotriva Uniunii Sovietice au fost aduse pretenții legate de demarcarea frontierei sovieto-iraniene și de calcule financiare privind costurile prezenței trupelor sovietice în Iran în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Negocierile pe aceste probleme care au avut loc în anii 1950-1951 nu au dat rezultate.

Ascensiunea mișcării de eliberare națională în Iran la începutul anilor ’50 a fost însoțită de solicitări urgente din partea unor secțiuni largi ale publicului iranian de a restabili relațiile de prietenie cu URSS, și în special relațiile comerciale sovieto-iraniene, întrerupte sub presiunea imperialismului american. Negocierile inițiate de guvernul iranian s-au încheiat cu semnarea unui acord comercial sovieto-iranian la 4 noiembrie 1950.

Guvernul lui Mossadegh a luat măsuri pentru normalizarea în continuare a relațiilor cu Uniunea Sovietică și alte țări socialiste. Statul sovietic a susținut puternic Iranul în lupta sa de naționalizare a resurselor petroliere.

În 1954, a fost semnat un acord sovietico-iranian pentru a rezolva problemele de frontieră și financiare. Pe baza acesteia, s-a realizat demarcarea și re-demarcarea frontierei sovieto-iraniene și au fost soluționate pretențiile financiare reciproce apărute în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Semnarea acordului a fost dovada dorinței sincere a URSS de a normaliza relațiile sovieto-iraniene.

Linia guvernului Shah-ului din Iran după răsturnarea lui Mossadegh a fost diferită. Ea a căutat să-și consolideze poziția externă și internă prin legături cu imperialismul. În ciuda avertismentelor repetate din partea URSS, Iranul a intrat în Pactul de la Bagdad în toamna anului 1955. În vara lui 1958, guvernul iranian a început negocierile cu Statele Unite pentru a încheia un acord militar bilateral care să transforme Iranul într-o trambulină militară împotriva URSS. Guvernul sovietic a avertizat cercurile conducătoare iraniene că acest lucru va duce inevitabil la o deteriorare a relațiilor sovieto-iraniene. Dar nici de această dată, reacția iraniană nu a ținut cont de avertismentele URSS, semnând acordul menționat în 1959. Ca urmare, normalizarea realizată anterior a relațiilor sovieto-iraniene a fost anulată. În următorii câțiva ani, tensiunile dintre ei au continuat să fiarbă.

Bazele relațiilor de bună vecinătate dintre Uniunea Sovietică și Afganistan între Uniunea Sovietică și Afganistan, relațiile stabilite în anii 20 și 30, continuă

au încercat să se întărească în timpul războiului și în perioada postbelică. În timpul Marelui Război Patriotic, când agenții fasciști au încercat să creeze baze în țară pentru atacurile asupra Asiei Centrale Sovietice, guvernul afgan, respectând obligațiile care îi revin în temeiul tratatului de neutralitate și neagresiune sovieto-afgan din 1931, a luat măsurile necesare pentru a suprima activitățile sale. Pe tot parcursul războiului, Afganistanul a aderat ferm la o politică de neutralitate.

În anii postbelici, a început pătrunderea americană în Afganistan. Statele Unite, profitând de starea de criză a economiei afgane, au ocupat poziții cheie în comerțul exterior al țării și au oferit asistență financiară Afganistanului. Cu toate acestea, când Statele Unite în 1952 au cerut ca Afganistanului să reducă comerțul cu URSS și alte țări socialiste ca o condiție pentru acordarea asistenței în temeiul Actului de Securitate reciprocă, guvernul afgan a refuzat cu fermitate. Întâmpinând dorințele URSS, aceasta a refuzat de asemenea să acorde concesii pentru dezvoltarea câmpurilor petroliere din nordul țării companiilor americane și companiilor din statele membre NATO.

La începutul anilor '50, Statele Unite au crescut presiunea asupra Afganistanului pentru a-l implica în blocurile militare antisovietice. În acest scop, vicepreședintele american de atunci R. Nixon a venit în Afganistan în 1953. Guvernul afgan a respins ferm toate progresele americane, subliniind angajamentul Afganistanului față de neutralitate.

Crearea Pactului de la Bagdad a creat o amenințare serioasă la granițele de sud ale Afganistanului. În primăvara anului 1956, Consiliul Pactului de la Bagdad a decis să recunoască Linia Durand ca graniță între Afganistan și Pakistan.

Linia Durand a fost numită după diplomatul englez care în 1893 a semnat un acord cu Emirul Afghanistan Abdurrahman pentru a delimita granița Afganistanului cu posesiunile britanice din India. O regiune mare numită Paștunistan, locuită de triburi afgane, a fost smulsă din Afganistan. Afganistanul nu a recunoscut includerea Paștunistanului în Pakistan în timpul creării acestuia din urmă și a considerat granița trasată de-a lungul „Liniei Durand” drept granița dintre Afganistan și Paștunistan. Decizia Consiliului Pactului de la Bagdad, care includea Paștunistanul în zona de operare a acestui bloc militar, a însemnat astfel un act deschis ostil față de Afganistan.

În fața presiunii crescânde din partea puterilor imperialiste și a pregătirilor militare continue de la o sută

Guvernul afgan a apelat la URSS cu o cerere de a oferi asistență în consolidarea forțelor armate ale țării. Cooperarea sovieto-afgană în domeniul militar, începută în a doua jumătate a anilor 50, a contribuit la întărirea independenței politice a Afganistanului și a capacității

acesteia de a rezista presiunilor puterilor imperialiste și statelor membre ale Pactului de la Bagdad (CEHTO).

În aceeași perioadă, cooperarea economică și culturală sovieto-afgană a început să se dezvolte rapid. Uniunea Sovietică a oferit Afganistanului împrumuturi mari și asistență tehnică pentru construirea unui număr de întreprinderi industriale și infrastructură care erau extrem de necesare pentru economia țării. În 1957-1958, s-a ajuns la un acord între Afganistan și URSS, România și Cehoslovacia privind asistența tehnică în explorarea câmpurilor petroliere din regiunile de nord ale țării. Specialiștii sovietici au asistat la elaborarea primului plan cincinal de dezvoltare economică a Afganistanului (1956-1960). În ciuda cererii Afganistanului, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, controlată de SUA, a refuzat să finanțeze planul cincinal. Uniunea Sovietică și țările comunității socialiste au venit în ajutor, acordând 70% din toate împrumuturile și creditele prevăzute în plan și asigurând implementarea acestuia.

Dezvoltarea în continuare a relațiilor amicale sovieto-afgane în a doua jumătate a anilor '50 a fost facilitată de politica anti-imperialistă consecventă a Afganistanului pe arena internațională. Afganistanul a condamnat tripla agresiune din 1956 împotriva Egiptului, intervenția americană în Liban în 1958 și acțiunile colonialiștilor francezi în Algeria. El a susținut propunerile Uniunii Sovietice la ONU privind eliminarea colonialismului și dezarmarea generală și completă. Politica externă independentă a Afganistanului a contribuit la întărirea autorităţii sale internaţionale.

Capitolul VIII

LUPTA URSS ȘI A ALTOR ȚĂRI SOCIALISTE PENTRU ÎNCETAREA CURSEEI DE ARMENTARE ȘI DEZARMAREA ÎN ANII 40-50.

MIȘCAREA POPORALA PENTRU PACE

Cursa înarmărilor de după cel de-al Doilea Război Mondial, lansată de statele imperialiste, a fost îndreptată împotriva URSS și a altor țări socialiste. În ceea ce privește mărimea costurilor financiare și materiale și natura armelor de distrugere în masă create, nu a avut egal în nicio perioadă a istoriei omenirii. Astfel, cheltuielile militare americane au crescut din 1947 până în 1961 de la 14,4 miliarde la 51,6 miliarde de dolari.

Cursa înarmărilor desfășurată de țările imperialiste obligă statele socialiste, împotriva dorinței lor, să-și dezvolte forțele armate în scop defensiv, deși idealul lor, așa cum a subliniat V.I. Lenin, este constituirea unei lumi fără războaie, fără arme. Toate activitățile lor pe arena internațională în anii postbelici au fost subordonate realizării acestui scop.

1. Problema interzicerii armelor atomice și încheierii cursei înarmărilor în 1945-1954

Prezența armelor atomice în Statele Unite și amenințarea utilizării lor împotriva URSS și a altor țări socialiste au confruntat Uniunea Sovietică cu necesitatea de a lua măsuri adecvate pentru a neutraliza

această amenințare. Acest lucru ar putea fi realizat fie prin interzicerea completă a armelor nucleare, ceea ce în acea vreme însemna eliminarea monopolului nuclear al SUA, fie prin crearea propriilor noastre arme nucleare pentru a descuraja amenințarea din partea SUA, a contrabalansa monopolul lor în acest domeniu și a asigura securitatea tuturor socialiștilor. ţări.

228

Guvernul sovietic, la reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Marea Britanie din decembrie 1945, a luat inițiativa de a stabili controlul internațional asupra energiei atomice, de a opri producția de arme atomice și de a le distruge toate stocurile. Întâlnirea a trei miniștri a recomandat ca ONU să creeze o comisie în subordinea Consiliului de Securitate care să analizeze problemele utilizării energiei atomice și alte probleme conexe, compusă din reprezentanți ai țărilor membre ale Consiliului de Securitate și Canada. Întâlnirea a stabilit competența comisiei, însărcinând-o cu responsabilitatea de a elabora propuneri privind excluderea armelor atomice și a tuturor celorlalte tipuri principale de arme de distrugere în masă din armamentul național. La 24 ianuarie 1946, Adunarea Generală a ONU a înființat Comisia de control al energiei atomice.

Comisia a început să lucreze în iunie 1946. La 19 iunie, Uniunea Sovietică a prezentat spre examinare un proiect de convenție internațională privind interzicerea producției și utilizării armelor bazate pe utilizarea energiei atomice și distrugerea stocurilor gata făcute în termen de trei luni.

La 11 iunie 1947, guvernul sovietic, pe lângă proiectul de convenție, a înaintat propuneri spre examinare comisiei privind organizarea controlului internațional asupra interzicerii armelor atomice. Aceste propuneri prevedeau crearea în cadrul Consiliului de Securitate a unei Comisii Internaționale de Control, care urma să aibă propriul aparat de inspecție calificat, selectat la nivel internațional, și dreptul de a inspecta periodic întreprinderile care extrag materii prime atomice, produc materiale atomice și energie atomică. . Propunerile sovietice, dacă sunt acceptate, ar putea pune capăt amenințării războiului atomic, ar putea îmbunătăți situația internațională și ar putea deschide calea utilizării energiei atomice numai în beneficiul umanității.

Dar acest lucru nu a făcut parte din calculele cercurilor conducătoare ale SUA. Aceștia din urmă au căutat să-și mențină monopolul asupra armelor atomice. Aceste obiective au fost îndeplinite prin propuneri înaintate comisiei de șeful delegației americane, B. Baruch, care au fost numite „Planul Baruch”. Nu prevedea încetarea producției și interzicerea armelor nucleare. Sub pretextul „controlului” asupra utilizării energiei atomice, planul recomanda crearea unei asociații internaționale, un fel de superîncredere atomică, la care să se adreseze toate sursele de materii prime atomice de pe glob, toate întreprinderile de prelucrare a materialelor atomice, precum precum și toate întreprinderile aferente, ar fi transferate sub drepturi de proprietate care ar concentra toate lucrările de cercetare în domeniul energiei atomice. Statele Unite nu au ascuns faptul că intenționau să preia un rol de lider în supertrustul nuclear, deci „controlul” a o sută

nu a fost doar o ficțiune, ci și o acoperire pentru intervenția supertrustului în afacerile interne ale statelor suverane, mai ales având în vedere că „Planul Baruch” prevedea ca supertrustului să i se acorde și dreptul de a aplica sancțiuni.

Comisia de Control al Energiei Atomice a refuzat să discute propunerile sovietice, invocând aprobarea planului SUA de către majoritatea participanților săi. În mai 1948, la insistențele Statelor Unite, comisia și-a încetat activitatea, iar recomandările sale, bazate pe „Planul Baruch”, au fost înaintate celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a ONU și aprobate de aceasta.

Din cauza refuzului SUA de a opri producerea de arme atomice și de a le distruge stocurile, Uniunea Sovietică a fost nevoită să-și creeze propriile arme nucleare, care au fost testate în septembrie 1949. Monopolul atomic al SUA a fost lichidat și, odată cu acesta, „Planul Baruch” și-a pierdut semnificația.

După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, a apărut sarcina de a reduce armatele și armele, al căror număr creștea enorm în timpul războiului. Inițiativa de a ridica această problemă a venit din partea Uniunii Sovietice.

La Prima Sesiune a Adunării Generale a ONU, Uniunea Sovietică a făcut propuneri pentru o reducere generală a armamentului. Pentru a asigura implementarea măsurilor de reducere a armelor, inclusiv interzicerea utilizării energiei atomice în scopuri militare, propunerile sovietice prevedeau crearea a două organisme speciale de inspecție: o comisie de monitorizare a implementării deciziei privind reducerea armelor și o comisie pentru monitorizează implementarea deciziei de interzicere a utilizării energiei atomice în scopuri militare.

Propunerile Uniunii Sovietice au fost primite pozitiv de majoritatea Adunării. Deși unele puteri occidentale și-au exprimat nemulțumirea nedissimulata față de ideea unei reduceri generale a armelor, nu au îndrăznit să o respingă public. La 14 decembrie 1946, Adunarea Generală a ONU a adoptat o rezoluție privind principiile care guvernează reglementarea generală și reducerea armamentului și a forțelor armate. Acest document nu și-a pierdut semnificația până astăzi. Rezoluția a instruit Consiliul de Securitate să înceapă imediat elaborarea măsurilor practice relevante. Rezoluția a menționat că interzicerea și scoaterea din arsenalele naționale a armelor atomice și a tuturor celorlalte tipuri de arme de distrugere în masă este o sarcină prioritară. I s-a recomandat Comisiei de Control al Energiei Atomice să-și îndeplinească sarcinile cât mai repede posibil, așa cum se prevedea în rezoluția Adunării Generale din 24 ianuarie 1946. Adoptarea acestei rezoluții a fost un mare succes în politica externă a URSS.

Uniunea Sovietică a căutat cu insistență să pună în aplicare rezoluțiile

Adunarea Generală din 14 decembrie 1946 și la insistențele sale, puterile occidentale au fost nevoite în ianuarie-februarie 1947 să țină o discuție în Consiliul de Securitate pe tema reglementării generale și a reducerii armamentului și a forțelor armate. La ședințele Consiliului, URSS a propus înființarea unei comisii care să elaboreze măsurile practice necesare implementării rezoluției, care să-și prezinte propunerile spre examinare de către Consiliul de Securitate în termen de trei luni. Discuția problemei a arătat însă că puterile occidentale nu intenționau să abandoneze cursa înarmărilor. În efortul de a crea obstacole în rezolvarea problemei dezarmării, ei au realizat crearea unei comisii pentru armele convenționale, separând astfel în mod artificial problemele interzicerii armelor atomice de problemele reducerii armelor convenționale și a forțelor armate.

Activitatea de aproape un an și jumătate a Comisiei pentru arme convenționale s-a dovedit a fi complet inutilă. Dacă Uniunea Sovietică a insistat să elaboreze măsuri specifice pentru reducerea tuturor ramurilor forțelor armate și a tuturor tipurilor de arme, inclusiv interzicerea armelor atomice, puterile occidentale nu au depășit să vorbească despre necesitatea creării unei atmosfere de încredere internațională. Rezoluția Adunării Generale a ONU din 14 decembrie 1946 a rămas pe hârtie.

La a doua sesiune a Adunării Generale a ONU din septembrie-noiembrie 1947, delegația sovietică a arătat că rezistența Statelor Unite și a Angliei la rezolvarea problemei dezarmării era direct legată de planurile agresive ale cercurilor imperialiste ale acestor țări. Ei au fost cei care au făcut propagandă pe scară largă pentru un nou război mondial. URSS a propus ca Adunarea Generală să adopte o rezoluție de condamnare a acestui tip de propagandă. Interzicerea propagandei de război a fost legată în proiectul de rezoluție sovietic de punerea în aplicare a deciziilor Adunării Generale privind reducerea armamentului și interzicerea armelor atomice. Cea de-a II-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat o rezoluție care era în concordanță cu spiritul propunerilor sovietice.

În septembrie 1950, Uniunea Sovietică a înaintat la sesiunea a V-a a Adunării Generale a ONU un proiect de Declarație privind eliminarea amenințării unui nou război și întărirea păcii și securității popoarelor, care conținea cele mai importante prevederi ale propunerilor de dezarmare prezentate anterior ONU. Proiectul de declarație spunea: „...Adunarea Generală, recunoscând utilizarea armelor atomice ca armă de agresiune și distrugere în masă a oamenilor ca fiind contrară conștiinței și onoarei popoarelor și incompatibilă cu calitatea de membru al Națiunilor Unite, anunță necondiționat interzicerea armelor atomice și instituirea unui control internațional strict asupra implementării precise și necondiționate a acestei interdicții.”

Totodată, Adunarea Generală a declarat că

Guvernul care este primul care folosește arme atomice sau alte mijloace de distrugere în masă împotriva oricărei țări va comite o crimă împotriva umanității și va fi considerat un criminal de război.

Proiectul de declarație propunea și încheierea unui pact de întărire a păcii între cele cinci mari puteri și de reducere a forțelor armate și a armamentului cu 1-3 în perioada 1950-1951.

Discuția propunerilor sovietice a arătat reticența puterilor occidentale de a lua calea dezarmării. Aceștia s-au exprimat doar în favoarea explorării posibilității de coordonare a activității Comisiei de control al energiei atomice și a Comisiei pentru arme convenționale. Adunarea Generală a numit o comisie specială pentru a studia această propunere. La a VI-a sesiune a Adunării Generale a ONU au fost luate în considerare recomandările acestui comitet. Adunarea Generală, în locul celor două comisii existente anterior, a creat o singură Comisie ONU de dezarmare formată din toate statele membre ale Consiliului de Securitate și Canada, dacă nu era aleasă în ea. Comisia a fost autorizată să ia în considerare orice propuneri care vizează „reglementarea, limitarea și reducerea proporțională a tuturor forțelor armate și a tuturor armamentelor, inclusiv controlul internațional efectiv". URSS, care încă din 1947 s-a opus formării a două comisii care să analizeze problema dezarmării, a susținut crearea unui singur organism care să elaboreze propuneri de dezarmare.

În ceea ce privește esența problemei dezarmării, propunerile sovietice „Cu privire la măsurile împotriva amenințării unui nou război mondial și pentru întărirea păcii și a prieteniei între popoare", prezentate la sesiunea a VI-a a Adunării Generale a ONU, prevedeau încheierea unui convenția internațională privind interzicerea armelor atomice și instituirea unui control internațional strict asupra punerii în aplicare a acestei interdicții; reducerea de către membrii permanenți ai Consiliului de Securitate - URSS, SUA, Anglia, Franța și China - a forțelor lor armate și a armelor din Orientul Îndepărtat în cursul anului; înființarea unui organism de control internaţional în cadrul Consiliului de Securitate. În același timp, Uniunea Sovietică a făcut un pas important către puterile occidentale, acceptând să stabilească controlul nu periodic, ci permanent și să-l pună în aplicare odată cu intrarea în vigoare a convenției. Propunerile sovietice au inclus și un pact de consolidare a păcii între marile puteri; convocarea unei conferințe mondiale privind interzicerea armelor atomice și reducerea semnificativă a forțelor armate și a armelor.

SUA, Anglia și Franța au vorbit în sesiunea Adunării Generale cu proiectul lor de rezoluție privind reglementarea, limitarea și reducerea proporțională a forțelor armate și a armelor-232

zhsny. Rezoluția celor trei puteri occidentale adoptată de Adunare în ianuarie 1952 nu prevedea interzicerea producerii și folosirii armelor atomice. Era nevoie doar de colectarea de informații despre forțele armate și armele statelor.

2. Problema interzicerii armelor nucleare și a reducerii armelor în 1955-1958

Crearea unei comisii unice de dezarmare a ONU și negocierile purtate în cadrul acesteia, precum și în cadrul unui subcomitet special desemnat în 1952-1954, nu au adus nicio schimbare în politica puterilor occidentale. Discuția asupra problemelor legate de dezarmare a avut loc

în contextul unei curse atât pentru arme nucleare, cât și pentru arme convenționale, care se desfășura la o scară gigantică în statele imperialiste. S-a realizat remilitarizarea Germaniei de Vest, au fost create noi blocuri militaro-politice, Uniunea Sovietică a fost înconjurată de un sistem de baze militare, s-au purtat războaie agresive în Coreea și Indochina.

În această situație internațională dificilă, Uniunea Sovietică a continuat să se străduiască în mod constant să elimine amenințarea unui nou război mondial și să pună în aplicare dezarmarea. Spre deosebire de puterile occidentale, chiar și după crearea propriilor arme nucleare, el a cerut interzicerea acestor arme și a tuturor celorlalte tipuri de arme de distrugere în masă și a aderat la programul pe care l-a propus de reducere a forțelor armate și a armelor.

La 10 mai 1955, guvernul sovietic a introdus noi propuneri de dezarmare parțială. Pentru a duce discuția mai departe și a ajunge la o înțelegere, s-a făcut un pas mare spre poziția puterilor occidentale. Guvernul sovietic, ținând cont de dorințele celeilalte părți, a propus reducerea numărului de forțe armate ale marilor puteri la o anumită limită: forțele armate ale URSS, SUA și China - la 1-1,5 milioane de oameni, Anglia și Franța - la 650 mii. Numărul forțelor armate ale altor țări a fost propus stabilit la Conferința Mondială de Dezarmare. Reducerea armamentului și a forțelor armate s-a dorit a fi realizată în două etape: prima etapă prevedea o reducere semnificativă a forțelor armate convenționale și o încetare a testării armelor atomice; în a doua etapă urma să fie implementat programul de dezarmare prevăzut de propunerile sovietice, inclusiv interzicerea completă a armelor atomice. În acest caz, așa cum au propus puterile occidentale, interzicerea armelor atomice ar urma să fie implementată numai după reducerea armelor convenționale. S-a propus consemnarea măsurilor de dezarmare recomandate în convenția internațională privind reducerea armelor

acorduri și interzicerea armelor atomice, care includeau și măsuri de control al dezarmării în ambele etape.

Propunerile sovietice au creat baza unor negocieri ulterioare și au mărturisit dorința sinceră a URSS de a obține o soluție la problema dezarmării. Chiar și reprezentanții oficiali ai țărilor occidentale au fost forțați să admită acest lucru. Delegatul american la Subcomitetul ONU pentru dezarmare, Wadsworth, a spus că propunerile puterilor occidentale, înaintate de ele de multă vreme, „au fost în mare măsură acceptate de Uniunea Sovietică”.

Întrucât URSS a acceptat toate dorințele de bază ale Statelor Unite, s-ar putea crede că propunerile sovietice din 10 mai 1955 vor primi aprobare. Puterile occidentale au răspuns, însă, cu o serie de manevre menite să câștige timp și să găsească o scuză plauzibilă pentru a abandona propriile propuneri de dezarmare.

Pentru a atenua tensiunile internaționale și pentru a stabili încrederea între state, Uniunea Sovietică și alte țări socialiste au implementat o serie de măsuri practice unilaterale de dezarmare. În

perioada 1955-1958, Armata și Marina Sovietică au fost reduse cu un total de 2.140 de mii de oameni. În consecință, armele și cheltuielile militare au fost reduse cu peste 16 miliarde de ruble. Uniunea Sovietică și-a lichidat bazele din China și Finlanda, achiziționate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial în baza acordurilor internaționale, și-a retras trupele din România și a redus numărul de trupe staționate în țările participante la Organizația Tratatului de la Varșovia (OMC). Reduceri semnificative ale forțelor armate au fost efectuate și de alte state socialiste - participante la Pactul de la Varșovia.

La 17 noiembrie 1956, guvernul sovietic a emis o nouă declarație care conținea un program amplu de măsuri de dezarmare, care, în special, propunea reducerea numărului de trupe ale celor patru puteri în Germania în perioada 1957-1958 și încheierea unui pact de neagresiune între Țările NATO și Varșovia Varșovia. Întâmpinând propunerea americană de control sub formă de fotografiere aeriană reciprocă a teritoriului, introdusă de Eisenhower în iulie 1955 la reuniunea la vârf de la Geneva, URSS a propus stabilirea unei zone până la 800 km adâncime de linia de demarcație între trupele NATO. țări și Pactul de la Varșovia, unde se puteau realiza fotografii aeriene reciproce. La nodurile principale de cale ferată, aerodromuri, autostrăzi și porturi importante, s-a planificat organizarea posturilor de control pentru a preveni o eventuală concentrare de trupe pentru un atac surpriză. Aceste propuneri au fost înaintate de Uniunea Sovietică la sesiunea a XI-a a Adunării Generale a ONU în 1956. Dar SUA și alții sunt pentru

Puterile occidentale nu au permis discutarea amplă a propunerilor sovietice în această sesiune. Adunarea Generală a decis să transfere toate propunerile făcute pe această temă Comisiei de dezarmare a ONU.

În timpul dezbaterii propunerilor sovietice într-un subcomitet al Comisiei de dezarmare a ONU, în martie-aprilie 1957, puterile occidentale au refuzat să accepte programul de dezarmare, invocând lipsa de încredere între state și caracterul nerezolvat al unor probleme politice. Ei au spus că pot negocia doar măsuri limitate de dezarmare. În același timp, aceștia au renunțat la propriile propuneri la nivelurile forțelor armate, insistând acum să le majoreze (pentru SUA și URSS - cu 1-1,5 milioane de oameni).

Negocierile din subcomisie au arătat și adevărata atitudine a puterilor occidentale față de rezolvarea problemei fotografiei aeriene. Zona de fotografiere aeriană pe care și-au propus-o exclude din sfera de control importante instalații militare NATO din Anglia, din regiunile de vest ale Franței, Belgiei și Olandei, din centrul și sudul Italiei, dar „a arătat prin” aproape întreaga infrastructură militară a ATS. până la linia Leningrad-Odesa. În esență, aceasta a fost o încercare de a crea un sistem de spionaj legalizat pe teritoriul țărilor socialiste.

Deoarece puterile occidentale au refuzat să negocieze o dezarmare cuprinzătoare și au favorizat măsuri limitate de dezarmare, guvernul sovietic, îndeplinindu-și din nou dorințele, a înaintat o propunere de măsuri de dezarmare parțială la 30 aprilie 1957.

Noile propuneri sovietice au inclus: oprirea imediată a testelor nucleare pentru totdeauna sau temporar, pentru o perioadă convenită; acceptă angajamentul solemn de a nu folosi arme nucleare, negociind în același timp încetarea completă a producerii acestora și scoaterea din arsenalele naționale ale statelor; reducerea inițial cu armele convenționale și cheltuielile militare cu 15%; lichidarea bazelor militare de pe teritorii străine și oprirea propagandei de război.

Guvernul sovietic a fost de acord să reducă forțele armate ale URSS și ale SUA la nivelul de 2,5 milioane de oameni propus de Occident, dar doar ca măsură inițială, astfel încât în etapele ulterioare de dezarmare reducerea să fie adusă la 1-1,5. milioane de oameni. Guvernul sovietic a propus, de asemenea, propria sa versiune a zonei pentru fotografia aeriană - mai extinsă atât în Europa, cât și în Orientul Îndepărtat, inclusiv o parte a Statelor Unite. Acest lucru ar plasa NATO și Departamentul de Afaceri Interne în aceleași condiții de control.

Acesta din urmă, însă, nu s-a potrivit Statelor Unite și partenerilor săi, care nu au arătat niciun interes să ajungă la un acord, condiționându-l de acordul țărilor socialiste de cerințe politice evident inacceptabile: de exemplu, lichidarea

mentiunea RDG și includerea Germaniei unite astfel în NATO.

După aceasta, a devenit mai evident ca niciodată că atâta timp cât majoritatea din Comisia de dezarmare a ONU și subcomitetul acesteia aparțin țărilor asociate blocurilor militare cu Statele Unite, soluția la problema dezarmării nu va merge mai departe. A fost necesar să se atragă o gamă mai largă de țări care să participe la lucrările comisiei, să includă în componența acesteia state care se opun cursei înarmărilor și pentru interzicerea armelor atomice. Prin urmare, Uniunea Sovietică a refuzat să participe la lucrările sale ulterioare și a înaintat celei de-a XII-a sesiuni a Adunării Generale a ONU din toamna anului 1957 o propunere de a crea o nouă Comisie de dezarmare a ONU extinsă, formată din toți membrii ONU. Într-un memorandum privind măsurile de dezarmare parțială, prezentat Adunării spre examinare, guvernul sovietic a făcut o propunere de a opri toate testele nucleare timp de doi până la trei ani de la 1 ianuarie 1958.

Puterile occidentale au evitat să discute problema dezarmării pe merite în cadrul Adunării. Ei au reușit, de asemenea, să respingă propunerea sovietică de extindere a Comisiei de dezarmare a ONU, dar au fost de acord să crească componența acesteia la 25 de state, majoritatea țărilor pe care le-au propus să fie membre ale blocurilor militare imperialiste. Țările socialiste au refuzat să participe la lucrările acestei comisii.

Pe 4 octombrie 1957, în URSS a fost lansat primul satelit artificial de pe Pământ din lume. Întreaga lume a fost încântată de această realizare a științei și tehnologiei sovietice, care a devenit un eveniment de importanță istorică.

Deși guvernul sovietic a subliniat imediat natura pașnică a programului său spațial și a cerut din nou măsuri eficiente pentru a pune capăt cursei înarmărilor și a dezarmării, în Occident a fost organizată o campanie de propagandă zgomotoasă despre „întârzierea” rachetelor în spatele Uniunii Sovietice, ceea ce a dus la o nouă spirală a cursei înarmărilor.

Problema intensificării pregătirilor militare a fost în centrul ședinței Consiliului NATO desfășurată în decembrie 1957 la Paris la nivelul șefilor de guvern. S-a decis să se creeze stocuri de arme atomice și rachete pe teritoriul țărilor europene membre NATO, în special Germania, precum și să se construiască baze pentru lansarea acestora.

În ianuarie 1958, guvernul URSS a făcut o propunere de a convoca o reuniune a șefilor de guvern din țările din Est și Vest în termen de două-trei luni pentru a lua măsuri specifice care ar putea duce la o relaxare a tensiunii internaționale. Uniunea Sovietică a propus să ia în considerare o gamă largă de probleme la întâlnire: de la oprirea testării armelor atomice până la interzicerea utilizării armelor spațiale.

spațiu în scopuri militare, precum și probleme de cooperare în explorarea spațiului.

Participanții la Pactul de la Varșovia, într-o declarație adoptată de Comitetul Politic Consultativ în mai 1958, au subliniat că propunerile URSS conțin o bază reală pentru rezolvarea problemelor internaționale prin negocieri. Ei au susținut ideea de a organiza o întâlnire a șefilor de guvern și au autorizat URSS, Polonia, Cehoslovacia și România să reprezinte țările Pactului de la Varșovia la această întâlnire. Comitetul Politic Consultativ a adoptat proiectul de pact de neagresiune dintre țările NATO și Varșovia și l-a propus participanților NATO.

Puterile occidentale, fără să se pronunțe direct împotriva propunerii URSS de a organiza reuniunea, au încercat să împiedice convocarea acesteia. Aceștia au insistat asupra negocierilor diplomatice pe ordinea de zi a întâlnirii. Discuția fără rezultat a continuat mai bine de două luni. Pentru a îngropa definitiv propunerea sovietică, puterile occidentale au cerut ca pe agenda sa să fie incluse probleme evident inacceptabile pentru Uniunea Sovietică: situația internă din țările socialiste, reunificarea Germaniei pe baza lichidării RDG etc.

Una dintre cele mai importante măsuri ale Uniunii Sovietice care vizează stoparea cursei înarmărilor a fost adoptarea de către Sovietul Suprem al URSS, la 31 martie 1958, a unei rezoluții de oprire unilaterală a testării tuturor tipurilor de arme atomice și cu hidrogen. Prin adoptarea acestei rezoluții, Sovietul Suprem al URSS a crezut că și Statele Unite și Anglia vor lua calea opririi testelor și astfel omenirea va scăpa de cursa înarmărilor nucleare și de pericolul poluării aerului cu substanțe radioactive. În același timp, rezoluția prevedea că, dacă alte țări care dețin arme nucleare nu încetează să le testeze, Uniunea Sovietică se va considera liberă de obligațiile sale.

Guvernele SUA și Angliei au răspuns la decizia Sovietului Suprem al URSS cu o serie nouă, fără precedent în intensitate, de teste de arme atomice și cu hidrogen. Guvernul sovietic de la sfârșitul lunii august 1958 a declarat că acțiunile Statelor Unite și Angliei au eliberat Uniunea Sovietică de obligația pe care și-a asumat-o unilateral. Cu toate acestea, în realitate, testele au fost reluate abia trei ani mai târziu, ca răspuns al URSS la poziția SUA luată în legătură cu crearea frontierei RDG la Berlin (vezi capitolul XII).

Poziția puterilor occidentale cu privire la problema opririi testării atomice a fost foarte vulnerabilă. Afirmațiile guvernelor SUA și Regatului Unit conform cărora era imposibil să se verifice conformitatea cu acordul au fost respinse de o reuniune a experților științifici și tehnici organizată în iulie -

237

august 1958 la Geneva și la care au participat experți din țările occidentale.

Reprezentanții SUA și Marii Britanii au fost apoi nevoiți să negocieze cu reprezentanții URSS, care au început la Geneva la 31 octombrie 1958. Cu toate acestea, puterile occidentale au fost de acord cu negocierile de la Geneva doar din motive tactice. Vorbind despre oprirea testelor nucleare, ei au căutat să acopere cursa înarmărilor nucleare care se intensifică.

La inițiativa URSS, problemele legate de dezarmare au fost în centrul celei de-a XIII-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, desfășurată în septembrie - decembrie 1958. Dar puterile occidentale, folosindu-se de majoritatea din Adunarea care le-a fost ascultătoare, au blocat din nou adoptarea de către Adunarea ONU a unei decizii legate de problema dezarmării.

Cursa înarmărilor în desfășurare și pericolul sporit de război care rezultă a necesitat o căutare a unei noi abordări a problemei dezarmării. O astfel de nouă abordare a fost propusă în 1959 la sesiunea XIV a Adunării Generale a ONU de către Uniunea Sovietică, care a elaborat un plan de dezarmare generală și completă.

3. Apariția mișcării pentru pace și activitățile acesteia în anii 40-50

În lupta lor pentru a pune capăt cursei înarmărilor și a dezarmării, țările socialiste s-au bazat pe mișcarea pentru pace în masă, care a devenit o componentă importantă a relațiilor internaționale moderne.

„Experiența războiului”, scria V.I. Lenin, „precum experiența oricărei crize din istorie, a oricărui mare dezastru și a fiecărui punct de cotitură din viața unei persoane, le stinge și le distruge pe unele, dar îi luminează și îi întărește pe alții și, în general, în istoria lumii întregi, numărul și puterea... celor din urmă s-au dovedit a fi... mai mari decât cele dintâi”[1]. Aceste cuvinte ale lui Lenin, scrise în 1915 în apogeul Primului Război Mondial, oferă o oportunitate de a înțelege mai bine motivele apariției mișcării pentru pace. Ea s-a

desfășurat ca un protest împotriva cursei înarmărilor din țările imperialiste, împotriva adunării blocurilor militare agresive și împotriva propagandei unui nou război.

În august 1948, la inițiativa reprezentanților de frunte ai intelectualității poloneze, franceze și sovietice, a avut loc în orașul Wroclaw (Polonia) Congresul Mondial al Lucrătorilor Culturali în Apărarea Păcii. A participat la congres

1 Lenin V. I, Poly. Colectie soch., vol. 26, p. 220.

peste 500 de delegați veniți din 45 de țări. Participanții la Congres au adoptat un manifest, care conținea un apel adresat personalităților culturale și popoarelor de a se opune activ politicii de pregătire pentru război și de a desfășura acțiuni pe scară largă în numele apărării păcii. În multe țări au început să apară comitete de luptă pentru menținerea păcii.

La mai puțin de un an de la convocarea Congresului de la Wroclaw, situația internațională s-a deteriorat brusc. Înfrângerile suferite de imperialismul internațional au sporit agresivitatea și aventurismul elementelor sale cele mai extremiste. Ei au cerut în mod deschis o nouă „cruciada” spre Est.

La 25 februarie 1949, Biroul Internațional de Legătură pentru Pace și Federația Democrată Internațională a Femeilor, precum și 75 de personalități publice proeminente din 17 țări, au lansat un apel către toate organizațiile democratice și susținătorii păcii, cerând convocarea unui Congres mondial de pace. Apelul a fost semnat de activiști celebri pentru pace: Frederic Joliot-Curie, Louis Aragon, Pierre Cot, Eugenie Cotton, Pablo Picasso, John D. Bernal, Mihail Sholokhov, Alexander Fadeev și mulți alții. Ei au cerut unirea forțelor tuturor națiunilor pentru a proteja pacea.

Primul Congres Mondial de Pace s-a deschis la Paris pe 20 aprilie 1949. Datorită faptului că guvernul francez nu a acordat vize multor reprezentanți ai Uniunii Sovietice și ai altor țări socialiste, unii dintre delegații congresului s-au adunat la Praga. Astfel, congresul a funcționat simultan în două capitale europene. În total, la ea au participat 2.287 de delegați din 72 de țări, 192 de observatori și invitați. La congres au participat personalități publice și politice marcante și reprezentanți ai marilor organizații internaționale.

După un schimb amplu de opinii, participanții la congres au adoptat în unanimitate Manifestul pentru pace, care a formulat scopurile mișcării. A fost creat Comitetul Permanent al Congresului Mondial de Pace, al cărui președinte a fost ales F. Joliot-Curie.

Congresul a unit organizațional și ideologic mișcarea pentru pace la scară internațională. Mișcarea pentru pace și eliminarea amenințării războiului a unit milioane de oameni, reprezentanți ai cercurilor publice largi, indiferent de statutul lor social, convingerile politice și apartenența la partid, credințele religioase, diferențele naționale și rasiale.

O trăsătură caracteristică a mișcării pentru pace este participarea activă la ea a organizațiilor internaționale democratice de masă: Federația Mondială a Sindicatelor (WFTU), Organizația Internațională Democrată a Femeilor (IDW), Federația Mondială a Tineretului Democrat (WFYD) etc. .

239

Cel mai consecvent luptător împotriva amenințării războiului a fost și continuă să fie clasa muncitoare internațională. Dorința de pace a clasei muncitoare este inseparabilă de însăși esența intereselor de clasă ale proletariatului. Apărarea păcii este indisolubil legată de lupta sa pentru apărarea obiectivelor și drepturilor economice și politice. Clasa muncitoare se confruntă cu cele mai grave consecințe ale cursei înarmărilor și ale militarizării economiei. În războaie, clasa muncitoare, oamenii muncitori, sunt cei care suportă cele mai mari sacrificii și greutăți.

Tinerii joacă un rol proeminent în mișcarea pentru pace globală. Apariția WFDY după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a reprezentat un mare pas înainte în unirea și mobilizarea forțelor tinerilor bărbați și femei pe calea unei lupte active pentru păstrarea păcii.

Încă din primii ani postbelici, WFDY s-a implicat activ în lupta pentru pace. Există diverse forme și metode ale acestei lupte: mitinguri și demonstrații anti-război, mitinguri naționale și internaționale, conferințe, festivaluri mondiale, „curse de ștafetă pentru pace” etc. Mișcarea de tineret pentru pace, care a acoperit toate continentele, s-a întărit și a extins poziția mișcării pentru pace globală.

O caracteristică a mișcării pentru pace la nivel mondial este varietatea formelor de luptă pentru pace. Acestea includ conferințe reprezentative, mitinguri, demonstrații, întâlniri, strângerea de semnături pentru diverse petiții și apeluri, scrisori către oficialii guvernamentali prin care îi cheamă să servească cauza păcii etc. Toate acestea au fost practicate pe scară largă în anii '50. Cu toate acestea, rezultatele cele mai la scară largă și semnificative au fost campaniile la nivel mondial menite să contracareze cursa înarmărilor.

Sesiunea de la Stockholm a Comitetului Permanent al Congresului Mondial de Pace a făcut un apel către toate popoarele lumii în octombrie 1949 să obțină o interzicere necondiționată a armelor atomice. Acest apel a găsit un răspuns larg. Colectarea de semnături pentru Apelul de la Stockholm a început în întreaga lume, care a fost semnat de aproximativ 500 de milioane de oameni.

Un pas important către întărirea și dezvoltarea mișcării pentru pace a fost cel de-al doilea Congres mondial pentru pace de la Varșovia. Lucrările sale s-au desfășurat în perioada 16-22 noiembrie 1950. La această adunare a popoarelor au participat 1.736 de delegați, un număr mare de invitați și observatori din 81 de țări. Manifestul către popoarele lumii și apelul la Națiunile Unite, adoptate la congres, au stabilit un program detaliat al luptei pentru pace. Manifestul a cerut oamenilor să ceară încetarea războaielor imperialiste din Coreea și

Indochina.' Apelul la ONU conținea un apel de a căuta o soluționare a problemelor internaționale, interzicerea armelor atomice și a altor mijloace de distrugere în masă și interzicerea propagandei de război.

240

Prin decizia congresului, Comitetul Permanent a fost transformat în Consiliul Mondial al Păcii (BCM), care a devenit un important centru de conducere al mișcării. Biroul Consiliului de Pace și Secretariatul au fost, de asemenea, selectați pentru a desfășura activități operaționale între sesiuni. F. Joliot-Curie a fost ales în unanimitate Președinte al Consiliului Mondial al Păcii.

Deciziile Congresului de la Varșovia au evocat răspunsuri largi în toate țările lumii. Răspunzând apelului Congresului de la Varșovia, organele legislative supreme ale URSS și ale țărilor comunității socialiste au adoptat la sfârșitul anului 1950 - începutul anului 1951 legi privind protecția păcii, stabilind răspunderea penală pentru propaganda de război.

Prima sesiune a Consiliului Mondial al Pacii, desfasurata la 26 februarie 1951 la Berlin, a adoptat, in lumina deciziilor congresului, un Apel pentru incheierea unui Pact de Pace intre cele cinci mari puteri. Campania de colectare a semnăturilor pentru acest document a acoperit multe țări. În total, pentru Apel au fost strânse peste 600 de milioane de semnături.

O ședință extinsă a Biroului BCM, desfășurată la Viena în ianuarie 1955, a adoptat un nou apel important către popor, îndemnându-i să se pronunțe cu hotărâre împotriva politicii de pregătire a războiului atomic.De-a lungul celor șapte luni de campanie națională, 656 milioane de oameni au semnat deja Apelul de la Viena.

În a doua jumătate a anilor '50, lupta susținătorilor păcii împotriva testării continue a armelor nucleare și termonucleare s-a intensificat. Ședința Biroului BCM, desfășurată la Berlin în perioada 30 martie – 2 aprilie 1957, a emis un recurs în care a cerut încheierea imediată a unui acord internațional în această chestiune. O campanie pe scară largă în sprijinul acestei cereri a fost lansată în diferite țări din întreaga lume. Guvernul URSS și-a declarat disponibilitatea de a opri testele nucleare.

În ianuarie 1958, Secretarului General al ONU i s-a prezentat un apel din partea a 9.235 de oameni de știință din 44 de țări, care conținea o cerere pentru încheierea imediată a unui acord internațional de oprire a exploziilor de teste nucleare și un avertisment cu privire la consecințele lor periculoase pentru umanitate.

La sfârșitul anilor 50 și începutul anilor 60, mișcarea pentru pace a susținut cu entuziasm propunerea înaintată de Uniunea Sovietică ONU pentru dezarmarea generală și completă. Acest subiect a fost discutat pe larg la Congresul Mondial pentru Dezarmare și Pace, desfășurat la Moscova între 9 iulie și 14 iulie 1962. Reprezentanții a 121 de țări au luat parte la lucrările sale. Congresul Mondial pentru Dezarmare și Pace ia inspirat pe toți activiștii pentru pace să continue să lupte activ pentru cauza lor nobilă.

241

Capitolul IX

CREȘTERE ÎN MULTE A PUTERII SISTEMULUI SOCIALIST MONDIAL ȘI TRANSFORMAREA SA ÎN UN FACTOR DECIS AL DEZVOLTĂRII LUMII

1. Sistemul socialist mondial la sfârșitul anilor 50 - 60

La începutul anilor 50-60, sistemul mondial al socialismului a intrat într-o etapă calitativ nouă. Ca urmare a finalizării restabilirii de către poporul sovietic a economiei țării distruse de război și a succeselor obținute în timpul construcției ulterioare a socialismului în URSS, implementarea cu succes a sarcinilor perioadei de tranziție în țările care s-au îmbarcat. pe calea construcției socialismului după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, în lume au avut loc schimbări semnificative în raportul de forțe în favoarea socialismului.

Lumea socialismului a depășit cu succes dificultățile cauzate de mașinațiunile contrarevoluției externe și interne în RDG în 1953 și în Ungaria în 1956. Un factor important care a contribuit la întărirea poziției socialismului în lume a fost victoria revoluției populare din Cuba în 1959 și dezvoltarea ei ulterioară într-o revoluție socialistă.

Cooperarea largă între statele socialiste în sfera economică, politică, ideologică și culturală s-a dezvoltat în continuare. Succesele țărilor socialiste au permis Reuniunii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din 1960 de la Moscova să concluzioneze că principala trăsătură distinctivă a timpului nostru este transformarea sistemului socialist mondial într-un factor decisiv în dezvoltarea societății umane.

În anii 60, s-au obținut noi succese în dezvoltarea sistemului social socialist în țările sistemului socialist mondial al socialismului, iar poziția internațională a socialismului a fost întărită semnificativ.

Între timp, în această perioadă, au fost observate anumite dificultăți în dezvoltarea socialismului mondial. Conducerea Republicii Populare Chineze și a Republicii Populare Albania a fost reluată

242

Tendințele naționaliste erau în plină desfășurare. Liderii acestor țări au urmat un curs spre reducerea cooperării și a legăturilor cu URSS și alte țări socialiste (vezi capitolul XIII). Acest lucru a cauzat anumite daune socialismului mondial, autorității și influenței sale, afectând și dezvoltarea mișcării internaționale comuniste și de eliberare națională. Cu toate acestea, aceste tendințe negative în cele din urmă nu au putut împiedica dezvoltarea în continuare progresivă a socialismului mondial, a forțelor păcii și progresului.

În țările socialiste, problemele complexe ale construcției socialiste, asigurarea protecției câștigurilor revoluționare și activitățile comune coordonate pe arena internațională au fost rezolvate cu succes. Relațiile internaționalismului socialist au fost întruchipate cel mai

pe deplin în comunitatea socialistă, care tocmai în anii 60 a devenit cel mai puternic factor de progres social din lume, fortăreața sa de încredere.

Țările comunității socialiste - membri ai Consiliului de Asistență Economică Reciprocă și ai Organizației Pactului de la Varșovia, unite prin interese și obiective comune, au creat în acești ani un sistem de cooperare și coordonare amplă, cu mai multe fațete, a activităților lor pe arena internațională. Relațiile din Commonwealth au înmulțit puterea statelor fraterne în cauza construcției socialiste, au contribuit la întărirea securității acestora și au transformat uniunea lor într-o fortăreață puternică a păcii și securității internaționale pe planeta noastră.

Realizările sistemului socialist mondial în anii 60 sunt strâns legate de succesele construcției comuniste în URSS; Anii 60 au fost o etapă importantă în lupta poporului sovietic pentru creație

baza materială și tehnică a comunismului. Ca urmare a implementării planurilor de dezvoltare economică pe șapte ani (1959-1965) și pe cel de-al optulea cinci ani (1966-1970), potențialul URSS a crescut semnificativ. S-au produs schimbări majore în sectorul agricol al economiei. Deși toate problemele cu care se confrunta agricultura nu au fost rezolvate, atenția Comitetului Central al PCUS și a guvernului sovietic față de această industrie și afluxul masiv de investiții de capital în ea au făcut posibilă extinderea semnificativă a producției de produse agricole, în primul rând cereale.

Au fost luate unele măsuri pentru îmbunătățirea managementului producției industriale și agricole. În această perioadă, produsul social brut a crescut cu 43%, venitul național produs cu 45%, iar producția industrială a crescut cu 50%. Productivitatea muncii sociale a crescut cu 39%. Venitul real pe cap de locuitor a crescut cu 33%. Dacă în 1950 industria sovietică

La începutul anilor 1970 era deja peste 80% din nivelul producției industriale din Statele Unite. Dezvoltarea cu succes a economiei naționale a făcut posibilă creșterea nivelului material și cultural de trai al muncitorilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață, recreere și petrecere a timpului liber.

URSS a obținut rezultate semnificative în dezvoltarea științei și tehnologiei, pregătirea personalului pentru diverse domenii ale economiei naționale și pentru apărare și, prin urmare, să-și asigure propria securitate și securitatea aliaților săi. Eforturile de a-și consolida puterea de apărare în anii '60 au permis URSS să obțină paritatea militaro-strategică cu Statele Unite până la începutul anilor '70.

Succesele construcției comuniste în URSS și întărirea puterii Uniunii Sovietice au fost o condiție importantă pentru creșterea influenței

internaționale a întregului sistem socialist și au creat condițiile preliminare pentru accelerarea progresului social. Al 24-lea Congres al PCUS a afirmat: „Sistemul social socialist, ferm stabilit în statele care formează acum sistemul mondial al socialismului, și-a dovedit marea vitalitate în confruntarea istorică.”[1] În anii '60, s-au înregistrat progrese semnificative în dezvoltarea sistemului social socialist în țările socialiste europene.

Sarcinile următoarei etape în construcția socialismului în RDG au fost stabilite de Congresul VI al Partidului Unității Socialiste din Germania în 1963. Acasă

Construcția cuprinzătoare a socialismului a fost declarată sarcina strategică a partidului. Soluția la această problemă în RDG a fost asociată cu accelerarea ritmului de dezvoltare socio-economică a țării și creșterea eficienței întregii economii naționale. În prima jumătate a anilor 60, autofinanțarea a fost introdusă activ în industrie, au fost dezvoltate principiile interesului material și a fost încurajată participarea creativă a lucrătorilor la dezvoltarea economică.

Măsurile de întărire a securității frontierei RDG, adoptate în august 1961, au fost de mare importanță pentru asigurarea dezvoltării economice și politice stabile a țării.

Planul cincinal de dezvoltare economică a RDG din 1966 până în 1970 a fost finalizat cu succes. Creșterea anuală a producției industriale a fost de 6,5%, productivitatea muncii - 6%. Agricultura țării și-a făcut față în mare măsură sarcinilor sale. Legăturile dintre RDG și URSS și alte țări socialiste au devenit mai strânse. De o importanță deosebită pentru dezvoltarea acestor legături a fost încheierea Tratatului de prietenie și cooperare la 12 iunie 1964.

1 Materiale ale Congresului XXlV al PCUS. M., 1971, p. 5.

cinci și asistență reciprocă între URSS și RDG. În 1967, RDG a încheiat tratate de prietenie, cooperare și asistență reciprocă cu Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și Bulgaria, iar în 1972 cu România.

În Republica Populară Polonă, în timpul celui de-al doilea plan cincinal (1961-1965), o atenție deosebită a fost acordată dezvoltării materiilor prime și a industriilor de combustibil și energie. Pe baza aprovizionării cu petrol din URSS, în țară a fost creată o industrie petrochimică. În al treilea plan cincinal (1966-1970), industrializarea ţării a continuat şi s-au făcut demersuri pentru introducerea unor noi metode de management economic. În general, în perioada 1960-1970, rata medie de creștere a venitului național a fost de 6,1%, productivitatea muncii - 4,4%, salariile reale - 1,8%. Totodată, Congresul al VI-lea al PUWP (decembrie 1971) a constatat prezența unui număr de neajunsuri în politica economică.

Dezvoltarea socio-economică și politică a Republicii Populare Maghiare la sfârșitul anilor 50 și 60 a avut loc în condițiile luptei persistente a comuniștilor și a tuturor muncitorilor pentru eliminarea consecințelor crizei din 1956.

În a doua jumătate a anilor '50, cercurile conducătoare ale puterilor occidentale au intensificat acțiunile agresive și subversive împotriva țărilor socialiste din Europa. Cea mai mare provocare a fost organizarea unei revolte contrarevoluționare în Ungaria în 1956, care avea ca scop eliminarea sistemului socialist din această țară și smulgerea acestuia din comunitatea socialistă.

Miezul contrarevoluției a fost format din elemente declasate, precum și din elemente burgheze și mic-burgheze; Reprezentanţii emigraţiei reacţionare au intrat în ţară. Statele Unite au acționat ca principalii instigatori ai putsch-ului, care a fost admis mai târziu de șeful CIA, Allen Dulles.

În pregătirea rebeliunii, forțele contrarevoluționare au folosit pe scară largă greșelile conducerii anterioare (care au dus la anumite dificultăți socio-economice), abuzul de putere și încălcări ale legalității socialiste, care au provocat nemulțumiri în rândul unora dintre muncitori.

În apogeul rebeliunii, guvernul SUA și-a anunțat disponibilitatea de a acorda un împrumut de 20 de milioane de dolari contrarevoluției maghiare. Radio Europa Liberă, controlată de CIA, a desfășurat multă vreme o activitate de propagandă subversivă împotriva Ungariei socialiste și în zilele rebeliunii au cerut direct atacuri asupra instituțiilor guvernamentale și ale partidului.

Rebeliunea a început în noaptea de 23-24 octombrie 1956. În curând forțele contrarevoluționare au reușit să schimbe componența guvernului. Partidele burgheze au fost restaurate, iar unii reprezentanți ai acestor partide au fost incluși în guvern. Cu încălcarea procedurii constituționale și a obligațiilor tratatelor

Ungaria, contrar voinței poporului maghiar, au fost anunțate denunțarea Pactului de la Varșovia și „neutralitatea Ungariei”.

În condițiile dificile ale „terorii albe” rampante și amenințarea reală a lichidării sistemului democratic al poporului, clasa muncitoare și cei mai buni reprezentanți ai săi au dat dovadă de fermitate și reținere. Partidul a făcut față activităților facțiunilor, în el s-a format un nou centru de conducere - Comitetul Central Provizoriu al Partidului Muncitoresc Socialist Maghiar. La începutul lunii noiembrie 1956 a fost creat un guvern revoluționar al muncitorilor și țăranilor, condus de Janos Kadar.

La 4 noiembrie, noul guvern a apelat la comanda trupelor sovietice din Ungaria, care se aflau acolo în conformitate cu acordurile din cadrul Războiului de la Varșovia, cu o cerere de a oferi asistență pentru înfrângerea forțelor contrarevoluției și asigurarea ordinii. si liniste

la tara. A fost oferită o astfel de asistență. De asemenea, Uniunea Sovietică a oferit asistență materială muncitorilor maghiari care treceau peste consecințele crizei și le-a trimis 50 de mii de tone de cereale și făină, 5 mii de tone de zahăr, 3 mii de tone de carne, medicamente, materii prime, combustibil și altele. materiale. Alte țări frățești au oferit, de asemenea, asistență internațională Ungariei. Speranțele imperialismului de a zdrobi socialismul în Ungaria nu s-au concretizat.

De asemenea, planurile statelor imperialiste de a folosi evenimentele din Ungaria pentru a submina unitatea și coeziunea taberei socialiste au eșuat. De mare importanță în acest sens a fost Declarația Guvernului URSS publicată la 30 octombrie 1956 privind principiile dezvoltării și întăririi în continuare a prieteniei și cooperării dintre Uniunea Sovietică și alte țări socialiste. Declarația sublinia că guvernul sovietic, în relațiile cu țările socialiste, pune în aplicare cu fermitate principiile leniniste ale egalității în drepturi a popoarelor și se străduiește să întărească în continuare prietenia și cooperarea dintre țările socialiste pe baza suveranității depline a fiecărui stat socialist.

„Guvernul sovietic”, se spune în declarație, „își exprimă încrederea că popoarele țărilor socialiste nu vor permite forțelor reacționale externe și interne să zguduie bazele sistemului democratic popular, câștigat și întărit prin lupta și munca dezinteresată a muncitorilor. , țăranii și inteligența fiecărei țări.”

La sfârşitul anului 1956 - începutul anului 1957, delegaţiile guvernamentale şi de partid din Polonia, România, RDG, Republica Populară Chineză, Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria şi MPR au vizitat Moscova. În timpul negocierilor, cele mai importante probleme ale relațiilor interstatale au fost discutate și rezolvate în interesul consolidării în continuare a prieteniei și a cooperării egale a țărilor din sistemul socialist.

În 1958-1961, în Ungaria a fost implementată cooperarea completă.

246

rificarea agriculturii. Planul trienal 1958-1960 a fost finalizat cu succes. În noiembrie 1962, Congresul al VIII-lea al Partidului Muncitoresc Socialist Pano-Rus a declarat că în țară au fost create bazele unei societăți socialiste. Congresul a subliniat trecerea la etapa finală a construirii socialismului. La 1 ianuarie 1968, în Ungaria a început procesul de restructurare a mecanismului economic. În general, planurile cincinale din 1961-1965 și 1966-1970 au fost implementate cu succes.

În România, până în 1960, baza economică a socialismului fusese creată. În primăvara anului 1962, transformarea socialistă a agriculturii a fost finalizată. Succesele în dezvoltarea economiei țării au făcut posibilă la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Rus (1969) să se propună sarcina construirii unei societăți socialiste cuprinzătoare dezvoltate.

În Republica Populară Bulgaria, până în 1958, așa cum a fost stabilit de Congresul VII al PCB, au fost create premisele de bază pentru victoria socialismului. În anii 60, Bulgaria s-a transformat într-un stat industrial-agrar dezvoltat, cu un nivel ridicat de dezvoltare științifică. În țară s-a făcut o revoluție socialistă în domeniul culturii. În 1969, în Bulgaria a fost introdus un nou sistem de planificare și stimulente economice.

În Republica Populară Mongolă, până la sfârșitul anilor 50, cooperarea a fost finalizată, iar relațiile de producție socialiste au devenit dominante în toate sferele economiei. În anii 1959-1960, ca urmare a dezvoltării de noi terenuri în țară, suprafața însămânțată a crescut de 3,2 ori.

De la începutul anilor '60, Republica Populară Mongolă a intrat în etapa finalizării construcției socialismului. A fost necesar să se rezolve sarcini atât de mari, cum ar fi crearea în continuare a bazei materiale și tehnice a socialismului, crearea unei structuri raționale a economiei naționale și continuarea industrializării agriculturii. Al XV-lea Congres al MPRP (iunie 1966) a adoptat un nou program de partid - un program pentru finalizarea construcției socialismului în MPR. În general, în anii '60 s-a făcut un pas semnificativ înainte spre implementarea acestei sarcini.

La sfârşitul anilor '60, URSS a oferit MPR un sprijin politic semnificativ și asistență militară pentru a preveni invadările din partea RPC, a cărei conducere în anii '60 a trecut la un curs de politică externă expansionistă (vezi capitolul XIII).

Pentru Republica Socialistă Cehoslovacă, anii 60 au devenit o perioadă dificilă. Al treilea plan cincinal (1961-1965) a fost insuficient îndeplinit. De asemenea, sarcinile celui de-al patrulea plan cincinal (1966-1970) nu au fost puse în aplicare. O anumită stagnare a economiei nu a întârziat să afecteze nivelul de trai al muncitorilor. Subiectivismul și voluntarismul în managementul proceselor socio-economice au agravat dificultățile apărute, ceea ce a provocat nemulțumiri în rândul unei părți a forței de muncă

cele actuale. Modalitățile de depășire a dificultăților au fost schițate de congresele XII (1962) și XIII (1966) K∏4. Noua conducere a Partidului Comunist din Cehoslovacia, aleasă la al XIII-lea Congres, nu a reușit să preia controlul asupra procesului de corectare a deficiențelor și greșelilor, nu a reușit să scape de metodele subiectiviste de gestionare a societății, ceea ce a contribuit la apariția unei mișcări sociale spontane. în care s-a deschis spațiu pentru acțiunile forțelor de dreapta și antisocialiste, diferite grupări oportuniste din cadrul partidului. Ianuarie (1968) Plenul Comitetului Central al Partidului Comunist din China a subliniat o serie de măsuri pentru eliminarea fenomenelor de criză din societate și pentru a limita forțele antisocialiste. Aceste decizii, însă, nu au fost niciodată puse în aplicare pe deplin. Partidul și organele guvernamentale pierdeau controlul asupra evoluției evenimentelor. Până în vara lui 1968, țara a intrat într-o criză acută, în timpul căreia forțele oportuniste și antisocialiste de dreapta, sub masca unor

lozinci despre un „nou model” de socialism, au lansat un atac asupra sistemului socialist și au încercat să subminează relaţiile de prietenie ale Cehoslovaciei cu Uniunea Sovietică şi alte ţări socialiste. Aceste forțe și-au creat propriile organizații și au reușit să ocupe poziții în mass-media, folosindu-le pentru a dezorienta masele și publicul, precum și o parte a cadrelor de partid pentru a răspândi opinii antimarxiste și antisovietice.

La acea vreme, lipsa unității organizaționale și ideologice în partid și în conducerea acestuia a împiedicat punerea în aplicare a deciziilor în general corecte ale celui de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist din China și a dus la o criză în partid și societate. Treptat, critica greșelilor și neajunsurilor și-a pierdut caracterul constructiv și, prin eforturile forțelor antisocialiste, s-a transformat în compromiterea întregii activități a Partidului Comunist din Cehoslovacia, în denigrarea socialismului ca sistem social, în discreditarea prieteniei și cooperării dintre Cehoslovacia cu URSS.

Partidele frățești ale țărilor socialiste au atras în repetate rânduri atenția liderilor Partidului Comunist din Cehoslovacia asupra faptului că desfășurarea evenimentelor în Cehoslovacia amenință nu numai câștigurile socialismului din țară, ci și interesele generale ale socialistei. comunitate. Scrisoarea către Comitetul Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia, adoptată la o reuniune a liderilor partidelor comuniste și muncitorești din URSS, Bulgaria, Ungaria, RDG și Polonia, desfășurată în perioada 14-15 iulie 1968 la Varșovia , a declarat că nu vor permite niciodată „imperialismul, pașnic sau nepașnic, din interior sau din exterior, să facă o gaură în sistemul socialist și să schimbe echilibrul de putere în Europa în favoarea sa”.

La 3 august 1968 a avut loc la Bratislava o reuniune a reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia, URSS și Cehoslovacia. În declarația adoptată, aceștia au subliniat că sprijinirea, întărirea și apărarea câștigurilor socialismului este datoria internațională comună a tuturor țărilor socialiste,

Reprezentanții Comitetului Central K▯4 i-au asigurat pe liderii partidelor fraterne din Bratislava că vor lua măsuri concrete pentru a stabiliza situația și a proteja câștigurile socialiste. Totuși, activitățile cercurilor revizioniste din partid și conducerea acestuia au blocat adoptarea de către organele de partid și de stat a măsurilor adecvate pentru depășirea crizei. Liderii partidului și statului nu au fost la înălțime și, dând dovadă de slăbiciune și nehotărâre, nu au putut face nimic pentru a respinge contrarevoluția. Forțele antisocialiste și-au intensificat activitățile din ce în ce mai mult. Evenimentele s-au dezvoltat în așa fel încât s-a creat o amenințare foarte reală a infiltrării elementelor contrarevoluționare peste granițele de vest ale republicii și a sprijinirii directe a grupărilor antisocialiste de către forțele imperialismului. Un pericol grav planea asupra Cehoslovaciei socialiste. În aceste condiții, partidele și guvernele marxist-leniniste din Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia și Uniunea Sovietică, ghidate de principiile Declarației de la Bratislava

și ținând cont de solicitarea liderilor de partid și guvern din Cehoslovacia, au venit la singura soluție posibilă: acordarea asistenței internaționale poporului fratern cehoslovac în apărarea câștigurilor socialiste.

La 21 august 1968, unități militare ale Uniunii Sovietice, Republicii Populare Bulgaria, Republicii Populare Ungare, Republicii Democrate Germane și Republicii Populare Polone au intrat pe teritoriul Cehoslovaciei pentru a preveni pericolul care planează asupra statului socialist aliat. .

Acţiunea internaţională a statelor socialiste a oferit condiţiile depăşirii crizei, stabilizării situaţiei, întăririi poziţiilor socialismului şi întăririi graniţelor de vest ale comunităţii socialiste. Cea mai mare parte a trupelor sovietice, precum și trupele Bulgariei, Ungariei, RDG și Poloniei au fost retrase din Cehoslovacia în termen de două luni. O parte din trupele sovietice, conform acordului dintre URSS și Cehoslovacia din 16 octombrie 1968, a rămas temporar pe teritoriul Cehoslovaciei.

O etapă importantă în lupta pentru normalizarea situației din țară a fost Plenul din decembrie (1970) al Comitetului Central K∏4, care a adoptat documentul „Lecții din evoluția crizei în Partidul Comunist din Cehoslovacia și societate după Congresul XIII. din K∏4”. Acest document a oferit o analiză detaliată marxist-leninistă a cauzelor situației de criză din țară și a exprimat profundă recunoștință față de Uniunea Sovietică pentru a oferi asistență fraternă popoarelor Cehoslovaciei. În esență, în 1968 în Cehoslovacia a avut loc o ciocnire între forțele imperialismului și reacția internă, parazită pe calculele greșite ale conducerii anterioare a Partidului Comunist din Cehoslovacia și a statului cehoslovac. Scopul lor a fost să smulgă Cehoslovacia de comunitatea socialistă, să distrugă sistemul socialist din Cehoslovacia și astfel să dea o lovitură în poziție.

249

socialismului în Europa și în întreaga lume. Al XIV-lea Congres al CPC (1971) a confirmat pe deplin această evaluare.

O nouă etapă în dezvoltarea relațiilor sovieto-cehoslovace a fost deschisă prin semnarea, la 6 mai 1970, a unui nou Tratat de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între cele două țări. Tratatul a contribuit la întărirea pozițiilor internaționale ale Cehoslovaciei.

Eșecul încercărilor imperialismului de acțiuni agresive și subversive împotriva Ungariei, Cubei, Cehoslovaciei și mai târziu a Vietnamului a arătat că unitatea fraternă a țărilor socialiste, cooperarea și asistența lor reciprocă reprezintă o barieră de încredere în calea încercărilor forțelor ostile de a slăbi, submina și apoi elimina

Victoria revoluției logice sociale din Cuba

ţările au fost

câștigurile socialiste ale oamenilor muncii.

La 1 ianuarie 1959, regimul dictatorial a căzut în Cuba. Cuba revoluționară a fost recunoscută de Uniunea Sovietică la 10 ianuarie 1959. În mai 1960, între cei doi au fost stabilite relații diplomatice. La începutul anilor '60, revoluția democratică a oamenilor din Cuba s-a dezvoltat într-una socialistă, iar țara a pornit pe calea transformărilor socialiste radicale. Sectorul public a apărut și s-a dezvoltat cu succes în economia națională. Clasele exploatatoare au fost eliminate în țară. Clasa muncitoare a devenit forța principală a noii societăți. Poporul cubanez a apărat cu succes câștigurile revoluției din atacurile imperialismului american, respingând în aprilie 1961 invazia trupelor de contrarevoluționari susținute și înarmate de Statele Unite. Uniunea Sovietică a oferit, de asemenea, asistență poporului cubanez în toamna lui 1962, zădărnicind planurile americane de a sugruma revoluția cubaneză (vezi capitolul XVIII).

Revoluția socialistă din Cuba a dovedit vitalitatea ideilor marxism-leninismului. Victoria sa a întărit poziția socialismului pe scena mondială și i-a extins granițele geografice.

Succesele țărilor socialiste în consolidarea sistemului social socialist, depășirea cu succes a dificultăților și eliminarea situațiilor de criză în 1956 în Ungaria și 1968 în Cehoslovacia au servit drept fundație solidă pentru dezvoltarea cuprinzătoare a cooperării și întărirea unității statelor socialiste.

Modelul obiectiv de dezvoltare a cooperării a sistemului socialist mondial este

fratern marxist-   ro

Partidele leniniste   internaţionalizarea politicilor, ho-

viața economică și spirituală, apropierea în continuare a țărilor socialiste, păstrând în același timp pe deplin caracteristicile lor naționale, cu respect reciproc profund față de acestea din partea partenerilor de cooperare.

Internaționalizarea dezvoltării socialismului mondial ca

procesul obiectiv îşi găseşte expresia în principiile internaţionalismului socialist, pe care se construiesc relaţiile în cadrul comunităţii socialiste. Aceasta este cooperare integrală și asistență reciprocă fraternă în cursul construirii socialismului și comunismului, solidaritatea în apărarea câștigurilor socialiste și a pozițiilor internaționale ale socialismului mondial, este, de asemenea, egalitate deplină, respect reciproc pentru independența și suveranitatea statelor fraterne. , neamestecul unul în treburile celuilalt.

În efortul de a discredita noul tip de relații internaționale create de socialismul mondial, politologii burghezi au folosit conceptul de așa-numită „suveranitate limitată”, care se presupune că este echivalent cu internaționalismul socialist. O astfel de interpretare este o perversiune a esenței sale umaniste.

În același timp, nu trebuie să uităm că dezvoltarea sistemului socialist mondial, ca orice proces de viață, nu este lipsită de contradicții. Între țările socialiste, așa cum se precizează în documentul final al Conferinței Internaționale a Partidelor Comuniști și Muncitorilor din 1969, „pot apărea anumite diferențe, generate de diferențe în nivelul dezvoltării lor economice, în structura lor socială, poziție internațională, asociate cu caracteristicile lor naționale ... „1

Datorită bazei sociale comune a tuturor țărilor socialiste și a identității intereselor lor fundamentale, pe termen lung, aceste contradicții nu sunt de natură antagonistă; ele sunt de obicei rezolvate în conformitate cu aceste interese. Interesele internaționale nu sunt ceva opus intereselor naționale; dimpotrivă, ele exprimă cele mai esenţiale, fundamentale calităţi ale acestora din urmă. Așa cum este de neconceput să satisfacem interesele naționale autentice ale uneia sau alteia țări socialiste în detrimentul intereselor lumii socialismului în ansamblu, este de asemenea imposibil să se atingă obiectivele internaționale acționând contrar intereselor poporului muncitor. a ţărilor individuale.

PCUS pleacă de la faptul că întărirea unui nou tip de relații internaționale are loc pe baza rezolvării contradicțiilor care apar atât în cursul dezvoltării interne a țărilor socialiste, cât și pe arena internațională. Cel mai important factor care asigură coordonarea intereselor țărilor socialiste este cooperarea partidelor marxist-leniniste, cărora PCUS a acordat o atenție primordială în anii 60. Această cooperare sa bazat pe respectarea strictă a principiilor independenței și egalității fiecărei părți.

I-a întâlnire internațională a partidelor comuniști și muncitorești. Documente și materiale. M., 1969, p. 305.

251

Întâlnirile internaționale ale partidelor comuniști și muncitorești din 1957, 1960 și 1969 au avut o importanță deosebită pentru dezvoltarea cooperării interpartide.

În perioada 16-19 noiembrie 1957 a avut loc o întâlnire a reprezentanţilor partidelor comuniste şi muncitoreşti din 64 de ţări ale lumii. Declarația adoptată de participanții la întâlnire a confirmat unitatea de puncte de vedere a partidelor comuniste și muncitorești asupra principalelor probleme ale implementării revoluției socialiste și construirii socialismului. De o importanță deosebită a fost indicarea existenței unor modele generale care stau la baza luptei pentru socialism, inerente dezvoltării tuturor țărilor care au pornit pe calea construirii socialismului. În același timp, s-a remarcat necesitatea înțelegerii și luării în considerare corecte a acestora în conformitate cu condițiile istorice și caracteristicile naționale ale unei anumite țări.

În noiembrie 1960, la Moscova a avut loc o întâlnire internațională a partidelor marxiste-leniniste, la care au participat delegații din 81 de partide. Întâlnirea a adoptat o declarație și un apel către

popoarele lumii întregi. Documentul de program al întâlnirii, Declarația, oferă o descriere a epocii moderne. Întâlnirea a cerut partidelor comuniste și muncitorești din țările socialiste să întărească unitatea, să studieze experiența colectivă de construire a socialismului, să folosească mai mult avantajele sistemului socialist și resursele fiecărei țări, să respecte principiile proletarului și socialist. internaționalism în relațiile dintre țări, educă muncitorii în acest spirit și fii ireconciliabil cu toate manifestările naționalismului și șovinismului.

O etapă importantă în dezvoltarea cooperării dintre partidele marxist-leniniste din țările socialiste a fost Întâlnirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești, desfășurată în perioada 5-17 iunie 1969 la Moscova. Întâlnirea a analizat cuprinzător procesul de dezvoltare a sistemului socialist mondial. În cadrul întâlnirii a avut loc un schimb de experiență în construirea unei noi societăți în țările socialiste, și s-au exprimat opinii cu privire la problemele de consolidare a cooperării dintre statele socialiste.

„Succesele socialismului, influența sa asupra cursului evenimentelor mondiale, eficacitatea luptei sale împotriva agresiunii imperialiste", sublinia documentul adoptat de întâlnire, „sarcinile luptei împotriva imperialismului în stadiul actual și unitatea de acțiune. ale partidelor comuniste și muncitorești, toate forțele anti-imperialiste, depind în mare măsură de țările socialiste de coeziune. Unitatea de acțiune a țărilor socialiste este un factor important în unitatea tuturor forțelor antiimperialiste."

Întâlnirile partidelor comuniste și muncitorești de la sfârșitul anilor 50 și 60 au jucat un rol deosebit în dezvoltarea cooperării dintre partidele fraterne marxist-leniniste din țările comunității socialiste.

La aceste întâlniri, partidele comuniste și muncitorești au trebuit să discute și probleme complexe asociate cu plecarea Partidului Comunist Chinez și a Partidului Muncii Albanez din cooperarea cu partidele marxist-leniniste din alte țări socialiste, în primul rând cu PCUS. Această plecare a avut un impact negativ asupra stării relațiilor interstatale dintre RPC și HPA, pe de o parte, și majoritatea celorlalte țări socialiste, pe de altă parte. În anii '60, Albania și-a încetat activitățile în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia și al Consiliului pentru Asistență Economică Reciprocă. Tensiunile au crescut în relațiile interstatale sovieto-chineze. O astfel de desfășurare a evenimentelor nu putea satisface interesele popoarelor țărilor socialiste sau sarcina de a întări poziția socialismului în lume. În același timp, aceste evenimente în sine și studiul problemelor asociate acestora au arătat cât de complex și multifațet este procesul de dezvoltare a relațiilor internaționale de un nou tip. Principiile cooperării dintre partidele marxist-leniniste dezvoltate de Conferința din 1960 au fost de o importanță fundamentală pentru rezolvarea contradicțiilor apărute. Documentele reuniunii au remarcat că interesele mișcării comuniste impun fiecărei părți să-și protejeze unitatea pe baza principiilor marxism-leninismului, internaționalismului proletar, prevenirea oricăror acțiuni care ar putea submina această unitate, aderarea strictă la cele dezvoltate în

comun. aprecieri și concluzii cu privire la sarcinile comune ale luptei împotriva imperialismului, pentru pace, democrație și socialism.

Întâlnirile reprezentanților acestor partide care au avut loc în perioada analizată (sfârșitul anilor 50-60) au avut o importanță deosebită în dezvoltarea cooperării dintre partidele marxist-leniniste din țările comunității socialiste. La aceste întâlniri s-au discutat probleme de dezvoltare economică a țărilor frățești și s-a dezvoltat o linie de comun acord asupra anumitor probleme de politică externă și de cooperare politică.

În anii '60, summiturile bilaterale au devenit o formă importantă și stabilă de cooperare a partidelor. S-au dezvoltat contacte între comitetele regionale și raionale de partid și organizațiile de partid la alte niveluri. Cooperarea partidelor marxist-leniniste a devenit cel mai important mijloc de coordonare a strategiei lor politice.

În legătură cu intensificarea luptei ideologice pe arena internațională, extinderea sferei acesteia și coordonarea eforturilor imperialiste în acest domeniu, cooperarea în domeniul muncii ideologice ocupă un loc important în relațiile dintre partidele fraterne.

În domeniul ideologiei, au fost rezolvate sarcini generale precum diseminarea consecventă și stabilirea viziunii marxist-leniniste asupra lumii, educarea oamenilor muncii în spiritul societății.

internaționalismul alimentar, dezvoltarea culturii socialiste și lupta împotriva revizionismului și oportunismului.

O componentă importantă a cooperării în domeniul ideologic a fost rezistența comună la propaganda imperialistă, care a purtat un veritabil „război psihologic” împotriva lumii socialismului, folosind cele mai sofisticate tehnici și mijloace tehnice puternice. Scopul său era dezarmarea politică și ideologică a popoarelor țărilor socialiste, subminând fundamentele sistemului socialist.

Problemele cooperării ideologice între țările socialiste și lupta împotriva ideologiei străine acestora au făcut obiectul dezbaterilor la întâlnirile personalităților de conducere ale partidelor fraterne, precum și la ședințele secretarilor Comitetelor centrale pe probleme internaționale și ideologice. Aceștia au remarcat necesitatea de a expune în mod decisiv anticomunismul și de a rezista campaniilor împotriva țărilor socialiste, care aveau ca scop denaturarea conținutului politicii interne și externe ale țărilor socialiste.

Cooperarea între partide a fost completată cu succes de numeroase legături între organismele guvernamentale, organizațiile publice și echipele de producție ale socialistelor.

Cooperarea interstatală a țărilor socialiste la sfârșitul anilor 60 - 60

ţări

În anii 60, cooperarea interstatală între țările comunității socialiste a crescut la un nivel calitativ nou. Au fost actualizate tratatele bilaterale de prietenie, cooperare și între URSS și țările socialiste

asistenta reciproca

Commonwealth: cu Bulgaria - 12 mai 967, Ungaria - 7 septembrie 1967, MPR - 15 ianuarie 1966, Polonia - 8 aprilie 1965, România - 7 iulie 1970, Cehoslovacia - 6 mai 1970 Acorduri corespunzătoare de prietenie, cooperare și s-au încheiat asistență reciprocă și între alte țări socialiste. Acordurile au fost pline de conținut mai profund, ceea ce indica un nivel crescut de maturitate al relațiilor internaționale de un nou tip. Ei au subliniat importanța internaționalismului socialist ca principiu fundamental al relațiilor dintre țările socialiste, au inclus obligații de a le consolida unitatea și coeziunea, de a dezvolta o cooperare cuprinzătoare și de a apăra în comun câștigurile socialismului; au fost reflectate interesele naţional-statale şi regionale specifice ale părţilor.

În anii '60, cooperarea interstatală între țările socialiste s-a dezvoltat cu succes pe o bază multilaterală în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia, care în această perioadă a devenit un factor de conducere în lupta pentru pace în Europa și în întreaga lume. Accentul statelor participante la ATS

254

Au existat probleme de luptă împotriva militarizării Republicii Federale Germania și a revendicărilor sale revanșiste. La mijlocul anilor ’60, statele membre ale Diviziei Varșovia au început să dezvolte o strategie comună pentru lupta pentru pace și destindere, pentru securitate și cooperare în Europa. Reuniunea de la București a Comitetului Politic Consultativ al Statelor Părți la Pactul de la Varșovia din 1966 a elaborat un program amplu, pe termen lung, pentru activitățile țărilor socialiste în lupta pentru pace. În anii 1960, țările membre ale Diviziei Varșovia s-au opus în comun accesului la arme nucleare al Republicii Federale Germania. În vara anului 1966, ei au adoptat un program de sprijin larg și de asigurare a unității de acțiune a țărilor socialiste pentru a ajuta poporul vietnamez în lupta împotriva agresiunii SUA. În 1968 și 1970, PAC a susținut propunerile vietnameze pentru negocieri cu Statele Unite.

În cadrul Departamentului Afacerilor Interne a fost dezvoltată în continuare cooperarea în domeniul apărării între țările comunității socialiste. Înaltul Comandament al Forțelor Armate Unite a început să funcționeze. A fost creat cartierul general al Forțelor Armate Întrunite și au fost numiți reprezentanți permanenți ai sediului Forțelor Armate Comunale la toți miniștrii apărării din statele participante la Forțele Varșovia Varșovia.

În septembrie 1961, a avut loc prima întâlnire a miniștrilor apărării din țările participante la Organizația Tratatului de la Varșovia. O serie de astfel de întâlniri au avut loc în anii 1960. La o reuniune a PAC de la Budapesta din martie 1969, au fost aprobate principiile de lucru ale Comitetului Miniștrilor Apărării și activitățile Forțelor Armate Comune și Comandamentului Unificat. În conformitate cu

hotărârile ședinței, au fost create Comitetul Miniștrilor Apărării, Consiliul Militar al Forțelor Armate Unite și alte organisme.

Baza materială pentru întărirea în continuare a unității și coeziunii țărilor socialiste este dezvoltarea cuprinzătoare și aprofundarea cooperării economice între ele și apropierea sistematică a economiilor lor naționale. În cea mai mare măsură acest proces este dezvoltat

gravitează în relaţiile ţărilor membre ale Consiliului de Asistenţă Economică Reciprocă.

CMEA este prima organizație internațională din istorie ale cărei activități se bazează pe egalitatea efectivă a membrilor săi, pe cooperarea fraternă și asistența reciprocă, ceea ce contribuie în mare măsură la întărirea puterii și autorității socialismului mondial.

Țările incluse în sistemul socialist mondial au început să-și construiască o viață nouă, având diferite niveluri socio-economice. RDG și Cehoslovacia aparțineau industrialului

Cooperarea economică a țărilor comunității socialiste la sfârșitul anilor 50 - 60. activități CMEA

dar ţările dezvoltate. Ungaria, Polonia, Bulgaria și România au fost state cu un nivel mediu de dezvoltare capitalistă. Mongolia era o țară cu creșterea vitelor nomade înapoiate și nu avea practic nicio industrie. De fapt, economia cubaneză era colonială, complet dependentă de economia SUA.

Spre deosebire de lumea capitalistă, unde funcționează legea dezvoltării economice, socio-politice și culturale inegale, țările puternice se îmbogățesc prin jefuirea celor slabi și perpetuează în orice mod posibil înapoierea acestora; în lumea socialismului se creează condițiile necesare pentru a aduce ţările mai puţin dezvoltate până la nivelul celor avansate. CMEA a creat condiții pentru progresul rapid și cuprinzător al fiecărei țări, pentru egalizarea treptată a nivelurilor de dezvoltare socială a acestora ca o condiție prealabilă obiectivă pentru aprofundarea și îmbogățirea sferei cooperării lor, a procesului organic de apropiere a acestora. În anii 60, cooperarea economică, științifică și tehnică între țările comunității socialiste a intrat într-o nouă etapă. De la sfârșitul anilor 50, în acest domeniu au început să se formeze elemente noi calitativ. Întâlnirea Primilor Secretari ai Comitetelor Centrale ale Partidelor Comuniștilor și Muncitorilor din țările membre CMEA din mai 1958 a subliniat necesitatea întăririi rolului CMEA în cooperarea economică a țărilor fraterne. La sesiunea a XI-a a CMEA din 1959 au fost luate în considerare problemele dezvoltării celor mai importante sectoare ale economiei naţionale pentru perioada de până în 1965. Problema creării unui sistem energetic unificat al țărilor socialiste europene și al regiunilor de vest ale URSS a fost de asemenea rezolvată.

A XII-a sesiune a CMEA de la Sofia a adoptat Carta CAEM. Acest document a subliniat hotărârea țărilor comunității socialiste „...de a continua să dezvolte o cooperare economică cuprinzătoare pe baza implementării

consecvente a diviziunii internaționale socialiste a muncii în interesul construirii socialismului și comunismului în țările lor și a asigurării pace durabilă în întreaga lume.” Un pas semnificativ înainte în implementarea cooperării economice între țările fraterne a fost aprobarea, la Reuniunea din iunie 1962 a reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din țările membre CMEA, a documentului „Principii de bază ale diviziunii internaționale socialiste a muncii”, care a determinat principalele direcții, conținut și forme de cooperare economică a țărilor socialiste. Principala formă de relații economice (anterior era comerțul exterior) era coordonarea planurilor economice naționale, specializarea și cooperarea producției, crearea de asociații și organizații economice.

Pentru a crește nivelul de management al cooperării economice și a îndeplini sarcinile cu care se confruntă CMEA, în luna iunie

În 1962 s-au luat măsuri pentru întărirea structurii organizatorice și întărirea activităților organelor Consiliului. Reuniunea Reprezentanților Țărilor în Consiliu existentă anterior a fost transformată într-un Comitet Executiv permanent format din reprezentanți ai țărilor membre CAEM la nivelul adjuncților șefilor de guvern. A fost creat și Biroul Comitetului Executiv pentru a analiza problemele de planificare economică, format din vicepreședinți ai organelor de planificare de stat.

În iunie 1962, Republica Populară Mongolă a fost admisă în Consiliu. În anii 60, perfecționând cooperarea economică, țările membre CMEA au creat o serie de organizații economice, științifice și tehnice specializate pe o bază multilaterală. În 1964, șase țări membre europene ale CMEA au înființat Organizația pentru Cooperare în Domeniul Metalurgiei Feroase (Intermetal) și Organizația pentru Cooperare în Industria Rulmenților cu Bile. În 1969, a luat ființă Organizația pentru Cooperare în Industria Chimică (Interchem). Pe lângă crearea de organizații pe o bază multilaterală, în anii '60 au fost create o serie de organizații bilaterale. În acești ani, mecanismul de reglementare a cooperării a fost îmbunătățit.

Înființarea Băncii Internaționale de Cooperare Economică în 1063 a fost de mare importanță pentru îmbunătățirea cooperării. În 1964, rubla transferabilă a devenit moneda comună pentru comerțul exterior al țărilor membre CMEA. Astfel, s-a făcut o tranziție de la compensarea bilaterală la un sistem de decontare mai avansat.

În anii 1960, țările membre CMEA au oferit asistență semnificativă țărilor socialiste mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic. În prima jumătate a anilor '60, MPR a primit împrumuturi de la URSS în valoare de 600 de milioane de ruble. Cubei i s-a oferit multă asistență. De o importanță deosebită pentru dezvoltarea cooperării în cadrul CMEA a fost întărirea legăturilor economice dintre țările socialiste și Uniunea Sovietică. În 1964, a fost pusă în funcțiune oleoductul Druzhba, care a jucat un rol uriaș în furnizarea de petrol țărilor fraterne. În 1966-1970, cu asistența tehnică a URSS, în țările socialiste au fost construite și reconstruite peste 300 de instalații industriale și agricole.

Cooperarea economică între țările socialiste în anii 60 s-a confruntat cu anumite dificultăți. Astfel, forțele antisocialiste din Cehoslovacia în 1968 au încercat să nege necesitatea dezvoltării legăturilor economice cu URSS și alte țări socialiste și au căutat să demonstreze că această cooperare era în conflict cu interesele naționale ale Cehoslovaciei. Experiența acumulată de țările comunității socialiste în domeniul economic

căile ferate au intrat în Cuba.

În anii 60, cooperarea între statele socialiste s-a dezvoltat nu numai în sfera politică și economică. Culturile colaborative au fost dezvoltate în continuare. În 1956, un co-

Cooperarea rusă a demonstrat în mod convingător contrariul. Dezvoltarea cooperării economice a devenit una dintre condițiile importante pentru dezvoltarea de succes a țărilor socialiste în anii 60 și a servit drept bază materială solidă pentru întărirea unității lor.

Hotărârea țărilor membre CMEA de a urma calea îmbunătățirii cooperării economice a fost demonstrată în mod convingător în 1969 la a XXIII-a reuniune (specială) a sesiunii CMEA. La această întâlnire, la nivelul liderilor partidelor și guvernelor fraterne, s-a luat decizia de a elabora un Program Cuprinzător de Integrare Economică Socialistă. Un program cuprinzător pentru aprofundarea și îmbunătățirea în continuare a cooperării și dezvoltarea integrării economice socialiste a țărilor membre CMEA a fost adoptat în unanimitate în 1971 la cea de-a XXV-a sesiune a CMEA. Astfel, comunitatea socialistă s-a apropiat de o nouă etapă de dezvoltare calitativ.

În anii 1960, legăturile economice dintre țările membre CMEA și alte state socialiste s-au extins. La 17 septembrie 1964, a fost semnat un acord privind participarea Iugoslaviei la lucrările mai multor organisme CMEA. În această perioadă, observatori din Republica Democrată Vietnam și RPDC au participat la lucrările comisiilor permanente ale Consiliului pentru Asistență Economică Reciprocă. În mai 1966, Organizația de Cooperare

Cooperare între țările socialiste în alte domenii

cercetare în domeniu

Acord de cooperare culturală între URSS și Republica Populară Belarus. În 1966, a fost semnat un nou acord de cooperare științifică și culturală între cele două țări. Începutul cooperării culturale între URSS și RDG a fost stabilit printr-un acord în 1956, iar în 1964 a fost semnat un acord de cooperare științifică și culturală între cele două țări. Acorduri similare au fost semnate între URSS și alte țări socialiste la sfârșitul anilor 50 - 60 - cu PPR (1956), cu Republica Socialistă Cehoslovacă (1956 și 1966), cu DRV (1957), cu MPR (1956). Aceste acorduri au servit drept bază pentru tranziția către cooperarea

culturală pe termen lung. În anii 60, contactele în domeniile educației și asistenței medicale au devenit mai active, iar contactele directe între lucrători s-au extins. Conexiunile dintre organizațiile publice, societățile de prietenie, contactele dintre colectivitățile de muncă și schimbul de experiență între lucrătorii de conducere de producție au devenit de mare importanță. În Uniunea Sovietică s-au creat societăți de prietenie cu toate țările comunității socialiste.

S-au dezvoltat activ contactele între organismele de tineret

naţiunile ţărilor frăţeşti. Legăturile sindicale s-au întărit. În Mai

1964 a avut loc la Budapesta o întâlnire a reprezentanților sindicatelor din Republica Populară Maghiară, Germania de Est, URSS, CPP, Polonia, Cehoslovacia și Republica Socialistă Federală Iugoslavia, la care a avut loc probleme de cooperare în dezvoltarea muncii socialiste. au fost discutate brigăzile și mișcarea inovatorilor. In vara

1965 , a avut loc o reuniune a conducerii sindicatelor din țările CMEA și din Iugoslavia, iar în octombrie 1966, a avut loc o a doua întâlnire a liderilor sindicatelor din țările membre CMEA. Astfel, în anii '60, cooperarea multilaterală între organizațiile sindicale a devenit parte integrantă a relațiilor internaționale ale țărilor socialiste. O componentă importantă a relațiilor internaționale de un nou tip a fost schimbul turistic, care s-a dezvoltat în anii 60 în condiții de creștere constantă a bunăstării materiale și culturale a oamenilor muncii din țările socialiste.

În general, în anii 1960 s-au înregistrat progrese semnificative în dezvoltarea unui nou tip de relații internaționale. Cooperarea dintre țările comunității socialiste a căpătat un caracter mai profund, mai semnificativ. În cadrul acestei cooperări, au apărut o serie de elemente calitativ noi, care au asigurat tranziția în anii '70 următori la un nivel superior de cooperare. Dezvoltarea cu succes a relațiilor internaționale ale statelor socialiste a servit drept bază solidă pentru schimbarea constantă a echilibrului de forțe pe arena internațională în favoarea socialismului.

Comunitatea socialistă a devenit forța conducătoare și cea mai autorizată a timpului nostru, fără a cărei participare a devenit imposibil să rezolve o singură problemă majoră în politica mondială. În anii 60, comunitatea socialistă și-a demonstrat clar capacitatea de a proteja câștigurile socialismului și de a fi principalul obstacol în calea reacției imperialiste. Politica țărilor din comunitatea socialistă a vizat invariabil protejarea păcii și securității și întărirea principiilor democratice în relațiile internaționale.

Capitole

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ALE ȚĂRILOR DEZVOLTATE ALE SISTEMULUI CAPITALIST LA sfârșitul anilor 50 - 60

1. Adâncirea crizei generale a capitalismului

Adâncirea dezvoltării economice inegale a țărilor capitaliste

Dezvoltarea relațiilor internaționale la sfârșitul anilor 50-60 a avut loc tot mai mult sub semnul adâncirii crizei generale a capitalismului, a tuturor contradicțiilor sale, care și-au pus amprenta asupra întregului sistem de relații dintre țările capitaliste.

În efortul de a atenua intensitatea luptei de clasă cauzată de exacerbarea contradicțiilor capitalismului, cercurile conducătoare ale țărilor capitaliste au încercat să folosească cele mai sofisticate forme de exploatare a poporului muncitor, demonstrând adesea în același timp disponibilitatea de a accepta reforme parțiale pentru a menține masele sub controlul lor ideologic și politic dacă este posibil. Monopolurile au folosit pe scară largă realizările progresului științific și tehnologic pentru a-și consolida pozițiile, pentru a crește eficiența și ritmul de dezvoltare a producției. Totuși, eforturile capitalului monopolist de a semăna iluzia unei societăți de „bunăstare și abundență” au fost zadarnice, iar adaptarea la noile condiții nu a condus la stabilizarea capitalismului ca sistem. Criza generală a capitalismului a continuat să se adâncească.

Creșterea inegalității sociale, creșterea distanței dintre cei care au și cei care nu au, creșterea șomajului și alte privațiuni ale maselor muncitoare din ce în ce mai largi au dus la intensificarea luptei de clasă. Puterea și autoritatea clasei muncitoare au crescut, rolul ei de avangardă în lupta pentru interesele poporului muncitor a crescut și organizarea sa profesională și politică. Influența și autoritatea partidelor comuniste în rândul oamenilor muncii s-au întărit semnificativ. Consecința acestui fapt a fost o legătură din ce în ce mai strânsă și directă între economic și

lupta politică a clasei muncitoare și a altor forțe democratice împotriva capitalului monopolist. Acest lucru a fost evident mai ales în timpul crizelor socio-politice din Franța din mai-iunie 1968 și din Italia din toamna lui 1969. Mișcările de protest în masă din Statele Unite la sfârșitul anilor 60 au fost dovada unei crize socio-politice acute. Instabilitatea întregului sistem de dominare politică a monopolurilor a devenit din ce în ce mai vizibilă.

Victoria revoluției socialiste din Cuba, creșterea mișcării de eliberare națională, prăbușirea sistemului colonial al imperialismului, ciocnirea intereselor unui număr tot mai mare de state tinere cu imperialismul, transformări socio-economice într-un număr de foste colonii și semicoloniile și respingerea lor față de calea de dezvoltare capitalistă, apariția mișcării nealiniate în sfera politică - toate acestea au indicat o îngustare semnificativă a sferei de dominație a imperialismului.

Dezvoltarea economică și politică neuniformă a capitalismului inerentă imperialismului s-a manifestat prin agravarea în continuare a contradicțiilor inter-imperialiste.

De la mijlocul anilor '60, Statele Unite au pierdut treptat poziția specială, de excepție, în sistemul capitalist în ceea ce privește puterea economică și financiară, pe care a ocupat-o în anii '40 și

începutul anilor '50. Ponderea SUA în producția industrială în lumea capitalistă a scăzut de la 55,8% în 1948 la 46,6% în 1958 și 45% în 1967; ponderea lor în exporturile capitaliste de mărfuri a scăzut de la 32,5% la 20,9% și respectiv 16,5%. Pozițiile economice și financiare ale unui număr de țări capitaliste vest-europene, în special ale Germaniei, Franței și Japoniei, s-au consolidat. Astfel, în 1948-1958, ponderea Europei de Vest în producția industrială a lumii capitaliste a crescut de la 30,4 la 35,7%, ponderea Japoniei - de la 1 la 3,5%. Aceste schimbări în raportul de forțe s-au reflectat într-o anumită măsură în puterea comparativă a celor mai mari monopoluri. În 1956, dintre primele 100 de monopoluri din lumea capitalistă, 79 erau americani; în 1966, numărul a scăzut la 69.

O trăsătură caracteristică a acestei perioade a fost începutul formării a trei centre principale de putere - SUA, Europa de Vest și Japonia, între care concurența economică și politică intensă a început să se intensifice.

Relația dintre aceste centre de putere și state a fost influențată semnificativ de criza economică ciclică care a lovit sistemul capitalist în 1969-1971. A afectat toate țările capitaliste, dar a lovit în mod deosebit SUA, Japonia și Italia. Rata de creștere a producției industriale în întreaga lume capitalistă a scăzut de la 8% în 1969 la 1,3% în 1971. Scăderea producției a fost însoțită de creșterea șomajului și a inflației.

Criza din 1969-1971 a demonstrat, de asemenea, o creștere a

şi devenind un factor permanent al fenomenelor de criză de ordin structural în economia capitalismului, în special în domeniul relaţiilor valutare. Acest lucru a dus în cele din urmă la abandonarea principiilor de bază ale menținerii și stabilității sistemului monetar al țărilor capitaliste, dezvoltate în 1944 la conferința financiară internațională de la Bretton Woods: schimbul valutelor cu aur și menținerea parităților monetare solide. Practica relațiilor monetare și financiare dintre țările capitaliste includea cursuri de schimb valutare „plutitoare”.

cursuri aprige.

Slăbirea economică și financiară Exacerbarea pozițiilor politice ale imperialismului american în SUA₽ și 3,θ∏peH,1ft între relațiile cu
partenerii săi vest-europeni, Europa și Japonia, precum și Japonia.

Acest lucru s-a întâmplat concomitent cu înfrângerile strategiei sale de politică externă față de țările socialiste. Falimentul doctrinei „dezbaterii comunismului”, ridicată de J. F. Dulles la rangul de politică de stat a SUA, devenea din ce în ce mai evidentă.

Înfrângerile în politica externă ale Statelor Unite au întărit contradicțiile inter-imperialiste dintre acestea și partenerii lor vest-europeni. La o sesiune a Consiliului NATO convocată în decembrie 1957 la nivelul șefilor de guvern, Statele Unite au înaintat o

propunere de dislocare de rachete cu rază medie de acțiune pe teritoriul țărilor vest-europene, prezentând-o ca un mijloc de contracarare a puterii sporite. a Uniunii Sovietice.

Majoritatea statelor vest-europene nu și-au exprimat disponibilitatea de a accepta această propunere, care indica doar dorința de a-și folosi teritoriile în interesul Washingtonului. Pe lângă competiția economică și disputele legate de problemele coloniale, s-au adăugat diferențe de abordare a problemelor politico-militar. În cercurile conducătoare ale acestor state, conștientizarea pericolului presiunii asupra țărilor socialiste dintr-o „poziție de forță” se răspândea din ce în ce mai mult. A existat, de asemenea, o înțelegere tot mai mare în aceste cercuri că dorința SUA de a pune alianțele militare pe care le-au creat în întreaga lume în serviciul propriilor interese egoiste ar putea trage aceste țări în conflicte militare care depășeau sfera intereselor lor și în afara sfera de activitate a NATO. Drept urmare, țările din Europa de Vest au încercat să-și asigure o anumită libertate de manevră și s-au opus dictaturii americane în NATO. Raportul „Europa de Vest”, pregătit în 1959 pentru Comisia de Relații Externe a Senatului SUA de către Institutul de Cercetare în Politică Externă de la Universitatea din Pennsylvania, menționa că „statele Europei de Vest au devenit mai puțin dependente de Statele Unite și mai hotărâte să apere propriile lor interese”.

S-a intensificat și dorința de a schimba Conexiunea stabilită.

262

de către Statele Unite, sistemul de relaţii din NATO. Această tendință a fost exprimată cel mai clar în memorandumul privind reorganizarea conducerii politice a NATO, trimis la 24 septembrie 1958 de președintele francez de Gaulle președintelui american Eisenhower și prim-ministrului britanic Macmillan. De Gaulle a pus problema creării unui director plenipotențiar de trei puteri în cadrul blocului, ceea ce ar însemna sfârșitul hegemoniei americane în NATO. Deși guvernul american a respins propunerea franceză, nu a putut opri dezvoltarea în continuare a tendințelor centrifuge în NATO, a căror consolidare a fost facilitată de procesul de integrare economică în Europa de Vest și de procesele politice aferente.

2. Formarea Comunităţii Economice Europene şi contradicţiile interimperialiste

Tendințe în dezvoltarea economică a Europei de Vest

Integrarea rațiunii și a capitalismului în anii 50 a dus la încercări de monopol de stat

reglementarea relaţiilor economice internaţionale. Odată cu căutarea formelor de reglementare pe termen lung a economiei capitaliste la scară națională și internațională, burghezia monopolist caută căi și mijloace de influență pe termen lung asupra relațiilor sociale, asupra luptei de clasă în interiorul țărilor și în plan internațional. arenă. În acest sens s-a dezvoltat în Europa de Vest politica de creare a asociațiilor internaționale de stat-monopol.

Integrarea este un nou fenomen socio-economic și politic în dezvoltarea capitalismului modern. Rădăcinile economice ale integrării se află în creșterea forțelor productive și nevoia de adaptare la această creștere a relațiilor interstatale. Capitalismul de monopol de stat depășește cadrul național, există o împletire a legăturilor de producție și a capitalului și internaționalizarea întregii vieți economice. Acest lucru necesită crearea de organizații și organisme interstatale care să reglementeze relațiile economice. În 1951, a fost creată prima mare organizație de acest fel - Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), care reunește industriile cărbunelui, minereului de fier și metalurgic din Franța, Germania, Italia, Belgia, Țările de Jos și Luxemburg. În 1955, participanții CECO la o conferință de la Messina (Italia) au decis să extindă cooperarea la noi sectoare ale economiei, în special la energia nucleară. S-a planificat crearea

scutite de taxe vamale și restricții cantitative ale Pieței Comune.

Pe lângă factorii de producție care formează baza materială a integrării capitaliste, dezvoltarea acesteia a fost influențată constant de lupta de clasă. Concurența istorică a două sisteme opuse și lupta oamenilor muncii din țările capitaliste pentru interesele lor economice și politice au forțat cercurile conducătoare ale țărilor capitaliste să se străduiască să unească forțele pentru a-și menține dominația. În condiţii de integrare, manevrabilitatea capitalismului în sfera economică şi socială, precum şi în domeniul compromisului politic, creşte.

Crearea CECO a fost văzută ca aducerea bazei industriale sub recent creat bloc nord-atlantic și în contextul planurilor de militarizare a Europei de Vest. După eșecul Comunității Europene de Apărare și al proiectului conex al Comunității Politice Europene, încercările susținătorilor integrării de a o folosi în scopuri politice nu s-au oprit. După cum a recunoscut unul dintre ei, ministrul de externe italian G. Martino, scopul lor a fost să caute „o nouă energie morală, economică și politică capabilă să organizeze apărarea împotriva comunismului”. Această abordare a primit sprijin deplin din partea Statelor Unite, precum și a Marii Britanii.

Încă de la început, Statele Unite au văzut integrarea vest-europeană ca un mijloc de a-și continua strategia anticomunistă. Un raport din 1959 privind obiectivele politicii americane în Europa de Vest, pregătit pentru Comisia de Relații Externe a Senatului SUA , a subliniat că „dezvoltarea forței economice a Europei de Vest este potențial decisivă în lupta globală a lumii libere împotriva blocului comunist. " Și J.F. Dulles a spus la una dintre sesiunile Consiliului blocului nord-atlantic că „integrarea europeană și dezvoltarea NATO sunt reciproc complementare și nu se exclud reciproc”.

Secretarul de stat al SUA, însă, nu și-ar fi putut imagina că procesul se va dezvolta altfel. Integrarea a început cu „Atlantida” (J. Monnet, P. Spaak, R. Schumann, D. de Gasperi etc.), care a urmărit crearea unei „Statele Unite ale Europei” cu instituții politice supranaționale și legături strânse cu Statele Unite în domeniul militar-politic . Cu toate acestea, a fost continuat și dat o anumită formă în anii 60 de

către „europeniștii”, al căror reprezentant cel mai proeminent a fost de Gaulle. Lupta acestor două direcții și grupuri de personalități politice a fost legată nu numai de întrebarea dacă ar trebui sau nu să existe instituții supranaționale cărora statele să le delege o parte, crescândă în timp, din suveranitatea lor (de unde și termenii care erau în circulație). în anii 60: „Europa unită” și cum o cheamă

antipod, „Europa patriei”). Întrebarea era dacă integrarea vest-europeană va fi pur și simplu un anex al NATO sau, concentrându-se pe propriile sale interese, s-ar opune într-o anumită măsură NATO, sau mai exact hegemonia americană în acest bloc.

Lupta competitivă intensă a monopolurilor vest-europene și americane de-a lungul timpului a întărit poziția celor care urmăreau o anumită independență a Europei de Vest, văzând integrarea ca pe un mijloc de realizare a acesteia.

La 25 martie 1957, la Roma a avut loc semnarea „ Acordului general privind constituirea Uniunii Europene” .

piață” și comunitatea economică „Euratom”   („Comun

piață”) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice („Euratom”). Durata contractelor nu a fost limitată. Participanții lor au fost aceleași țări care s-au unit în CECO. Astfel, în Europa de Vest au apărut trei comunități strâns interconectate, care în terminologia internațională au început să fie numite Comunitățile Europene. Din a doua jumătate a anilor '60, când au fost comasate organele de conducere ale comunităţilor, acestea au început să fie numite organe ale Comunităţii Economice Europene (CEE).

Tratatul de la Roma prevedea eliminarea treptată pe o perioadă de 12 ani a restricțiilor vamale între statele participante și stabilirea unei politici comerciale comune față de țările terțe: înlăturarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor, serviciilor și capitalurilor; stabilirea unei politici comune în domeniul agriculturii, în domeniul transporturilor; crearea unei uniuni monetare; convergenţa legilor statelor membre în măsura necesară pentru funcţionarea Pieţei Comune. Formarea „pieței comune” (conform acordului) trebuia să fie finalizată până în 1970. Tratatul a afectat nu numai interesele pur economice ale participanților săi. Acesta prevedea convergența progresivă a politicilor lor pe o gamă din ce în ce mai largă de probleme, inclusiv în sfera socială și în domeniul relațiilor economice externe. Inițiatorii formării comunităților sperau că extinderea treptată a sferei de reglementare a monopolului de stat va duce la formarea unei comunități economice și apoi politice stabile de interese a claselor conducătoare ale țărilor participante. economia fiecăruia dintre ei în procesul de internaţionalizare ar fi trebuit să presupună o schimbare treptată a organizării guvernării lor politice şi să pregătească înlocuirea suprastructurii statului naţional cu autorităţi supranaţionale.

Întruchiparea acestui plan de anvergură și, în același timp, natura de compromis a acordului a fost mecanismul comunităților. Implementarea

sarcinilor atribuite „Piaței Comune” a fost asigurată de către adunare, consiliu, comisie și instanță. analog-

265

Acordul privind înființarea Euratom prevedea o structură logică a organismelor. Au fost strict reglementate competențele organelor CEE privind activitățile specifice care au afectat direct interesele economice ale statelor membre (reducerea tarifelor vamale, eliminarea restricțiilor cantitative la comerț etc.). În același timp, Tratatul de la Roma a oferit oportunități și proceduri pentru extinderea competenței acestora.

Consiliul CEE (Consiliul de Miniștri) este cel mai înalt organ de coordonare a politicii economice a comunității. Acesta include câte un reprezentant cu rang de ministru din fiecare țară participantă. Consiliul se întrunește o dată pe lună. Pe anumite aspecte, în primul rând cu privire la admiterea de noi membri în CEE și la bugetul comunitar, Consiliul elaborează și ia decizii independent de Comisie, dar în marea majoritate a cazurilor - pe baza propunerilor Comisiei. Cele mai importante decizii care definesc politica comunitară, precum și deciziile care vizează modificarea propunerilor Comisiei, sunt luate în unanimitate. Se presupunea că la a treia etapă de implementare a Tratatului de la Roma - de la 1 ianuarie 1966 - dreptul de veto de care se bucură statele membre va fi desființat și deciziile vor fi luate cu majoritate de voturi. Cu toate acestea, această intenție nu a fost niciodată realizată.

Comisia este principalul organ executiv al CEE. Componența sa este de nouă persoane numiți de guvernele țărilor comunitare pentru o perioadă de patru ani. Conform acordului, Comisia nu ar trebui să aibă mai mult de doi membri - cetățeni ai aceluiași stat. Acești indivizi acționează colectiv și sunt independenți din punct de vedere juridic în acțiunile lor față de guvernele care i-au numit. Comisia este chemată să pună în aplicare „interesele europene”, să asigure punerea în aplicare a tratatelor, activitățile și dezvoltarea comunității și să desfășoare relațiile sale externe. Comisia dispune de un aparat administrativ mare în aceste scopuri.

Susținătorii asociației „supranaționale”, inclusiv primul președinte al Comisiei, V. Hallstein (fostul secretar de stat al Ministerului german de Externe), au văzut-o ca un prototip al viitorului guvern federal, în timp ce oponenții integrării „supranaționale” au văzut ea ca un fel de secretariat pe lângă Consiliul Naţional de Miniştri. Exact așa au fost interpretate funcțiile Comisiei în memorandumul guvernului francez din 17 ianuarie 1966.

Adunarea CEE (din 1962 este numită „Parlamentul European”) este concepută pentru a sublinia caracterul „democratic” al comunității. A fost format din parlamentari ai țărilor membre ale CEE, numiți de parlamentele naționale în conformitate cu normele de reprezentare stabilite. Adunarea CEE a primit funcții limitate 2G6

controlul, în special, ar putea exprima neîncrederea în Comisie printr-un vot cu majoritate calificată. Dar, în principiu, funcțiile Adunării erau consultative, rezoluțiile sale erau considerate doar consultative.

O parte integrantă a Tratatului de la Roma și a activităților ulterioare de integrare în Europa de Vest a fost politica față de posesiunile coloniale ale țărilor participante, în principal în Africa. Pentru a-și menține dominația, țările metropolitane le-au inclus în domeniul de aplicare al „Pieței comune” ca „teritorii asociate”, asigurând astfel comerțul și alte beneficii economice și protejând în mod fiabil aceste teritorii de pătrunderea din afara CEE. Acesta a fost neocolonialismul colectiv în acțiune.

Franța spera să obțină cel mai mare beneficiu din crearea unui astfel de „pool comun” neocolonialist. A transferat pe umerii partenerilor o parte din costurile financiare asociate managementului și nevoii unei anumite dezvoltări a coloniilor și a asigurat produselor acestora din urmă o poziție privilegiată pe piața vest-europeană (comparativ, de exemplu, cu produsele din America Latină sau Asia). În același timp, prin exercitarea directă a administrației coloniale, Franța spera să păstreze maximul privilegiilor coloniale în mâinile sale. Partenerii Franței din CEE sperau să înlăture Franța în viitor, bazându-se pe potențialul lor economic.

Ca urmare a victoriei mișcării de eliberare națională, coloniile africane „asociate” cu CEE au devenit state independente la începutul anilor ’60. Colonialiștii au reușit însă, prin presiuni și diverse promisiuni, să își atingă acordul de a menține legăturile cu Piața Comună ca „state asociate”. Datorită expirării primei convenții de „asociere” în 1962, după negocieri îndelungate, a fost elaborată și semnată în 1963 la Yaoundé (Camerun) o nouă convenție pe o perioadă de cinci ani. A fost semnat de reprezentanții a 17 state africane - foste colonii franceze, belgiene și italiene. (Nigeria li s-a alăturat în 1966.) A fost înființat un fond special de dezvoltare pentru statele „asociate” în valoare de 730 milioane USD.Pentru această asistență, țările „asociate” s-au angajat să acorde diverse privilegii companiilor din țările membre CEE. În 1969, Convenția de la Yaoundé a fost revizuită și prelungită pentru încă cinci ani. În același timp, pe baza unui acord special, trei state din Africa de Est – Kenya, Tanzania și Uganda – s-au alăturat regimului de „asociere” în CEE.

În anii 50 și începutul anilor 60, s-a acordat o mare importanță ajungerii la un acord privind Euratom, ale cărui activități trebuiau să rezolve potențialele probleme energetice.

267

problemele Europei de Vest. În același timp, abordările diferite ale participanților din „comunitatea nucleară” asupra problemei au devenit imediat evidente. Numai în Franța la acea vreme s-a dezvoltat într-o oarecare măsură industria nucleară, care era complet în mâinile statului. Susținătorii francezi ai Euratom sperau că atragerea de resurse financiare de la parteneri va accelera dezvoltarea acesteia și va evita dependența de Statele Unite, iar „europenizarea” acesteia, menținând în același timp poziții cheie în mâinile franceze, va împiedica crearea unei industrie nucleare naționale în alte țări europene. ţări. Interesul Germaniei pentru această unificare a fost asociat cu decizia guvernului Adenauer de a se concentra asupra armelor

atomice ale Bundeswehr. Euratom a început să fie văzută ca un mijloc de a atinge rapid acest obiectiv.

Diferența dintre pozițiile inițiale ale celor doi parteneri principali în Euratom a predeterminat semnificația sa limitată în viitor și faptul că nu a fost la înălțimea speranțelor puse în ea. Cercetarea atomică a fost dezvoltată de statele membre ale Euratom în principal în afara cadrului său.

Eficacitatea CEE, firesc interimperialistă, depindea de lupta din cadrul CEE dintre membrii săi, și în primul rând dintre principalii parteneri din comunitate - Germania și Franța. Interesele celei mai puternice părți la acord din punct de vedere economic – Germania – au fost determinate în primul rând de faptul că în 1957 ponderea acesteia reprezenta aproximativ 45% din producție și 44% din exporturile de produse industriale în șase țări. Cercurile guvernante din Germania de Vest au văzut integrarea ca un mijloc de egalizare completă a drepturilor cu alte state capitaliste, implementarea revendicărilor revanșiste împotriva țărilor socialiste și extinderea economică sporită în Europa de Vest și țările în curs de dezvoltare. Ei nu au respins ideile pan-europenelor despre „unificarea Europei” pe bază federală, crezând că Republica Federală Germania va juca un rol principal în această federație.

Poziția Franței, care a reprezentat 25% din producție și 20% din exporturile de produse industriale ale celor „șase”, a fost în mare măsură determinată de dorința de a-și consolida poziția economică, de a „îmbunătăți” economia, folosind avantajele politice ale Franța și resursele posesiunilor sale coloniale. Părțile franceze la tratat și-au pus speranțe considerabile în extinderea exporturilor de produse agricole franceze către țările CEE. De asemenea, s-au pus la cale planuri pentru a opri dezintegrarea progresivă a imperiului colonial francez prin eforturi comune.

Condițiile Tratatului de la Roma nu se potriveau cu o anumită parte a burgheziei monopoliste franceze. Ei înțeleg-268

este posibil ca federalizarea să nu aducă Franței, care nu poate concura cu Germania în puterea economică, o poziție dominantă. În ceea ce privește monopolul asupra armelor atomice, pe care Franța îl crease la începutul anilor 60, era clar că acest avantaj avea să dispară rapid în cazul federalizării. Prin urmare, poziția Franței a evoluat destul de repede către conceptul de confederație, o „Europa a statelor”, pe care guvernul de Gaulle, venit la putere în 1958, a început să o apere cu putere.

Țările mici ale celor „șase” - Belgia, Țările de Jos, Luxemburg, temându-se să nu fie zdrobite de partenerii lor puternici - Franța și Germania, au văzut salvarea în posibila unificare politică completă a Europei și au susținut ideea unei federații. Poziția Italiei era apropiată de cea a țărilor Benelux. Totuși, acest lucru nu a fost suficient pentru a învinge rezistența franceză.

Până în 1965, a devenit evident că Republica Federală Germania a beneficiat cel mai mult de crearea Pieței Comune (ponderea sa în producția industrială a crescut, de exemplu, la 48,2%, în timp ce

ponderea Franței a scăzut la 23,6%). În timp ce își întărea poziția economică, imperialismul vest-german a ignorat adesea recomandările organismelor comunitare atunci când acestea îi contraziceau interesele. S-au intensificat încercările de subordonare a activităților mecanismului „Comunităților Europene” intereselor acestora. Acest lucru a cauzat rezistența naturală a Franței.

Programul francez de cooperare politică în cadrul „Comunităților Europene” a fost conturat pentru prima dată la conferința de presă a lui de Gaulle din 5 septembrie 1960. Acest program a făcut obiectul discuțiilor în cadrul reuniunilor șefilor de guvern și miniștrilor de externe ai șase state din februarie 1961 la Paris și în iulie 1961 la Bonn, timp în care a fost creată o comisie interguvernamentală pentru pregătirea unui document corespunzător, condusă de reprezentantul francez K. Fouche.

„Planul Fouche” prezentat de comisie la 2 noiembrie 1961 a avut ca scop crearea unei organizații confederale interstatale - „Uniunea Popoarelor Europene”, aflată deasupra „comunităților europene” și într-o oarecare măsură opusă NATO, încă de la coordonare. a problemelor de politică externă și a strategiei militare a celor șase state nu a fost în niciun caz implicată în rezolvarea acestor probleme în cadrul NATO.

„Planul Fouche”, care a fost o versiune franceză a unificării politice a „Micii Europe” (acest nume a fost adoptat de „șase”), a contrazis intențiile altor membri ai CEE și a fost respins de aceștia. Proiectele ulterioare prezentate de comisie au rămas și ele în nimic. Cu dvs

La rândul său, Franța a refuzat să accepte contrapropunerile partenerilor săi, care au pornit de la consolidarea treptată a caracterului „supranațional” al comunității și a legat cooperarea militară exclusiv cu cooperarea în cadrul NATO. Pe 5 februarie 1962, de Gaulle a ținut un discurs la televiziunea franceză împotriva „tehnocraților” și integrării „supranaționale”. Pe 17 aprilie, șase miniștri de externe, reuniți la Paris, au declarat că activitățile comisiei interguvernamentale nu au dat rezultate.

În timp ce s-au opus integrării „supranaționale”, cercurile conducătoare franceze nu și-au abandonat în niciun fel dorința de a folosi mecanismul integrării economice în propriile lor scopuri. Franța a fost inițiatoarea primei convergențe a tarifelor vamale naționale cu un tarif extern comun de la începutul anului 1961, adică cu un an înaintea termenului prevăzut de Tratatul de la Roma. În ianuarie 1962, la conferința țărilor membre CEE de la Bruxelles pe tema „politicii agricole comune”, au fost luate o serie de decizii importante care, în ciuda caracterului lor de compromis, au fost benefice pentru cercurile agricole ale Franței. La 1 iulie 1967, organele de conducere ale celor trei „comunități” au fuzionat. Până în 1968, în cadrul CEE, barierele vamale în comerțul exterior au fost complet abolite, a fost instituit un tarif unic în raport cu țările terțe, a fost instituită reglementarea comună a unui număr de piețe industriale și libera circulație a capitalului și a forței de muncă din de la o țară la alta era asigurată. Deși crizele economice, în special în domeniul politicii

agricole, zguduiau periodic comunitatea, părțile au găsit totuși căi de compromis din ele.

Problema integrării politice a fost mai complicată. La 4 noiembrie 1964, guvernul cancelarului Erhard din Germania, care l-a înlocuit pe Adenauer în acest post, a trimis guvernelor partenerilor săi un „plan european”, bazat pe același concept de „supranaționalitate”. Au fost avute în vedere măsuri pentru dezvoltarea unei politici externe și militare unificate. S-a propus extinderea drepturilor diferitelor organe ale CEE, în special ale Adunării, care urma să devină organul legislativ autorizat al celor „șase”, adică un parlament supranațional. Deciziile în organele CEE urmau să fie luate nu în unanimitate, ci cu votul majorității, așa cum era prevăzut pentru perioada de după 1 ianuarie 1966 prin Tratatul de la Roma.

Germania a încercat să folosească organismele CEE, în primul rând Comisia condusă de V. Hallstein, pentru a face presiuni asupra Franței. Profitând de ordinul Consiliului de Miniștri din 15 decembrie 1964 de elaborare a unui proiect de finanțare a politicii agricole comune, Hallstein a adăugat acestuia un întreg set de propuneri privind atribuțiile organismelor comunitare, care repetă în mare măsură propunerile germanului. guvern.

270

În iunie 1965, când Consiliul de Miniștri al CEE a început analiza detaliată a propunerilor Comisiei, Franța s-a trezit în fața unui front de cinci delegații conduse de Republica Federală Germania. La 1 iulie 1965, guvernul francez a făcut o declarație că comunitatea se afla într-o stare de criză gravă, iar la 6 iulie și-a retras reprezentanții din toate organele comunității, urmând o politică de „scaun gol”.

Criza CEE a fost o lovitură gravă adusă conceptului de realizare a unității politice „supranaționale” a statelor capitaliste. În mod evident, integrarea economică nu a condus la întărirea „voinței politice comune” a participanților la „comunitățile europene”. Cunoscuta comunalitate a intereselor economice ale imperialiștilor țărilor integratoare nu a eliminat contradicțiile dintre ei.

După ce partenerii Franței s-au convins că este imposibil să o forțeze să facă concesii, în cadrul întâlnirilor desfășurate în ianuarie 1966 la Luxemburg, părțile au ajuns la un acord de compromis. Reprezentanții francezi și-au reluat funcțiile în organele comunitare. Deși prevederea Tratatului de la Roma, care prevedea adoptarea deciziilor cu majoritate de voturi de la 1 ianuarie 1966, nu a fost revizuită oficial, Franța, într-o clauză specială, a subliniat că în viitor „pe cele mai importante probleme” ar recunoaște doar deciziile luate în unanimitate. Una dintre consecințele acestui compromis a fost o reducere a rolului politic al Comisiei și transferul rolului de conducere în CEE către Consiliul de Miniștri.

Marea Britanie, care susținea în general ideea integrării vest-europene, încă nu dorea să i se alăture la momentul creării CEE. Au existat motive întemeiate pentru aceasta: guvernul englez - integritatea legăturilor sale tradiționale

Asociația Europeană de Liber Schimb. Problema aderării Angliei la CEE

in spate

guvernului i-a fost frică

cu ţările Commonwealth-ului Britanic al Naţiunilor. Din 1932, comerțul britanic cu țările din Commonwealth se desfășoară pe baza unui tratament vamal preferențial reciproc - așa-numitele preferințe imperiale. Aderarea Regatului Unit la CEE și acordul său asupra unei singure bariere vamale externe ar însemna eliminarea regimului de preferințe. Între timp, în 1956, țările din Commonwealth au reprezentat mai mult de 45% din cifra de afaceri totală a comerțului exterior al Angliei, în timp ce țările „micei Europe" au reprezentat doar 15%. Pe lângă considerentele economice, Londra a fost ghidată și de cele politice: în fruntea Commonwealth-ului, Anglia a simțit „măreția trecutului", în timp ce în cadrul CEE a devenit o putere europeană obișnuită.

În încercarea de a neutraliza potențialele pericole ale barierei vamale externe a CEE, Marea Britanie a propus

În 1956, proiectul unei „zone de liber schimb", în care toate țările capitaliste ale Europei să devină participante. Proiectul prevedea eliminarea treptată a barierelor vamale și a cotelor de mărfuri industriale între participanții din „zonă", dar nu a afectat produsele agricole și nu a adus nicio modificare în relațiile cu teritoriile de peste mări. Proiectul englez nu prevedea nicio instituție supranațională.

În esență, Anglia dorea să conducă procesul de integrare în Europa de Vest în propriile sale condiții - în cadrul geografic al NATO, bazându-se pe „relația sa specială" cu Statele Unite și fără a pierde avantajele pe care i le oferă comerțul preferențial cu membrii Commonwealth. Țările Benelux, care au văzut intrarea Angliei în CEE ca pe o modalitate de a scăpa de dominația economică și politică franco-vest germană, precum și Germania însăși, al cărei guvern a plecat din calcule politice complexe, erau gata să fie de acord cu planul britanic. Cu toate acestea, Franța a spus un „nu" decisiv și, ca urmare, proiectul „zonei de liber schimb" a fost respins la sfârșitul anului 1958.

În iunie 1959, a avut loc la Stockholm o reuniune a reprezentanților Angliei și ai unui număr de țări care, din diverse motive, nu au putut sau nu au vrut să participe la CEE (Austria, Danemarca, Norvegia, Portugalia, Elveția și Suedia). S-a hotărât formarea unei „mice zone libere" în conformitate cu planul englez. Această asociație a fost numită Asociația Europeană de Liber Schimb (EACT). Acordul privind înființarea sa a fost semnat la 4 ianuarie 1960. Astfel, în loc de integrarea completă a părții capitaliste a Europei, s-a divizat în două blocuri economice care au intrat în luptă între ele.

EACT, ca și CEE, a fost o asociație de stat-monopol, dar cu obiective mai limitate. Activitățile sale s-au dezvoltat cu succes; în 1967, EACT

a eliminat toate taxele vamale asupra mărfurilor industriale în comerțul reciproc, precum și restricțiile cantitative. Politica vamală generală a fost extinsă la unele produse agricole. A apărut un sistem de măsuri pentru implementarea unei politici economice, monetare și financiare unificate.

În același timp, încă de la începutul luptei dintre cele două grupuri economice din Europa, a fost clar că forțele lor nu erau egale. CEE era cu mult înaintea rivalului său. În plus, a crescut și interesul Angliei pentru legăturile economice cu cei șase. Ponderea țărilor din Commonwealth în exporturile Angliei din 1956 până în 1965 a scăzut de la 45 la 28%, iar ponderea țărilor din Europa de Vest a crescut de la 26 la 33% (inclusiv țările Pieței Comune - de la 15 la 19%).

•272

În august 1961, guvernul Macmillan a cerut oficial țărilor CEE să înceapă negocierile privind aderarea sa la comunitate, care au început curând la Bruxelles. În timpul negocierilor, a devenit clar că Londra dorea să păstreze cel puțin o parte din „moștenirea” britanică anterioară. În ianuarie 1963, la cererea Franței, negocierile au fost întrerupte. În 1967, guvernul laburist al lui Wilson a reluat negocierile. Cu toate acestea, Franța a pus din nou veto pentru admiterea Angliei în CEE.

Întrucât Anglia a fost forța motrice a EACT, „trădarea” sa a condamnat acest grup la degradare, în timp ce influența celor „șase” a crescut. Grecia (în 1962) și Turcia (în 1963) s-au alăturat Pieței Comune ca „state asociate”.

Poziția imperialismului american în Statele Unite și Europa de Vest în ceea ce privește integrarea economică în Europa de Vest a fost determinată, desigur,

Acest lucru nu se datorează numai clasei generale și considerațiilor politice. Dezvoltarea integrării a fost strâns legată de procesul de pătrundere a monopolurilor americane în economia vest-europeană. Suma totală a investițiilor americane în Europa de Vest a crescut de la 3,6 miliarde de dolari în 1950 la aproximativ 7 miliarde de dolari în 1957. Afluxul de investiții americane în economiile celor „șase” țări a fost deosebit de rapid. Deși în Statele Unite s-au exprimat îngrijorări cu privire la posibila politică discriminatorie a CEE în raport cu bunurile și capitalul american, susținătorii promovării integrării, pe baza perspectivelor de creștere a economiei vest-europene și, în consecință, a oportunităților de expansiune americană, au câștigat . În același timp, cercurile monopoliste din SUA au susținut „liberalizarea” comerțului în lumea capitalistă.

Împărțirea Europei de Vest în blocuri economice a provocat îngrijorare în Statele Unite. S-au creat obstacole în calea implementării planurilor de „integrare” militar-politică a puterilor occidentale, iar în cele din urmă „unitatea” NATO a fost subminată. În plus, ratele mai mari de dezvoltare ale economiei vest-europene, comparativ cu Statele Unite, la sfârșitul anilor 50 și începutul anilor 60 și procesele politice însoțitoare din Europa de Vest au întărit, contrar

așteptărilor Washingtonului, tendințele centrifuge în lumea occidentală.

Apariția unui nou echilibru de forțe pe arena internațională a determinat cercurile conducătoare ale SUA să reorganizeze relațiile în cadrul blocului atlantic. Discursul președintelui John Kennedy din Philadelphia din 4 iulie 1962 a conturat un program cuprinzător pentru unitatea economică și politică a statelor capitaliste din America de Nord și Europa de Vest. Baza economică a acestei unificări urma să fie

servește drept „Zona de Liber Schimb Atlantic". Acest program prevedea dizolvarea „comunităților europene" într-o asociație mai largă, care ar slăbi rezistența politică față de Statele Unite ale Americii din partea statelor membre ale „comunităților" și, în același timp, ar intensifica participarea acestora la activitățile NATO. .

De fapt, Statele Unite au încercat deja să realizeze acest lucru atunci când Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a fost creată în 1960, cu participarea sa activă. Include toate țările NATO, precum și Spania, Austria, Suedia, Elveția și Irlanda. Cu toate acestea, formarea OCDE nu a fost la înălțimea speranțelor americane.

Acum s-au făcut noi eforturi pentru a atinge acest obiectiv. În martie 1962, a fost semnat un acord între Statele Unite și CEE privind o reducere reciprocă a tarifelor la un număr de mărfuri cu 20%. La sfârșitul anului 1962, în dezvoltarea programului președintelui Kennedy, Congresul SUA a adoptat o lege de dezvoltare a comerțului, care se baza pe principiul renunțării reciproce la obligațiile protecționiste de către state.

În mai 1964, la Geneva, au început negocierile între Statele Unite, cei șase și o serie de alte țări capitaliste, în cadrul Acordului general privind tarifele și comerțul (GATT). În presa străină au fost numiți „Runda Kennedy" - după numele inițiatorului lor. În timpul negocierilor, Statele Unite au propus o reducere reciprocă a taxelor vamale cu 50%, pe baza, însă, pe tarife clar umflate la multe dintre bunurile proprii în comparație cu cele din Europa de Vest. În Europa de Vest au considerat acest lucru nedrept.

În 1966, cu asistența Germaniei, care spera în reciprocitatea americană în domeniul armelor nucleare, negocierile dintre Statele Unite și CEE au fost reluate. În mai 1967, între ei a fost semnat un acord privind o reducere reciprocă a tarifelor cu o medie de 35%. Acesta a fost un compromis clar care a fost departe de a satisface interesele politice ale Washingtonului.

Uniunea Sovietică s-a opus politicii imperialiste de creare a unor grupări economice închise cu o politică cuprinzătoare, reciproc avantajoasă

dezvoltarea comerțului internațional și a cooperării economice, considerându-l ca parte integrantă a coexistenței pașnice. Această poziție de principiu a URSS și-a găsit o expresie concretă în proiectele sale prezentate în diferite organisme ONU.

În martie - iunie 1964, a avut loc la Geneva prima Conferință pentru Comerț și Dezvoltare, convocată sub auspiciile ONU. La ea au participat peste 120 de state. Uniunea Sovietică și alte țări socialiste au vorbit activ la conferință pentru îmbunătățirea comerțului internațional pe baza egalității

drepturi și beneficii reciproce, fără amestec în treburile interne ale celuilalt. Răspunzând nevoilor țărilor în curs de dezvoltare exprimate în cadrul conferinței, URSS a eliminat complet taxele vamale la mărfurile exportate de acestea la 1 ianuarie 1965.

Abordarea Uniunii Sovietice asupra integrării vest-europene a fost determinată și de faptul că a fost considerată de inițiatorii săi ca un potențial instrument politic îndreptat împotriva URSS și a altor țări socialiste, împotriva coexistenței pașnice a statelor cu sisteme sociale diferite. Creatorii CEE (de exemplu, J. Monnet) au acordat o importanță deosebită comunității în lupta dintre două sisteme sociale pe probleme la care activitățile NATO nu s-au extins formal: în economie și relații sociale.

În acest context istoric specific, motivele atitudinii negative a Uniunii Sovietice față de politica de creare a „comunităților europene” - ca blocuri închise de state capitaliste - sunt de înțeles.

În declarația sa din 16 martie 1957, cu privire la planurile de creare a Euratom și a Pieței Comune, Ministerul Afacerilor Externe al URSS a indicat că implementarea lor va duce la o adâncire suplimentară a diviziunii în Europa și va îngreuna stabilirea economică și politică. cooperare pe o bază paneuropeană.

Anumite schimbări în abordarea cooperării economice și politice internaționale, demonstrate ulterior de conducerea CEE și de membrii săi individuali, au provocat și o reacție adecvată din partea statelor comunității socialiste, care și-au exprimat disponibilitatea de a stabili relații de bună vecinătate reciproc avantajoase cu CEE.

3. Contradicții în NATO pe probleme politice și militare

Neînțelegerile pe probleme economice apărute în cadrul NATO au fost completate de agravarea relațiilor dintre principalii săi participanți în domeniul militar-politic. Bazându-se pe puterea lor economică, politică și militară sporită, partenerii americani din blocul atlantic nu au vrut să mai asculte cu blândețe „conducerii americane”. Interesele lor imediate nu coincideau cu cele ale

Controversele americane înseși asupra creării forțelor nucleare multilaterale ale NATO

imperialism.

Încercând să prevină tendințele centrifuge din NATO și să-și disciplineze aliații, Statele Unite au făcut o serie de schimbări la sfârșitul anilor 50 și începutul anilor 60.

schimbări în strategia sa militară și de politică externă.

275

În 1961, doctrina așa-numitei „răzbunări masive" a fost înlocuită oficial cu doctrina „răspunsului flexibil" (sau „folosirea măsurată a forței"), deși, de dragul adevărului, trebuie adăugat că Uniunea Statele nu au abandonat niciodată „răzbunarea masivă". Noua doctrină prevedea creșterea forțelor armate „convenționale" în Europa de Vest, ale căror costuri urmau să fie acoperite de aliați și controlul centralizat asupra armelor nucleare ale blocului. Reorganizarea sistemului de relații în cadrul blocului atlantic propusă în acest sens trebuia să prevină răspândirea armelor nucleare în legătură cu crearea în 1960 a unei „forțe de atac" nucleare în Franța și revendicările atomice ale Germaniei. La baza planului a fost proiectul de transformare a NATO într-o „putere nucleară", în cadrul căreia forțele nucleare franceze și britanice să fie sub controlul Statelor Unite. În același timp, problema acordării accesului Germaniei la arme atomice va fi rezolvată, deși cu prețul refuzului Bonnului de a încerca să-și creeze propriile forțe nucleare.

Intenția Statelor Unite de a crea așa-numitele forțe nucleare multilaterale în cadrul NATO a fost anunțată pentru prima dată de comandantul șef al forțelor NATO din Europa, generalul american Norsted, în decembrie 1959. Un an mai târziu, guvernul SUA a prezentat oficial acest plan Consiliului NATO. Planul prevedea ca Statele Unite să furnizeze blocului cinci submarine până la sfârșitul anului 1963, fiecare cu 16 rachete Polaris echipate cu focoase nucleare, precum și transferul la dispoziție a 100 de rachete de acest tip lansate din instalații terestre. .

După alegerea președintelui american John Kennedy, guvernul său s-a alăturat, în general, politicii nucleare a predecesorului său, deși a adus unele modificări: forțele nucleare multilaterale urmau să înlocuiască forțele nucleare naționale ale Marii Britanii și Franței, iar acestea din urmă urmau să devină parte integrantă a forțelor nucleare multilaterale.

O încercare de a începe implementarea acestui plan a fost făcută în timpul negocierilor dintre președintele Kennedy și prim-ministrul britanic Macmillan în decembrie 1962 la Nassau (Bahamas). Deși președintele francez de Gaulle a precizat înainte de aceste negocieri că Franța nu se va alătura unei forțe nucleare multilaterale, Kennedy și Macmillan au fost de acord în principiu cu ideea creării uneia. A fost adoptată o declarație comună „cu privire la un sistem de apărare nucleară", care a fost numită „Pactul Nassau" în presa occidentală. La o sesiune a Consiliului NATO, Statele Unite au propus oficial să înceapă negocierile privind implementarea acestuia.

Dar la 14 ianuarie 1963, la o conferință de presă, de Gaulle, în cei mai duri termeni, a refuzat să participe la forțele nucleare

multilaterale ale NATO și a anunțat intenția Franței de a „în mod independent

276

La

Este important să creați și, dacă este necesar, să folosiți forțele sale atomice.” În același timp, la cererea Franței, negocierile privind aderarea Angliei la CEE au fost încheiate.

Eforturile suplimentare ale Statelor Unite de a pune în aplicare planul de a crea o forță nucleară multilaterală a condus la

adoptarea la ședința Consiliului NATO de la Ottawa din mai 1963 a unui proiect de compromis, conform căruia implementarea parțială a acestui plan nu ar însemna abandonarea partenerilor americani europeni de la armele nucleare naționale. Cu toate acestea, încercările de a-l implementa nu au avut succes.

În condițiile în care Statele Unite și Marea Britanie-Tratatul dintre Franța, Tanya a subliniat în Haccay ITS „OSO-și Germania pe militar-politic- e,   rj ɪ

„cooperare reală”, Franța a încercat să le „ocolească” prin crearea unei „axe” Paris – Bonn. Guvernul german s-a conformat de bunăvoie dorințelor franceze, sperând în acest fel să își întărească influența în NATO și sperând să se alăture armelor nucleare franceze într-o formă sau alta. În același timp, Germania spera la un sprijin sporit francez pentru revendicările vest-germane din est.

La 22 ianuarie 1963, la Paris a fost semnat un acord de cooperare franco-vest-germană. Acordul prevedea întâlniri regulate între președintele Franței și cancelarul Germaniei, miniștrii afacerilor externe, apărării și șefii de stat major din ambele țări în scopul consultărilor pe o gamă largă de probleme, inclusiv coordonarea doctrinelor militare. și planuri strategice. În fiecare țară a fost creat un comitet interministerial din reprezentanți ai diferitelor departamente, căruia i s-a încredințat pregătirea măsurilor practice pentru dezvoltarea cooperării franco-Vest-germane. Acesta a inclus, în special, stagii pentru ofițerii și unitățile militare ale unuia dintre parteneri pe teritoriul celuilalt, activități comune de cercetare și producție de arme. O concesie evidentă a guvernului francez față de pretențiile revanșiste ale liderilor de la Bonn a fost extinderea tratatului („cu excepția articolelor referitoare la apărare”) la Berlinul de Vest. deși guvernul francez la reuniunea de la Geneva din mai 1959 a recunoscut că teritoriul Berlinului de Vest nu face parte din teritoriul Republicii Federale Germania.

Cu toate acestea, așteptarea ca încheierea unui acord cu Germania să servească la întărirea poziției imperialismului francez în Europa de Vest și eforturile acestuia de a contracara dictatura americană în NATO s-a dovedit a fi nefondată. Cancelarul Adenauer a jucat un joc dublu. În timpul ratificării tratatului de către Bundestag, guvernul german a încercat să împiedice chiar și un indiciu al posibilității de a folosi acest tratat împotriva Statelor Unite.

Apropiere în continuare între Germania și SUA și retragerea Franței din organizația militară NATO

ministrii apararii

Pașii practici ai guvernului german după ratificarea tratatului au spulberat ultimele speranțe ale părții franceze.

Odată cu venirea la putere a cancelarului Erhard în Germania în octombrie 1963, răcirea relațiilor dintre cele două țări a devenit evidentă. Germania de Vest nu a fost mulțumită de perspectiva unui partener junior al Franței. La întâlnirea lui de Gaulle cu Erhard la Bonn în iulie

1964, când a fost întrebat de cancelarul german dacă Bundeswehr-ului va avea voie să controleze forțele nucleare franceze, de Gaulle a răspuns negativ. Președintelui Franței i s-a spus că uniunea Franco-Vest Germană nu ar trebui să domine CEE, ci să servească doar ca un pas către unificarea ulterioară a celor „șase" și extinderea acesteia, în primul rând în detrimentul Angliei. Alianța Paris-Bonn s-a dovedit a fi o alianță doar pe hârtie.

Guvernul lui Erhard a încercat să se compenseze cât mai repede posibil prin dezvoltarea relațiilor aliate cu Statele Unite și să obțină în acest fel acces la arme nucleare. În noiembrie 1964, Germania și Statele Unite au semnat un acord privind armata

nom cooperare în domeniul armelor. În același timp, Bonn căuta o modalitate de a folosi la maximum ideea forțelor nucleare multilaterale pentru propriile sale scopuri. La inițiativa Germaniei, a fost propus un nou plan de implementare a acestei idei. Acesta prevedea construirea unei flote de 25 de nave de suprafață deghizate în nave comerciale. Fiecare navă trebuia să transporte opt rachete Polaris cu vârf nuclear și să fie condusă de un echipaj mixt format dintr-o treime din trupele americane și două treimi din alte trupe NATO. Principalul lucru din plan a fost însă sursa finanțării acestuia. S-a presupus că două treimi din costuri vor fi suportate de Germania și Statele Unite. Voturile în corpul special pentru conducerea forțelor create urmau să fie repartizate proporțional cu contribuția. Decizia de a folosi arme nucleare trebuia luată cu majoritate simplă de voturi.

SUA și Germania au reușit să înceapă implementarea acestui plan. ÎN

1965, un echipaj mixt „experimentat" a fost creat pe distrugătorul american Claude Ricketts, iar nava a fost trimisă la navigație. Dar lucrurile nu au mers mai departe de atât. Pe lângă Franța, Canada, Danemarca, Norvegia, Islanda și Turcia au refuzat curând să participe la crearea forțelor nucleare multilaterale NATO. Anglia a venit cu propriul plan pentru așa-numitele „forțe nucleare atlantice". A fost un amestec de proiecte prezentate anterior, dar - și acesta este principalul lucru - a respins categoric pretențiile Germaniei la conducere și o poziție privilegiată.

Ca urmare, din cauza unor dezacorduri acute din cadrul NATO, problema creării forțelor nucleare multilaterale nu a fost rezolvată. Uniunea Sovietică și alte 278

țări socialiste care s-au opus activ planurilor de a introduce Germania în arme nucleare.

În Raportul Comitetului Central al PCUS către Congresul al XXIII-lea de partid, desfășurat în martie - aprilie 1966, a fost stabilită sarcina de a ajunge la încheierea unui tratat internațional privind neproliferarea armelor nucleare și, prin aceasta, de a elimina complet problema armelor nucleare. în Germania sau accesul acesteia la arme nucleare sub orice formă. Această inițiativă a găsit cel mai larg sprijin internațional și a fost implementată prin semnarea unui acord corespunzător în 1967 (vezi capitolul XIX).

Cu toate acestea, Statele Unite au recurs la o manevră cu scopul de a permite cel puțin parțial Germaniei să intre în afacerile nucleare ale NATO. În mai 1965, a fost creat un Comitet de planificare nucleară al NATO, care includea Germania de Vest. La sfârșitul anului 1966, a fost transformată în două organisme permanente - Comitetul de Apărare Nucleară și Grupul de Planificare Nucleară. Germania este membră a ambelor organisme.

Reacția Franței la crearea efectivă a „axei” Bonn-Washington și la posibilitatea sporită de a lua decizii politico-militar în cadrul NATO care erau contrare intereselor franceze a fost decisivă. La 21 februarie 1966, de Gaulle a subliniat într-o conferință de presă că escaladarea conflictelor în care este implicată America în alte părți ale lumii este plină de implicarea automată a Europei în acestea, întrucât strategia americană este urmărită în cadrul al NATO. Menționând că organizația militară NATO, creată de la semnarea Tratatului Atlanticului de Nord, nu îndeplinește condițiile predominante, de Gaulle a anunțat retragerea Franței din aceasta. Această decizie a fost confirmată oficial într-un memorandum al guvernului francez trimis țărilor membre NATO la începutul lunii martie 1966. Pe 7 martie, a cerut evacuarea tuturor cartierelor generale militare ale NATO de pe teritoriul francez, retragerea trupelor americane și lichidarea bazelor militare străine. De la 1 iulie 1966, toate forțele armate franceze au fost subordonate comandamentului național. La 1 octombrie 1966, reprezentanții Franței au părăsit Comitetul permanent al NATO. Încercările Statelor Unite de a opune Franța unui „front unit” din 14 țări NATO și de a-și condamna acțiunile nu au avut succes. Danemarca, Grecia, Turcia și o serie de alte țări au cerut „reținere și moderație”, demonstrându-și astfel interesul pentru exemplul francez.

Deși Franța a rămas membră a Alianței Atlantice, decizia acesteia a marcat intrarea într-o fază de criză deschisă nu numai a armatei, ci și a întregii organizări politice a blocului.

Capitolul Xl

RELAȚII SOVIETO-AMERICANE

Sfârșitul anilor 50 - 60

Relațiile sovieto-americane ocupă un loc special în relațiile internaționale. Acest lucru se explică prin rolul jucat de URSS și SUA în lupta de clasă și politică pe arena internațională. Fiecare dintre cele două puteri a avut și are un potențial militar-economic enorm. Ambele țări sunt membri fruntași ai alianțelor politice-militare opuse.

Rolul special al celor două puteri în politica mondială a dat naștere conceptului de două „superputeri”, care s-a răspândit în Occident în anii 1960. Atitudinea URSS față de acest concept este clară. Uniunea Sovietică s-a opus întotdeauna eliminării diferențelor de clasă dintre puteri. În plus, este de o importanță decisivă ca puterea Uniunii Sovietice să acționeze ca cel mai important factor material în lupta pentru păstrarea și întărirea păcii, în timp ce potențialul militar-economic al Statelor Unite a jucat rolul principalului catalizator pentru creșterea tensiunii internaționale.

Baza politicii externe postbelice a SUA a fost, după cum s-a menționat mai sus, politica de „izolvare” și „aruncarea înapoi a comunismului”. În numele acestor obiective, statele au stabilit efectiv economic

o blocadă militară a țărilor socialiste, le-a înconjurat cu un inel de baze militare, a creat blocuri militare împotriva lor, a desfășurat activități subversive în aceste țări și a provocat conflicte internaționale. Pentru a intimida URSS, Statele Unite au proclamat doctrina militar-strategică a „răzbunării masive”. Terminologia „defensivă” a ascuns caracterul agresiv al acestei strategii.

Starea relațiilor sovieto-americane la începutul anilor 60

SUA și aliații săi

280

Dar până la sfârșitul anilor ’50, chiar și pentru cei mai îndârjiți creatori ai politicii americane, inutilitatea și, mai mult, pericolul unui astfel de curs pentru interesele naționale ale SUA au devenit clare. Prima reluare a avut loc după ce Statele Unite și-au pierdut monopolul nuclear. Lansarea primului satelit artificial al Pământului din lume în URSS în octombrie 1957 a mărturisit succesele mari ale Uniunii Sovietice în dezvoltarea științei și tehnologiei și realizări importante în consolidarea capacității sale de apărare. Satelitul a fost o surpriză completă pentru Statele Unite și a provocat o reacție șoc în cercurile conducătoare americane. După o analiză atentă, o comisie a Senatului prezidată de viitorul președinte al SUA Lyndon Johnson a declarat în ianuarie 1958 că acum că URSS avea rachete balistice intercontinentale, America și-a pierdut pentru totdeauna invulnerabilitatea geografică.

A avut loc o schimbare calitativă a raportului de putere între URSS și SUA, care a necesitat schimbări fundamentale în strategia politicii externe americane. George Kennan, care a fost pionierul „doctrinei izolării”, a scris autocritic: „Occidentul nu are de ales și trebuie să facă din căutarea coexistenței pașnice baza politicii sale față de țările lumii comuniste”.

Toate acestea nu au însemnat, desigur, unanimitate totală în ajustarea cursului politicii externe a SUA. Secretarul de stat J.F. Dulles și-a continuat cu încăpățânare politica de „brinkmanship”. Au existat întotdeauna destul de mulți oameni ca Dulles în orice administrație americană și, după cum arată experiența din anii următori, ei au dus de mai multe ori lumea într-o linie periculoasă.

Partea sovietică a afirmat în repetate rânduri că URSS acordă o mare importanță îmbunătățirii relațiilor dintre cele două puteri. La începutul anului 1959, Congresul Extraordinar al 21-lea al PCUS a afirmat: „În problema dezamorsării tensiunilor internaționale, îmbunătățirea relațiilor dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică este de o importanță deosebită”[1].

Mulți lideri americani au afirmat, de asemenea, în mod repetat, marea importanță a relațiilor sovieto-americane pentru pace. „Prietenia americano-sovietică”, a remarcat Eisenhower, „este una dintre pietrele de temelie pe care trebuie construit edificiul păcii”. Președintele Kennedy a vorbit în același mod.

În același timp, recunoscând necesitatea îmbunătățirii relațiilor sovieto-americane, cercurile conducătoare ale SUA în practică nu erau pregătite să abandoneze

1 Congresul Extraordinar al XXI-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, T. P. M.. 1959, p. 405.

dogma Războiului Rece. S-a resimțit puternica inerție a cursului de politică externă antisovietică urmată de-a lungul perioadei postbelice. Liderii politicii externe americane își mai făceau iluzii cu privire la posibilitatea de a rezolva cu forță problemele relațiilor sovieto-americane.

Cu toate acestea, aceste iluzii s-au slăbit treptat pe măsură ce echilibrul de putere dintre URSS și SUA s-a schimbat și s-a format paritatea militaro-strategică.

În august 1959, a fost publicat un mesaj despre un acord privind schimbul de vizite între șefii de guvern din URSS și SUA. În conformitate cu acest acord, în septembrie 1959, președintele Consiliului de Miniștri al URSS N.S. Hrușciov a efectuat o vizită oficială în SUA. Această călătorie a stârnit un mare interes în rândul publicului american. În comunicatul privind rezultatele negocierilor se menționa că părțile au făcut schimb de opinii cu privire la o gamă largă de probleme internaționale care necesită soluții urgente, inclusiv dezarmarea generală și eliminarea consecințelor celui de-al Doilea Război Mondial. Au fost ridicate și probleme legate de comerț și extinderea contactelor dintre URSS și SUA. Ulterior, în decembrie 1959, s-a ajuns la un acord pe căi diplomatice pentru a convoca o reuniune a șefilor de guvern ai URSS, SUA, Marea Britanie și Franța la Paris, la mijlocul lui mai 1960.

Cu toate acestea, tendința emergentă s-a dovedit a fi fragilă și de scurtă durată. Inerția Războiului Rece și recăderile „politicii

puterii” s-au făcut simțite curând. La 1 mai 1960, încălcând toate normele dreptului internațional, avionul spion american U-2 a încălcat spațiul aerian al URSS și a fost doborât lângă Sverdlovsk. Guvernul SUA nu numai că nu și-a cerut scuze pentru acest act provocator, dar a declarat și că astfel de zboruri vor continua. Ca urmare, reuniunea la summit de la Paris a fost întreruptă. Nici acordul privind vizita de întoarcere a lui Eisenhower în URSS nu a fost pus în aplicare.

În ianuarie 1961, John F. Kennedy, care a câștigat alegerile, a preluat funcția de președinte al Statelor Unite. Noul președinte, cel mai tânăr din istoria SUA, nu a fost lipsit de un sentiment de realism în politica internațională. Vorbind, de exemplu, la 20 septembrie 1963, la ONU, președintele Kennedy a spus: „Vreau să spun liderilor Uniunii Sovietice și poporului lor: pentru ca ambele țări să se bucure de o securitate deplină, avem nevoie de o mai bună armă decât bomba cu hidrogen, o armă mai avansată decât rachetele balistice sau submarinele nucleare, iar aceasta este cea mai bună armă - cooperarea pașnică”.

La inițiativa Uniunii Sovietice, în iunie 1961, la Viena a fost organizată o întâlnire între președintele Statelor Unite și șeful Uniunii Sovietice.

guvernul cerului. URSS a vrut să știe ce se ascunde în spatele declarațiilor administrației americane. Din păcate, poziția cercurilor conducătoare americane s-a dovedit a nu fi atât de realistă pe cât s-ar putea aprecia din declarațiile șefului administrației americane și, în plus, între reprezentanții săi au apărut diferențe serioase în abordarea problemelor de politică externă. . Și în timpul administrației Kennedy din toamna anului 1962 planeta a trecut prin cea mai periculoasă criză politică din perioada postbelică - criza din Caraibe.

Schimbarea echilibrului de forțe a forțat   să se introducă criza din Caraibe

face anumite ajustări la strategia sa de politică externă. Astfel, administrația Kennedy a prezentat doctrina „răspunsului flexibil”, care a fost adoptată și de administrația Lyndon Johnson (1963-1968). „Răspunsul flexibil” nu a însemnat în niciun caz o abandonare completă a politicii de „răzbunare masivă”. Echilibrul real de forțe și amenințarea unei lovituri zdrobitoare de răzbunare i-au forțat pe creatorii politicii externe americane să împingă „răzbunarea” în ultimă instanță. S-a pariat pe lovirea nu la ținta principală, adică la URSS, ci acolo unde, după calculele lor, ar fi destul de eficient și mai puțin pedepsit. A fost un pariu pe războaie locale, atacuri în principal asupra forțelor mișcării de eliberare națională. Pericolul acestui curs a fost că războaiele locale deja la acea vreme aveau o tendință clară de a se dezvolta într-un conflict de natură globală. Acest lucru a fost evidentiat de politica agresiva a SUA fata de Cuba.

Încă de la început, Cuba socialistă a devenit obiectul unor provocări constante din partea imperialismului american (vezi capitolul XVIII). La 17 aprilie 1961, contrarevoluționarii cubanezi, antrenați în Statele Unite și echipați cu arme americane, au efectuat o invazie deschisă a

Cubei în zona Playa Giron. Guvernul sovietic a emis o declarație a doua zi în care avertizează că va oferi poporului cubanez toată asistența necesară pentru a respinge acest atac. A cerut încetarea agresiunii împotriva Cubei. Guvernul SUA nu a îndrăznit să se alăture deschis cu contrarevoluționarii cubanezi și în mai puțin de trei zile au fost înfrânți. Cu toate acestea, eșecul invaziei din aprilie nu a oprit cercurile conducătoare americane. Au început să pregătească un nou atac folosind propriile forțe armate. În esență, discuția a fost despre testarea în practică a doctrinei militar-strategice a „răspunsului flexibil”.

În vara lui 1962, în Statele Unite a început o amplă campanie anticubană. Spațiul aerian al Insulei Libertății a fost încălcat provocator de avioanele militare americane, înăsprindu-se

A existat un blocaj economic. Acționând în deplină conformitate cu dreptul internațional, Cuba și URSS au convenit să consolideze capacitățile de apărare ale Cubei, pe teritoriul căreia au fost livrate rachete sovietice cu rază medie de acțiune.

Aceste acțiuni au provocat o explozie de isterie anticubană și antisovietică în Statele Unite. La 22 octombrie 1962, guvernul SUA a instituit o blocadă navală a Cubei. Marinei SUA a primit ordin să intercepteze toate navele care se îndreptau către porturile cubaneze, să le supună inspecției și, în caz de neascultare, să le distrugă. Aceasta a fost o încălcare flagrantă a dreptului internațional, în special a principiului libertății de navigație. Statele Unite au chemat rezerviști, au început să-și concentreze forțele armate în regiunea Caraibe și și-au pus trupele pe deplin pregătite pentru luptă, atât pe propriul teritoriu, cât și în străinătate. Guvernul sovietic, în declarația sa din 23 octombrie 1962, a considerat acțiunile guvernului SUA drept „acțiuni agresive fără precedent..., un pas către declanșarea unui război termonuclear mondial”.

În zilele crizei din Caraibe, în cercurile conducătoare ale Statelor Unite au apărut contradicții acute cu privire la problema acțiunilor ulterioare în legătură cu Cuba și, mai larg, în abordarea generală a modului de conviețuire pe planetă și față de sovietic. -Relațiile americane. „Șoimii” din administrație și conducerea militară au insistat asupra unei tranziții la acțiune militară directă cu scopul de a ocupa Cube. Oamenii gânditori mai realist (în special președintele însuși și fratele său, procurorul general Robert Kennedy), temându-se de un război nuclear și de consecințele sale oribile pentru Statele Unite, au susținut un compromis cu Uniunea Sovietică.

În aceste zile periculoase, guvernul sovietic a dat dovadă de un înalt simț al responsabilității pentru soarta lumii și preocuparea internațională pentru interesele poporului cubanez. Ca urmare a măsurilor diplomatice luate, criza a început să scadă. Între guvernele URSS și SUA, prin medierea secretarului general al ONU U Thant, au fost schimbate mesaje cu privire la modalitățile de eliminare a crizei. În conformitate cu acordul la care au ajuns părțile, la 21 noiembrie 1962, Statele Unite au ridicat blocada Cubei. În numele său și al aliaților săi, guvernul Statelor Unite s-a angajat să nu invadeze Cuba sau să

ajute contrarevoluționarii cubanezi din Statele Unite să facă acest lucru. Cu toate acestea, guvernul american a refuzat să semneze un acord oficial în această privință. La rândul său, partea sovietică, în acord cu guvernul cubanez, a luat decizia, ținând cont de declarația administrației Kennedy de neamestec în treburile cubaneze, de a retrage rachetele sovietice de pe teritoriul cubanez.

Relațiile sovieto-americane după criza din Caraibe

Criza rachetelor din Cuba a arătat că Uniunea Sovietică era hotărâtă să ofere asistența necesară oricărei țări socialiste care devenise victimă a agresiunii, iar după rezolvarea acesteia în politicile administrației Kennedy din

Tendința realistă a început să devină mai puternică în raport cu URSS. Manifestarea sa a fost semnarea la Moscova în august 1963 de către Uniunea Sovietică, SUA și Marea Britanie a Tratatului de interzicere a testelor de arme nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă (vezi capitolul XIX). După mulți ani de negocieri fără rezultat, a apărut în sfârșit un document care poate fi considerat, pe bună dreptate, unul dintre primele acte internaționale juridice care vizează cu adevărat dezamorsarea tensiunilor internaționale.

Cooperarea a avut loc în pregătirea Tratatului privind principiile activităților statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic (semnat la 27 ianuarie 1967), a Acordului privind salvarea astronauților, întoarcerea astronauților și întoarcerea Obiecte lansate în spațiul cosmic (semnat pe 22 aprilie 1968). Personalități de frunte ale URSS și SUA s-au întâlnit la masa de negocieri în acești ani. Astfel, în iunie 1967, a avut loc o întâlnire în orașul american Glassboro între președintele Consiliului de Miniștri al URSS A.N.Kosygin și președintele SUA L. Johnson. La întâlnire au fost comparate poziții pe probleme ale relațiilor sovieto-americane și pe o gamă largă de probleme internaționale. În special, s-au ajuns la acorduri fundamentale cu privire la semnarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, precum și asupra oportunității negocierilor bilaterale privind limitarea armelor strategice. Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, semnat la 1 iulie 1968 de reprezentanții URSS, SUA și Marea Britanie (vezi capitolul XIX), a avut o importanță deosebită pentru îmbunătățirea relațiilor sovieto-americane și a situației internaționale în general.

În iunie 1968, a intrat în vigoare convenția consulară sovieto-americană, a fost deschisă compania aeriană Moscova-New York și au început schimburile în domeniile științei, culturii și sportului.

Cu toate acestea, dezghețul nu a fost atât de semnificativ încât să dezghețe toate zgomotele din Războiul Rece. Puternica inerție a confruntării sovieto-americane s-a simțit pe o perioadă lungă de timp după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial. Liderii politicii externe americane și-au păstrat în continuare iluzii cu privire la posibilitatea relațiilor SUA-americane și la politica de armament strategică a guvernului SUA.

soluție forțată a consiliului de probleme - Lupta dintre două tendințe în influența externă, de exemplu, atunci când se abordează problema încheierii cursei

285

Miturile perioadei Războiului Rece, în special miturile despre „amenințarea militară sovietică” și „decalajul” american în domeniul armelor, s-au dovedit a fi extrem de tenace și au fost adesea folosite pur și simplu în cel mai flagrant mod pentru pentru a intimida o persoană obișnuită și a „împinge” un program nepopular, a crește cheltuielile militare.

Mass-media americană, dezinformând publicul, a ascuns cu grijă faptul că potențialul sovietic în domeniul armelor strategice era determinat doar de nevoile de apărare ale țării.

În 1956, în Statele Unite a fost lansată o campanie de propagandă pentru a asigura publicul că Statele Unite sunt fără speranță în spatele URSS în construirea bombardierelor strategice. În 1960, susținătorii accelerării cursei înarmărilor au declarat public că potențialul de rachete al URSS era semnificativ superior celui american. Însoțite de aceste declarații false, Statele Unite au crescut numărul de rachete balistice intercontinentale terestre de la 63 în 1961 la 1.054 în 1967 și, în consecință, numărul de rachete Polaris lansate din submarine - de la 96 la 656.

Principala forță motrice din spatele politicii cursei înarmărilor și, în consecință, agravarea relațiilor sovieto-americane a fost complexul militar-industrial (MIC) - un fel de uniune a liderilor forțelor armate, parte a aparatului administrativ, precum și ca legiuitori şi industria militară.

Baza internă pentru apariția și creșterea rapidă a puterii complexului militar-industrial au fost schimbările profunde ale capitalismului de monopol de stat (SMC), care au început în anii 50 și s-au desfășurat cu o forță deosebită în următorul deceniu. Factorul de politică externă care a stimulat dezvoltarea complexului militar-industrial a fost expansiunea nestăpânită a politicii externe a Statelor Unite, în cadrul căreia și-au asumat cercurile conducătoare ale țării, conform definiției Conferinței Internaționale a Comuniștilor și Muncitorilor. Partidele de la Moscova în 1969, funcțiile nepotrivite ale „exploatatorului și jandarmului lumii, un dușman implacabil al mișcărilor de eliberare”

Un curs agresiv de politică externă a necesitat o bază militaro-economică adecvată, ceea ce prevedea complexul militar-industrial. Un rol important l-a jucat și faptul că monopolurile nu doreau să se despartă de ordinele militare, care asigurau nu numai profituri mari, dar, nu mai puțin importante, garantate de stat. Ca urmare, economia SUA s-a caracterizat prin transformarea militarizării într-un factor permanent, într-o trăsătură integrală a modului de viață american. Cheltuielile militare ale statului au crescut de la 47,4 miliarde de dolari în 1960 la 77,8 miliarde în 1970. La sfârșitul anilor 60, fiecare al zecelea muncitor și fiecare al cincilea muncitor inginer

erau angajați în producția militară. Peste 20% dintre oamenii de știință

a tratat probleme legate de producţia militară.

Alianța de afaceri a industriașilor și a armatei a crescut într-o uniune personală. Foști militari au ocupat funcții în aparatul guvernamental și în corporații militaro-industriale și reprezentanți ai complexului militar-industrial - în departamentele de politică externă și militară, în centre științifice și de cercetare.

Unii lideri ai acestui stat au înțeles și pericolul complexului militar-industrial pentru Statele Unite și politica sa națională. Ieșind de la Casa Albă, președintele Eisenhower a spus în discursul său de rămas bun la televizor din 17 ianuarie 1961: „Combinația dintre o forță militară colosală cu o uriașă industrie a armamentului este un fenomen fenomenal al vieții americane. Influența sa economică, politică și chiar spirituală este cuprinzătoare și se simte în fiecare oraș, în fiecare legislatură de stat, în fiecare instituție federală.” Generalul Eisenhower, nu fără motiv, a avertizat că trebuie „să ne ferim de influența necontrolată a complexului militar-industrial”. El a fost cel care a dat numele complexului militar-industrial. Aceste opinii au fost în general împărtășite de președintele Kennedy, ale cărui opinii realiste au provocat atacuri aprige împotriva lui din partea „ultra” american.

Deteriorarea relațiilor sovieto-americane a fost facilitată și de acțiunile agresive ale imperialismului american, care a declanșat un război împotriva poporului vietnamez (vezi capitolul XV), precum și de complicitate cu agresiunea israeliană împotriva țărilor arabe (vezi capitolul XVI). „Uniunea Sovietică a susținut și pledează întotdeauna pentru stabilirea unor relații normale cu Statele Unite și îmbunătățirea acestora. Dar dezvoltarea relațiilor este un proces reciproc și nu poate exista nicio neînțelegere aici”, se menționa Declarația Guvernului Sovietic în legătură cu agresiunea SUA împotriva Republicii Democrate Vietnam din 9 februarie 1965. „Acest proces este incompatibil cu manifestări agresive în politică care pot anula anumiți pași, întreprinși în interesul îmbunătățirii relațiilor sovieto-americane”.

În politica SUA față de URSS și țările socialiste, acțiunile deschis provocatoare au ocupat și ele un loc important. În special, Statele Unite au folosit în mod activ diferite tipuri de război psihologic împotriva URSS. Alocații mari pentru activități subversive, spionaj și provocări politice, sprijin material și politic pentru emigrația contrarevoluționară din țările socialiste, utilizarea sa activă în scopuri ostile socialismului - acestea au fost cele mai importante domenii ale războiului psihologic al SUA împotriva URSS și a altor socialiste. ţări.

În perioada analizată, toate administrațiile americane – atât republicanii, cât și democrații – la un moment sau altul

grade au contribuit la implementarea orientării antisocialiste a politicii externe a imperialismului american. Președintele Eisenhower a urmat în mod constant o politică de „eliberare” a țărilor socialiste. În 1956, cercurile conducătoare ale SUA au susținut rebeliunea contrarevoluționară din Ungaria. Numele președintelui Kennedy este asociat cu criza din Caraibe; administrația sa a încercat să creeze o situație de criză în legătură cu măsurile guvernului RDG de a-și proteja granița din Berlin. Agresiunea împotriva poporului vietnamez a fost laitmotivul politicii externe atât a administrației Johnson, cât și a lui Nixon.

Toate aceste acțiuni împotriva țărilor socialiste au avut o orientare pronunțată antisovietică, deoarece era evident pentru cercurile conducătoare ale Statelor Unite că Uniunea Sovietică nu își va lăsa aliații și prietenii socialiști în necazuri. Agresiunea împotriva oricăruia dintre ei a dus automat la o înrăutățire a relațiilor sovieto-americane. Și cea mai reacționară parte a cercurilor guvernante din SUA a fost deliberat de acord cu acest lucru.

Odată cu tendințele de confruntare în relațiile sovieto-americane, a existat simultan un dialog politic și diplomatic, iar contactele în domeniile științei, artei și culturii s-au extins. Toate acestea au reflectat lupta dintre două tendințe în politica externă a SUA. Pe de o parte, cursul către diverse opțiuni de politică de putere față de URSS era clar vizibil; pe de altă parte, o linie de recunoaștere a realităților economice, militare și politice și-a făcut treptat drum. Printre factorii obiectivi importanți care în anii 60 au avut o influență decisivă asupra dezvoltării relațiilor dintre URSS și SUA se numără, în primul rând, echilibrul obiectiv de forțe în lume care s-a dezvoltat în deceniul analizat.

Până la sfârșitul anilor '60, guvernul SUA a recunoscut că a fost stabilit un echilibru militar-strategic (paritatea) între URSS și SUA. Aceasta însemna că orice versiune de agresiune împotriva URSS și a țărilor socialiste nu ar aduce victoria Statelor Unite, ci ar putea avea doar rezultate catastrofale pentru Statele Unite și pentru întreaga umanitate. O analiză amănunțită a perspectivelor unei noi creșteri a cursei înarmărilor, efectuată la sfârșitul anilor 60 sub conducerea președintelui Richard Nixon, a confirmat că nici un singur program strategic fezabil din punct de vedere realist nu ar oferi Statelor Unite un avantaj semnificativ față de URSS. „Decalajul a fost închis”, a declarat R. Nixon în mesajul său către Congresul SUA din februarie 1970, „nu va mai exista niciodată”.

Alternativa la Războiul Rece și la confruntare nu putea fi decât coexistența pașnică, o relaxare a tensiunii internaționale. În cercurile conducătoare ale țării s-a maturizat treptat convingerea că pe această cale era destul de posibilă implementarea politicii externe.

sarcinile politice ale Statelor Unite, așa cum arătau la începutul anilor '70. În discursul său inaugural din 20 ianuarie 1969, președintele R. Nixon a spus că, după o eră a confruntării, urmează o eră a negocierilor. Trebuie remarcat, totuși, că Statele Unite nu au fost în niciun caz un susținător sincer al destinderii internaționale.

La rândul lor, trecerea la detente a fost o măsură forțată și și-au urmărit obiectivele de clasă clar definite.

În 1969 au început negocierile între URSS și SUA cu privire la limitarea armelor strategice, care în prima etapă au dus la un acord privind măsurile de reducere a pericolului războiului nuclear între cele două țări.

Legăturile economice sunt o parte importantă sovieto-americană a comunicării internaționale, a matematicii

relaţiile comerciale sunt adevărata bază a relaţiilor de bună vecinătate

legături, încredere unul în celălalt, un „stabilizator” al relațiilor politice.

Războiul Rece a înghețat pentru un sfert de secol dezvoltarea relațiilor comerciale și economice dintre URSS și SUA. Cercurile conducătoare ale Statelor Unite credeau că în acest fel ar putea întârzia creșterea potențialului economic al URSS. În special, la 5 iulie 1959, Departamentul de Stat al SUA a făcut o declarație conform căreia extinderea comerțului sovietico-american ar putea ajuta la „întărirea potențialului militar al URSS”. La începutul anului 1960, partea americană a întrerupt negocierile sovieto-americane planificate pe probleme financiare și comerciale. Legea „controlului exporturilor” din 1949, care discrimina URSS, a fost extinsă. Mărfurile sovietice erau supuse unor taxe esențial prohibitive pe piața americană, ajungând la peste 30% din valoarea lor.

Cu toate acestea, este semnificativ faptul că relațiile comerciale dintre URSS și SUA s-au dezvoltat, iar volumul lor în valoare a crescut de la 22 de milioane de ruble în 1955 la 161 de milioane în 1970. Aceasta a reflectat interesul economic obiectiv al Statelor Unite în comerțul cu URSS, deși a fost temporar restrâns de speculațiile politice ale cercurilor reacționare din Statele Unite. Aceștia din urmă au luat calea șantajului politic deschis, declarând că Statele Unite vor dezvolta în continuare relațiile comerciale și economice cu URSS numai cu condiția ca partea sovietică să fie de acord cu dictatul lor în probleme militaro-politice și ideologice. Cu toate acestea, istoria politicii externe a Uniunii Sovietice a oferit numeroase dovezi de nerefuzat că țara noastră, chiar și în cele mai grele vremuri, nu a făcut concesii pe probleme fundamentale în numele obținerii oricăror beneficii economice.

O parte integrantă a planurilor imperialismului american legate de izolarea economică a URSS și a altor țări socialiste și, în același timp, stimularea cursei strategice a înarmărilor a fost o încercare de a epuiza economia URSS și

10—1257

289

slăbind astfel poziţia sa internaţională şi făcând imposibilă implementarea programelor sociale sovietice.

Această poziție nu a ținut însă în considerare nici puterea economică sporită a URSS, potențialul ei științific și tehnic, nici capacitățile creative și entuziasmul poporului sovietic, deja dovedit de experiență. Cursul agresiv antisovietic al politicii externe americane nu a putut deraia rezolvarea cu succes a sarcinilor construcției socialiste în URSS. De o importanță decisivă a fost faptul că Uniunea Sovietică a fost semnificativ înaintea Statelor Unite în ceea ce privește dezvoltarea economică.

În primii șapte ani după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Statele Unite au cunoscut condiții economice extrem de favorabile. Și, în ciuda acestui fapt, rata medie anuală de creștere a producției industriale în URSS a fost de 3 ori mai mare decât în SUA. În următorii șase ani, din 1953 până în 1959, această creștere a fost de 6 ori mai mare decât în Statele Unite. De-a lungul întregii perioade a anilor '60, URSS a menținut un ritm avansat în competiția economică cu Statele Unite.

În același timp, Statele Unite au preluat un ritm atât de puternic al cursei înarmărilor, încât nici cea mai puternică mașină economică americană din lume nu i-a putut rezista mult timp. Chiar și președintele Eisenhower, observând tensiunea tot mai mare din economia SUA, a fost forțat să admită: „Creșterea puterii militare fără a ține cont de oportunitățile economice înseamnă a te apăra împotriva unei nenorociri, a provoca alta”. Această prognoză s-a confirmat din ce în ce mai mult în timp.

În general, în anii 60, relațiile sovieto-americane care au început să se îmbunătățească nu au fost susținute de niciun fundament semnificativ sub forma relațiilor comerciale și economice dintre cele două puteri. Și aceasta nu a fost vina Uniunii Sovietice.

Tulburările economice se făceau însă din ce în ce mai simțite, forțând Statele Unite, pe de o parte, să transfere cheltuieli militare exorbitante pe umerii aliaților săi din blocurile politico-militar (doctrina „parteneriatului matur”, proclamată la sfârșitul anilor ’60).), și pe de altă parte, pe de altă parte, să găsească modalități de extindere a cooperării reciproc avantajoase dincolo de legăturile obișnuite.

Capitolul Xll

PROBLEME DE SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA. RELAȚII URSS

CU STATELE EUROPENE (Sfârșitul anilor 50 - 60 |

1. Lupta URSS și a țărilor comunității socialiste pentru pace și securitate în Europa în anii 50 - începutul 6β-κ

Propuneri din partea țărilor socialiste pentru crearea unui sistem de securitate colectivă

Apărarea consecventă a cauzei păcii, apărarea intereselor comunității socialiste, opunerea militarizării. Republicii Federale Germania, URSS

a vorbit la Afacerile Externe ale celor Patru Puteri de la Berlin (ianuarie-

reuniune ministerială

Var - februarie 1954) cu o propunere de creare a unui sistem de securitate colectivă în Europa. Proiectul de tratat paneuropean prezentat de Uniunea Sovietică pentru o perioadă de 50 de ani impunea statelor participante obligații de a rezolva toate problemele controversate prin mijloace pașnice, de a nu recurge la război și de a acorda asistență reciprocă în caz de agresiune. Proiectul de tratat conținea articole privind inadmisibilitatea participării la coaliții și alianțe ale căror scopuri contrazic acest tratat. Cu alte cuvinte, a exclus existența unor facțiuni militare opuse în Europa. S-a avut în vedere crearea unui comitet consultativ pe probleme politice și a unui organism consultativ militar. Ambele state germane ar putea deveni participanți egali la sistemul de securitate colectivă. Reprezentanții Statelor Unite și Chinei, așa cum era de așteptat, și-ar putea trimite observatori la organele de securitate colectivă ale țărilor europene.

Această inițiativă a Uniunii Sovietice a fost respinsă de puterile occidentale, la fel ca și propunerea ulterioară a URSS de a convoca o întâlnire la Moscova sau Paris pe problema securității colective în Europa. Atunci guvernele a opt țări socialiste europene au decis, în legătură cu noua situație emergentă, să țină între ele o astfel de întâlnire. A avut loc la Moscova în perioada 29 noiembrie - 2 decembrie 1954. Declarația adoptată în cadrul reuniunii spunea: „Adevărat

10*

securitatea în Europa poate fi asigurată doar dacă, în loc să se creeze grupări militare închise ale unor state europene îndreptate împotriva altor state europene, se creează un sistem de securitate colectivă în Europa.”

Tratatul de prietenie, cooperare și asistență reciprocă de la Varșovia, care a fost semnat în curând ca măsură forțată, prevedea: „Dacă se creează un sistem de securitate colectivă în Europa și se încheie în acest scop un tratat paneuropean de securitate colectivă, pe care părțile contractante. va depune constant eforturi pentru, acest tratat își va pierde vigoarea de la data intrării în vigoare a Tratatului paneuropean.”

La summitul de la Geneva a URSS, SUA, Marea Britanie și Franța din iulie 1955 și la întâlnirea miniștrilor de externe care a urmat acolo din octombrie-noiembrie, URSS și-a continuat cursul spre crearea unui sistem de securitate colectivă în Europa. El a depus spre examinare o serie de documente, printre care: Tratatul Pan-European privind Securitatea Colectivă în Europa (principii de bază), proiectul Tratatului de Securitate în Europa, principiile de bază ale Tratatului între grupările de state existente în Europa. Uniunea Sovietică a pornit de la existența unor grupări politico-militare opuse deja stabilite în Europa și a propus ca participanții acestora să își asume inițial obligația de a se abține de la folosirea forței armate și de a

rezolva problemele controversate prin mijloace pașnice. În a doua etapă (după 2-3 ani), Tratatele de la Varșovia și Atlanticul de Nord și Acordurile de la Paris trebuiau să înceteze simultan și toate prevederile Tratatului paneuropean privind securitatea colectivă în Europa au intrat în vigoare.

În iulie 1958, Uniunea Sovietică a abordat guvernele statelor europene și ale Statelor Unite cu o propunere de a încheia un acord cu obiective mai limitate - de prietenie și cooperare, fără a pune sub semnul întrebării existența unor organizații militaro-politice deja înființate. Odată cu aceasta, țările din Pactul de la Varșovia au propus în mai 1958 ca țările NATO să încheie un pact de neagresiune pe o perioadă de 25 de ani.

Puterile occidentale au respins toate aceste propuneri sovietice. În același timp, după cum am menționat mai sus, a continuat cursul inițiat de Occident către militarizarea Republicii Federale Germania și transformarea acesteia într-o sursă de pericol militar în centrul Europei.

Printre alte măsuri ale țărilor socialiste pentru asigurarea securității europene, au fost importante propunerile pentru crearea unor zone de pace fără nucleare.

Sugestii l

țările socialiste să creeze zone de pace *

zone libere și fără rachete.

292

La 10 septembrie 1957, guvernul român a elaborat un plan de organizare a cooperării pașnice între țările balcanice. Acesta a propus convocarea unei conferințe a tuturor statelor balcanice pentru a elabora un acord privind neagresiunea, soluționarea disputelor prin mijloace pașnice și cooperarea economică. Această idee a primit o largă aprobare publică în Balcani. Dar refuzul guvernelor turc și grec de a participa la întâlnirea propusă a împiedicat convocarea acesteia.

La 2 octombrie 1957, guvernul polonez a înaintat celei de-a XII-a sesiuni a Adunării Generale a ONU un plan de creare a unei zone fără nucleare în Europa Centrală, iar în februarie 1958 l-a confirmat prin canale diplomatice. „Planul Rapacko” (numit după Ministrul Afacerilor Externe al Republicii Populare Polone) prevedea interzicerea producției și depozitării de arme nucleare și amplasarea de instalații de rachete nucleare pe teritoriul Poloniei, Cehoslovaciei, Germaniei Democrate. Republica și Republica Federală Germania. A fost prevăzut un sistem larg și eficient de monitorizare a respectării acestei interdicții. Cele patru puteri - URSS, SUA, Marea Britanie și Franța - trebuiau să garanteze că armele nucleare nu vor fi folosite sau desfășurate în această zonă.

Acest proiect a provocat discuții internaționale pe scară largă. Guvernele Cehoslovaciei și RDG au convenit să participe la zona fără nucleare. URSS și-a exprimat disponibilitatea de a le respecta pe

ambele; garanta statutul ei. Puterilor occidentale le-a fost greu să respingă imediat această propunere iubitoare de pace, de înțeles pentru inimile a milioane de europeni, deși le-a încălcat grav planurile de militarizare în continuare a Germaniei, ceea ce nu exclude dotarea acesteia cu arme nucleare de rachete. Prin urmare, au arătat o aparență de interes față de idee, dar în cele din urmă au respins-o.

La 25 iunie 1959, guvernul sovietic s-a adresat guvernelor SUA, Marii Britanii, Franței, precum și Italiei, Greciei, Turciei, Albaniei, Bulgariei, României și Iugoslaviei cu o propunere de a crea o zonă fără nuclear și rachete. arme pe Peninsula Balcanică și în regiunea Adriatică. Proiectul sovietic a fost în multe privințe similar cu „planul Rapacki”. Adoptarea sa nu numai că ar exclude din cursa înarmărilor șapte state din sudul Europei, ci ar avea și un efect benefic asupra întregii situații internaționale. Propunerea URSS a fost susținută de toate statele socialiste cărora le era adresată. Dar puterile NATO au respins-o sub pretextul că era imposibil să se ceară statelor să renunțe la armele nucleare până când problema dezarmării nu a fost rezolvată în principiu.

Din 1957, Uniunea Sovietică, Germania de Est și Polonia au venit în repetate rânduri cu planuri de transformare a țărilor adiacente Mării Baltice într-o zonă de pace. Aceste planuri includ

Aceștia au convenit asupra angajamentului țărilor baltice de a nu folosi forța în soluționarea problemelor controversate, lichidarea bazelor militare străine și transformarea Mării Baltice într-o zonă fără nucleare. Sub presiunea SUA, această idee a fost respinsă și de puterile occidentale.

Țările socialiste au răspuns propunerilor în această direcție, venite tot din Occident. În 1955, de exemplu, guvernul britanic a lansat ideea creării unei zone de control și inspecție a armelor în centrul Europei. URSS și alte țări ale comunității socialiste l-au susținut și au propus un plan specific pentru implementarea sa. Cu toate acestea, deoarece Londra a prezentat această idee doar în scopuri propagandistice, nu i-au plăcut propunerile sovietice, iar guvernul britanic a abandonat propriul proiect.

Inițiativele de pace ale țărilor socialiste nu au trecut neobservate și au primit sprijin în cercurile largi ale publicului european. În același timp, țările socialiste nu au putut să nu tragă o concluzie din atitudinea țărilor capitaliste din Occident față de propunerile lor cu privire la necesitatea luării unor măsuri de protecție.

După aderarea Germaniei la NATO și întărirea organizatorică a acestui bloc, agresivitatea politicii puterilor imperialiste conduse de Statele Unite, după cum sa menționat mai sus, a crescut considerabil. Germania de Vest a devenit principala zonă a forțelor de concentrare NATO din Europa. vest germană

Bundeswehr, în număr de jumătate de milion de soldați și ofițeri, a reprezentat 45% din puterea totală a forțelor armate NATO. Germania se

repezi spre armele atomice. Politicile Statelor Unite și ale Germaniei au creat un pericol real de conflicte armate în Europa și în lume.

Cercurile conservatoare de dreapta ale CDU/CSU, aflate la putere în Germania din 1949, au continuat să ignore propunerile URSS pentru crearea unui stat german unificat, democratic și iubitor de pace, pentru crearea unui sistem de colectivități. securitate în Europa și a insistat asupra unei politici „ofensive” față de URSS și statele socialiste. Revanchiștii germani au cerut în mod deschis absorbția RDG și „restaurarea” granițelor Germaniei din 1937.

La începutul anilor '60, a devenit complet clar că puterile occidentale nu doreau să conducă negocieri constructive cu URSS asupra fondului proiectului de tratat de pace cu Germania care le-a fost prezentat, pe baza acordului cu RDG, care, în special, a rezolvat problema foarte dureroasă a Berlinului de Vest (vezi capitolul VI).

Folosind poziția Berlinului de Vest și în esență din

suprimarea tensiunilor din centrul Europei de către puterile occidentale și măsurile de răspuns ale statelor socialiste

radiouri armate

granița închisă între acest oraș și capitala RDG, cercurile conducătoare ale RFG, cu sprijinul puterilor occidentale, au intensificat acțiunile ostile împotriva RDG și a altor state socialiste, exacerbând astfel continuu situația internațională.

Diverse servicii de informații străine au construit un cuib în Berlinul de Vest. Orașul a devenit centrul activităților de contrabandă în legătură cu RDG, exportul ilegal de materii prime, mărfuri și monedă din republică; centrul de unde veneau o mare varietate de sabotaj și provocări împotriva RDG. Curioasă în acest sens este declarația făcută la 1 august 1961 la o conferință de presă la New York de către ministrul apărării al Republicii Federale Germania F.-J. Strauss: Occidentul trebuie să fie pregătit pentru „un fel de război civil” în Germania. În sfârșit, trebuie adăugat că puterile occidentale au privit granița deschisă dintre Berlinul de Vest și RDG ca un argument legal în favoarea nerecunoașterii suveranității RDG.

În condițiile actuale, guvernul RDG, după consultări cu statele membre ale Pactului de la Varșovia, a decis instituirea unei ordini la granițele cu Berlinul de Vest care să blocheze în mod sigur căile activităților subversive împotriva statelor socialiste. Exercitând dreptul inalienabil al fiecărui stat suveran de a-și proteja granițele, la 13 august 1961, a introdus controale stricte asupra circulației pe granițele orașului și alte măsuri de protecție, în special ridicarea de bariere și dungi de frontieră în anumite zone.

Aceste măsuri au provocat un izbucnire de ostilitate extremă față de RDG și țările socialiste din SUA, Germania și alte puteri occidentale. Statele Unite au organizat o demonstrație a puterii sale militare în Berlinul de Vest, tancurile americane au fost mutate aproape de granița

RDG. Situația internațională din august-septembrie 1961 a atins un grad ridicat de tensiune.

Uniunea Sovietică, susținând RDG, a fost nevoită să ia o serie de contramăsuri menite să-și întărească capacitatea de apărare și să dezvolte „capete fierbinți” în țările occidentale: reducerea forțelor armate care începuse cu puțin timp înainte a fost suspendată, demobilizarea soldații care își ispășiseră mandatul au fost amânați temporar, iar alocațiile bugetare pentru apărare au fost mărite etc. În același timp, au fost efectuate teste de noi tipuri de arme nucleare super-puternice.

În toamna anului 1961, după o cunoscută perioadă de confruntare, URSS și SUA au intrat într-un schimb de opinii cu privire la problemele normalizării situației din jurul Berlinului de Vest și a reglementării de pace germane, care a continuat în 1962. Întâlnirile și negocierile au avut loc alternativ la New York, Washington și Geneva. Diplomația sovietică a apărat

295

prevederi privind transformarea Berlinului de Vest într-un oraș liber demilitarizat, abolirea regimului de ocupație și înlocuirea trupelor de ocupație cu trupe ale ONU sau ale țărilor neutre. Condiția fundamentală pentru asigurarea accesului la Berlinul de Vest și normalizarea situației a fost, firește, respectul pentru suveranitatea RDG. Pe parcursul negocierilor s-a constatat o oarecare convergență de puncte de vedere pe probleme de respect pentru suveranitatea RDG, formalizarea statutului granițelor, renunțarea la arme nucleare de către ambele state germane și alte probleme. Cu toate acestea, nu a fost posibil să se ajungă la un acord cu privire la statutul Berlinului de Vest.

Consecința logică a dezvoltării relațiilor de cooperare fraternă între URSS și RDG și a unui curs comun spre asigurarea securității europene a fost semnarea între ei la Moscova, la 12 iunie 1964, a Tratatului de prietenie, asistență reciprocă și cooperare. Acest tratat a avut un efect stabilizator asupra situației internaționale și a întărit autoritatea RDG. Având în vedere amenințările permanente din partea forțelor militariste și revanșiste, URSS și RDG au stipulat în acord că unul dintre principalii factori ai securității europene este inviolabilitatea frontierelor de stat ale RDG.

Partidele au declarat că vor considera Berlinul de Vest ca o unitate politică independentă. În ceea ce privește relațiile dintre RDG și Republica Federală Germania ca state suverane independente, acestea, așa cum se precizează în acord, nu puteau fi rezolvate decât prin negocieri egale între ele. Tratatul notează că drepturile și obligațiile care decurg din Potsdam și alte acorduri interaliate nu sunt afectate de tratat, în special obligațiile de a eradica militarismul și nazismul german și de a preveni agresiunea germană. Tratatul dintre URSS și RDG din 12 iunie

1964 , încheiat pe 20 de ani cu prelungire automată ulterioară, a deschis o nouă etapă de cooperare egală și reciproc avantajoasă între cele două state în toate domeniile vieții.

În ceea ce privește relațiile dintre URSS și Germania în anii 50 și 60, acestea pot fi numite în siguranță neconstructive. L. Erhard, care i-a succedat lui Konrad Adenauer ca cancelar în 1963, în declarația sa guvernamentală din 10 noiembrie

1965 a afirmat că Republica Federală Germania ar trebui să caute cu fermitate restabilirea granițelor din 1937, „chiar fără a ține cont de pericolul de a fi catalogată drept o încălcare a păcii". Politicienii din Germania de Vest s-au ghidat după criterii clar nerealiste atunci când au evaluat noul echilibru de putere în Europa și în întreaga lume.

296

2. Lupta țărilor socialiste în anii 60 pentru convocarea Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa

O nouă formulare a problemei creării unui sistem de securitate în Europa de către țările socialiste

În relațiile de pe continentul european din anii 60, ca și în relațiile sovieto-americane, două tendințe erau la lucru. Pe lângă inerția Războiului Rece, tensiunile internaționale, cauzate de

tendința de descărcare este cauzată de diverși factori.

Cele mai importante dintre ele sunt paritatea militaro-strategică în relațiile dintre URSS și SUA, între Departamentul de Interne din Varșovia și NATO, care a fost înființat în a doua jumătate a anilor '60, și concluziile politice pe care politicienii europeni gândind realist. a tras din ea. Lumea capitalistă nu mai putea spera să câștige un război termonuclear global și trebuia să aibă grijă de propria existență. Politologii occidentali au spus cu voce tare în acest sens că formula „războiul este o continuare a politicii prin alte mijloace" nu este aplicabilă timpului nostru. Statele Unite, după cum sa menționat mai sus, au declarat o tranziție de la o eră a confruntării la negocieri și cooperare. Acest proces a început chiar mai devreme în Europa.

Atunci când și-au format programele de politică externă, politicienii vest-europeni au ținut cont atât de amenințarea la adresa superiorității militaro-strategice a principalului lor aliat, Statele Unite, cât și de consolidarea economică, politică și chiar militară a Europei de Vest, precum și de posibilitatea acesteia influența asupra relațiilor internaționale. Evaluând aceste sentimente, autorul american R. Steele scria în 1964: „Lumea de astăzi este complet diferită de lumea anilor 40. Două evenimente cu consecințe de amploare au schimbat vechiul raport de putere. Prima, revoluția în armament, a plasat-o, pentru prima dată în istoria Statelor Unite, expusă direct distrugerii de către dușmanii săi; a doua este crearea unei Europe puternice din punct de vedere economic și agresivă politic. Aceste evenimente au distrus vechea fundație a NATO și au făcut ca viitorul acesteia să pară îndoielnic și poate chiar nedorit". Pe lângă faptul că și-au dat seama de pericolul apropiat al unui incendiu nuclear, de care Europa ar putea suferi în primul rând, liderii unui număr de țări de pe continent au fost, după cum sa menționat mai sus, îngrijorați de pericolul ca țările lor să fie atrase în acțiunile agresive ale americanilor. imperialism

în Asia, Caraibe și alte zone. Catalizatorul tendințelor centrifuge din bloc și al independenței tot mai mari a țărilor vest-europene a fost, de asemenea, necesitatea extinderii legăturilor comerciale și economice cu

297

URSS și alte țări socialiste, care pentru Europa de Vest a fost întotdeauna semnificativ mai mare decât pentru Statele Unite. ξ

În ceea ce privește Uniunea Sovietică, aceasta a avut întotdeauna o atitudine pozitivă față de manifestarea unor astfel de tendințe realiste. Asigurarea securității europene, în opinia guvernului sovietic, a însemnat: recunoașterea situației reale din Europa apărută după război, adică recunoașterea inviolabilității granițelor stabilite după cel de-al doilea război mondial (inclusiv granița Oder-Neisse). și granița dintre RDG și Republica Federală Germania); recunoașterea necondiționată a RDG ca stat suveran; împiedicarea accesului Germaniei la arme nucleare sub orice formă; respingerea oricăror doctrine revanchiste care amenință țările vecine și păstrarea păcii mondiale. Aceste condiții au stat la baza unui program cuprinzător de asigurare a securității europene, care a fost din nou prezentat de Uniunea Sovietică împreună cu țările socialiste în a doua jumătate a anilor '60.

În ianuarie 1965, Comitetul Politic Consultativ (PAC) al țărilor din Varșovia, reunit la Varșovia, a condamnat planurile periculoase de atunci de creare a forțelor nucleare multilaterale ale NATO și a propus convocarea unei reuniuni a statelor europene „pentru a discuta măsurile de asigurare colectivă. securitate în Europa.” Aceasta a fost prima propunere de convocare a unei reuniuni paneuropene. La 9 mai 1965, la a douăzecea aniversare de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în Europa, Comitetul Central al PCUS, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS și guvernul sovietic au făcut apel la guvernele, parlamentele și oamenii din toate țările cu un apel să lupte activ pentru pace și să implice în această luptă pe toți cei care încă nu și-au dat seama de pericolul războiului termonuclear.

Congresul al XXIII-lea al PCUS, desfășurat în martie-aprilie 1966, a acordat o mare atenție organizării securității internaționale și mai ales europene. Congresul a stabilit cea mai importantă sarcină pentru asigurarea păcii în Europa - pe baza recunoașterii granițelor existente ale statelor europene, inclusiv ale celor germane, pentru a elimina complet consecințele celui de-al Doilea Război Mondial în Europa.

În cea mai completă formă, propunerile țărilor socialiste au fost formulate în Declarația privind întărirea păcii și securității în Europa, adoptată în ședința PKK ATS de la București din 5 iulie 1966. Declarația de la București a conturat măsuri specifice pentru atenuarea tensiunilor. in Europa. Țările socialiste și-au exprimat disponibilitatea de a dezvolta pe deplin legăturile și contactele economice, comerciale și de altă natură între statele europene pe baza principiilor coexistenței pașnice și de a căuta, împreună cu alte țări, modalități reciproc acceptabile de consolidare a păcii în Europa. În ceea ce privește slăbirea

tensiune militară, s-a confirmat disponibilitatea pentru lichidarea simultană a NATO și a Diviziei Varșovia. Dacă țările NATO nu sunt pregătite să facă un astfel de pas, s-a propus să se convină asupra lichidării organizațiilor militare ale acestor alianțe.

Declarația propunea și măsuri parțiale de destindere militară: lichidarea bazelor militare străine; o reducere a sumelor convenite ale forțelor armate ale ambelor state germane; crearea de zone fără nucleare etc. Printre măsurile specifice a fost excluderea oricărei posibilități de acces al Germaniei la arme nucleare. S-a propus continuarea căutării unei soluții la problema unei reglementări de pace germane, bazată pe faptul existenței a două state germane.

Declarația de la București a subliniat teza conform căreia baza unei păci durabile în Europa este inviolabilitatea frontierelor existente. În partea finală, a fost înaintată o propunere de convocare a unei reuniuni paneuropene pentru a discuta probleme de securitate și cooperare în Europa.

Propunerile înaintate în Declarația de la București nu au reprezentat un plan complet de creare a unui sistem european de securitate, dar au determinat direcția principală pentru atingerea acestui obiectiv. Declarația a primit un sprijin larg din partea opiniei publice internaționale.

Prevederile Declarației de la București au fost susținute și dezvoltate în cadrul Conferinței Partidelor Comuniștilor și Muncitorilor Europene privind Securitatea în Europa, desfășurată în aprilie 1967 la Karlovy Vary. La conferinţă au participat reprezentanţi ai 24 de partide comuniste şi muncitoreşti. Participanții la conferință și-au exprimat disponibilitatea de a-și dedica toate eforturile pentru realizarea sarcinilor care servesc cauzei păcii, progresului și democrației.

Documentele adoptate la București și Karlovy Vary au întrunit interesele tuturor popoarelor Europei, iar guvernele statelor membre NATO vest-europene nu au putut să nu țină cont de acest lucru. Cu toate acestea, aceste țări au recurs în continuare la tot felul de scuze și au prezentat diverse condiții prealabile.

Oponenții securității și cooperării paneuropene au încercat să folosească evenimentele din Cehoslovacia din 1968 în propriile lor scopuri. Cu toate acestea, lichidarea contrarevoluției „liniștite” din Cehoslovacia nu numai că a zădărnicit planurile de restabilire a capitalismului în această țară și de a-l smulge din comunitatea socialistă, dar a făcut și mai urgentă ideea convocării unei conferințe europene. .

Un nou impuls în lupta pentru securitatea europeană a fost Apelul statelor membre ale Pactului de la Varșovia către toate țările europene, adoptat de PCC la Budapesta la 17 martie 1969. Apelul indica că niciun guvern european nu s-a pronunțat în principiu împotriva

idei pentru o întâlnire paneuropeană, pentru care există posibilități reale. După ce au confirmat Declarația de la București, țările din Pactul de la Varșovia și-au propus să înceapă pregătirile practice pentru o astfel de întâlnire prin organizarea de întâlniri ale reprezentanților tuturor statelor europene interesate.

Acest apel de a trece la o soluție concretă a problemei a fost susținut cu căldură de Conferința Internațională a Partidelor Comuniști și Muncitorilor de la Moscova, desfășurată în iunie 1969, care a adoptat un Apel special în Apărarea Păcii.

Ideea organizării unei întâlniri paneuropene a fost susținută activ de țările europene neutre. Guvernul finlandez a dat dovadă de o inițiativă specială. La 5 mai 1969, a trimis un memorandum guvernelor a 32 de țări europene, SUA și Canada, oferindu-și serviciile în organizarea întâlnirii. Finlanda a propus să înceapă pregătirea directă prin consultări între guverne. Guvernul sovietic, în nota sa din 9 iunie 1969, a susținut aceste propuneri și și-a exprimat disponibilitatea de a participa la consultări. Până la sfârșitul anului 1969, 23 de state europene au transmis răspunsuri pozitive guvernului finlandez, ceea ce a creat oportunitatea de a începe consultări bilaterale și multilaterale.

Pentru a grăbi pregătirea conferinței paneuropene, miniștrii de externe ai țărilor din Pactul de la Varșovia s-au reunit la Praga în octombrie 1969. După ce au aprobat inițiativa Finlandei, ei au propus organizarea unei reuniuni la Helsinki în prima jumătate a anului 1970 și includerea pe ordinea de zi a două chestiuni: 1) privind asigurarea securității europene și renunțarea la utilizarea forței sau amenințarea utilizării acesteia în relațiile reciproce. între statele din Europa; 2) privind extinderea legăturilor comerciale, economice, științifice și tehnice pe bază de egalitate, în scopul dezvoltării cooperării politice între statele europene.

Problema convocării unei conferințe paneuropene a intrat apoi într-o perioadă de pregătire practică. Miniștrii de externe ai țărilor ATS, reuniți din nou în iunie 1970 la Budapesta, au adoptat un memorandum, care a fost transmis apoi guvernelor statelor care erau potențiali participanți la conferința europeană. Memorandumul propunea completarea ordinii de zi deja propusă a reuniunii cu un al treilea punct - despre crearea unui organism de securitate și cooperare în Europa la reuniunea paneuropeană. De asemenea, a fost înaintată o propunere pentru a discuta problema reducerii forțelor armate pe teritoriul statelor europene și problema dezvoltării legăturilor culturale. Țările socialiste au fost de acord cu participarea SUA și a Canadei la lucrările conferinței paneuropene.

Necesitatea și oportunitatea convocării unui plan paneuropean

Întâlnirea a devenit evidentă pentru cercurile largi ale populației, pentru multe partide și organizații publice reprezentând o mare varietate de forțe sociale și politice. La inițiativa mai multor figuri europene, în noiembrie - decembrie 1969 a avut loc la Viena o conferință neguvernamentală paneuropeană pentru securitate și

cooperare. La lucrările sale au participat aproximativ 300 de delegați și observatori reprezentând 26 de țări europene și 23 de organizații publice internaționale. Conferința de la Viena a susținut propunerea de a convoca o reuniune paneuropeană la Helsinki în 1970 și a adoptat o declarație privind necesitatea eforturilor colective ale țărilor europene în crearea unui sistem de securitate paneuropean de încredere. Într-o serie de țări europene au fost create în acest scop comitete publice pentru securitatea europeană.

Problemele relaxării tensiunilor și securității europene au continuat să ocupe un loc central în activitățile internaționale ale țărilor ATS. Ele au fost discutate la reuniunea de la Berlin a liderilor partidelor și guvernelor fraterne din decembrie 1970 și la întâlnirea miniștrilor de externe din februarie 1971. Ambele întâlniri au afirmat că nu mai există niciun motiv pentru a amâna convocarea unei reuniuni paneuropene.

În general, activitățile consecvente de politică externă ale Uniunii Sovietice și ale altor țări ale comunității socialiste, menite să întărească pozițiile socialismului mondial și ale păcii mondiale, au condus la succese semnificative în anii '60. Tendința de detenție a tensiunilor internaționale în Europa și în întreaga lume a fost confirmată și întărită prin fapte concrete.

3. Relaţiile URSS cu ţările capitaliste europene în anii '60

Uniunea Sovietică sovieto-franceză , căutând să se întărească

Relații de securitate europene , în toate modurile posibile

a dezvoltat relaţii bilaterale cu ţările continentului. În același timp, URSS a acordat o atenție deosebită îmbunătățirii și aprofundării legăturilor cu Franța. Contactele dintre cele două țări s-au extins semnificativ și au acoperit sferele economiei, politicii, științei și culturii. Guvernul sovietic a luat în considerare noile tendințe apărute în politica externă a Franței în anii 60. Întărirea pozițiilor economice și militare ale Germaniei în Europa și creșterea rolului său în NATO au provocat îngrijorări serioase în rândul liderilor francezi și au adâncit contradicțiile dintre Franța și partenerii săi din bloc. Protestul decisiv a trezit, de asemenea, pretenții ale SUA asupra unei lumi

dominație, hegemonie în Europa și în alte zone ale lumii, pe care președintele de Gaulle le-a văzut ca pe o încercare de a încălca interesele Franței.

Conștient de puterea în creștere a URSS și a întregii comunități socialiste, de Gaulle era convins că Uniunea Sovietică nu are obiective agresive și se străduia sincer să dezamorseze tensiunile internaționale. În același timp, de Gaulle se temea de posibilitatea potențială a distrugerii nucleare a multor țări europene, inclusiv Franța, dacă confruntarea dintre cele două sisteme s-ar intensifica. După cum sa menționat deja, el a văzut o sursă specială de pericol în dorința SUA pentru hegemonie mondială și în aventurismul politicii

externe americane. În efortul de a urma o politică independentă, președintele de Gaulle a retras Franța din organizația militară NATO în 1966-1967 (vezi capitolul X).

Politica externă a lui De Gaulle nu a însemnat plecarea sa din tabăra occidentală. El a fost un susținător al unei Europe de Vest capitaliste puternice și independente, în care Franța ar ocupa locul potrivit statutului său de mare putere și, în același timp, de putere nucleară. Europa ar trebui să devină o „a treia forță”, acționând în condiții egale atât în raport cu SUA, cât și cu URSS. Participarea Franței la organizația politică NATO a arătat că de Gaulle nu intenționa să rupă complet legăturile care unesc țările capitaliste într-o singură uniune. Cu toate acestea, de Gaulle a fost un realist în politică și a apreciat în mod corect că realizarea multor dintre obiectivele pe care și le-a propus Franței nu era posibilă decât prin abandonarea Războiului Rece impus de Statele Unite, prin dezvoltarea cooperării cu țările socialiste și în condiții de detenție. .

Un factor pozitiv care a acţionat în aceeaşi direcţie a fost similitudinea poziţiilor URSS şi Franţei cu privire la o serie de probleme internaţionale importante: asupra problemelor păcii şi securităţii în Europa (în special, asupra problemei inviolabilităţii graniţelor); pe probleme de securitate în Asia (condamnarea agresiunii americane în Indochina și a agresiunii israeliene în Orientul Mijlociu); asupra problemelor ONU etc. Dorința lui De Gaulle de a consolida legăturile economice reciproc avantajoase dintre Franța și URSS și alte țări socialiste a jucat de asemenea un rol semnificativ.

La rândul său, Uniunea Sovietică a susținut activ direcția realistă a politicii externe a Republicii a cincea. În primăvara anului 1960, președintele Consiliului de Miniștri al URSS N. S. Hrușciov a efectuat o vizită oficială în Franța. În cadrul negocierilor, ambele părți au afirmat „că dezvoltarea relațiilor dintre URSS și Franța în spiritul prieteniei și cooperării și stabilirea unei mai bune înțelegeri reciproce între ele vor contribui la reducerea în continuare a tensiunilor și la întărirea păcii în Europa și în întreaga Europă. lume." Negocieri

Au existat și legături comerciale și economice. Au fost încheiate acorduri importante de cooperare în domeniul științei și culturii. Pentru prima dată, a fost semnat un acord pe probleme nucleare între țările socialiste și capitaliste - privind condițiile cooperării științifice privind utilizarea pașnică a energiei nucleare în anii 1960-1961.

Politica lui De Gaulle nu era străină de contradicții și fluctuații. Guvernului sovietic nu i-a plăcut totul despre activitățile sale (de exemplu, războiul din Algeria; un „flirt” neașteptat cu Germania în 1963, care a devenit de fapt o încurajare pentru revanșismul vest-german; refuzul de a participa la negocierile privind interzicerea testelor nucleare) . Prin urmare, dezvoltarea relațiilor sovieto-franceze a încetinit oarecum.

Cu toate acestea, creșterea în continuare a contradicțiilor dintre Franța și aliații săi din NATO, precum și sfârșitul războiului colonial și cucerirea independenței naționale de către Algeria, au schimbat situația. De la sfârșitul anului 1963 până la începutul anului 1964, a existat o îmbunătățire semnificativă a relațiilor sovieto-franceze. Contactele dintre ambele țări se extind pe linia cooperării politice, economice și culturale. S-a încheiat un acord comercial pe cinci ani și un acord de cooperare în domeniul televiziunii color. În 1965, a avut loc un schimb de vizite oficiale între miniștrii de externe ai URSS și Franței.

O nouă pagină în relațiile sovieto-franceze a fost deschisă prin vizita președintelui de Gaulle în URSS în 1966 și vizita de întoarcere a președintelui Consiliului de Miniștri al URSS A.N. Kosygin în Franța.

Charles de Gaulle s-a aflat în URSS într-o vizită între 20 iunie și 1 iulie 1966. Rezultatele negocierilor au fost consacrate în Declarația sovieto-franceză din 30 iunie 1966. Ambele guverne au afirmat că destinderea este prima și necesară etapă a dezvoltarea dorită în relațiile dintre țările europene, indiferent de sistemul lor politic, ca problemele Europei să fie luate în considerare în primul rând de către țările europene. De mare importanță a fost decizia de a organiza consultări regulate pentru a construi încrederea și extinde cooperarea. Dezvoltarea cooperării economice și culturale între ambele țări urma să fie facilitată de Acordul de cooperare în studiul și dezvoltarea spațiului cosmic în scopuri pașnice și de Acordul de cooperare științifică, tehnică și economică semnat la 30 iunie de miniștrii URSS. și Franța. S-a ajuns la un acord pentru crearea unei comisii mixte care să monitorizeze implementarea acordurilor comerciale, economice și tehnice existente.

În timpul vizitei de întoarcere a lui A. N. Kosygin în Franța, în decembrie 1966, comunitatea de poziții a fost reafirmată

URSS și Franța asupra principalelor probleme de relaxare a tensiunilor, s-a discutat problema convocării unei conferințe paneuropene privind securitatea și cooperarea în viitor. În anii următori, consultările politice regulate între URSS și Franța au continuat atât pe canale diplomatice, cât și în timpul vizitelor reciproce ale personalităților politice de top. Georges Pompidou, care l-a înlocuit pe generalul de Gaulle în funcția de președinte în 1969, și guvernul francez și-au confirmat în repetate rânduri în cuvinte și fapte dorința de a continua cursul fondatorului Republicii a V-a în domeniul politicii externe.

Semnificația dezvoltării relațiilor sovieto-franceze în anii 60 a depășit cadrul cooperării bilaterale și a avut un impact semnificativ asupra depășirii inerției Războiului Rece în relațiile internaționale.

Nerecunoașterea realităților politice postbelice din Europa, pretențiile revanșiste ale cercurilor conducătoare ale Republicii Federale Germania din a doua jumătate a anilor ’60 au început să

provoace nemulțumiri și critici atât în interiorul Republicii Federale Germania, cât și în afara acesteia. Aliații Germaniei au făcut-o deja

nu și-a exprimat dorința de a sprijini necondiționat cererile Bonn pentru o revizuire a granițelor cu vecinii săi estici. FRG a fost cu adevărat amenințată de izolare chiar și printre aliații săi. Aceste puncte, precum și blocajul creat pentru Germania în relațiile cu URSS și alte țări socialiste, au provocat o criză în cursul politic al guvernului, care până acum fusese format doar din reprezentanți ai blocului partidelor cu capital de monopol mare. - CDU/CSU.

Țările socialiste, în Declarația de la București din 6 iulie 1966, s-au pronunțat în favoarea normalizării relațiilor cu Germania și au cerut guvernului vest-german să fie realist. Statele socialiste au cerut RF să renunțe la politica de revanșism și militarism, subliniind că „cu echilibrul actual de forțe pe scena mondială și în Europa, nu numai că nu va aduce niciun avantaj sau beneficii RFG, dar este asociat cu consecințe ireparabile pentru Republica Federală Germania.”

În decembrie 1966, CDU/CSU din Germania a fost obligată pentru prima dată să împartă puterea cu reprezentanții altui partid. S-a format un guvern al așa-numitei „mări coaliții” - din reprezentanți ai CDU/CSU și ai Partidului Social Democrat din Germania (SPD), care deținea cel mai mare număr de locuri în Bundestag. Micul Partid Liber Democrat (FDP) liberal-burghez sa găsit în opoziție. Kurt Kiesinger (CDU) a devenit cancelar al Republicii Federale Germania , iar Willy Brandt (SPD) a devenit vicecancelar și ministru al afacerilor externe.

V. Brandt, chiar înainte de a participa la guvernare, mi-a spus

1804

discuție despre necesitatea stabilirii cooperării cu URSS, schimbarea modului de abordare a relațiilor cu Estul și manifestarea interesului pentru destindere. Devenit ministru de externe, Brandt a încercat să-și pună opiniile în practică. El a proclamat „noua politică estică”. Guvernul Republicii Federale Germania a început să facă schimb de opinii cu guvernul URSS cu privire la modalitățile de îmbunătățire a relațiilor, în special elaborarea unui acord privind renunțarea la utilizarea forței.

Cu toate acestea, figura cheie în guvern nu a fost Brandt, ci Kiesinger; funcțiile principale erau ocupate nu de social-democrați, ci de reprezentanți ai CDU/CSU. Acesta din urmă nu dorea o schimbare reală a relațiilor. Noi pași în spiritul politicii realiste au fost doar declarați, dar nu făcuți. Proiectele de documente propuse guvernului sovietic în februarie 1967, elaborate de guvernul german, nu au putut deveni baza unui acord privind renunțarea la folosirea forței, întrucât au fost interpretate ca prevederi „controversate” privind inviolabilitatea granițelor. stabilit în Europa postbelică, existența unui stat suveran al RDG și invaliditatea Acordului de la Munchen, renunțarea Germaniei la armele nucleare. „Noua Politică de Est” a fost privită de cancelarul Kiesinger și de asociații săi mai degrabă ca o modalitate de a submina și „eroda” comunitatea socialistă. Ca urmare, relațiile dintre URSS și marea majoritate a altor țări socialiste cu Germania în această perioadă au rămas într-o stare nesatisfăcătoare.

În cadrul „marii coaliții” se pregăteau dezacorduri serioase pe tema relațiilor cu Estul. Acest lucru a devenit deosebit de clar în martie 1968, când a avut loc la Nürnberg congresul SPD. Într-un raport la congres, președintele partidului Brandt a spus: numeroase fapte reale duc la concluzia că „granițele existente în Europa nu trebuie schimbate cu forța” și Germania ar trebui să fie pregătită să încheie acorduri adecvate. El s-a exprimat, de asemenea, în favoarea aderării la Tratatul de neproliferare a armelor nucleare. Congresul l-a sprijinit pe Brandt.

În a doua jumătate a anilor '60, au avut loc schimbări și în conceptele de politică externă ale FDP. În 1968, Walter Scheel a devenit președintele partidului, înlocuindu-l pe Erich Mende, un susținător deschis al politicilor Războiului Rece. În discursul său la Bundestag, Scheel a afirmat că este imposibil de contestat faptul că „împreună cu Republica Federală a apărut pe pământul german un al doilea stat cu toate caracteristicile statale pe care le poate avea”.

Congresele de partid ale SPD și FDP din 1969 au confirmat convergența pozițiilor lor pe probleme internaționale, ceea ce a predeterminat posibilitatea formării unui guvern de coaliție între ele după alegerile pentru Bundestag din septembrie 1969.

305

A fost numită „mică coaliție” deoarece fracțiunea parlamentară FDP era relativ mică. În noul guvern, V. Brandt a devenit cancelar, V. Scheel - ministru al afacerilor externe. Însuși rezultatul alegerilor din 1969 a fost o reflectare a schimbărilor semnificative care au avut loc în opiniile unei părți semnificative a publicului vest-german, o reflectare a cererilor pentru o politică externă realistă și, în special, pentru reglementarea relațiilor cu ţările socialiste.

Declarația guvernului pe care cancelarul Brandt a transmis-o Bundestagului la 28 octombrie 1969 a subliniat continuitatea politicilor noului guvern. În același timp, Brandt și-a declarat disponibilitatea de a obține o mai mare înțelegere reciprocă și dezvoltarea cooperării cu URSS, Germania de Est, Polonia și Cehoslovacia. Pentru prima dată a fost recunoscută oficial existența a două state germane.

O lună mai târziu, la 28 noiembrie 1969, reprezentanții Republicii Federale Germania la Moscova au semnat Tratatul de neproliferare a armelor nucleare. Și în decembrie a început o nouă etapă de schimb de opinii între Uniunea Sovietică și Germania cu privire la problema stabilirii și îmbunătățirii relațiilor. A dus la elaborarea textului tratatului, care a fost semnat la 12 august 1970 la Moscova în timpul vizitei oficiale a cancelarului federal W. Brandt și a ministrului de externe W. Scheel în URSS.

De la sfârșitul anilor 50, Marea Britanie a început să-și arate interesul pentru îmbunătățirea relațiilor sovieto-britanice cu URSS. În general, englezii

Guvernul s-a confruntat cu aceiași factori ca Franța și, mai târziu, Republica Federală Germania. Specificul abordării engleze a fost dorința Londrei de a-și reaminti din nou măreția imperială de odinioară și de a încerca să joace rolul, dacă nu un arbitru, atunci un mediator în relațiile Est-Vest. Totuși, în același timp, guvernul britanic a acordat o mare atenție „relației sale speciale” cu Statele Unite, iar volumul acțiunilor sale politice în raport cu țările socialiste a fost determinat tocmai de aceasta.

În februarie - martie 1959, în conformitate cu acordul la care sa ajuns, a avut loc vizita oficială a premierului britanic Henry Macmillan în Uniunea Sovietică. Făcând acest pas, guvernul conservator a intenționat, printre altele, să-și îmbunătățească șansele la viitoarele alegeri parlamentare din toamnă. Pentru a nu complica relațiile cu aliații, MacMillan a declarat că vizita va fi „de natura recunoașterii” și că nu va merge la Moscova pentru a negocia, ci pentru a vedea cum merg lucrurile în URSS.

În timpul negocierilor de la Moscova, guvernul sovietic a propus semnarea unui pact de neagresiune. Macmillan a respins această propunere, argumentând că statele membre

ONU, care respectă Carta acestei organizații, se presupune că nu are nevoie de niciun tratat special. Negocierile au discutat, de asemenea, problemele opririi testării armelor nucleare, soluționării situației din Berlinul de Vest și o înțelegere pașnică cu Germania, dar nu s-au obținut rezultate concrete.

Vizita lui Macmillan în URSS, în ciuda rezultatelor modeste, a stimulat dezvoltarea relațiilor anglo-sovietice în domeniul economic și cultural și a intensificat contactele între diverse organizații. Cu toate acestea, nu a existat un punct de cotitură în relațiile anglo-sovietice.

În octombrie 1964, în Marea Britanie au avut loc alegeri parlamentare, în care Partidul Laburist a câștigat. Deși în direcțiile sale principale politica sa nu a diferit prea mult de cursul conservatorilor, venirea la putere a Partidului Laburist a favorizat stabilizarea relațiilor anglo-sovietice. În perioada în care Muncii a fost la putere (1964-1970), prim-ministrul britanic Harold Wilson a vizitat Uniunea Sovietică de trei ori (în februarie și iulie 1966, ianuarie 1968) și au avut loc patru vizite ale ministrului britanic de externe în URSS. . La rândul său, în 1965, ministrul Afacerilor Externe al URSS A. A. Gromyko a vizitat Marea Britanie, iar în 1967, președintele Consiliului de Miniștri al URSS A. N. Kosygin. În cadrul negocierilor s-au discutat atât probleme internaționale, cât și probleme ale relațiilor bilaterale.

Rezultatele pozitive ale contactelor sovieto-britanice au fost evidente. Au fost încheiate acorduri de cooperare științifică și tehnică, de soluționare a creanțelor reciproce financiare și de proprietate, de transport maritim comercial, de extindere a traficului aerian și un acord comercial pe termen lung. S-a ajuns la un acord

pentru stabilirea unei linii directe de comunicare între Kremlin și reședința primului ministru britanic.

O îmbunătățire radicală a relațiilor sovieto-britanice a fost împiedicată de poziția luată de guvernul laburist cu privire la o serie de probleme internaționale importante, care era apropiată de poziția conservatorilor. Aceasta a fost, de exemplu, poziția guvernului Wilson cu privire la agresiunea SUA din Indochina. Pe baza stereotipurilor generale ale politicii imperialiste, precum și a propriilor interese militar-strategice și economice în această regiune, în special în Malaezia, a oferit sprijin politic și diplomatic acțiunilor SUA.

Nici guvernul Wilson nu a dat dovadă de nicio inițiativă pozitivă în rezolvarea problemei securității europene. Marea Britanie a fost „neentuziastă” cu privire la inițiativa URSS de a convoca o conferință paneuropeană privind securitatea și cooperarea. Fără a performa în

Deși în principiu s-au opus acestei idei, reprezentanții britanici au înaintat de fapt condiții prealabile la negocierile anglo-sovietice, menite în mod clar să încetinească convocarea acesteia. Marea Britanie a profitat de ocazie pentru a discredita întâlnirea în legătură cu evenimentele din Cehoslovacia din august 1968, înăsprindu-și brusc poziția.

Ministrul britanic al apărării, D. Healey, după publicarea Cărții albe privind apărarea în primăvara anului 1970, în discursurile sale publice a lăudat în toate modurile posibile „strategia nucleară NATO”, declarând pregătirea blocului „dacă este necesar” a fi primul să folosească arme nucleare.

Rezultatul dezvoltării relațiilor sovieto-britanice în anii 60 nu poate fi evaluat ca fiind negativ. Guvernul Wilson și-a arătat un oarecare interes în negocierile cu URSS privind limitarea cursei înarmărilor și a semnat (în comun cu URSS și SUA) la 1 iulie 1968 Tratatul de neproliferare a armelor nucleare. Marea Britanie a fost prima care a ratificat-o și a influențat Germania să adere la tratat. În timpul vizitei lui A. N. Kosygin în Marea Britanie din februarie 1967, ambele guverne au confirmat într- o declarație comună dorința lor „de a continua să țină întâlniri și conversații periodice, în vederea îmbunătățirii în continuare a relațiilor dintre URSS și Marea Britanie”. Această practică de consultare reciprocă a avut un impact pozitiv asupra relațiilor sovieto-britanice.

Legăturile comerciale, economice, științifice și tehnice anglo-sovietice în anii 60 s-au dezvoltat într-un ritm destul de rapid și nu au fost supuse fluctuațiilor în funcție de schimbările situației, așa cum sa întâmplat cu relațiile politice anglo-sovietice după evenimentele cehoslovace.

În 1963, Marea Britanie a fost prima țară capitalistă care a oferit Uniunii Sovietice împrumuturi pe termen lung (până la 15 ani) pentru o sumă semnificativă (200 de milioane de lire sterline) și în condiții mai favorabile decât oricând. Cifra de afaceri comercială a crescut constant. A crescut de la 307,6 milioane de ruble în 1964 la 641,4

milioane în 1970. În 1966, 1968 și 1969, Marea Britanie s-a clasat pe primul loc în rândul țărilor capitaliste - parteneri de comerț exterior ai URSS. Călătoriile în URSS ale oficialilor britanici și ale reprezentanților cercurilor de afaceri pentru a studia posibilitățile de extindere în continuare a comerțului au devenit larg răspândite.

La începutul anilor '60,   au apărut noi tendințe și în relațiile externe dintre URSS și Italia. Primul pas important în dezvoltare

Dezvoltarea relațiilor cu Uniunea Sovietică și țările socialiste a fost vizita la Moscova din 6 până în 11 februarie 1960 a președintelui Republicii Italiene G. Gronchi, care a marcat începutul practicii politice sovieto-italiane.

contacte la nivel înalt. În august 1961, șeful guvernului italian A. Fanfani a sosit la Moscova. Cu toate acestea, faptul că aceste vizite au avut loc nu a însemnat încă o întorsătură radicală a politicii externe italiene în direcția dezvoltării constante și stabile a întregului complex de relații cu Uniunea Sovietică. Abia în a doua jumătate a anilor '60 - chiar la începutul procesului de detenție pe arena internațională, creșterea în continuare a influenței forțelor de stânga ale Italiei asupra formării politicii externe a țării, precum și dezvoltarea cu succes. a relațiilor economice sovieto-italiane — a fost fundamentul necesar pus pentru o schimbare calitativă a relațiilor dintre URSS și Italia.

Prima vizită oficială în Italia a ministrului de externe al URSS, A. A. Gromyko, în aprilie 1966, a fost de mare importanță pentru dezvoltarea relațiilor sovieto-italiane. Această vizită nu numai că a adus rezultate concrete în domeniul relațiilor bilaterale, dar a dus și la o anumită convergență de poziții pe o serie de probleme de politică internațională și europeană. Inițiativa prezentată de țările socialiste de a convoca o conferință paneuropeană privind securitatea și cooperarea a întâlnit o anumită înțelegere între liderii italieni. Unul dintre rezultatele importante ale vizitei a fost acordul de a organiza consultări ulterioare pe probleme de interes reciproc în situația internațională și relațiile bilaterale.

În mai 1967, ministrul italian de externe A. Fanfani a vizitat Uniunea Sovietică într-o vizită oficială. Aceasta a fost a cincea întâlnire a liderilor sovietici și italieni la un nivel înalt în șapte ani, ceea ce a indicat stabilirea practicii de contacte interguvernamentale între ambele țări.

În anii 60, relațiile economice au continuat să se dezvolte cu cel mai mare succes în complexul de relații dintre Uniunea Sovietică și Italia. În ceea ce privește volumul comerțului, Italia s-a situat pe locul patru în rândul partenerilor comerciali din Europa de Vest ai Uniunii Sovietice. De asemenea, Italia a devenit prima țară de pe piața comună care a încheiat un acord comercial pe termen lung cu Uniunea Sovietică (1964). O dovadă semnificativă a interesului crescând al Italiei pentru extinderea relațiilor economice cu URSS a fost refuzul acesteia de a discrimina Uniunea Sovietică în domeniul creditării comerțului exterior. În 1962, Italia a fost una dintre primele dintre țările

capitaliste care a oferit URSS un împrumut pe termen lung. Contractele pe scară largă și pe termen lung încheiate cu organizațiile de comerț exterior ale URSS și sprijinul acestora de către guvernul italian, au dus aceste acorduri dincolo de sfera contactelor pur economice, pregătindu-se pentru schimbări mai vizibile în sfera relațiilor politice dintre cele două. ţări.

309

Un mare impuls pentru aprofundarea întregului complex al relațiilor sovieto-italiane a fost dat de acordul semnat la 15 august 1966 între Ministerul Afacerilor Externe al URSS și concernul italian FIAT privind cooperarea în construcția Uzinei de Automobile Volga. , care la acea vreme era cea mai mare înțelegere pe care Uniunea Sovietică a încheiat-o vreodată cu țări cu firme capitaliste

În a doua jumătate a anilor '60, în contextul campaniei de retragere a Italiei din NATO care s-a desfășurat în țară în 1967-1969, guvernul italian a fost nevoit să pună un accent mai mare decât înainte pe aspectele non-militare ale activităților NATO, într-o anumită măsură distanțându-se în interiorul blocului de regimurile dictatoriale din Portugalia și Grecia, de încercările de a trage Spania franquista în NATO. Indicative în acest sens au fost și diferențele dintre Italia și Statele Unite ale Americii în problema Indochinei. Deși, sub presiunea Washingtonului, guvernul italian și-a exprimat „înțelegere” acțiunilor SUA în Vietnam, a clarificat deja la începutul agresiunii americane că, în opinia Italiei, conflictul din Vietnam nu intră în sfera acțiunilor NATO și Italia. nu are obligatii in acest sens.regiune.

În politica externă a capitalelor mici - Politica externă a statelor mici din Europa de Vest țările Europei de Vest Í

iar relaţiile lor cu URSS în θθ^e Γ°ДI au fost scoase la iveală noi tendinţe, deşi gradul de manifestare a acestora nu a fost acelaşi pentru statele neutre şi cele care erau membre NATO. Simțind acut nevoia de a face ceva pentru a contracara dictatele puternice ale marilor puteri imperialiste, demonstrând interes pentru păstrarea păcii, au început să dea dovadă de o anumită independență și consecvență în protejarea intereselor lor naționale, inclusiv a dreptului de a dezvolta cooperarea cu țările socialiste.

Cel mai izbitor exemplu al schimbărilor pozitive care au avut loc în politica externă a statelor vest-europene a fost intensificarea politicii externe a Republicii Finlanda - „linia Paasikivi-Kekkonen”, a cărei bază este Tratatul sovietico-finlandez. de prietenie, cooperare și asistență reciprocă, semnat la 6 aprilie 1948 și prelungit în 1955 și 1970. Acest tratat a asigurat în mod fiabil independența și securitatea Finlandei, precum și securitatea granițelor de nord-vest ale Uniunii Sovietice. După cum a subliniat președintele U. K. Kekkonen, „obligația cooperării militare pentru a respinge agresiunea sau amenințarea cu agresiune, care este inclusă în Tratatul de prietenie, cooperare și asistență reciprocă, este pentru Finlanda un fel de garanție în cazul unui pericol de război. , o garanție împotriva războiului și pentru păstrarea păcii”.

O situație stabilă de politică externă a permis lui Fin

Land va veni cu o serie de inițiative menite să consolideze pacea și securitatea atât în subregiunea scandinavă, cât și pe continentul european în ansamblu. În special, în 1963, președintele U. K. Kekkonen a făcut o propunere de a crea o zonă fără nucleare în Europa de Nord. În iunie 1966, Finlanda a fost prima țară vest-europeană care a susținut propunerea statelor socialiste de a convoca o Conferință pentru Securitate și Cooperare în Europa. Trei ani mai târziu, guvernul acestei țări a fost de acord să devină organizatorul acesteia.

Relațiile dintre URSS și Finlanda au devenit un model de implementare a politicii de coexistență pașnică a statelor cu sisteme sociale diferite.

În această perioadă, activitățile de politică externă ale Suediei, vecină Finlandă, au suferit și ele o intensificare semnificativă în această perioadă. Politica de neutralitate tradițională a Suediei aduce o contribuție pozitivă la consolidarea păcii și stabilității în nordul european. Evaluând politica externă a țării sale, ministrul suedez de externe T. Nilsson a remarcat că „politica de neutralitate dusă de Suedia nu a însemnat niciodată, și cu siguranță nu va însemna în viitor, pasivitate”. Pe baza acestui fapt, Suedia a sprijinit propunerea de a convoca o reuniune paneuropeană. Ea a adus o contribuție fezabilă la limitarea cursei înarmărilor, participând activ la lucrările Comitetului de dezarmare de la Geneva din 1962. Guvernul suedez a condamnat în mod repetat și ferm agresiunea imperialismului american în Indochina și în 1969 a fost primul guvern al unei țări capitaliste care a stabilit relații diplomatice cu Republica Democrată Vietnam.

Relațiile sovieto-suedeze s-au dezvoltat și mai mult, în special în domeniul comercial și economic. Subliniind atitudinea pozitivă a țării sale față de extinderea și aprofundarea legăturilor cu URSS, prim-ministrul suedez U. Palme a subliniat că „relațiile de bună vecinătate cu Uniunea Sovietică sunt de o importanță vitală pentru Suedia”.

Anumite schimbări pozitive au avut loc în acest deceniu în politica externă a acelor țări scandinave care au fost membre NATO. Danemarca și Norvegia au refuzat să găzduiască baze militare străine și arme nucleare ale partenerilor lor „atlantici” pe teritoriul lor. În prima jumătate a anilor 1960, guvernele danez, islandez și norvegian au refuzat să participe la forțele nucleare multilaterale ale NATO. În 1966, Danemarca și Norvegia au fost primele dintre țările Alianței Nord-Atlantice care au vorbit în sprijinul convocării unei reuniuni paneuropene.

În același timp, pe o serie de probleme importante, Danemarca, Islanda și Norvegia au continuat să urmeze politici agresive

blocul nord-atlantic. Astfel, în 1961, a fost încheiat un acord între Danemarca și Germania privind crearea unui comandament comun danez-german de vest în zona Strâmtorii Baltice. Bazele Forțelor Aeriene

Americane erau situate pe teritoriul Islandei și Groenlandei. În acești ani, exercițiile și manevrele militare ale unităților și unităților din multe țări NATO au devenit mai frecvente pe teritoriile daneze și norvegiene. Acest lucru a complicat firesc situația din nordul european.

În anii 50-60 s-a înregistrat o consolidare a tendințelor pozitive în politica externă a micilor state central-europene - Austria și Elveția. Semnarea Tratatului de stat și adoptarea legii privind neutralitatea permanentă în 1955 au contribuit la stabilizarea poziției internaționale a Austriei. Peste 60 de state ale lumii și-au declarat recunoașterea neutralității permanente. În semn de respect pentru politica externă a Austriei, sediul unor agenții specializate ale ONU precum AIEA și UNIDO se aflau în capitala sa, Viena. Contingente austriece au participat la operațiunile ONU de menținere a păcii în diferite zone ale lumii. Politica de neutralitate permanentă a Elveției este, de asemenea, foarte respectată de comunitatea mondială. Deși această țară nu a devenit membră a Națiunilor Unite, în anii '60 importanța Genevei a crescut ca unul dintre cele două (împreună cu New York) cele mai importante centre ONU ca loc pentru importante conferințe internaționale.

Activitățile de politică externă ale acestor state central-europene s-au intensificat. Atât Austria, cât și Elveția au fost printre primii care au semnat Tratatul de la Moscova de interzicere a testelor nucleare în trei medii și Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare (vezi capitolul XIX). Guvernele ambelor țări au susținut ideea convocării unei întâlniri paneuropene. Legăturile și contactele ambelor state central-europene, în special ale Austriei, cu URSS și alte state socialiste au primit o dezvoltare semnificativă. Atât Uniunea Sovietică, cât și Austria au lăudat în mod repetat relațiile sovieto-austriece și rolul lor în dezamorsarea tensiunilor internaționale și întărirea păcii în Europa.

În acești ani, politicile externe ale Belgiei, Țărilor de Jos și Luxemburgului s-au caracterizat printr-o confruntare între tendințe pozitive și negative, deși, în general, aceste țări au continuat să fie printre cele mai „disciplinate” membre NATO. Pe teritoriul acestor țări se aflau baze și alte instalații militare ale Statelor Unite și Germaniei. Guvernul olandez a permis chiar și depozitarea armelor nucleare americane pe teritoriul său. La mijlocul anilor '60, după ce Franța a părăsit organizația militară NATO, sediul Consiliului Permanent al NATO și sediul Comandantului Suprem Aliat au fost transferate în Belgia.

forțelor acestui bloc, iar pe teritoriul Olandei - comanda forțelor armate comune NATO din Europa Centrală. În majoritatea problemelor internaționale, Belgia, Luxemburg și Țările de Jos au susținut activ poziția Statelor Unite și a celorlalte puteri NATO.

Totodată, pe parcursul acestui deceniu, mai ales în a doua jumătate a acestuia, unele tendințe pozitive au devenit mai clare în politica externă a acestor țări vest-europene. Acestea s-au reflectat în semnarea de către guvernele Belgiei, Țărilor de Jos și Luxemburgului a

tratatelor și acordurilor elaborate în cadrul Comitetului de dezarmare care vizează limitarea cursei înarmărilor nucleare. Toate aceste țări s-au pronunțat în favoarea realizării destinderii pe continentul european. La sfârşitul anilor '60 s-a înregistrat o îmbunătățire a relațiilor comerciale dintre țările Benelux și statele socialiste.

Relațiile dintre Uniunea Sovietică și Grecia s-au dezvoltat greu. La alegerile din 1963, reacția din Grecia a fost învinsă. Noul guvern al Uniunii de Centru a întreprins o serie de măsuri progresive, inclusiv normalizarea relațiilor cu țările socialiste și a anunțat un nou curs, mai independent, în cadrul politicii generale a țărilor NATO. Preocupate de această evoluţie a evenimentelor, forţele reacţionare au lansat o contraofensivă. În 1967, în Grecia a avut loc o lovitură de stat militară. Junta de „coloneli negri” care a ajuns la putere și-a reluat politica ostilă față de URSS și a stabilit un curs pentru transformarea în continuare a țării într-un trambulină pentru NATO și Statele Unite în Balcani și în Marea Mediterană de Est. În mai 1968, pe insula Creta a fost deschisă o nouă rachetă NATO. În aceeași lună, junta a cerut NATO să furnizeze Greciei mine nucleare terestre pentru a crea o „centură de apărare” la granița cu Bulgaria.

Abia odată cu căderea regimului militar dictatorial în anii '70 s-au deschis perspective pentru îmbunătățirea relațiilor dintre Grecia și URSS și alte țări socialiste.

Capitolul XIII

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ÎN ORIENTUL ÎPREPARAT ÎN ANII 60

Alinierea forțelor politice internaționale în Orientul Îndepărtat până la începutul anilor 60 s-a remarcat printr-o mare originalitate. Cel mai important rol în regiune l-au jucat statele socialiste - URSS, MPR, RPDC și RPC. De consecvența liniei lor politice depindea nu numai cea regională, ci și, în mare măsură, situația internațională generală. Situația politică din regiune a fost complicată de prezența militară constantă și semnificativă a Statelor Unite. Războiul pe care l-au început în Asia de Sud-Est a fost un factor serios de destabilizare a situației din Orientul Îndepărtat. Coreea de Sud și Taiwan au jucat ascultător rolul de marionete ale imperialismului american. Politica Japoniei, legată de obligațiile de politică externă față de Statele Unite, era contradictorie.

Situația internațională din Orientul Îndepărtat în anii 60 a devenit vizibil mai complicată ca urmare a apariției tendințelor naționaliste în politica externă a RPC, a dorinței acesteia de a ocupa o poziție specială pe scena mondială, de conducere în lagărul socialist, mișcări internaționale muncitorești, comuniste și de eliberare națională. Toate acestea au creat dificultăți considerabile forțelor care susțin pacea. socialism și progres social atât în această regiune, cât și pe arena internațională în ansamblu.

1. Întărirea poziţiei internaţionale a Republicii Populare Mongole

MPR este membru al ONU.   Ofensiva intensificată a revoluțiilor mondiale

Intrarea în CMEA   a forțelor cesționiste și iubitoare de pace pe pozitiv

imperialismul a dus la recunoașterea internațională pe scară largă a Republicii Populare Mongole și la creșterea rolului acesteia în afacerile internaționale. S-au stabilit relații cu Cambodgia, Cuba, Nepal, Mali și Algeria.

La ONU, Uniunea Sovietică, alte țări socialiste, India și o serie de țări eliberate au continuat să lupte împotriva discriminării Republicii Populare Mongole și să-i acorde un loc legitim în ONU. La cea de-a XVI-a sesiune a Adunării Generale, delegatul Taiwanului, care a declarat în marja Adunării Generale că va pune veto asupra proiectului de rezoluție privind admiterea Republicii Populare Mongole la ONU, a decis să nu participe la vot. Proiectul de rezoluție înaintat de delegația sovietică, care recomanda admiterea MPR ca membru al ONU, a fost aprobat. Statele Unite s-au abținut de la vot.

Devenită membră a ONU, Republica Populară Mongolă a purtat o luptă consecventă în cadrul ONU pentru pace, cooperare internațională, egalitate și prietenie între popoare. Republica Populară Mongolă a fost printre primele state care au semnat tratate de interzicere a testelor de arme nucleare în trei domenii și privind neproliferarea armelor nucleare. S-a alăturat Comitetului de dezarmare. MPR a oferit asistență poporului vietnamez în lupta împotriva agresiunii americane, a condamnat agresiunea israeliană împotriva țărilor arabe și a purtat o luptă energică pentru eliminarea completă și definitivă a colonialismului, împotriva rasismului și pentru eliminarea exploatării economice a țărilor în curs de dezvoltare.

Deși SUA au continuat să ignore MPR, alte puteri occidentale nu au urmat acest curs nerealist. Anglia a stabilit relații cu MPR în ianuarie 1963, Franța în aprilie 1965.

Nu existau legături oficiale între MPR și Japonia, dar comerțul a început deja în 1960, iar din 1968, relațiile comerciale au început să se construiască pe baza acordurilor comerciale anuale. Conform acordului, semnat în martie 1968 și proiectat pentru trei ani, a fost prevăzut schimbul de mărfuri în valoare de 1 milion de dolari, dar deja în 1970, volumul cifrei de afaceri comerciale pentru anul se ridica la 1,25 milioane de dolari.

Uniunea Sovietică a acționat întotdeauna și continuă să acționeze ca un prieten și aliat de încredere al Mongoliei independente și socialiste. Această poziție leninistă a URSS este foarte apreciată în MPR. „Marea Uniune Sovietică a fost întotdeauna și este prietenul nostru credincios, altruist și apărătorul de încredere”, se spunea într-o declarație a Agenției Telegrafice Mongole din 9 septembrie 1964. „Fiecare lucrător al MPR este conștient de acest lucru.

este că dacă poporul nostru nu și-ar fi legat soarta de Uniunea Sovietică, Mongolia nu ar fi fost independentă și nu ar fi avut succesele pe care le-a obținut acum.”

O consecință firească a dezvoltării cooperării cuprinzătoare a Republicii Populare Mongole cu statele socialiste fraterne a fost intrarea acesteia în Consiliul de Asistență Economică Reciprocă la 7 iunie 1962. Legăturile economice, științifice și tehnice ale Republicii Populare Mongole cu țările socialiste s-au ridicat la un nou nivel. Linia de integrare economică socialistă a fost implementată în mod consecvent , conform căreia au fost efectuate cercetări geologice în Mongolia și au fost construite o serie de întreprinderi. Implicarea Republicii Populare Mongole în sfera cooperării multilaterale a țărilor socialiste a contribuit la dezvoltarea rapidă a forțelor productive ale țării, la utilizarea eficientă a materiilor prime și a resurselor energetice ale acesteia și la aducerea economiei țării la nivelul socialist dezvoltat. ţări. Aceasta a însemnat o nouă etapă în cooperarea frăţească a Republicii Populare Mongole cu ţările socialiste.

Apariția momentelor naționaliste Deteriorarea mongolului-în politica conducerii chineze a relațiilor rapide-chineze a afectat relațiile dintre MPR și RPC. În ciuda tratatului de prietenie și asistență reciprocă semnat de ambele țări în 1960 și a tratatului de frontieră din 1962, ideea de absorbție a MPR a început să fie propagată în RPC, inclusiv la cel mai înalt nivel. Când MPRP, ca răspuns la aceasta, a luat o poziție de principiu, condamnând atacurile la suveranitatea și independența țării, partea chineză a recurs la metode de presiune, inclusiv în materie de comerț și cooperare economică.

În timpul „revoluției culturale” din China, Gărzile Roșii au atacat ambasada MPR, au bătut diplomații și au amenințat că „se vor ocupa de mongoli”. Raidurile trupelor chineze pe teritoriul mongolului au devenit mai frecvente. Pregătirile militare au început la granițele Republicii Populare Mongole.

În această situație, guvernul MPR a luat măsuri suplimentare pentru a asigura sigur securitatea țării sale, apelând la Uniunea Sovietică pentru ajutor.

Tratatul a expirat în 1966. Noul Tratat din 1946 privind prietenia și asistența reciprocă între URSS și MPR între URSS și MPR. 15 ianuarie 1966 la

Un nou tratat de prietenie, cooperare și asistență reciprocă a fost semnat la Ulaanbaatar. Părțile au convenit să consolideze în continuare prietenia tradițională a popoarelor Uniunii Sovietice și Republicii Populare Mongole, să dezvolte o cooperare cuprinzătoare și asistență fraternă bazată pe principiile internaționalismului socialist, să aprofundeze legăturile economice, științifice și tehnice atât pe o bază bilaterală. și în cadrul cooperării sociale multilaterale

țări listate, extinde contactele culturale. De asemenea, URSS și Republica Populară Mongolă au convenit să acorde asistență reciprocă în asigurarea capacității de apărare.

În conformitate cu acordul, părțile s-au angajat să se consulte cu privire la toate cele mai importante probleme internaționale care afectează interesele URSS și ale Republicii Populare Mongole sau interesele păcii și cooperării internaționale și, acționând în spiritul bunei tradiții, precum și ca Carta ONU, să ia în comun măsurile necesare, inclusiv cele militare, pentru a asigura securitatea, independența și integritatea teritorială a ambelor țări. Părțile contractante și-au exprimat hotărârea de a continua eforturile menite să mențină și să consolideze pacea internațională și securitatea popoarelor. Ei au subliniat, de asemenea, că vor sprijini și consolida în mod constant relațiile de prietenie și cooperarea dintre statele din Asia, precum și pledează în comun pentru prevenirea și eliminarea amenințării agresiunii imperialiste în această zonă a globului.

În toți acești ani, s-au menținut contacte constante între partidele și guvernele din URSS și Republica Populară Mongolă și au fost schimbate în mod regulat experiențe. Ambele țări au acționat concertat pe arena internațională. Cooperarea economică dintre URSS și Republica Populară Mongolă pe bază bilaterală și pe baza unui program cuprinzător de integrare CMEA a câștigat o amploare enormă. URSS a reprezentat 90% din asistența economică și tehnică oferită de țările socialiste din Mongolia populară.

În strânsă cooperare cu URSS și alte țări socialiste, MPR a rezolvat cu succes problemele construirii socialismului.

2. Lupta RPDC pentru retragerea trupelor americane și unificarea Coreei

Întărirea relațiilor internaționale în anii 1960 pentru RPDC a început cu două evenimente majore pentru RPDC: încheierea tratatelor de alianță cu URSS și RPC.

Tratatul de prietenie, cooperare și asistență reciprocă dintre URSS și RPDC a fost semnat la 6 iulie 1961 în timpul vizitei unei delegații guvernamentale coreene conduse de Kim Il Sung în Uniunea Sovietică.

Guvernele celor două țări au convenit asupra consultărilor reciproce asupra tuturor problemelor internaționale importante legate de interesele lor comune. Articolul 1 prevede că, dacă una dintre părți este supusă unui atac armat de către orice stat sau coaliție de state și se află în stare de război, atunci cealaltă parte contractantă va

asistență militară sau de altă natură prin toate mijloacele de care dispune. URSS și RPDC au convenit în continuare să participe la toate acțiunile internaționale menite să asigure pacea și securitatea în Orientul Îndepărtat și în întreaga lume și au declarat că nu vor intra în nicio alianță îndreptată împotriva celeilalte părți și, de asemenea, nu vor participa la orice blocaje sau acțiuni îndreptate împotriva altei părți contractante. Articolul 5 din tratat consemna poziția

comună a ambelor state cu privire la problema unificării Coreei, care ar trebui realizată pe o bază democratică pașnică.

Uniunea Sovietică și RPDC au subliniat în acord dorința lor de a dezvolta cooperarea economică și culturală reciprocă în spiritul prieteniei și în conformitate cu principiile egalității, respectului reciproc pentru suveranitate, integrității teritoriale și neamestecirii reciproce în treburile interne ale celuilalt. Acordul a fost încheiat pe zece ani cu prelungire automată ulterioară pentru perioade de cinci ani, cu excepția cazului în care una dintre părți a anunțat cu un an înainte de expirarea termenului dorința de a-l denunța.

Remarcând semnificația istorică a tratatului sovieto-coreean, bazat pe principiile internaționalismului proletar, Kim Il Sung a declarat, la un miting de la Moscova, cu ocazia semnării sale, că tratatul va servi drept cheie pentru construcția socialistă de succes în RPDC, o garanție a protecției realizărilor sale revoluționare de agresiunea imperialistă și ar promova unificarea pașnică a Coreei.

RPDC a încheiat un acord similar de prietenie, cooperare și asistență reciprocă în iulie 1961 cu Republica Populară Chineză.

Au existat legături politice active între URSS și RPDC și s-a dezvoltat cooperarea economică. În februarie 1965, președintele Consiliului de Miniștri al URSS A. N. Kosygin a efectuat o vizită prietenoasă în RPDC. În comunicatul publicat, părțile au condamnat agresiunea SUA în Vietnam și și-au exprimat deplina solidaritate cu poporul vietnamez și cu toate celelalte popoare care luptă împotriva imperialismului și colonialismului. În mai 1965, URSS a fost vizitată de o delegație militară din RPDC; A fost semnat un acord privind ca Uniunea Sovietică să acorde asistență republicii frățene în întărirea capacității sale de apărare. În vara anului 1966, o delegație guvernamentală din RPDC a vizitat URSS; a fost semnat un acord de cooperare economică și tehnică și aprovizionare reciprocă de bunuri în anii 1967-1970, precum și un protocol de cooperare în domeniul pescuitului. Vizita în RPDC în mai 1969 a delegației Prezidiului Sovietului Suprem al URSS a fost de mare importanță. Comunicatul comun sovieto-coreean a subliniat necesitatea întăririi prieteniei fraterne

între URSS şi RPDC ca o contribuţie reală la accelerarea progresului ambelor ţări către socialism şi comunism.

În același timp, RPDC a încercat să stabilească relații de bună vecinătate și legături cu Republica Populară Chineză. Cel mai important eveniment din relațiile coreene-chineze la acest moment a fost vizita lui Zhou Enlai în RPDC în 1970.

În anii '60, RPDC a încheiat acorduri de cooperare economică, științifică, tehnică și culturală cu majoritatea țărilor socialiste europene și Republica Populară Mongolă. S-au stabilit legături economice cu Japonia, India, Birmania, Egiptul, Siria, Guineea, Mali și alte țări.

Până în 1970, RPDC avea relații diplomatice cu peste 40 de țări, iar relații comerciale și economice cu peste 70 de țări.

Între timp, Statele Unite au făcut eforturi active pentru a întări regimul de la Seul și a-și extinde prezența în Coreea de Sud. Ca urmare a popularului

În aprilie 1960, regimul dictatorial al lui Syngman Rhee a fost răsturnat în Coreea de Sud. Cu toate acestea, „liberalizarea” s-a dovedit a fi de scurtă durată. În mai 1961, generalul Park Chung Hee, cu sprijinul Statelor Unite, a dat o lovitură de stat.

Junta militară a fost însărcinată să oprească protestele maselor în favoarea unificării țării și să împiedice înființarea unui sistem cel puțin mai liberal la Seul. Monopolurile americane au sporit exportul de capital către Coreea de Sud. În același timp, Statele Unite și-au împins aliații să investească capital în economia sud-coreeană în speranța întăririi poziției noului dictator. Japonia a arătat cea mai mare pregătire aici. Din 1965, când relațiile dintre Tokyo și Seul s-au normalizat, până în 1970, Japonia a oferit Coreei de Sud împrumuturi comerciale în valoare de 305 milioane USD, conform acordului privind relațiile dintre Japonia și „Republica Coreea” din 22 iunie 1965, o dată pe an. alternativ, la Tokyo și Seul au început să aibă loc consultări politice și economice la nivel ministerial.

După ce a început războiul din Vietnam în 1965, Statele Unite au început să-și tragă aliatul sud-coreean în el. Regimul de la Seul a trimis unități militare (aproximativ 50 de mii de oameni) și diverși specialiști în Vietnam de Sud. Coreea de Sud a servit drept bază de transbordare pentru aprovizionarea trupelor americane în Vietnam, oferind odihnă soldaților americani uzați de luptă. În conversațiile dintre Park Chung Hee și L. Johnson din mai, președintele SUA a lăudat contribuția Coreei la „apărarea” Vietnamului de Sud.

În același timp, militarizarea Coreei de Sud se desfășura. STATELE UNITE ALE AMERICII

dacă armata sud-coreeană are nave de război, avioane, elicoptere, rachete antiaeriene. Au fost construite noi baze navale și aerodromuri. Au fost efectuate manevre ale trupelor americane și sud-coreene.

luna πβ-1965 Sud

a pune-

Lupta RPDC pentru pace După răsturnarea regimului Syngman Rhee, poporul democratic din Coreea de Sud în noiembrie 1960

unificarea Coreei rτz τ•r r> rτzu ∏n

da, Kim Il Sung a vorbit în numele RPDC

a băut cu programul pentru unificarea pașnică a Coreei. El a propus organizarea de alegeri generale libere în părțile de nord și de sud ale țării fără nicio intervenție străină, crearea unei confederații a Coreei de Sud și a Coreei de Nord și formarea unui comitet național suprem din reprezentanții ambelor guverne, sub rezerva menținerii independenței acestora din urmă. Acest organism ar putea reprezenta și proteja interesele comune ale poporului coreean și, dacă este necesar, cu acordul ambelor părți, să desfășoare relații externe în numele întregii Corei și să ia măsuri pentru a proteja securitatea țării. Dacă Sudul a refuzat să creeze o confederație, s-a propus formarea unui comitet economic din reprezentanți ai cercurilor de afaceri din ambele părți ale țării și stabilirea cooperării și schimburilor economice între Nord și Sud. Odată cu aceasta, Coreei de Sud, care întâmpinase grave dificultăți economice, i s-a oferit asistență cu împrumuturi, materii prime, asistență pentru producția agricolă și asistență țăranilor nevoiași. Discursul lui Kim Il Sung a subliniat necesitatea de a retrage trupele americane din Coreea de Sud și de a reduce reciproc numărul forțelor armate din Sud și Nord la 100 de mii sau mai puțin de fiecare parte. S-a propus începerea procesului de unificare prin convocarea unei reuniuni a reprezentanților Nordului și Sudului țării.

Un program constructiv de unificare a țării a fost propus și de către al IV-lea Congres al Partidului Muncitorilor din Coreea, desfășurat în septembrie 1961, și al V-lea Congres al Partidului Muncitorilor din Coreea, în noiembrie 1970. Cu toate acestea, conducătorii Coreei de Sud au fost surzi la toate aceste apeluri.

Problemele legate de Coreea au fost luate în considerare la sesiunile Adunării Generale a ONU. A fost o luptă ascuțită între două direcții. Țările socialiste și unele țări din Asia și Africa care le-au susținut au ridicat problema retragerii trupelor americane din Coreea de Sud și dizolvarea „Comisiei ONU pentru Reconstrucția și Unificarea Coreei”, considerându-le ca principalul obstacol în calea dezvoltării pașnice. unificarea Coreei de către poporul coreean însuși . În plus, ei au cerut ca reprezentanții RPDC să fie invitați să participe la examinarea problemelor legate de Coreea. Cu toate acestea, Statele Unite și aliații săi au împiedicat implementarea tuturor acestor cereri juste.

În același timp, cu fiecare sesiune, pozițiile Statelor Unite și ale aliaților săi au fost zdruncinate, iar forțele susținătorilor unei soluții corecte a problemei coreene au crescut. Diplomația activă a Uniunii Sovietice și a altor țări socialiste care erau membre ale ONU a jucat un rol semnificativ în întărirea acestor tendințe.

320

3. Politica externă a Republicii Populare Chineze. Relațiile sovieto-chineze

În anii 60, cursul politicii externe a conducerii RPC a fost extrem de contradictoriu: a luptat pe două fronturi - nu numai împotriva imperialismului, ci și împotriva URSS și a altor țări socialiste. În același timp, atacurile împotriva Uniunii Sovietice s-au intensificat treptat, iar critica la adresa imperialismului a fost remarcată

Începutul întreruperii cooperării de către guvernul RPC cu URSS și țările socialiste

slăbit.

În aprilie 1960, articolele dedicate aniversării a 90 de ani de la nașterea lui V.I. Lenin au fost publicate în presa chineză (mai târziu au fost combinate în colecția „Trăiască leninismul!”). Aceste materiale și discursurile ulterioare expun opiniile speciale ale conducerii asupra problemelor de dezvoltare internațională,

K∏K chinezesc figurează pe cele mai importante tag-uri și tactici ale mișcării comuniste și muncitorești.

Liderii chinezi au respins teza conform căreia forța decisivă a erei moderne este clasa muncitoare internațională și creația ei - sistemul mondial al socialismului, că principala contradicție în timpul nostru rămâne confruntarea dintre două sisteme - capitalist și socialist. Ei au susținut că principala contradicție în lumea modernă este între mișcarea de eliberare națională și imperialism. Ei considerau ca principala forță care se opune imperialismului nu clasa muncitoare internațională și sistemul socialist mondial, ci masele mic-burgheze din Asia, Africa și America Latină.

Conducerea chineză a încercat să conteste teza conform căreia problema arzătoare a timpului nostru este problema războiului și păcii. Era sceptic cu privire la posibilitatea de a preveni războiul mondial și nu a fost de acord cu poziția conform căreia nu există o inevitabilitate fatală a războiului. Problema nu s-a referit doar la afirmații conform cărora lupta pentru pace interferează cu mișcarea revoluționară a popoarelor, în timp ce creșterea tensiunii internaționale se presupune că favorizează victoria socialismului și păcii (de aici s-a tras concluzia cu privire la necesitatea abandonării luptei pentru ușurare). tensiune internațională, pentru a pune capăt cursei înarmărilor și a dezarmării), dar chiar înainte de încercările directe de a promova creșterea tensiunii în „punctele fierbinți” ale planetei, au existat apeluri pentru „aranjarea a două, trei, multe Vietnam”. Armele nucleare care ar incinera planeta au fost numite „tigru de hârtie”. Este caracteristic, însă, că, atunci când în timpul crizei din Caraibe, lumea a fost adusă în pragul unui război cu rachete nucleare, partea chineză s-a limitat la salve de propagandă împotriva imperialismului și criticii americane.

11 - 1257

321

da vina pe Uniunea Sovietică pentru „indecizia sa”. Între timp, URSS a fost cea care a oferit asistență efectivă poporului cubanez în apărarea independenței țării lor.

La întâlnirile de la București și Moscova ale partidelor comuniste și muncitorești din iunie și noiembrie 1960 s-au discutat diferențele dintre conducerea PCC și mișcarea comunistă mondială, iar poziția Beijingului a fost criticată. Deși delegația PCC a fost nevoită să

semneze documentele conferințelor de la București și Moscova, conducerea chineză și-a continuat politica de diviziune.

Aceasta a fost urmată de un schimb de mai multe scrisori între Comitetul Central al PCUS și conducerea chineză. PCUS, bazat pe interesele unității mișcării comuniste, și-a propus să se ridice deasupra dezacordurilor, să normalizeze relațiile dintre partide și să rezolve problemele apărute într-o manieră camaradească. Aceste apeluri au fost ignorate de conducerea chineză.

Noul curs al conducerii PCC a început să afecteze legăturile economice, științifice, tehnice și culturale dintre RPC și URSS.

Până atunci, în China, cu ajutorul țărilor fraterne, erau deja puse bazele industriei socialiste și ramuri întregi ale industriei moderne au fost create de la zero. În total, Uniunea Sovietică a oferit împrumuturi RPC pentru 1.816 milioane de ruble și a oferit asistență tehnică pentru construirea a 256 de mari întreprinderi industriale moderne și alte facilități. Împrumuturile au fost acordate în condiții extrem de favorabile - 1-2% pe an. Întreprinderile construite cu ajutorul URSS puteau produce 8,7 milioane de tone de fontă, 8,2 milioane de tone de oțel, reprezentau 70% din producția de staniu, 100% din cauciuc sintetic, 25-30% din electricitate, 80% din camioane. si tractoare.

În 1950-1960, peste 10 mii de specialiști sovietici au fost trimiși în RPC, iar peste 11 mii de băieți și fete chinezi au primit studii superioare în URSS. Peste 10 mii de ingineri, tehnicieni și muncitori au efectuat stagii la întreprinderi sovietice. Ca parte a cooperării științifice și tehnice, URSS a donat Chinei peste 24 de mii de seturi de documentație științifică și tehnică, inclusiv proiecte pentru 1.900 de întreprinderi mari.

În 1961, în mai puțin de șase luni, guvernul RPC a schimbat unilateral termenii acordurilor și contractelor existente de trei ori spre reducere, indiferent de pagubele materiale cauzate întreprinderilor industriale sovietice care executau comenzi chineze. Este destul de evident că principalul motiv pentru astfel de acțiuni au fost considerente politice care decurg din linia urmărită de conducerea KΠK de a agrava relațiile sovieto-chineze.

Sub stindardul luptei împotriva „credinței oarbe în autorii străini-322

theta" autoritatile chineze, din 1958, au inceput sa ignore recomandarile specialistilor sovietici, care au dus adesea la accidente grave. S-a creat o situație intolerantă în jurul specialiștilor sovietici din RPC, s-a instituit supravegherea, au încercat să-i îndoctrineze, să-i întoarcă împotriva PCUS și a guvernului sovietic.

În 1961, URSS a fost nevoită să-și retragă specialiștii care au oferit asistență tehnică Republicii Populare Chineze. Ulterior, guvernul URSS a informat oficial Beijingul de două ori: dacă RPC are nevoie de ajutorul specialiștilor sovietici, atunci URSS acceptă să negocieze în acest sens (desigur, cu condiția ca motivele care au determinat retragerea lor din RPC să fie eliminate).

Ca urmare a politicii guvernului RPC de a reduce complet legăturile cu Uniunea Sovietică, schimburile comerciale au scăzut cu

1962 cu peste 60% față de 1959. Partea chineză a redus exportul de concentrate de staniu, mercur, wolfram și molibden către URSS. Exportul acestei materii prime strategice în țările imperialiste a crescut semnificativ. În general, de-a lungul deceniului, volumul comerțului sovietic-chinez a scăzut de la 2 miliarde la 42 de milioane de ruble.

Volumul cooperării culturale dintre China și URSS în 1961 a scăzut la cel mai scăzut nivel din toți anii de existență a RPC. Activitățile Societății de prietenie chino-sovietice au încetat practic.

Cursul spre înrăutățirea relațiilor cu URSS s-a făcut simțit la graniță.

Granița dintre URSS și RPC s-a dezvoltat istoric și a fost determinată de tratate și acorduri încheiate de Rusia și China în secolul al XIX-lea. Până în 1960, între URSS și RPC nu s-au pus întrebări cu privire la frontiera și regimul frontierei. Dimpotrivă, s-a desfășurat o cooperare fructuoasă între ambele țări: s-a realizat un studiu comun cuprinzător al bazinului Amur, s-a acordat asistență reciprocă în stingerea incendiilor forestiere, s-au desfășurat activități coordonate în domeniul transportului maritim și al pescuitului, utilizarea pășuni, transhumanță etc.

Cu toate acestea, din iunie 1962, au început încălcări sistematice ale graniței cu URSS. Situri și insule sovietice individuale de pe râurile Amur și Ussuri au fost dezvoltate pe o bază directă. În diverse locuri, cetățenii chinezi și personalul militar au trecut granița în masă. Fiind pe teritoriu străin, au încercat să ridice clădiri, să cosi iarbă, să depoziteze combustibil etc. Toate aceste acțiuni păreau acțiuni deliberate și planificate.

Liderii PCUS și ai guvernului sovietic în ianuarie

1963 , profitând de prezentarea acreditărilor la nr.

primul ambasador al Republicii Populare Chineze în Uniunea Sovietică, Pan Zili, a făcut PCC n* 323<

și o propunere către guvernul chinez de a organiza o reuniune la nivel înalt sovietico-chinez. S-a subliniat dorința sinceră a URSS de a restabili relațiile de prietenie cu China.

Partea sovietică a făcut totul pentru a crea atmosfera potrivită în ajunul întâlnirii. Cu toate acestea, partea chineză s-a grăbit să vină cu un document numit „Propunerea pe linia generală a Mișcării Comuniste Internaționale” (așa-numitele „25 de puncte”), care rezumă „vederi speciale” asupra multor probleme ale actualului situație din lume.

Întâlnirea bilaterală sovieto-chineză a avut loc la Moscova între 5 iulie și 20 iulie 1963. Delegația chineză a fost condusă de președintele Republicii Populare Chineze, Liu Shaoqi (reprimat ulterior în timpul Revoluției Culturale). Delegația sovietică la negocieri a făcut propuneri specifice pentru dezvoltarea cooperării sovieto-chineze

în diverse domenii. Ea a propus din nou să se ia în considerare problema relansării comerțului reciproc, extinderea cooperării științifice și tehnice și a altor forme de legături economice între URSS și RPC. Cu toate acestea, Liu Shaoqi a trecut peste toate aceste propuneri în tăcere. Nici „discuția teoretică” nu a funcționat: delegația chineză a folosit întâlnirea pentru a agrava și mai mult dezacordurile, pentru a extinde gama de probleme controversate, apoi a întrerupt unilateral întâlnirea.

După Plenul din octombrie (1964) al Comitetului Central al PCUS, partidul nostru și-a demonstrat încă o dată dorința sinceră de a normaliza relațiile sovieto-chineze. Comitetul Central al PCUS a invitat delegația partidului și guvernului Republicii Populare Chineze să sărbătorească cea de-a 47-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, intenționând să profite de oportunitatea contactelor cu liderii chinezi pentru a găsi modalități de îmbunătățire a situației în mișcarea comunistă și în comunitatea socialistă. Linia Comitetului Central al PCUS la viitoarele negocieri a fost clară și precisă: PCUS și PCC în relațiile lor ar trebui să plece din ceea ce îi unește și nu îi dezbină. Din păcate, bunăvoința părții sovietice nu a găsit un răspuns adecvat.

La 10 iulie 1964, Mao Zedong a vorbit la Beijing cu o delegație a Partidului Socialist din Japonia. O conversație obișnuită s-a transformat într-o senzație internațională. Liderul chinez a spus că Rusia a capturat o parte din teritoriul Chinei în trecut, iar aceasta din urmă nu a depus încă un cont pentru acest „registru”. În esență, având în vedere personalitatea vorbitorului, aceasta a fost o proclamație oficială a revendicărilor teritoriale împotriva Uniunii Sovietice.

Încălcările frontierelor de către China, care s-au răspândit în 1962, au devenit ulterior mai frecvente și au devenit 324

devenit mai serios. În 1963, au avut loc peste 4 mii de încălcări ale frontierei sovietice, la care au participat peste 100 de mii de militari și civili. Mai mult, propagandiștii chinezi au început să vorbească zi de zi despre un milion și jumătate de kilometri pătrați de teritoriu pe care Rusia i-ar fi confiscat din China, iar URSS nu vrea să se mai întoarcă. Au numit în mod special Primorye, Teritoriul Khabarovsk, Sahalin, Siberia de Est până la Lacul Baikal, regiuni din Asia Centrală până la Lacul Balkhash.

La începutul anului 1964, la Beijing, la propunerea părții chineze, au avut loc consultări între reprezentanții URSS și ai RPC pentru clarificarea liniei de frontieră. Părțile au examinat porțiunea de est a graniței, care curge de-a lungul râurilor Amur și Ussuri, și au ajuns la un acord preliminar că aceasta va trece de-a lungul căii râului. Acesta a fost un gest de bunăvoință din partea URSS. Cu toate acestea, acțiunile și declarațiile părții chineze au perturbat de fapt acordul deja ajuns. Negocierile au fost întrerupte temporar. S-a intenționat să le continue la Moscova. La 28 septembrie 1964, guvernul sovietic și-a exprimat disponibilitatea de a relua consultările, propunând să facă acest lucru în două săptămâni. Guvernul Republicii Populare Chineze este o propunere.

„Revoluția culturală”, numită mai târziu în China „un deceniu de dezastre și tulburări”, „o perioadă de dictatură feudal-fascistă brutală”, în exterior.

politica a însemnat o explozie de sentimente șovine. Metodele diplomației Gărzii Roșii și nesocotirea deschisă față de normele de comunicare internațională testate în timp au dus la faptul că multe state au fost forțate să rupă relațiile diplomatice cu China sau să-și reducă semnificativ nivelul. Ambasadorii chinezi din toate țările (cu excepția Albaniei) au fost chemați la Beijing. Diplomații din multe țări din capitala Republicii Populare Chineze au fost supuși unui tratament batjocoritor. Ambasada britanică a fost distrusă, ambasada URSS a fost supusă unui asediu oficial.

Apogeul politicii ostile URSS a fost provocările armate la granița sovietică în martie (în zona insulei Damansky de pe râul Ussuri) și în august (în zona așezării Zhalanashkol din Regiunea Semipalatinsk) 1969. Uniunea Sovietică a dat o respingere decisivă acestor atacuri, care au răcit rapid ardoarea provocatorilor.

Puterile occidentale au început treptat să devină imperialiste în China și că întărirea antisovietismului în puterile chineze   din RPC trebuie inevitabil însoțită de

o schimbare spre apropiere de ei și a început să trimită semnale adecvate liderilor chinezi.

Liki nu a răspuns

Deja în 1964, presa americană, care a susținut anterior „cea mai dură linie” împotriva RPC și a apărat autoritățile din Chiang Kai-shek, a început să-și coboare tonul. Au existat discuții despre cum să te înțelegi cu Beijingul fără a renunța la Taipei. La 30 decembrie 1964, președintele SUA L. Johnson a declarat că administrația sa ar dori să ajungă la o anumită înțelegere cu China. Chiar și mulți susținători ai „lobby-ului Taiwanului”, precum Allen Dulles și senatorul Jacob Javits, s-au exprimat în favoarea unei „abordări mai flexibile” a RPC.

Liderii chinezi au căutat o apropiere de Japonia. Guvernul chinez a abandonat revendicările aproape ultimatum în domeniul politicii și economiei pe care le-a înaintat Japoniei în 1958-1959 ca o condiție pentru normalizarea relațiilor. Primul pas în această direcție a fost proclamarea de către Zhou Enlai în august 1960 a așa-numitelor trei principii ale comerțului, ceea ce însemna că RPC era pregătită să reia comerțul cu Japonia în anumite condiții. Foarte curând Japonia a devenit principalul partener comercial al Chinei.

Liderii chinezi erau, de asemenea, pregătiți pentru contacte politice; unii dintre ei chiar au ridicat ideea unirii „rasei galbene” în conversațiile cu politicienii japonezi. Toate acestea au dat naștere presei japoneze să afirme că în problema normalizării relațiilor,

Beijingul a început să se bazeze mai puțin pe forțele progresiste ale Japoniei decât pe burghezia japoneză.

Acesta din urmă, însă, nu s-a grăbit să satisfacă unele dorințe clar exprimate ale Chinei, cum ar fi o rupere cu Taiwan. În schimb, ideea „două Chine” a început să fie promovată activ în Japonia.

În timpul Revoluției Culturale, propaganda chineză a început să-și reducă considerabil criticile la adresa imperialismului american, pregătind în mod clar terenul pentru apropierea de Statele Unite. Această linie a fost urmată cu fermitate, în ciuda agresiunii americane din Vietnam și a invaziei spațiului aerian chinez de către aeronavele sale.

De remarcată în acest sens este observația ziarului londonez „Financial Times”: „În comentariile recente ale Chinei

tarii asupra situației internaționale, există un indiciu că Uniunea Sovietică ar trebui să fie considerată acum poate mai sigură decât

Întâlnirea șefilor de guvern din URSS și China, începutul negocierilor sovieto-chineze

Și

amenințare gravă pe termen lung la adresa Statelor Unite ale Chinei”.

Uniunea Sovietică, după ce a rezistat provocărilor de la graniță în 1969 și a dezvăluit politicile antisovietice ale Beijingului, a continuat să-și arate disponibilitatea de a normaliza relațiile interstatale cu RPC. În timp ce se afla la Hanoi, la înmormântarea președintelui Xo Chi Minh, A. N. Kosygin și-a exprimat disponibilitatea de a face o oprire la Beijing când zboară prin China și de a se întâlni cu Zhou Enlai. Guvernul chinez a fost de acord cu acest lucru. Vânt-

Cha a avut loc pe aeroportul din Beijing pe 11 septembrie 1969.

În cadrul conversației, care a durat trei ore și jumătate, s-au discutat problemele restabilirii situației normale la frontieră, schimbul de ambasadori (în loc de însărcinat cu afaceri), intensificarea legăturilor economice etc.. În termeni generali, s-a încheiat un acord. a ajuns ca URSS și RPC să ia măsuri pentru normalizarea relațiilor interstatale .

Ținând cont de acordul la care sa ajuns la ședința șefilor de guvern, s-au luat măsuri pentru normalizarea situației de la frontieră. Deja în septembrie 1969, trupele de frontieră ale Uniunii Sovietice au primit instrucțiuni de a menține în continuare relații normale cu trupele și autoritățile de frontieră ale Chinei; ia în considerare toate problemele de frontieră prin consultare într-un spirit de bunăvoință și civilizație; ia în considerare, în spirit de bunăvoință, interesele reciproce ale populației zonelor de frontieră ale ambelor țări în domeniul activității economice. Guvernul sovietic a informat imediat în

mod oficial RPC despre măsurile sale, crezând că va proceda la fel. Partea chineză a anunțat curând că a făcut pași în aceeași direcție.

La 20 octombrie 1969, la Beijing au început negocierile privind chestiunile de frontieră. Delegația sovietică era condusă de primul adjunct al ministrului de externe al URSS V.V. Kuznetsov, iar delegația chineză era condusă de ministrul adjunct al afacerilor externe al Republicii Populare Chineze Qiao Guanhua. Cu toate acestea, a devenit rapid clar că conducerea chineză nu era interesată să ajungă la un acord cu URSS, ci să creeze o problemă de frontieră între cele două țări și apoi să o folosească în scopuri politice.

Cu două săptămâni înainte de începerea negocierilor, guvernul RPC a publicat documente care repetau afirmații fără temei că tratatele care definesc actuala graniță dintre URSS și RPC ar fi fost inegale. S-a încercat să țină Uniunea Sovietică responsabilă pentru agravarea situației de la graniță. În cadrul negocierilor în sine, partea chineză a contracarat poziția sovietică privind clarificarea liniei de frontieră în secțiunile sale individuale și demarcarea frontierei cu cererea de recunoaștere a „zonelor în litigiu” de pe teritoriul URSS și a „dezangajării trupelor de la contactul în zonele în litigiu”. ” (adică, retragerea trupelor sovietice și a grănicerilor din zonele de frontieră).

Conceptul Beijingului de „zone în litigiu” a avut un scop polivalent. În spatele sintagmei, familiară în lexicul diplomatic și care nu stârnea prea multă îngrijorare, nu se ascundea nimic altceva decât pretenții teritoriale asupra pământurilor sovietice. În plus, acest concept trebuia să estompeze granița existentă și să creeze lacune uriașe în ea.

Liderii chinezi au declarat direct: „nu există frontieră în zonele în litigiu”. Era vorba despre revizuirea și revizuirea graniței în ansamblu. Această poziție era inacceptabilă pentru Uniunea Sovietică.

4. Japonia în relațiile internaționale în Orientul Îndepărtat

Anii 1960 au fost o perioadă de dezvoltare economică foarte rapidă în Japonia. Rata de creștere a eficienței producției sociale în Japonia a fost cea mai rapidă

sucuri din ţările capitaliste. Productivitatea muncii a crescut în medie cu 11% pe an, în timp ce în SUA - cu doar 3%, iar în țările CEE cu o medie de 6%. Exporturile Japoniei au crescut cu o rată medie anuală de 17%, comparativ cu 7,7% pentru Statele Unite și cu aproximativ 10% pentru țările din Piața Comună.

Deși Japonia era încă inferioară Statelor Unite în ceea ce privește volumul total de producție, influența în lumea capitalistă și lupta pentru piețele mondiale, totuși, așa cum se menționează în Raportul Comitetului Central al PCUS la cel de-al 24-lea Congres al Partidului,

Japonia, împreună cu Statele Unite și Europa de Vest, a devenit unul dintre principalele centre ale rivalității imperialiste. La mijlocul anilor '60, Japonia a ajuns pe locul doi în lumea capitalistă, după Statele Unite, în ceea ce privește produsul național brut.

Japonia a făcut un salt major în dezvoltarea economică în timpul războiului din Vietnam. Urmând o politică de complicitate reală la agresiunea americană, Japonia a oferit dreptul de a folosi numeroase baze militare și de transbordare, a executat multe ordine militare pentru armata americană și a oferit odihnă și tratament personalului militar american.

Japonia s-a dezvoltat tehnologic și a acumulat capital. Produsele sale au inundat din ce în ce mai mult piețele din Statele Unite, Europa de Vest, Asia de Sud-Est și America Latină.

Statele Unite au încercat să reducă exporturile japoneze cu tarife mari. Washingtonul a cerut din ce în ce mai mult ca Tokyo să limiteze „voluntar” exportul unui număr de mărfuri. În același timp, Washington a insistat să ridice restricțiile la importul de bunuri și capital american în Japonia.

După ce a fost forțat să convină la 6 iunie 1967 să liberalizeze plasarea capitalului străin în economia japoneză, guvernul japonez a făcut tot posibilul pentru a proteja la maximum interesele monopolurilor sale. Liberalizarea a fost prelungită pe cinci ani. Principiul său principal a fost înființarea de societăți mixte pe o bază de paritate pentru a se asigura împotriva captării capitalului străin de o cotă prea mare a pieței interne japoneze.

Toate acestea promiteau schimbări economice viitoare serioase în relațiile dintre Japonia și partenerii săi de capital.

lume stică. Posibilele dificultăți economice nu excludeau agravarea contradicțiilor politice.

Politica cercurilor conducătoare din Tokyo în relațiile Yanon-chineze cu China a fost aceea Japonia

relațiile nu pot fi de acord cu recunoașterea de către RPC

mai devreme decât Statele Unite, dar trebuie să stabilească diverse legături, ținând cont că acestea vor servi ulterior drept bază pentru dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări. Apropierea de China a fost îngreunată, după cum am menționat mai sus, de problema Taiwanului, relațiile comerciale și economice cu care Japonia s-a dezvoltat cu mult succes.

Nevrând să „joace” prea mult, Tokyo, totuși, spera să beneficieze de deteriorarea relațiilor sovieto-chineze, în special în legătură cu propriile pretenții teritoriale față de URSS. Prin urmare, guvernul a închis ochii la faptul că multe „firme prietenoase” au făcut comerț cu China și nici măcar nu au interferat cu unele contacte politice. În 1960, volumul comerțului dintre Japonia și China se ridica la 23,4

milioane de dolari, în 1966 - deja 621 de milioane, iar în final în 1971 - 900 de milioane de dolari.

În Japonia, dezbaterile aprinse asupra politicii Chinei au izbucnit din când în când. Partidul Socialist și Consiliul General al Sindicatelor credeau că Japonia ar trebui să recunoască RPC cât mai curând posibil. Partidul Comunist Japonez a susținut stabilirea rapidă a relațiilor diplomatice cu China. Liderii Partidului Liberal Democrat și, în consecință, guvernul au acționat cu ochii pe Statele Unite, dar au vrut să fie pregătiți la momentul potrivit pentru normalizarea relațiilor cu China.

Relațiile sovieto-japoneze, în ciuda dezvoltării relațiilor sovieto-japoneze în 1956, nu s-au dezvoltat imediat. Tokyo a urmat politica Washingtonului. Apropierea și coincidența semnificativă a intereselor economice cu URSS s-au făcut însă simțite.

În august 1961, prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri al URSS A. I. Mikoyan a vizitat Japonia pentru deschiderea expoziției comerciale și industriale sovietice. A avut loc un schimb de opinii cu privire la problemele relațiilor bilaterale și la o serie de probleme internaționale. În mai 1964, o delegație a Sovietului Suprem al URSS condusă de A. I. Mikoyan a vizitat Japonia, iar în septembrie același an, o delegație a Parlamentului japonez a vizitat URSS. Partidele au convenit să extindă în continuare relațiile interparlamentare.

În ianuarie 1966, ministrul japonez de externe E. Shiin a vizitat URSS. Pe 21 ianuarie au fost semnate acorduri privind cifra de afaceri comercială și plățile pentru anii 1966-1970 și privind traficul aerian direct între capitale.

Discuția despre problemele relațiilor sovieto-japoneze a continuat în timpul vizitei de întoarcere a ministrului de externe al URSS, A. A. Gromyko, în Japonia, în iulie 1966. Aceasta a fost prima vizită oficială în Japonia a ministrului de externe al URSS din întreaga istorie a relațiilor dintre cele două țări. Miniștrii au semnat o convenție consulară și au convenit să organizeze consultări periodice atât pe probleme de relații bilaterale, cât și pe probleme internaționale de interes pentru ambele părți.

În timpul contactelor ulterioare, un acord privind cooperarea științifică și tehnică în domeniul pescuitului, un acord general privind furnizarea de echipamente, mașini și alte bunuri către URSS din Japonia în condiții de creditare pentru dezvoltarea resurselor forestiere din Orientul Îndepărtat și privind au fost pregătite şi semnate aprovizionarea cu produse lemnoase către Japonia din URSS . Relații dezvoltate în domeniile științei, culturii și artei.

Dar oponenții stabilirii relațiilor cu Uniunea Sovietică nu dormeau nici în Japonia. Ei au promovat din ce în ce mai activ subiectul revendicărilor teritoriale împotriva URSS.

„Pornim de la faptul că dezvoltarea unor relații de prietenie, de bună vecinătate este benefică atât pentru poporul sovietic, cât și pentru

japonez”, a spus președintele Consiliului de Miniștri al URSS A. N. Kosygin în ianuarie 1969, răspunzând la întrebările unui corespondent al URSS. Ziarul japonez Mainichi. La rândul său, Ministerul Afacerilor Externe japonez și-a exprimat acordul oficial că astfel de relații reprezintă „cea mai importantă condiție pentru menținerea stabilității situației în zonele adiacente țării noastre, întărirea securității și asigurarea prosperității

Promovarea ideii de securitate colectivă în Asia

țări”.

URSS a considerat și consideră în continuare asigurarea securității statelor pe bază colectivă drept unul dintre cele mai importante instrumente pentru menținerea păcii între popoare.

Chiar înainte de al Doilea Război Mondial, în anii 30, diplomația sovietică a promovat activ acest principiu. Ea a propus să se convină asupra securității colective în legătură cu capturarea Manciuriei de către Japonia. Ea a prezentat ideea încheierii unui Pact Pacific atunci când Japonia lansa o agresiune împotriva Chinei. Apoi, puterile occidentale au ignorat propunerile URSS, sperând să împingă Japonia la război împotriva URSS.

De la al Doilea Război Mondial, cele mai multe conflicte armate au avut loc în Asia. În acest sens, în 1969, URSS a prezentat din nou ideea creării unui sistem de securitate colectivă în Asia. Ce ar însemna să creez un astfel de sistem? Aceasta ar însemna o obligație pentru țările asiatice de a nu recurge la forță în relațiile între ele, ci de a rezolva disputele pe cale pașnică, la masa negocierilor. Aceasta ar însemna respectarea suveranității tuturor statelor, asigurarea inviolabilității granițelor lor, nu

amestecul unul în treburile celuilalt, dezvoltarea pe scară largă a cooperării economice egale și reciproc avantajoase.

Ideea asigurării securității în Asia prin eforturile colective ale tuturor statelor continentului a atras multă atenție și a fost susținută de o serie de state, în special de India. Cu toate acestea, puterile imperialiste l-au sabotat. Liderii chinezi de atunci s-au opus și ei, susținând că ideea de securitate colectivă era menită să „încercuiască China”. Asemenea declarații erau complet nefondate. Uniunea Sovietică consideră că un sistem de securitate colectivă în Asia nu poate fi creat și nu poate exista fără Republica Populară Chineză.

Capitolul XIV

ascensiunea mișcării de eliberare națională în anii 60 și a relațiilor internaționale

Creșterea luptei de eliberare națională în țările din Asia, Africa și America Latină. Formarea de noi state independente

Intrarea popoarelor înrobite anterior pe calea independenței, formarea de noi state și transformarea lor în subiecte ale relațiilor internaționale este una dintre trăsăturile distinctive ale relațiilor internaționale ale perioadei postbelice.

Dezvoltarea mișcării de eliberare națională a fost deosebit de rapidă la sfârșitul anilor 50 și începutul anilor 60. Centrele individuale de luptă din țările din Asia, Africa și America Latină, iar mai târziu în Oceania, s-au transformat într-o mișcare mondială de eliberare națională, care a devenit parte integrantă a procesului revoluționar mondial.

Lupta armată a poporului algerian împotriva colonialiştilor francezi şi eşecul triplei agresiuni anglo-franco-israeliene împotriva Egiptului au avut un impact revoluţionar asupra maselor. Lupta eroică a poporului vietnamez împotriva agresiunii din partea imperialismului mai întâi francez și apoi american a avut un mare impact moral și politic asupra hotărârii popoarelor înrobite anterior de a finaliza lucrarea de eliberare națională. Succesele revoluțiilor de eliberare națională au deschis perspective de luptă pentru popoarele coloniilor și teritoriilor dependente, dându-le experiență de luptă și voință de câștig.

În 1961, au început revoltele armate ale poporului angolez împotriva colonialiștilor portughezi. În 1962, popoarele din Mozambic și Guineea „portugheză” s-au ridicat în lupta armată împotriva colonialismului portughez. În 1965, rebelii au început să lupte în Rhodesia, iar în 1969 - în Africa de Sud-Vest (Namibia). Lupta pentru națională

eliberarea și consolidarea independenței deja obținute s-au intensificat în multe țări din Asia și America Latină.

În 1962, a fost proclamată independența fostelor colonii insulare britanice din Jamaica, Trinidad și Tobago, iar în 1966, Barbados. În 1966, și Guyana Britanică a obținut independența și a luat numele de Guyana (din 1976 - Republica Cooperativă Guyana). Lupta pentru independența popoarelor din restul posesiunilor coloniale engleze, franceze și olandeze s-a intensificat. Sprijin internațional pentru poporul din Puerto Rico, declarat stat „afiliat liber” al Statelor Unite în 1952, pentru că adevărata independență a crescut. Chiar și în Oceania, la 1 ianuarie 1962, a apărut primul stat insular independent - Samoa de Vest, anterior sub tutela Noii Zeelande.

Mișcarea de eliberare națională a urcat la un nivel calitativ nou în anii '60. Lupta armată din multe țări a mers în paralel cu formularea și rezolvarea parțială a sarcinilor de eliberare socială a popoarelor coloniale. În procesul luptei de eliberare se pregăteau transformări socio-economice profunde: reforme agrare, transformări în domeniul educaţiei, sănătăţii etc.

O mare realizare a mișcării de eliberare națională este crearea și întărirea organizatorică a propriilor organizații politice care au condus lupta de eliberare a popoarelor coloniale. Ei au absorbit mulți ani de experiență în lupta mișcării revoluționare mondiale, au

dezvoltat programe și setări țintă. Experiența unor organizații precum Frontul de Eliberare Națională în Algeria, MPLA în Angola, FRELIMO în Mozambic, SWAPO în Namibia etc., indică faptul că în persoana lor mișcarea de eliberare națională a reușit să găsească forme adecvate de organizații politice care s-au regăsit. în stare să conducă lupta de eliberare a popoarelor lor și să o ducă la victorie în multe țări.

Drept urmare, în anii 60, pe harta politică a lumii au apărut 41 de noi state. Aproape toate imperiile coloniale s-au prăbușit, cu excepția portughezilor (vezi capitolele XVI, XVII și XVIII).

Respingerea vechilor metode coloniale de dominare a avut loc într-o luptă încăpățânată în cercurile conducătoare ale țărilor imperialiste, deși severitatea acestei lupte nu a fost aceeași peste tot. Unii dintre colonialiști au susținut că revoluțiile anticoloniale nu au fost altceva decât „mașinațiuni ale comunismului internațional” și au susținut o represiune sporită.

O altă parte a cercurilor conducătoare ale puterilor imperialiste a pornit din faptul că creșterea mișcărilor de eliberare națională este o manifestare a proceselor profunde care au loc.

în lumea modernă, la care trebuie să găsim un răspuns adecvat. Ea nu a exclus mijloacele militare din arsenalul mijloacelor de combatere a mișcării de eliberare națională, dar a considerat că mijloacele principale ar trebui să fie politice, economice și ideologice. Se credea că păstrarea dependenței fostelor teritorii coloniale ar putea fi asigurată prin impunerea unor tratate inegale, politici economice care, printre altele, includeau extinderea pătrunderii capitalului occidental acolo etc. În țările eliberatoare, s-a presupus că se vor forma structuri noi - burgheze - socio-economice și politice, care trebuiau să devină conducători ai influenței imperialiste. Hegemonia politico-ideologică și culturală a țărilor occidentale a fost văzută și ca un instrument de menținere a dominației imperialiste. Independența coloniilor eliberate ar deveni astfel pur nominală. Această politică față de fostele colonii a fost numită neocolonialism.

Neocolonialismul a devenit direcția predominantă a politicii occidentale față de țările eliberate. Călăuzite de principiile care decurg din această doctrină, fostele metropole au convenit să acorde independență multor posesiuni. Procesul de decolonizare a fost, așadar, însoțit de încheierea de acorduri economice și de altă natură cu statele tinere care trebuiau să asigure privilegiile fostelor puteri coloniale.

Clasele conducătoare ale metropolelor credeau că procesul de decolonizare va dura trei până la patru decenii. Ei nu se așteptau niciodată ca ascensiunea rapidă a mișcării de eliberare națională la sfârșitul anilor 50 și 60 să fie îndreptată și împotriva politicilor neocolonialismului. Criza acestei politici a devenit vizibilă deja în deceniul analizat.

Uniunea Sovietică a urmat în mod constant un curs de sprijin cuprinzător pentru mișcările de eliberare națională, inclusiv oferindu-

le sprijin material în circumstanțele necesare, inclusiv asistență cu arme. O astfel de asistență a garantat forțelor de eliberare națională un rezultat de succes al luptei lor drepte.

La inițiativa Uniunii Sovietice, a XV-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat la 14 decembrie 1960 Declarația istorică privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale, care, condamnând colonialismul, l-a scos în afara legii.

În anii 60, dezvoltarea ideologiilor lor de către forțele mișcării de eliberare națională și conducerea statelor eliberate a fost în mare măsură finalizată; componentele principale au fost rezistența.

politică imperialistă, naționalism, curs spre social

platforme ice.

transformări economice, stabilirea unor relații economice internaționale egale și democratice, nealinierea la blocuri, cooperarea cu țările socialiste.

În general, aceste programe erau de natură eclectică, împrumutându-și prevederile dintr-o varietate de surse, inclusiv socialismul științific. De remarcat, totuși, principala lor trăsătură: aproape toți erau, într-o măsură sau alta, de natură anti-imperialiste și anticapitalistă.

Într-un număr de țări, au prevalat elementele învățăturii socialiste și orientarea anticapitalistă a platformei ideologice a mișcărilor. Aceasta a contribuit la trecerea unora dintre statele eliberate pe calea dezvoltării non-capitaliste și a orientării socialiste. În aceste țări aveau loc importante schimbări de clasă: pozițiile nobilimii tribale, ale feudalilor și ale burgheziei compradore, strâns asociate cu puterile imperialiste, slăbeau; Au început transformări și reforme sociale radicale - agrare, naționalizări, mai întâi a proprietății străine, iar apoi a marii proprietăți private naționale, bănci, comerț exterior. Activitatea maselor largi în viața politică și economică, inclusiv a clasei muncitoare în creștere și a țărănimii muncitoare, a crescut. Guvernele acestor țări au urmat un curs antiimperialist din ce în ce mai consistent în politica externă, susținând cursul politicii externe a țărilor socialiste pe multe probleme.

Partidele democratice revoluționare au jucat un rol major în implementarea cursului orientării socialiste în țările eliberate. Conducătorii acestor partide, de regulă, proveneau din burghezia mică și mijlocie, dar nu erau constrânși de originea lor de clasă și, înțelegând dorința oamenilor muncii pentru un sistem social corect, au condus impulsul revoluționar al maselor.

Influența democraților revoluționari a devenit din ce în ce mai evidentă în a doua jumătate a anilor '50 în Egipt, în mișcarea de eliberare națională algeriană și în noile state apărute în Africa -

Ghana, Guineea și apoi Mali. În martie 1962, democrații revoluționari au ajuns la putere în Birmania. Ulterior, ei s-au impus la putere și în Siria, Yemenul de Sud, Tanzania și Congo (Brazzaville). În toate aceste țări au fost elaborate și adoptate documente de program, conturând și justificând o cale de dezvoltare non-capitalistă, iar în viitor, construcția socialismului.

Țările cu orientare socialistă și cursul lor anti-imperialist consecvent au avut o influență puternică asupra politicilor externe și interne ale altor țări eliberate. Acest lucru, în special, a afectat restrângerea activităților capitalului străin sau a profiturilor pe care le-a primit, în cea mai mare parte

335

independența pe arena internațională, în sprijinirea luptei antiimperialiste a popoarelor, în dezvoltarea cooperării cu țările socialiste.

Având în vedere apariția țărilor cu orientare socialistă, imperialismul a fost forțat să facă ajustări la politicile sale neo-colonialiste din mers. Pe de o parte, sa acordat o atenție sporită nevoilor economice ale tinerelor țări în curs de dezvoltare, în încercarea de a le menține pe orbita lumii capitaliste. Acest lucru a fost evident mai ales din partea Franței și SUA. Statele Unite au crescut volumul asistenței economice acordate țărilor în curs de dezvoltare, ajungând la peste 3 miliarde de dolari într-un an. În 1961, administrația americană a decis să creeze un „corp de pace” pentru a organiza asistență „umanitară” pentru populația țărilor în curs de dezvoltare. De asemenea, Franța a mărit cuantumul asistenței economice acordate țărilor în curs de dezvoltare, ducând-o la 1% din produsul național brut, sau aproximativ 1 miliard de dolari.Cooperarea în domeniul culturii și educației a început să joace un rol important în politica franceză față de țările în curs de dezvoltare.

Pe de altă parte, presiunea asupra țărilor cu orientare socialistă a crescut. Puterile imperialiste au redus drastic cuantumul asistenței economice și financiare acordate acestora, au restrâns relațiile comerciale cu ele și au organizat o serie de campanii politice și de propagandă ostile pentru a intensifica reacția locală, precum și tentativele de lovitură de stat. Unele dintre aceste încercări au avut succes (Ghana în 1966, Mali în 1968).

Cu toate acestea, imperialismul a fost incapabil să suprime tendința de orientare socialistă, care s-a manifestat în politicile unui număr de tinere state eliberate. Unele zig-zaguri în acest curs și chiar retrageri din el, așa cum sa întâmplat în Ghana și Mali, nu pun sub semnul întrebării puterea acestei tendințe. Experiența ulterioară a confirmat că s-au extins posibilitățile popoarelor înrobite anterior de a abandona calea capitalistă de dezvoltare, iar numărul țărilor cu orientare socialistă a crescut.

Creșterea mișcării de eliberare națională în țările din Asia și Africa a pus oamenii din Asia și Africa pe agenda de a crea o organizație internațională care ar putea uni eforturile diferitelor sale forțe într-un singur flux, îndreptându-l împotriva politicilor imperialiste.

În aprilie 1955, la Delhi a avut loc o conferință a reprezentanților organizațiilor socio-politice din 14 țări asiatice. Conferința a creat Comitetul Internațional de Solidaritate al Popoarelor de pe Continentul Asiatic și a cerut crearea de comitete naționale de solidaritate. Mișcării s-au alăturat și organizațiilor sociale și politice din țările africane.

Prima conferință de solidaritate între popoarele din Asia și Africa a avut loc la Cairo în decembrie 1957. La el a participat șeful

reprezentanți ai partidelor politice, organizațiilor publice, mișcărilor de eliberare națională, comitetelor naționale de solidaritate din peste 20 de țări din Asia și Africa. Conferința de la Cairo a decis să creeze Organizația de Solidaritate a Popoarelor din Asia și Africa (OCHAA).

OCHAA și-a stabilit principalele obiective „să unească, să coordoneze și să accelereze lupta de eliberare a popoarelor din Asia și Africa împotriva imperialismului, colonialismului, neocolonialismului, rasismului, sionismului și fascismului, pentru a asigura dezvoltarea lor economică, socială și culturală", precum și „sprijinirea activă a politicilor independente ale statelor și organizațiilor din Asia și Africa, care vizează implementarea transformărilor socio-economice progresive radicale, dezvoltarea culturii și a educației în interesul maselor largi".

OCHAA a lansat un apel pentru sprijin politic și material concret pentru forțele care se opun colonialismului și rasismului. Conferința a IV-a OCHAA, desfășurată la Winneba (Ghana) în mai 1965, a remarcat lupta armată drept un „mijloc necesar și eficient de luptă" împotriva imperialismului și colonialismului și a sprijinit cu fermitate lupta armată a popoarelor din Angola, Mozambic și „portughez". Guineea împotriva colonialismului portughez. Lupta OCHAA împotriva regimurilor rasiste din Africa de Sud și Rhodesia din anii 60 a contribuit în mare măsură la izolarea politică internațională a acestora din urmă.

În anii 60, OCHAA a oferit asistență activă mișcării de eliberare națională a popoarelor din Indochina cu toate mijloacele de care dispunea. În 1963, Comitetul pentru a ajuta poporul din Vietnam a fost creat sub secretariatul permanent al OCHAA. Participarea Frontului de Eliberare Națională din Vietnam de Sud la activitatea OCHAA a fost începutul recunoașterii sale internaționale.

Sprijinul pentru lupta popoarelor arabe împotriva imperialismului și sionismului a ocupat, de asemenea, un loc important în activitățile OCHAA. Mișcarea de solidaritate afro-asiatică a făcut mult pentru a aduce mai aproape victoria patrioților Algeriei asupra colonialismului francez și a Yemenului de Sud asupra colonialismului englez.

Agresiunea israeliană din iunie 1967 împotriva Egiptului, Siriei și Iordaniei (vezi capitolul XVI) a provocat o nouă ascensiune a mișcării de solidaritate cu popoarele arabe. În iulie 1967, la Cairo a avut loc o Conferință extraordinară în sprijinul popoarelor arabe, la care au participat reprezentanți ai 49 de țări din Asia și Africa, precum și țări socialiste. Conferința a condamnat agresiunea israeliană,

descriind-o ca o încercare a imperialismului internațional de a-și menține pozițiile politice, economice și militare în țările arabe.

Mult credit este acordat mișcării afro-asiatice

337

solidaritate în asigurarea recunoașterii politice internaționale a mișcării de rezistență palestiniană. La a IX-a sesiune a Consiliului OCHAA (noiembrie 1970), un reprezentant al Organizației pentru Eliberarea Palestinei (OLP) a fost ales în Secretariatul permanent al acesteia. OCHAA a fost prima organizație internațională care a inclus OLP.

În activitatea sa, mișcarea de solidaritate afro-asiatică a acordat multă atenție problemelor socio-economice ale țărilor în curs de dezvoltare, în special problemei asigurării independenței lor economice. Un seminar economic organizat de OCHAA în februarie 1965 în Algeria a jucat un rol semnificativ în dezvoltarea unei strategii de dezvoltare socio-economică pentru țările în curs de dezvoltare. La seminar s-a remarcat că cele mai mari succese în crearea unei economii naționale au fost obținute în primul rând de acele țări care au luat calea dezvoltării non-capitaliste. Prin urmare, participanții la seminar au asociat soluția problemelor socio-economice presante ale țărilor în curs de dezvoltare, întărirea independenței economice cu progrese suplimentare „în direcția socialismului”.

În efortul de a stabili cooperarea în lupta pentru rezolvarea problemelor complexe de depășire a înapoierii socio-economice moștenite de la colonialism, mișcarea de solidaritate afro-asiatică a creat în cadrul său un organism economic permanent special.

În general, solidaritatea afro-asiatică a dat un caracter politic internațional procesului și forțelor de eliberare națională și, prin urmare, a avut un impact grav asupra dezvoltării relațiilor internaționale.

Inițiatorii formei organizatorice a Mișcării Nealiniate a Mișcării Nealiniate (vezi capitolul III în anii ’60   ) au fost prim-ministrul In-

Dii J. Nehru, președintele OAP G. A. Nasser, președintele SFRY J. Broz Tito și președintele indonezian A. Sukarno. În acest scop, s-a propus organizarea unei conferințe a țărilor nealiniate, iar pentru organizarea acesteia - o reuniune pregătitoare. Guvernele a 20 de țări în curs de dezvoltare au susținut această idee și și-au trimis delegațiile la reuniunea pregătitoare desfășurată la Cairo. La ședința pregătitoare au fost elaborate criteriile de nealiniere și ordinea de zi pentru conferința viitoare.

„Nealiniat” a început să fie considerat o țară care: 1) urmărește o politică independentă; 2) pledează pentru o politică bazată pe principiile coexistenței pașnice; 3) sprijină mișcarea de eliberare națională; 4) nu este membru al vreunei alianțe militare multilaterale sau bilaterale la care participă una sau alta mare putere; 5) nu

permite crearea de baze militare pe teritoriul său. Aceste criterii de nealiniere au fost apoi aprobate de Prima Conferință Nealiniată.

ţări potabile, care a avut loc la Belgrad în perioada 1-6 septembrie 1961. La conferinţă au participat şefi de stat şi de guvern din 25 de ţări; 3 țări au participat în calitate de observatori.

La conferința de la Belgrad a avut loc un schimb de opinii pe probleme de situație internațională. Șefii statelor și guvernelor nealiniate au condamnat Războiul Rece și împărțirea lumii în blocuri. Ei au susținut propunerea Uniunii Sovietice de dezarmare generală și completă și au cerut să se încheie un acord privind încetarea imediată a tuturor testelor atomice (vezi capitolul XIX). Problemele de sprijinire a luptei popoarelor pentru eliberarea națională au ocupat un loc important în activitatea Primei Conferințe a Statelor Nealiniate. Participanții săi au vorbit în sprijinul poporului algerian, care a luptat pentru independența sa, împotriva intrigilor imperialiste din Congo (vezi capitolul XVII) și au condamnat politica imperialistă din Orientul Mijlociu și politica de apartheid din Africa de Sud.

Problemele legate de dezvoltarea economică inegală în lume, precum și îmbunătățirea cooperării economice, științifice și tehnice internaționale, au ocupat un anumit loc în lucrările conferinței. Conferința a cerut eforturi pentru eliminarea inegalităților economice moștenite din colonialism și imperialism, cerând stabilirea unor relații comerciale echitabile între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Conferința de la Belgrad a cerut țărilor în curs de dezvoltare să coopereze eficient în domeniile economiei și comerțului pentru a rezista presiunii politice și economice externe.

Având poziții definite asupra principalelor probleme ale relațiilor internaționale, mișcarea nealiniată și-a conturat principalele direcții ale activității sale pe arena internațională. „Majoritatea covârșitoare a oamenilor”, se spune în Declarația șefilor de stat și de guvern din țările nealiniate, „sunt din ce în ce mai conștienți de faptul că războiul între națiuni nu este doar un anacronism, ci și o crimă împotriva umanității”.

După Belgrad, mișcarea nealiniată a început să crească rapid. La a doua Conferință a țărilor nealiniate, desfășurată la Cairo în octombrie 1964, au participat 46 de state, iar alte 10 state au participat în calitate de observatori. În septembrie 1970, a avut loc la Lusaka (Zambia) Conferința a III-a, care a reunit deja reprezentanți ai 63 de țări.

La aceste conferințe au fost confirmate principalele scopuri și obiective ale mișcării nealiniate: asigurarea păcii mondiale și a coexistenței pașnice, lupta împotriva colonialismului și rasismului, încetarea cursei înarmărilor, lupta pentru independența economică în cadrul unui sistem de egalitate. cooperare economică internaţională etc. În efortul de a

Pentru a influența mai activ relațiile internaționale, statele nealiniate au convenit să-și coordoneze linia de politică externă și acțiunile specifice pe probleme de decolonizare și lupta împotriva rasismului și au cerut sprijin și asistență puternică Comitetului de Eliberare al Organizației Unității Africane (vezi capitolul XVII).

Mișcarea nealiniată a acordat o atenție deosebită problemei soluționării pașnice a diferendelor, evidențiind disputele frontaliere ca pe o amenințare la adresa păcii și a cooperării dintre state, inclusiv cele nealiniate.

În anii '60, mișcarea de nealiniat era eterogenă, unind state cu structuri socio-economice diferite, grade de dependență față de puterile imperialiste și, în consecință, orientări politice. Acest lucru a cauzat anumite dificultăți în mișcare, iar imperialiștii au făcut încercări de a o subordona obiectivelor lor, care, însă, au fost în general fără succes. Deciziile celor trei conferințe ale statelor nealiniate au demonstrat caracterul antiimperialist, anticolonial al mișcării nealiniate, creșterea unității și autorității acesteia.

În anii 60 a început procesul de stabilire a relațiilor dintre Uniunea Sovietică și tinerele state eliberate. Problema principală cu care a fost rezolvată

Politica externă sovietică urma să asiste tinerele state independente în consolidarea independenței lor politice și a independenței economice. Acestea au fost sarcini interconectate și au fost rezolvate într-un complex.

Relațiile Uniunii Sovietice cu țările în curs de dezvoltare

Uniunea Sovietică a început să stabilească largi relații comerciale și economice cu țările în curs de dezvoltare. Dacă la începutul anilor '60 URSS avea astfel de legături cu 13 țări în curs de dezvoltare, atunci până la sfârșitul deceniului - deja cu 70. Acestea erau acorduri comerciale pe termen scurt încheiate pe o perioadă de un an . Din a doua jumătate a anilor '60, relațiile comerciale dintre Uniunea Sovietică și țările în curs de dezvoltare au trecut printr-o tranziție la acorduri comerciale pe termen lung (3-5 ani). În ajunul anilor '70, Uniunea Sovietică a încheiat acorduri comerciale pe termen lung cu 50 de țări în curs de dezvoltare. Cifra de afaceri comercială a URSS cu țările în curs de dezvoltare a crescut de-a lungul deceniului de la 0,8 miliarde de ruble la aproape 3,3 miliarde.

O direcție importantă în dezvoltarea relațiilor economice dintre URSS și tinerele state eliberate a fost cooperarea științifică și tehnică, asistența financiară și tehnică în crearea industriilor de bază care să pună bazele economiilor naționale ale țărilor în curs de dezvoltare. În anii '60, URSS a încheiat acorduri privind economice și

340

cooperare tehnică cu peste 60 de țări în curs de dezvoltare.

Țările comunității socialiste în ansamblu au construit sau au început construcția a 3 mii de întreprinderi industriale în țările în curs de

dezvoltare. Uniunea Sovietică a construit peste 400 de întreprinderi industriale și au fost înființate alte 500 de unități. Până la începutul anilor '70, Uniunea Sovietică a alocat 6 miliarde de ruble în împrumuturi pentru construirea de facilități economice în țările în curs de dezvoltare. Subiectul unei atenții speciale a țărilor comunității socialiste a fost dezvoltarea unei cooperări egale și reciproc avantajoase cu țările de orientare socialistă.

Uniunea Sovietică a acordat o mare atenție dezvoltării relațiilor de politică externă cu statele tinere, recurgând la o mare varietate de contacte, inclusiv contacte la cel mai înalt nivel. În anii 60 au avut loc aproximativ 90 de întâlniri de acest nivel între reprezentanții URSS și ai statelor eliberate. O discuție de afaceri, amicală a problemelor internaționale la aceste și alte întâlniri a arătat că pe o gamă largă de probleme internaționale (dezarmare generală și completă, neproliferarea armelor nucleare, crearea de zone fără nucleare, colonizare germană etc.) pozițiile URSS și ale statelor eliberate fie au coincis, fie au fost apropiate .

Împreună cu statele eliberate, Uniunea Sovietică din anii 60 a căutat să stabilească principiile coexistenței pașnice în relațiile internaționale, să reducă tensiunile internaționale și să asigure o întorsătură spre destenziune, să pună în aplicare o serie de măsuri de dezarmare și să elimine rămășițele colonialismului.

Contactele intense de politică externă și consultările cu guvernele statelor eliberate au făcut posibilă începerea tranziției către interacțiunea și cooperarea în politică externă cu acestea, în primul rând cu țările de orientare socialistă. Interacțiunea activă a politicii externe cu India a fost de mare importanță. În anii '70, relațiile de acest tip aveau să fie consolidate într-o serie de acorduri de prietenie și cooperare.

Dezvoltarea relațiilor dintre Uniunea Sovietică și statele eliberate a contribuit la întărirea independenței lor politice și la dezvoltarea politicii lor externe independente, antiimperialiste.

Capitolul XV

RELAȚII INTERNAȚIONALE

ÎN ASIA DE SUD-EST ŞI DE SUD ÎN ANII 60

1. Agresiunea americană în Indochina și dezvoltarea relațiilor internaționale în regiunea Asiei de Sud-Est

Începutul americanului Contracararea punerii în aplicare a Acordurilor de la Geneva-agresiunea și 1954 ? SUA au stabilit un curs pentru creare

escaladarea Nie β jqjkhom Vietnam anti-popor

regim dictatorial, pentru a sprijini forţele reacţionare din Laos şi Cambodgia. Vietnamul de Sud a devenit principalul centru de aplicare a forțelor imperialismului american în Indochina. Deja în 1960, numărul

misiunilor militare americane și al consilierilor militari aici a ajuns la 2 mii.

Oamenii din Vietnam de Sud au purtat o luptă încăpățânată pentru eliberarea patriei și reunificarea acesteia. Această luptă a devenit din ce în ce mai răspândită și larg răspândită. Ca răspuns la aceasta, guvernul SUA a aprobat la sfârșitul anului 1961 așa-numitul „plan Staley-Taylor”, care prevedea „pacificarea” țării în termen de 18 luni. O parte integrantă a planului a fost crearea unei rețele largi de „sate strategice” - rezervații în care sătenii ar trebui să fie conduși, astfel încât să nu ofere asistență forțelor patriotice.

Odată cu adoptarea Planului Staley-Taylor, numărul forțelor armate americane din Vietnam de Sud a crescut semnificativ. Până la sfârșitul anului 1963, erau deja peste 12 mii. La început, trupele americane au participat la războiul împotriva poporului vietnamez ca „consilieri” și „instructori” și au păzit, de asemenea, puncte strategice și comunicații ale Vietnamului de Sud.

În ciuda sprijinului activ al Statelor Unite, guvernul protejat american din Vietnam de Sud, Hro Dinh Diem, nu a fost în măsură să implementeze „Planul Staley-Taylor”, devenind în multe privințe o povară pentru americani. Statele Unite au fost nevoite să-l elimine în noiembrie 1963. După eliminare

342

Clica lui Hro Dinh Diem din Vietnam de Sud a trecut prin nouă guverne în trei ani.

Odată cu venirea la putere a președintelui Johnson, a început o nouă etapă de agresiune americană în Vietnam. După ce și-a pierdut speranța de a câștiga războiul prin mâinile mercenarilor din Saigon, guvernul SUA a extins amploarea intervenției armate. Așa a apărut un război local, care din septembrie 1965 a început să fie purtat direct de unitățile militare americane. Pe calea escaladării agresiunii, guvernul SUA a început să-și crească rapid puterea militară în această țară. Numărul trupelor americane din Vietnam de Sud a crescut de la 23 de mii de oameni în 1964 la peste jumătate de milion la sfârșitul anilor 60. Comandamentul american a desfășurat 3.500 de avioane și elicoptere, întreaga sa Flotă a 7-a, 2.000 de tancuri și transportoare blindate de personal în Vietnam de Sud. Armata guvernului de la Saigon, care a luptat împotriva propriului popor, a numărat 700 de mii.

Pentru a justifica purtarea unui război nedeclarat și pentru a intimida poporul vietnamez, guvernul SUA a întreprins o agresiune împotriva Republicii Democratice Vietnam sub pretextul că lupta din Vietnam de Sud împotriva Statelor Unite și a păpușilor din Saigon nu era dusă de poporul sud-vietnamez. , dar de către Armata RD.Congresul din 7 august 1964 La cererea președintelui Johnson, Statele Unite au adoptat așa-numita „Rezoluție Tonkin”, care i-a conferit președintelui puteri nelimitate pentru a conduce operațiuni militare în Vietnam. Pretextul pentru adoptarea rezoluției a fost provocarea navelor de război americane pe 2 august în apele teritoriale ale Republicii Democrate Vietnam din Golful Tonkin, presupuse atacate de torpiloare vietnameze.

Agresiunea SUA a început în august 1964 cu bombardamentele de către nave americane și bombardarea aeriană a așezărilor de coastă de pe teritoriul Republicii Democrate Vietnam. La 5 februarie 1965, Statele Unite au început bombardarea sistematică a întregului teritoriu al Republicii Democrate Vietnam, distrugând orașe și sate, ucigând populația civilă a țării.

Războiul din Vietnam a fost o parte integrantă a politicii agresive a SUA față de țările de pe coasta Pacificului, formulată de președintele Johnson în iulie 1966 și numită Doctrina Johnson Pacific. S-a bazat pe pretențiile SUA cu privire la dreptul de a stabili ordinea dorită în țările din această regiune.

Statele Unite au folosit tactici de pământ ars în războiul din Vietnam și au folosit substanțe toxice. Într-un raport publicat în iulie 1966 de o comisie formată de guvernul Republicii Democrate Vietnam pentru a demasca crimele de război comise de Statele Unite și aliații săi, se afirma că în 1954-1965 în Vietnamul de Sud, printre civili

170 de mii au fost uciși, 800 mii au fost răniți și peste 400 mii au fost aruncați în închisoare, și mai mulți oameni au suferit în anii următori.

Diplomația americană a făcut eforturi mari pentru a internaționaliza războiul și pentru a-și implica partenerii în alianțe militare în el. Cu toate acestea, doar guvernele din Australia, Noua Zeelandă, Filipine, Thailanda și Coreea de Sud au îndrăznit să trimită mici contingente militare în Vietnam, majoritatea (circa 50 de mii de oameni) fiind trupe sud-coreene. Încercările persistente ale Statelor Unite de a implica cel puțin mai mulți parteneri NATO în participarea directă la agresiune nu au dat rezultate. Marea Britanie și Germania au oferit oficial sprijin politic Statelor Unite, dar nu și-au exprimat dorința de a trimite trupe în Vietnam.

O serie de aliați americani au condamnat direct sau indirect agresiunea americană din Vietnam. Franța a fost cea mai consecventă în a condamna agresiunea americană. În timpul unei călătorii în Asia și Africa în august-septembrie 1966, președintele de Gaulle a subliniat în mod repetat importanța încheierii războiului din Vietnam. Într-un discurs la Phnom Penh, de exemplu, de Gaulle s-a exprimat în favoarea rezolvării problemei Vietnamului pe baza retragerii trupelor americane din Vietnam, garantând neutralitatea popoarelor din Indochina și acordându-le dreptul la autodeterminare.

Nedorind să sprijine agresiunea americană din Vietnam prin CEATO, Franța și-a retras, în mai 1966, reprezentanții din membrii permanenți ai acestui bloc și, prin urmare, a rupt efectiv de acesta.

Marea majoritate a țărilor nealiniate și neutre au luptat pentru a pune capăt războiului din Vietnam. Astfel, guvernul suedez în aprilie 1966 s-a pronunțat în favoarea rezolvării conflictului din Vietnam pe baza respectării drepturilor suverane ale poporului vietnamez. Șefii de stat și de guvern ai OAP, India și Iugoslavia, în timpul unei întâlniri de la Delhi din octombrie 1966, au cerut încetarea bombardamentelor din

Republica Democrată Vietnam și o soluție la problema Vietnamului pe baza Acordurilor de la Geneva ale 1954. Secretarul general al ONU, U Thant, s-a exprimat în repetate rânduri în favoarea încheierii războiului din Vietnam.

Mișcarea de masă împotriva agresiunii americane din Vietnam s-a intensificat. În octombrie 1966, în Japonia a avut loc o grevă generală împotriva acestui război și a utilizării Japoniei ca bază de agresiune. Congresul Sindicatelor și Partidul Laburist britanic, la conferințele lor anuale, au cerut încetarea agresiunii americane. Muncitorii din diverse țări au refuzat să deservească navele americane, transportul feroviar etc. La inițiativa savantului englez Bertrand Russell, a fost organizat un proces internațional împotriva autorilor de acte criminale din Vietnam. Pe parcursul

344'

discutând situația din Vietnam la a XII-a sesiune a Adunării Generale a ONU din 1967, din 110 vorbitori, doar 7 au riscat să susțină pe deplin Statele Unite.

Cu toate acestea, guvernul SUA a continuat să escaladeze războiul, acoperindu-l cu declarații despre disponibilitatea sa de a rezolva problema Vietnamului prin mijloace pașnice. Cu toate acestea, nesinceritatea Washingtonului s-a manifestat prin faptul că, atunci când a fost vorba de termenii unei reglementări pașnice, „programele de pace” americane au pus pe agresorul și victima sa la același nivel. Prezentând războiul ca rezultat al unui atac al DRV asupra Vietnamului de Sud, guvernul SUA, ca o condiție prealabilă pentru începerea negocierilor, a cerut retragerea „trupelor DRV” inexistente din Vietnam de Sud. Cu alte cuvinte, au cerut predarea patrioților sud-vietnamezi care au luptat împotriva lor.

Frontul de Eliberare Națională din Vietnam de Sud și guvernul Republicii Democrate Vietnam, la rândul lor, au înaintat un program de reglementare a păcii la 22 martie și 8 aprilie 1965, care prevedea recunoașterea drepturilor naționale ale poporului vietnamez, retragerea a trupelor americane din Vietnamul de Sud și soluționarea problemelor sale interne de către poporul însuși, reunificarea pașnică a țării bazată pe voința populației din Vietnam de Sud și de Nord.

Administrația Johnson a respins condițiile propuse de NLF și guvernul DRV, arătându-și astfel reticența de a rezolva problema Vietnamului în mod pașnic.

Războiul din Vietnam nu numai că a creat o amenințare la adresa păcii mondiale, ci a afectat și interesele vitale ale statelor socialiste, deoarece unul dintre ele - De

Umed Republica Vietnam a devenit o victimă a agresiunii SUA. Țările socialiste au condamnat cu fermitate aventura americană din Vietnam, au cerut sfârșitul acesteia și au oferit poporului vietnamez toată asistența posibilă în lupta sa împotriva agresiunii.

Poziția Uniunii Sovietice cu privire la problema vietnameză a fost menționată de multe ori în documentele PCUS și ale guvernului sovietic.

Congresul al XXIII-lea al PCUS, în numele partidului și al poporului sovietic, a cerut cu hotărâre încetarea agresiunii și soluționarea problemei Vietnamului pe baza cerințelor corecte ale Frontului Național al Osetiei de Sud și ale guvernului Republica Democrată Vietnam.

Declarația guvernului sovietic din 3 august 1966 indica că Uniunea Sovietică a oferit și va oferi curajosului popor vietnamez asistența economică, militară și morală necesară. În timpul unei noi etape de escaladare a agresiunii americane, când aeronavele americane au început să bombardeze capitala DRV - Hanoi, Plenul din decembrie (1966) al Comitetului Central al PCUS a indicat necesitatea „continuării

să ofere sprijin deplin luptei eroice a poporului vietnamez împotriva agresiunii criminale a imperialismului american."

Uniunea Sovietică a oferit întotdeauna asistență semnificativă Republicii Democrate Vietnam. În perioada 1955-1964, chiar înainte de începerea agresiunii directe americane, el a oferit Republicii Democrate Vietnam asistență în valoare de aproximativ 320 de milioane de ruble. În 1964, ponderea întreprinderilor construite cu ajutorul URSS reprezenta mai mult de 90% din producția de cărbune și peste 80% din producția industriei de inginerie. Printre partenerii comerciali externi ai Republicii Democrate Vietnam, URSS s-a clasat pe primul loc.

După izbucnirea agresiunii americane, asistența din partea URSS și a altor țări socialiste, îndreptată către nevoile de consolidare a capacității de apărare a Republicii Democrate Vietnam, a crescut semnificativ. Țara a primit o cantitate mare din cele mai moderne arme și muniții. A fost creat un sistem puternic de apărare aeriană, care a zădărnicit planul „șoimilor" americani de a distruge complet economia și de a paraliza activitățile economice ale Republicii Democrate Vietnam. Țările socialiste au oferit fonduri mari pentru refacerea întreprinderilor și instalațiilor deteriorate și pentru funcționarea normală a economiei. În anii de război, doar între URSS și Republica Democrată Vietnam au fost semnate zeci de acorduri privind asistența economică și militară. Livrarea mărfurilor a fost efectuată în principal pe mare. Zeci de nave sovietice erau în drum spre țărmurile Republicii Democratice Vietnam în fiecare zi.

Problema Vietnamului a fost discutată la ședința de la București a Comitetului Politic Consultativ al Statelor Pactului de la Varșovia din 1966. În Declarația de Asistență pentru Poporul Vietnamului, țările ATS au avertizat guvernul SUA cu privire la responsabilitatea pe care și-o asumă prin continuarea și extinderea războiului din Vietnam. Ei și-au declarat hotărârea de a continua să ofere DRV-ului sprijin moral și politic din ce în ce mai mare și asistență globală, inclusiv echipamente de apărare, ținând cont de nevoile cauzate de noua fază a războiului din Vietnam. Guvernele țărilor participante la întâlnire și-au declarat disponibilitatea de a permite voluntarilor lor să meargă în Vietnam pentru a ajuta poporul vietnamez dacă guvernul DRV solicită acest lucru. În martie 1968, PKK OVD a discutat din nou această problemă la Sofia, unde a fost adoptată Declarația privind amenințarea

păcii creată ca urmare a agresiunii americane în Vietnam. Participanții la întâlnire au condamnat ferm acțiunile SUA menite să răspândească războiul și în Laos și Cambodgia și au cerut respectarea strictă a Acordurilor de la Geneva din 1954.

Uniunea Sovietică a recunoscut Frontul de Eliberare Națională a Vietnamului de Sud în 1965 drept adevăratul reprezentant al voinței populației din sudul țării.

În august 1967, un congres de urgență al Frontului Național al Osetiei de Sud a adoptat un nou program, care a stabilit sarcina luptei pentru pace.

Vietnam de Sud nou, democratic, neutru și prosper. Din program a rezultat că de ceva timp Vietnamul de Sud va exista ca stat independent care urmărește o politică de neutralitate. Unirea celor două părți ale țării se va produce în viitor în mod pașnic, în conformitate cu voința populației ambelor state. Uniunea Sovietică și alte țări ale comunității socialiste au susținut proclamarea în iunie 1969 a Republicii Vietnam de Sud și crearea Guvernului Revoluționar Provizoriu al acesteia (PRG RSE).

Pentru a respinge agresiunea americană, crearea unui front unit al tuturor forțelor antiimperialiste a fost de o importanță capitală. Deși RPC, la rândul său, a oferit o oarecare asistență economică și militară Vietnamului, conducerea Beijingului a respins aproape toate propunerile din partea Uniunii Sovietice și a altor țări ale comunității socialiste pentru acțiuni comune și coordonate în sprijinul poporului vietnamez. Această politică a liderilor chinezi a acţionat în esenţă

mâna agresorilor americani.

Până la sfârșitul anilor 60, la Washington a devenit mai mult sau mai puțin evident că Statele Unite nu vor putea câștiga războiul din Vietnam. Forțele de rezistență au crescut; Asistența țărilor socialiste pentru popoarele aflate în luptă din Indochina a crescut și s-a întărit solidaritatea cercurilor democratice internaționale cu acestea. Războiul a fost o tragedie nu numai pentru mii de familii vietnameze, ci și pentru nenumărați americani. O mișcare de protest împotriva războiului creștea în Statele Unite. Războiul a avut și un impact negativ asupra economiei americane.

Extinderea și creșterea intensității operațiunilor militare – escaladarea războiului – nu a produs rezultate, dar în același timp a creat pericolul transformării războiului din local în mare. Politicienii treji din cercurile conducătoare ale Statelor Unite au început să înțeleagă acest pericol și s-au îndoit din ce în ce mai mult de capacitatea Statelor Unite de a ține situația sub control, preferând să renunțe la escaladarea agresiunii. Washingtonul a început să se gândească la revizuirea politicii americane în Asia de Sud-Est. Procesul de încetare a războiului din Vietnam a început treptat.

La 31 martie 1968, administrația SUA a dat ordin de limitare a bombardamentelor asupra teritoriului Republicii Democrate Vietnam și

și-a exprimat disponibilitatea de a intra în negocieri cu guvernul său, acesta din urmă și-a anunțat la 3 aprilie pregătirea pentru contacte. Pe 13 mai, la Paris au început negocierile oficiale între reprezentanții Republicii Democrate Vietnam și ai Statelor Unite cu privire la modalități de rezolvare pașnică a situației din Vietnam. Guvernul URSS a contribuit activ la progresul lor. Președintele Consiliului de Miniștri al URSS A.N. Kosygin a transmis o serie de mesaje președintelui american Johnson în acest sens.

347

La 1 noiembrie 1968, Statele Unite, din ordinul președintelui Johnson, au încetat complet bombardarea Republicii Democrate Vietnam. Acest gest a avut nu doar o politică externă, ci și o politică internă evidentă. Mișcarea împotriva războiului din Statele Unite era în continuă creștere. În trei zile urmau să aibă loc alegerile prezidențiale. Lyndon Johnson însuși a refuzat să participe la acestea, deși conform constituției avea dreptul să preia din nou președinția. Îi era teamă că va pierde alegerile tocmai din cauza „sindromului Vietnam”. G. Humphrey a devenit candidatul la funcția de președinte al Partidului Democrat. Dar americanii nu i-au crezut pe Democrați, care fuseseră „partidul războiului” atât de mult timp. Republicanul Richard Nixon a fost ales președinte.

Noul șef al administrației americane a moștenit toate problemele care au afectat administrația anterioară. Nixon nu a abandonat acordul la care a ajuns administrația Johnson în noiembrie 1968 de a continua negocierile dintre SUA și Vietnam, ci le-a continuat pe bază de patru partide - DRV, SUA, NLF (și mai târziu GRP din Vietnamul de Sud) și administrația de la Saigon. Aceste negocieri s-au deschis la Paris la 25 ianuarie 1969.

Toată lumea aștepta un pas decisiv din noua administrație. La 25 iulie 1969, președintele Nixon, pe când se afla pe insula Guam din Oceanul Pacific, a declarat că Statele Unite vor continua să-și respecte obligațiile de alianță, folosind toate mijloacele posibile, inclusiv militare și chiar nucleare, în cazul unui conflict cu alte puteri nucleare. Statele Unite, a spus el, sunt pregătite să continue să ofere aliaților săi o varietate de asistență economică și militară. În același timp, Nixon a declarat că, deși Statele Unite vor participa la apărare și vor ajuta la dezvoltarea aliaților săi, America nu și-ar putea asuma întreaga apărare a „țărilor libere”. Această afirmație a fost numită „Doctrina Guam”.

Statele Unite, în conformitate cu această doctrină, nu au intenționat să-și reducă drastic activitatea în afacerile asiatice și mondiale, ci au vrut să-și reconsidere formele și metodele. O manifestare concretă a „Doctrinei Nixon” a fost politica „vietnamizării”, al cărei sens era continuarea războiului din Vietnam fără participarea forțelor armate americane, cel puțin a forțelor terestre, mutând povara principală a războiului. către armata Saigon. Cu toate zigzagurile ulterioare ale politicii americane, implementarea „Doctrinei Nixon” a dus la retragerea trupelor americane din Vietnam în anii '70.

Într-un sens mai larg, „Doctrina Nixon” a însemnat începutul unei revizuiri a relațiilor SUA cu toți aliații săi din lume și promovarea

conceptului de așa-numit „parteneriat matur” - încercări de a schimba o parte semnificativă a povara costurilor și cheltuielilor pentru militari pe umerii partenerilor lor din blocurile militaro-politice.

În paralel cu intervenția în reuniunea internă de la Geneva, afacerile timpurii din Vietnam și extinderea intervenției militare americane acolo în Laos,

Statele Unite au întreprins acțiuni similare în Laos, precum și în Cambodgia (vezi capitolul V). Acest lucru a provocat îngrijorare în rândul multor state, care au susținut ideea convocării unei întâlniri internaționale în Laos, care fusese anterior propusă și susținută de URSS. Statele Unite au fost nevoite să accepte convocarea întâlnirii.

Întâlnirea privind un acord de pace în Laos s-a deschis la Geneva pe 16 mai 1961. Pe lângă reprezentanții Laos, URSS, SUA, Anglia, Franța, China, India, DRV, Birmania, Cambodgia, Polonia, Canada, Thailanda și Vietnamul de Sud a luat parte la ea. Guvernul sovietic a înaintat reuniunii un proiect de Declarație privind neutralitatea Laosului, subliniind angajamentul Laosului de a urma o politică de neutralitate, de neparticipare la blocuri militare și de prevenire a creării de baze militare pe teritoriul său. Țările participante la întâlnire s-au angajat să respecte neutralitatea Laosului, independența și integritatea teritorială a acestuia și să nu impună condiții politice Laosului atunci când îi acordă asistență. Guvernul URSS a depus, de asemenea, un proiect de acord privind retragerea personalului militar străin de pe teritoriul Laos și asupra funcțiilor Comisiei Internaționale pentru Laos. În ceea ce privește rezolvarea problemelor interne ale Laosului - formarea unui guvern, organizarea de alegeri etc., aceasta, în opinia guvernului sovietic, ar trebui să fie o chestiune pentru laoteni înșiși și să nu fie de competența reuniunii. Guvernul laotian însuși a luat o poziție similară.

Propunerile americane prevedeau crearea unui regim de tutelă polițienească internațională asupra Laosului. Aceste propuneri nu au beneficiat de sprijinul participanților la întâlnire.

În august 1961, Reuniunea de la Geneva a putut ajunge la un acord asupra textului Declarației de neutralitate a Laos.

La 11 iunie 1962, în Laos a fost format un guvern de coaliție de unitate națională, condus de Souvanna Phu-ma.

La 23 iulie 1962, la Geneva au fost semnate Declarația de Neutralitate a Laosului și protocolul acesteia, care a încheiat o reuniune a 14 state pentru a rezolva problema laotiana. Țările participante la întâlnire s-au angajat în declarație să nu comită nicio acțiune care încalcă suveranitatea, independența, neutralitatea, unitatea și integritatea teritorială a Laosului, să nu recurgă la forță sau amenințarea cu forța împotriva Laosului, să se abțină de la orice amestec în treburile sale, să nu însoțească condiții de natură politică, asistența acordată Laosului, să nu tragă Laosul în vreo alianță militară, să nu introducă trupe sau personal militar străin pe teritoriul Laos, să nu creeze militari străini pe acest teritoriu

baze și fortărețe nale. Protocolul preciza că Comisia Internațională pentru Supravegherea Neutralității Laosului nu putea acționa decât în acord cu Guvernul Laosului, respectând suveranitatea și independența acestuia. Responsabilitatea pentru menținerea neutralității Laosului a fost atribuită tuturor participanților la reuniunea de la Geneva. Cei doi copreședinți ai reuniunii (reprezentanți ai URSS și Angliei) urmau, împreună cu comisia, să monitorizeze implementarea Declarației de neutralitate, informând participanții la întâlnire și consultându-i cu aceștia. Aceste documente au constituit baza reală pentru realizarea păcii în Laos.

Reacția laotiană, îndreptată din exterior, agresiunea SUA în Laos s-a îndreptat aproape imediat către perturbarea acordurilor de la Geneva și Cambodgia. Ea a reușit să se despartă

grup neutralist și se unesc cu aripa sa dreaptă, ceea ce a dus la o schimbare semnificativă a situației politice interne. În 1963, grupurile de dreapta au început din nou un război civil în țară. Statele Unite le-au venit în ajutor și au început o intervenție armată pe scară largă în afacerile din Laos în mai 1964.

„Războiul special” nedeclarat din Laos a fost purtat de Statele Unite sub pretextul că DRV ar fi folosit teritoriul Laos controlat de forțele patriotice pentru a-și trimite trupele și armele în Vietnamul de Sud.

Statele Unite au efectuat bombardamente masive în zonele eliberate și doar în junglă, au folosit armata de aproape 80.000 de susținători ai săi din Laos pentru a zdrobi forțele patriotice sub pretextul specificat, dar nu a obținut succes.

Guvernul sovietic s-a opus ferm amestecului SUA în afacerile interne ale Laosului. Acesta a sprijinit propunerile Franței și Cambodgiei de a convoca o nouă întâlnire internațională în Laos, cu scopul de a stabili pacea în țară și de a asigura neutralitatea acesteia. Dar atitudinea negativă a Statelor Unite față de aceste propuneri a împiedicat convocarea unei astfel de întâlniri.

Statele Unite au dus și o politică agresivă față de Cambodgia, care în noiembrie 1957, prin act legislativ, a proclamat neutralitatea ca bază a politicii sale externe. Ei au căutat să împingă Cambodgia de pe calea neutralității, să o aducă sub controlul lor și să o folosească ca bastion în lupta împotriva mișcării de eliberare națională din Asia de Sud-Est (vezi capitolul V).

Acțiunile agresive și subversive ale Statelor Unite împotriva Laosului și Cambodgiei au început să se manifeste în mod deosebit activ odată cu venirea la putere a președintelui Johnson. Ele sunt direct legate de escaladarea războiului din Vietnam. Numai în 1965, intervenționiștii americani și complicii lor au comis aproximativ 900 de provocări armate împotriva Cambodgiei. Apărându-și independența și integritatea teritorială, Cambodgia în noiembrie 1963

ani, a refuzat „ajutorul” american și a expulzat „consilierii” americani.

În iunie 1964, Consiliul de Securitate al ONU, în urma unei plângeri a guvernului cambodgian, a adoptat o rezoluție prin care condamna actele de invazie armată a Cambodgiei de către trupele SUA-Saigon și făcea apel la toate țările să-și respecte suveranitatea și integritatea teritorială. Deoarece acest apel a fost lăsat fără răspuns de către Statele Unite, guvernul cambodgian a întrerupt relațiile diplomatice cu Statele Unite în mai 1965.

Din august 1962, Cambodgia a căutat convocarea unei reuniuni internaționale pentru a lua măsuri practice pentru a-și garanta independența și neutralitatea. Participanții la întâlnire ar putea fi țări care au semnat Acordurile de la Geneva din 1962 privind Laos. Uniunea Sovietică a susținut propunerea de a convoca o astfel de întâlnire. Cu toate acestea, atitudinea negativă a Statelor Unite și a Angliei față de propunerea guvernului cambodgian nu a permis să se realizeze ideea acordării Cambodgiei statutul de stat neutru cu garanții internaționale.

În afara Indochinei, o încurcătură ascuțită de contradicții Ma=X≡H≡y s-a format în prima po- și   vin din Filipine θθ^x ™Д°B în relații

între Malaezia, Indonezia și Filipine — în vestul regiunii Pacificului.

În 1961, Marea Britanie a înaintat un proiect pentru a crea o „Malaysie mare”, care ar include Federația Malaya, Singapore, protectoratul Brunei și coloniile britanice din Sarawak și Borneo de Nord. Noua federație, controlată de Marea Britanie, ar trebui să împiedice „pătrunderea comunistă” în Asia de Sud-Est și să conțină mișcarea de eliberare națională din zonă.

Popoarele care urmau să devină parte din Malaezia au înțeles că sub această nouă înfățișare pozițiile coloniale ale Marii Britanii vor fi în mare măsură păstrate. În decembrie 1962, în Brunei a început o revoltă anti-britacă, care a fost ulterior înăbușită de trupele britanice. Revolta a servit drept imbold pentru o opoziție sporită față de planurile de creare a unei „Malaysie mari” în Malaya și mai ales în Singapore. În 1963, Indonezia și Filipine s-au opus creării Malaeziei din diferite motive. Ambele state au înaintat simultan pretenții teritoriale asupra Borneoului de Nord. Acest lucru a determinat o creștere a ostilității lor reciproce, care a existat înainte.

Cu toate acestea, Federația Malaeziei, care includea Malaya, Singapore, Sarawak și North Borneo, a fost proclamată oficial în septembrie 1963. Brunei nu a aderat la federație. Acordul de federație prevedea că Tratatul de apărare anglo-malayan din 1957 va fi extins la toate teritoriile incluse în Malaezia.

Contradicțiile interne din Malaezia, rivalitatea dintre burghezia malaeză și burghezia chineză din Singapore, șovinismul liderilor partidului de guvernământ din Malaezia, precum și dezacordurile cu

privire la o serie de alte probleme au făcut ca Singapore să părăsească Malaezia în august 1965 și să devină un stat independent.

De la bun început, între Indonezia și Federația Malaeziei s-a dezvoltat o relație de așa-numită „confruntare”. Guvernul indonezian a anunțat nerecunoașterea noului stat și a început un boicot economic și comercial al Malaeziei. Un război de gherilă a început la granița indoneziană cu malaezia, pe insula Kalimantan (Borneo). În semn de protest împotriva alegerii Malaeziei ca membru nepermanent al Consiliului de Securitate, Indonezia s-a retras din ONU în ianuarie 1965. „Politica de confruntare” a creat anumite dificultăți pentru Malaezia, dar a dus și la o creștere a trupelor britanice în zonă la 60 de mii de oameni și la extinderea legăturilor militare ale Malaeziei cu Statele Unite.

Lucrurile au avut mai mult succes pentru Indonezia în legătură cu lupta pentru reunificarea Irianului de Vest (partea de vest a insulei Noua Guinee), care a fost capturată de colonialiștii olandezi la crearea statului indonezian. Ani de eforturi ale guvernului indonezian pentru a rezolva această problemă prin mijloace pașnice au eșuat. Olanda, ignorând drepturile legitime ale Indoneziei, a proclamat statul marionetă Papua din Irianul de Vest. Ca răspuns, guvernul indonezian a rupt relațiile diplomatice cu Olanda în august 1960.

Având în vedere că soluțiile pașnice ale problemei au fost respinse în mod repetat de Olanda, guvernul indonezian la 19 decembrie 1961 a ordonat eliberarea Irianului de Vest. Indonezia a primit sprijin din partea țărilor socialiste, în special a Uniunii Sovietice. În aceste condiții, guvernul olandez a fost nevoit să negocieze cu Indonezia. Mediatorul a fost Națiunile Unite. La 15 august 1962, a fost semnat un acord care prevedea transferul Irianului de Vest către administrația ONU din octombrie 1962 și din mai 1963 către administrația indoneziană.

Politica externă a Indoneziei, ca cel mai puternic stat din regiune, a fost un factor determinant semnificativ aici. La începutul anilor '60, președintele indonezian Sukarno a pretins că devine liderul țărilor eliberate, că se află în fruntea „noilor forțe emergente”, care nu corespundeau pozițiilor și capacităților de politică externă ale Indoneziei. Dar a primit sprijin din partea Chinei, ceea ce a determinat apropierea celor două țări. Beijingul a încurajat aspirațiile naționaliste și hegemonice în politicile președintelui indonezian, împingându-l către o confruntare ulterioară cu Indonezia cu privire la 352

tensiuni cu țările vecine. În 1965, Sukarno a trecut la atacuri deschise asupra politicii de nealiniere și coexistență pașnică, acuzând URSS de „coluziune cu SUA” etc. Indonezia s-a izolat din ce în ce mai mult de mișcarea de eliberare națională și de comunitatea socialistă.

Totodată, în Indonezia au avut loc evenimente importante care au avut un mare impact asupra situației din Asia de Sud-Est. La 30 septembrie 1965 aici a fost făcută o tentativă de lovitură de stat, care s-a încheiat cu eșec. Teroarea în masă a început în țară împotriva comuniștilor și a organizațiilor de stânga. Puterea era concentrată în mâinile conducătorilor militari. Noul președinte, generalul Suharto, a emis un decret de dizolvare și interzicere a Partidului Comunist

Indonezian. În octombrie 1967, guvernul indonezian a rupt relațiile diplomatice cu RPC.

În septembrie 1966, Indonezia a revenit la ONU. În ceea ce privește conflictul indoneziano-malaezian, noul guvern indonezian a semnat un acord de rezolvare a relațiilor cu guvernul malaezian în august 1966. S-au stabilit relații diplomatice cu Malaezia și Singapore. Noile autorități au afirmat că Indonezia nu se va alătura blocurilor politice și militare, că problemele asiatice ar trebui rezolvate chiar de oamenii din Asia, fără interferențe externe. Dar în același timp s-au îndreptat către țările imperialiste cu cereri de asistență variată. Poziția acestuia din urmă în Indonezia s-a consolidat după aceea. În ceea ce privește legăturile cu URSS, care anterior s-au dezvoltat cu succes în toate direcțiile, acestea au scăzut brusc.

. . De când Filipine au renunțat la pretențiile împotriva Malaeziei și Indoneziei în a doua jumătate a anilor 1960, s-au stabilit, în general, relații de bună vecinătate între țările din regiune. Acestea au oferit un stimulent pentru căutarea unor noi forme organizaționale de cooperare economică, politică și culturală între țările din regiune. Ideea unei astfel de cooperări a fost realizată în crearea unei organizații politice regionale.

Această aspirație a fost determinată într-o anumită măsură și de considerente de clasă și politice: căutarea căilor de apropiere în scopul păstrării regimurilor existente. În plus, toate țările din regiune au împărtășit problema combaterii activității antiguvernamentale , care în patru din cinci țări a luat forma unei insurgențe și despre care guvernele acestor țări credeau că este îndreptată de la Beijing. În cele din urmă, pentru o serie de guverne (Thailanda, Filipine), crearea unei organizații regionale și demonstrarea încrederii în sine au avut drept scop înăbușirea nemulțumirii populației acestor țări cauzate de orientarea lor către Statele Unite.

Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) a fost

proclamat la o reuniune a miniștrilor de externe din Indonezia, Malaezia, Singapore, Thailanda și Filipine la Bangkok în august 1967. Principalele scopuri și obiective ale ASEAN sunt accelerarea creșterii economice, a progresului social și cultural al statelor din regiune; promovarea instaurării păcii și stabilității în regiune bazată pe respectul pentru justiție în relațiile dintre țări și aderarea la principiile Cartei ONU; promovarea cooperării active și asistenței reciproce în probleme de interes comun în domeniile economic, social, cultural, științific și tehnologic etc. În conformitate cu Declarația de la Bangkok, ASEAN a fost deschisă participării tuturor statelor situate în Asia de Sud-Est și susținând obiectivele, principiile și obiectivele asociației.

Mecanismul organizatoric al asociației a fost determinat: întâlniri anuale ale miniștrilor de externe, întâlniri alternativ în capitalele

țărilor membre; Comitetul permanent al ASEAN, format din ambasadori ai puterilor, prezidat de ministrul afacerilor externe al statului în care urmează să aibă loc următoarea reuniune ministerială; diferite comitete speciale care ar putea fi create dacă este necesar.

De la naștere, ASEAN a fost supusă unei atenții atente din partea Statelor Unite, Marii Britanii și a altor puteri imperialiste. Scopul lor a fost să împingă Asociația de la pozițiile sale neutraliste regionale și să o transforme într-un anexă al blocurilor militaro-politice ale imperialismului.

2.. Relaţii internaţionale

în Asia de Sud

Reunificarea Goa, * La începutul anilor 60, Diu și Daman au fost lichidate din India, enclavele coloniale de pe teritoriul indian - posesiunile portugheze din Goa, Diu și Daman. Coloniile franceze din India au fost eliberate în 1954. Acum se vorbea despre reunificarea coloniilor portugheze cu India. Guvernul Indiei a propus în repetate rânduri Portugaliei să transfere aceste posesiuni în India în mod pașnic. Cu toate acestea, Portugalia a respins propunerile guvernului indian. La implementarea politicii sale coloniale în India, regimul fascist din Portugalia s-a bucurat de sprijinul țărilor NATO, în special al Statelor Unite, care au încheiat un acord cu Portugalia „Cu privire la securitatea reciprocă” în 1951 și au primit dreptul de a folosi bazele militare în multe portugheze. posesiuni.

În 1955, când Portugalia și-a declarat coloniile din India drept „provincii” Portugaliei, India a întrerupt relațiile diplomatice cu Portugalia. În coloniile portugheze înseși, s-a desfășurat o mișcare de reunificare cu India, brutal 354

suprimat de autoritățile portugheze. Trupele portugheze au provocat incidente la granița cu India și au atacat navele indiene.

Având în vedere situația actuală, guvernul indian a emis un ordin către Armata Indiei la 17 decembrie 1961 de a elibera Goa, Diu și Daman. Portugalia a făcut apel la ONU cu o plângere împotriva Indiei, deși Portugalia însăși a ignorat în mod sistematic deciziile ONU privind eliberarea popoarelor coloniale. SUA și Anglia s-au limitat la o declarație de „îngrijorare” în legătură cu acțiunile militare din Goa. Țările socialiste, precum și statele neutraliste, au luat partea Indiei. Populația coloniilor portugheze a oferit sprijin deplin armatei indiene. Drept urmare, dominația de 450 de ani a Portugaliei în Goa, Diu și Daman s-a prăbușit în două zile, trupele portugheze au capitulat, iar ținuturile eliberate au devenit parte din India. Aceasta a fost o lovitură gravă pentru rămășițele colonialismului din Asia.

La sfârșitul anilor '50, relațiile chino-indiene și chinezo-chineze s-au deteriorat brusc. Cauze

conflict de frontieră, agravarea relaţiilor au fost determinate de o serie de

casa factorilor politici, economici, ideologici și de politică externă. Dorința Chinei de a juca rolul de lider în lagărul socialist, în mișcările comuniste și de eliberare națională, precum și manifestarea ei de politici hegemonice față de vecinii săi au dus la o deteriorare a relațiilor Chinei cu multe țări, inclusiv India. Motivul conflictului a fost o dispută teritorială asupra unei granițe din Himalaya, stabilită de Marea Britanie în 1914. Obiectul litigiului a fost o suprafață de 125 de mii de metri pătrați. km pe trei secțiuni ale graniței - vest, central și est.

Dificultățile au apărut în anii 1958-1960. Chiar și atunci, primele incidente au avut loc pe secțiunea de vest a graniței, unde China a început construcția unei autostrăzi strategice care o leagă de Pakistan (autostrada de munte înaltă Karakoram). India consideră că teritoriul prin care a trecut acest drum (Ladakh) este al său. În 1959, India a acceptat 60-80 de mii de refugiați din Tibet conduși de Dalai Lama și le-a oferit azil politic, ceea ce, la rândul său, a provocat o nemulțumire puternică în China.

Negocierile au început între India și China. După vizita lui Zhou Enlai în India în aprilie 1960, chiar și o comisie specială de experți a fost creată pentru a studia granița indiano-chineză pe toată lungimea ei. Însă comisia nu a obținut niciun rezultat, deoarece conducerea chineză a cerut categoric recunoașterea a aproximativ 120 de mii de metri pătrați ca aparținând Chinei. km de teritoriu cuprins in

1/212*

355

India (actualul stat indian Arunachal Pradesh și regiunea Aksai Chin de la granița de vest).

La începutul conflictului, în 1959, Uniunea Sovietică a spus conducerii Republicii Populare Chineze că acțiunile militare ale Chinei împotriva Indiei au fost pline de consecințe negative nu numai pentru relațiile chino-indiene, ci și pentru întreaga situație internațională.

Cu toate acestea, guvernul chinez a încercat să tragă Uniunea Sovietică în conflictul chino-indian în curs de dezvoltare, în speranța de a obține sprijin pentru revendicările sale teritoriale. Dar guvernul sovietic a reiterat că problemele controversate trebuie rezolvate pașnic, că în relațiile cu India, cea mai mare țară neutralistă, trebuie respectate tact și reținere pentru a menține relațiile de prietenie existente ale Indiei cu țările socialiste.

În timpul crizei din Caraibe din toamna anului 1962, guvernul RPC a escaladat conflictul. Trupele chineze au lansat o ofensivă în sectorul estic, au invadat teritoriul indian și au capturat câteva mii de prizonieri.

După ce trupele chineze au lansat o ofensivă în octombrie 1962, Uniunea Sovietică, împreună cu alte țări socialiste, au recomandat din nou o soluție negociată a conflictului. Multe țări din Asia și Africa au făcut apel la guvernele Chinei și Indiei să oprească ostilitățile. Cu

toate acestea, operațiunile militare de la granița chino-indiană au continuat timp de o lună; au fost oprite abia pe 22 noiembrie 1962.

În perioada 10-12 decembrie 1962, a avut loc la Colombo o conferință a reprezentanților Birmaniei, Cambodgiei, Ceylonului, Indoneziei, Ghanei și OAP, cu scopul de a elabora recomandări guvernelor RPC și Indiei privind modalitățile de eliminare a conflictului. Prim-ministrul Ceylonului, Sirimavo Bandaranaike, a vizitat Beijing și Delhi într-o misiune de mediere și a prezentat guvernelor Chinei și Indiei propuneri din partea participanților la conferință cu privire la soluționarea conflictului din fiecare secțiune disputată a frontierei. Parlamentul indian a aprobat aceste propuneri, dar guvernul chinez practic le-a respins. Cu toate acestea, trupele chineze din sectorul estic au fost totuși retrase în pozițiile lor inițiale.

SUA și Marea Britanie au încercat să folosească conflictul în avantajul lor. Ei au oferit cu insistență asistență militară Indiei, sperând astfel să extindă sfera conflictului și să împingă India dintr-o poziție de nealiniere. În octombrie 1962, guvernul indian a abordat efectiv puterile occidentale cu o cerere de asistență militară, iar atât Statele Unite, cât și Marea Britanie au furnizat-o în valoare de 120 de milioane de dolari.Pentagonul făcea deja planuri la scară largă pentru a implica India în orbita militară. Cu toate acestea, în ciuda presiunii atât din partea puterilor imperialiste, cât și a celor interne

În ciuda forțelor reacționare, guvernul indian a rămas fidel cursului de nealiniere în politica sa externă.

Conflictul chino-indian a avut consecințe negative pentru cauza păcii; a cauzat mari prejudicii unității frontului antiimperialist din Asia și a pus forțele progresiste ale Indiei într-o situație extrem de dificilă.

La mijlocul anilor '60, relațiile indo-pakistaneze dintre India și Pakistan s-au agravat din nou din cauza conflictului militar din Kashmir. Deși din 1949 până în 1965

Nu au existat ciocniri militare între India și Pakistan, iar tensiunea la graniță a rămas.

Profitând de slăbirea poziției Indiei în Asia de Sud ca urmare a conflictului cu China, cercurile conducătoare ale Pakistanului au încercat să forțeze o soluție la problema Kashmir în favoarea lor. Ei au încercat mai întâi să obțină acest lucru prin presiunea politică în timpul negocierilor indo-pakistane din 1962-1963. Și când nu a venit nimic din asta, au început un război. În aprilie 1965, trupele pakistaneze au invadat teritoriul indian în Rana of Kutch (sud-vestul Indiei). O încetare a focului intermediată de britanici în iunie 1965 nu a împiedicat un conflict militar mai mare.

Intervenția în Kashmir a fost efectuată inițial pe ascuns, prin trimiterea a mii de sabotori înarmați în civil pentru a sabota și paraliza aparatul administrativ al Kashmirului. Când aceste speranțe nu

au fost realizate, Pakistanul a pornit pe calea intervenției militare deschise. Pe 5 august, ostilitățile au reluat mai întâi în regiunea Kashmir, apoi au izbucnit bătălii majore dincolo de granițele acesteia. Forțele aeriene ale ambelor părți au intrat în acțiune, au început să lovească nu numai în instalațiile militare de lângă linia frontului, ci și în zonele populate adânci pe teritoriul inamic. Situația militară de pe front în ansamblu a început să se dezvolte în favoarea Pakistanului.

Conflictul indo-pakistanez a agravat situația internațională deja tensionată. A fost o adevărată descoperire pentru SUA. Jucând pe contradicțiile dintre India și Pakistan, Statele Unite sperau să-și extindă semnificativ influența nu numai în aceste țări, ci și în toate zonele Asiei adiacente Hindustanului. Conflictul indo-pakistanez a oferit Statelor Unite ocazia de a distrage atenția comunității mondiale de la agresiunea sa din Vietnam.

Uniunea Sovietică, ghidată de interesele întăririi păcii și securității internaționale, a făcut eforturi pentru eliminarea conflictului. La 4 septembrie 1965, șeful guvernului sovietic, A. N. Kosygin, a trimis mesaje președintelui Pakistanului Ayub Khan și prim-ministrului Indiei Lal Bahadur Shastri, exprimând îngrijorarea guvernului sovietic cu privire la

mediu de viață. Mesajele spuneau că, în condițiile actuale, atenția principală ar trebui să se concentreze pe stoparea ostilităților, și nu pe ridicarea problemei cauzelor conflictului. Guvernul sovietic și-a oferit medierea și a cerut guvernelor Indiei și Pakistanului să intre în negocieri cu scopul de a soluționa pașnic diferențele existente.

Nu numai cercurile conducătoare ale puterilor occidentale au fost interesate să incite conflictul indo-pakistanez. Guvernul Republicii Populare Chineze a luat o poziție similară. Premierul Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze a emis o declarație pe 9 septembrie în care a acuzat India de agresiune împotriva Pakistanului. Guvernul chinez, în trei note trimise în septembrie, a acuzat India că a provocat incidente la granița cu China și a concentrat trupele la granițele sale, creând astfel amenințarea unei invazii a teritoriului său.

Pe 14 septembrie, a fost publicată o Declarație TASS, în care se menționa că extinderea conflictului militar „da naștere inevitabil la noi probleme care se pot dovedi și mai greu de rezolvat”. Declarația a atras atenția asupra faptului că în lume există forțe care caută să beneficieze de pe urma conflictului indo-pakistanez. Dacă conflictul continuă și se extinde, atunci „multe state pot fi implicate în el unul după altul”. La 17 septembrie, guvernul sovietic a făcut o propunere de a organiza o întâlnire între președintele Pakistanului Ayub Khan și prim-ministrul Indiei Lal Bahadur Shastri la Tașkent, cu participarea șefului guvernului sovietic A. N. Kosygin. Propunerea a fost acceptată de Pakistan și India.

La 20 septembrie, Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție prin care le cere ambelor țări să înceteze focul, să-și retragă trupele pe pozițiile pe care le-au ocupat înainte de începerea operațiunilor

militare în august 1965 și să folosească metode politice pentru a rezolva problemele disputate. În conformitate cu această decizie, ostilitățile dintre India și Pakistan au încetat la 22 septembrie 1965.

Întâlnirea de la Tașkent a avut loc în perioada 4-10 ianuarie 1966. În ciuda faptului că negocierile au fost dificile, acestea s-au încheiat cu succes. A fost semnată Declarația de la Tașkent, conform căreia părțile s-au angajat să nu recurgă la forță și să-și rezolve litigiile pe căi pașnice; retrage trupele pe pozițiile pe care le-au ocupat înainte de 5 august 1965; reluarea integrală a relațiilor diplomatice și analizarea măsurilor de restabilire a legăturilor economice și comerciale; să nu se amestece unul în treburile interne ale celuilalt și să promoveze dezvoltarea relațiilor de prietenie. Părțile și-au exprimat recunoștința guvernului sovietic pentru organizarea întâlnirii, ceea ce a condus la satisfacția reciprocă cu rezultatele.

358

Pakistanul și India au implementat în mare măsură prevederile Declarației de la Tașkent. Până la data stabilită, retragerea reciprocă a trupelor a fost finalizată, au fost schimbate prizonierii de război și au fost restabilite relațiile diplomatice. În același timp, o serie de obligații importante asumate de părți nu au fost îndeplinite, inclusiv încetarea propagandei ostile. O nouă cursă a înarmărilor a început. Deja în 1967, nivelul forțelor armate ale armatei pakistaneze era semnificativ mai mare decât înainte de război, ceea ce a forțat India să facă cheltuieli militare semnificative. Guvernul Indiei a lansat o inițiativă bilaterală de dezarmare. Dar cercurile militariste din Pakistan au respins-o, precum și propunerea de a semna un pact de neagresiune.

Publicul indian și-a exprimat îngrijorarea cu privire la nivelul în creștere al relațiilor anti-India dintre Pakistan și China. Politica de cooperare dintre Pakistan și China a dus la încheierea unui acord de demarcare a frontierei în martie 1968, care a reprezentat în esență o uzurpare a drepturilor Indiei în zonă, până la finalizarea autostrăzii strategice Karakoram între cele două țări, care a creat un nou problema pentru India de a-și consolida apărarea în Kashmir . Într-o notă adresată guvernului chinez, India a subliniat că toate acestea au fost o altă expresie a coluziei Chinei cu Pakistanul pentru a submina suveranitatea Indiei și a deteriora relațiile indo-pakistaneze.

Capitolul XVI

RELAȚII INTERNAȚIONALE ÎN ORIENTUL APROPRIAT ȘI MIJLOCUL ÎN ANII 60

Pentru dezvoltarea relațiilor internaționale în Orientul Apropiat și Mijlociu, anii 60 au fost în multe privințe un punct de cotitură. Ele au fost caracterizate, pe de o parte, de dezvoltarea ulterioară a mișcării de eliberare națională, trecerea acesteia la un nivel calitativ nou - apariția țărilor cu orientare socialistă. Pe de altă parte, iar acest lucru a devenit deosebit de remarcabil la sfârșitul anilor ’60, încercările imperialismului, cu sprijinul reacției locale, s-au intensificat de a împinge mișcarea de eliberare națională de pe calea progresivă a dezvoltării.

Cursul urmat de imperialism în anii '50 pentru a atrage statele din această regiune în blocuri politico-militar care erau ramuri ale NATO a dat complet faliment. Puterile imperialiste nu au reușit să asigure „consolidarea” regiunii sub semnul anticomunismului și antisovietismului, iar în ceea ce privește mișcarea de eliberare națională, nu numai că nu au reușit să încetinească dezvoltarea acesteia, ci, dimpotrivă, au provocat o nouă ascensiune.

În aceste condiții, cercurile conducătoare ale principalelor puteri imperialiste, și mai ales ale Statelor Unite, se îndreaptă către o strategie de politică externă mai flexibilă, mizând nu pe propria intervenție militară deschisă, ci pe acțiunile de reacție locală, și mai ales pe expansionismul conducătorilor sionişti ai Israelului, dând astfel o lovitură la nivel naţional.- mişcarea de eliberare atât din interior cât şi din exterior.

360

1. Aprofundarea procesului mișcării de eliberare națională în Orientul Apropiat și Mijlociu

Transformări progresive.Liderul mișcării de eliberare națională din Egipt   a mișcării popoarelor din această regiune a devenit

Egipt. Aici nu s-a oprit revoluția antifeudală și antiimperialistă care a început în anii 50. Pentru prima dată în istoria popoarelor acestei regiuni, aici s-au realizat transformări socio-economice serioase, care au vizat tranziția țării pe o cale de dezvoltare non-capitalistă.

În iulie 1961, guvernul președintelui Nasser a publicat o serie de decrete, în conformitate cu care toate băncile private și companiile de asigurări, majoritatea marilor companii industriale și comerciale au fost naționalizate și a fost introdus monopolul comerțului exterior (parțial pe export). Ceva mai târziu, a fost introdus un impozit progresiv pe venit, limitând drastic posibilitatea de a primi venituri mari. În domeniul relațiilor agrare, proprietatea maximă a pământului a fost redusă semnificativ, iar în 1964 s-au desființat plățile de răscumpărare către proprietarii de pământ pentru terenurile rechiziționate de la aceștia. În general, reformele socio-economice efectuate în țară în perioada 1961-1964 au dus la slăbirea poziției burgheziei egiptene și la formarea sectorului public, care cuprindea întregul sistem financiar, toate mari și semnificative. parte a întreprinderilor industriale mijlocii, toate transporturile, comerțul cu ridicata etc. În 1965, sectorul public reprezenta aproximativ 85% din totalul producției industriale.

Decretele din anii 1961-1964 au fost însoţite de o serie întreagă de măsuri menite să îmbunătăţească nivelul de trai al maselor muncitoare şi condiţiile lor de muncă. A fost introdusă o săptămână de muncă de 42 de ore, a fost stabilit un salariu minim garantat, lucrătorii și angajații au primit dreptul la pensie și concediu plătit etc.

Aceste reforme socio-economice au dus la schimbări serioase în echilibrul forțelor sociale. La nivel politic, acest lucru s-a reflectat în 1962 în Carta Națională adoptată de Parlamentul Egiptean

și în crearea Uniunii Arabe Socialiste (ACC), care a reprezentat singura organizație politică legală din țară.

Carta Națională nu a fost doar o justificare teoretică a transformărilor socio-economice și socio-politice care se desfășoară în Egipt, ci și o generalizare a experienței luptei de eliberare națională a popoarelor din Asia și Africa. Carta a concluzionat că, urmând calea capitalistă, țările în curs de dezvoltare nu sunt capabile să-și elimine înapoierea economică și socială. S-a subliniat că

13—1257

361.

numai calea socialistă de dezvoltare le oferă această oportunitate. Deși, în general, conținutul Cartei a fost o combinație eclectică a prevederilor socialismului științific și a diferitelor tipuri de teorii mic-burgheze și a stabilit sarcina construirii „socialismului de tip național”, ea a devenit fără îndoială un program promițător pentru dezvoltarea economică pentru popoarele acestei regiuni. În 1965, principalele prevederi ale Cartei naționale au fost consacrate în constituția provizorie a țării, conform căreia Egiptul a fost declarat „un stat democratic, socialist bazat pe unirea forțelor de muncă ale poporului”.

Carta Națională a fundamentat principalele principii ale politicii externe a Egiptului - nealinierea, neutralitatea pozitivă și lupta împotriva colonialismului în toate formele sale. Acesta a subliniat necesitatea unei lupte decisive pentru pace, dezarmare generală și completă. Aceste principii au fost întruchipate în cursul specific al politicii externe a guvernului Nasser, care s-a caracterizat printr-o orientare anti-imperialistă consistentă, sprijin puternic pentru mișcarea de eliberare națională, solidaritate și unitate cu țările comunității socialiste.

Politica internă și externă progresivă a Egiptului pe scena mondială a fost însoțită de dezvoltarea pe scară largă a cooperării cu URSS și alte țări socialiste, care i-au oferit o mare asistență în dezvoltarea economiei sale și întărirea capacităților sale de apărare. O importanță deosebită în acest sens a fost asistența URSS la construcția Barajului înalt din Aswan, care a început în ianuarie 1960; prima etapă a fost finalizată în 1964, iar construcția a fost finalizată în 1970. Crearea complexului hidroenergetic Aswan a avut un impact cu adevărat revoluționar asupra întregii economii egiptene, permițându-i să crească semnificativ suprafața cultivată și să satisfacă nevoile tot mai mari de energie electrică ale țării.

În urma Egiptului,   și alte țări arabe au luat calea orientării socialist-socialiste.

orientare tara siriana - Siria. De fapt vorbind

De când s-a dezvoltat ca parte a OAP, Siria a trebuit în mod natural să accepte transformările progresive ale lui G. A. Nasser. Cu toate acestea, cercurile burghezo-proprietari din Siria, care păstrau încă poziții destul de puternice, au efectuat retragerea Siriei din OAP la

28 septembrie 1961. Dar planurile lor de a inversa cursul dezvoltării țării nu erau destinate să devină realitate.

În martie 1963, ca urmare a unei lovituri de stat militare, Partidul Baath (Partidul Renașterii Socialiste Arabe) a venit la putere în Siria, care a prezentat ideea unei „transformări socialiste a societății siriene”. Reflectarea intereselor 362

largi secțiuni ale poporului muncitor, și în primul rând mica burghezie și țărănimea, a început să realizeze reforme socio-economice, care treptat (pe măsură ce influența aripii sale de stânga în partid se întărea) au început să capete un caracter din ce în ce mai radical.

În perioada 1963-1965, sistemul bancar și majoritatea întreprinderilor industriale mari și mijlocii au fost naționalizate și a fost introdus monopolul comerțului exterior asupra tipurilor de mărfuri de bază. Până în 1965, sectorul public asigura deja aproximativ 80% din producția industrială a țării. Au început să realizeze reforma agrară și să aloce pământ țăranilor pe un front larg.

Partidul Comunist Sirian a sprijinit activ transformările socio-economice în curs, susținând aprofundarea lor în continuare.

Subminarea pozițiilor marii burghezii și proprietarilor de pământ a provocat o rezistență acerbă din partea acestora, ceea ce a dus la o intensificare generală a luptei de clasă în țară. A existat și o scindare în cadrul Partidului Baath însuși. În februarie 1966, ca urmare a unei lovituri de stat militare, aripa sa stângă a ajuns la putere, care a proclamat un curs pentru continuarea transformării revoluționare a societății siriene. Sarcina este stabilită pentru a construi o „societăți socialiste pe o bază științifică, ținând cont de condițiile specifice ale lumii arabe”. Siria este declarată o democrație populară cu orientare socialistă. În domeniul politicii externe, Partidul Baath urmează în mod constant un curs anti-imperialist și dezvoltă cooperarea cu țările socialiste.

Țările socialiste, și în primul rând URSS, au oferit Siriei o mare asistență în dezvoltarea economiei sale și întărirea capacităților sale de apărare. În decembrie 1966, a fost semnat un acord sovietico-sirian, conform căruia URSS a oferit împrumuturi mari și asistență tehnică pentru construcția unui complex hidroenergetic pe râul Eufrat, a cărui creare a făcut posibilă dublarea producției de energie electrică și creșterea semnificativă a suprafata de teren irigat. Coordonarea acțiunilor Siriei și ale statelor socialiste în termeni politici pe arena internațională a crescut.

Dezvoltarea mișcării de eliberare națională în Peninsula Arabică

Creșterea eliberării naționale

Mișcarea a acoperit și cele mai înapoiate țări din Orientul Apropiat și Mijlociu, în special țările din Peninsula Arabică. La 26 septembrie 1962, o re-

revoluție în Yemen. Regimul monarhic teocratic, condus de rege, imamul Muhammad al-Badr, a fost eliminat. Yemenul a fost declarat republică.

Cu toate acestea, cercurile monarhice conduse de regele-imam, bazându-se pe

13*

sprijinul din Arabia Saudită și Iordania, susținut de Statele Unite și Anglia, a declanșat un război civil.

Interferența străină a determinat guvernul republican din Yemen să apeleze la Egipt pentru ajutor. Contingente mari de trupe egiptene au sosit în Yemen pentru a ajuta la apărarea câștigurilor revoluționare, dar războiul civil s-a prelungit și a fost însoțit de o confruntare deschisă între Egipt și Arabia Saudită. Folosind resursele sale financiare enorme, Arabia Saudită a finanțat cu generozitate cercurile monarhice, le-a aprovizionat cu arme americane și a recrutat mercenari.

Cu toate acestea, speranțele lor nu erau justificate. În 1969, în ciuda faptului că agresiunea israeliană a forțat Egiptul să suspende ajutorul militar către Yemen, trupele monarhiste au fost înfrânte. În 1970, Arabia Saudită a fost nevoită să recunoască oficial Republica Arabă Yemen.

Ajutorul din partea URSS și a altor țări socialiste a jucat un rol semnificativ în victoria revoluției yemenite. Uniunea Sovietică a fost una dintre primele care a recunoscut Republica Arabă Yemen și i-a oferit asistență în dezvoltarea socio-economică și întărirea capacității sale de apărare. Datorită împrumuturilor sovietice și participării specialiștilor sovietici, o serie de facilități de infrastructură - aerodromuri și autostrăzi - au fost create în țară în timp record, iar singurul port major al țării, Hodeidah, a fost reconstruit. Cu ajutorul URSS, în Yemen au fost create primele întreprinderi industriale moderne.

La 21 martie 1964, la Moscova a fost semnat un tratat de prietenie sovietic-yemen. Un comunicat publicat în legătură cu aceasta a menționat că Uniunea Sovietică „a oferit o mare asistență morală, politică și materială Republicii Arabe Yemen și și-a apărat cu hotărâre independența și suveranitatea împotriva ingerinței străine”.

Revoluția yemenită din 1962 a accelerat criza dominației coloniale britanice în Arabia de Sud. Colonialistii britanici au incercat sa-si mentina dominatia prin crearea unui stat marioneta, Federatia Arabiei de Sud, sub auspiciile lor si prin scindarea miscarii de eliberare nationala. Cu toate acestea, această încercare nu a avut succes. Intensificarea războiului de gherilă în Aden și în protectoratele sud-arabian a forțat cercurile conducătoare ale Angliei să decidă să plece. La 30 noiembrie 1967, Arabia de Sud a devenit independentă; Perioada de 128 de ani a dominației coloniale engleze s-a încheiat.

Pe harta Peninsulei Arabe a apărut un nou stat - Republica Populară Yemen de Sud (din 1970 - Republica Populară Democrată Yemen - PDRY).

Conceptul de „   Succesul islamic al eliberării naționale

Conferința Islamică   a Mișcării nu a putut decât să provoace serioase

preocuparea atât a puterilor imperialiste, cât şi a forţelor reacţionare din ţările din Orientul Apropiat şi Mijlociu. Statele cu orientare socialistă, care formau avangarda mișcării de eliberare națională a popoarelor din această regiune, reprezentau un pericol deosebit pentru ele.

Ca răspuns, reacția locală a lansat o contraofensivă sub sloganul „unitate islamică”. În decembrie 1965, regele Faisal al Arabiei Saudite, în timpul vizitei sale în Iran și al negocierilor cu șahul, a prezentat ideea creării unui „pact islamic” - o uniune militar-politică a statelor musulmane. Ideea de a crea un „pact islamic” în sine nu este nouă. În 1955, cercurile conducătoare ale Marii Britanii l-au propus ca una dintre opțiunile de extindere a Pactului de la Bagdad. În 1957, președintele SUA Eisenhower a sugerat ca regele Saud să ia inițiativa de a-l crea pentru a umple „vidul politic” creat după ce vechile puteri coloniale și-au pierdut influența în regiune.

Ideea unui „pact islamic” a fost din nou ridicată în timpul vizitelor succesorului lui Saud, regele Faisal, în mai-iunie 1966 în Marea Britanie și Statele Unite, în timpul cărora a cerut sprijin decisiv din partea liderilor puterilor imperialiste din lupta împotriva „comunismului mondial”. Conform planului cercurilor conducătoare ale puterilor imperialiste, „pactul islamic” trebuia să devină succesorul firesc al CEHTO, care trecea atunci printr-o criză profundă.

În 1966, Faisal a făcut o serie de vizite în țările din Orientul Mijlociu și țările musulmane din Africa, promovând cu insistență conceptul de „unitate islamică” și „pact islamic”, dar numai Iordania a susținut necondiționat această idee. Un număr de țări (Iran, Pakistan, Kuweit, Somalia, Sudan, Turcia, Tunisia, Maroc, Libia și unele țări musulmane din Africa) au aprobat doar în principiu conceptul de „solidaritate islamică” și au susținut propunerea de a convoca o reuniune la nivel înalt islamic. . Egiptul, Siria, Irakul, Algeria, Yemenul și Libanul s-au opus ferm ideii unui „pact islamic”.

Deși propunerea de a crea un „pact islamic” nu a primit sprijinul așteptat din partea majorității statelor musulmane, cercurile conducătoare ale Arabiei Saudite nu au abandonat această idee. Ei au început să se pregătească cu atenție și treptat pentru implementarea sa, concentrându-se pe convocarea regulată a reuniunilor musulmane la nivel înalt și pe crearea unei infrastructuri largi și ramificate de propagandă islamică și instituții financiare. La începutul anilor '70, a fost creată așa-numita Organizație a Conferinței Islamice (OCI) - un organism internațional

nizarea, care includea practic toate statele musulmane din Asia și Africa.

Cu toate acestea, în această asociere largă și mai degrabă amorfa, incluzând peste patruzeci de state, a apărut imediat un grup de state

care au luat poziții anti-imperialiste. Acesta a inclus Siria, Libia, Algeria, Irak și alte câteva țări. Rolul și influența sa asupra poziției OCI asupra unui număr de probleme internaționale grave s-au dovedit a fi destul de semnificative. Cercurile conducătoare ale Arabiei Saudite și statele apropiate acesteia, străduindu-se să întărească OCI, au fost nevoite să manifeste o mare prudență în punerea în aplicare a planurilor lor. Rezultatul acestei situații au fost anumite compromisuri în cursul OCI, reflectând lupta dintre tendințele anti-imperialiste și pro-imperialiste.

Tendința progresivă a mișcării arabe de eliberare națională după înfrângerea Egiptului și Siriei în războiul cu Israelul din 1967 s-a confruntat cu serioase dificultăți, în urma cărora influența statelor monarhice proimperialiste a crescut.

2. Agresiunea israeliană împotriva țărilor arabe în 1967 și problema eliminării consecințelor acesteia

Pregătirea pentru agresiune După eșecul triplei agresiuni anglo-franco-israeliene împotriva Egiptului din 1956, cercurile conducătoare ale Israelului nu numai că nu au abandonat punerea în aplicare a planurilor lor expansioniste, dar au început pregătirile intensive pentru o nouă agresiune împotriva statelor arabe vecine. Ei nu au ascuns faptul că scopul lor era să creeze un „Mare Israel”, al cărui teritoriu se va întinde „de la Nil până la Eufrat”.

O mare asistență Israelului în dezvoltarea potențialului său militar și economic a fost oferită de puterile imperialiste și, în primul rând, de Statele Unite, care numai prin canale guvernamentale au oferit Israelului asistență economică și militară în valoare de peste 1,5 miliarde de dolari până în 1966. Statele Unite au devenit principalul furnizor de echipamente moderne de luptă pentru forțele armate israeliene. Pentagonul a văzut armata israeliană ca un partener junior, care ar fi trebuit să joace rolul unui „tester” al celor mai noi modele de echipamente și arme. În plus, Israelul a primit cele mai bune tipuri de echipamente militare din Anglia, Franța și Germania. Toate acestea au făcut posibilă creșterea dramatică a capacităților militare ale Israelului.

De mare importanță pentru dezvoltarea și îmbunătățirea mașinii militare a Israelului și a bazei sale economice a fost asistența financiară gratuită care a fost oferită în mod regulat.

366

i-a fost dat de organizațiile internaționale sioniste. În anii '60, a ajuns la o medie de 500 de milioane de dolari pe an. O parte semnificativă a acestor fonduri a fost destinată dezvoltării industriei militare.

Până în 1964, pregătirile Israelului pentru un nou război de agresiune au fost în mare măsură finalizate, iar acesta, bazându-se pe sprijinul deplin al Statelor Unite, care l-au proclamat oficial „bastionul lumii libere” din Orientul Apropiat și Mijlociu, a început să escaladeze. tensiuni cu țările arabe vecine.

Cercurile conducătoare ale Israelului au profitat, în special, de problema utilizării resurselor de apă ale râului Iordan în acest scop. La începutul anilor '60, guvernul israelian, indiferent de opiniile statelor arabe vecine, a decis unilateral să devieze râul Iordan pentru irigarea deșertului Negev situat în Israel. Această decizie a încălcat drepturile și interesele vecinilor arabi ai Israelului. În perioada 1964-1965, au avut loc reuniuni la nivel înalt panarabe, ai căror participanți și-au declarat hotărârea fermă de a se opune implementării intențiilor israeliene. Dar Israelul a început totuși să-și pună în aplicare planurile, provocând incidente și ciocniri armate pe liniile de armistițiu. Au devenit deosebit de violenti la sfârșitul anului 1966 pe linia de armistițiu cu Siria. Avioanele israeliene au început să bombardeze teritoriul sirian.

În fața creșterii agresivității israeliene, statele arabe vecine au luat măsuri pentru a-și consolida rândurile. În noiembrie 1966, a fost încheiat un acord comun de apărare între Siria și Egipt. În mai 1967, a fost încheiat un acord similar între Egipt și Iordania. Aceste măsuri defensive ale țărilor arabe au fost folosite de cercurile conducătoare ale Israelului pentru a incita isteria militară în interiorul țării și pentru a lansa o campanie de propagandă anti-arabă în întreaga lume.

Motivul imediat al izbucnirii agresiunii israeliene împotriva țărilor arabe a fost decizia adoptată la 22 mai 1967 de guvern.

Decizia Egiptului de a închide temporar strâmtoarea Tiran care duce la Golful Aqaba pentru trecerea navelor israeliene și a navelor altor țări care livrează arme și materiale strategice Israelului (canalul de transport maritim din strâmtoarea Tiran se afla în zona de 12 mile din apele teritoriale ale Egiptului), precum și cererea Egiptului de retragere a trupelor ONU din Peninsula Sinai, care se afla acolo din 1956. Aceste măsuri au fost luate de guvernul lui Nasser pentru a implementa acordul cu Siria privind apărarea comună, deoarece existau semnele cele mai evidente că Israelul intenționează să atace Siria în viitorul foarte apropiat și deja din

367

şi-a mobilizat trupele în acest scop. În această situație, forțele armate egiptene au fost și ele puse în alertă și au avansat până la granița cu Israelul.

În timp ce guvernul egiptean, folosind ONU și alte canale, a încercat să atenueze tensiunile și să prevină războiul, liderii israelieni luaseră deja decizia finală cu privire la o „lovitură preventivă” asupra țărilor arabe vecine. În același timp, ei l-au asigurat ipocrit pe secretarul general al ONU, U Thant, care a vizitat Cairo și Tel Aviv în perioada 23-24 mai 1967, de acordul lor de a „îngheța” situația până pe 6 iunie, când urmau să înceapă negocierile pentru o rezoluție politică. în conflictul de la New York. Președintele Nasser nu numai că a fost de acord cu ideea „înghețării” situației, dar i-a asigurat și pe U Thant că Egiptul nu va fi primul care va începe acțiunile militare.

Statele Unite nu numai că au susținut planurile militariste ale Israelului, dar s-au pregătit și să îi ofere asistență militară dacă este necesar. La sfârșitul lunii mai 1967, navele Flotei a 6-a

americane erau concentrate în partea de est a Mării Mediterane în plină pregătire pentru luptă. Serviciile de informații CIA și NATO din SUA au furnizat în mod regulat Israelului date de informații despre forțele armate ale țărilor arabe.

Pe 5 iunie 1967, fără să declare război, Israelul a atacat Egiptul, Siria și Iordania. Prima lovitură a fost dată în Egipt. Folosind surpriza atacului, Israelul a reușit să provoace înfrângeri grave armatei egiptene, în special, să distrugă marea majoritate a forțelor aeriene egiptene pe aerodromuri în primele ore de război. Fără sprijinul acestuia din urmă, armata egipteană din deșertul Sinai era neputincioasă. Nerespectând rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU adoptate pe 6, 7 și 9 noiembrie pentru o încetare imediată a focului, guvernul israelian a continuat să extindă ostilitățile.

8 iunie, trupele israeliene au lansat un atac asupra Iordaniei, iar apoi, după ce și-au transferat o parte din forțele din Peninsula Sinai în nord-est, pe 9 iunie au intrat în ofensiva împotriva Siriei, încercând să pătrundă în capitala țării, Damasc. , și răsturnarea regimului politic progresist.

9 iunie, la Moscova, la inițiativa Comitetului Central al PCUS și a guvernului sovietic, a avut loc o întâlnire a liderilor partidelor comuniste și muncitorești din țările socialiste din Europa (cu excepția Albaniei). la care s-a discutat situaţia din Orientul Mijlociu. În numele Comitetului Central al partidelor comuniste și muncitorești din Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia, URSS, Cehoslovacia și Iugoslavia, a fost publicată o declarație comună, în care a condamnat agresiunea imperialistă, și-a exprimat sprijinul pentru lupta justă a arabilor. popoare și a cerut ca Israelul să înceteze imediat ostilitățile și să-și retragă trupele în spatele liniilor de armistițiu.

În ciuda acestui fapt, Israelul a continuat operațiunile militare împotriva Siriei. Apoi, pe 10 iunie, guvernul sovietic a informat guvernul israelian că, dacă ostilitățile nu vor fi oprite imediat, URSS, împreună cu alte state iubitoare de pace, vor lua măsurile necesare pentru a opri agresiunea israeliană. În același timp, URSS și ceilalți participanți la declarația comună de la Moscova au decis să întrerupă relațiile diplomatice cu Israelul.

Guvernul sovietic a avertizat, de asemenea, Statele Unite și a notificat alte state occidentale despre posibilele consecințe pentru Israel dacă își va continua agresiunea. În seara zilei de 10 iunie, ostilitățile împotriva Siriei au încetat.

Războiul din iunie 1967 s-a încheiat cu o înfrângere militară gravă pentru statele arabe. Succesul Israelului a fost facilitat, după cum sa menționat deja, de surpriza atacului și de slăbiciunile acțiunilor forțelor armate din Egipt, Siria și Iordania, care s-au datorat atât erorilor subiective, cât și motivelor obiective.

În timpul războiului din iunie, Israelul a ocupat Fâșia Gaza și Peninsula Sinai, partea de est a Ierusalimului, teritoriul Iordaniei la

vest de râul Iordan (Cisjordania), precum și o parte a teritoriului Siriei (înălțimile Golan și orașul Al-Ku Neutra).

Cu toate acestea, în ciuda succeselor militare, Israelul și imperialismul american din spatele lui nu au reușit să își atingă principalul obiectiv politic - să pună capăt regimurilor progresiste din Egipt și Siria.

Contrar speranțelor conducătorilor Israelului și ale cercurilor imperialiste internaționale, înfrângerea militară a arabilor în războiul din iunie nu a dus la o creștere a tendințelor centrifuge în lumea arabă și nu a forțat statele arabe progresiste să refuze cooperarea cu țările . a comunității socialiste, deși propaganda sionistă și imperialistă a lansat cea mai amplă campanie antisovietică, încercând să-i convingă pe arabi că Uniunea Sovietică nu le-a oferit asistență eficientă într-un moment critic al istoriei lor.

Războiul din iunie a contribuit la slăbirea dezacordurilor dintre țările arabe și la unirea lor într-un front unit anti-israelian. Țările care au fost victimele agresiunii israeliene au primit asistență financiară semnificativă din partea statelor arabe producătoare de petrol, ceea ce le-a permis să depășească dificultățile economice cauzate de război. Egiptul și Siria, bazându-se pe ajutorul Uniunii Sovietice, au început să restabilească rapid capacitatea de luptă a forțelor lor armate. În același timp, cu sprijinul URSS și al forțelor progresiste din întreaga lume, țările arabe au început o luptă politică și diplomatică pentru a elimina consecințele agresiunii israeliene.

369

Începutul luptei la ONU pentru eliminarea consecințelor agresiunii israeliene

Domeniul principal al acestei lupte a fost ONU, unde cercurile conducătoare ale SUA și ale altor puteri imperialiste au încercat în toate modurile să protejeze Israelul reprezentând

pentru a-l vedea ca o victimă a „agresiunii arabe” și a căutat de fapt să asigure dreptul Israelului la expansiune în Orientul Mijlociu. URSS și alte țări socialiste, condamnând planurile expansioniste ale Israelului, au venit cu un plan de eliminare a consecințelor agresiunii israeliene și de a stabili o pace durabilă și dreaptă în Orientul Mijlociu.

După o luptă diplomatică grea, Consiliul de Securitate al ONU a adoptat la 22 noiembrie 1967, la propunerea Marii Britanii, rezoluția 242, care era de natură de compromis. Preambulul său a subliniat „inadmisibilitatea dobândirii unui teritoriu prin război” și a stabilit prevederile fundamentale pe baza cărora s-ar putea realiza o soluționare politică a conflictului și s-ar putea stabili o „pace justă și durabilă în Orientul Mijlociu”. Principalele lor puncte au fost următoarele: 1) retragerea trupelor israeliene din toate teritoriile ocupate; 2) încetarea tuturor revendicărilor și stărilor de război între țările arabe și Israel; 3) asigurarea libertăţii de navigaţie pe căile navigabile internaţionale din zonă; 4) realizarea unei soluții

echitabile a problemei refugiaților; 5) asigurarea integrității teritoriale și a independenței politice a fiecărui stat din zona dată.

Concomitent cu adoptarea acestei rezoluții, Consiliul de Securitate a autorizat Secretarul General al ONU să trimită un reprezentant special în Orientul Mijlociu, a cărui sarcină era să faciliteze rezolvarea conflictului în baza rezoluției 242. El a numit ambasadorul Suediei în URSS. Gunnar Jarring.

În ciuda naturii sale de compromis și a unei anumite incertitudini, în special în ceea ce privește momentul retragerii trupelor israeliene și problema palestiniană, care a fost interpretată ca o problemă a refugiaților (și nu ca o problemă a creării unui stat palestinian), rezoluția 242 a fost o problemă internațională importantă. cadrul legal pentru o soluționare echitabilă a conflictului. A devenit un obstacol serios în calea punerii în aplicare a planurilor anexioniste ale cercurilor conducătoare ale Israelului, care l-au întâmpinat cu ostilitate, acuzând marile puteri că caută „impunerea păcii”, de refuzul de a ține cont de interesele de securitate ale Israelului, insistând asupra creșteri în cadrul conceptului de „granițe sigure”. Ei erau în special în arme împotriva principiului „inadmisibilității dobândirii unui teritoriu prin război”.

Țările arabe participante la conflict au reacționat diferit la această rezoluție. Egiptul și Iordania au aprobat-o, dar Siria a reacționat negativ la aceasta, invocând incertitudinea prevederilor sale privind retragerea trupelor israeliene, soarta refugiaților palestinieni etc. Organizația pentru Eliberarea Palestinei a reacționat și ea negativ.

De fapt, sabotând implementarea rezoluției Consiliului de Securitate și a misiunii lui G. Jarring, guvernul israelian a luat calea unei noi escalade a ostilităților din 1969. Avioanele israeliene au început să efectueze atacuri masive cu bombă asupra țintelor civile pașnice din Egipt și Siria, inclusiv capitalele acestor țări.

Prin organizarea extinderii operațiunilor militare, agresorul a căutat să suprime voința popoarelor arabe de a lupta, să arate populației Egiptului și Siriei că guvernele acestor state nu au fost capabile să ofere apărare eficientă împotriva agresiunii israeliene. Israelul și Statele Unite ale Americii din spatele lui sperau că în acest fel vor putea crea condiții favorabile pentru răsturnarea regimurilor progresiste antiimperialiste din aceste țări, sau cel puțin să le oblige să facă concesii semnificative.

Guvernele Egiptului și Siriei au apelat la Uniunea Sovietică și țările comunității socialiste pentru ajutor. Li s-a oferit asistența necesară. Specialiștii sovietici au contribuit la crearea unui sistem de apărare aeriană extrem de eficient pentru centrele vitale ale acestor state.

După ce au epuizat posibilitățile de presiune militară asupra țărilor arabe vecine, cercurile conducătoare ale Israelului au început să caute soluții pentru a-și atinge obiectivele. Ei au fost încurajați să facă acest lucru și de către Statele Unite, al căror guvern a început să întâmpine o serie de dificultăți grave atât pe arena internațională,

cât și în interiorul țării, ca urmare a politicii sale de sprijin necondiționat pentru Israel.

Aliații NATO ai SUA și-au exprimat, de asemenea, o nemulțumire serioasă față de politica americană în Orientul Mijlociu, ale cărui economii au suferit pierderi mari și tot mai mari din cauza închiderii Canalului Suez și a complicațiilor legate de livrarea petrolului din Orientul Mijlociu către Europa de Vest. Puternicele monopoluri petroliere americane care operează în Orientul Mijlociu au început și ele să-și exprime îngrijorarea. Ei se temeau, și nu fără motiv, că politica deschis pro-israeliană a Statelor Unite le va submina poziția în țările arabe producătoare de petrol.

Contradicțiile în interiorul Israelului însuși, precum și în cadrul mișcării sioniste, s-au intensificat. Chiar și un sionist proeminent precum Nahum Goldman, președintele Congresului Mondial Evreiesc, s-a pronunțat împotriva cursului deschis anexionist al Israelului. Deși diferențele dintre sioniști priveau nu atât obiectivele politicii externe, cât și metodele de implementare a acesteia.

au făcut ca guvernul israelian să fie mai acomodat cu privire la posibilitatea reluării misiunii Yar-ring.

O circumstanță importantă pe care liderii israelieni au luat-o în considerare a fost moartea, la 28 septembrie 1970, a liderului recunoscut al mișcării arabe de eliberare națională, Gamal Abdel Nasser. Tel Aviv, nu fără motiv, a sperat că succesorul său Anwar Sadat va începe să „ajusteze” politica externă a Egiptului în direcția dorită de ei. Declarațiile lui Sadat despre „loialitate față de linia Nasser” nu puteau induce în eroare. Părerile sale politice reacţionare, antisovietice, le erau destul de bine cunoscute.

Un rol major în decizia guvernului israelian de a trece la o strategie de „manevră politică” l-a jucat dorința de a obține un răgaz pentru a „consolida” câștigurile teritoriale din 1967 și, nu mai puțin important, de a-și concentra eforturile principale asupra lupta împotriva unui nou inamic militar-politic, a cărui activitate a crescut brusc, — mișcarea palestiniană (PDS).

De la crearea Statului Israel, cercurile sale conducătoare au urmat în mod constant o politică de creare a unui „stat pur evreiesc” pe întreg teritoriul.

rii ale Palestinei. Fideli acestei idei de sionism, ei au efectuat expulzarea sistematică a populației arabe din Palestina dincolo de granițele sale. Ca un fel de justificare pentru afirmațiile israeliene, a fost prezentată teza: *nu există nici un popor palestinian ca atare, ci există doar „arabi care trăiesc în Palestina”.

Deja după primul război arabo-israelian din 1948-1949, aproximativ 900 de mii de palestinieni au fost expulzați din Israel, iar după războiul de „șase zile” din 1967, li s-au adăugat încă aproximativ 500 de mii. În total, până la sfârșitul anului anii '60, în afara patriei lor, în principal în Iordania, Siria și Liban, erau aproximativ 2 milioane de palestinieni. Majoritatea covârșitoare a acestora, după ce și-au pierdut toate proprietățile, s-au trezit în situația de refugiați, a căror singură sursă de existență era alocația redusă a Agenției speciale a ONU pentru Ajutorare și Ocuparea Forței de Muncă pentru Refugiați (UNRWA). Până la începutul anilor 70, numărul refugiaților care trăiau în lagăre și primeau beneficii UNRWA a ajuns la 1,5 milioane.Doar o mică parte dintre palestinieni au putut să se asimileze în țările arabe sau să emigreze în Europa de Vest și America.

Aflându-se în exil, poporul palestinian a început treptat să realizeze nevoia de a lupta cu agresorul pentru a-și recâștiga patria pierdută. În anii '50, lupta poporului palestinian era încă o dispută insuficient organizată

caracter sălbatic. Grupuri individuale de patrioți palestinieni au acționat izolat, fără o coordonare adecvată.

La începutul anilor '60, a început consolidarea forțelor poporului palestinian, ceea ce a dus la crearea organizației Unitatea Palestiniană la sfârșitul anului 1963. Din martie 1965, a devenit cunoscută sub numele de Organizația pentru Eliberarea Palestinei (OLP). În ciuda existenței unui program și a unei carte, precum și a structurilor administrative și militare - comitetul executiv, Consiliul Național Palestinian, Armata de Eliberare a Palestinei, OLP era o asociație de organizații eterogene din punct de vedere politic. Rolul principal pe acest front l-a jucat cel mai mare dintre ei, Fatah (Mișcarea de Eliberare a Palestinei).

În mai 1964, la Ierusalim a fost convocat primul Congres Arab Palestinian, care a adoptat Pactul Național Palestinian, documentul de politică al OLP, precum și carta sa, conform căreia toți palestinienii erau considerați membri ai acestuia.

Înainte de războiul arabo-israelian din 1967, activitatea politică și militară a OLP era limitată. Acest lucru s-a datorat în primul rând ideii predominante că lupta pentru Palestina va fi dusă în principal de armatele regulate ale statelor arabe, iar acțiunile fedai (partizanilor) palestinieni ar trebui să fie de natură pur auxiliară. Înfrângerea statelor arabe în războiul din 1967 a subminat această credință și a condus la o activare bruscă a tuturor unităților PPP.

În a doua jumătate a anului 1967, a început războiul de gherilă al poporului palestinian împotriva ocupanților israelieni. A atins apogeul în 1969, când a fost creat comandamentul unificat al OLP. În total, conform OLP, în perioada 1965-1969, partizanii palestinieni au efectuat aproximativ 6 mii de operațiuni.

Inițial, guvernul și comanda militară a Israelului. sau a subestimat capacitățile Mișcării de Rezistență Palestiniană (PRM), neconsiderând-o

ca o forță militaro-politică serioasă. Dar apoi și-au schimbat punctul de vedere și au început să ia măsurile cele mai decisive împotriva gherilelor și a populației palestiniene din teritoriile ocupate care le susținea. Folosind cea mai recentă tehnologie americană și „experiența vietnameză” a Statelor Unite, până la sfârșitul anului 1969 israelienii au reușit să slăbească oarecum eficiența operațiunilor militare PYD.

Cu toate acestea, cercurile conducătoare ale Israelului considerau ca sarcina lor principală lichidarea centrelor mișcării partizane palestiniene din Iordania și Liban, unde se aflau cea mai mare parte a refugiaților și unde influența OLP era cea mai puternică. Încercările armatei israeliene de a distruge aceste centre prin raiduri profunde nu au produs rezultatul dorit. Și apoi conducerea

373

Liderii israelieni au decis să realizeze lichidarea OLP prin mâinile arabilor înșiși, profitând de contradicțiile dintre acesta și guvernele Iordaniei și Libanului.

Agravarea contradicțiilor a fost mult facilitată de activitățile elementelor extremiste din cadrul PDS-ului, care au ales ca principală metodă de luptă teroarea individuală și colectivă. Unii dintre ei s-au angajat în acțiuni deliberat provocatoare care au discreditat lupta poporului palestinian în ochii comunității mondiale.

Intenția Israelului de a învinge PYD prin mâinile arabilor înșiși a primit aprobarea guvernului american, iar diplomația americană și CIA au luat parte activ la implementarea acestui plan.

Prima lovitură a fost dată pozițiilor PYD din Iordania, unde se aflau cea mai mare parte a refugiaților palestinieni și erau concentrate majoritatea unităților Feday. Au fost provocate ciocniri între gherilele palestiniene și armata iordaniană, care la mijlocul anului 1970 a escaladat într-un război civil deschis. În ciuda încercărilor Ligii Arabe de a-și atinge sfârșitul și acordurile de încetare a focului încheiate în mod repetat prin medierea sa, lupta a continuat.

Statele Unite și Israel au împins în toate modurile posibile cercurile reacționare din Iordania să continue războiul intestin și să înfrângă PYD. Guvernul președintelui Nixon a plănuit să trimită 20 de mii de parașutiști și pușcași marini din Flota a 6-a în Iordania pentru a „salva” câteva sute de cetățeni americani acolo. Israelul și-a concentrat, de asemenea, un grup mare de trupe pe linia de încetare a focului de-a lungul râului Iordan.

Până la sfârșitul anului 1970, armata iordaniană a reușit să învingă trupele Feday. Principalele forțe militare ale PYD au fost transferate în Liban, care a devenit centrul activităților OLP. Acum, principalele eforturi ale Israelului și ale Statelor Unite au vizat provocarea unui conflict între OLP și guvernul libanez.

Intensificarea activităților PYD la sfârșitul anilor 60, în ciuda anumitor înfrângeri și a pierderii bazelor din Iordania, i-a permis să devină o forță independentă majoră, ceea ce a devenit un obstacol serios în calea implementării planurilor anexioniste ale Israelului.

Poziția OLP pe arena internațională a fost întărită constant. La începutul anilor '70, aproximativ o sută de state din lume o recunoscuseră deja ca „singura reprezentantă legitimă a poporului palestinian”. OLP a devenit membru al Ligii Statelor Arabe (LAS)

374

3. Problema Ciprului

În august 1960, s-a format Republica independentă Cipru. Apariția sa a fost precedată de o lungă luptă de eliberare națională a poporului cipriot. Cu toate acestea, formarea unui nou stat a fost rezultatul unui compromis între Marea Britanie, Grecia și Turcia, fiecare având propriile interese în Cipru.

Natura conflictuală a problemei Ciprului are rădăcini istorice, dar agravarea ei este asociată în primul rând cu politica Marii Britanii, a cărei colonie a fost Cipru până în 1960. După cel de-al Doilea Război Mondial, mișcarea de eliberare națională a poporului cipriot s-a soldat cu o revoltă armată împotriva colonialiștilor, care, pentru a o suprima, au început să incite la ură națională între comunitățile grecești și turce. Grecia a prezentat ideea „enozei” - anexarea Ciprului la Grecia, iar Turcia a revendicat o parte din teritoriul insulei locuit de ciprioți turci.

Ca urmare a negocierilor îndelungate, care au avut loc cu medierea activă a Statelor Unite în cadrul Consiliului NATO, s-a ajuns la un acord de acordare a independenței Ciprului, Grecia să renunțe la „enoză” și Turcia să renunțe la cererea de împărțirea insulei. Acest acord a stat la baza acordurilor Londra-Zurich încheiate în 1959, semnate de Marea Britanie, Grecia, Turcia și liderii comunităților grecești și turcești din Cipru.

Acordarea independenței Ciprului a fost însoțită de o serie de condiții care au limitat suveranitatea tinerei republici și au oferit celor trei state interesate oportunități ample de a interveni în treburile sale interne. În special, Marea Britanie și-a păstrat bazele militare de pe insulă „pe perpetuitate”, iar Turcia și Grecia au primit dreptul de a-și staționa contingentele militare pe insulă etc.

Constituția Republicii Cipru, elaborată pe baza acordurilor Londra-Zurich, a fost construită pe opoziția comunităților grecești și turcești, care au creat un adevărat teren pentru conflictele intercomunitare.

La sfârșitul anului 1963, președintele Ciprului, arhiepiscopul Makarios, a cerut eliminarea restricțiilor asupra suveranității republicii care erau impuse de acordurile Londra-Zurich. El a înaintat, de asemenea, o propunere de introducere a unui număr de amendamente la constituție care vizează consolidarea rolului guvernului central și îmbunătățirea administrației publice.

Aceste inițiative ale guvernului cipriot au provocat o nemulțumire puternică în rândul țărilor NATO și în primul rând în Statele Unite și Anglia. Aceștia din urmă erau deja foarte dezaprobatori față de

politicile tinerei republici, care a refuzat să se alăture blocurilor militare imperialiste și a luat consecvent

37&

antiimperialist, poziție pe o serie de probleme internaționale (dezarmarea, eliminarea colonialismului etc.), a început să dezvolte activ relații de prietenie cu țările socialiste. După ce au provocat ciocniri armate între comunitățile greacă și turcă în legătură cu inițiativa președintelui Makarios, puterile imperialiste au putut interveni din nou în treburile interne ale Ciprului sub pretextul „pacificării”.

În ianuarie 1964, la Londra a fost convocată o conferință internațională cu participarea Marii Britanii, Greciei, Turciei și Ciprului, la care au încercat să impună acestuia din urmă trimiterea de trupe NATO în Cipru și crearea unui „comitet internațional” care ar înlocui în esență guvernul legitim al republicii.

În fața pericolului real al intervenției militare străine, guvernul cipriot a făcut un apel la Consiliul de Securitate al ONU în februarie 1964 cu o cerere de a lua măsuri eficiente pentru a asigura independența și integritatea teritorială a țării. La 4 martie 1964, Consiliul de Securitate a adoptat o rezoluție prin care reafirmă independența și integritatea teritorială a Republicii Cipru, îndemnând toate statele să se abțină în raport cu Cipru „de la orice acțiune sau amenințare de acțiune care ar putea crea o situație periculoasă pentru pace. între popoare.” Cu acordul guvernului cipriot, trupele ONU au fost trimise pe insulă, a cărei sarcină era să prevină ciocnirile intercomunale.

Spre deosebire de rezoluția Consiliului de Securitate, cercurile conducătoare ale țărilor NATO și, în primul rând, Statele Unite, au continuat amestecul politic direct în afacerile interne ale Ciprului, cu scopul de a răsturna guvernul progresist al președintelui Makarios.

În ceea ce privește URSS, aceasta a susținut întotdeauna independența și integritatea teritorială a Republicii Cipru, cererile poporului cipriot de retragere a trupelor străine și lichidarea tuturor bazelor militare străine. În septembrie 1964, în timpul unei vizite în URSS a delegației guvernamentale a Ciprului, s-a ajuns la un acord „privind măsuri practice pentru a ajuta Ciprul să-și apere libertatea și integritatea teritorială”.

Incitați de elemente extremiste din afară, liderii comunității turce, începând din 1964, au luat efectiv kure în autoizolare. Contactele normale dintre populația turcă și cea greacă au fost întrerupte. Într-un efort de a preveni adâncirea rupturii, guvernul cipriot a emis o declarație către ONU în octombrie 1965, care a stabilit o serie de măsuri planificate sub supravegherea ONU pentru a asigura „drepturile și libertățile fundamentale ale ciprioților, indiferent de naționalitatea lor, religie, limba și sex.”

376

*

Cu toate acestea, această declarație nu a primit sprijinul liderilor comunității turce, care au început să lucreze pentru eliminarea unui singur stat. La sfârșitul anului 1967, guvernul președintelui Makarios a invitat din nou comunitatea turcă să ia măsuri comune pentru normalizarea situației din țară. În iunie 1968 au început negocierile între reprezentantul comunității grecești, G. Clerides, și comunitatea turcă, R. Denktash, la care s-a discutat problema elaborării unei noi constituții și a măsurilor de suprimare a conflictelor armate. Negocierile s-au desfășurat într-o atmosferă tensionată, au fost întrerupte în mod repetat și nu au dus la niciun rezultat concret.

După instaurarea unei dictaturi militare în Grecia în aprilie 1967, susținătorii „enozei” au început din nou să lucreze activ în Cipru. Ei au creat organizația militară subterană EOKA-2, condusă de generalul Grivas, care a efectuat o serie de atacuri teroriste pe insulă și a încercat în mod repetat să-l asasineze pe președintele Makarios.

Cu ajutorul acestei organizații, junta greacă a început să pregătească o lovitură de stat, care trebuia să ducă la arestarea președintelui Makarios și la transferul puterii în mâinile unui guvern pro-NATO. În cadrul acestei lovituri de stat, junta greacă și susținătorii săi din Cipru au văzut oportunitatea de a-și duce planul nestingherit la îndeplinire, fără a se îngrijora deloc de posibila reacție a lumii exterioare, inclusiv a Turciei. La sfârșitul anilor '60, ei nu au reușit să pună în aplicare acest plan, dar junta și conspiratorii ciprioți nu l-au abandonat și, crescând constant tensiunea, au așteptat momentul potrivit pentru el.

implementare.

Relațiile sovieto-turce

4. Relațiile URSS cu Turcia, Iranul și Afganistanul în anii 60

La începutul anilor '60, chiar și cercurile conducătoare ale Turciei au început să își dea seama de inutilitatea unei „legături rigide” a țării cu

STATELE UNITE ALE AMERICII. Ca membră a blocurilor agresive NATO și CEHTO, Turcia a fost legată de o serie de acorduri bilaterale cu Statele Unite, care au încălcat suveranitatea țării. Cercuri largi ale publicului turc au fost nemulțumite de situația actuală, cerând revenirea la principiile politicii externe a lui Kemal Ataturk. Cei mai realiști politicieni turci au prezentat sloganul despre necesitatea dezvoltării cuprinzătoare a relațiilor cu statele vecine și în primul rând cu URSS.

377

Fără a pune sub semnul întrebării direcția principală a politicii externe a Turciei – apartenența la NATO și alianța militaro-politică cu Statele Unite – liderii turci au început să sublinieze din ce în ce mai mult că aceasta nu ar trebui să servească drept obstacol în calea urmăririi unui curs „flexibil” de politică externă și, în special , la dezvoltarea relațiilor cu URSS și alte țări ale comunității socialiste.

Dorința cercurilor conducătoare turcești de a urma o politică mai realistă și mai independentă nu a putut decât să întâmpine înțelegerea guvernului sovietic. Au apărut anumite premise pentru dezvoltarea cooperării economice, științifice și tehnice sovieto-turce.

Schimbul de vizite între miniștrii de externe ai Turciei și ai URSS la sfârșitul anului 1964 și începutul anului 1965, și mai ales vizita prim-ministrului turc Urguplu în Uniunea Sovietică în august 1965, a contribuit la realizarea înțelegerii reciproce și la îmbunătățirea relațiilor dintre doua tari. O contribuție semnificativă la dezvoltarea cooperării sovieto-turce a avut-o vizita în Turcia, în decembrie 1966, a șefului guvernului URSS, A.N. Kosygin, în timpul căreia s-a ajuns la un acord de principiu cu privire la o serie de probleme de bază ale sovieto-turci. cooperare economică. În conformitate cu acest acord, în 1967 a fost semnat un acord sovietico-turc privind Uniunea Sovietică care acordă asistență Turciei în construcția a șapte mari unități industriale. În același an, au fost semnate acorduri privind remarcarea graniței sovieto-turce, iar în anul următor privind stabilirea de legături feroviare și aeriene directe între Moscova și Ankara.

La sfârşitul anilor '60, a existat o tendinţă spre o convergenţă a punctelor de vedere ale URSS şi Turciei asupra unei serii de probleme internaţionale cheie. În special, guvernul turc a susținut încetarea cursei înarmărilor și dezarmarea. A susținut unele dintre propunerile URSS care vizează eliminarea colonialismului. În ceea ce privește problema reglementării Orientului Mijlociu, Turcia a adoptat o poziție de condamnare a agresiunii israeliene din 1967, exprimându-și simpatia pentru victimele sale și a susținut rezoluția 242.

În același timp, Turcia a rămas în continuare membră a blocurilor militare antisovietice NATO și CEHTO. Pe teritoriul țării se aflau 55 de baze militare americane și aproximativ 30 de mii de trupe americane; exerciții și manevre comune americane-turce și NATO au avut loc în mod regulat, adesea în imediata apropiere a granițelor URSS. Guvernul sovietic a subliniat în repetate rânduri că apartenența Turciei la blocuri militaro-politice imperialiste, care au o pronunțată orientare antisovietică, reprezintă un obstacol serios în calea dezvoltării în continuare a relațiilor de bună vecinătate între cele două țări.

În anii 60 au avut loc anumite schimbări pozitive în relațiile dintre URSS și

cu Iranul Iranul. Cercuri largi ale societății iraniene

Oamenii au început să vorbească din ce în ce mai aspru împotriva cursului deschis pro-american urmat de guvernul șahului. Cererile pentru revenirea la o politică de neutralitate au fost din ce în ce mai auzite. S-au intensificat mai ales când, în 1961, au devenit publice planurile secrete ale CEHTO de a duce un război nuclear împotriva URSS cu ajutorul Statelor Unite și al Angliei. În conformitate cu aceste planuri, întreaga parte de nord a Iranului a fost condamnată să devină o zonă de distrugere nucleară.

Indignarea publicului iranian a fost atât de mare încât regimul șahului a decis să se disocieze de astfel de aventuri. La 15 septembrie 1962 s-a ajuns la un acord între URSS și Iran, conform căruia guvernul iranian s-a angajat să împiedice crearea de baze de rachete nucleare pe teritoriul țării și utilizarea teritoriului acesteia de către alte puteri pentru a ataca URSS. Acest acord a devenit punctul de plecare pentru îmbunătățirea treptată a relațiilor sovieto-iraniene și dezvoltarea unei cooperări economice ample.

În mai 1963, a fost semnat primul acord postbelic de cooperare economică și tehnică între cele două țări, care a făcut posibilă așezarea bazelor industriei grele a Iranului. De asemenea, s-a ajuns la un acord privind utilizarea în comun a resurselor de apă ale râurilor de graniță, dezvoltarea pescuitului în Marea Caspică, precum și asupra tranzitului mărfurilor iraniene prin teritoriul URSS. A fost creată o comisie permanentă sovieto-iraniană pentru cooperare economică.

Rezultatele cooperării economice sovieto-iraniene au fost destul de impresionante. Și dacă monopolurile americane au primit super-profituri prin pomparea principală bogăție a Iranului - petrolul, atunci URSS a contribuit la dezvoltarea economiei țării prin crearea bazei sale industriale. De remarcat mai ales că toate facilitățile economice create cu ajutorul Uniunii Sovietice au devenit proprietatea statului iranian, formând nucleul sectorului public al economiei iraniene.

A existat o apropiere de puncte de vedere între URSS și Iran asupra unor probleme internaționale. În special, guvernul iranian a condamnat agresiunea israeliană din 1967, a susținut cererea țărilor arabe pentru eliberarea tuturor teritoriilor ocupate de Israel în timpul acestei agresiuni și a subliniat mai ales necesitatea de a readuce Ierusalimul la statutul său anterior. Iranul a vorbit fără echivoc pentru rezolvarea problemei Vietnamului pe baza Acordurilor de la Geneva din 1954. În iulie 1968, a semnat Tratatul de neproliferare a armelor nucleare.

379

În ciuda acestor aspecte pozitive în politica externă iraniană, în general, orientarea cercurilor conducătoare ale Iranului a continuat să rămână deschis pro-imperialistă și pro-americană. Țara a continuat să fie membră a CEHTO și a fost legată de un acord militar bilateral cu Statele Unite. Forțele armate iraniene au participat la toate manevrele CEHTO și au fost modernizate în conformitate cu planurile blocului. Acest lucru nu putea decât să fie un obstacol serios în calea realizării unei mai mari înțelegeri reciproce între URSS și Iran în domeniul politic.

La sfârșitul anilor '60, pretențiile Iranului privind rolul unei puteri conducătoare în Golful Persic au fost înaintate în mod deschis. În 1967, în timpul unei întâlniri dintre Șahul Iranului, Mohammad Reza Pahlavi, și președintele SUA L. Johnson, acesta din urmă a susținut „programul de securitate din Golf” al Iranului și a recunoscut „rolul predominant” al Iranului în acest scop. „Securitate și apărare” a însemnat lupta împotriva mișcării de eliberare națională a popoarelor din regiune. Regimul șahului și-a asumat de bunăvoie rolul de „jandarm”

în zona Golfului Persic. În esență, aceasta a fost o versiune a „imperialismului local”, despre care a scris V.I. Lenin1.

În anii 60, a existat o deteriorare treptată, dar constantă a relațiilor Iran-Irak. Părțile au prezentat pretenții teritoriale reciproce. Deosebit de acute au fost neînțelegerile privind regimul de navigație pe Shatt al-Arab și trecerea graniței de-a lungul acestui râu. În conformitate cu Tratatul anglo-iranian din 1937, nu a trecut de-a lungul căii sau thalweg (mijlocul) râului, ci de-a lungul malului său iranian. În aprilie 1969, Iranul a denunțat unilateral tratatul din 1937, ceea ce a inflamat și mai mult situația. Ambele părți au început să recurgă la forță, iar la graniță au început ciocniri armate. Toate acestea au fost un prolog la escaladarea în continuare a conflictului din anii '70.

Spre deosebire de Turcia și Iran, țara afgano-sovietică-afgană a urmat ferm și consecvent o politică de neutralitate pozitivă și non-

participarea la blocuri imperialiste agresive, care a creat o bază solidă pentru cooperarea sovieto-afgană în toate domeniile.

În conformitate cu acordul sovieto-afgan din 16 octombrie 1961 privind cooperarea economică și tehnică, Uniunea Sovietică a participat la implementarea planurilor cincinale de dezvoltare a economiei afgane, care au fost elaborate cu ajutorul specialiștilor sovietici. Cea mai mare parte a asistenței financiare pe care Afganistanul a primit-o pentru dezvoltarea economică

* Vezi Lenin V.I. Poli. Colectie soch., vol. 28, p. 511.

a țării, a reprezentat ponderea URSS (în unii ani până la 70%).

Cu asistența Uniunii Sovietice, au fost construite o serie de facilități industriale și infrastructură, în special Autostrada Salang (prin Hindu Kush), drumul Kushka-Herat-Kandahar, barajul Nagrahar cu sistem de irigare, o energie hidroelectrică. stație din Naglu, o rafinărie de petrol, o fabrică de îngrășăminte cu azot; fabrici de egrenare bumbac și alte întreprinderi industriale. Specialiștii sovietici au oferit asistență în explorarea și dezvoltarea resurselor naturale ale țării.

Relațiile comerciale sovieto-afgane s-au dezvoltat cu succes. Uniunea Sovietică a fost cel mai mare partener de comerț exterior al Afganistanului. La mijlocul anilor '60, a reprezentat peste 40% din totalul cifrei de afaceri din comerțul afgan.

Relațiile politice sovieto-afgane s-au întărit și ele. În vara anului 1965, la Moscova a fost semnat un protocol de prelungire a valabilității Tratatului de neutralitate și neagresiune reciprocă, încheiat în 1931, cu zece ani.

Pe probleme internaționale majore, pozițiile URSS și ale Afganistanului au fost apropiate sau coincise complet. De la tribuna ONU și la conferințele internaționale, Afganistanul s-a pronunțat din poziția de

condamnare a politicii de neocolonialism dusă de puterile imperialiste, pentru întărirea păcii și a securității internaționale, pentru încheierea cursei înarmărilor și interzicerea armelor de distrugere în masă.

Fiind o țară nealiniată, Afganistanul a pus accentul principal pe cooperarea politică cu acele țări din rândul membrilor mișcării nealiniate care, la fel ca ea, au dus constant o politică de neutralism pozitiv - India, Egipt etc. relațiile cu țările lumii capitaliste s-au desfășurat din motive de păstrare a independenței economice și politice, nu atât bilateral, cât și multilateral, în special prin ONU și agențiile sale specializate, precum și prin BIRD, FMI, Banca Asiatică de Dezvoltare etc.

Capitolul XVII

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ÎN AFRICA ÎN ANII 60

1. Prăbușirea colonialismului în Africa și formarea de tinere state independente

Prăbușirea francezilor La începutul anilor 50 și 60, bazele imperiului colonial francez al sistemului colonial francez din Africa au început să se zdruncine. „Problema colonială” s-a dovedit a fi o moștenire dificilă pentru noul guvern francez, care a fost condus de generalul de Gaulle în 1958. De Gaulle și-a datorat revenirea la putere crizei politice izbucnite în Franța în legătură cu războiul colonial din Algeria și cu rebeliunea „ultra” algeriană. Bucurându-se de o mare autoritate în rândul unor secțiuni largi ale populației franceze, generalul a reușit să suprime rezistența „ultra” și s-a apucat de reorganizarea imperiului colonial, căutând noi modalități de stabilire a controlului asupra proceselor de eliberare din Africa. De Gaulle avea deja opinii stabilite în această chestiune. El a propus abandonarea formei coloniale de dominație și trecerea la o nouă formă de colonialism - „asocierea” cu țările africane.

Proiectul de Constituție a Republicii a V-a, elaborat în august 1958, a avut ca scop punerea în aplicare a acestei idei. Proiectul prevedea crearea Comunității Franceze - un singur organism politic, inclusiv Franța și coloniile sale, care urmau să primească statutul de state autonome. Totuși, această „autonomie” a vizat exclusiv probleme interne. Probleme de politică externă, apărare, finanțe, comerț exterior, învățământ superior și o serie de altele au fost transferate organelor Comunității, adică, practic, guvernului francez.

În august 1958, generalul de Gaulle a întreprins un tur al posesiunilor africane ale Franței, încercând să-i convingă pe africani să susțină proiectul unei noi constituții.

Per total, excursia de campanie a generalului a fost un succes. La un referendum din septembrie 1958, majoritatea populației coloniilor africane ale Franței a votat în favoarea unei noi constituții și a Comunității. Populația unei singure colonii, Guineea, a respins proiectul de constituție și, prin urmare, a votat pentru independență.

Încercările Franței de a „pedepsi” Guineea prin întreruperea tuturor legăturilor economice cu aceasta nu au intimidat tânărul stat. Țările socialiste au venit în ajutorul Guineei. Statele africane deja eliberate, în special Ghana, au arătat și ele solidaritate cu Guineea. În decembrie 1958, Guineea a fost admisă la ONU. Guvernul francez a fost forțat la 15 ianuarie 1959 să recunoască oficial independența Guineei.

Franța se temea că oamenii din celelalte posesiuni ale sale vor urma exemplul Guineei. În ciuda tuturor măsurilor luate de Paris, comunitatea franceză a început rapid să se destrame.

În decembrie 1958, politicienii africani din Africa de Vest franceză au propus crearea unei federații din patru „republici autonome” (Sudan, Senegal, Volta Superioară, Dahomey) și au pus problema acordării acesteia deplină independență. Franța a făcut eforturi considerabile pentru a preveni crearea unei federații. Sub presiunea ei, Volta Superioară și Dahomey au refuzat să participe. Cu toate acestea, alți doi participanți la proiect au format cu toate acestea Federația din Mali, care a cerut independența în septembrie 1959. Madagascar a cerut și independența deplină.

Franța a dat dovadă de flexibilitate și nu a întrerupt relațiile cu Federația Mali și Madagascar. În noiembrie 1959, ea a început negocierile cu ei privind condițiile independenței. Imperialismul francez a fost nevoit să-și reconsidere radical politica față de posesiunile sale africane.

Negocierile dintre Franța și Federația Mali și Madagascar s-au încheiat la începutul lui aprilie 1960. Acordurile de cooperare dintre Franța și aceste țări au fost elaborate și semnate după declararea lor de independență. Au afectat sferele apărării, economiei, finanțelor, învățământului superior, culturii și au limitat semnificativ suveranitatea acestor state. Franța a păstrat baze militare pe teritoriul lor și dreptul de a-și păstra trupele acolo. Acordurile semnate au devenit un model pentru acorduri similare cu alte țări africane care au cerut independența. Aceste acorduri au fost un instrument al politicii neo-colonialiste emergente a Franței.

Oficial, independența Federației Mali și Madagascar (a luat numele de Malagasy, mai târziu, până în 1975, Republica Malagasy) a fost proclamată în iunie I960. Puțin mai devreme (în ianuarie și aprilie 1960) în

383

În conformitate cu deciziile Adunării Generale a ONU, fostele teritorii sub control francez - Camerun și Togo - au devenit independente.

În opoziție cu Federația din Mali, guvernul francez a promovat crearea în mai 1959 a unei alte asociații în Africa de Vest - Consiliul Concordiei - formată din Coasta de Fildeș, Niger, precum și Volta Superioară și Dahomey, care a refuzat să se alăture Federația din Mali. Șeful Consiliului Concordiei a fost un politician african cunoscut pentru simpatiile sale pro-franceze, Felix Houphouet-Boigny. Franța spera, odată cu crearea Consiliului Concordiei, să întărească ideea de

Comunitate, spre deosebire de independența completă. Cu toate acestea, deja la începutul anului 1960, toți cei patru membri ai Consiliului, urmând exemplul Federației Mali, au cerut independența. În august 1960, Dahomey și patru colonii din fosta Africă Ecuatorială Franceză - Congo (Brazzaville), Gabon, Ciad și Ubangi-Chari (care a luat numele de Republica Centrafricană) au devenit independente. În noiembrie, a fost declarată independența Mauritaniei. Imperiul colonial francez din Africa a încetat să mai existe. Franța a păstrat sub controlul său doar Djibouti și o serie de posesiuni insulare.

Franța a încheiat acorduri de cooperare cu toate țările eliberate, în general similare cu cele semnate cu Federația Mali și Madagascar. Aceste acorduri au format un sistem neocolonialist de pârghii politice, economice, militare și ideologice pentru ca Franța să influențeze politica și dezvoltarea socio-economică a fostelor sale posesiuni africane.

Intrigile din partea Franței, precum și dificultățile interne, au dus la scurt timp după declararea independenței Federației din Mali la prăbușirea acesteia. La 20 august 1960, autoritățile senegaleze și-au anunțat retragerea din federație. Parisul s-a grăbit imediat să recunoască Republica independentă Senegal. În semn de protest, Sudanul, care a adoptat numele de Republica Mali, și-a anunțat respingerea acordurilor de cooperare încheiate anterior cu Franța. În februarie 1961, Republica Mali a cerut Franței să demonteze patru baze militare situate pe teritoriul său. Retragerea trupelor franceze din aceste baze a fost finalizată în septembrie 1961. Ulterior, relațiile franco-maliene au fost normalizate, dar fără elemente de cooperare militară.

Creșterea în continuare a dezvoltării naționale a cuceririi algeriene a luptei revigorante a poporului algerian,

independență sprijin internațional larg

ale acestei lupte, țările socialiste, statele arabe și tinerele state eliberate din Asia au contribuit la consolidarea organizatorică și politică a acestei lupte. În septembrie 1958, algerianul

Mișcarea de eliberare națională a proclamat Republica Algeriană și a creat Guvernul Provizoriu al Republicii Algeriene (GPAR) condus de F. Abbas. Problema algeriană a devenit o problemă internațională presantă.

Nerezolvarea problemei algeriene și ineficacitatea politicii de integrare, bazată exclusiv pe suprimarea militară a rebelilor, au forțat cercurile conducătoare ale Republicii a V-a să caute noi căi de rezolvare a problemei. În 1958, generalul de Gaulle a fost nevoit să viziteze Algeria de 5 ori. El a prezentat un plan de reforme socio-economice pentru Algeria („Planul Constantin”), care urmărea în primul rând scindarea mișcării de eliberare națională algeriană și crearea așa-numitei „a treia forță”, adică oameni gata să accepte. o soluție neo-colonialistă a problemei algeriene. În același timp, generalul de Gaulle nu numai că nu a abandonat suprimarea militară a Armatei de Eliberare Națională, ci, dimpotrivă, a intensificat operațiunile militare împotriva partizanilor algerieni. Întrucât cursul planificat

pentru rezolvarea problemei algeriene nu a adus prea mult succes, generalul de Gaulle a fost nevoit să-i facă ajustări.

În septembrie 1959, de Gaulle a recunoscut dreptul poporului algerian la autodeterminare, a cărui punere în aplicare, totuși, a amânat-o pentru o perioadă ulterioară și a condiționat-o de o serie de concesii semnificative din partea mișcării de eliberare națională algeriană, în special, acordul la „asocierea" Algeriei cu Franța. Consiliul Național al Revoluției Algeriene, reunit la Tripoli în decembrie 1959 - ianuarie 1960, a propus începerea negocierilor privind garanțiile pentru implementarea autodeterminării poporului algerian. De Gaulle nu a acceptat aceste propuneri și a lansat o nouă ofensivă în primăvara anului 1960 împotriva formațiunilor Armatei de Eliberare Națională din Algeria.

Generalul de Gaulle a „suplimentat" măsurile militare împotriva rebelilor în iunie 1960 cu o propunere de a începe negocierile. Propunerea de negocieri avea ca scop scindarea rebelilor și izolarea lor pe plan internațional. Forțele de Eliberare Națională au reușit însă să-și consolideze pozițiile politice și internaționale, iar după aceea VPAR a fost de acord cu negocieri. La sfârșitul lunii iunie 1960, au avut loc la Melen, dar nu au dat rezultate.

Un sprijin uriaș pentru mișcarea de eliberare națională algeriană a fost recunoașterea de facto a UPAR de către Uniunea Sovietică la 2 octombrie 1960. Uniunea Sovietică le-a oferit anterior rebelilor algerieni sprijin și asistență cuprinzătoare, inclusiv arme. Recunoașterea VPAR a întărit poziția internațională a revoluției algeriene și a îngreunat Franța să manevreze politic în problema algeriană. Ca răspuns la sprijinul Uniunii Sovietice pentru lupta poporului algerian

Da, guvernul francez a introdus o anumită răcire în relațiile franco-sovietice.

Politica gaulistă în problema algeriană, care se baza pe concesii parțiale în ceea ce privește acordarea dreptului la autodeterminare poporului algerian, nu a adus rezultatele așteptate. Pentru cercurile conducătoare franceze, a devenit din ce în ce mai evident că majoritatea covârșitoare a poporului algerian susținea mișcarea de eliberare națională și că, din această cauză, o soluție la problema algeriană era posibilă doar pe baza unui compromis cu mișcarea de eliberare națională. .

Conștientizarea acestui adevăr a avut loc într-o luptă acerbă în cadrul clasei conducătoare a Franței. Fracțiunea ultra-colonialistă s-a bucurat de un sprijin semnificativ în rândul burgheziei mici și mijlocii franceze. Această fracțiune a fost împotriva oricăror concesii aduse mișcării de eliberare națională a poporului algerian. Revolta ultras din aprilie 1961 din Algeria a fost îndreptată împotriva deciziei guvernului francez de a deschide negocierile cu WPAR în urma unor întâlniri secrete cu reprezentanții săi desfășurate în Elveția în februarie-martie 1961. Rebeliunea a fost înăbușită de guvernul francez.

Negocierile cu WPAR au avut loc în mai 1961 la Evian și în iulie la Lugren. În această etapă, ei nu au dat rezultate din cauza solicitărilor înaintate de partea franceză.

Negocierile au fost reluate la Evian în noiembrie 1961 și au continuat în decembrie 1961 și februarie 1962. În martie 1962, au avut loc negocieri la nivelul delegațiilor oficiale și au dus la semnarea Acordurilor de la Evian. Erau de natură compromisă. Franța a fost de acord să acorde independența Algeriei și i-a recunoscut dreptul de a conduce o politică externă și de apărare independentă. La rândul său, WPAR a fost de acord să continue cooperarea economică cu Franța, i-a acordat dreptul la trei baze militare și a fost de acord să respecte drepturile coloniștilor europeni. În conformitate cu acordul, a fost creat un organism mixt pentru a exploata bogăția petrolieră a Saharei.

La 1 iulie 1962, în Algeria a avut loc un referendum privind acordarea independenței; 99% din populație a susținut independența. La 3 iulie 1962, a fost declarată independența Algeriei. Adunarea Națională Constituantă a proclamat Republica Democratică Populară Algeriană la 25 septembrie 1962. Uniunea Sovietică a recunoscut ANDR de jure la 19 martie 1962, a doua zi după semnarea Acordurilor de la Evian.

Victoria mișcării de eliberare națională algeriană

386

a jucat un rol major în creșterea în continuare a mișcării de eliberare națională în lume și, mai ales, a accelerat procesul de decolonizare în țările africane.

La Londra, la sfârșitul anilor 50, oamenii s-au obișnuit cu ideea inevitabilității viitorului.

în Africa lichidarea imperiului colonial

în Africa și a început să se pregătească cu atenție pentru asta. În februarie 1960, prim-ministrul britanic Henry Macmillan a spus în Parlament: „Fie că ne place sau nu, creșterea conștiinței naționale de sine a popoarelor este un fapt politic cu care suntem forțați să luăm în considerare, pentru că este un fapt împlinit și politica națională trebuie să țină cont de asta.” Adevărat, spre deosebire de Franța, guvernul britanic a încercat în toate modurile posibile să întârzie acordarea independenței pentru a folosi timpul câștigat pentru a-și consolida cuprinzător pozițiile neo-colonialiste în statele viitoare. Dar acest lucru nu a fost întotdeauna posibil.

În Somalia Britanică, Liga Națională Somalia, care a susținut independența, a câștigat alegerile pentru consiliul legislativ în februarie 1960. În iulie urma să fie declarată independența părții Somaliei aflate sub tutela italiană. Guvernul britanic, în fața ascensiunii mișcării de eliberare în Somalia Britanică, a fost de acord în mai să-i acorde independența începând cu 26 iunie 1960. Și la 1 iulie, cele două teritorii s-au contopit într-o singură Republică Somalia independentă.

Cea mai mare colonie britanică din Africa de Vest, Nigeria, a prezentat o cerere de independență încă din 1957, la scurt timp după formarea Ghanei. Londra a amânat însă acordarea independenței timp de trei ani prin diverse manevre. A fost proclamată abia la 1 octombrie 1960. Marea Britanie a impus Nigeriei un acord militar, în temeiul căruia a primit dreptul de a instrui și echipa armata nigeriană. Nigeria, în schimbul asistenței militare acordate Marii Britanii, s-a angajat să îi pună la dispoziție porturile și aerodromurile sale pentru utilizare. Dar deja în 1962, guvernul nigerian a încetat-o oficial.

În 1961, a fost declarată independența Sierra Leone, căreia Londra i-a impus și un acord militar, dar nu a fost niciodată implementat. În 1965, ultima colonie britanică din Africa de Vest, Gambia, a devenit independentă.

În Africa de Est și Centrală situația a fost mai complicată. Un factor politic remarcabil aici au fost coloniștii albi, care aveau o poziție puternică în administrația colonială. Rhodesia de Sud, unde locuia cel mai mare număr de albi, era o „colonie autonomă” din 1923: coloniștii aveau propriul lor parlament și guvern. În 1953, Anglia a creat aici Federația Africii Centrale (Federația Africii Centrale).

387

Rhodesia și Nyasaland) constând din Rhodesia de Sud, Rhodesia de Nord și Nyasaland, în care Rhodesia de Sud a jucat un rol dominant. Și în celelalte posesiuni ale sale, Marea Britanie a jucat alături de coloniștii albi, pariând pe ei pentru viitor.

Cu toate acestea, și aici dezvoltarea mișcării de eliberare națională a dus la revendicări de independență. Tanganyika a fost prima țară din Africa de Est care a realizat-o (decembrie 1961), apoi Uganda (octombrie 1962). În ambele țări, în ciuda eforturilor Londrei, au ajuns la putere elemente radicale ale mișcării de eliberare națională.

În decembrie 1963, Marea Britanie a fost nevoită să acorde independență insulelor de pe coasta de est a Africii - Zanzibar și Pemba. La 13 ianuarie 1964, în Zanzibar a izbucnit o revoluție populară, care a măturat puterea sultanului local și a proclamat Zanzibar republică populară. În aprilie 1964, Tanganyika și Zanzibar au fost unite într-un singur stat. Din octombrie 1964, acest stat a fost numit Republica Unită Tanzania.

O luptă încăpățânată pentru independență a avut loc în Kenya. Într-un efort de a preveni protestele în masă aici, cum au fost în anii 50, guvernul britanic a convocat o conferință la Londra în ianuarie-februarie 1960, cu participarea reprezentanților africani. La conferință, actuala constituție din Kenya a fost revizuită. Majoritatea locurilor din consiliul legislativ au fost date africanilor, care au intrat și în guvernul Kenya. Dar Marea Britanie a refuzat categoric să-și acorde independența.

În 1960, a fost creat partidul politic Kenya African Union (KANU) și a cerut independența. În schimb, cu sprijinul autorităților britanice, a apărut un alt partid politic - Uniunea Democrată a Africanilor din Kenya (KADU), care reflecta interesele tribale și acționa din poziții

mai moderate . Cu toate acestea, la alegerile pentru consiliul legislativ din 1961, KANU a câștigat, contrar calculelor autorităților britanice.

La o nouă conferință de la Londra, în martie-aprilie 1962, s-a decis crearea unui guvern de coaliție în Kenya, în care majoritatea locurilor aparțineau africanilor. Dar șeful guvernului era încă guvernatorul englez, iar problema acordării independenței nu a fost rezolvată. La noile alegeri din Kenya din mai 1963, partidul KANU a câștigat din nou o victorie zdrobitoare. Londra a trebuit să introducă autoguvernarea internă în țară de la 1 iunie. Liderul recunoscut al mișcării de eliberare națională, Jomo Kenyatta, a devenit prim-ministru. Abia atunci a făcut Marea Britanie la a treia conferință constituțională (septembrie -

388

octombrie 1963) au fost de acord să stabilească o dată pentru independență.

La 12 decembrie 1963, Kenya a devenit stat independent. Guvernul ei a cerut Marii Britanii să-și demonteze bazele aeriene și navale în termen de un an. Marea Britanie a fost nevoită să accepte aceste cereri.

Evoluțiile din Africa de Est au condus la întărirea mișcării de eliberare din Federația Africii Centrale. Marea Britanie a fost nevoită să dizolve Federația, care a avut loc la 31 decembrie 1963. În locul Federației lichidate au apărut noi state independente: în iulie 1964, Nyasaland, care a luat numele de Malawi, iar în octombrie, Rhodesia de Nord, care a devenit cunoscut sub numele de Zambia. În ceea ce privește Rhodesia de Sud, al treilea membru al Federației, puterea acolo era încă deținută de minoritatea albă și a continuat să fie o colonie britanică.

În 1966-1968, trei protectorate britanice din Africa de Sud au obținut independența - Bechuanaland (a devenit cunoscut sub numele de Botswana), Basutoland (Lesotho) și Swaziland, iar independența statului insular Mauritius din Oceanul Indian a fost proclamată.

Astfel, procesul de eliminare a stăpânirii coloniale britanice a fost prelungit pe o perioadă de opt ani. Acest lucru a oferit neocolonialismului englez oportunitatea de a-și consolida poziția și influența și de a aduce personalități politice orientate către Marea Britanie la putere într-un număr de state africane independente. Creșterea mișcării de eliberare națională în colonia belgiană din Congo, care a avut loc în a doua jumătate a anilor '50, a dus la proteste în masă larg răspândite ale populației congoleze în ianuarie.

bere 1959. Partidul care a condus aceste proteste în masă, Mișcarea Națională Congoleză (MHK), condusă de figura remarcabilă a mișcării de eliberare națională Patrice Lumumba, a cerut ca Congo-ului să i se acorde independența națională.

În ianuarie 1960, guvernul belgian a convocat o conferință la Bruxelles la care au fost invitate toate partidele politice congoleze. Belgia și-a pus speranțe speciale în partidele care erau mici la scară națională,

dar aveau, totuși, sprijin în rândul triburilor. La conferință au fost activi reprezentanți ai partidului „Abako” (Alianța Poporului din Bakon-go), condus de J. Kasavubu, „Konakat” din provincia Katanga, împreună cu M. Tshombe și alții, care au vorbit din poziții separatiste. . Cu toate acestea, conferința a cerut organizarea de alegeri generale pentru a alege un parlament congolez și pentru a crea un guvern central congolez. Belgia a reușit să impună conferinței o decizie de a încheia între

Belgia și Congo independent din Tratatul de prietenie, asistență și cooperare. Unul dintre articolele tratatului prevedea păstrarea bazelor militare belgiene pe teritoriul Congoului independent.

În conformitate cu deciziile conferinței, alegerile generale au fost organizate în Congo în mai 1960, care au adus o victorie zdrobitoare pentru MHK. Patrice Lumumba a format un guvern, iar Kasavubu a fost ales președinte al țării. La 30 iunie 1960 a avut loc declarația oficială de independență în capitala Congo-ului, Leopoldville. Uniunea Sovietică, printre alte puteri, a recunoscut imediat noul stat și la 7 iulie a stabilit relații diplomatice cu acesta.

Belgia spera să „îmblânzească” liderii politici ai Republicii independente Congo (în 1964-1971 - Republica Democratică Congo, din 1971 - Republica Zair) și, în baza acordului semnat, să continue să exploateze bogăția. a fostei sale colonii. Cu toate acestea, guvernul lui Lumumba a schițat un program de protejare a intereselor naționale ale țării.

Imperialismul a început să pregătească răzbunarea colonialistă. La 8 iulie 1960, profitând de rebeliunea provocată de la Leopoldville, guvernul belgian a anunțat că trimite mari unități de trupe în Congo, se presupune că pentru a proteja „viețile și proprietățile populației albe”. În perioada 10-13 iulie, parașutiștii belgieni au aterizat la Leopoldville și au ocupat cea mai bogată provincie a țării - Katanga. Șeful guvernului provincial katanghez, M. Tshombe, a proclamat imediat „independența” acestei provincii și a apelat la Belgia pentru sprijin militar.

Guvernul belgian a susținut acțiunile separatiste ale lui Tshombe. Ca răspuns, la 14 iulie, guvernul central al Congo-ului a reziliat tratatul de prietenie, asistență și cooperare cu Belgia, a rupt relațiile diplomatice cu acesta, iar pe 12 iulie a apelat la Secretarul General al ONU cu o cerere de „a-l ajuta urgent. ” în fața agresiunii belgiene. Agresiunea belgiană a marcat începutul lungii crize congoleze.

Consiliul de Securitate al ONU a examinat cererea guvernului congolez la reuniunile sale din 13-14 iulie. La sugestia Tunisiei, aceasta a adoptat o rezoluție prin care cere Belgiei „să-și retragă trupele de pe teritoriul Republicii Congo” și a decis să autorizeze Secretarul General al ONU „să preia, în consultare cu Guvernul Republicii Congo”.

Congo, măsurile necesare pentru a oferi acelui Guvern asistență militară... și pentru a o acorda până când este posibil.” până când forțele naționale de securitate... sunt în măsură, în opinia acestui Guvern, să ducă pe deplin să-și facă sarcinile.”

390

Belgia nu și-a retras trupele și, prin urmare, a perturbat punerea în aplicare a rezoluției Consiliului de Securitate, iar comanda trupelor ONU care au ajuns în Congo nu numai că nu a luat nicio măsură pentru a pune în aplicare această retragere, dar a început de fapt să coopereze cu Belgia în uzurpare. putere. Profitând de haosul din țară, forțele separatiste, care s-au bucurat de sprijin direct din Belgia, și-au intensificat activitățile.

Pe 22 iulie, Consiliul de Securitate, la propunerea Tunisiei și a Ceylonului, a adoptat o nouă rezoluție care a confirmat decizia de retragere a trupelor belgiene și, de asemenea, a cerut tuturor statelor să se abțină de la orice activități care subminează integritatea teritorială și independența politică a Congo-ului. , ceea ce a însemnat condamnarea separatismului, în special a ramurii Katanga.

Cu toate acestea, implementarea acestei rezoluții a eșuat. Belgia a continuat să saboteze retragerea trupelor sale, iar secretarul general al ONU D. Hammarskjöld a intrat în „negocieri” cu separatiștii katanezi și a dat instrucțiuni pe 5 august să nu trimită trupe ONU în Katanga. Acțiunile lui Hammarskjöld au exacerbat și mai mult criza congoleză. Pe 9 august, liderul unei alte mișcări separatiste, A. Kalonji, a proclamat un „stat minier independent” în provincia Kasai de Sud.

În perioada 9-10 august 1960, Consiliul de Securitate al ONU a discutat pentru a treia oară problema congoleză; Cu 9 voturi și 2 abțineri, a adoptat o rezoluție în care a cerut retragerea imediată a trupelor belgiene din Katanga și a ordonat trupelor ONU să intre în Katanga pentru a pune în aplicare această decizie. În același timp, puterile occidentale au reușit să includă în soluționarea unei clauze de „neamestec” în orice „conflict intern” din Congo, dându-și mână liberă pentru a susține separatismul katanghez.

În conformitate cu această rezoluție, contingentul suedez de trupe ONU a intrat în Katanga pe 15 august. Cu toate acestea, ascunzându-se în spatele paragrafului de mai sus al rezoluției Consiliului de Securitate, trupele ONU au refuzat să ajute guvernul central al Congo-ului în lupta împotriva separatiștilor katanghezi. Mai mult decât atât, prezența lor în Katanga i-a ajutat de fapt pe separatiști, deoarece prin aceasta a blocat acțiunile guvernului central. Cu toate acestea, a reușit să obțină un oarecare succes: cu ajutorul vehiculelor furnizate de Uniunea Sovietică, părți ale armatei congoleze au fost transferate direct în zonele de rebeliune separatistă și le-au împins semnificativ înapoi.

În acest moment, forțele imperialiste țeseau firele unei conspirații chiar în capitala republicii. La 5 septembrie 1960, președintele Kaca-vubu, încălcând toate regulile constituționale, a anunțat schimbarea

guvernul Lumumba. Deși parlamentul congolez a respins imediat această decizie, comandamentul ONU a dispus blocarea aerodromurilor și a postului central de radio pentru a preveni acțiunile guvernului legitim. Cu alte cuvinte, „operațiunea ONU în Congo” a dus la complicitate cu acțiunile ilegale ale președintelui.

La 14 septembrie 1960, șeful de stat major al armatei congoleze, colonelul Mobutu, a dat o lovitură de stat militară. Unul dintre primele sale „acte politice” a fost decizia de a expulza din Congo misiunile diplomatice ale URSS și ale altor țări socialiste, precum și o serie de țări africane progresiste (Ghana, OAP). Situația din țară s-a înrăutățit până la limită.

Problema evenimentelor din Congo și acțiunile trupelor ONU în această țară a devenit din nou subiectul examinării de către Consiliul de Securitate. În această situație, URSS a făcut o cerere decisivă de a schimba comanda trupelor ONU și de a oferi asistență guvernului legitim al lui Patrice Lumumba. Poziția negativă a țărilor occidentale nu a permis Consiliului de Securitate să ia nicio decizie în această problemă. Nici sesiunea de urgență a Adunării Generale a ONU, desfășurată în perioada 17-20 septembrie 1960, nici cea a XV-a sesiune obișnuită a Adunării Generale nu au luat măsuri eficiente pentru a restabili legalitatea în Congo.

Noile autorități din Congo au început să „restabilize ordinea”. Ei au dat lovitura principală forțelor patriotice. În decembrie 1960, P. Lumumba și un număr de asociați ai săi au fost arestați și închiși. Acest lucru a provocat proteste din partea socialiste și din multe țări africane și din partea întregii comunități progresiste mondiale. Guvernul sovietic a cerut o convocare urgentă a Consiliului de Securitate pentru a analiza situația din Congo. Acesta din urmă s-a întâlnit de două ori în acest scop - în decembrie 1960 și ianuarie 1961, dar din cauza obstrucționării puterilor occidentale nu s-au luat decizii. Nu au fost luate măsuri pentru a-l salva pe P. Lumumba de represalii.

În februarie 1961, P. Lumumba a fost ucis în Katanga, unde a fost dus la ordinul lui Kasavubu și Mobutu. Pe 14 februarie, guvernul sovietic a condamnat această crimă josnică într-o declarație specială. Acesta a cerut ca Hammarskjöld să fie revocat din postul său de secretar general al ONU. Guvernul sovietic a ridicat problema aplicării sancțiunilor împotriva Belgiei ca țară agresoare și a propus retragerea trupelor ONU din Congo, ca s-au pătat prin participarea la masacrul patrioților congolezi și prin împiedicarea stabilirii păcii în țară. După dezbateri aprinse, la 21 februarie 1961, Consiliul de Securitate a adoptat o rezoluție în care a cerut din nou Belgiei să retragă personalul militar belgian din Congo și a decis să convoace imediat parlamentul congolez pentru lichidare.

haosul politic în ţară şi ancheta asupra împrejurărilor uciderii lui P. Lumumba.

Decizia Consiliului de Securitate al ONU din 21 februarie nu a fost pusă în aplicare, întrucât parlamentul nu a fost convocat și puterea guvernului legitim al Congo-ului condus de A. Gizenga, recunoscută ca atare de guvernele unui număr de țări africane, precum și ca țări socialiste, nu a fost restaurată. Administrația ONU din Congo și puterile imperialiste din acest moment au încercat să împace diferiții lideri congolezi și să ajungă la un compromis între ei pentru a crea un guvern pro-occidental. În urma a două întâlniri ale liderilor politici congolezi din martie și aprilie-mai 1961, s-a găsit un astfel de compromis, iar proiectul unei noi constituții pentru Congo prevedea o organizare federală a statului cu un guvern central puternic. Întâlnirea s-a exprimat în favoarea convocării parlamentului; a cerut concomitent de la ONU dezarmarea atât a jandarmilor katanghezi și a mercenarilor albi subordonați lui M. Tshombe, cât și a forțelor armate care au rămas loiale lui A. Gizenga.

Guvernul congolez, condus de A. Gizenga, a fost de acord cu deschiderea sesiunii parlamentare. Parlamentul Congo, în sesiunea sa din iulie, a format un nou guvern condus de S. Adula, care a inclus și A. Gizenga. Cu toate acestea, Tshombe a refuzat în continuare să recunoască autoritatea guvernului central și și-a continuat politica de a ocupa Katanga. Guvernul central a cerut apoi trupelor ONU din Congo să înceapă operațiuni împotriva lui Tshombe. Trupele ONU au început operațiuni militare foarte ezitante în septembrie, iar un acord de încetare a focului a fost semnat în curând.

Dar la începutul lui decembrie 1961, operațiunile ONU în Katanga au fost reluate pentru a-l forța pe Tshombe să ajungă la un acord cu guvernul Adula. Tshombe a cerut medierea președintelui american Kennedy. În perioada 20-21 decembrie 1961, la baza militară belgiană din Keaton a fost organizată o întâlnire între Tshombe și Adula. Tshombe a fost de acord să recunoască autoritatea guvernului central, să-și pună forțele armate sub controlul acestuia și să participe la lucrările parlamentului. Această înțelegere a permis lui Adula să-l îndepărteze pe Gizenga din guvern în ianuarie 1962, să dezarmeze trupele care i-au rămas loiale și, în februarie, să „reorganizeze” guvernul central, înlăturând de acolo toți susținătorii lui P. Lumumba.

La rândul său, Tshombe a folosit acordurile Keaton pentru a câștiga timp și a-și consolida forțele militare. Noi negocieri între Adula și Tshombe în martie-aprilie și mai-iunie 1962 nu au dus nicăieri. În iulie, la Washington, reprezentanții Statelor Unite, Angliei și Belgiei au elaborat noi termeni de reconciliere între Adula și Tshombe, conform cărora Katanga a fost declarată parte a Congo-ului, susținătorii lui Tshombe

au fost incluse în guvernul central, iar profiturile companiilor miniere occidentale din Katanga au fost împărțite în mod egal între guvernul central și autoritățile din Katanga. Dacă Tshombe a refuzat să accepte aceste condiții, au fost avute în vedere sancțiuni împotriva autorităților katangheze. Aceste condiții au stat la baza planului lui

U Thant, care a fost predat lui Adula și Tshombe în numele ONU la sfârșitul lui august 1962.

Acceptând acest plan, Tshombe a sabotat efectiv implementarea acestuia. Apoi, la sfârșitul lunii decembrie 1962, trupele ONU din Congo au lansat o nouă operațiune militară împotriva lui Tshombe, ocupând principalul oraș Katanga, Elisabethville. Tshombe a fugit în Rhodesia de Nord și autoritatea guvernului central a fost restabilită în tot Congo. După aceasta, Adula a făcut o serie de încercări de a întări puterea guvernului central. Cu ajutorul țărilor occidentale, a început să reorganizeze forțele armate din Congo, apoi a atacat forțele progresiste, a dizolvat parlamentul și l-a arestat pe Gizenga.

La începutul lunii octombrie 1963, a avut loc în subteran o adunare de urgență a forțelor patriotice, care a creat Consiliul de Eliberare Națională și a decis organizarea unei armate rebele. Din toamna lui 1963, rebelii au început să lanseze operațiuni militare, răspândindu-le într-o parte semnificativă a Congo-ului.

După retragerea trupelor ONU în iunie 1964, guvernul lui Adoula s-a trezit într-o situație extrem de dificilă. După ce l-a înlăturat pe Adula din funcția de prim-ministru, președintele congolez Kasavubu l-a numit în acest post pe Tshombe, care se întorsese din exil. Încercând să schimbe situația, Tshombe a întreprins o serie de manevre. El l-a eliberat pe Gizenga din închisoare, a declarat amnistia tuturor rebelilor și i-a invitat pe liderii lor să se alăture guvernului. Dar, în același timp, Tshombe a început să recruteze intens mercenari în țările occidentale, intenționând să-i arunce împotriva rebelilor.

Rebelii, sporindu-și operațiunile militare, au luat orașul Stanleyville în august. O situație critică a apărut pentru guvernul Tshombe. La sfatul puterilor occidentale, Tshombe a abordat o serie de state africane cerând asistență militară împotriva rebelilor. O sesiune a Consiliului de Miniștri al OAE, desfășurată la începutul lunii septembrie 1964, a refuzat asistența militară guvernului Tshombe, dar a decis să creeze un comitet special al OAE pentru reconcilierea națională în Congo. Aceasta a însemnat recunoașterea de facto a guvernului Tshombe de către OAE.

Tshombe a exploatat această inconsecvență OAE. A trimis detașamente de mercenari albi în lupta împotriva rebelilor, care până în noiembrie 1964 s-au apropiat de Stanleyville. Pentru a da o lovitură decisivă rebelilor, puterile occidentale au decis să intervină. Sub pretextul protejării populației europene de la Stanleyville la 24 noiembrie 1964, detașamentele belgiene

parașutiștii au capturat orașul. Acțiunea agresivă a Belgiei a provocat proteste puternice din partea țărilor africane și a statelor socialiste.

La 9 decembrie 1964, a avut loc o reuniune a Consiliului de Securitate al ONU în legătură cu agresiunea Belgiei împotriva Congo-ului. Uniunea Sovietică și o serie de alte țări au condamnat ferm agresiunea belgiană. Dar unele țări africane și occidentale au adoptat o poziție

care justifică poziția Belgiei. Rezoluția adoptată a exprimat doar regretul față de evenimentele care au avut loc și a cerut țărilor să nu se amestece în afacerile interne ale Congo-ului.

La începutul anului 1965, rebelii din Congo au suferit o serie de eșecuri. În aceste condiții, Kasavubu, încercând să rezolve definitiv situația din Congo, l-a înlăturat pe odioasa figură Tshombe din funcția de prim-ministru și l-a numit în locul său pe E. Kimbe. Totuși, la sfârșitul lunii noiembrie 1965, comandantul șef al armatei congoleze, generalul Mobutu, a dat o lovitură de stat. A efectuat naționalizarea companiilor miniere străine, a întărit independența economică și politică și l-a reabilitat pe P. Lumumba. Criza congoleză s-a încheiat.

În decembrie 1967, relațiile diplomatice dintre Congo și Uniunea Sovietică au fost reluate.

A doua jumătate a anilor '60 a fost marcată de o intensificare a ofensivei imperialismului în Africa. În această perioadă, guvernele proimperialiste au primit sprijin activ și s-au făcut încercări de eliminare a regimurilor nedorite puterilor occidentale. În Congo (Brazzaville) și Uganda, tentativele de lovituri de stat reacţionare au fost eliminate, dar într-o serie de țări au avut succes.

2. Crearea și activitățile Organizației Unității Africane

Brazzaville și   țările africane la începutul anilor 60

Grupurile de la Casablanca s-au trezit serios divizate cu privire la o serie de probleme politice importante, în special problema Congo și problema Algeriei. La inițiativa Franței, 12 dintre fostele sale colonii care au rămas în sfera sa de influență s-au adunat în decembrie 1960 la Brazzaville pentru o conferință, unde au fost impuse o serie de decizii pro-imperialiste pe probleme internaționale, în special în Congo și Algeria. pe ei.

La rândul lor, un grup de țări cu poziții anticoloniale - Ghana, Guineea, Mali, OAP, Maroc și un reprezentant al WPAR - s-au întâlnit în ianuarie 1961 la Casablanca, unde au adoptat rezoluții în sprijinul guvernului legitim al Lumumbai în Congo și poporul algerian care se luptă.

Astfel, două opuse

14*

grupări de state africane, care au fost numite respectiv Brazzaville și Casablanca. Primul dintre ele a luat contur în curând în Uniunea politico-militar afro-malgașă (AMC). AMC a inclus inițial Coasta de Fildeș, Volta Superioară, Gabon, Dahomey, Congo (Brazzaville), Camerun, Mauritania, Republica Malagasy, Niger, Senegal, Ciad, Republica Centrafricană. Țările AMC au fost „asociate” cu Comunitatea Economică Europeană, care le-a oferit o oarecare asistență financiară. Majoritatea liderilor statelor membre ale acestei organizații au luat poziții pro-imperialiste.

În schimb, țările Grupului Casablanca - Maroc, OAP, Ghana, Guineea și Mali - și-au subliniat hotărârea de a urma o politică de nealiniere, eliberarea teritoriilor africane aflate încă sub dominație colonială, eliminarea tuturor formelor de neo- colonialism, lupta împotriva reținerii bazelor și trupelor militare străine în Africa. În Carta de la Casablanca, programul politic al grupului, participanții săi și-au declarat intenția de a crea condițiile prealabile pentru o cooperare mai strânsă între statele africane în domeniile politic, economie, cultură, apărare etc.

Puterile imperialiste au încercat să se bazeze pe AMC pentru a crea o grupare pro-imperialistă mai largă în Africa. Obiectivele creării unei astfel de grupări au fost îndeplinite de conferințele statelor africane de la Monrovia în mai 1961 și la Lagos în ianuarie 1962. Țările Grupului Casablanca nu au luat parte la acestea. Rezoluțiile acestor conferințe au evitat cu grijă problema combaterii neocolonialismului în Africa.

Intensificarea mișcării de eliberare națională în Africa și dorința naturală a popoarelor africane de unitate în lupta împotriva colonialiștilor, pentru stabilirea unor legături politice și economice mai strânse nu au putut decât să submineze pozițiile acelor guverne africane care au încercat să emasculeze această idee. de unitate, privați-o de conținutul său antiimperialist și împărțiți Africa în facțiuni în război. Temându-se pentru puterea și influența lor în rândul africanilor, ei au fost forțați să accepte convocarea unei conferințe întregi africane pentru a dezvolta o linie politică comună, care se baza pe platforma anti-imperialistă a țărilor participante la conferința de la Casablanca.

În mai 1963, la Addis Abeba s-a constituit OAE și a avut loc o conferință a șefilor a 31 de state africane, care a luat decizii importante, inclusiv Carta unității africane, care a stabilit principiile politicii și relațiilor dintre țările africane. Printre aceste principii este reciprocă

cunoașterea egalității suverane, neamestecul în treburile interne, rezolvarea pașnică a conflictelor emergente, politica de nealiniere, lupta împotriva colonialismului și neocolonialismului. Conferința a adoptat o rezoluție privind dezarmarea, în care se afirmă, de asemenea, că întreaga Africă ar trebui considerată o zonă lipsită de energie nucleară în care este interzisă producția, testarea și depozitarea stocurilor de arme atomice. Rezoluția cerea lichidarea tuturor bazelor străine de pe continentul african și denunțarea acordurilor militare încheiate de țările africane cu statele imperialiste. Rezoluția privind decolonizarea prevedea asistență în lupta pentru eliberarea coloniilor rămase, crearea unui fond special pentru aceasta, ruperea relațiilor cu Africa de Sud și Portugalia și boicotarea acestor țări.

Conferința a creat Organizația Unității Africane (OAE), cu o adunare a șefilor de stat reunite o dată pe an ca organ principal al organizației, un consiliu al miniștrilor de externe (sau alți miniștri), un secretariat, o comisie de mediere și arbitraj și alte

organisme care promovează unitatea africană. A fost creat un organism de coordonare care să acorde asistență mișcărilor de eliberare națională - Comitetul de Eliberare.

Crearea OAE a fost o realizare majoră pentru forțele progresiste ale Africii. Cu toate acestea, Uniunea Africano-Malgașă a continuat să existe, iar participanții săi nu intenționau să-și lichideze gruparea, ba chiar l-au extins: Rwanda a fost admisă în uniune, iar la scurt timp după încheierea conferinței, Togo a fost admis în uniune. Cu toate acestea, majoritatea statelor africane au căutat o unitate suplimentară a continentului pe baza principiilor Cartei OAE.

Evenimentele au arătat curând că în țările AMC, masele erau nemulțumite de cursul politic reacționar urmat de conducerea acestui grup. În Congo (Brazzaville), regimul reacționar al lui Fulbert Yulu a fost răsturnat în august 1963. Aceeași soartă a avut-o și guvernul lui Hubert Magee din Dahomey în octombrie 1963. În ianuarie 1964, tulburările populare larg răspândite în Gabon aproape au dus la răsturnarea guvernului condus de președintele Léon Mba. Acest lucru a avut un anumit impact asupra liderilor AMC. În martie 1964, la conferința AMC de la Dakar, s-a decis transformarea acesteia într-o Organizație de Cooperare Economică numită Uniunea de Cooperare Economică Africano-Malgascia (AUMEC).

Un test serios al viabilității OAE au fost crizele apărute ca urmare a conflictelor armate dintre unele țări africane (Algeria și Maroc - octombrie 1963; Etiopia și Somalia - începutul anului 1964). Cauza conflictelor au fost disputele teritoriale.

Cu ajutorul OAE, aceste conflicte au fost rezolvate.

397

Prima adunare a OAE, ținută la Cairo în iulie 1964, a luat o decizie importantă: să considere granițele statelor africane neschimbate și legale așa cum erau la momentul declarării independenței. Adunarea de la Cairo a OAE a fost un nou pas către întărirea unității țărilor africane și a intensificat lupta lor împotriva imperialismului și a neocolonialismului împotriva prezenței militare străine.

În octombrie 1963, trupele franceze au părăsit Bizerte. Până la sfârșitul deceniului, guvernul libian a reușit eliminarea bazelor militare americane și britanice de pe teritoriul libian. Republica Congo (Brazzaville) a lichidat baze militare franceze pe teritoriul său.

În țările AMSEC, guvernul francez a redus semnificativ numărul de baze militare și numărul de trupe staționate pe acestea.

Activitățile OAE au fost în mare parte dedicate problemei cooperării economice între diferite țări africane, dezvoltării de proiecte comune pentru utilizarea resurselor materiale africane și îmbunătățirii bunăstării popoarelor. În ciuda dificultăților grave care au apărut în rezolvarea acesteia, țările africane au convenit în principiu asupra necesității creării unei „piețe comune” africane. Pentru a finanța diverse proiecte pe termen lung, a fost creată Banca Africană de

Dezvoltare cu un capital de 250 de milioane de dolari, constând în contribuții din partea țărilor participante.

În ceea ce privește ideea unei unificări politice ulterioare a statelor africane, aceasta nu a fost dezvoltată. Propunerea pentru un guvern panafrican și un comandă militar africană unificată prezentată de Ghana la adunarea de la Cairo a fost considerată prematură.

Activitățile OAE nu au fost lipsite de dificultăți. Nu toate țările au considerat rezoluțiile pe care le-a adoptat drept un ghid de acțiune pentru ele însele. Dezacordurile pe diverse probleme, inclusiv atitudinile față de acțiunile puterilor imperialiste, au provocat de mai multe ori crize în organizație. Un exemplu de astfel de criză a fost situația care s-a dezvoltat în OAE în legătură cu intervenția imperialistă în Congo din 1964. Adoptată la o sesiune de urgență a Consiliului de Miniștri al OAE de la Addis Abeba în septembrie 1964, rezoluția interzicea țărilor africane să ofere asistență Congo-ului în afara cadrului OAE. Țările africane au cerut lui Tshombe să retragă mercenarii și au cerut reconcilierea națională în Congo.

Nemulțumite de această decizie, țările francofone unite în AMSEC au decis să-și recreeze organizarea politică și, la o conferință de la Nouakchott (Mauritania), în aprilie 1965, au proclamat crearea Organizației Generale Afro-Malagaze (AMOO). Această mișcare a dat o lovitură gravă OAE. Membrii AMOO și-au declarat „dreptul” de a oferi asistență

Lupta OAE împotriva rămășițelor colonialismului și împotriva rasismului

asistență financiară pentru guvernul Tshombe. În mai 1965, Congo a fost acceptat ca membru al acestei organizații.

Ghana, Guineea, Mali, OAP, la rândul lor, au emis o amenințare că vor oferi asistență militară directă rebelilor dacă țările AMOO vor decide să intervină în Congo. Diferențele au fost atât de acute încât opt țări AMOO au boicotat a doua adunare a OAE, care a avut loc la Accra, Ghana, în octombrie 1965.

Ulterior, neînțelegerile au fost depășite și OAE a continuat să funcționeze cu succes. Un rol major în acest sens l-a jucat orientarea politică a țărilor africane împotriva rămășițelor colonialismului și rasismului din Africa, care au servit ca un puternic factor de unificare.

Comitetul de Coordonare a Asistenței Mișcărilor de Eliberare Națională, înființat în cadrul OAE, a depus eforturi mari pentru a activa în continuare

consolidarea luptei împotriva colonialiştilor şi creşterea eficienţei acesteia. La mijlocul anilor '60, el și-a dedicat principala atenție lichidării posesiunilor coloniale ale Portugaliei și Spaniei în Africa, posesiunilor insulare ale puterilor occidentale, eliberării Africii de Sud-Vest (Namibia), ocupată de Republica Africa de Sud. , lupta împotriva rasismului, împotriva regimului de apartheid din Africa de Sud, pentru independența Rhodesiei de Sud.

În februarie 1961, africanii din Angola au început o luptă armată împotriva colonialiștilor portughezi. A fost condusă de Mișcarea Populară pentru Eliberarea Angolei (MPLA), condusă de Agostinho Neto. Războiul de gherilă a început în Guineea „Portugheză” (Guinea-Bissau), unde a fost condus de Partidul African pentru Independența Guineei și Capului Verde (PAIGC). În toamna anului 1964, poporul din Mozambic a început o luptă armată împotriva colonialiștilor sub conducerea Frontului de Eliberare Națională din Mozambic (FRELIMO).

Din păcate, discordia a izbucnit curând în rândurile mișcării de eliberare națională din coloniile portugheze, în principal în Angola, ducând adesea la ciocniri sângeroase. Vinovații acestei lupte intestine în Angola au fost Frontul Național pentru Eliberarea Angolei (FNLA), care a fost creat după începerea luptei armate, condusă de Holden Roberto, și Uniunea Națională pentru Independența Totală a Angolei (UNITA) , care s-a desprins de el în 1966, condus de Jonas Savimbi. După cum sa dovedit mai târziu, Roberto a fost un agent plătit al CIA, iar Savimbi a fost un agent plătit al contrainformațiilor portugheze. Cu toate acestea, în anii 60 acest lucru nu se știa încă. Comitetul de Eliberare al OAE a încercat fără succes să promoveze unitatea de acțiune între toate cele trei mișcări din Angola.

399

OAE a ridicat în repetate rânduri problema eliminării ultimelor posesiuni coloniale din Africa cu ONU. În noiembrie 1961, un grup mare de țări afro-asiatice a înaintat celei de-a XVI-a sesiuni a Adunării Generale un proiect de rezoluție prin care condamna politicile colonialiste ale Portugaliei, cerând ca toate statele să nu acorde asistență Portugaliei în războiul colonial din Angola. În ciuda opoziției puterilor occidentale, rezoluția a fost adoptată de Adunare.

În iulie 1963, țările africane au adus problema situației din coloniile portugheze la Consiliul de Securitate pentru discuție. Consiliul a adoptat o rezoluție prin care se condamnă Portugalia și se cere recunoașterea imediată a dreptului popoarelor coloniilor sale la autodeterminare și, de asemenea, invită toate țările să nu mai vândă arme Portugaliei. Cea de-a 21-a sesiune a Adunării Generale a ONU din 1966 a condamnat politica colonială a Portugaliei drept o crimă împotriva umanității.

De asemenea, țările africane au luat măsuri politice pentru a-i elibera de la putere pe rasiștii sud-africani din Africa de Sud-Vest (Namibia). La instrucțiunile lor, Liberia și Etiopia au apelat la Curtea Internațională de Justiție de la Haga în 1960 cu o cerere de a priva guvernul sud-african de mandatul pentru Africa de Sud-Vest acordat de Liga Națiunilor. În sprijinul cererii lor, ei au subliniat că Africa de Sud nu îndeplinește termenii acordului de mandat, a introdus un sistem de apartheid în Africa de Sud-Vest, adică înrobirea politică și economică a africanilor și militarizează teritoriul. Reprezentanții puterilor imperialiste au amânat examinarea chestiunii timp de cinci ani, iar în iulie 1966, instanța, sub presiunea țărilor occidentale, a respins această cerere corectă a popoarelor africane cu o majoritate de un vot.

Decizia Curții Internaționale de Justiție a provocat indignare în țările africane. Guvernele a 54 de țări din Africa și Asia au ridicat problema Africii de Sud-Vest la cea de-a 21-a sesiune a Adunării Generale a ONU și au obținut adoptarea unei rezoluții care a abolit mandatul Africii de Sud de a guverna Africa de Sud-Vest și a recunoscut ONU ca „ direct responsabil” pentru acest teritoriu până la independența sa. Africa de Sud a refuzat să părăsească teritoriul. Totuși, mișcarea de eliberare s-a intensificat aici. Liderul său recunoscut a fost Organizația Populară pentru Eliberarea Africii de Sud-Vest (SWAPO).

Lupta împotriva rasismului din Africa de Sud s-a intensificat și în anii 1960. Uniunea Africii de Sud (SAA) a fost văzută de țările africane drept principalul bastion al colonialismului și al reacției din Africa de Sud. Sub presiunea țărilor asiatice și africane - membre ale Commonwealth-ului Britanic al Națiunilor, Africa de Sud s-a retras din Commonwealth la 31 mai 1961. Uniunea Africii de Sud a fost proclamată Republica Africa de Sud (RSA).

400

Odată cu crearea OAE, presiunea asupra rasiștilor din Africa de Sud a crescut. În august și decembrie 1963, țările africane au ridicat problema sancțiunilor împotriva Africii de Sud în Consiliul de Securitate. Nici măcar țările colonialiste nu au putut vota împotriva rezoluției prin care se cere membrilor ONU să se abțină de la a furniza Africii de Sud arme sau mijloace de producere a armelor. Țările africane și-au continuat activitatea la cea de-a XVIII-a sesiune a Adunării Generale: la inițiativa țărilor afro-asiatice, aceasta a adoptat o rezoluție privind sancțiunile împotriva rasiștilor din Africa de Sud. Rezoluția a cerut tuturor țărilor să întrerupă relațiile diplomatice cu Africa de Sud sau să se abțină de la stabilirea acestora și să înceteze comerțul cu Africa de Sud. refuză să permită navelor și aeronavelor din Africa de Sud să intre în porturi și aerodromuri.

După ce s-au alăturat sancțiunilor împotriva rasiștilor, Uniunea Sovietică și alte țări socialiste au rupt toate relațiile cu Africa de Sud. Cu toate acestea, refuzul puterilor imperialiste, în primul rând SUA, Marea Britanie și Germania, de a urma deciziile Adunării Generale a dat rasiștilor puterea de a se opune luptei drepte pentru eliberarea africanilor din Africa de Sud și de a continua politica de apartheid.

După prăbușirea Federației Rhodesiei și a problemei Rhodesiei din Nyasaland, guvernul minorității albe din Rhodesia de Sud a cerut Marii Britanii să declare independența țării. În același timp, au vrut să păstreze ordinea rasistă care exista în ea. Țările africane, la rândul lor, au cerut Marii Britanii să organizeze o conferință reprezentativă în Rhodesia de Sud înainte de declararea independenței sale pentru a dezvolta o nouă constituție. Rasiştii care au preluat puterea în Salisbury au refuzat categoric să satisfacă această cerere.

Cercurile conducătoare britanice i-au încurajat de fapt pe rasiști, justificându-și reticența de a-și opri acțiunile prin faptul că Rhodesia de Sud era o „colonie autonomă”. La 11 noiembrie 1965, guvernul lui Ian Smith a declarat Rhodesia de Sud stat „independent”, eliminând cuvântul „Sudic” din nume.

La cererea unui grup mare de țări asiatice și africane, a fost convocat Consiliul de Securitate, care pe 20 noiembrie a adoptat o decizie prin care condamna uzurparea puterii de către rasiști. Consiliul de Securitate a făcut apel la toate statele cu o cerere de a nu recunoaște guvernul Smith, de a rupe relațiile economice cu Rhodesia de Sud și a cerut guvernului britanic să ia imediat măsuri pentru a se asigura că oamenii din Rhodesia de Sud își determină propriul viitor în conformitate cu Declarația ONU privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale. Consiliul de Securitate a cerut OAE să faciliteze punerea în aplicare a acestei decizii.

Guvernul britanic, deși înclinat să sprijine*

.401

Minoritatea albă nu a vrut să recunoască „declarația unilaterală de independență".

Marea Britanie a impus sancțiuni economice împotriva Rodesiei, interzicând exportul unui număr de mărfuri acolo și oprind propriile achiziții de la această colonie. Cu toate acestea, aceste sancțiuni au fost departe de a fi cuprinzătoare. Petrolul, vital pentru economia rhodesiană, nu a fost nici măcar pe lista mărfurilor interzise la vânzare la început, ceea ce a permis rasiștilor să facă o aprovizionare semnificativă cu produse petroliere. Ulterior, după anunțarea embargoului petrolului, au început să-l primească din Africa de Sud și Portugalia, care nu s-au alăturat sancțiunilor. O încercare a țărilor socialiste și afro-asiatice în 1969 în Consiliul de Securitate de a forța Africa de Sud și Portugalia să respecte aceste sancțiuni a fost zădărnicită de puterile occidentale. În general, sancțiunile economice au fost extrem de ineficiente, iar sancțiunile militare nici măcar nu au fost planificate.

O sesiune extraordinară a Consiliului de Miniștri al OAE, reunită la Addis Abeba la mijlocul lunii noiembrie 1963, a luat în considerare și diverse măsuri care ar putea fi aplicate regimului rasist. O propunere de măsuri militare făcută de reprezentanții Ghanei și Guineei a fost respinsă. Participanții la sesiune au decis să facă presiuni asupra guvernului britanic. A fost adoptată o rezoluție care afirmă că toate țările africane ar rupe relațiile diplomatice cu Marea Britanie dacă nu va lichida acest stat până la 15 decembrie 1965. Cu toate acestea, după data programată, doar 7 din 34 de state au rupt relațiile diplomatice cu Marea Britanie. Guvernul britanic a început curând negocierile cu Rhodesia, ducând efectiv la recunoașterea independenței sale.

La cererea țărilor africane, problema Rhodesian a fost luată în considerare în mod repetat la sesiunile Adunării Generale a ONU, la care au fost luate decizii de condamnare a politicii britanice, protestând împotriva oricărui acord între Anglia și regimul Ian Smith și cerând ca rasiștii din Rhodesian să fie frânați.

În ciuda acestor decizii, guvernul britanic a căutat constant o soluție de compromis și a negociat cu rasiștii din Rhodesia de Sud.

Convins de impunitatea sa, regimul rasist din Rhodesia a proclamat-o în cele din urmă republică în 1970, rupând legăturile oficiale cu Marea Britanie și, parcă, eliberându-l pe aceasta din urmă de nevoia de „recunoaștere” sau „nerecunoaștere”. Țara a adoptat o nouă constituție rasistă care a consolidat dominația minorității albe.

Cu toate acestea, rasiștii nu au ținut cont de un factor foarte important, care la începutul anilor 70 devenise din ce în ce mai dominant pe continent – ascensiunea luptei armate de eliberare a africanilor, care schimba calitativ situația internațională.

402

În activitățile sale, OAE s-a confruntat cu problema separatismului în anii 1960 - cu încercări de a crea entități statale independente pe teritoriul statelor independente africane. Cele mai puternice tendințe separatiste au fost în Nigeria, în partea de sud-est a căreia reprezentanții poporului Ibo au încercat să creeze o republică independentă Biafra; în Sudan, unde triburile nilotice din sudul țării au căutat autonomie sau secesiune; în partea de nord a Etiopiei - Eritreea, unde grupurile naționaliste, încurajate și finanțate de regimurile arabe reacționare, au acționat din poziții de separatism. Considerând că lupta împotriva acestor mișcări separatiste este problema lor internă, guvernele țărilor respective au fost reticente în a stabili contacte cu alte țări africane și cu OAE în ansamblu. De altfel, doar în cazul Biafra organizația a fost capabilă să dea dovadă de inițiativă utilă, ceea ce a arătat gradul de interes față de integritatea statelor africane. Prăbușirea Nigeriei ar putea fi un precedent periculos pentru multe alte state tinere africane.

La 30 mai 1967, separatiștii au proclamat crearea unui „stat independent” – Biafra – în sud-estul țării. Escaladarea situației a dus o săptămână mai târziu la un război între Biafra și guvernul central. În septembrie 1967, la Kinshasa, la a IV-a Adunare a OAE, a fost creat un comitet consultativ din șefii a șase state africane, cu scopul de a promova eliminarea rapidă a conflictului. Conflictul a fost recunoscut ca o chestiune internă a Nigeriei; într-o rezoluție special adoptată de adunare, a fost condamnată „separarea de orice stat membru OAE a unei părți a teritoriului său”.

Între timp, în 1968, patru state africane (Tanzania, Zambia, Coasta de Fildeș și Gabon) au recunoscut Biafra ca stat independent. În același timp, majoritatea membrilor OAE au susținut Guvernul Federal al Nigeria. Uniunea Sovietică i-a oferit un sprijin serios, inclusiv material, în acest moment dificil. Războiul s-a încheiat cu o victorie federală în ianuarie 1970. Pe 11 ianuarie, liderul separatist din Biafran, Odumeg-wu-Ojukwu, a fugit din țară, iar armata sa a capitulat.

În Declarația Guvernului URSS privind principalele probleme de politică externă dintre URSS și țările africane,   care a fost pronunțată la 3 august 1966.

Președintele Consiliului de Miniștri al URSS A.N. Kosygin a spus că Uniunea Sovietică este interesată să întărească independența popoarelor din Africa și să le unească în lupta împotriva imperialismului. O

direcție importantă a politicii URSS în regiunea africană a fost linia de consolidare a cooperării economice cu statele africane

403

tu. URSS va construi această cooperare în așa fel, a spus A. N. Kosygin, încât „ar duce la întărirea economiei lor naționale, va promova politica lor externă independentă și, în același timp, va corespunde intereselor economice ale Uniunii Sovietice însăși”.

În anii 1960, Uniunea Sovietică a semnat acorduri comerciale cu 23 de țări africane; URSS a încheiat acorduri comerciale pe termen lung cu 7 țări africane, trecând astfel la un nivel mai înalt de cooperare comercială și economică. Cifra de afaceri comercială a Uniunii Sovietice cu țările africane a crescut de 3 ori în anii 60. În efortul de a accelera procesul de dezvoltare socio-economică a țărilor africane și de a le ajuta să creeze o economie națională, Uniunea Sovietică a dezvoltat în mod activ cooperarea economică și tehnică cu țările africane. Au fost încheiate acorduri privind o astfel de cooperare cu 19 țări de pe continent. În conformitate cu aceste acorduri, URSS a construit peste 100 de întreprinderi industriale și alte facilități în diferite țări africane. În general, până la începutul anilor '70, țările CMEA au alocat peste 8 miliarde de ruble pentru finanțarea obiectelor construite sau în curs de construcție cu ajutorul lor în Africa, dintre care URSS - mai mult de 5 miliarde.

Linia Uniunii Sovietice de a sprijini cererile țărilor africane de a elimina sistemul de relații economice inegale impuse acestora de puterile capitaliste a rămas neschimbată. La prima Conferință a ONU pentru Comerț și Dezvoltare, țările socialiste au elaborat și propus un program detaliat de acțiune în această direcție, pledând pentru eliminarea discriminării în comerțul internațional, pentru asigurarea țărilor în curs de dezvoltare cu beneficii și avantaje din partea țărilor dezvoltate, pentru stabilizarea mărfurilor. piețe, pentru furnizarea de împrumuturi și capital pentru țările în curs de dezvoltare în condiții preferențiale. Acest program a consolidat poziția țărilor africane în relațiile economice cu țările imperialiste și în negocieri.

Un loc special în dezvoltarea relațiilor dintre URSS și țările africane îi revine luptei comune împotriva colonialismului, neocolonialismului și rasismului. Sprijinul politic și material al Uniunii Sovietice pentru lupta țărilor africane pentru eliminarea sistemului colonial și pentru o adevărată independență a contribuit în mod obiectiv la dezvoltarea mișcării de eliberare în Africa.

În anii '60, au fost stabilite premisele pentru tranziția la o cooperare largă în politică externă între URSS și țările africane. Contactele dintre oficialii guvernamentali, organizațiile publice și legăturile interpartide cu o serie de țări s-au extins semnificativ. S-au stabilit comunicații regulate cu zece țări africane pe vys-404.

nivelul nostru. Cea mai intensă a fost extinderea legăturilor cu țările cu orientare socialistă.

În procesul de dezvoltare a relațiilor politice dintre URSS și țările africane, au apărut pozițiile lor comune pe multe probleme internaționale, interesul lor pentru eliminarea focarelor tensiunii internaționale, pentru dezamorsarea acesteia și pentru stabilirea principiilor coexistenței pașnice în relațiile internaționale. Discursurile și inițiativele comune au fost de mare importanță. Țările africane au susținut o serie de propuneri sovietice la ONU privind dezarmarea și limitarea cursei înarmărilor. Toate acestea au jucat un rol pozitiv în schimbarea climatului politic din lume, care a început să se manifeste la sfârșitul anilor '60.

Capitolul XVIII

RELAȚII INTERNAȚIONALE ÎN AMERICA LATINA

Dezvoltarea relațiilor internaționale în America Latină în anii 60 a fost determinată de interacțiunea mai multor factori: intensificarea luptei popoarelor țărilor din America Latină pentru „a doua eliberare” - eliberarea de sub dominația imperialismului, în special a SUA. imperialism. Revoluția din Cuba a dat un impuls puternic acestei lupte. În același timp, odată cu criza tot mai mare a sistemului inter-american, s-a intensificat dorința imperialismului american de a-și menține și consolida pozițiile în America Latină.

Adâncirea contradicțiilor în țările Americii Latine s-a produs pe fundalul intensificării confruntărilor dintre cele două sisteme mondiale la scară globală, a dezvoltării crizei generale a capitalismului și a luptei de eliberare națională în creștere a popoarelor de pe alte continente. Expansiunea economică a Statelor Unite s-a bazat pe regimuri dictatoriale care au acționat ca parteneri ai Statelor Unite în jefuirea propriului popor.

În anii 1950, exploatarea țărilor din America Latină de către Statele Unite a crescut. Consecințele expansiunii externe asupra dezvoltării popoarelor din America Latină au afectat grav situația maselor muncitoare. Dacă în primul deceniu postbelic creșterea medie anuală a producției brute pe cap de locuitor în America Latină în ansamblu a fost de 2,7%, atunci în 1955-1960 a fost de doar 1%. Expansiunea economică a Statelor Unite s-a bazat pe regimuri dictatoriale care au acționat ca parteneri ai Statelor Unite în jefuirea propriului popor. Dar până la sfârșitul anilor 50, în dezvoltarea țărilor din America Latină a apărut cea mai profundă criză socio-economică și politică în întreaga perioadă postbelică.

Victoria revoluției cubaneze este începutul unei noi etape în lupta de eliberare a popoarelor din America Latină.

Înainte de revoluția din Cuba, în timpul domniei ultimului protejat american, dictatorul F. Batista (1952-1958), corporațiile americane reprezentau 40% din producția de zahăr, dețineau până la 90% din pășuni mari și pășuni pentru animale, 80 % din întreprinderile publice utilizează, dezvoltarea de bază a resurselor minerale. Valoarea totală a investițiilor americane în Cuba a fost estimată la 1 miliard de dolari. Această dominație și jaf imperialist au făcut din poporul

cubanez unul dintre cei mai dezavantajați și dezavantajați din America Latină. Și lanțul exploatării capitaliste a fost rupt la cea mai slabă verigă.

Semnificația internațională a revoluției cubaneze constă în primul rând în faptul că ea a arătat în mod clar și convingător că, odată cu schimbarea echilibrului de forțe din lume în favoarea socialismului, oamenii chiar și dintr-o țară mică, fostă înapoiată și dependentă, pot obține eliberarea națională completă. , să efectueze transformări sociale fundamentale și să depășească cu succes înapoierea economică, pentru a obține rezultate impresionante ale progresului în toate sferele vieții publice. Revoluția cubaneză a deschis perspective de dezvoltare socialistă atât pentru poporul din Cuba, cât și pentru popoarele altor țări din America Latină.

În timpul transformărilor socio-economice din 1959-1960, poporul cubanez a rezolvat în mare măsură cu succes problemele etapei antiimperialiste a revoluției și a intrat într-o nouă etapă - perioada creației socialiste. Dacă în perioada 1961-1965 ritmul mediu anual de creștere a produsului social brut a fost de 1,9%, atunci în 1966-1970 a ajuns la 3,9% și a continuat să crească constant în anii următori.

Cea mai importantă condiție pentru construirea cu succes a socialismului în Cuba a fost sprijinul cuprinzător al poporului cubanez din Uniunea Sovietică și din alte țări socialiste. Această solidaritate și sprijin internațional, atât economic, militar, diplomatic, cât și moral și politic, i-a ajutat pe muncitorii cubanezi să reziste celei mai intense perioade din istoria lor, să respingă agresiunea imperialistă și să respingă atacurile contrarevoluționare și să reziste blocadei economice.

Revoluția din 1959 a pus capăt poziției lipsite de drepturi a poporului cubanez în relațiile internaționale. Socialismul a schimbat radical fața nu numai a politicii interne a Cubei, ci și a politicii externe. Statul, care nu are un potențial militar sau economic major, a intrat pe calea comunicării internaționale egale și a rupt orientarea sa unilaterală de politică externă față de Statele Unite.

407

Revoluția cubaneză a deschis un nou capitol în istoria politicii externe a Americii Latine. Ea a proclamat noi principii calitativ ale comunicării internaționale, care caracterizează politica externă a unui stat socialist, reflectând natura sa socială. Această politică exprimă suveranitatea poporului cubanez, dreptul său la independență în afacerile internaționale.

Politica externă a Cubei socialiste s-a bazat pe principiul internaționalismului proletar, socialist, solidarității revoluționare cu lupta popoarelor împotriva imperialismului pentru eliberarea lor națională și socială. Legăturile fraterne ale Cubei cu Uniunea Sovietică și alte țări socialiste s-au dezvoltat pe scară largă și cuprinzător. La 11 ianuarie 1959, guvernul URSS a anunțat recunoașterea guvernului Republicii Cuba, iar la 8 mai 1960, relațiile diplomatice, întrerupte în timpul regimului Batista în 1952, au fost restabilite oficial.

Stabilirea relațiilor comerciale și economice între URSS și Cuba, care nu au permis imperialismului american să sugrume poporul cubanez cu o blocada economică, a avut o importanță deosebită în condițiile intensificării acțiunilor ostile din partea Statelor Unite. La 13 februarie 1960, între Uniunea Sovietică și Cuba a fost încheiat un acord privind cifra de afaceri și plățile comerciale, care prevedea achiziționarea anuală de către URSS a 1 milion de tone de zahăr cubanez cu plata ulterioară a mărfurilor necesare funcționării normale a Economia cubaneză, în principal produse petroliere, precum și valută liber convertibilă.

Ca urmare a măsurilor luate, amploarea și amploarea legăturilor economice ale Cubei cu Uniunea Sovietică și alte țări socialiste s-au extins. Astfel, dacă în 1959 cifra de afaceri comercială a Cubei cu țările socialiste se ridica la 16 milioane de dolari, atunci în 1961 a ajuns la 905 milioane, iar în 1966 - 1222 milioane de dolari, adică a crescut de la 2 la 81%. În același timp, ponderea SUA a scăzut de la 67% în 1959 la 4,8% în 1961, iar din 1962 practic a dispărut. Reorientarea schimburilor comerciale externe ale Cubei către țările socialiste i-a permis acesteia să depășească dificultăți grave cauzate de boicotul comercial al Cubei de către Statele Unite.

O etapă importantă în îmbunătățirea și aprofundarea cooperării sovieto-cubaneze a fost acordul privind coordonarea planurilor economice naționale, adoptat în 1970, și crearea unei comisii interguvernamentale sovieto-cubaneze de cooperare economică, științifică și tehnică. În 1972, Cuba s-a alăturat Consiliului pentru Asistență Economică Reciprocă.

Uniunea Sovietică a oferit sprijin efectiv Cubei în lupta sa împotriva acțiunilor intervenționiste ale Washingtonului și Statelor Unite

408

mizeria lui Grant. În fața agresiunii planificate de către SUA împotriva poporului cubanez, au fost luate măsuri pentru a îmbunătăți pregătirea de luptă a forțelor armate cubaneze și a le dota cu arme moderne. În aprilie 1961, când bandele contrarevoluționare au început să intervină în Playa Giron, Uniunea Sovietică a cerut în mod decisiv încetarea amestecului în treburile interne ale poporului cubanez. Apărătorii revoluției cubaneze au avut nevoie de doar 72 de ore pentru a-l învinge pe agresor și a îngropa planurile reacționare de restabilire a ordinii burgheze în Cuba.

După victoria revoluției, legăturile Cubei cu statele eliberate din Asia și Africa s-au extins semnificativ. Dacă în 1959 Cuba avea relații diplomatice cu 7 țări asiatice și 4 africane, atunci până în 1974 a menținut relații diplomatice cu 19 state asiatice și 32 africane. Aceste legături se bazează pe interese coincidente în lupta împotriva imperialismului, pentru pace și progres social. Cuba a devenit un participant proeminent în mișcarea nealiniată.

Nemulțumită de desfășurarea evenimentelor din Cuba și de stabilirea de legături de către guvernul său cu Uniunea Sovietică și alte țări socialiste, Statele Unite ale Americii la începutul anului 1961 au rupt

relațiile diplomatice cu Cuba și au încercat să o izoleze, încercând să prevină răspândirea. a experienței de construire a socialismului în alte țări din America Latină.

Principalul mijloc de izolare a Cubei urma să fie „sistemul inter-american” și principala sa verigă, Organizația Statelor Americane. Sub presiunea cercurilor imperialiste americane, la a cincea reuniune consultativă a miniștrilor de externe ai țărilor membre OEA, desfășurată la Santiago (Chile, 1959), s-au încercat izolarea Cubei și amestecul în afacerile sale interne. Regimurile dictatoriale din Republica Dominicană, Nicaragua și Guatemala au încercat să înfățișeze Cuba ca pe o „amenințare la adresa păcii” în Caraibe și, la îndemnul Statelor Unite, au propus crearea unui comitet special care să „protejeze sistemul inter-american”. din mașinațiunile comunismului” din Caraibe. Majoritatea participanților la întâlnire au refuzat apoi să susțină această rezoluție. La a VII-a întâlnire de la San Jose (Costa Rica, 1960), Statele Unite au aplicat presiuni și mai aspre. Întâlnirea a aprobat o declarație în esență anticubană (deși Cuba nu a fost numită direct în ea). La scurt timp după adoptarea sa, guvernele din Guatemala, Haiti, Republica Dominicană, Nicaragua, El Salvador, Paraguay și Peru - țările cele mai dependente de Statele Unite la acea vreme - au rupt relațiile diplomatice cu Cuba. Cu toate acestea, cele mai mari și mai influente țări din America Latină - Mexic, Argentina, Brazilia, Chile, Bolivia - nu au fost de acord să

despre Statele Unite. Mai târziu, Washingtonul a reușit însă să facă presiuni asupra partenerilor săi OAS. La a VIII-a Întâlnire Consultativă de la Punta del Este (Uruguay, 1962), Cuba a fost exclusă din „Sistemul Inter-American”. Reprezentanții Mexicului, Argentinei, Braziliei, Chile și Ecuadorului nu au susținut rezoluția, abținându-se de la vot. Ulterior, au emis o declarație despre nelegalitatea acestei rezoluții, întrucât aceasta contravine Cartei OEA, care nu prevede astfel de măsuri. În cele din urmă, la a IX-a întâlnire (Washington, 1964), a fost luată o decizie ilegală de a impune sancțiuni economice împotriva Cubei și de a rupe relațiile diplomatice cu aceasta de către membrii OEA. Doar Mexicul a refuzat să se supună acestui dictat.

În ciuda condițiilor externe nefavorabile, poporul cubanez, bazându-se pe sprijinul țărilor socialiste, a ieșit cu cinste din încercările care i-au trecut, și-a apărat și sporit câștigurile revoluționare.

Revoluția din Cuba a accelerat maturizarea crizei politice din sistemul Latin și America. Exemplul ei a zguduit

Structura emergentă a stăpânirii imperialismului și a oligarhiei locale a adus confuzie în cercurile burgheziei latino-americane. Anii șaizeci au fost marcați de o serie de revolte revoluționare majore în America Latină, de o intensificare a luptei clasei muncitoare pentru drepturile lor și de încercări ale unor guverne din America Latină de a limita atotputernicia monopolurilor străine, de a lua exploatarea resurselor naturale în propriile mâini, diversifică relațiile externe și duc o politică externă mai independentă de Statele Unite.

Mișcarea democratică a urcat la un nou nivel, în fruntea căreia se afla clasa muncitoare, condusă de partidele comuniste. Dacă în prima jumătate a anilor 50 o medie de 4,5 milioane au intrat în grevă anual, în a doua jumătate - 8,3 milioane, atunci la începutul anilor 60 numărul participanților la grevă a crescut la o medie de 16 milioane anual. În ceea ce privește intensitatea grevelor muncitorilor și a revoltelor revoluționare, America Latină a ocupat unul dintre primele locuri în lume.

Ascensiunea mișcării de eliberare națională în lume, procesul în creștere de decolonizare și exemplul revoluției cubaneze au accelerat lupta pentru independență a popoarelor coloniilor britanice din Caraibe. Poporul din Jamaica a fost primul care a pornit pe calea dezvoltării independente; în septembrie 1961, în timpul unui referendum, s-a pronunțat în favoarea secesiunii Jamaicii de Federația Indiilor de Vest, creată de autoritățile britanice în 1958. În august 1962, guvernul conservator a fost forțat să acorde independența Jamaicii. În aceeași lună, oamenii din Trinidad și Tobago au câștigat independența.

410

O luptă intensă împotriva colonialiștilor a marcat calea către independența poporului din Guyana Britanică (Guyana) sub conducerea Partidului Progresist al Poporului din Guyana (PPP), creat în 1950, care a câștigat trei alegeri pentru adunarea teritorială și a încercat să declare independența țării. La 26 mai 1966, această colonie britanică a fost declarată stat independent. La 30 noiembrie 1966, a fost proclamată formarea statului Barbados.

Sub influența intensificării luptei de eliberare, antiimperialiste a popoarelor din țările din America Latină, guvernele burgheze au început să acționeze mai hotărâtor în apărarea intereselor naționale. În 1964, în Panama au avut loc proteste în masă împotriva dominației SUA asupra Zonei Canalului, care au fost suprimate cu brutalitate de armata americană. Guvernul condus de generalul O. Torrijos, care a ajuns la putere în Panama în 1968 sub sloganul „naționalismului revoluționar”, a început să pună în aplicare o serie de măsuri cu scopul de a revizui tratatul de aservire din 1903, care a acordat zona canalului „ pe perpetuitate” în posesia Statelor Unite și a pledat pentru returnarea teritoriului panamez poporului său.

Lupta poporului din Republica Dominicană împotriva regimului dictatorial sângeros al lui Trujillo, care a fost ucis în mai 1961, a devenit o pagină strălucitoare în istoria Americii Latine. La începutul anului 1963, pentru prima dată în multe decenii în istoria poporului dominican, postul de președinte al țării a fost ocupat de un cunoscut politician și scriitor liberal din America Latină, Juan Bosch. Declarând că preferă „să-și formuleze politicile la Santo Domingo, mai degrabă decât la Washington”, Bosch a dus la îndeplinire o serie de măsuri (restabilirea libertăților burghezo-democratice, amnistia pentru prizonierii politici, reforma agrară etc.) care au provocat nemulțumiri la Washington. Statele Unite au început să țese o rețea de conspirație împotriva guvernului ales legal din Republica Dominicană.

Guvernul militar din Peru, condus de generalul V. Alvarado, venit la putere în 1968, a pornit pe calea transformărilor antiimperialiste. Măsuri de limitare a omnipotenței monopolurilor străine, în primul rând nord-americane, au fost luate în acești ani de guvernele reformiste sau naționaliste burgheze din Venezuela, Mexic, Ecuador, Honduras și unele țări din Caraibe.

Mai mult, în țările din America Latină s-a dezvoltat treptat înțelegerea că numai prin ruperea de sistemul de exploatare capitalistă se putea depăși înapoierea economică și obținerea unei adevărate independențe. Acest proces s-a reflectat în victoria blocului Unității Populare din Chile în 1970 și venirea la putere a guvernului.

411

condus de preşedintele S. Allende. Guvernul lui Allende a stabilit un curs pentru perspectiva socialistă a dezvoltării țării cu participarea activă a maselor populare, în primul rând a clasei muncitoare din Chile.

Situația din America Latină a fost întotdeauna caracterizată de o fluiditate și inconsecvență considerabile. Anii şaizeci au fost marcaţi nu numai de succesele mişcării de eliberare din America Latină, ci şi de contraofensiva de reacţie şi de suprimarea forţelor democratice. Dovadă în acest sens a fost lovitura militară din Brazilia din martie 1964 , cea mai mare țară sud-americană, în urma căreia armata reacționară braziliană a ajuns la putere timp de 20 de ani, acționând ca un „partener junior” al Statelor Unite în suprimarea eliberării. mișcare pe continent. Lovituri de stat militare reacţionare au avut loc în 1962 şi 1966 în Argentina. Dezvoltarea țării a fost îndreptată într-o direcție pro-imperialistă.

O anumită parte a burgheziei latino-americane, preocupată de ascensiunea mișcării revoluționare și de succesul construirii socialismului în Cuba, a căutat o ieșire din criză pe calea reformelor sau așa-numita „revoluție pașnică, reglementată”. a căutat o anumită restructurare a „sistemului inter-american” spre a-și atenua marginea militaro-politică și a promova în prim-planul factorilor economici. Aceasta a găsit un răspuns în cercurile burgheziei liberale americane, grupate în principal în jurul Partidului Democrat.

În perioada premergătoare anilor 1960, criza politicii SUA în America Latină a căpătat forme extrem de acute. Situația politică din America Latină s-a schimbat, iar acest lucru a impus Casei Albe să-și ajusteze cursul politicii externe. Preocupate de faptul că America Latină va merge „pe propriul drum”, cercurile conducătoare ale SUA au început să reevalueze formele și metodele de bază ale politicii lor în regiune.

Prin hotărârea Senatului din 2 februarie 1959 au fost mobilizate în acest scop centre de cercetare, organizații private și personalități guvernamentale și politice individuale. Un autor proeminent al „noii abordări” a Americii Latine a fost subsecretarul de stat american pentru afaceri latino-americane, Nelson Rockefeller.

Autorii recomandărilor de politică externă au fost nevoiți să admită că o reflectare a crizei SUA în relațiile cu țările din America Latină

este, în special, „mișcarea antiimperialistă, anti-dictatură care se dezvoltă în America Latină”. Principalele recomandări s-au rezumat la abandonarea de către Statele Unite a dependenței de regimurile dictatoriale militare și reorientarea către grupuri liberale ale burgheziei naționale și către „democrația reprezentativă”.

Pentru prima dată, la sfârșitul

412

50 de către guvernul brazilian. A fost numită „operațiunea panamericană” și a pretins a fi o „nouă filozofie a panamericanismului”.

Esența „operațiunii panamericane” a fost dublarea venitului pe cap de locuitor în țările din America Latină în următorii 20 de ani. Autorii săi au văzut calea către aceasta printr-o creștere bruscă a investițiilor de capital americane sub formă de împrumuturi pe termen lung. Aceasta trebuia să întărească solidaritatea continentului american și să oprească creșterea tendințelor revoluționare. Nu este o coincidență că susținătorii acestei inițiative reformiste au recurs pe scară largă la anticomunism, încercând să „justifice” nevoia de asistență americană invocând „amenințarea comunistă” la adresa intereselor Americii Latine.

Ideile reformiste au câștigat un sprijin mai mare la Washington odată cu venirea la putere a administrației președintelui Kennedy în 1961. Ea a prezentat programul „Uniunea pentru Progres”. Crearea sa a fost explicată oficial prin intenția Statelor Unite de a ajuta vecinii săi din America Latină în dezvoltarea lor economică și socială și în stabilirea unor regimuri stabile de „democrație reprezentativă”. Cu toate acestea, în primul rând, Casa Albă s-a gândit la modul de reducere a intensității revoluționare din regiune.

Problema creării unei „Uniuni pentru Progres” a fost luată în considerare la o conferință de urgență a Consiliului Economic și Social al OEA, în august 1961, la Punta del Este (Uruguay). Conferința a adoptat o declarație, care a fost semnată de Statele Unite și toate țările din America Latină, cu excepția Cubei. Declarația promitea creșterea nivelului de trai al popoarelor din America Latină, îmbunătățirea distribuției venitului național, implementarea industrializării țărilor din America Latină, eliminarea analfabetismului, asigurarea de locuințe etc.

Pentru a implementa acest program, administrația Kennedy a promis că va oferi 20 de miliarde de dolari în asistență economică timp de zece ani sub formă de împrumuturi guvernamentale și investiții private. Țările din America Latină au trebuit să aloce 80 de miliarde de dolari prin așa-numitul „auto-ajutor” pentru a îndeplini sarcinile atribuite.

Încă de la început, programul Alianța pentru Progres nu a avut în vedere eradicarea cauzelor reale ale înapoierii țărilor din America Latină, generate de dominația monopolurilor nord-americane, și întreaga structură a relațiilor inegale dintre Statele Unite și vecinii săi. Prin urmare, programul nu a condus și nu a putut duce la o îmbunătățire a situației popoarelor din America Latină. A fost doar o încercare de a

slăbi artificial contradicțiile tot mai mari. Situația economică a țărilor din America Latină a continuat să se deterioreze, iar sărăcia a crescut. Toate acestea au păstrat terenul pentru revoltele revoluționare din America Latină.

413

Criza s-a intensificat mai ales la mijlocul anilor ’60 în legătură cu proiectul de creare a așa-numitelor „forțe armate inter-americane” în mod permanent, menite, conform planurilor Washingtonului, să desfășoare funcții de jandarmi în America Latină sub steag. de acţiune colectivă. Implementarea acestui proiect ar însemna renunțarea efectivă a guvernelor latino-americane la o parte din suveranitatea lor, transferând-o în mâinile Statelor Unite, fără a mai vorbi de faptul că, în anumite circumstanțe, „forțele inter-americane” ar putea deveni un instrument de intervenţie militară în propriile afaceri interne.

Problema revizuirii Cartei OEA în vederea consacrării în ea a prevederii privind crearea forțelor interamericane a fost luată în considerare la a doua conferință a țărilor membre ale OEA, desfășurată în noiembrie 1965 la Rio de Janeiro. Dar țările din America Latină nu au susținut planurile Washingtonului. În timpul unei serii de evenimente din cadrul „sistemului inter-american” la diferite niveluri, în prima jumătate a anului 1967, au apărut două abordări opuse ale funcțiilor OEA din partea Statelor Unite și a țărilor din America Latină. O parte semnificativă a membrilor latino-americani ai OEA dorea ca această organizație să se ocupe în primul rând de problemele cooperării economice dintre țările din America Latină și să-și limiteze serios funcțiile punitive, militaro-politice. Țări precum Mexic, Chile și Columbia au insistat să includă prevederi în Carta OEA care să garanteze dezvoltarea economică a Americii Latine.

Această dorință a întâmpinat opoziție din partea Statelor Unite, care intenționau să folosească reforma Cartei OEA pentru a consolida rolul acestei organizații în suprimarea mișcării revoluționare și întărirea disciplinei membrilor săi. În situația actuală, diplomația americană nu a îndrăznit însă să insiste asupra includerii acestor planuri pe ordinea de zi a conferinței miniștrilor de externe - membri ai OEA, desfășurată în februarie 1967 la Buenos Aires. Acest lucru a fost făcut pentru Statele Unite de către delegația argentiniană, care a făcut o propunere de a transforma organele militare ale OAS și de a le conferi puteri largi, ceea ce a deschis calea pentru crearea ulterioară a „forțelor armate inter-americane”. Propunerea argentiniană a fost respinsă de o majoritate ca având drept scop subminarea principiului neintervenției. Statele Unite nu au reușit să realizeze crearea de „forțe inter-americane” la reuniunea președinților țărilor din emisfera vestică, desfășurată la Punta del Este în aprilie 1967.

Noua Cartă a OEA a intrat în vigoare în februarie 1970. Reforma (crearea Adunării Generale și a Consiliului Permanent al OEA, o oarecare extindere a drepturilor Consiliului Economic și Social Inter-American) a vizat o extindere demonstrativă a activităților sale în sfera economică, socială și culturală.

414

aripioare. În același timp, deși Statele Unite nu și-au îndeplinit pe deplin obiectivele, reforma nu a eliminat aspectele militaro-politice existente ale activităților organizației. Și, cel mai important, reforma s-a dovedit a fi neputincioasă să insufle viață acestei organizații, să-i dea un „al doilea vânt”. Criza OAS a continuat să crească. Era o reflectare a crizei generale a întregului sistem de relații internaționale din emisfera vestică, care se dezvoltase sub auspiciile Statelor Unite.

O manifestare a acestei crize au fost încercările țărilor din America Latină de a-și crea propriile asociații comerciale și economice, mai mult sau mai puțin independente de Statele Unite. În anii 60, de exemplu, a fost creată Asociația Latino-Americană de Liber Schimb, care unește zece țări sud-americane și „piața comună” a celor cinci republici din America Centrală. Statele Unite au fost nevoite să ia măsuri active pentru a preveni apariția unor tendințe ostile în aceste asociații.

O serie de inițiative de dezarmare independente de Statele Unite au fost, de asemenea, extrem de importante, în special declararea Americii Latine ca zonă militar fără nucleare. În februarie 1967, după trei ani de negocieri, 14 țări din America Latină (Bolivia, Venezuela, Haiti, Guatemala, Honduras, Columbia, Costa Rica, Mexic, Panama, Peru, El Salvador, Chile, Uruguay, Ecuador) au semnat un tratat de interzicere a energiei nucleare. arme în Mexico City.arme în America Latină. A fost numit și „Tratatul de la Tlatelolco” (după numele zonei din Mexico City în care a fost semnat). Tratatul obligă părțile sale să interzică și să împiedice pe teritoriul lor producerea, utilizarea și achiziționarea de arme nucleare, direct sau indirect, desfășurarea și depozitarea acestora.

„Tratatul de la Tlatelolco” prevede, de asemenea, semnarea de către o serie de alte state ale lumii a două protocoale suplimentare. Protocolul I impune obligații de respectare a tratatului statelor care dețin teritorii de drept și de facto în această zonă fără arme nucleare. Protocolul II prevede acceptarea de către puterile nucleare a obligațiilor de a respecta statutul de zonă lipsită de energie nucleară în raport cu statele părți la tratat.

Toate acestea, într-o anumită măsură, au legat mâinile Statelor Unite în implementarea politicii sale nucleare în regiune și au împiedicat tranzitul armelor sale nucleare. Prin urmare, guvernul american a reacționat negativ la tratat, deși a fost nevoit să-și reconsidere ulterior poziția.

Manevrele politice și tacticile flexibile, concentrarea pe reforme și dorința de a face concesii parțiale țărilor din America Latină au fost combinate în plan extern.

curs apolitic al Statelor Unite cu o linie intervenţionistă deschis agresivă. Într-un fel sau altul, era vorba de conservarea

dependența țărilor din America Latină de Statele Unite, care le-au văzut ca o sursă importantă de materii prime strategice, o zonă pentru investiții de capital și vânzări de mărfuri.

Un exemplu clasic de combinație a acestor metode și a altora a fost politica SUA față de Cuba socialistă. După eșecul debarcării trupelor de contrarevoluționari pe Playa Giron, guvernul Kennedy a început pregătirile pentru o invazie a Cubei de către trupele americane. În toamna anului 1962, pregătirile au fost finalizate și a izbucnit criza din Caraibe, care aproape a dus la un război termonuclear global (vezi capitolul XI). Refuzul guvernului american de a-și finaliza aventura s-a explicat nu prin lipsa dorinței de a suprima revoluția cubaneză, ci prin prețul prea mare pe care Statele Unite ar trebui să-l plătească pentru aceasta.

Spectrul „apariției unei noi Cuba” în America Latină a bântuit toate administrațiile americane. Sub președintele Johnson, care a preluat Casa Albă în noiembrie 1963, după asasinarea lui Kennedy, Statele Unite și-au înăsprit semnificativ abordarea afacerilor latino-americane. Presa americană a început să vorbească despre revenirea Statelor Unite la vremurile politicii „băgului mare” și a „diplomației cu canoniera”. Acțiunile întreprinse de Statele Unite în cadrul programului Alianței pentru Progres în mod evident nu au funcționat. Flirtul Washingtonului cu „democrațiile reprezentative” s-a dovedit ineficient. Accentul a fost pus din nou pe sprijinirea și instalarea regimurilor militar-teroriste în America Latină.

Acest lucru a fost evidențiat de promovarea de către Washington la mijlocul anilor 60 a așa-numitei „Doctrine Mann-Johnson” - în mod deschis intervenționistă și agresivă în natura, metodele și obiectivele sale. Vorbind la o întâlnire a reprezentanților diplomatici ai SUA din martie 1964, secretarul de stat adjunct al SUA pentru afaceri latino-americane, T. Mann, a făcut o declarație în care a apărat activ regimurile dictatoriale din America Latină și a avertizat că Statele Unite vor face totul pentru a preveni răsturnarea lor. . În mai 1965, în legătură cu evenimentele din Republica Dominicană, declarația lui Mann a fost completată de un discurs al președintelui Johnson, care încerca să atribuie Statelor Unite „dreptul” la intervenția armată în afacerile oricărui stat latino-american sub pretextul de combatere a „amenințării comuniste”.

Agresiunea militară a SUA împotriva Republicii Dominicane a fost cea mai completă expresie a cursului intervenționist american în America Latină în acești ani. La 25 aprilie 1965, o parte patriotică a armatei dominicane a răsturnat junta reacționară, care a preluat puterea în septembrie 1963 cu sprijinul Statelor Unite. Răscoala din armată a primit sprijin

masele. Rebelii au cerut restabilirea formei constituționale de guvernare și întoarcerea în țară a președintelui legitim H. Bosch, care a fost ales în această funcție în 1962 și se afla în exil. Casa Albă a decis să-și trimită trupele în Republica Dominicană și să prevină, așa cum a anunțat oficial președintele Johnson, apariția unei „noui Cube”. Pe 28 aprilie, a fost dat un ordin de debarcare a pușcailor marini

americani pe teritoriul Republicii Dominicane sub pretextul slab de „protejarea cetățenilor americani”.

Ca urmare a intervenției militare americane în afacerile Republicii Dominicane, în țară a izbucnit un război civil. Reprezentanții mai multor țări au condamnat agresiunea americană. Guvernul sovietic, într-o declarație din 2 mai 1965, a condamnat ferm acțiunile SUA și a cerut încetarea imediată a acestora. La inițiativa sa, a fost convocată o ședință specială a Consiliului de Securitate pentru a discuta această problemă.

Trezindu-se izolat, guvernul SUA a început să manevreze, încercând să folosească OAS pentru a-și acoperi acțiunile. La o reuniune consultativă a miniștrilor de externe ai țărilor membre OEA, desfășurată la 6 mai 1965, sub presiunea Statelor Unite, s-a luat decizia de a crea temporar „forțe armate inter-americane” pentru „stabilirea păcii” în Dominicană. Republică. Statele Unite au căutat în mod clar să-și acopere acțiunile agresive cu „responsabilitatea colectivă” a OEA. Formării acestor forțe s-au opus Mexic, Chile, Uruguay, Ecuador și Peru. Chiar și acele țări din America Latină care au susținut acțiunile SUA sub diferite pretexte au refuzat să-și trimită trupele în „forțele armate inter-americane”. Doar Brazilia, Honduras, Nicaragua, Paraguay și Costa Rica au trimis contingente „semnificative” de trupe în Republica Dominicană. Principalele funcții intervenționiste au fost îndeplinite de trupele americane.

Drept urmare, revoluția dominicană, care a avut un caracter democratic, popular, a fost înăbușită de Statele Unite, adăugându-se la numărul de intervenții ale imperialismului american în America Latină. La 1 iunie 1966, într-un climat de ocupație străină și teroare, au avut loc „alegeri” pentru președintele Republicii Dominicane, în urma cărora un reprezentant al forțelor pro-imperialiste, Balaguer, a fost ales în acest cel mai înalt guvern. post.

Aceste acțiuni nu au putut opri lupta în creștere a popoarelor din America Latină împotriva imperialismului. De la sfârșitul anilor 60, în America Latină a fost observată o nouă ascensiune revoluționară, influența Cubei socialiste este în creștere, iar popularitatea ideilor marxist-leniniste este în creștere. Într-un raport către noul președinte american R. Nixon, prezentat în vară

În 1969, o comisie condusă de N. Rockefeller, care a studiat „la fața locului” starea lucrurilor din America Latină, nota: „Disperarea crescândă în toată emisfera vestică, generată de sărăcie și instabilitate politică, a dus la faptul că un un număr tot mai mare de oameni aleg Statele Unite ca țintă de atac și caută soluții marxiste la problemele sale socio-economice... Se poate prevedea o perioadă în care Statele Unite se vor găsi izolate politic și moral de unele sau chiar de majoritatea țărilor din Emisfera vestica."

Uniunea Sovietică a fost un oponent de principiu invariabil al cursului imperialist al Washingtonului în America Latină, apărând în relațiile sale cu America Latină

țările principiile neamestecului în afacerile interne, respectarea suveranității, integritatea teritorială, dreptul popoarelor la autodeterminare și alegerea căii de dezvoltare națională și socială independentă. Cursul antiimperialist al țărilor socialiste le-a câștigat o mare popularitate în rândul oamenilor muncii din America Latină. Pe această bază, dezvoltarea relațiilor dintre Uniunea Sovietică și statele din America Latină s-a accelerat în anii 60 și în anii următori.

Statele Unite au fost din ce în ce mai puțin capabile, ca și în timpul Războiului Rece, să împiedice stabilirea unor relații normale între Uniunea Sovietică și țările din America Latină. Până la sfârșitul deceniului, mai mult de jumătate din toate statele din America Latină mențineau relații diplomatice cu Uniunea Sovietică. Printre acestea se numără țări atât de mari precum Argentina, Brazilia, Mexic și Uruguay. În 1968, relațiile diplomatice dintre URSS și Columbia au fost restabilite, în 1969 - cu Peru, Ecuador și Bolivia, în 1970 - cu Venezuela, Guyana și Costa Rica.

Dezvoltarea legăturilor economice dintre Uniunea Sovietică și alte state socialiste cu țările din America Latină a avansat și ea. În 1969, cifra de afaceri comercială a URSS cu țările capitaliste din America Latină se ridica la 116,5 milioane de ruble (în 1955 - 48,6 milioane). URSS a acordat o serie de împrumuturi țărilor din America Latină și a oferit asistență tehnică în construcția economică (de exemplu, Argentina, Brazilia).

Extinderea legăturilor cu statele din alt sistem social este prima experiență de stabilire a relațiilor egale, reciproc avantajoase din istoria Americii Latine. Acest fapt în sine servește ca un puternic accelerator al luptei popoarelor din America Latină împotriva imperialismului și pentru o politică externă independentă.

Capitolul XIX

LUPTA URSS-ULUI PENTRU ÎNCHEAREA LURSEI DE ARMAȚI

SI PENTRU DEZARMARE IN ANII 60. POPORELE LUMII ÎN LUPTA PENTRU PACE

ȘI SECURITATE INTERNAȚIONALĂ

Lupta URSS Uniunea Sovietică, țările socialiste

3azoSection Și întregul Commonwealth este profund convins de dezarmare ca β ɪθɪʤ 4тo dispută istorică între

două sisteme sociale opuse pot și trebuie rezolvate pașnic, iar dezarmarea este posibilă și fezabilă.

După cum s-a menționat mai sus, URSS, în fața obstrucționării sistematice de către țările occidentale a propunerilor sale privind măsurile de limitare și încheiere a cursei înarmărilor, și-a schimbat

abordarea față de aceste probleme, propunând un program de dezarmare generală și completă. Acesta a fost înaintat de guvernul sovietic la 18 septembrie 1959 spre examinare la sesiunea XIV a Adunării Generale a ONU.

Propunerile sovietice prevedeau dizolvarea tuturor forțelor armate și interzicerea restabilirii lor sub orice formă, distrugerea tuturor tipurilor de arme, provizii militare și echipamente militare, încetarea completă a producției lor, încetarea pregătirii militare, abolirea serviciul militar sub orice formă, desființarea ministerelor militare, a statelor majore, a instituțiilor militare de învățământ și a tot felul de instituții și organizații militare și paramilitare, oprirea eliberării de fonduri pentru nevoi militare, emiterea de legi care interzic propaganda de război. Propunerile guvernului sovietic indicau că statele ar trebui să aibă la dispoziție doar contingente strict limitate de poliție (miliție), înarmate cu arme de calibru mic, după cum este necesar pentru menținerea ordinii interne și protejarea siguranței personale a cetățenilor. Toate măsurile pentru distrugerea generală și completă

419

Căsătoria a fost propusă a fi realizată în trei etape cu o durată totală de patru ani.

Propunerile guvernului sovietic prevedeau măsurile necesare pentru organizarea controlului internațional asupra dezarmării. S-a propus înființarea unui organism internațional de control format din toate statele. Personalul acestui organism urma să fie încadrat pe o bază internațională, ținând cont de principiul distribuției geografice echitabile. În ceea ce privește sfera controlului, acesta trebuia să corespundă măsurilor de dezarmare efectuate într-o etapă sau alta. Un astfel de sistem de control ar garanta fiabilitatea implementării acordului de dezarmare și, în același timp, ar elimina pericolul utilizării mecanismului de control în scopuri de informații. La finalizarea dezarmării generale, organul de control urma să aibă acces liber la toate obiectele de control și să le efectueze pe acestea din urmă în modurile și mijloacele pe care le considera necesare.

Ideea dezarmării generale și complete și programul propus în mod specific de Uniunea Sovietică au găsit imediat înțelegere și au fost susținute de organizații publice de masă, guverne și personalități publice din multe țări din întreaga lume.

În situația actuală, puterile occidentale nu au îndrăznit să se opună deschis dezarmării generale și complete. „Cel mai rău este că nu poți fi împotriva acestui plan”, a deplâns un reprezentant al Departamentului de Stat al SUA. Guvernele țărilor occidentale au fost nevoite să declare într-o formă sau alta necesitatea studierii cu atenție a propunerilor sovietice.

Dar, în același timp, în presa occidentală a fost lansată o campanie de propagandă zgomotoasă împotriva programului sovietic. Susținătorii cursei înarmărilor au încercat să demonstreze că dezarmarea generală și completă nu este durabilă. protejat. Unii dintre ei chiar au susținut că oamenii se presupune că au o tendință naturală la război și, dacă

sunt lipsiți de mijloace civilizate de luptă, se vor lupta cu pumni și bastoane. Erau necesare discursuri despre „natura luptăcioasă” a oamenilor pentru a justifica necesitatea creării de mari forțe internaționale de poliție, înarmate cu toate mijloacele moderne de război și la dispoziția puterilor imperialiste.

Oponenții programului sovietic au susținut, de asemenea, că implementarea acestuia ar duce la perturbarea vieții economice a statelor, la o reducere a producției și la șomaj în masă. Aceste argumente nu rezistă examinării. Un grup consultativ de economiști din mai multe țări, inclusiv SUA și URSS, creat la ONU, a publicat un raport în februarie 1962, în care a dovedit în mod convingător că universal

dezarmarea generală și completă poate fi implementată fără a deteriora economia oricărui stat cu orice sistem social.

Puterile occidentale au încercat să contracareze programul sovietic de dezarmare generală și completă cu propriile proiecte, menite să dilueze conținutul programului sovietic și să distragă atenția de la acesta. Acesta a fost, în special, planul britanic de „dezarmare cuprinzătoare”, prezentat și el spre examinare la sesiunea XIV a Adunării Generale a ONU. Acest plan a evitat complet problema interzicerii producției și utilizării armelor nucleare, distrugerea stocurilor acestora, nu a vorbit despre lichidarea bazelor militare străine și retragerea trupelor din teritorii străine, încetarea eliberării de fonduri pentru militari. scopuri, etc. Dar prevedea începutul dezarmării cu stabilirea controlului asupra armelor și forțelor armate ale statelor fără anumite garanții dacă dezarmarea însăși va începe vreodată și în ce măsură. Mai mult, propunerile britanice cereau ca organizația de control să fie angajată și în menținerea păcii internaționale, deși această sarcină este atribuită de Carta ONU Consiliului de Securitate. Pentru ca organismul de control să poată menține pacea internațională, planul prevedea crearea unei forțe armate internaționale dotate cu toate tipurile moderne de arme, inclusiv arme nucleare și de rachete. Drept urmare, vedem din nou în fața noastră o versiune a „planului Baruch” cu aparatul său pentru menținerea dominației capitaliste mondiale.

Având în vedere impactul enorm al propunerilor sovietice asupra maselor și sprijinul acestora de către guvernele multor țări, reprezentanții puterilor occidentale la a XIV-a sesiune a Adunării Generale încă nu au îndrăznit să se opună deschis ideii dezarmării generale și complete. . Mai mult, Statele Unite au purtat negocieri informale cu Uniunea Sovietică, care au dus la prezentarea unui proiect de rezoluție comun sovieto-american, căruia i s-au alăturat toate celelalte state membre ONU. La 20 noiembrie 1959, Adunarea Generală a adoptat o rezoluție prin care cere guvernelor să depună toate eforturile pentru a ajunge la o soluție constructivă a acestei probleme și a transmis atât propuneri sovietice de dezarmare generală și completă, cât și propuneri britanice Comisiei de dezarmare a ONU și Comitetului de dezarmare al ONU. Zece.

Comitetul celor Zece a fost format în conformitate cu acordul guvernelor URSS, SUA, Marea Britanie și Franța la 7 septembrie 1959.

Acesta cuprindea cinci state socialiste - URSS, Cehoslovacia, Polonia, România, Bulgaria - și cinci țări. aparținând blocului nord-atlantic - SUA, Anglia, Franța, Canada, Italia.

421

Viața a arătat foarte curând că puterile occidentale, atunci când au adoptat o rezoluție privind dezarmarea generală și completă, nu au intenționat să o pună în aplicare. Invocând nepregătirea lor pentru negocieri, ei au amânat de două ori convocarea Comitetului celor Zece. URSS, dimpotrivă, a făcut eforturi pentru a facilita soluționarea problemei dezarmării.

La 15 ianuarie 1960, Sovietul Suprem al URSS a adoptat o lege care reduce forțele armate ale URSS cu 1.200 de mii de oameni. Odată cu reducerea efectuată anterior de 2.140 mii de oameni, numărul total al Forțelor Armate ale URSS trebuia să scadă la 2.423 mii, adică cu 77 mii sub nivelul pe care puterile occidentale și-au propus să îl stabilească pentru URSS și SUA. în timpul negocierilor din 1956-1957. Reduceri ale forțelor armate au fost efectuate și în alte țări socialiste.

Când Comitetul celor Zece s-a reunit în cele din urmă la Geneva în martie-aprilie 1960, puterile occidentale au contracara propunerii URSS de a începe elaborarea unui tratat de dezarmare generală și completă cu așa-numitul „plan general și cuprinzător de dezarmare”, care se baza pe propuneri engleze deja familiare la cea de-a XIV-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Ca alternativă, delegațiilor țărilor socialiste li s-a propus să discute cel puțin „principiile de bază ale dezarmării generale și complete”, care ar sta la baza lucrărilor comitetului. Dar și statele occidentale au respins această propunere.

La 2 iunie 1960, guvernul URSS a publicat și adresat Comitetului celor Zece în a doua etapă a negocierilor sale (7-27 iunie 1960) o nouă versiune a propunerilor de dezarmare generală și completă, care a ținut cont de multe considerente anterior. exprimată de guvernele statelor occidentale și ale altor state.

Puterile occidentale au intrat cu mâinile goale în a doua etapă a negocierilor la Comitetul celor Zece. Nu au făcut nicio propunere care să vizeze rezolvarea problemei dezarmării. În același timp, având în vedere opinia publică, ei nu puteau, așa cum s-a făcut adesea în trecut, să respingă „de-a dreptul” propunerile sovietice. Tactica lor a fost de a, sub pretextul negocierilor, să saboteze punerea în aplicare a rezoluției Adunării Generale a ONU și să continue escaladarea cursei înarmărilor. A fost un truc vechi, dar destul de de încredere, care a dus în cele din urmă la eșecul negocierilor.

La 27 iunie 1960, delegația sovietică a făcut o declarație în fața Comitetului celor Zece în care a evaluat politica țărilor occidentale în cadrul negocierilor și a remarcat că Uniunea Sovietică „nu poate fi complice în înșelarea popoarelor”. „Uniunea Sovietică a fost și rămâne un susținător consecvent al negocierilor între state privind dezarmarea și este gata să participe la negocieri în viitor”, se arată în declarație. - Dar el susține așa ceva

negocieri care ar contribui la o analiză economică și fructuoasă a problemei dezarmării și nu ar fi dezbateri verbale goale.”

În aceeași zi, 27 iunie, guvernul sovietic a trimis mesaje guvernelor țărilor occidentale - membri ai Comitetului celor Zece, în care au anunțat decizia de a „întrerupe participarea lor la o discuție fără rezultat”. Guvernul sovietic a trimis simultan o scrisoare Secretariatului ONU cu cererea de a include pe agenda celei de-a XV-a sesiuni a Adunării Generale a ONU ca cea mai importantă și urgentă problemă „dezarmarea și situația cu punerea în aplicare a rezoluției Adunării Generale din noiembrie 20, 1959 cu privire la această problemă.”

Cea de-a XV-a sesiune a Adunării Generale a ONU s-a deschis la 20 septembrie 1960. La 23 septembrie 1960, delegația sovietică a înaintat Adunării spre examinare un proiect al principalelor prevederi ale Tratatului de dezarmare generală și completă, care se baza pe propuneri din 2 iunie 1960 cu mici modificări. Acest document a atras atenția tuturor la Adunarea Generală. De asemenea, delegația sovietică a înaintat spre examinare Adunării Generale un proiect de rezoluție privind „principiile de bază ale dezarmării generale și complete”.

La a XV-a sesiune a Adunării Generale a ONU, poziția puterilor occidentale a rămas neschimbată. Luând în considerare dorința noului președinte american John Kennedy de a amâna temporar examinarea problemei dezarmării și sperând că noua administrație americană va dezvolta o nouă abordare a problemei, guvernul sovietic a considerat că este posibil să nu insiste asupra examinării în continuare a problemei. problema dezarmării în timpul celei de-a doua părți a sesiunii XV din martie-aprilie 1961 . S-a ajuns la un acord între guvernele URSS și SUA pentru a face schimb de opinii asupra problemei și s-a decis raportarea rezultatelor acestora la cea de-a XVI-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Negocierile sovieto-americane de dezarmare au avut loc din iunie până în septembrie 1961. Delegația americană a refuzat să negocieze dezarmarea generală și completă și s-a exprimat în favoarea acordului doar asupra „principiilor generale” ale dezarmării. Mai mult, în proiectul de „declarație de principii” prezentat de Statele Unite, dezarmarea generală și completă a fost înlocuită cu măsuri precum oprirea producției de materiale fisionabile în scopuri militare, controlul lansării de rachete, sateliți artificiali și alte dispozitive în exterior. spaţiu. Un accent deosebit a fost pus de Statele Unite pe stabilirea unui sistem de control internațional, în contextul unui refuz virtual al dezarmării, care ar echivala cu un sistem de spionaj legalizat. Proiectul american conținea și o propunere de creare a „forțelor armate internaționale”, care ar trebui să fie echipate cu toate tipurile moderne de arme, inclusiv cu arme nucleare.

Ea a mai cerut ca atunci când se decide asupra utilizării acestor forțe, regula unanimității membrilor permanenți ai Consiliului de

Securitate prevăzută în Carta ONU să nu fie aplicată. Cu această poziție a Statelor Unite, a fost imposibil să se ajungă la un acord cu privire la progresul dezarmării generale și complete.

Delegația sovietică, nedorind să închidă canalele negocierilor, a fost de acord cu prezentarea Declarației comune a URSS și SUA asupra principiilor convenite pentru negocierile privind dezarmarea la cea de-a XVI-a sesiune a Adunării Generale a ONU din 20 septembrie 1961. Cu toate acestea, problema dezarmării nu a primit o soluție practică. Adunarea s-a limitat la adoptarea unei rezoluții la 20 decembrie 1961, care a aprobat declarația sovieto-americană privind principiile convenite pentru negocierile privind dezarmarea.

La cea de-a XVI-a sesiune a Adunării Generale a ONU s-a ajuns la un acord de extindere a numărului de țări incluse în Comitetul de dezarmare de la 10 la 18. Comitetul includea cinci state socialiste, cinci state NATO și opt țări nealiniate reprezentând diferite zone geografice. . Aceasta a fost o realizare importantă a statelor socialiste, care timp de un număr de ani au căutat să atragă țările nealiniate la negocieri active privind dezarmarea. Decizia Adunării prevedea că noul Comitet de dezarmare ar trebui să înceapă imediat negocierile în vederea ajungerii la un acord privind dezarmarea generală și completă. Și-a început activitatea la 14 martie 1962 la Geneva. Cu toate acestea, Franța a refuzat să participe la lucrările sale încă de la început, invocând lipsa unei „baze reale” pentru negocieri și considerente ale propriei sale politici de apărare.

Încercând încă de la început să dea negocierilor din Comitetul celor 18 state un caracter de afaceri, Uniunea Sovietică a înaintat spre examinare un proiect de Tratat de dezarmare generală și completă, care se baza pe propunerile guvernului sovietic din 23 septembrie 1960. , supus celei de-a XV-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, precum și principiile dezarmării generale și complete convenite între URSS și SUA. Statele Unite au pus în contrast proiectul sovietic cu „o diagramă a principalelor prevederi ale unui tratat privind dezarmarea generală și completă în condițiile păcii mondiale”. Acest document nu a fost un proiect specific al Tratatului privind dezarmarea generală și completă, ci doar, așa cum a recunoscut președintele John Kennedy, „o declarație în termeni generali” a poziției anterioare a SUA cu privire la dezarmare. Însăși abordarea problemei a delegației americane a demonstrat intenția SUA de a continua să desfășoare activități obstrucționiste, înșelând în același timp opinia publică mondială cu privire la adevăratele sale intenții. În mesajul președintelui Johnson către Comitetul 18 Națiuni în martie

În 1966, problema dezarmării generale și complete nici nu a fost menționată printre sarcinile pe care trebuia să le abordeze Comitetul.

Politica de sabotaj de dezarmare dusă de Statele Unite a provocat îngrijorare legitimă în rândul popoarelor lumii. La cererea unui grup mare de state nealiniate, susținute de țări socialiste, cea de-a 20-a

sesiune a Adunării Generale a ONU din 1965 a decis convocarea unei conferințe mondiale privind dezarmarea, al cărei scop era înlăturarea obstacolelor din calea dezarmării.

Uniunea Sovietică și țările socialiste încă consideră că dezarmarea generală și completă (și mai ales dezarmarea nucleară) sub control internațional strict și cuprinzător este sarcina lor istorică.

Țările socialiste, împreună cu cererile pentru implementarea rapidă a dezarmării generale și complete, au căutat cu insistență oprirea completă a testării armelor nucleare. Adoptarea unei astfel de măsuri este dictată de necesitatea de a slăbi cursa armelor nucleare

femeile, precum și considerațiile de mediu și preocuparea pentru protejarea sănătății umane.

Încă din 10 mai 1955, Uniunea Sovietică a înaintat oficial o propunere de oprire a testării armelor nucleare. Ca răspuns la aceasta, Statele Unite și Anglia au declarat că au nevoie de teste continue pentru a asigura securitatea „lumii libere”. Numai sub presiunea oamenilor au fost forțați să intre în negocieri cu Uniunea Sovietică. Aceste negocieri s-au deschis la 31 octombrie 1958 la Geneva, apoi au fost transferate Comitetului de dezarmare format din 18 națiuni. Problema interzicerii testelor de arme nucleare a fost discutată și în sesiunile Adunării Generale a ONU.

În timpul negocierilor, au apărut două linii de politică pe această temă. La prima întâlnire a negocierilor de la Geneva, Uniunea Sovietică a introdus un proiect de tratat privind încetarea completă a testării armelor nucleare pe perpetuitate. SUA și Anglia au luat o poziție diferită. Au început să adune obstacol după altul pe calea negocierilor pentru a preveni interzicerea testelor, dacă nu complet, atunci măcar parțial. Ei au insistat în mod deosebit asupra excluderii din acord a interdicției exploziilor nucleare subterane.

În mod oficial, ei au justificat această cerință prin faptul că echipamentul științific existent nu poate distinge semnalele seismice provenite din exploziile subterane ale armelor nucleare. Acest lucru nu era adevărat. Cu toate acestea, bazându-se pe acest „argument”, SUA și Anglia au susținut că este posibil să se încalce interdicția testelor nucleare subterane și ca

Garanțiile pentru implementarea fidelă a tratatului au necesitat o verificare amplă la fața locului a fenomenelor suspectate a fi explozii nucleare subterane. Partea sovietică a considerat în mod rezonabil aceste afirmații ca pe o cerere de legalizare a spionajului internațional împotriva URSS și le-a respins. Uniunea Sovietică credea că sistemul de control ar putea fi implementat prin mijloace naționale de detectare a exploziilor nucleare. URSS era totuși gata să accepte orice sistem de control ca parte a programului de dezarmare generală și completă, dar acest lucru nu se potrivea puterilor occidentale.

Testele nucleare, care au continuat între timp, au crescut poluarea aerului cu substanțe radioactive periculoase pentru sănătatea umană și

au complicat situația internațională. Acest lucru a determinat o mișcare tot mai mare în rândul publicului larg din toate țările lumii de a le interzice. Cea de-a XV-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat o rezoluție specială prin care se cere puterilor care dețin arme nucleare să înceteze testarea acestora de la 1 ianuarie 1963.

La începutul lui iulie 1963, guvernul sovietic a propus, pentru a depăși impasul creat de puterile occidentale, încheierea unui acord de oprire a testărilor în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, lăsând problema testării subterane pentru viitor. Guvernul sovietic a pornit de la faptul că Statele Unite și Marea Britanie au convenit să monitorizeze încetarea testelor în aceste medii folosind mijloace naționale de detectare a exploziilor nucleare.

Această propunere a stat la baza negocierilor purtate la Moscova în perioada 15-25 iulie 1963, care s-au încheiat cu parafarea, la 25 iulie, a Tratatului de interzicere a testelor armelor nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă. La 5 august, tratatul a fost semnat la Moscova, iar pe 10 octombrie a intrat în vigoare după ratificarea de către cei trei participanți inițiali.

Tratatul, constând dintr-un preambul și cinci articole, obligă părțile să interzică, să prevină și să nu efectueze explozii de testare a armelor nucleare și alte explozii nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, precum și în orice alt mediu. în cazul în care o astfel de explozie provoacă caderea de substanţe radioactive.precipitaţii în afara limitelor teritoriale ale statului care produce explozia. Părțile la tratat se angajează să se abțină de la inducerea, încurajarea sau participarea în orice fel la orice explozie de testare a armelor nucleare sau orice alte explozii nucleare oriunde în oricare dintre mediile menționate mai sus.

Tratatul era deschis spre semnare de către toate statele și orice stat putea să adere la el în orice moment. Contractul este pe durata nelimitata, dar fiecare parte la contract

Tratatul privind principiile pentru activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic

pa se poate retrage din el dacă decide că „circumstanțe excepționale legate de conținutul tratatului au pus în pericol interesele supreme ale țării sale”. El trebuie să notifice toți ceilalți participanți cu privire la retragerea sa cu trei luni în avans.

Guvernele URSS, SUA și Anglia au declarat în preambulul tratatului că se vor strădui să interzică „pentru totdeauna toate exploziile de testare a armelor nucleare”.

Tratatul de încetare a testelor nucleare în trei medii a fost un document de mare importanță internațională. Este foarte important din punct de vedere economic. Tratatul, într-o anumită măsură, previne, de asemenea, cursa înarmărilor nucleare și creează condițiile preliminare pentru luarea de noi pași pentru atenuarea tensiunilor internaționale și rezolvarea problemei dezarmării. Semnificația tratatului este dovedită de faptul că peste 100 de state i-au aderat într-un timp foarte scurt.

Primul pas concret în limitarea cursei înarmărilor, care a fost Tratatul de la Moscova de interzicere a testelor de arme nucleare în trei medii, a fost un bun început pentru acțiuni ulterioare în această direcție.

La 7 decembrie 1964, guvernul sovietic a înaintat la sesiunea a XIX-a a Adunării Generale a ONU un memorandum privind măsurile de atenuare în continuare a tensiunii internaționale și de limitare a cursei înarmărilor. Ea a formulat în cea mai completă formă propunerile URSS cu privire la aceste probleme, care fuseseră deja înaintate mai devreme în diverse ipoteze și cu diverse ocazii.

Uniunea Sovietică a acordat întotdeauna o mare atenție stabilirii cooperării internaționale în domeniul utilizării pașnice a spațiului cosmic. Cu participarea sa activă, cea de-a XVI-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat o rezoluție la 6 decembrie 1961, prin care a cerut statelor să implementeze o astfel de cooperare. În iunie 1962, guvernul sovietic a înaintat ONU un proiect de declarație privind principiile activităților statelor în spațiu. Sesiunea XVIII a Adunării Generale a ONU din 13 decembrie 1963 a adoptat o declarație bazată pe această propunere sovietică. În aceeași sesiune, la inițiativa URSS și SUA, a fost adoptată o rezoluție prin care se cere statelor să se abțină de la a pune pe orbită în jurul Pământului obiecte cu arme nucleare sau alte tipuri de arme de distrugere în masă, de la instalarea unor astfel de arme pe suprafața cerească. corpuri sau plasarea lor în spațiul cosmic.

În elaborarea acestor decizii, Uniunea Sovietică a înaintat în mai 1966 celei de-a 21-a sesiuni a Adunării Generale a ONU o propunere „Cu privire la încheierea unui acord internațional privind principiile juridice ale activităților statelor din

cercetarea și explorarea Lunii și a altor corpuri cerești”. În cadrul sesiunii, a fost elaborat și aprobat un proiect de tratat privind principiile activităților statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic. S-a bazat pe propunerile sovietice pentru un proiect de tratat.

Tratatul privind principiile activităților statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic, inclusiv a Lunii și a altor corpuri cerești, a fost semnat de reprezentanții URSS, SUA și Marea Britanie la 27 ianuarie 1967 simultan la Moscova, Washington și Londra. . În aceeași zi a început semnarea tratatului de către alte țări.

Tratatul constă dintr-un preambul și 17 articole. Afirmă că spațiul cosmic este deschis explorării și utilizării de către toate statele fără nicio discriminare. Spațiul cosmic, inclusiv Luna și alte corpuri cerești, nu este supus aproprierii naționale. Părțile la tratat se angajează să nu plaseze pe orbită în jurul Pământului obiecte cu arme nucleare sau alte tipuri de arme de distrugere în masă, să nu instaleze astfel de arme pe corpuri cerești sau să le plaseze în spațiul cosmic

în orice alt mod. Este interzisă crearea de baze militare, structuri și fortificații pe corpurile cerești. Părțile la tratat, atunci când explorează și folosesc spațiul cosmic, trebuie să fie ghidate de principiile cooperării și asistenței reciproce. Aceștia se angajează să ia în considerare în mod egal solicitările altor state pentru a le oferi posibilitatea de a observa zborul obiectelor spațiale lansate de aceste state, precum și să informeze publicul despre rezultatele cercetărilor spațiale. Toate stațiile și navele spațiale ale unui anumit stat situate pe corpuri cerești sunt deschise reprezentanților altor țări pe baza reciprocității.

Tratatul privind principiile care guvernează activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic, inclusiv a Lunii și a altor corpuri cerești, are o durată nelimitată. Fiecare stat i se poate alătura, ceea ce în curând au făcut peste 100 de state.

Tratatul are o importanță internațională enormă, creând o bază legală și politică pentru prevenirea unei curse înarmărilor pe Pământ și în spațiu.

Odată cu problema opririi testelor nucleare și neutilizarea spațiului în scopuri militare, problema neproliferării armelor a căpătat o mare importanță în anii 60.

Tratatul privind neproliferarea armelor nucleare

razboi nuclear

Apariția acestei probleme nu se datorează doar faptului că numărul țărilor care dețin arme nucleare este în creștere. Setarea sa s-a datorat și pericolului accesului la 428 nuclear

arme în condițiile specifice anilor 60 ale revanșiștilor vest-germani, iar mai târziu - alți aventurieri nucleari.

Deja în decembrie 1961, a XVI-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat o rezoluție „Cu privire la prevenirea proliferării mai largi a armelor nucleare”. Ea a cerut tuturor statelor să încheie un acord internațional prin care puterile nucleare să se angajeze să se abțină de la transferul controlului asupra armelor și de la comunicarea informațiilor necesare pentru producerea acestor arme către statele care nu le dețin. Aceștia din urmă au fost de acord să nu producă arme nucleare sau să le achiziționeze în alt mod.

Deoarece Statele Unite și unii dintre partenerii săi încă lucrau pentru introducerea Germaniei în arme nucleare prin crearea forțelor nucleare multilaterale NATO, la 24 septembrie 1965, Uniunea Sovietică a înaintat un proiect specific de Tratat privind neproliferarea armelor nucleare către a 20-a sesiune a Adunării Generale a ONU. La 23 noiembrie 1965, Adunarea Generală a adoptat o rezoluție prin care cere tuturor statelor să încheie rapid un Tratat privind neproliferarea armelor nucleare. Un comitet format din 18 state a fost însărcinat cu negocieri urgente pe această temă.

În 1966-1967 au avut loc consultări între guvernele URSS și SUA pe tema încheierii unui Tratat de neproliferare a armelor nucleare. În august

1967, au depus proiecte identice ale acestui tratat Comitetului celor 18 state fără art. 3 despre control. În urma analizării în continuare a acestei probleme, s-au adus modificări proiectelor de tratate care au ținut cont de dorințele altor state exprimate de acestea în cadrul discuției: privind utilizarea pașnică a energiei nucleare; privind dezarmarea nucleară a statelor care dețin astfel de arme; privind controalele periodice ale executării contractului. Referitor la art. 3 privind controlul, URSS și SUA au propus ca controlul asupra punerii în aplicare a tratatului să fie efectuat de organele AIEA și în conformitate cu procedura adoptată de aceasta.

În timpul dezbaterii tratatului, s-au exprimat, de asemenea, dorința ca puterile nucleare să garanteze securitatea statelor non-nucleare care aderă la tratat împotriva unei eventuale agresiuni împotriva acestora cu ajutorul armelor nucleare. URSS, SUA și Marea Britanie au dat astfel de garanții și au fost aprobate printr-o decizie a Consiliului de Securitate din 19 iunie 1968.

Versiunea finală a tratatului a fost aprobată de a XXII-a sesiune a Adunării Generale a ONU din iunie 1968 și a fost deschisă spre semnare la 1 iulie 1968.

La 1 iulie 1968, Tratatul de neproliferare a armelor nucleare a fost semnat în trei capitale deodată - Moscova, Washington și Londra. În aceeași zi a fost deschis spre semnare de către alte state.

429

Tratatul prevede că puterile deținătoare de arme nucleare nu vor transfera nimănui aceste arme sau alte dispozitive nucleare explozive, precum și controlul asupra acestora, nici direct, nici indirect. Statele care nu dețin arme nucleare s-au angajat să nu accepte sau să controleze astfel de arme sau alte dispozitive explozive nucleare, direct sau indirect de la nimeni, și să nu producă sau să achiziționeze în alt mod arme nucleare. Tratatul a obligat statele care nu posedă arme nucleare să accepte sistemul de control existent la Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) pentru a preveni deturnarea energiei nucleare de la utilizări pașnice către producția de arme nucleare. Tratatul prevedea dreptul participanților săi de a dezvolta cercetarea, producerea și utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice sub control internațional.

În conformitate cu termenii acestuia, tratatul a intrat în vigoare la 5 martie 1970, în urma ratificării și depunerii instrumentelor de ratificare de către statele depozitare și alte 40 de state semnatare. Tratatul prevede că, la 25 de ani de la intrarea sa în vigoare, trebuie convocată o conferință pentru a decide dacă ar trebui să rămână în vigoare pe termen nelimitat sau să fie prelungită pentru o perioadă sau perioade de timp suplimentare specificate.

Tratatul de neproliferare a armelor nucleare a fost semnat în curând de peste 100 de state. Două puteri nucleare – Franța și China – precum și unele așa-numite puteri „aproape nucleare” – Pakistan, Israel și Africa de Sud – nu s-au alăturat tratatului. Având în vedere caracterul agresiv al politicilor unora dintre ei, statele lor vecine (India, un număr de state arabe) s-au abținut să adere la tratat.

Inițiativele de pace ale URSS și ale altor țări socialiste, propunerile lor de dezarmare nu puteau să nu găsească un răspuns și sprijin în rândul celor mai largi cercuri ale comunității mondiale, iar altele noi se răspândesc.

Popoarele lumii în lupta pentru pace și securitate internațională în anii 60

Până la începutul anilor '60, forme și metode de luptă anti-război. De exemplu, unul dintre evenimentele majore din istoria luptei poporului britanic pentru pace a fost formarea organizațională în 1958 a „Mișcării pentru dezarmare nucleară”. Aldermaston Peace Walks, desfășurate în timpul sărbătorilor de Paște și numite după orașul Aldermaston, unde se află centrul de cercetare a armelor nucleare, câștigă o mare popularitate nu numai în Anglia, ci și în străinătate. Participanții la marșurile Aldermaston nu numai că au cerut interzicerea armelor nucleare, ci s-au opus desfășurării US-430.

bazele militare de pe teritoriul britanic, împotriva furnizării de terenuri de antrenament pentru trupele NATO, împotriva participării Angliei la NATO. Evenimente similare au început să aibă loc în alte țări europene, în special în Germania.

În Japonia au avut loc numeroase mitinguri și demonstrații de masă ale luptătorilor pentru pace, unde muncitorii au protestat împotriva armelor nucleare și împotriva amplasării bazelor americane pe pământul japonez. Mișcarea pentru pace s-a dezvoltat și în diferite forme în Statele Unite. Din 1960, au început să aibă loc întâlniri între personalități publice ale URSS și SUA cu privire la problemele coexistenței pașnice și dezarmarii, care mai târziu au devenit cunoscute sub denumirea de întâlniri de la Dartmouth.

Un eveniment semnificativ a fost Congresul pentru Dezarmare și Pace de la Moscova, desfășurat în iulie 1962. La lucrările sale au participat reprezentanți din 121 de țări. Participarea pe scară largă la lucrările congresului a delegațiilor din țările eliberate a mărturisit atât succesele mișcării de eliberare națională, cât și popularitatea ideilor de pace și securitate în rândul țărilor eliberate.

Mișcarea forțelor iubitoare de pace s-a intensificat semnificativ de la mijlocul anilor ’60 în timpul luptei împotriva agresiunii americane din Indochina. Problema vietnameză a fost, de asemenea, centrală în activitatea Congresului Mondial pentru Pace, Independență Națională și Dezarmare Generală, desfășurat în iulie 1965 la Helsinki. Este simbolic faptul că ziua de deschidere a congresului a fost declarată Ziua Vietnamului.

Congresul a susținut și propunerea țărilor socialiste de a crea un sistem de securitate colectivă în Europa. Delegații au cerut puterilor nucleare să declare oficial că niciuna dintre ele nu va fi prima care va folosi arme atomice.

Escaladarea agresiunii americane în Vietnam a contribuit la creșterea protestelor în masă în rândul studenților, intelectualilor și apoi a maselor mai largi din diferite țări din întreaga lume și, cel mai

important, în Statele Unite. În 1967-1968, mișcarea anti-război din Statele Unite a acoperit practic întreaga țară. Partidul Comunist din SUA, după cum a remarcat secretarul său general Gass Hall, „a făcut din pace tema centrală a activității sale”. Pentru prima dată, a început crearea unor coaliții anti-război, care au inclus o varietate de organizații publice. Astfel, în 1965, a fost creat Comitetul Național de Coordonare pentru Încheierea Războiului din Vietnam. Experiența creării de coaliții anti-război a fost aplicată în Statele Unite în anii următori. Formelor tradiționale de luptă (demonstrații, mitinguri), s-au adăugat altele noi - sit-in-uri, întâlniri de dezbatere de condamnare a agresiunii americane în Indochina, arderi în masă de carduri de proiect, „audieri” publice după exemplul „audizilor” în comisiile Congresului, raiduri asupra posturilor de recrutare și distrugeri în ele

431

proiecte de documente, anchete publice privind activitățile corporațiilor care profită de război etc.

Lupta împotriva agresiunii SUA din Indochina s-a desfășurat și în alte țări. A contribuit la întărirea acțiunilor comune ale diferitelor forțe sociale, care în perioada anterioară au acționat separat sau nu au fost suficient de active. O piatră de hotar importantă în lupta pentru unitatea de acțiune între forțele iubitoare de pace a fost Conferința Internațională asupra Vietnamului, desfășurată la Stockholm în iulie 1967. La ea au participat 22 de organizații internaționale și peste 60 de organizații naționale. Comuniștii și social-democrații, liberalii și creștin-democrații și oameni cu convingeri politice diferite au colaborat cu succes în cadrul Conferinței de la Stockholm. Această conferință a marcat începutul unei noi etape de cooperare între forțele iubitoare de pace de diferite orientări, numită mișcarea de la Stockholm. S-a decis crearea unui Comitet Internațional de Coordonare permanent pentru Conferința de la Stockholm asupra Vietnamului. Lupta pentru pace din Vietnam a fost una dintre principalele probleme la Adunarea Mondială pentru Pace de la Berlin, în iunie 1969. La activitatea sa au participat reprezentanți ai publicului iubitor de pace din peste 100 de țări și peste 50 de organizații internaționale.

De asemenea, evoluțiile din Orientul Mijlociu nu au trecut pe lângă Mișcarea pentru Pace Mondială. Consiliul Mondial de Pace a luat măsuri pentru a explica pe scară largă adevărata semnificație a agresiunii Israelului din iunie 1967 și a cerut retragerea trupelor israeliene din toate teritoriile ocupate. În noiembrie 1967, la Delhi a avut loc Conferința Internațională în sprijinul popoarelor arabe.

Rolul organizațiilor publice în lupta pentru securitatea europeană a fost și el mare. Mișcarea socială pentru securitatea europeană a apărut din căutarea unor poziții reciproc acceptabile între diverse forțe socio-politice. În cadrul discuției, comuniștii au evidențiat importanța strategiei fronturilor democratice largi și depășirea diviziunii în mișcarea muncitorească. Comuniștii și-au demonstrat din nou clar dorința de a acționa în comun cu socialiștii și social-democrații la scară națională și internațională pentru a lupta pentru pace, democrație, independență națională și progres social.

Comuniştii sunt cei mai progresişti luptători pentru pace şi dezarmare în lupta pentru pace . După cum a subliniat V.I. Lenin, ei

idealul este „sfârşitul războaielor, pacea între naţiuni, sfârşitul jafurilor şi violenţei”1.

1 Lenin V.I. Poli. Colectie Op." vol. 26, p. 304.

Comuniștii au fost primele dintre toate forțele politice care au pus problema pericolului de moarte al războiului termonuclear. În documentele speciale ale Reuniunilor Internaționale ale Partidelor Comuniști și Muncitorilor din 1957 și 1960 - Manifestul pentru pace și Apelul către popoarele lumii - au făcut apel la prevenirea războiului mondial. „În fața amenințării unei catastrofe militare, care ar provoca victime enorme, moartea a sute de milioane de oameni și ar transforma principalele centre ale civilizației mondiale în ruine”, se spunea în Adresa către popoarele lumii, „Chestiunea păstrării păcii ne îngrijorează mai mult decât oricând.” întreaga umanitate.”

Întâlnirile Internaționale ale Partidelor Comuniștilor și Muncitorilor și ideile și propunerile pe care le-au formulat au fost de mare importanță pentru mobilizarea maselor largi de a lupta împotriva militarismului și a planurilor agresive ale imperialiștilor.

O importanță deosebită a avut analiza în documentele Conferințelor a problemei coexistenței pașnice ca formă specială de luptă de clasă între socialism și capitalism. Coexistența pașnică a fost văzută nu ca un răgaz între războaie, ci ca bază pentru o restructurare radicală a relațiilor internaționale. „Comuniștii”, spunea Declarația Conferinței Partidelor Muncitorilor Comuniști din 1960, „văd misiunea lor istorică nu numai de a aboli exploatarea și sărăcia la scară globală și de a elimina pentru totdeauna posibilitatea oricărui război din viața societății umane, dar deja în epoca modernă pentru a scăpa omenirea de coșmarul unui nou război mondial. Partidele comuniste din toate țările își vor dedica toată puterea și energia pentru realizarea acestei mari misiuni istorice.”

În 1969, a avut loc la Moscova următoarea întâlnire internațională a partidelor comuniști și muncitorești, care a adoptat, printre alte documente, „Apelul în apărarea păcii”. În cadrul întâlnirii s-a afirmat că dorința popoarelor de pace se inspiră din politicile iubitoare de pace ale Uniunii Sovietice și ale altor țări socialiste care apără principiile și politicile de conviețuire pașnică. Întâlnirea a subliniat că politica de conviețuire pașnică este o parte integrantă a luptei anti-imperialiste a popoarelor.

CRONOLOGIE

2 septembrie

Septembrie

11 septembrie 2 octombrie - octombrie 16 decembrie-

10 ianuarie

27 februarie

5 martie

22 martie

25 aprilie - 12 iulie 4 iulie 29 iulie - 15 octombrie octombrie - decembrie

4 noiembrie – 11 decembrie

2 decembrie

10 februarie

4 martie

1945 _

Semnarea actului de predare a Japoniei. Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Începutul intervenției puterilor imperialiste împotriva Republicii Indonezia.

– Prima sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe de la Londra.

I Congresul Mondial al Sindicatelor. Formarea Federației Mondiale a Sindicatelor.

26 Reuniunea de la Moscova a miniștrilor de externe ai URSS, SUA și Marea Britanie.

1946 _

Deschiderea primei sesiuni a Adunării Generale a ONU. Începutul activităților ONU.

Semnarea Tratatului de prietenie și asistență reciprocă și a Acordului de cooperare economică și culturală între URSS și Mongolia.

Discursul lui W. Churchill la Fulton (SUA) – programul Războiului Rece împotriva socialismului.

Desființarea Mandatului englez pentru Transiordania și proclamarea acestuia ca stat independent.

a II- a sesiune a Consiliului Miniştrilor de Externe de la Paris.

Proclamarea Independenței Filipine.

Conferința de pace de la Paris cu Italia, Bulgaria, Ungaria și Finlanda.

A doua parte a primei sesiuni a Adunării Generale a ONU.

a III-   a a Consiliului Miniștrilor de Externe de la New York.

Începutul războiului colonialiștilor francezi împotriva popoarelor din Indochina.

Unificarea zonelor britanice și americane de ocupare a Germaniei într-un singur teritoriu de ocupație - Bisonia.

1947 _

Semnarea tratatelor de pace la Paris cu Italia, Bulgaria, Ungaria, România și Finlanda.

Semnarea Tratatului de Alianță anglo-franceză la Dunkerque.

10 martie – 24 aprilie 12 martie

5 iunie

19 iunie

27 iunie – 2 iulie

12-15 iulie

15 august

2 septembrie

15 septembrie

Septembrie - noiembrie 25 noiembrie - 15 decembrie

4 ianuarie

4 februarie

4 februarie

18 februarie

februarie

23 februarie – 6 martie 20 aprilie – 1 iunie

17 martie

18 martie

6 aprilie

Aprilie

14 mai

18 iunie

23–24 iunie

30 iulie - 18 august 1948 mai 1949 9 septembrie

a IV-   a a Consiliului Miniștrilor de Externe de la Moscova.

Proclamarea doctrinei Truman de către Statele Unite ale Americii.

Proclamarea Planului Marshall de către Statele Unite ale Americii.

Adoptarea de către Comisia Orientului Îndepărtat a unei rezoluții privind obiectivele politice ale puterilor aliate din Japonia.

Reuniunea de la Paris a miniștrilor de externe ai URSS, Angliei și Franței pe tema „Planului Marshall”.

Conferința de la Paris a 16 țări europene care au acceptat să participe la Planul Marshall.

Declarația de independență a Indiei și împărțirea sa în două stăpâniri - India și Pakistan.

Semnarea Tratatului inter-american pentru apărarea emisferei vestice la Rio de Janeiro.

Intrarea în vigoare a tratatelor de pace cu Italia, Bulgaria, Ungaria, România și Finlanda.

a II-   a sesiune a Adunării Generale a ONU.

a V- a sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe de la Londra.

1948 _

Proclamarea Birmaniei ca stat independent. Proclamarea Ceylonului ca stat independent.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Uniunea Sovietică și România.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Uniunea Sovietică și Ungaria.

Eliminarea tentativelor de lovitură de stat contrarevoluționară în Cehoslovacia.

Întâlnire separată a SUA, Marea Britanie, Franța, Belgia, Olanda și Luxemburg pe tema „chestiunii germane” la Londra.

Semnarea la Bruxelles a unui acord între Marea Britanie, Franța, Belgia, Olanda și Luxemburg privind crearea Alianței Militare de Vest.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Uniunea Sovietică și Bulgaria.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Uniunea Sovietică și Finlanda.

Crearea Organizației Statelor Americane (OEA). Proclamarea statului Israel.

Reforma monetară separată în zonele vestice ale ocupației Germaniei, care a dus la apariția „crizei de la Berlin”. '

Întâlnirea miniștrilor de externe ai URSS, Poloniei, Ungariei, României, Bulgariei, Cehoslovaciei, Albaniei și Iugoslaviei privind reglementarea germană.

Conferința Dunării de la Belgrad.

— Sesiunea a III-a a Adunării Generale a ONU.

Proclamarea Republicii Populare Democrate Coreea.

1949 _

25 ianuarie 29 ianuarie

4 aprilie

Aprilie

23 mai - 20 iunie august - noiembrie septembrie septembrie - decembrie 1 octombrie 7 octombrie

Crearea Consiliului de Asistență Economică Reciprocă.

Declarația Ministerului Afacerilor Externe al URSS cu privire la Pactul Atlanticului de Nord.

Semnarea agresivului Pact Atlantic de Nord la Washington.

I Congres mondial de pace la Paris și Praga.

a VI- a sesiune a Consiliului Miniștrilor de Externe de la Paris.

Masa rotundă olandeză-indoneziană la Haga.

Proclamarea Republicii Federale Germania.

a IV-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Proclamarea Republicii Populare Chineze.

Proclamarea Republicii Democrate Germane.

1950 _

26 ianuarie

14 februarie

Martie

iunie 1950 - iulie 1953 19 septembrie

septembrie 1950 - noiembrie 1951 20-21 octombrie

noiembrie

Declarația Indiei ca republică suverană;

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Uniunea Sovietică și Republica Populară Chineză.

Adoptarea Proclamației privind interzicerea armelor atomice de către Comitetul permanent al Congresului Mondial de Pace de la Stockholm.

Lupta de eliberare a poporului coreean.

Publicarea de către guvernele SUA, Angliei și Franței a comunicatului miniștrilor de externe cu privire la problema remilitarizării Germaniei.

a V-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai URSS, Albaniei, Bulgariei, Cehoslovaciei, Poloniei, României, Ungariei și RDG la Praga în legătură cu decizia reuniunii de la New York a miniștrilor de externe din SUA, Anglia și Franța.

Al 11-lea Congres Mondial de Pace de la Varșovia. Crearea Consiliului Mondial pentru Pace.

1951 _

februarie

1 septembrie

8 septembrie

8 septembrie

15 octombrie

noiembrie 1951 -

februarie 1952

24 decembrie

Apelul Consiliului Mondial de Pace privind încheierea unui Pact de Pace între Marile Puteri.

Semnarea tratatului militar între Statele Unite, Australia și Noua Zeelandă privind „securitatea reciprocă” (ANZUS). Semnarea unui tratat de pace separat cu Japonia la San Francisco.

Semnarea Tratatului de Securitate Japonia-SUA. Denunțarea de către Egipt a Tratatului anglo-egiptean din 1936.

a VI-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Proclamarea independenței Libiei.

436

1952 _

26 mai Semnarea „acordului general” de la Bonn.

27 mai Semnarea la Paris a acordului privind crearea „European

comunitatea de apărare” (EOC).

Octombrie 1952 - a VII-a sesiune a Adunării Generale a ONU. august 1953

Decembrie Congresul Popoarelor pentru Pace de la Viena.

1953 _

18 iunie

27 iulie

septembrie 1953—septembrie 1954 1 octombrie

25 ianuarie — 18 februarie

26 aprilie — 21 iulie

8 septembrie

septembrie - decembrie 23 octombrie

29 noiembrie — 2 decembrie

25 ianuarie 24 februarie-

4 aprilie

18 aprilie—24 mai 5

7 mai

11-14 mai

14 mai

Proclamarea Egiptului ca republică.

Semnarea Acordului de armistițiu coreean.

a VIII-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Semnarea unui tratat de apărare reciprocă între Statele Unite și Coreea de Sud.

1954 _

Reuniunea de la Berlin a miniștrilor de externe ai URSS, Angliei, SUA și Franței.

Întâlnirea de la Geneva a miniștrilor de externe ai URSS, China, SUA, Anglia, Franța și alte state interesate privind o reglementare pașnică în Coreea și Indochina.

Semnarea la Manila de către reprezentanții Statelor Unite, Angliei, Franței, Australiei, Noii Zeelande, Pakistanului, Filipinelor și Thailandei a agresivului „Tratat de Apărare Colectivă în Asia de Sud-Est” (CEATO).

a IX-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Semnarea la Paris de către reprezentanții SUA, Anglia, Franța, Germania, Italia, Canada, Belgia, Olanda și Luxemburg a acordurilor privind remilitarizarea Germaniei și includerea acesteia în Uniunea Vest-Europeană și NATO.

Reuniunea de la Moscova a țărilor europene pentru a asigura pacea și securitatea colectivă în Europa. '

1955 _

Încheierea stării de război dintre URSS și Germania. Semnarea acordului militar turco-irakian (Pactul de la Bagdad) la Bagdad.

Aderarea Angliei la Pactul de la Bagdad.

Conferința a 29 de țări din Asia și Africa la Bandung.

Intrarea în vigoare a Acordurilor de la Paris din 23 octombrie 1954

Anulare de către sovietic. Uniunea Tratatului anglo-sovietic din 1942 și a Tratatului franco-sovietic din 1944 și-au pierdut forța ca urmare a încălcării acestor tratate de către guvernele Angliei și Franței.

Reuniunea statelor europene de la Varșovia pentru a asigura pacea și securitatea în Europa.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS, Polonia, România, Ungaria, Cehoslovacia, Albania, Germania de Est, Bulgaria.

437

15 mai

2 iunie

iunie

18–23 iulie

13 septembrie

19 septembrie

20 septembrie 23 septembrie - decembrie 27 octombrie - 16 noiembrie 3 noiembrie

1 ianuarie

14-25 februarie

2 martie

20 martie

3 mai

26 iulie

9 august

16–23 august

19 octombrie

octombrie decembrie

30 octombrie

noiembrie 1956 - martie 1957

Semnarea Tratatului de Stat cu Austria. Semnarea declarației comune sovieto-iugoslave. Adunarea Mondială pentru Pace de la Helsinki.

Întâlnirea la Geneva a șefilor de guvern din URSS, SUA, Anglia și Franța.

Stabilirea relațiilor diplomatice între URSS și Germania.

Semnarea unui protocol între URSS și Finlanda privind prelungirea pe 20 de ani a Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă din 6 aprilie 1948 și a unui acord între URSS și Finlanda privind

renunțarea la drepturile Uniunii Sovietice de a folosi Porkkala. -Baza militară Udd și transferul acesteia în Finlanda.

Semnarea Tratatului privind relațiile dintre URSS și RDG. Pakistanul se alătură Pactului de la Bagdad.

a X- a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai URSS, SUA, Anglia și Franța la Geneva.

Iranul se alătură Pactului de la Bagdad.

1956

Proclamarea independenței Sudanului.

XX Congresul PCUS.

Declarația de independență a Marocului. Declarația de independență a Tunisiei.

Lichidarea alianței olandez-indoneziane. Naționalizarea Companiei Canalului Suez de către guvernul egiptean.

Declarație a guvernului sovietic cu privire la problema Canalului Suez.

Conferința de la Londra a 22 de state privind problema Canalului Suez.

Semnarea unei declarații de către Uniunea Sovietică și Japonia privind încetarea stării de război și stabilirea relațiilor diplomatice.

Agresiunea anglo-franceză-israeliană împotriva Egiptului.

Declarația guvernului Uniunii PCC privind principiile dezvoltării și consolidării în continuare a prieteniei și cooperării dintre Uniunea Sovietică și alte țări socialiste.

a XI- a sesiune a Adunării Generale a ONU.

5 ianuarie

11 februarie

6 martie

1957

Mesaj al președintelui SUA D. Eisenhower către Congres cu privire la problema intervenției militare americane în afacerile țărilor din Orientul Apropiat și Mijlociu („Doctrina Eisenhower”).

Note ale guvernului sovietic către guvernele SUA, Angliei și Franței, care conțin proiectul „Principii de bază ale Declarației URSS, SUA,

Anglia și Franța privind problema păcii și securității în Orientul Apropiat și Mijlociu și non- amestec în afacerile interne ale țărilor din această regiune.”

Declarația de independență a Ghanei.

9 martie

25 martie

27 iulie

31 august

septembrie - decembrie 2 octombrie

4 octombrie

23—25 octombrie

14-16 noiembrie

16-19 noiembrie

19 decembrie

26 decembrie—

1 ianuarie 1958

Intrarea în vigoare a Doctrinei Eisenhower.

Semnarea la Roma a unui acord între Franța, Germania, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg privind crearea Comunității Economice Europene („Piața comună”).

Publicarea unui raport TACC privind testarea cu succes a unei rachete balistice intercontinentale cu mai multe etape efectuate în Uniunea Sovietică.

Proclamarea independenței Federației din Malaya.

a XI-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Propunerea guvernului polonez de a crea o zonă fără nucleare în Europa („planul lui Rapacki”).

Lansarea primului satelit artificial de Pământ din Uniunea Sovietică.

Proclamarea de către guvernele SUA și Angliei a „doctrinei interdependenței”.

Întâlnirea reprezentanților a 12 partide comuniste și muncitorești din țările socialiste la Moscova.

Întâlnirea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din 64 de țări la Moscova.

Aprobarea de către o sesiune a Consiliului NATO a „doctrinei interdependenței” și adoptarea unei decizii privind crearea de baze de arme nucleare și locuri de lansare de rachete pe teritoriul țărilor europene membre NATO.

I Conferință de Solidaritate între țările asiatice și africane.

25 martie

31 martie

aprilie 24 mai

iulie

14 iulie

iulie - octombrie

19 septembrie septembrie - decembrie 2 octombrie 27 noiembrie

decembrie

1 ianuarie

10 ianuarie

1958 _

Bundestagul german a adoptat decizia de a înarma Bundeswehr-ul cu arme atomice și de rachete.

Adoptarea de către Sovietul Suprem al URSS a unei rezoluții privind încetarea unilaterală a testării armelor nucleare de către Uniunea Sovietică.

Conferința Statelor Independente din Africa de la Accra

Întâlnirea PCC a statelor membre ale Pactului de la Varșovia la Moscova.

Congresul Mondial pentru Dezarmare și Cooperare Internațională de la Stockholm.

Revoluție anti-imperialistă în Irak.

Intervenția militară a SUA în Liban, Anglia în Iordania.

Educația Republicii Algerie.

a XIII- a sesiune a Adunării Generale a ONU.

Proclamarea independenței Republicii Guineea.

Note de la guvernul sovietic către guvernele puterilor occidentale despre transformarea Berlinului de Vest într-un oraș liber demilitarizat.

Conferința Națiunilor Africane de la Accra.

1959 _

Victoria revoluției populare din Cuba.

Note ale guvernului URSS către statele participante la războiul împotriva Germaniei, precum și către guvernele RDG și Republicii Federale Germania privind convocarea unei conferințe de pace și semnarea unui tratat de pace german.

.439

27 ianuarie – 5 februarie

5 martie

24 martie

11 mai – 5 august

septembrie - decembrie

15–27 septembrie

1 ianuarie

19 ianuarie

27 aprilie

20 iunie

26 iunie

30 iunie

1 iulie

1 august

3 august

5 august

7 august

11 august

13 august

15 august

16 august

17 august

20 august

22 septembrie

septembrie - aprilie 1961

23 septembrie

1 octombrie 28 noiembrie

14 decembrie

12 aprilie

17-18 aprilie

XXI Congres extraordinar al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Inițializarea la Ankara a acordurilor militare bilaterale ale SUA cu Turcia, Iran, Pakistan.

Retragerea Republicii Irakului din Pactul de la Bagdad.

Reuniunea de la Geneva a miniștrilor de externe ai URSS, SUA, Marea Britanie și Franța, cu participarea a două state germane - RDG și Republica Federală Germania.

XIV sesiune a Adunării Generale a ONU.

Sejurul președintelui Consiliului de Miniștri al URSS N. S. Hrușciov într-o vizită de stat în SUA.

1960 _

Declarația de independență a Camerunului.

Semnarea „Tratatului de cooperare și securitate reciprocă” între Statele Unite și Japonia.

Declarația de independență a Togo.

Declarația de independență a Federației Mali.

Proclamarea independenței Republicii Malgash.

Formarea Republicii Congo (cu capitala Leopoldville).

Proclamarea Republicii Somalie.

Declarația de independență a Dahomeyului.

Proclamarea independenței Republicii Niger.

Proclamarea independenței Republicii Volta Superioară.

Proclamarea independenței Republicii Coasta de Fildeș.

Declarația de independență a Republicii Ciad.

Declarația de independență a Republicii Centrafricane.

Proclamarea independenței Republicii Congo (cu capitala Brazzaville).

Declarația de independență a Ciprului.

Proclamarea independenței Republicii Gaboneze. Retragerea Senegalului din Federația Mali.

Proclamarea Republicii Senegal.

XV sesiune a Adunării Generale a ONU.

Discurs al președintelui Consiliului de Miniștri al URSS N. S. Hrușciov la o reuniune a Adunării Generale a ONU cu propuneri pentru eliminarea completă și definitivă a sistemului colonial și dezarmarea generală și completă.

Proclamarea independenței Federației Nigeria. Declarația de independență a Mauritaniei.

Întâlnirea reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești la Moscova.

Adoptarea de către Adunarea Generală a ONU a Declarației privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale și dependente.

1961 _

Lansarea navei spațiale sovietice Vostok-1 cu cosmonautul Yu. A. Gagarin la bord este primul zbor uman în spațiu.

Înfrângerea mercenarilor înarmați americani de către poporul cubanez în zona Playa Giron. ':

440

27 aprilie 3–4 iunie

6 iulie

3–5 august

13 august

1–6 septembrie

Septembrie - decembrie 17-31 octombrie 9 decembrie

Proclamarea Sierra Leone ca stat independent. Negocieri la Viena între H. S. Hrușciov și președintele SUA J. Kennedy.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și RPDC.

Întâlnirea primilor secretari ai comitetelor centrale ale Partidelor Comuniștilor și Muncitorilor din țările Pactului de la Varșovia la Moscova.

Introducerea de către Guvernul RDG a unor controale efective la granițele RDG, inclusiv la granița cu Berlinul de Vest.

Conferința de la Belgrad a șefilor de stat și de guvern ai țărilor nealiniate din Asia, Africa și America Latină.

XVI sesiune a Adunării Generale a ONU.

XXII Congres al PCUS.

Declarația de independență a Tanganyika.

1962 _

1 ianuarie

18 martie

1 iulie

1 iulie

3 iulie

9-14 iulie

23 iulie

6 august

15 august

31 august septembrie - decembrie

9 octombrie

Declarația de independență a Samoei de Vest.

Semnarea Acordurilor de la Evian între Franța și Republica Algeriană.

Declarația de independență a Regatului Burundi.

Proclamarea independenței Republicii Rwanda.

Recunoașterea franceză a independenței Republicii Algerie. Congresul Mondial pentru Dezarmare Generală și Pace de la Moscova.

Finalizarea lucrărilor reuniunii de la Geneva a 14 state privind soluționarea pașnică a problemei laoțiane. Întâlnirea a adoptat o declarație privind neutralitatea Laosului.

Declarația de independență a Jamaicanei.

Semnarea acordului indoneziano-olandez asupra Irianului de Vest.

Declarația de independență a Trinidad și Tobago. XVII sesiune a Adunării Generale a ONU.

Declarația de independență a Ugandei.

1963 _

22 ianuarie

22-25 mai

22-25 mai

5 august

16 august

27 noiembrie

10 decembrie

12 decembrie

Semnarea unui acord de cooperare militară între Franța și Germania la Paris.

Sesiunea de la Ottawa a Consiliului NATO a adoptat o decizie privind crearea forțelor nucleare multilaterale NATO.

Conferința șefilor de stat și de guvern africani la Addis Abeba. Crearea Organizației Unității Africane (OAE).

Semnarea la Moscova de către miniștrii de externe ai URSS, SUA și Angliei a Tratatului de interzicere a testarii armelor nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și subacvatic.

Proclamarea Federației Malaeziei, creată de colonialiștii britanici.

Semnarea la Moscova a unui protocol privind prelungirea pe 20 de ani a Tratatului de prietenie, asistență reciprocă și cooperare postbelică din 12 decembrie 1943 sovieto-cehoslovac.

Declarația de independență a Zanzibarului și Pemba. Declarația de independență a Keniei.

441

31 decembrie

Mesaj al președintelui Consiliului de Miniștri al URSS N. S. Hrușciov către toți șefii de stat și de guvern cu o propunere de încheiere a unui tratat internațional privind renunțarea la utilizarea forței pentru soluționarea disputelor teritoriale și a problemelor de frontieră.

1964 _

4 februarie

5 februarie

4 martie

12 iunie

17–22 iulie

25 iulie

7 august

21 septembrie

21 septembrie

30 octombrie

15 noiembrie

25 noiembrie

1–30 decembrie

7 decembrie

30 decembrie

Publicarea prezentării guvernului sovietic către guvernul Germaniei în legătură cu organizarea producției de arme cu rachete în Germania de Vest.

Semnarea acordului comercial sovietico-italian pentru 1964-1969.

Adoptarea de către Consiliul de Securitate al ONU a unei rezoluții privind crearea unei forțe ONU de menținere a păcii în Cipru.

Semnarea la Moscova a Tratatului de prietenie, asistență reciprocă și cooperare între URSS și RDG.

a II-a Conferință a șefilor de stat și de guvern din Africa de la Cairo.

Adoptarea unei decizii de către o reuniune a miniștrilor de externe ai țărilor membre OEA de a aplica sancțiuni colective împotriva Cubei.

Adoptarea unei rezoluții comune de către Senatul SUA și Camera Reprezentanților prin care se aprobă acțiunile forțelor armate americane împotriva Republicii Democratice Vietnam (Rezoluția Tonkin).

Declarație TACC privind provocarea americană în Golful Tonkin.

Declarația de independență a Maltei.

Semnarea la Paris a acordului comercial sovieto-francez pentru 1965-1969.

Declarație a TACC privind intensificarea eforturilor în țările occidentale pentru accelerarea creării forțelor nucleare multilaterale NATO.

Declarație a guvernului sovietic în legătură cu evenimentele din Congo.

XIX sesiune a Adunării Generale a ONU (prima jumătate).

Depunerea de către șeful delegației sovietice la sesiunea a XIX-a a Adunării Generale a ONU a Memorandumului guvernului sovietic privind măsurile de atenuare în continuare a tensiunii internaționale și de limitare a cursei înarmărilor.

Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție privind situația din Congo.

1965 _

17 ianuarie - 18 februarie 18 februarie

18 februarie

17 februarie

4 martie

XIX sesiune a Adunării Generale a ONU (a doua jumătate).

Publicarea unei note de protest din partea guvernului URSS către guvernul Germaniei în legătură cu încercările de a acorda amnistie criminalilor naziști.

Declarația de independență a Gambiei.

Semnarea la Moscova a acordului de comerț și plăți pe termen lung sovieto-cubanez pentru 1965-1970, protocolul privind cifra de afaceri comercială pentru 1965.

Declarație a guvernului sovietic către guvernul SUA în legătură cu interferența crescândă a americanilor în afacerile interne ale Vietnamului, Laosului și Cambodgiei.

8 aprilie

29 aprilie

9 mai

2 iunie

6 august

13 septembrie

20 septembrie

21 septembrie – 22 decembrie 28 septembrie

13 octombrie

18 noiembrie

20 noiembrie

20 noiembrie

2 decembrie

3 decembrie

24 decembrie

Tratatul de prietenie, cooperare și asistență reciprocă dintre URSS și Polonia a fost semnat la Varșovia.

Începutul intervenției armate americane împotriva Republicii Dominicane.

Decizia OEA privind crearea Forțelor Armate Interamericane.

Semnarea la Tokyo a Tratatului privind principiile de bază ale relațiilor dintre Japonia și Coreea de Sud.

Semnarea la Moscova a unui protocol privind extinderea Tratatului de neutralitate și neagresiune reciprocă dintre Uniunea Sovietică și Afganistan din 24 iunie 1931.

Declarația TACC privind conflictul armat dintre India și Pakistan.

Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU care cere încetarea imediată a ostilităților dintre India și Pakistan.

XX sesiune a Adunării Generale a ONU.

Uniunea Sovietică a înaintat Adunării Generale a ONU un proiect de Declarație privind inadmisibilitatea amestecului în afacerile interne ale statelor și privind neproliferarea armelor nucleare.

Semnarea la Sofia a acordului comercial sovieto-bulgar pentru anii 1966-1970. și protocolul privind cifra de afaceri comercială pentru 1966

Semnarea la Moscova a unui acord pe termen lung privind cifra de afaceri și plățile comerciale pentru 1966-1970 și un protocol privind livrările reciproce de bunuri între URSS și Polonia.

Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție care declară nulă și neavenită declarația de independență a Rhodesiei de Sud.

Adunarea Generală a ONU a aprobat o rezoluție privind neproliferarea armelor nucleare.

Semnarea convenției consulare între Uniunea Sovietică și Marea Britanie la Moscova.

Semnarea la Berlin a unui acord comercial pe termen lung între URSS și RDG pentru 1966-1970.

Semnarea la Moscova a acordului comercial pe termen lung sovieto-român pentru anii 1966-1970.

1966 _

10 ianuarie

15 ianuarie

29 martie – 8 aprilie

30 martie

23 aprilie

28 mai

Semnarea Declarației de la Tașkent de către prim-ministrul Indiei L.B. Shastri și președintele Pakistanului Ayub Khan.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și Mongolia.

XXIII Congres al PCUS.

Declarație franceză privind retragerea din organizația militară NATO.

Semnarea unui acord de cooperare economică, științifică și tehnică între URSS și Italia.

Declarație TACC privind conferința miniștrilor de externe din Japonia, Australia, Noua Zeelandă, Thailanda, Filipine, Malaezia, Coreea de Sud,

regimul de la Saigon și clica Chiang Kai-shek (ACPAC) care va fi convocată la Seul pe 14 iunie.

443

16 iunie

30 iunie

Iulie I

5 iulie

12 iulie

3 octombrie

4 octombrie

27 octombrie

8 noiembrie

30 noiembrie

8 decembrie

23 septembrie – 20 decembrie

Crearea A3 PAC (Consiliul Asia-Pacific).

Semnarea la Moscova a Declarației sovieto-franceze, a Acordului de cooperare în studiul și dezvoltarea spațiului cosmic în scopuri pașnice și a Acordului de cooperare științifică, tehnică și economică între URSS și Franța.

Declarație a guvernului sovietic în legătură cu bombardarea SUA asupra zonelor Hanoi și Haiphong.

Declarația privind agresiunea SUA în Vietnam și Declarația privind întărirea păcii și securității în Europa, adoptate de PCC din statele membre ale Pactului de la Varșovia.

Proclamarea Doctrinei Johnson Pacific.

Semnarea la Moscova a acordurilor privind acordarea de noi asistență gratuită de către Uniunea Sovietică Republicii Democrate Vietnam, precum și acordarea de împrumuturi suplimentare, privind cifra de afaceri din anul 1967 și alte documente.

Declarația de independență a Lesotho-ului.

Adoptarea de către Adunarea Generală a ONU a unei rezoluții privind abolirea mandatului Africii de Sud pentru Africa de Sud-Vest (Namibia).

Semnarea unui acord comun de apărare între Siria și OAP.

Declarația de independență a statului Barbados.

Încheierea unei convenții consulare între URSS și Franța.

a XXI-a sesiune a Adunării Generale a ONU.

1967 _

27 ianuarie

29 ianuarie

4 februarie

9 februarie

februarie Í4

22 aprilie

24-26 aprilie

12 mai

23 mai

24 mai

Semnarea Tratatului privind principiile activităților statelor în explorarea și utilizarea spațiului cosmic, inclusiv a Lunii și a altor corpuri cerești, de către URSS, SUA și Anglia.

Declarație a guvernului sovietic către guvernul Japoniei în legătură cu utilizarea teritoriului său, a resurselor umane și materiale ale Statelor Unite pentru agresiunea în Vietnam.

Declarație a guvernului sovietic în semn de protest acut împotriva campaniei antisovietice din China.

Notă de la guvernul sovietic către guvernul Republicii Federale Germania în legătură cu renașterea nazismului și a militarismului în Republica Federală Germania și pretențiile Republicii Federale Germania de a „vorbi în numele întregului popor german”.

Semnarea de către 14 țări din America Latină a unui tratat care interzice depozitarea, utilizarea și producția de arme nucleare în America Latină („Tratatul de la Tla Telolco”).

O sesiune specială a ONU a fost deschisă la New York.

Conferința Partidelor Comuniștilor și Muncitorilor Europeni de la Karlovy Vary privind problemele de securitate în Europa. Conferința a adoptat o declarație „Pentru pace și securitate în Europa” și o serie de alte documente.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și Republica Populară Belarus pentru următorii 20 de ani, precum și comunicatul sovieto-bulgar.

Declarația președintelui OAP Nasser cu privire la închiderea Golfului Aqaba.

Declarație a guvernului sovietic privind situația din Orientul Mijlociu.

444

30 mai

5 iunie

6 iunie

6, 7, 9 iunie

9 iunie

10 iunie

22 iunie

11-12 iulie

24 august

7 septembrie

19 septembrie - 19 decembrie 22 noiembrie

30 noiembrie

19–22 decembrie

Semnarea unui acord comun de apărare între OAP și Iordania (4 iunie - cu Irakul).

Începutul agresiunii armate israeliene împotriva OAP.

Declarație a guvernului sovietic în legătură cu agresiunea armată a Israelului împotriva OAP.

Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU care cer Israelului să înceteze imediat focul și toate acțiunile militare.

Întâlnirea la Moscova a liderilor partidelor comuniste și muncitorești și ai guvernelor din Republica Populară Belarus, Ungaria, Germania de Est, Polonia, CPPt URSS, Cehoslovacia, SFRY, care a analizat problema situației din Orientul Mijlociu. Adoptarea Declarației Comitetelor Centrale ale partidelor comuniste și muncitorești și guvernelor a șapte state socialiste.

URSS a rupt relațiile diplomatice cu Israelul.

Plenul Comitetului Central al PCUS a adoptat o rezoluție „Cu privire la politica Uniunii Sovietice în legătură cu agresiunea israeliană în Orientul Mijlociu”.

Întâlnire a liderilor partidelor comuniste și muncitorești și a șefilor de guvern din țările socialiste cu privire la situația din Orientul Mijlociu.

Delegația URSS la Comitetul de dezarmare format din 18 națiuni a înaintat spre examinare un proiect de tratat privind neproliferarea armelor nucleare. Un proiect de tratat similar a fost prezentat și de delegația SUA.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și Ungaria.

Prima parte a sesiunii XXII a Adunării Generale a ONU.

Consiliul de Securitate al ONU a adoptat Rezoluția 242 privind Orientul Mijlociu, cerând retragerea tuturor trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate.

Proclamarea independenței Republicii Populare Yemenul de Sud.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai țărilor socialiste europene la Varșovia privind situația din Orientul Mijlociu.

12-16 ianuarie

22–24 ianuarie

1 februarie–29 martie

12 Martie

22 aprilie

24 aprilie–12 iunie

16 mai

14 iunie

1968

Vizitele Secretarului General al PC-ului PCUS L. I. Brejnev și ale Președintelui Consiliului de Miniștri al URSS A. N. Kosygin în Republica Populară Polonia și Republica Democrată Germană.

Vizita prim-ministrului britanic Henry Wilson în URSS.

A doua sesiune a Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD).

Declarația de independență a Mauritius.

Semnarea la Moscova, Londra și Washington a Acordului privind salvarea astronauților, întoarcerea astronauților și întoarcerea obiectelor lansate în spațiul cosmic.

A doua parte a sesiunii XXII a Adunării Generale a ONU de la New York.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Ungaria și Polonia la Budapesta.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între Ungaria și Cehoslovacia la Budapesta.

27 iunie—4 iulie

1 iulie

4—10 iulie

14-15 iulie

3 august

16 august

21 august

23 august—26 septembrie 6 septembrie 24 septembrie—21 decembrie

12 octombrie

16 octombrie

25 noiembrie

Vizită în URSS a partidului și delegației guvernamentale din Republica Populară Maghiară condusă de primul secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Socialist Panorusesc J. Kadar.

Semnarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare la Moscova, Londra și Washington (intrat în vigoare la 5 martie 1970).

Vizită în URSS a președintelui OAP, G. A. Nasser.

Întâlnirea la Varșovia a liderilor partidelor și guvernelor din Republica Populară Belarus, Ungaria, Germania de Est, Polonia și URSS.

Întâlnire la Bratislava a reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești din Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia, URSS și Cehoslovacia.

Semnarea la Praga a Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă dintre Cehoslovacia și CPP.

Aderarea la Republica Socialistă Cehoslovacă la cererea liderilor de partid și guvern cehoslovac ai unităților militare ale URSS și ai unităților armate din Bulgaria, Ungaria, Germania de Est și Polonia pentru a ajuta muncitorii din Cehoslovacia să apere câștigurile socialismului de inamicii interni și externi. .

Negocierile sovieto-cehoslovace la Moscova. Declarația de independență a Swazilandului.

XXIII sesiune a Adunării Generale a ONU de la New York.

Declarația de independență a Guineei Ecuatoriale.

Semnarea la Praga a unui acord între URSS și Cehoslovacia privind condițiile prezenței temporare a trupelor sovietice pe teritoriul Cehoslovaciei.

Semnarea la Moscova a unui acord privind acordarea de asistență economică și militară gratuită de către Uniunea Sovietică Republicii Democrate Vietnam și privind acordarea de noi împrumuturi pe termen lung.

4 ianuarie

18 ianuarie

17 martie

29 martie

23–26 aprilie 5–17 iunie

6–8 iunie

25 iulie

1 septembrie

16 septembrie–17 decembrie

1969

Semnarea la Fez (Maroc) a unui acord privind transferul teritoriului Ifni de către Spania către Maroc.

Începutul negocierilor cvadripartite (DRV, MNLF, SUA, regimul Saigon) la Paris pentru o înțelegere politică în Vietnam.

Întâlnirea la Budapesta a Comitetului Politic Consultativ al Statelor Părți la Pactul de la Varșovia. Luarea unei decizii privind formarea Comitetului Miniștrilor Apărării din statele membre ale Pactului de la Varșovia.

Declarație a guvernului sovietic în legătură cu incidentul armat de la granița sovieto-chineză în zona insulei Damansky de pe râul Ussuri.

XXIII sesiune a CMEA la Moscova.

Întâlnirea internațională a partidelor comuniști și muncitorești de la Moscova.

Adoptarea deciziei de către Congresul Reprezentanților Poporului din Vietnam de Sud de a crea Republica Vietnam de Sud și formarea Guvernului Revoluționar Provizoriu.

Proclamarea „Doctrinei Guam” de către președintele SUA R. Nixon.

Răsturnarea monarhiei în Libia și proclamarea Republicii Arabe Libiene.

XXIV sesiune a Adunării Generale a ONU de la New York.

446

22–25 septembrie

13-20 octombrie

20 octombrie

30–31 octombrie

27 noiembrie

15 decembrie

21-23 decembrie

18 martie

22 aprilie

6 mai

4 iunie

11 iunie

21-22 iunie

7 iulie

10 iulie

11-13 august

12 august

20 august

8–10 septembrie

Conferința șefilor de stat și de guvern ai țărilor musulmane de la Rabat.

Vizita partidului și delegației guvernamentale a DRV în URSS și semnarea unui acord privind acordarea de asistență economică și militară DRV de către Uniunea Sovietică.

Începutul negocierilor sovieto-chineze la Beijing conform acordului încheiat la 11 septembrie 1969.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai statelor Pactului de la Varșovia la Praga.

Publicarea unei declarații privind situația din Orientul Mijlociu de către comitetele centrale ale partidelor comuniste și muncitorești și guvernele din Bulgaria, Ungaria, RDG, Polonia, Uniunea Sovietică și Cehoslovacia.

Plenul Comitetului Central al PCUS a ascultat un mesaj din partea Secretarului General al Comitetului Central al PCUS „Cu privire la activitățile practice ale Biroului Politic al Comitetului Central al PCUS în domeniul politicii externe și interne” și a aprobat activitățile Biroului Politic.

Întâlnirea șefilor de stat și de guvern ai țărilor arabe la Rabat.

1970

Adoptarea de către Consiliul de Securitate a unei rezoluții prin care se condamnă declararea ilegală a unei „republici” în Rhodesia de Sud la 2 martie de către regimul rasist al lui Ian Smith.

100 de ani de la nașterea lui V.I. Lenin.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și Cehoslovacia.

Declarația de independență a Regatului Tonga.

Semnarea la Moscova a unui acord privind acordarea de către Uniunea Sovietică a asistenței economice și militare suplimentare Republicii Democrate Vietnam în 1970.

Întâlnirea miniștrilor de externe ai statelor Pactului de la Varșovia la Budapesta.

Semnarea Tratatului de prietenie, cooperare și asistență reciprocă între URSS și CPP.

Formarea de către guvernele Republicii Populare Belarus, Ungariei, Mongoliei, Poloniei, URSS și Cehoslovaciei a Băncii Internaționale de Investiții. În ianuarie 1971, CPP a devenit membru al băncii.

Vizita cancelarului federal al Republicii Federale Germania W. Brandt în URSS. Semnarea Tratatului dintre URSS și Germania (intrat în vigoare la 3 iunie 1972).

Reuniunea Comitetului Politic Consultativ al Statelor Pactului de la Varșovia la Moscova.

III Conferința șefilor de stat și de guvern ai țărilor nealiniate la Lusaka (Zambia).

CUPRINS

Capitolul II

Capitolul III

Tratatele de la Bonn și Paris din 1952. Plan pentru crearea unei Comunități Europene de Apărare. Acordurile de la Paris din 1954. Crearea Uniunii Europene de Vest

2. Măsuri ale statelor socialiste pentru asigurarea securității în Europa

Diplomația sovietică în lupta pentru un acord de pace german. Încheierea Pactului de la Varșovia. Crearea unei organizații defensive a statelor socialiste. Luptă diplomatică la întâlnirea de la Geneva din 1955. Stabilirea relaţiilor diplomatice cu Germania. Tratat privind relațiile dintre URSS și RDG (20 septembrie 1955). Încheierea Tratatului de Stat cu Austria. Relațiile sovieto-finlandeze

3. Lupta statelor socialiste împotriva militarizării Germaniei, pentru a asigura securitatea de bază în Europa în a doua jumătate a anilor '50

Militarizarea Germaniei după aderarea ei la NATO. Urmărirea armelor nucleare. Noi propuneri ale Uniunii Sovietice și RDG pentru un acord de pace german. Reuniunea de la Geneva din 1959

Capitolul VII

1. Pătrunderea imperialismului american în Orientul Apropiat și Mijlociu

Expansiunea SUA în Arabia Saudită. Subjugarea Iranului și Turciei imperialismului american. Problema palestiniană. Formarea statului Israel

2. Ascensiunea mișcării de eliberare națională a popoarelor din Orientul Apropiat și Mijlociu și manevrele imperialiștilor

Mișcarea de eliberare națională din Iran. Întărirea mișcării arabe de eliberare națională și a revoluției din 1952 din Egipt. Încercări de consolidare a pozițiilor imperialismului în Orientul Apropiat și Mijlociu. Crearea Pactului de la Bagdad. Întărirea orientării anti-imperialiste a politicii externe a Egiptului

3. Tripla agresiune anglo-franco-israeliană din 1956 împotriva Egiptului

4. Relațiile internaționale în Orientul Mijlociu după eșecul triplei agresiuni

„Doctrina Eisenhower”. Intrigi imperialiste împotriva Siriei și formarea OAP. Criza din Liban din 1958. Intervenția americană și eșecul acesteia. Revoluția irakiană din 1958. Consecințele sale internaționale

Vera Ivanovna Antyukhina-Moskovchenko, Abdulkhak Abdurakhmanovich Akhtamzyan, Alexander Yurievich Borisov și alții.

ISTORIA RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE ȘI A POLITICII EXTERNE A URSS

În 3 volume:

T. 2

Editor

R. V. ZOLOTAREV

Decorarea artistului

A. B. NIKOLAEVSKY

Editor de artă

V. P. GRIGORIEV

Redactor tehnic T. S. ORESHKOVA

Corector

N. A. BORISOVA

IB nr. 1138

Livrat la set 15/04/86. Semnat pentru publicare la 12 noiembrie 1986. A14379. Format 60X90 /iβ. Hârtie de birou Nr. L Tipografie „literară”. Imprimare ridicată. Condiţional cuptor l. 28.50. Condiţional cr.-ott. 57.00. Ed. academic. l. 31.27. Tiraj 20.000 de exemplare. Comanda 1257. Pret 2 ruble. 40 k. Ed. nr. 33—I/85.

Editura „Relații internaționale”.

107053, Moscova, Sadovaya-Spasskaya. 20 Yaroslavl și tipografia Soyuzpolygraf-proma sub Comitetul de Stat al URSS pentru edituri, tipografii și comerț cu cărți. 150014, Iaroslavl, st. Svobody, 97